

**REVOLUTIA
DIN
1821
CONDUSĂ
DE
TUDOR VLADIMIRESCU**

DOCUMENTE EXTERNE

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

REVOLUȚIA DIN 1821
CONDUSĂ DE
TUDOR VLADIMIRESCU

Documente externe

Ediție de documente întocmită de :

**VASILE ARIMIA
IELIȚA GĂMULESCU
ELENA MOISUC
CORNELIA MORARU**

**GEORGETA PENELEA
EMILIA POȘTĂRIȚĂ
VALERIU VELIMAN
DUMITRU ZAHARIA**

**Au mai colaborat: Paul Cernovodeanu, Valentina Costake, Mircea Paicu,
Gheorghe Socol, Mircea Spiridoneanu, Constantin Vlad.**

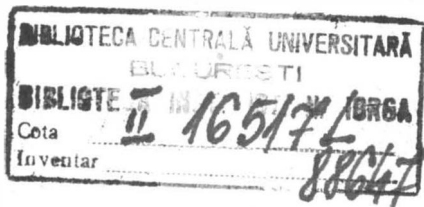
DIRECȚIA GENERALĂ
A ARHIVELOR STATULUI

• INSTITUTUL DE ISTORIE
„NICOLAE IORGA”

REVOLUȚIA * DIN 1821 CONDUSĂ DE TUDOR VLADIMIRESCU

DOCUMENTE EXTERNE

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
București, 1980

Революция 1821 г. во главе с Тудором Владимиреску
Внешние документы

Là révolution de 1821 dirigée par Tudor Vladimirescu
Documents de l'Etranger

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
Cod poștal 71 021, Calea Victoriei 125, București

CUPRINS

Introducere	7
Introduction	22
Notă asupra ediției	41
Lista documentelor	43
Liste des documents	54
Documente	67
Indice toponimic și antroponimic	489
Ilustrații	473

Tudor Vladimirescu

Moment de referință în istoria României, marcînd începutul epocii moderne, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu a beneficiat, cu totul îndreptățit, de o bogată și substanțială istoriografie. Sub raport documentar, pe lângă sutele de piese răzlețite de-a lungul anilor în diferite publicații, seriile de *Documente privind istoria României* și *Hurmuzaki*¹ au oferit o bază solidă de informare cercetării istorice.

Prin rezonanța deosebită în conștiința poporului, revoluția a trezit interesul statornic a numeroși istorici. Această împrejurare explică varietatea și valoarea deosebită a lucrărilor ce i-au fost consacrate. Între cei care, în ultimele decenii, în mod particular și-au legat numele de studierea ei, amintim pe N. Iorga², E. Vîrtosu³, A. Oțetea⁴, I. Neacșu⁵, D. Berindei⁶, Mircea T. Radu⁷.

De la modeste articole care discută participarea cutărui județ oltelesc la oastea lui Tudor pînă la sinteza atotcuprinzătoare care plasează acest episod eroic în context european și formulează judecăți de valoare pertinente, școala istoriografică românească a dat o producție impresionantă, de largă respirație, extrem de diversă cu puncte de vedere uneori controversate. Departe de a epuiza subiectul, aceste divergențe au stimulat continuu cercetarea, în sensul redimensionării și aprofundării revoluției ca eveniment de cumpănă din viața românilor.

Călăuziți de datoria ce definește însăși condiția istoricului marxist angajat, aceea de a cerceta fără odihnă fondurile documentare de prețutindeni în nădejdea descoperirii de noi informații pentru ilustrarea cît mai expresivă a trecutului patriei, cercetători de la Arhivele Statului și Institutul de istorie „Nicolae Iorga” au întocmit volumul de față.

¹ *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, 5 vol., Buc., 1959—1962; E. de Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. III, *Solidaritatea românilor din Transilvania cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu*, Buc., 1967.

² N. Iorga, *Situația agrară, economică și socială a Olteniei în epoca lui Tudor Vladimirescu. Documente contemporane*, Buc., 1915; *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, Buc., 1921.

³ E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose. Fapte. Documente noi (1821)*, Buc., 1925; *1821 Date și fapte noi*, Buc., 1932; *Pagini de revoltă*, ed. a II-a, Buc., 1944.

⁴ A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în țările românești 1821—1822*, Buc., 1945; *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, Buc., 1971; *Tudor Vladimirescu. 1821*, Buc., 1971.

⁵ I. Neacșu, *Lista cu numele pandurilor și căpeteniilor lor care au participat la răscoală sub conducerea lui Tudor Vladimirescu...*, în „Studii și materiale de istorie modernă”, I, 1937.

⁶ D. Berindei, *L'année révolutionnaire 1821 dans les Pays Roumains*, Buc., 1973 (la el și o listă a contribuțiilor celor mai reprezentative pînă în 1973. Vezi și Valeriu Stan, *Bibliographie historique concernant l'année révolutionnaire 1821*, în „Revue roumaine d'histoire”, nr. 1, 1971).

⁷ Mircea T. Radu, *1821. Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească*, Craiova, 1978.

Culese din arhivele străine, piesele volumului permit surprinderea opiniei oficiale europene asupra revoluției conduse de Tudor Vladimirescu. De la Petersburg la Lisabona, de la Constantinopol la Paris, de la Napoli la Viena și Berlin, diplomații au manifestat un interes acut pentru evoluția politică a spațiului balcano-danubian în lunile ianuarie 1821 — august 1822. Talleyrand spunea că aici se află centrul de greutate al politicii europene și cel puțin pentru acest moment constatarea se dovedea cu totul justificată.

Valoarea documentelor înmănunchate de noi trebuie relevată sub trei aspecte : în primul rînd ecoul european pe care l-a avut revoluția lui Tudor, încadrarea ei categorică în ampla mișcare de eliberare socială și națională care frămînta toată partea meridională și centrală a continentului. Apoi starea de tensiune internațională declanșată de ridicarea românilor ce avea să dovedească precaritatea sistemului instituit de Sfînta Alianță, caracterul părelnic al stabilității sale. În sfîrșit, documentele de față aduc informații și aprecieri privind desfășurarea revoluției, relațiile lui Tudor cu Eteria, cu Rusia și cu Turcia.

Aici sînt necesare unele precizări. Autorii rapoartelor sînt diplomați sau informatori în slujba acestora. Optica lor este aceea a partizanilor „ordinii legale“ față de „răzvrățiți“, „tilhari“, „aventurieri“. De aici și caracterizările adesea subiective, drastice, chiar răuvoitoare. Citi-torul avizat, care posedă bagajul indispensabil înțelegerii corecte a fenomenului istoric, nu poate fi înșelat însă de atare limbaj. Mai mult, și fără coroborarea cu alte documente intrate deja în circuitul științific, se pot lesne constata contradicții vizibile între greutatea unor epitete uzitate de cutare agent în slujba ambasadorului Angliei și relatarea neutră a unor fapte făcută de aceeași persoană.

Nu ne propunem o ierarhizare a valorii documentelor. Totuși, dat fiind cadrul politic internațional în care s-a desfășurat revoluția, ni se pare util să atragem atenția în primul rînd asupra opiniilor formulate de țările implicate, direct sau indirect : Turcia, Rusia, Austria.

Arhivele turcești au început să-și facă cunoscut imensul material documentar privitor la țările române. Pentru cercetător el constituie o adevărată revelație. Schematic vorbind, autoritățile turcești au fost convinse, pe tot parcursul evenimentelor, că atît revoluția lui Tudor, cît și ridicarea lui Alexandru Ipsilanti, care a presupus răscularea grecilor din întregul imperiu, sînt opera Rusiei țariste. Notele diplomatice schimbate de marele vizir cu baronul Stroganov, ambasadorul rus la Constantinopol, explicațiile date lordului Strangford, ambasadorul britanic în același loc, corespondența cu pașalele din serhaturile Dunării, toate converg către acest punct de vedere. Dincolo de stilul oriental înflorit, generos în epitete, răzbate suspiciunea, acuzația de „viclenie a europenilor“, resentimentul față de cei ce tulbură „buna ordine“.

În momentul începerii acțiunilor revoluționare, Stroganov, fără a mai aștepta instrucțiuni, intuind convența monarhului său, a condamnat categoric atît revoluția lui Tudor, cît și ridicarea grecilor oferind, imediat, ajutorul moral și militar pentru restabilirea liniștei. Or, încă de la 27 februarie/11 martie 1821, ministrul de externe otoman i se adresa cancelarului Nesselrode declinînd această ofertă ca generatoare de „neliniște“ în rîndul națiunii turce și formulînd primele reproșuri în legătură cu ajutorarea grecilor. Cu referire la Tudor, Poarta acuza că el fusese în serviciul Rusiei, iar acum, „mînat de răutatea sa naturală“, începuse o acțiune vizînd subminarea autorității turcești. Căutînd să aplaneze

lucrurile și să dovedească opiniei publice europene bunele relații dintre cele două țări. Stroganov, care pînă atunci nu-și prezentase scrisorile de acreditare, a cerut a fi recunoscut „oficial“. În plus, a rugat să se trimită pretutindeni solii care să clameze concordia dintre cele două puteri. În cercurile turcești, așa cum se vede din raportul adresat de caimacam sultanului în martie 1821, gestul a fost taxat drept „curată viclenie“.

„Lovitura de trăznet“ resimțită de Poarta otomană în urma ridicării lui Tudor și a mișcării lui Ipsilanti a determinat-o să reacționeze cu o violență neașteptată. Invadarea Țării Românești părea soluția cea mai potrivită. Și totuși aplitarea ei a fost temporizată. Pe de o parte din cauza sistemului greoi de mobilizare în imperiu (provocat de recenta organizare administrativă provincială), iar pe de altă parte că o atare ocupație ar justifica replica, în aceeași termeni, a Rusiei, cum îi scria, la 6 aprilie 1821, valiul de Silistra marelui vizir.

Correspondența diplomatică otomană mărturisește dezacordul financiar între Cabinetul de la Constantinopol și cel de la Petersburg, faptul că starea de pace între ele devenise o excepție, iar cea de război aproape o regulă.

Pentru revoluția română sînt deopotrivă prețioase știrile extrase din correspondența internă turcească purtată cu diferitele autorități provinciale. Astfel, încă de la 13 martie 1821, valiul de Silistra scria cuiva la Constantinopol că, întrebați fiind de ce s-au răscolat, „țîlharii haiduci“ ai lui Tudor au răspuns sfidător: „problema răscoalei și a răzmeriței noastre o veți afla după aceea“. Peste o săptămînă, la 21 martie, muhafizul de Ada-Kalé scria marelui vizir că la început Tudor avusese în jur doar cîteva zeci de oameni, dar acum se fortificase în mănăstirile oltene încît nu mai putea fi scos decît cu tunurile. Că autoritățile turcești erau perfect informate asupra acțiunilor lui Tudor o dovedește și caracterizarea proclamațiilor sale. Porunca către caimacamul Craiovei, emanată la 24 mai/6 iunie 1821 le considera ca fiind „compuse din vorbe deșarte“. Bătăios, muhafizul de Vidin scria marelui vizir la 25 mai 1821, că a luat măsuri strașnice contra „țîlharilor și rușilor“, iar dacă soarta va fi potrivnică propunea ca țările române să fie trecute prin foc și sabie, ca să „nu mai rămînă fir din ele“. În august, același personaj cerea transformarea teritoriului de la nord de Dunăre „în cenușă“ spre a nu oferi loc de încartiruire trupelor țariste.

Revoluția lui Tudor ajunsese o grijă cotidiană a demnitarilor otomani, cu consecințe previzibile pentru întreaga organizare a imperiului, de vreme ce despre ea era întreținut pînă și beiful din Alger. La 24 aprilie/6 mai, marele vizir îl informa că „nelegiuitul“ Tudor s-a ridicat în fruntea unei trupe de raiale și „desfășoară steagul revoltei“.

Documentele turcești atît cele care formează corespondența cu cabinetele străine sau cu ambasadorii acreditați la Constantinopol, cît și cele interne, cum am văzut, sînt aproape unanime în a condamna *de plano* revoluția. Nici un atribut nu e economisit pentru a-i descrie pe răsculați. Muhafizul de Vidin, pomenit mai sus, descrie în termeni ditirambici lupta de la Drăgășani, în care „hainii idolatri“, „convoiul de neputincioși“ n-au putut rezista „forței islamice leonine“. Risipa de vorbe, alimentată de fanatismul religios, ce atinsese paroxismul în vara anului 1821, lasă totuși să răzbată și unele voci de bun simț. Așa sînt muhafizul de Giurgiu și cel de Brăila. La 6 aprilie 1821, primul transmitea autorității centrale două scrisori ale lui Tudor, însoțite de comen-

tarii : Tudor s-a ridicat pentru înlăturarea abuzurilor și împilărilor ; între timp însă a apărut acel „răufăcător“ pe nume Ipsilanti, pe care Tudor dorește să-l alunge din Țara Românească. Tot el justifică spînzurarea a nouă neferi lingă București care vociferaseră cînd Tudor a declarat că „va desființa dările și birurile raialelor“. Era o dovadă, scrie el, de „stăruință și fermitate“. Soluția sugerată de el pentru înăbușirea revoluției e tipic turcescă : să se permită lui Tudor a-l înfrunta pe Ipsilanti. Dacă va fi victorios și populația Bucureștilor va înainta Porții un *mahzar* pentru iertarea sa, muhafizul considera că putea fi inocențat.

La rîndul său, muhafizul de Brăila descria veridic, într-o scrisoare particulară din 16 iulie 1821, prădăciunile la care se dedau ienicerii — dezmințire flagrantă a asigurărilor repetate date de Poarta otomană și confirmate liniștitor de tonul protector al ambasadorului englez, că trupele turcești observă cea mai strictă disciplină în Principate. El arată că acestea s-au datat la „umiliri și felurite nelegiuiri de nedescris“. Răspîndindu-se prin județele românești în grupuri de cîte 50—60, sub pretextul urmăririi grecilor eteriști, ienicerii jefuiau populația ; cînd el, muhafizul, a încercat să recupereze bunurile jefuite, ustalele lor au declarat că e „pradă de război“. Concluzia slujbașului otoman e categorică : aceștia „nu-s ieniceri adevărați, ci o clică de oșteni“.

Din documentele turcești inserate în volum transpare lipsa totală de înțelegere a autorității centrale față de aspirațiile națiunilor constitutive ale imperiului. Încredințînd administrația țării grecilor și în mod particular Principatele Țara Românească și Moldova fanarioșilor, vreme de aproape un secol, Poarta otomană s-a văzut paralizată din punct de vedere politic cînd aceștia s-au declarat rebeli pe față.

Ridicarea poporului sub conducerea lui Tudor, repetatele memorii, presiunea diplomatică conjugată a ambasadorilor marilor puteri au oferit, de la sine, Porții otomane soluția ce se impunea : schimbarea sistemului de guvernare a țărilor române. Așa cum explica marele vizir în raportul către sultanul Mahmud al II-lea în luna noiembrie 1821, formula aleasă — revenirea la domniile pămîntene — a însemnat „una din cele mai mici greșeli“. În felul acesta grecii erau înlăturați, iar „nerăbdarea“ cercurilor politice europene potolită. Și de data aceasta Poarta otomană dovedise, cum avea să se întîmple și în deceniile următoare, că deciziile ei sînt de fapt rezultatul unui demers european impus.

Celălalt factor extern hotărîtor în evoluția evenimentelor din anul 1821 a fost, incontestabil, Rusia. Volumul nostru cuprinde un număr redus de documente comparativ cu febrila activitate diplomatică desfășurată de cabinetul de la Petersburg în acele împrejurări⁸. Ele sînt însă absolut concludente pentru situația insolubilă în care se afla această mare putere : menținerea păcii cu Turcia și sprijinirea în același timp, sub diferite forme, a coreligionarilor din această țară. Dacă pacea era o condiție a echilibrului european, ocrotirea ortodocșilor crea un ascendent asupra popoarelor care se trezeau la viața națională : greci, bulgari, sirbi, români. Să adoarmă bănuielele Turciei, să se justifice în fața Europei ca membră fidelă a Sfintei Alianțe, prin apărarea regimurilor politice „legale“ și în același timp să nu-i dezamăgească complet pe creștini — în primul rînd pe greci — iată prioritățile diplomatice ale

⁸ Seria de documente diplomatice *Politica externă a Rusiei în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea*, publicată în U.R.S.S. a ajuns pînă la volumul XI, care acoperă perioada mai 1819 — februarie 1821. Desigur, volumul următor va aduce noi mărturii interesînd și spațiul carpato-dunărean.

cabinetului de la Petersburg începînd încă din luna februarie 1821. Instrumentul principal al punerii în practică a acestei strategii a fost baronul Stroganov, ambasadorul de la Constantinopol. La 23 februarie/7 martie instrucțiunile trimise acestuia precizau că Rusia se dezice categoric de răscoala pașei din Ianina, de revoluția lui Tudor sau de ridicarea lui Ipsilanti. Consecvență a concepției care patrona Sfînta Alianță, ea înțelegea „să opună un zid comun torentului revoluționar care amenința să zdruncine încă odată Europa“. Deși Turcia nu era membră a acestei alianțe politice, atît Rusia, cît și Austria erau dispuse s-o ajute plenar, căci nu puteau rămîne indiferente la valul de „revoltă și anarhie“ care se formase la hotarele lor.

Apreciînd lucid situația creată în Principate, cabinetul țarist își invita ambasadorul să coopereze cu viitorul domn al Țării Românești și să reflecteze împreună asupra „măsurilor de justiție necesare satisfacerii reclamațiilor pe care locuitorii Țării Românești și Moldovei ar fi îndreptățiți să le prezinte“. Cu alte cuvinte, admițînd criza în care intraseră Principatele și cauzele ei, Rusia recomanda modificări administrative „echitabile“, după tratarea însă „cu severitate“ a tulburătorilor ordinii.

Refuzînd colaborarea cu Rusia și mai mult, acuzînd-o de complicitate cu răsculații, Poarta otomană făcea, așa cum constatam și mai sus, misiunea lui Stroganov extrem de dificilă. În același timp, cum pe bună dreptate observa cancelarul Nesselrode la 4/16 aprilie 1821 către același ambasador, greșelile comise „cu o fatală rapiditate“ demonetizau rapid creditul Imperiului otoman și consolidau prestigiul politic al Rusiei. Afișarea neîntreruptă a fanatismului religios, factor sigur, dar primejdios de dinamizare a maselor de musulmani, prigoana fără discernămint împotriva tuturor creștinilor din imperiu în general, a grecilor în special, în loc să discrediteze mișcările revoluționare, le „innobilau“. Opinia publică europeană, partizană a legitimității — încheia cancelarul rus — nu mai vedea în oastea lui Tudor sau în eteriști un potențial revoluționar, ci în primul rînd creștini persecutați. „

În același spirit se adresa Stroganov Porții otomane, la 6/18 iulie, adăugînd că intervenția militară în Țara Românească și Moldova trebuie să se bazeze pe dreptul public al celor două țări. În virtutea tratatelor de la Kuciuk Kainargi (1774) și București (1812), Rusia dobîndise un drept de protecție asupra Principatelor. Acum, afirma ambasadorul, venise momentul ca ea să intervină atît în favoarea lor, cît și, în general, a creștinilor din Imperiul otoman. Propunerile făcute, în numele guvernului său, după 15/27 iunie 1821, cu valoare de ultimatum, cereau : refacerea bisericilor creștine dărimate, protecția și inviolabilitatea religiei creștine, stabilirea unor criterii riguroase pentru definirea celor „vinovați“ și a celor „nevinovați“, pacificarea Principatelor (adică numirea noilor domnitori și retragerea trupelor de ocupație).

Paralel cu energica activitate diplomatică desfășurată la Leibach și Constantinopol, în care problema Principatelor era înglobată situației critice existente în imperiu, diplomații ruși întocmesc rapoarte amănunțite despre climatul politic din spațiul carpato-dunărean, rapoarte al căror conținut, pe lîngă multe știri veridice, certifică ușurința cu care uneori un zvon era dat drept certitudine. Ne referim, în speță, la cele întocmite de lt. col. Pestel pentru generalul Kiselev. La 9 martie 1821 el scria că Tudor Vladimirescu este „un grec“ în serviciul lui Ipsilanti, aflat acum în relații cu fostul domn al Țării Românești, I. G. Caragea.

La început a avut în jurul său 38 de oameni, pentru ca la trecerea Oltului numărul lor să ajungă la 3 000. Li s-au adăugat tot atunci 4 000 de greci, sirbi, albanezi și... panduri. În Moldova, colonia grecească a început să se organizeze după aflarea evenimentelor din Țara Românească. Hotărîrea lor de a cere sprijin țarului „a fost primită cu bucurie unanimă“. Cît despre Ipsilanti, după lansarea unor proclamații la Iași, s-a îndreptat spre București, pentru a face joncțiunea cu oastea lui Tudor. În continuare, Pestel insistă asupra speranțelor pe care rebelul Ali pașa, grecii și bulgarii și le puneau în sprijinul Rusiei. Peste o lună, la 15 aprilie, cu același spirit partizan, Pestel descria starea desnădăjduită a Moldovei, fuga lui Mihail Suțu în Rusia și cererea mai multor boieri de a se pune sub protecția exclusivă a Austriei, caracterizînd gestul drept „purtare iluzorie... infructuoasă și contrară naturii reale a raporturilor existente“. În sfîrșit, el se lansa în conjecturi privind motivele retragerii lui Tudor în Oltenia (spre a se înțelege cu sirbii) și asupra virtualei apropieri dintre Ipsilanti și Calimachi, domnul *in spe* al Țării Românești, deși, observă Pestel judicios, „țările române rămîn cu totul străine cauzei sale“.

Lt. col. Pestel, aflat în elementul său, face o evaluare corectă a situației militare a Imperiului otoman. Pașa din Brăila fusese numit seraschier al armatei ce urma să ocupe Principatele, rămînea doar de strîns armata! Lucru anevoios însă din cauza schimbării în provincii a aianilor locali cu pașale din alte regiuni; noii conducători nu aveau autoritatea necesară pentru a duce la bun sfîrșit mobilizarea. Cu referire la situația dramatică a grecilor, ofițerul rus dezvăluie conflictul grav care îi opune pe efori masei eteriștilor. Captînd zvonuri din tabăra acestora, Pestel afirmă că grecii intenționau să se constituie într-un sistem federal, ca cel al americanilor, în cadrul Imperiului otoman.

Sursele rusești cuprinse în volum argumentează consecvența politicii țariste de sprijinire a popoarelor creștine din Imperiul otoman, dar de condamnare absolută a revoluțiilor care vizau scuturarea jugului otoman fără supravegherea fățișă sau imediată a agenților săi. Protectoratul dobîndit cu forța armelor asupra unor provincii creștine aflate sub dominație otomană, folosirea grecilor ca agenți consulari, preemțiunea dobîndită de diplomații țariști, mai ales în Țara Românească și Moldova, creaseră Rusiei, încă în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea, un ascendent ale cărui roade le putea culege acum. Indiscutabil, jocul complicat al diplomației evitase încă o dată izbucnirea unui conflict deschis între ruși și turci. Totuși, scăderea tensiunii era condiționată de anumite concesii pe care autoritățile otomane trebuiseră să le facă în favoarea „raialelor“. Sacrificiul nobil al lui Tudor, lupta anonimă a miilor săi de tovarăși, alături de demersului diplomatic european, duseseră la modificarea statutului Principatelor române. În acțiunea externă rolul Rusiei a fost determinant.

Comparativ cu alte informații, cele provenind din sursă austriacă sînt mai ample, mai amănunțite și legate efectiv de desfășurarea evenimentelor din Țara Românească. Explicația trebuie căutată nu numai în acuratețea cu care își îndeplinesc obligațiile de serviciu Fleischhackl von Hakenau, von Raab sau Udrițki, ci și în dimensiunea pe care o căpăta pentru siguranța Imperiului austriac revoluția condusă de Tudor Vladimirescu. Avînd în componența sa Transilvania, provincie cu populație majoritar românească, monarhia austriacă a întrevăzut imediat pericolul întinderii flăcării revoluționare asupra acestei țări. Încă de la

28 ianuarie/9 februarie 1821, Fleischhackl îl informa amănunțit pe cancelarul Metternich despre „bulgărele de zăpadă” care constituia ridicarea lui Tudor și a celor 30—40 de panduri ai săi și care, în curînd, avea să se transforme „într-o lavină”. Tudor, „un bărbat îndrăzneț... foarte apreciat și iubit de panduri”, susținea el, cere dreptate pentru aceștia căci și-au văzut nesocotite privilegiile fiscale. „Puțini dar hotărîți”, oamenii săi vor ajunge în curînd la cîteva mii — estima înțelept diplomatul austriac. În toată țara se fac în mod tainic recrutări pentru el, scria Fleischhackl patru zile mai tîrziu, la 1/13 februarie, aceleiași destinatar, ceea ce înseamnă, firesc, extinderea mișcării și „o influență nefavorabilă” asupra graniței chezaro-crăiești. Cît despre Rusia și Turcia, observa el, una căuta febril un pretext ca să ocupe țările române, iar alta ar dori să pună stavilă mișcării revoluționare, dar mișcările sînt „fără energie și executate cu nepăsare”.

Promptitudinea cu care obține informații, dobîndirea copiilor de pe proclamațiile lui Tudor, pe care le caracterizează ca avînd „ton revoluționar și autentic carbonar”, urmărirea îndeaproape a măsurilor luate de autoritățile de la București, pilotate prea adesea descumpănitor de consulul rus Pini, au permis lui Fleischhackl să ofere o imagine obiectivă, corectă a stării de spirit din Țara Românească. „Libertatea deplină” pe care o făgăduiesc proclamațiile lui Tudor, ca și dezvăluirea în *arzuri* a abuzurilor practicate de fanarioți, sporirea continuă a armatei sale, faptul că „nicăieri nu comite acte de violență”, erau indicii sigure ale unei ridicări de proporții, capabilă să răstoarne ordinea existentă — aver-tiza el la 5/17 februarie 1821 guvernul Transilvaniei. Iar cancelarul lui îi scria în aceeași zi, fără echivoc, că „spiritul de libertate și nesupunere insuflat de Tudor” va cuprinde „ca o boală contagioasă” pe românii din Transilvania care, nici ei, nu sînt tratați cu blîndețe „de stăpînii lor domeniali”.

Același realism și evidențiere a caracterului social al revoluției lui Tudor sînt sesizabile și în raportul agentului austriac de la Iași, Iosif von Raab. La 18 februarie/2 martie, acesta îi scria cancelarului Metternich că principiile profesate de Tudor privind înlăturarea fanarioților, restabilirea vechilor privilegii ale țării, limitarea atotputerniciei boierilor, condamnarea părtinirii în justiție sînt primite cu satisfacție „și lăudate în mod public” de tîrgoveți, mică nobilime, țărani. De aceea, e de așteptat ca această teorie „demagogică” să găsească aderenți și în Moldova.

Documentele austriece cuprind deopotrivă interesante mărturii despre starea de spirit a populației, despre trecerea masivă în rîndurile armatei lui Tudor a arnăuților trimiși de Divanul de la București împotriva sa. Fleischhackl semnală, la 5/17 februarie, că 120 de arnăuți călări au fost trimiși la Craiova, dar s-au pierdut printre ostașii lui Tudor; garnizoana mănăstirii Strehaia s-a predat căpitanului Macedonski. Tudor, scrie el entuziasmat, e „primit pretutindeni ca un salvator și ca un zeu protector”. La 19 februarie/3 martie mai semnală „îmbrățișarea” arnăuților Divanului cu oamenii lui Tudor la Țîntăreni.

Correspondentul din București al foi „Wiener Allgemeine Zeitung”, Popovich, informa în aceeași zi că arnăuții trimiși să „restabilească” ordinea au declarat că nu luptă împotriva „domnului Tudor”.

Tot el descria plastic boierimea bucareșteană cuprinsă de panică. Între două conciliabule cu consulul rus Pini, boierii despăgubeau pe loc 300 de tîrgovișteni veniți să-și ceară drepturile în capitală, adunau

bani pentru a-l mitui pe Tudor ca să se facă „nevăzut“, scriau memorii peste memorii la Poartă, ascultau înspăimîntați veștile despre pregătirile de invazie ale turcilor din serhaturi și... își pregăteau chervanele pentru fuga la Brașov și Sibiu.

În absența lui Fleischhackl, retras la Sibiu, autoritățile chezaro-crăiești erau informate de Udrițki, cancelarul agenției din București. Raportul trimis șefului său la Sibiu, la 22 martie/3 aprilie 1821, în urma unei convorbiri personale cu Tudor, prin obiectivitatea cu care e redactat, devine o mărturie de excepție. Tudor l-a primit „amabil“, angajînd conversația în limba germană. La afirmația cancelistului că monarhii întruniți la Leibach îl declară „rebel“ dacă continuă să ceară cu arma în mînă „justele sau presupusele drepturi ale poporului“, el a replicat: nu s-a ridicat împotriva Porții, ci a cerut doar reînvierea drepturilor țării sale, ignorate de domnitorii fanarioți. Acțiunea lui Ipsilanti îl pune în dificultate; crede și el în rumoarea care s-a răspîndit că acesta e sprijinit de Rusia. Nu știe pe ce bază se întemeiază concentrarea de forțe a eteriștilor „și n-ar dori să zădărnicească eventualele planuri secrete ale unei mari puteri“. Tudor se arătase foarte explicit în privința colaborării cu Ipsilanti și a chibzuirii cu care se cerea acționat. „Eu nu sunt în nici un caz dispus să vărs pentru Grecia sîngele românilor și să acționez printr-o comportare neînțeleaptă și înfierbîntată în dezavantajul poporului român“ avea să declare Tudor Vladimirescu cancelistului, ca o adevărată profesiune de credință. Personalitatea lui Tudor, remarcabilul simț politic, prestigiul său în rîndul românilor l-au impresionat profund pe funcționarul agenției chezaro-crăiești de vreme ce la 25 martie/6 aprilie, în alt raport, îl socotea drept „conducătorul poporului român“.

La rîndul său Fleischhackl, alimentat de informațiile lui Udrițki, era în măsură să capacezeze cabinetul vienez asupra situației de la București. La 2/14 aprilie el îi scria lui Metternich că Tudor păstrează aici cea mai strictă ordine. Peste două săptămîni, la 16/28 aprilie, anunța cererea adresată de Tudor boierilor și mitropolitului de a înainta un memoriu către Poartă, prin pașa din Giurgiu, în care să ceară ca pe viitor domnitorii să fie aleși dintre pămînteni iar nu dintre greci. Temători, vădind o miopie politică prejudiciabilă țării, boierii aveau să refuze a se pronunța în scris pentru soluția la care în mod logic s-a ajuns în 1822.

Dacă cercurile oficiale au beneficiat de rapoartele ritmice și obiective ale agenților diplomatici din Principate, opinia publică din monarhie era deopotrivă ținută la curent cu evenimentele politice din țările române. Editorialul⁹ din 2/14 iunie al lui „Wiener Allgemeine Zeitung“ făcea comentarii pertinente asupra confruntării dintre greci și turci atrăgînd atenția că factorul confesional nu trebuie exagerat. Cel etnic era de natură să delimiteze mai corect poziția fiecărui element implicat în conflict. Prima mișcare s-a produs în Oltenia, unde Tudor s-a ridicat împotriva grecilor „mai precis contra marilor familii grecești din Fanar“ din care se recrutau domnii Țării Românești și Moldovei. Ipsilanti s-a ivit în Moldova ca reprezentant al cauzei „pur“

⁹ De regulă am inclus în volum doar documente cu caracter diplomatic. Excepția făcută cu acest editorial se datorează atît valorii sale intrinsece, cît și faptului că dorim să atragem atenția asupra importanței deosebite a materialului din presă. În intenția autorilor este deopotrivă pregătirea unui volum care să înmă-nuncheze ecouri din presa europeană ale revoluției.

grecești. În acest spirit au fost date toate proclamațiile sale. Lipsa de aderență a celorlalte popoare creștine la acțiunea sa s-a văzut imediat; Miloș Obrenovici, principele sîrb, a refuzat să i se alăture. Tudor a ajuns la un conflict deschis cu el. Și concluzia ziaristului austriac este tranșantă: românii, atît din Țara Românească cît și din Moldova, au înțeles că a merge alături de Ipsilanti e contrar „intereselor dacice”. Mai mult, scopurile revoluției din Țara Românească sînt opuse celor urmărite de Eterie. În vreme ce Tudor luptă pentru redobîndirea privilegiilor de odinioară și împotriva fanarioților pe care poporul îi simte „pe grumaz”, căci s-au îmbogățit, ei și clientela lor, pe seama sa — Ipsilanti hrănește „iluzii politice” așteptînd zadarnic ajutorul Rusiei.

Interesată direct în observarea climatului politic românesc atît din Țara Românească și Moldova, cît și în Transilvania, monarhia austriacă a întocmit un „dosar” impresionant al revoluției lui Tudor¹⁰. Documentele austriece mărturisesc o apreciere obiectivă a forțelor politice care se confruntau în sud-estul Europei. Străine de caracterizări răuvoitoare, de zvonuri captate la întîmplare, ele rețin, cu referire la revoluție, rațiunile ei precumpănitor sociale. Pe de altă parte, ca și Turcia, Austria, în ciuda cooperării cu Rusia în cadrul Sfintei Alianțe, nu se lăsa înșelată de declarațiile țarului la Leibach sau de replicile tăioase ale lui Stroganov la Constantinopol. Ajutorul tainic efectiv acordat grecilor din Imperiul otoman, credința întretinută în ei că îi va sprijini pînă la capăt, dezavuarea apoi din motive tactice, imixtiunea consulului rus în deciziile Divanului de la București, totul pleda, în ochii cabinetului vienez, pentru admiterea rolului decisiv al Rusiei în provocarea stării de criză pe care o traversa Imperiul otoman.

Documentele din arhivele sîrbești oferă cîteva informații stereotipe, obținute de oamenii cnezului Miloș Obrenovici de la negustorii ce făceau afaceri în Oltenia sau cu turcii adalii. Toți observatorii străini, ale căror mărturii le consemnăm în volumul de față, sînt unanimi în a stabili legături tainice între revoluția lui Tudor, Eterie și căpeteniile răsculate sîrbești. Ceea ce transmit însă M. Petrovici din Jagubița și Vule Gligorevici din Poreci pare mai degrabă desprins din eposul popular balcanic. La 14 martie 1821, primul îi scrie cnezului că o bandă de turci au pătruns în Țara Românească: aici li s-au tăiat urechile și nasurile. Cînd s-au întors la pașa din Vidin, acesta i-a batjocorit: „Ce ați căutat, aia ați găsit” !. Celălalt relatează la 24 mai în același stil, activitatea capului revoluției: „comandantul Tudor a sosit la București și adunîndu-i pe toți boierii și ciocoi împotriva cărora a luptat, îi judecă împreună cu alți nobili din anturajul său”.

Amenințați în permanență de represiunea turcească, suspectați de colaborare cu românii, cu albanezii sau cu bulgarii, sîrbii trăiau acut propria lor condiție dramatică. Aceasta și explică de ce puținele informații despre evenimentele din Țara Românească sînt totdeauna subsumate zvonurilor îngrijorătoare despre raidurile turcești.

Fără a fi implicate efectiv în evenimentele din Țara Românească și Moldova, statele italiene, Sardinia, Toscana și Vaticanul urmăreau, prin trimișii lor de la Constantinopol și Viena (iar curia papală prin vicarii ce-i avea la Nicopole și București), scena politică românească. Informațiile furnizate de ei sînt interesante întrucît multe din ele parvin

¹⁰ Vezi materialul cuprins în vol. III Hurmuzaki (serie nouă), supra nota 1.

din sfera altor ambasade, nedifuzate ca atare de acestea, constituind, dacă nu chiar indiscreții, opinii care nu circulau încă pe canalele oficiale.

Rossi, reprezentantul sard la Viena, își informa ministrul de externe, marchizul de San Marzano, la 26 februarie/10 martie și la 2/14 martie 1821 că proclamațiile lui Tudor sînt „incendiare și instigatoare“ și că motivația principală a ridicării lui este lupta împotriva fanarioților și pentru restabilirea sistemului fiscal practicat anterior ridicării acestora pe tronurile țărilor române. Distanța de locul desfășurării evenimentelor, ca și informația mediată, îl fac pe Rossi să repete, în parte, lucruri cunoscute sau să preia, fără discernămint, știri fanteziste. Așa, de exemplu, el își informa regele, la 30 martie/11 aprilie 1821 că avangarda lui Ipsilanti, condusă de Tudor Vladimirescu, a pătruns în București și atunci consulul rus și cel austriac au părăsit capitala !

Mai veridice sînt relatările sale privind comportamentul trupelor de ocupație. Țările române se pustiesc, îi scria el lui San Marzano, la 11/23 aprilie 1821, din cauza purtării „orbești și sălbătice“ a beșliilor.

Ambasadorul sard de la Constantinopol, Fr. M. de Chirico, mai bine plasat, era în măsură să dispună de informații mai complete, închegate în rapoarte demne de reținut. La 12/24 martie 1821, el scria lui San Marzano că Turcia, minată de aprehensiuni mai vechi, exagerează vădit cînd pune toate mișcările sociale din Imperiu pe seama Rusiei. La 29 martie/10 aprilie el estima, către același, la 17 000 oameni armata lui Tudor și declara că acesta a refuzat să adere la planul „nesăbuit“ al lui Ipsilanti, așteptînd răspunsul la memoriile trimise Turciei și Rusiei. Această expectativă, preciza Chirico, l-a făcut pe Stroganov să declare că cererile lui Tudor „făcute în numele țării“, vor fi, desigur, acceptate, total sau măcar în parte. În ultima zi a lunii mai 1821, Chirico își întreținea ministrul despre deteriorarea raporturilor diplomatice dintre Rusia și Turcia în urma ocupării „pașnice“ de către Turcia a țărilor române. Peste o lună și jumătate, el califica starea de spirit a oamenilor de stat otomani drept „disperată“ în urma notei ultimative transmise de baronul Stroganov ¹¹.

Reprezentantul ducatului Toscanei la Constantinopol, R. Lützer, își informa, începînd de la 29 martie/10 aprilie, vădit dezgustat, ministrul de externe, cavalerul de Fossambroni, despre persecutarea grecilor din oraș, care a provocat un adevărat exod al acestora și despre caracterul sanguinar al operațiunilor trupelor turcești în Principate.

Mai reținem, din arhivele italiene, impresiile vicarilor Molajoni și Luigi Buonauguri, comunicate cardinalului Fontana de la congregația Propaganda Fide. Primul, pierzîndu-și cu totul firea, scria înspăimîntat din București, la 5/17 martie 1821, că „tremură ca o creangă în bătaia vîntului din cauza revoluției“. Aceasta deoarece îndeobște preoții catolici sînt suspectați a fi spioni austrieci...

Mai stăpînit, Buonauguri, vicar general de Nicopol, refugiat la Sibiu, încerca să explice starea de efervescență revoluționară existentă în Balcani. După el se realizase o „unitate spirituală“ între Serbia, Bosnia, Țara Românească, Moldova, Bulgaria, Rumelia și Macedonia iar Tudor, „român de neam și de religie ortodoxă“ fusese chemat „să accepte tronul vacant al Țării Românești“. Populația „îl primise la București cu entuziasm, iar preoții îi sfințiseră steagurile“.

¹¹ Vezi supra.

Mărturiile oferite de arhivele italiene, chiar dacă mai restrinse, unele insistând îndeosebi asupra situației personale a celui ce le-a consemnat, atestă ecoul stîrmit de revoluție în peninsula italică, unde spiritele erau deja sensibilizate de activitatea carbonarilor.

Aceeași notă de cumpătare și apreciere obiectivă a realităților românești întîlnită în rapoartele diplomatice K. K. caracterizează și corespondența agentului prusian la București, Kreuchely cu von Miltitz, ambasadorul la Constantinopol și mai departe a acestuia cu regele Friedrich Wilhelm al III-lea. Astfel, ambasadorul, la 14/26 februarie, precizează încă de la început că Tudor a putut „ațița la rebeliune” profitînd de nemulțumirea generală pentru că cine citește jalba adresată de el sultanului convine că „vexațiunile aduse poporului sînt, în adevăr, de natură să provoace cea mai profundă indignare”. De la București, Kreuchely îl ținea atît pe von Miltitz, cît și pe von Schladen, consilierul regal prusian aflat la Viena, la curent cu ce se petrecea în Țara Românească. La 19/31 martie el scria celui dintîi că Tudor și Ipsilanti „nu acționează de comun acord” și există riscul unei ciocniri armate. La 11/24 iunie el înfățișa celuiilalt situația dramatică ce se crease în țară: ocupația turcească se transformase într-un adevărat „măcel”, beșliii lui Chehaia bei nefăcînd distincție între „rebeli” și nevinovați. O intervenție a Rusiei, pe care o justificau acut atît tratatele bilaterale, cît și considerente umanitare, ar fi echivalat — părerea era unanimă — cu un masacru general căruia i-ar fi căzut victimă greci și români „vinovați și inocenți”. Lumea era atît de terorizată de prezența turcilor, iar dovezile lor de „bunăvoință” atît de suspectate încît, amintea el într-o scrisoare din 12/24 august, boierii, de teama de a nu fi suprimați, au refuzat invitația la un banchet lansată de Chehaia bei¹².

Amănuntul este cultivat și în rapoartele lui Piquot, însărcinatul cu afaceri ad-interim al regelui Prusiei la Viena. La 28 februarie/12 martie 1821, el constata că insurecția lui Tudor, deși „parțială”, devine „îngrijorătoare”. Principala exigență a acestuia este revenirea la cuantumul impozitelor din timpul domnilor autohtoni (800 000 piaștri), în locul celor 12 milioane la care se ajunsese sub ultimii domni fanarioți. La București oamenii „se istovesc în presupuneri”, scria el, asupra resurselor lui Tudor. Cu vădită surprindere Piquot consemnează disciplina exemplară din armata revoluționară, faptul că turcii din București nu au fost molestați, desfășurarea nestîngherită a comerțului, indiferent de direcție. Mai mult, „argumentul” folosit de Constantin Samurcaș pentru a-l neutraliza pe Tudor, „mijloc de convingere adesea irezistibil”, — 40 000 piaștri — fuseseră refuzați de acesta, relevă Piquot cu nedîșimulată admirație, la 7/19 martie 1821.

Observatori imparțiali, diplomații prusieni încearcă, asemeni celor austrieci, să descifreze cauzele revoluției intuind fondul ei determinant social.

Informații numeroase, captate în majoritate din cercurile diplomatice constantinopolitane și cărora li se pun adesea înainte acel prevăzător galicism *on dit que...*, oferă rapoartele franceze. În plină restaurație, Franța lui Ludovic al XVIII-lea înregistra cu acuitate orice mișcare tinzînd la schimbarea ordinii sociale. Aceasta și explică insistența cu care, la 8/20 aprilie 1821, ministrul de externe Pasquier, nesatisfăcut de

¹² Kreuchely anexa la scrisoare crochiuri ale îmbrăcămînții purtate de revoluționari pe care, din păcate, noi nu le-am mai găsit în arhiva din Merseburg.

datele contradictorii care îi parveniseră pînă atunci, cerea vicontelui de Viella, însărcinatul cu afaceri la Constantinopol, explicații mai detaliate asupra evenimentelor din Balcani. El refuza să admită constituirea unui front comun în sudul Europei împotriva puterilor legitime. Totuși, la Paris se vorbea de răscularea concomitentă a Principatelor române, a Albaniei, Moreei și Arhipelagului.

În adevăr, rapoartele franceze, așa cum observam și mai sus, păstrează o anumită rezervă. Rolul Rusiei, ce părea incontestabil în propulsarea evenimentelor, dezavuarea categorică ce a urmat din partea țarului Alexandru și a ambasadorului Stroganov, temporizarea turcilor în intervenția militară, expectativă — de neînțeles pentru observatorii străini — a lui Tudor, raporturile nedesluite ale acestuia cu Ipsilanti, totul creă o stare de incertitudine care îndemna la circumspecție.

Primele informații franceze de la București, inserate în volumul de față, provin de la Pagé. La 5/17 februarie 1821, el îi scria lui Pasquier că Tudor „a luat arma în mînă spre a elibera Oltenia de tirania grecilor și a boierilor“ dovedind „idei de independență și de libertate“. Încercările de împotrivire inițiate de Divan rămîn ineficiente, căci trupele trimise împotriva sa i se raliază imediat. Tot el, dînd frîu imaginației, la 19/31 martie, avansa ideea că revoluția lui Tudor e o diverssiune creată de Rusia pentru a distruge Turcia. Austria părea înțeleasă cu Rusia spre a reînvia planul Ecaterinei a II-a și al lui Iosif al II-lea de împărțire a Imperiului otoman.

În continuare, Pasquier a fost ținut la curent de Viella, evident cu știri furnizate prin Pagé. Astfel, la 26 februarie/10 martie 1821, el aprecia la 10 000 de oameni armata lui Tudor. Constituiți în corpuri de infanterie și cavalerie, „exaltați de ideile de libertate și independență“. Deși se bazează doar pe forțele proprii, sublinia același diplomat la 29 martie/10 aprilie, Tudor e convins că va frînge jugul otoman. Din nenorocire disensiunile dintre ei sînt atît de grave încît ar putea aduce „pierderea lor“ și „succesul Porții“. Pe de altă parte, atrăgea Viella atenția, Turcia e paralizată în acțiune, căci focare de răscoală izbucnesc pretutindeni în imperiu și pentru înăbușirea lor e silită să-și răspîndească forțele.

Cînd nu dispunea de știri de la Pagé, Viella se informa, se pare, în cercurile rusești de la Constantinopol. De aceea în rapoartele lui un loc amplu este acordat demersurilor lui Stroganov pentru scutirea țărilor române de impozit vreme de doi ani, reducerea cantităților de zahare, comercializarea liberă a restului cerealelor românești (chiar în detrimentul Odesei), stabilirea listei civile pentru domnitori. Viella, așa cum o făcuseră diplomații austrieci pentru București, descrie plastic starea de spaimă a capitalei otomane. Prigonirea grecilor, incendiile, asasinatele, hoția generalizată făceau viața imposibilă. Autoritățile, depășite, asistau neputincioase la această debandadă nefăcînd altceva decît să mărească ura față de greci și să fanatizeze inutil gloatele dezlănțuite. Decapitarea dragomanului Costachi Moruzi pentru traducerea inexactă a unei scrisori de la Ipsilanti i se păruse, pe bună dreptate, diplomatului francez, o cruzime inutilă, un motiv în plus al întreținerii stării de groază, relevată în scrisoarea din 12/24 aprilie către Pasquier. Aceeași sălbăticie constata, o lună mai tîrziu, la 31 mai/12 iunie, și la Galați, unde pașa Brăilei transformase orașul într-o baie de sînge ucigînd și femeile gravide căci purtau în pîntece viitori trădători.

De la jumătatea lunii iunie, rapoartele diplomatice franceze

capătă un caracter de rutină. Revoluția din Țara Românească era considerată ca apropiindu-se de sfârșit, de aceea ele relatează neutru derularea în continuare a evenimentelor, acceptând versiunile turcești, rusești sau austriece. Așa, marchizul de Caraman, ambasador la Viena îi scria la 25 mai/6 iunie lui Pasquier, împrumutînd spusele lui Metternich, că în așteptarea ocupanților turci ordinea a fost păstrată la București grație supușilor K. K., constituiți în gardă de protecție, la cererea chiar a lui Chehaia bei.

Iar la 18/30 iunie insista asupra disciplinei „care uimește pe toți” a trupelor turcești de ocupație în Principate. Apoi, la 20 august/1 septembrie despre „fericita soluție” (Metternich) de numire a domnilor pămînteni. Latour-Maubourg, succesorul vicontelui Viella la Constantinopol, dezvăluia, în vara următoare, la 29 iunie/11 iulie 1822, ducelui de Montmorency, noul ministru de externe, dedesubturile căutărilor Turciei, disensiunile violente iscate între demnitarii otomani în legătură cu viitorul statut al Principatelor: grecii fanarioți, prin ocuparea tronurilor țărilor române vreme de o sută de ani, dobîndiseră „aproape” un drept asupra lor. Clientela numeroasă întreținută de ei în imperiu îi susținea cu înverșunare la Divanul imperial cramponîndu-se de aceste posturi.

Indiscutabil, Franța a manifestat permanent interes pentru situația din Balcani. Pe de o parte, el era justificat de temerea izbucnirii războiului între Rusia și Turcia, cu consecințe imprevizibile pentru faimosul „echilibru” european. Pe de altă parte, tulburările sociale puteau primejdui comerțul său în Levant, încît cabinetul de la Tuileries dorea să cunoască pulsul politic. Această preocupare la modul general și explică vehicularea mai mult a informațiilor dobîndite de la alții, dezinteresul pentru analiza nuanțată a ceea ce se întîmpla în țările române.

Dovadă că și aflat la distanță și puțin familiarizat cu realitățile politico-sociale ale unei țări, un diplomat inteligent poate deosebi faptul autentic de afirmația gratuită, o constituie rapoartele ambasadorului portughez la Viena. În afara valorii intrinsece, cele trei piese din arhivele din Lisabona devin prețioase căci evidențiază interesul purtat românilor la extremitatea continentului.

La 9/21 martie R. H. de Andrade scria ministrului său de externe, Th. A. de Villanova, că spiritul revoluționar se propagă cu repeziciune în Țara Românească și Moldova. Fără a cere formal o constituție, așa cum se procedase în cazuri similare în Spania și la Napoli, răsculații cereau revenirea la sistemul de impozite încasat anterior numirii domnilor fanarioți. Peste zece zile, la 19/31 martie, el declara că mișcarea e mult mai serioasă decît părăuse inițial. Între observatorii străini diplomatul lusitan se singularizează în mod remarcabil căci în locul etichetelor de „demagogice”, „pompoase” etc., el apreciază la justa valoare — aceea de adevărate programe revoluționare — proclamațiile lui Tudor. Din lectura lor, scrie Andrade, conducătorul revoluției apare ca „un om întreprinzător, cu un caracter ferm”, hotărît să lupte împotriva boierilor. Dezavuarea energică a Rusiei și ajutorul grabnic oferit de Austria i se par în firea lucrurilor. Cele două imperii nu puteau niciodată și în nici o împrejurare sprijini mișcări de răzvrătire căci amîndouă „sînt angajate... în campania de sufocare a spiritului de revoltă care se manifestă atît de deschis peste tot”.

Ultimul raport al lui Andrade e adresat, la 27 august/8 septembrie, noului ministru de externe, S. Pinheiro Ferreira și reține incidentul cu bimbașa Sava, tovarăș al lui Tudor, trecut în tabăra turcească și

lichidat apoi alături de oamenii săi „cu ferocitate“ de Chehaia bei. Excesele trupelor acestuia au transformat parțial Bucureștii în cenușă, își încheie el raportul.

Dacă tonul rapoartelor lui Andrade lasă să răzbătă spiritul liberal de care era cuprinsă societatea din Peninsula Iberică, documentele diplomatice engleze excelează într-un conservatorism rigid.

Diplomația engleză s-a apropiat de realitățile românești cu ideea preconcepută că Tudor s-a ridicat împotriva suveranului „legal“, ca „rebel“ și prin urmare trebuie tratat în consecință. Întreaga activitate a lui Strangford la Constantinopol a vizat aplanarea conflictului rusoturc, reactualizat de revoluția română și de mișcarea lui Ipsilanti, în vederea menținerii forței și integrității Imperiului otoman. În primul raport către ministrul său de externe, din 26 februarie 1821, Strangford apreciază că Tudor s-a ridicat împotriva administrației prevaricatoare a fanarioților silindu-i în același timp pe boieri „să respecte privilegiile acordate românilor de către Turcia“. Peste o lună, la 23 martie/14 aprilie, ambasadorul englez la Petersburg, Charles Bogot, comenta la rîndul său acțiunile lui Tudor : dintr-un început ele trebuie separate de ale lui Ipsilanti căci „au o origine distinctă și urmăresc în multe privințe scopuri diferite“. Tudor nu contestă autoritatea Porții și nu pare a cere independența țării, însă atitudinea amenințătoare pe care a adoptat-o face ca demersul său să fie privit ca „o insurecție deplină și fățișă“.

În primăvara următoare, protestelor Porții otomane asupra comportamentului sălbatic al trupelor sale de ocupație în Principate nu li se mai putea răspunde doar cu note diplomatice dibaci redactate sau cu justificarea factice că a fost ultragiât islamismul. Strangford, care pînă și în masacrele notorii de la Galați era dispus să vadă simple calomnii la adresa Porții, a trebuit să întreprindă ceva pe cont propriu spre a afla adevărul. În acest sens l-a trimis pe Koch în Țara Românească. Chestionarul ambasadorului și răspunsurile acestuia sînt cuprinse în raportul din 17/29 martie 1822. După un preambul despre jafurile comise de fanarioți, Koch declară că Tudor „răzvrătitul“, care își zice „răzbu-nător al Daciei“, a aprins toată țara lăsînd în urma lui „scurm, prădăciuni și omor“. Trupele turcești de ocupație, al căror efectiv îl estimează la 17 000 de oameni, au obligat țara la contribuții excesive. Între dorința de a place ambasadorului și obligația de a fi cîstit Koch îndulcește portretul lui Chehaia bei cu „conduită corectă, nobilă și ome-nească“, dar despre trupele sale spune adevărul curat : ostașii lui se dedau adeseori, „ca să nu spun zilnic“, la „excese de cea mai cumplită atrocitate“.

La întrebarea „Ce cred boierii despre greci ?“, Koch constată că majoritatea sînt încă în emigrație și dacă s-au aflat totuși unii care „au pornit la luptă, declarîndu-se de partea rebelilor“, cu totul altele „decît cele ale grecilor au fost motivele lor“. În sfîrșit, pentru a cunoaște exact dispozițiile trimise de Poartă caimacamilor, Strangford dorea să știe dacă ar putea obține, contra cost, copii de pe firmele.

Deși în miezul lucrurilor, ambasadorul englez nu se dovedea totdeauna perfect informat sau intuiția sa nu era dintre cele mai sigure. La 28 iunie/10 iulie 1822, el îi scria ministrului de externe, lordul Londonderry, că după toate probabilitățile viitorii domni ai Principatelor vor fi tot greci. Alegerea Consiliului imperial s-a oprit deocamdată asupra fiului lui Scarlat Callimachi, a fiului lui Alexandru Suțu, Negri și Arghîropol. Peste numai cîteva zile, la 6/18 iulie, el comunica aceluiași numi-

rile lui Grigore Ghica și Ioniță Sandu Sturdza, ce-i fuseseră anunțate cu prioritate, deoarece tratase totdeauna Poarta „cu considerație și respect”. Cei doi condiționaseră, după afirmația lui Strangford, în scrisoarea din 7/19 august, primirea tronurilor de retragerea misiunii consulului rus Pini în Principate. Pe de altă parte însă prevederea Turciei ca viitorii domni să nu aibă legături cu Rusia se vădise inutilă, căci amândoi aveau chiar rude și numeroase relații la Curtea de la Petersburg.

În drum spre patrie, Strangford face un popas în Țara Românească și impresiile culese le transmite din Viena în raportul de la 23 septembrie/5 octombrie 1822. Din conversațiile cu câțiva boieri — unul dintre ei, Mihai Filipescu, îi trimite apoi și o scrisoare de recomandare pe care o atașează raportului — desprinde trei aspecte : luptele între boieri pentru întărirea în funcții sînt necurmate ; amestecul străin în treburile Principatelor este un factor de destabilizare. În sfîrșit, martor ocular, poate confirma prăpădul lăsat de trecerea trupelor turcești de ocupație.

Concluzia sa, surprinzătoare la un apărător fervent al prerogativelor turcești, este totuși aceea care se impune după trecerea în revistă a desfășurării evenimentelor de acum 160 de ani : „dacă românii ar fi lăsați să se descurce singuri și acest sistem al intrigilor străine care a dominat atît de mult în Principate ar fi curmat, noul guvern se va consolida în mod ferm și pașnic“.

Mărturii inedite, viziuni necunoscute asupra evenimentelor, confirmări ale unor date deja cunoscute, volumul de față atrage atenția asupra bogăției informaționale cuprinse în arhivele europene privitoare la români și totodată extinde baza de documentare asupra începutului epocii moderne în țara noastră. Parcurgerea lui înlesnește plasarea revoluției conduse de Tudor Vladimirescu în cadrul general european și confirmă o dată în plus teza istoriografiei românești actuale privind caracterul ei preponderent social și național.

Moment crucial dans l'histoire de la Roumanie et qui a marqué le début de son époque moderne, la révolution conduite par Tudor Vladimirescu a bénéficié comme de juste d'une riche et substantielle historiographie, tandis que, sous le rapport documentaire, les collections *Hurmuzaki* et *Documents pour l'histoire de la Roumanie*¹ sont venues s'ajouter aux centaines de documents publiés au cours des années dans différents ouvrages, pour offrir une base solide d'information aux chercheurs.

Par son puissant écho sur la conscience du peuple roumain, la révolution a attiré l'intérêt constant de nombreux historiens, ce qui explique d'ailleurs la variété et la valeur des ouvrages qui lui ont été consacrés. Parmi ceux qui au cours des dernières décennies ont lié leur nom de l'étude de ces événements il faut citer Nicolas Iorga², E. Vîrtosu³, A. Oțetea⁴, I. Neacșu⁵, Dan Berindei⁶, Mircea T. Radu⁷.

En commençant avec de modestes articles discutant la participation de tel département d'Olténie au soulèvement, jusqu'aux amples synthèses qui la placent dans le contexte européen et qui avancent des jugements de valeur pertinents, l'école historiographique roumaine nous offre une production impressionnante et très vaste, riche en points de vue parfois contro-

¹ *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821* (Documents concernant l'histoire de la Roumanie. L'insurrection de 1821), 5 vol., Buc., 1959—1962 ; E. de Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (Documents concernant l'histoire de la Roumanie), nouvelle série ; *Solidaritatea românilor din Transilvania cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu* (La solidarité des Roumains de Transylvanie avec le soulèvement de Tudor Vladimirescu), Buc., 1967.

² N. Iorga, *Situația agrară, economică și socială a Olteniei în epoca lui Tudor Vladimirescu. Documente contemporane* (La situation agraire, économique et sociale en Olténie au temps de Tudor Vladimirescu. Documents contemporains), Buc., 1915 ; *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu* (Les sources contemporaines pour le soulèvement de Tudor Vladimirescu), Buc., 1921.

³ E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose. Fapte. Documente noi (1821)* (Tudor Vladimirescu. Gloses. Faits. Nouveaux documents — 1821), Buc., 1921 ; *Pagini de revoltă* (Pages de révolte), seconde édition, Buc., 1944.

⁴ A. Oțetea, *T. Vladimirescu și mișcarea ăteristă în țările românești, 1821—1822* (Tudor Vladimirescu et le mouvement hététaïste dans les Principautés Roumaines, 1821—1822), Buc., 1945 ; *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821* (Tudor Vladimirescu et la révolution de 1821), Buc., 1971 ; *Tudor Vladimirescu. 1821*, Buc., 1971.

⁵ I. Neacșu, *Lista cu numele pandurilor și căpeteniilor lor care au participat la răscoala de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu...* (Liste des noms des pandours et de leurs chefs ayant participé à l'insurrection dirigée par Tudor Vladimirescu...), «Studii și materiale de istorie modernă», I, 1957.

⁶ D. Berindei, *L'année révolutionnaire 1821 dans les Pays Roumains*. Buc., 1973 (contient aussi la liste des contributions les plus représentatives jusqu'en 1973). Voir aussi Valeriu Stan, *Bibliographie historique concernant l'année révolutionnaire 1821*, dans la «Revue roumaine d'histoire», no. 1, 1971.

⁷ Mircea T. Radu, *1821. Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească* (1821. Tudor Vladimirescu et la révolution en Valachie), Craiova, 1978.

versés. Cependant, loin d'avoir épuisé le sujet, ces divergences n'ont fait que stimuler les recherches pour les obliger à trouver les véritables dimensions et à approfondir le sens réel de cette révolution qui a marqué un tournant majeur dans l'histoire roumaine.

Fidèles à leur devoir — qui est celui de tout historien marxiste — de fouiller sans répit les sources documentaires de partout à la recherche de nouvelles informations leur permettant de mieux illustrer le passé de leur pays, les chercheurs des Archives d'Etat de Roumanie et de l'Institut d'histoire «Nicolas Iorga» ont rédigé le volume que voici.

Recueillis dans les archives étrangères, les documents publiés ici permettent de mieux connaître l'opinion des cercles officiels sur la révolution de Tudor Vladimirescu, car de Saint-Petersbourg à Lisbonne, de Constantinople à Paris et de Naples à Vienne et Berlin, la diplomatie européenne a manifesté le plus grand intérêt envers les événements qui secouaient la région balcano-danubienne au cours de la période Janvier 1821 — Août 1822. Le grand diplomate qu'était le prince de Talleyrand disait que c'est dans cette région que se trouvait le centre de gravité de la politique européenne, affirmation parfaitement exacte, du moins pour cette époque-là.

La valeur des documents groupés dans ce volume doit être jugée sous trois aspects, dont le premier est l'écho européen de la révolution dirigée par Tudor Vladimirescu, partie intégrante du vaste mouvement de libération nationale et sociale qui agitait alors l'Europe méridionale et centrale. Le second est la tension internationale générée par la révolution roumaine qui allait mettre à jour la précarité du système institué par la Sainte-Alliance et son peu de stabilité. En troisième lieu, les documents fournissent de précieuses informations sur la marche de la révolution, ainsi que sur les relations existant entre son chef, l'Hétairie, la Russie et la Turquie.

Ici il nous faut cependant apporter quelques précisions, indispensables d'après nous.

Les auteurs des rapports sont soit des diplomates de carrière, soit des informateurs à leur solde. Leur optique est par conséquent celle des partisans de «l'ordre légal» menacé par «des révoltés», «des aventuriers», ou même «des bandits», ce qui explique les appréciations souvent trop subjectives et drastiques sinon franchement malveillantes. Le lecteur avisé et possédant les connaissances requises pour pouvoir comprendre correctement les phénomènes historiques ne se laissera pas tromper par un tel langage.

Par ailleurs, et même sans une corroboration avec les documents déjà publiés, le lecteur pourra facilement détecter les contradictions évidentes existant entre la violence des épithètes employés par tel informateur de l'ambassadeur de Grande-Bretagne et le ton neutre de la relation des mêmes événements utilisé par ce dernier.

Les éditeurs n'intentionnent pas de tenter une hiérarchisation de la valeur des documents. Cependant, vu le cadre politique international dans lequel la révolution s'est produite, ils croient utile d'attirer l'attention en premier lieu sur les opinions prévalant dans les différents pays impliqués directement ou indirectement c.-à-d. la Turquie, la Russie et l'Autriche.

Les archives turques ont commencé à faire connaître l'immense matériel documentaire concernant les Principautés Roumaines. Ce matériel constitue un trésor inappréciable pour les chercheurs.

Le premier aspect qui s'en dégage nettement du premier coup d'œil est que le gouvernement turc est resté convaincu, pendant toute la durée des événements, qu'aussi bien le soulèvement roumain que l'action de l'Hétairie grecque dirigée par le prince Alexandre Ipsilanti étaient l'œuvre de la Russie. Les notes diplomatiques échangées entre le Grand Vizir et l'ambassadeur russe, le baron Stroganoff, les explications données à lord Strangford, ambassadeur de Grande-Bretagne auprès de la Sublime Porte, la correspondance du gouvernement avec les pachas des serhats danubiens ne font que confirmer cette constatation. Derrière le style emphatique et abondant en épithètes fleuries, propre à la chancellerie ottomane, il est facile d'entrevoir les suspicions, les accusations de «trahison» portées aux cabinets européens ainsi qu'un profond ressentiment vis-à-vis de ceux qui «troublent l'ordre».

Dès le début des troubles, le baron Stroganoff, sans attendre les instructions de son gouvernement, et sûr de l'accord tacite de son souverain, condamna catégoriquement aussi bien la révolution roumaine que les actions des Grecs et n'hésita pas à offrir au gouvernement turc une aide immédiate tant morale que militaire pour rétablir l'ordre.

Mais dès le 27 Février (11 Mars) 1821, le ministre turc des Affaires Etrangères s'adressait au Chancelier de Nesselrode pour décliner cette offre, qu'il considérait comme pouvant générer «l'inquiétude» au sein de la nation turque. La note comprenait aussi les premiers reproches pour l'aide accordée aux Grecs. En ce qui concernait Tudor Vladimirescu, le ministre turc se contentait de souligner qu'il avait été au service de la Russie, et qu'actuellement il était «guidé par sa méchanceté innée» et qu'il avait déclenché un mouvement visant à subminer l'autorité de la Porte.

De son côté, l'ambassadeur russe, désireux d'aplanir ces difficultés et de donner le change en mettant en évidence les bons rapports existant entre les deux pays, demanda à présenter ses lettres de créance — formalité qu'il avait omise jusque-là — afin d'être reconnu officiellement. Allant même plus loin, il demanda au gouvernement turc d'envoyer dans plusieurs pays des missions chargées de proclamer la bonne entente entre les deux puissances. Les Turcs cependant n'en furent point dupe ; dans un rapport envoyé en Mars 1821 par le Caïmacam au Sultan, la proposition de Stroganoff est qualifiée de «véritable ruse».

Néanmoins, les soulèvements de Vladimirescu et d'Ipsilanti firent en Turquie l'effet d'un «coup de foudre», qui parut faire réagir le gouvernement avec une violence inhabituelle. L'occupation militaire immédiate de la Valachie fut la voie choisie pour mettre fin aux troubles. Mais plusieurs causes contribuèrent à son ajournement, parmi lesquelles il faut citer d'une part les complications inhérentes au nouveau système de mobilisation introduit à la suite d'une récente réorganisation de l'administration provinciale, et d'autre part la crainte toujours vive des Turcs d'une riposte russe au cas d'une occupation militaire des Principautés Roumaines (lettre du 6 Avril 1821 du *vali* de Silistra au Grand Vizir).

La correspondance diplomatique ottomane dévoile le profond désaccord latent existant entre Constantinople et Saint-Petersbourg et soutient l'affirmation qu'entre les deux pays c'était la paix qui était l'exception et la guerre presque la règle.

Pour l'étude de la révolution roumaine, la correspondance interne entre les différentes autorités turques représente une autre source d'in-

formations particulièrement précieuses. Ainsi, par exemple, dès le 13 Mars 1821, le *vali* de Silistra écrivait à un ami de Constantinople qu'ayant fait demander «à ces bandits de haïdouks de Vladimirescu» pourquoi ils s'étaient soulevés, ils répondirent dédaigneusement «vous saurez bientôt le pourquoi et les motifs de notre insurrection». Une semaine plus tard le *muhafiz* d'Ada-Kaleh informait le Grand Vizir qu'au début Vladimirescu n'avait eu avec lui que quelque dizaines d'hommes mais que maintenant il avait réussi à se retrancher dans plusieurs monastères d'Olténie d'où seuls les canons pourront le déloger. Les jugements qu'ils portèrent sur les proclamations de Tudor Vladimirescu prouvent que les officiels turcs — surtout ceux des frontières — étaient parfaitement renseignés sur ses plans. Ainsi dans les instructions envoyées le 24 Mai/6 Juin 1821 au Caïmacam de Craïova, Constantin Samurçaș, les proclamations ne sont considérées que comme des «paroles vides de sens».

De son côté, pourtant, le pacha de Vidin, en meilleure connaissance de cause et peut-être plus batailleur, annonçait un jour plus tard le Grand Vizir qu'il avait pris toutes les mesures contre «les bandits et les Russes» et que si le sort était contraire, il proposait que les deux Principautés soient «mises à feu et à sang, afin qu'il n'en reste plus rien». Deux mois plus tard le même demandait que la Valachie soit réduite en cendres, afin que les armées russes n'y trouvent pas où placer leurs bases.

La révolution roumaine paraît avoir été un souci majeur et quotidien du gouvernement turc, qui a jugé opportun d'en informer même le bey d'Alger, auquel le Grand Vizir écrivait toujours le 24 Avril qu'«un sans foi ni loi du nom de Tudor s'était soulevé et avait déployé l'étendard de la révolte».

Les documents turcs, soit correspondance diplomatique avec les Cabinets européens ou avec les ambassadeurs accrédités auprès de la Porte ottomane, soit avec les autorités du pays, sont presque unanimes à condamner *de plano* la révolution. Aucune épithète ne paraît avoir été oubliée pour qualifier les insurgés. Le *muhafiz* de Vidin, cité plus haut, décrit en termes dithyrambiques la lutte sanglante de Drăgășani, au cours de laquelle «les traîtres idolâtres» et les «convois d'impuisants» ne purent résister «aux forces islamiques léonines». Cette véritable ivresse verbale, alimentée par un fanatisme religieux arrivé à son paroxysme en été 1821, laisse cependant parfois percer quelques paroles de bon sens, telles celles des *muhafiz* de Giurgiu et de Brăila. En transmettant à Constantinople, le 6 Avril 1821, deux lettres de Tudor Vladimirescu, le premier les accompagnait de ses propres commentaires que voici en essence : le Roumain s'était soulevé pour obtenir la cessation des abus et des humiliations. Entre-temps, un «malfaiteur», Ipsilanti, est apparu, que Vladimirescu désirerait chasser du pays. La pendaison de neuf «néfers» est parfaitement justifiée — écrit-il — car ils avaient commencé à vociférer lorsque Vladimirescu déclara «qu'il supprimerait les impôts et la taille». L'attitude de Vladimirescu est «constante et ferme». Et le dignitaire de donner, pour étouffer la révolution, une solution typiquement turque : laisser Vladimirescu affronter Ipsilanti. S'il est vainqueur, les Bucarestois pourront soumettre un *mahzar* au Sultan, en demandant que Vladimirescu soit pardonné, ce que le *muhafiz* juge opportun.

A son tour, le second, dans une lettre du 16 Juillet 1821, décrit les ravages causés par les janissaires, ce qui démentait d'une manière flagrante les assurances souvent répétées du gouvernement turc et confirmées sans ambages par l'ambassadeur de Grande-Bretagne, concernant l'observation de la plus stricte discipline par les troupes d'occupation. Bien au contraire, écrit le *muhafiz* de Brăila, les troupes turques se sont livrées à des «abus impossible à décrire». Parcourant les départements par bandes de 50 à 60, sous le prétexte de traquer les Grecs hétéristes, les janissaires pillent la population. Lorsque lui-même, le *muhafiz*, a tenté de récupérer les biens volés, les commandants des janissaires lui ont répondu que c'était du butin de guerre. Et le *muhafiz* de conclure : «ce ne sont pas de vrais janissaires mais une bande de hors-la-loi».

Un autre fait capital qui se dégage de l'analyse des documents est le manque total de compréhension de la part des autorités turques envers les aspirations des nations soumises ou dominées par l'Empire. En confiant l'administration du pays aux Grecs et en plaçant pendant un siècle des phanariotes sur les trônes de Valachie et de Moldavie, la Sublime Porte s'est vue dans le même instant politiquement paralysée lorsque ceux-ci se sont ouvertement rebellés.

La révolution roumaine conduite par Tudor Vladimirescu, les nombreuses pétitions adressées à la Porte par les deux Principautés, les pressions diplomatiques conjuguées des ambassadeurs des Grandes Puissances, ont offert à la Porte la seule solution possible : satisfaction des revendications en changeant le système imposé, c.-à-d. en premier lieu le retour aux princes nationaux, ce qui, comme le Grand Vizir l'expliquait au Sultan (rapport de Novembre 1821), «n'était qu'une faute mineure». En effet, par cette concession, la Porte faisait d'une pierre deux coups car d'une part elle éliminait les Grecs et de l'autre elle calmait «l'impatience» des Cabinets européens. Mais en parallèle la Porte montrait — comme elle allait être obligée de le faire plusieurs fois au cours des années à venir — que toutes ses concessions n'étaient en réalité que le résultat des pressions européennes.

Le second facteur décisif dans l'évolution des événements de l'année 1821 a été incontestablement la Russie. Le présent volume ne contient qu'un nombre restreint de documents relatifs à l'activité fiévreuse déployée par le Cabinet de Saint-Petersbourg au cours de cette année⁸. En échange ils rendent parfaitement la situation difficile de cette puissance dont la politique devait poursuivre deux buts presque incompatibles : d'une part le maintien de la paix avec l'Empire Ottoman et de l'autre la protection, sous différentes formes, des chrétiens des Balkans, sujets du Sultan. Si la paix était une condition presque *sine qua non* de l'équilibre européen, la protection des orthodoxes était devenue un des impératifs majeurs de la politique russe qui la considérait non seulement comme un devoir imposé par la solidarité chrétienne mais aussi comme un moyen efficace d'assurer son ascendant sur les différentes nationalités que commençaient à agiter les idéaux nationaux : Grecs, Bulgares, Serbes, Roumains. Le dilemme était donc presque insoluble car si la Russie était avant tout désireuse d'apparaître aux yeux

⁸ La publication des documents dans la série *La politique extérieure de la Russie au XIXe siècle et au début du XXe siècle* est arrivée au volume XI, qui couvre la période Mai 1819 — Février 1821. Il est hors de doute que le prochain volume contiendra des informations nouvelles concernant aussi l'espace carpato-danubien.

de l'Europe comme un membre fidèle de la Sainte-Alliance, avec toutes les obligations que cela comportait, et ainsi de ne pas réveiller les soupçons de la Turquie, elle n'avait nullement l'intention de décevoir ses coreligionnaires balkaniques, en premier lieu les Grecs. Voilà les deux objectifs qui nécessairement se heurtaient de front et qui dès Février 1821 allaient constituer les priorités diplomatiques du Cabinet de Saint-Pétersbourg, que celui-ci allait s'efforcer de satisfaire.

L'homme choisi pour la mise en pratique de cette stratégie fut le baron Stroganoff, l'ambassadeur du Tsar à Constantinople. Les instructions qu'il reçut en Février 1821 lui enjoignaient d'assurer le gouvernement turc que la Russie désavouait aussi bien le révolté de Janina, Ali Pacha, que la révolution valaque dirigée par Tudor Vladimirescu et celle de l'Hétairie conduite par Alexandre Ipsilanti. Fidèle aux principes fondamentaux de la Sainte-Alliance, la Russie entendait opposer un front commun au torrent révolutionnaire qui menaçait de secouer une fois de plus l'Europe. Quoique la Turquie ne fût pas membre de cette alliance, la Russie et l'Autriche étaient disposées à l'aider, car elles ne pouvaient rester indifférentes à la vague «d'anarchie et de révolte» qui déferlait à leurs frontières. Et les mêmes instructions précisaient que le Cabinet de Saint-Pétersbourg, après une analyse approfondie et lucide de la situation créée dans les Principautés Roumaines, demandait à son ambassadeur de coopérer avec le futur prince de Valachie et d'examiner de concert «les mesures de justice à prendre pour satisfaire les revendications que les Valaques et les Moldaves seraient en droit de présenter». En d'autres mots, la Russie reconnaissait le fondement de la crise que traversaient les deux principautés ainsi que ses causes et partout recommandait des changements «équitables», cela toutefois après «le châtiement sévère des fauteurs de troubles».

Mais une fois de plus la Porte ottomane ne manqua pas de tomber dans les erreurs politiques — ce qui chez elle était devenu presque une tradition. Tout d'abord en refusant toute coopération avec la Russie et, ce qui plus est, en l'accusant même de complicité avec les insurgés, le Cabinet turc rendait la mission de Stroganoff extrêmement difficile sinon impossible. Fait plus grave encore et que le Chancelier de Nesselrode signala à son ambassadeur, la Turquie ne manqua pas d'entreprendre avec une «fatale rapidité» des actions qui ne pouvaient que compromettre son crédit et rehausser le prestige de la Russie. Ainsi l'exacerbation du fanatisme religieux, moyen infaillible mais très risqué pour exciter les masses musulmanes, la persécution sans discernement des chrétiens et surtout des Grecs, loin de discréditer les insurgés, les «anoblissait» en leur conférant l'aureole des martyres. Ainsi, les dirigeants européens, aussi jaloux qu'ils fussent du principe de la légitimité, ne voyaient plus dans les insurgés roumains ou dans les hétéristes des révolutionnaires potentiels mais des représentants des chrétiens persécutés.

C'est dans ce même esprit que l'ambassadeur s'adressa le 6/18 Juillet au Cabinet turc, en ajoutant que toute intervention militaire devait se baser sur le droit public des deux principautés. Il rappelait à ce sujet que par les traités de Kutchuk-Kaïnardji (1774) et de Bucarest (1812) la Russie était devenue la protectrice des deux pays. Le moment était venu pour elle d'exercer ses droits en intervenant non seulement en leur faveur mais aussi en celle de tous les chrétiens de l'Empire Ottoman. Au nom de son gouvernement, Stroganoff adressait donc à la Porte les

demandes suivantes, ayant un caractère de véritable ultimatum : — que la religion chrétienne soit protégée et son inviolabilité garantie ; — que les églises détruites soient refaites ; — que des critères rigoureux soient fixés pour définir les «fautifs» et les «innocents» ; — et enfin que la tranquillité soit rétablie dans les Principautés par la désignation des nouveaux princes et par le retrait des troupes d'occupation.

En parallèle avec la fiévreuse activité diplomatique déployée aussi bien à Constantinople qu'à Leibach et dont l'agenda comprenait aussi le problème des Principautés, comme un des facteurs de la situation critique existant en Turquie, les diplomates russes élaboraient des rapports très détaillés sur le climat politique sévissant dans l'espace carpatodanubien. Il est intéressant d'observer que ces rapports — en général pleins d'informations véridiques — enregistrent parfois avec une légèreté surprenante comme des certitudes, des bruits sans aucun fondement. Ainsi dans le rapport qu'il envoyait le 9 Mars 1821 au général comte Kisseleff, le lieutenant-colonel Pestel écrivait que Tudor Vladimirescu était un Grec au service d'Ipsilanti et qui à présent était en relations avec I. G. Caragea, ancien prince de Valachie. Il n'avait autour de lui au début que 38 hommes, mais avant de passer l'Olt, ses effectifs se montaient à plus de 3 000 auxquels vinrent s'ajouter 4 000 Grecs, Serbes, Albanais et... pandours. A l'annonce des événements de Valachie, la colonie grecque de Moldavie commença à s'organiser pour la lutte, et la décision de demander l'aide du Tsar «a été reçue avec une joie unanime». Quant à Alexandre Ipsilanti — après avoir lancé des proclamations à Jassy — il s'était dirigé vers Bucarest pour faire la jonction avec l'armée de Vladimirescu. Et Pestel de continuer en soulignant l'espoir qu'Ali Pacha de Janina, ainsi que les Grecs et les Bulgares mettaient en l'aide de la Russie. Un mois après, le même Pestel décrivait la situation désespérée de la Moldavie, la fuite du prince Michel Soutzo en Russie, et annonçait que de nombreux boyards avaient demandé à l'Autriche la permission de se mettre sous sa protection, fait que l'auteur considérait comme «un geste illusoire... infructueux et contraire au caractère réel des rapports existants». En guise de conclusion il se lance dans une série de conjectures sur les motifs de la retraite de Vladimirescu en Olténie — soi-disant pour s'entendre avec les Serbes — et sur une possible entente entre Ipsilanti et Callimachi, prince *in spe* de Valachie, «quoique les deux Principautés Roumaines soient complètement étrangères à sa cause».

D'autre part cependant, lorsqu'il parle de la situation militaire précaire de la Turquie, le colonel Pestel se révèle un bon observateur et donne des informations exactes : le pacha de Braïla avait été nommé *seraskier* de l'armée d'occupation mais la mobilisation de l'armée restait encore à faire, opération difficile car les *aïans* provinciaux locaux avaient été remplacés par des pachas venus d'autres régions de l'Empire qui n'avaient pas encore l'autorité requise pour mener à bonne fin la mobilisation. Et lorsqu'il parle de la situation dramatique des Grecs de l'Empire, Pestel ne manque pas de souligner les graves divergences qui opposent les Ephores à la grande masse de l'Hétairie. Selon les bruits qu'il avait pu recueillir, les Grecs avaient l'intention de se constituer, dans le cadre de l'Empire turc, en une confédération de type américain.

Les sources russes comprises dans le présent volume illustrent bien le double objectif de la politique du Cabinet de Saint-Pétersbourg : d'un côté le soutien énergique des peuples chrétiens de l'Empire turc, de

l'autre le désaveu catégorique de toute révolte visant à secouer le joug ottoman, entreprise en dehors de la surveillance étroite et immédiate des agents russes. Le droit de protectorat sur les Principautés Roumaines obtenu par les armes, l'emploi des Grecs comme agents consulaires, le prestige acquis par les diplomates surtout en Valachie et en Moldavie, avaient assuré à la Russie — et cela dès la fin du XVIIIe siècle — un ascendant dont elle pouvait maintenant cueillir les fruits. De la sorte, la diplomatie avait réussi une fois de plus à éviter un conflit armé entre la Russie et la Turquie, celle-ci devant cependant payer cet avantage par les concessions qu'elle fut obligée de faire à ses «raïas». Le sacrifice de Tudor Vladimirescu et la portée de ses revendications que l'Europe arriva enfin à connaître furent à la base des pressions diplomatiques qui aboutirent à leur satisfaction, du moins partielle, en premier lieu la modification du statut des deux Principautés. Dans ce domaine le rôle déterminant de la Russie ne peut être nié.

Comparé aux autres sources, le matériel des archives autrichiennes est beaucoup plus riche, plus détaillé et dans un rapport bien plus direct avec les événements qui se déroulaient aux frontières de l'Empire. Le fait s'explique non seulement par la minutie avec laquelle les agents consulaires autrichiens Fleischhackel von Hakenau, Iosif Raab et Udritzki élaboraient leurs compte-rendus, mais peut-être surtout par l'importance majeure accordée par le Cabinet de Vienne aux répercussions que cette révolution risquait d'avoir sur la Transylvanie voisine, où, du fait d'une population en majorité roumaine, le danger de l'extension de la flamme révolutionnaire ne pouvait être négligé. Ainsi on voit von Hakenau informer minutieusement — dès le 28 Janvier/9 Février 1821 — le prince de Metternich sur «la boule de neige» que risquait de constituer le soulèvement de Vladimirescu et de ses 30—40 pandours, mais qui ne saura tarder à se transformer en une véritable «avalanche». Dans ce rapport Tudor Vladimirescu est qualifié «d'homme audacieux, très aimé par ses pandours» et qui exige que justice soit faite à ceux-ci, lésés dans leurs privilèges fiscaux. Et le clairvoyant diplomate d'estimer, quatre jours plus tard, que quoique pour le moment ses effectifs soient «peu nombreux mais décidés», bientôt leur nombre augmentera à quelques milliers surtout que dans tout le pays les recrutements se poursuivent en secret ; et il ajoute que l'insurrection s'étend «ce qui ne peut qu'avoir un effet défavorable sur la frontière impériale et royale». Quant à la Russie et à la Turquie, affirme le rapport, la première cherche un prétexte pour occuper les Principautés Roumaines, tandis que la seconde voudrait juguler le soulèvement, «mais ses mesures sont sans énergie et appliquées avec indifférence».

La rapidité avec laquelle il réussit à obtenir des informations ainsi que la copie des proclamations de Vladimirescu qu'il qualifie comme «ayant un ton révolutionnaire et authentiquement carbonari», l'observation attentive des mesures prises par les autorités centrales — trop souvent inspirées par le consul de Russie, A. Pini, permettaient au diplomate autrichien de présenter un tableau objectif et véridique de l'état d'esprit de la Valachie. «La liberté totale» promise dans les proclamations, les abus du régime phanariote exposés dans les *arz* (pétitions), adressés à la Porte, l'augmentation rapide des effectifs et le fait «qu'aucun excès n'était commis» indiquaient pertinemment qu'il s'agissait d'un soulèvement d'envergure capable de renverser l'ordre existant — écrivait von Hakenau le 5/17 Février aux autorités de Transyl-

vanie, tandis que dans son rapport du même jour au chancelier de Metternich il insistait sur ce que «l'esprit de liberté et d'insoumission insufflé par Vladimirescu» contaminera «comme une épidémie» les Roumains de Transylvanie qui eux non plus ne sont traités «avec mansuétude par leurs seigneurs».

Le même réalisme et la mise en évidence du caractère social de la révolution se dégagent d'un rapport de l'agent autrichien à Jassy, Joseph Raab. Les revendications formulées par Vladimirescu — écrivait-il le 18 Février/2 Mars au chancelier Metternich — concernant le retour aux princes nationaux, le rétablissement des anciens droits et privilèges du pays, la limitation de la toute-puissance des grands boyards, la condamnation de la partialité de la justice, ont été accueillies avec la plus grande satisfaction «et sont publiquement élogiées» par la noblesse de second ordre, la bourgeoisie et les paysans. Il faut donc s'attendre à ce que ces théories «démagogiques» trouvent des adhérents aussi en Moldavie.

Mais en plus des analyses de l'état d'esprit de la population, les rapports des consuls autrichiens contiennent quelques détails pittoresques, tel celui des 120 arnautes à cheval envoyés par le Divan de Bucarest contre Vladimirescu et qui passèrent avec armes et bagages de son côté, ou de la reddition de la garnison de Strehaia au capitaine Macedonski ; ou encore la description enthousiaste de la manière dont Vladimirescu est «accueilli partout comme un sauveur et comme un Dieu Protecteur» (rapport de von Hakenau du 5/17 Février). Pittoresque aussi la narration des «embrassades» entre les susdits arnautes et les hommes de Vladimirescu, au monastère de Țințăreni — rapport du même, du 19 Février/3 Mars 1821. Cet incident — qui a dû faire beaucoup de bruit — est aussi décrit par le correspondant du journal «Wiener Allgemeine Zeitung» : les arnautes envoyés pour rétablir l'ordre ont déclaré qu'ils ne lutteront pas contre «Domnul Tudor». L'agitation fiévreuse des boyards de Bucarest saisis de panique est aussi décrite avec détails pittoresques par le même correspondant : entre deux conciliabules avec le consul russe Pini, les boyards dédommageaient sur place 300 gens de Tirgoviște, venus revendiquer leurs droits, ou essayaient de trouver l'argent nécessaire pour soudoyer Tudor, afin qu'il accepte de disparaître, envoyaient mémoires sur mémoires à Constantinople, tremblaient de terreur aux bruits d'une prochaine invasion turque et tenaient leurs carrosses prêtes pour fuir à Brașov ou à Sibiu.

En l'absence de von Hakenau, qui lui aussi se retira à Sibiu, la charge de tenir le Cabinet de Vienne au courant revint au chancelier du consulat, Udritzki. Le rapport qu'il adressa à son supérieur le 22 Mars/3 Avril 1821 à la suite de la conversation qu'il avait eue personnellement avec Vladimirescu peut être considéré — par son objectivité — comme un témoignage de premier ordre. Vladimirescu le reçut avec «amabilité» et engagea la conversation en allemand. Udritzki ayant remarqué qu'à Leibach les deux empereurs avaient menacé de le déclarer rebelle s'il continuait à revendiquer l'arme à la main «les justes ou prétendues droits du peuple roumain», Vladimirescu répondit qu'il avait simplement demandé le retour aux anciens droits et statuts de son pays, foulés aux pieds par les princes phanariotes. L'action d'Alexandre Ipsilanti le place dans une situation difficile et il donne créance aux bruits selon lesquels Ipsilanti serait soutenu par la Russie. Il ne connaît pas les dessous de la concentration des forces de l'Hétairie et «partant il ne voudrait pas annihiler les éventuels projets d'une grande

puissance». En ce qui concerne la coopération avec Ipsilanti et la prudence avec laquelle il lui faudrait agir, Vladimirescu fut très explicite : «Je ne suis pas du tout disposé à verser du sang roumain pour la Grèce et encore moins d'entreprendre des actions intempestives et non réfléchies pouvant tourner au désavantage du peuple roumain», ce qui représente une véritable profession de foi.

La personnalité de Vladimirescu, son remarquable sens politique, le prestige qu'il avait acquis aux yeux des Roumains avaient dû profondément impressionner le chancelier, qui n'hésite pas, quelques jours plus tard, à le considérer comme le véritable «dirigent du peuple roumain» (rapport du 25 Mars/6 Avril).

Tenu au courant par son subalterne, von Hakenau était aussi en mesure de continuer à informer Vienne sur la marche des événements. Ainsi le 2/14 Avril il rapportait à Metternich que Vladimirescu maintient un ordre parfait et, le 16/28 Avril, qu'il avait proposé au Métropolitain et aux grands boyards d'envoyer à Constantinople par l'intermédiaire du pacha de Giurgiu, un mémoire demandant qu'à l'avenir le pays fût gouverné par des princes roumains (selon l'ancienne coutume) et non par des phanariotes nommés. Cependant les boyards, craintifs et témoignant d'une myopie politique plus que préjudiciable aux intérêts du pays, avaient refusé de rédiger ce mémoire, qui par ailleurs représentait la solution logique adoptée moins d'un an plus tard.

Mais les cercles officiels n'étaient pas les seuls à être tenus au courant grâce aux rapports de leurs agents. L'opinion publique de l'empire avait aussi la possibilité de suivre dans la presse les événements politiques dans les deux principautés. Ainsi l'éditorial⁹ du 2/14 Juin 1821 de «Wiener Allgemeine Zeitung» commentait très justement la confrontation entre Turcs et Grecs, soulignant qu'il ne faudrait pas exagérer l'importance du facteur confessionnel, car ce sont les critères ethniques qui en réalité pouvaient mieux délimiter la position de chacune des parties impliquées dans le conflit. Le mouvement était né en Olténie, où Vladimirescu s'est soulevé contre les Grecs. ou «plus exactement contre les grandes familles grecques du Phanar» parmi lesquelles la Porte recrutait, depuis cent ans, les princes de Valachie et de la Moldavie. De son côté, Ipsilanti apparut en Moldavie comme le représentant d'une cause «purement» grecque. C'est d'ailleurs dans cet esprit qu'il émit toutes ses proclamations. Mais les autres peuples chrétiens ne se sont pas joints au mouvement — même le prince de Serbie Milos Obrénovitch a refusé d'y adhérer ; une tension grave existait entre lui et Vladimirescu. La conclusion de l'article est catégorique : les Roumains, aussi bien Valaques que Moldaves, ont bien compris que marcher avec Ipsilanti est nuisible «aux intérêts daces». De plus, les buts de l'insurrection valaque sont à l'opposé de ceux de l'Hétairie. En effet, tandis que Vladimirescu lutte pour le rétablissement des anciens privilèges de son pays et s'élève contre les phanariotes et leurs clients enrichis sur le dos du peuple roumain qui sent encore «leur pied sur sa

⁹ En général ce volume ne contient que des documents à caractère diplomatique. L'exception faite à cet éditorial est due tant à sa valeur intrinsèque, qu'au fait que nous désirons attirer l'attention sur la grande importance des matériels publiés dans la presse. Les auteurs songent à préparer un volume spécial comprenant les échos de la révolution dans la presse européenne.

nuque», Ipsilanti se nourrit d'illusions politiques et attend en vain une aide de la part de la Russie.

Directement intéressé à observer de près l'état d'esprit et le climat politique, aussi bien en Valachie et en Moldavie qu'en Transylvanie, l'administration autrichienne a constitué un impressionnant dossier sur la révolution de Vladimirescu¹⁰. Ce qui frappe dès l'abord dans ces documents c'est l'objectivité des jugements portés sur les différentes forces politiques qui s'affrontaient dans cette partie de l'Europe. Exempts de caractérisations malveillantes, négligeant les bruits entendus au hasard, ils soulignent en premier lieu les raisons d'ordre social de la révolution. D'autre part, l'Autriche, de même que la Turquie, et en dépit de sa coopération avec la Russie au sein de la Sainte-Alliance, n'était pas dupe des déclarations du Tsar à Leibach ou des déclarations tranchantes du baron Stroganoff à Constantinople. L'aide secrète accordée aux Grecs des Balkans, la conviction entretenue en eux que la Russie les soutiendra jusqu'au bout, le désaveu ultérieur par tactique du mouvement, l'im-mixtion du consul russe dans les décisions du Divan de Bucarest, tout concourait aux yeux du Cabinet de Vienne pour indiquer le rôle décisif de la Russie dans la crise qui secouait l'Empire Ottoman.

Les archives serbes offrent quelques informations stéréotypées que les agents du prince Milos avaient pu obtenir des marchands venus d'Olténie ou des Turcs d'Ada-Kaleh. Les témoignages des observateurs étrangers présentés ici sont unanimes à admettre les relations secrètes existant entre la révolution valaque, l'Hétairie et les chefs des insurgés serbes. Les informations transmises par M. Petrović, de Jagubitz, et Vule Gligorević, de Poreč paraissent être plutôt tirées des épopées balkaniques. Ainsi le premier écrit le 14 Mars 1821 au prince Milos qu'une bande turque avait pénétré en Olténie pour pillage mais les Turcs furent pris et eurent les oreilles et les nez coupés. De retour à Vidin le pacha se moqua d'eux en disant : «Vous n'avez trouvé que ce que vous cherchiez !».

Le second enregistre, le 24 Mai, le bruit que «le commandant Tudor, arrivé à Bucarest, a fait rassembler tous les grands boyars et les „ciocoi“ contre lesquels il avait lutté, et qu'il va les juger, étant assisté par d'autres nobles de son entourage».

Vivant en permanence dans la menace d'une répression turque toujours possible, soupçonnés d'entente avec les Roumains, les Albanais et les Bulgares, les Serbes étaient trop inquiets de leur propre situation pour s'occuper de leurs voisins. Il n'est donc que naturel que les rares détails sur les événements qui agitaient la Valachie soient supplantés par les informations menaçantes concernant les raids turcs.

Sans être directement impliqués dans la crise roumaine, les Etats italiens : Sardaigne, Toscane, Vatican, se tenaient au courant par leurs envoyés à Vienne et à Constantinople — le Vatican par les vicaires de Bucarest et Nicopolis. Leurs informations sont particulièrement intéressantes aussi du fait que beaucoup d'entre elles ont été recueillies dans les sphères d'autres ambassades, non diffusées par celles-ci, et que par conséquent elles constituaient sinon des indiscrétions flagrantes, du moins des opinions qui n'étaient pas encore transmises par des voies officielles.

¹⁰ Voir le matériel publié dans le volume III de la collection Hurmuzaki (nouvelle série), cité à la note 1.

Ainsi, par exemple, le représentant sarde à Vienne, Rossi, informait son ministre, le marquis de San Marzano, que les proclamations de Vladimirescu sont «incendiaires et provocatrices» et que les principales causes de sa révolution sont la lutte contre les princes phanariotes et le retour au régime fiscal en vigueur avant leur accession au trône (rapports des 26 Février/10 Mars et 2/14 Mars 1821).

La distance qui le séparait du lieu des événements, les sources de ses informations font soit que Rossi répète en partie des choses connues, soit qu'il enregistre comme des réalités des bruits fantaisistes. Ainsi par exemple dans son rapport au roi Charles Felix du 30 Mars/11 Avril 1821 il écrit que l'avant-garde du prince Alexandre Ipsilanti, commandée par Tudor Vladimirescu, est entrée en Bucarest et que les consuls d'Autriche et de Russie ont quitté la capitale !

Plus proches de la réalité sont ses informations sur les excès des troupes turques d'occupation. Les deux principautés sont transformées en ruines à cause du comportement «aveugle et sauvage des *beschlis*», transmet-il le 11/23 Avril 1821 au marquis de San Marzano.

Mieux placé, Fr. M. de Chirico, ambassadeur sarde à Constantinople, et partant plus en mesure d'obtenir des informations véridiques, envoie des rapports plus étoffés et dignes d'attention. Ainsi il informe son ministre que la Turquie, obnubilée par ses anciennes craintes, exagère visiblement quand elle rejette sur la Russie toute la responsabilité des agitations sociales qui secouaient l'empire (rapport du 12/24 Mars 1821). Deux semaines plus tard (29 Mars/10 Avril) il donne des informations sur les effectifs dont disposait Vladimirescu, qu'il estime à 17 000 hommes, et ajoute que ce dernier avait refusé d'adhérer au plan «irraisonné» d'Ipsilanti et qu'il attendait la réponse aux mémoires qu'il avait envoyés au Tsar et au Sultan. C'est cette attitude d'attente — soulignait l'ambassadeur — qui avait fait déclarer au baron Stroganoff que les demandes de Vladimirescu «faites au nom du pays» seraient sûrement acceptées, sinon en leur totalité, du moins en grande partie.

Le 30 Mai 1821, de Chirico informait son ministre sur la détérioration des relations entre la Russie et la Turquie, à la suite de l'occupation soi-disant «pacifique» des Principautés Roumaines. Enfin, après six semaines, il décrivait l'état d'esprit des hommes d'Etat turcs, à la suite de la réception de la note verbale ultimative transmise par l'ambassadeur russe¹¹, état qu'il qualifiait de «saisi de désespoir».

Les excès sanguinaires de la répression contre les Grecs sont décrits en détail par le représentant à Constantinople du Grand duché de Toscane, R. Lutzer, qui dès le 29 Mars/10 Avril informe avec dégoût son ministre, le chevalier de Fossambroni, sur les représailles dont sont victimes les Grecs de la capitale, ce qui a provoqué un véritable exode, ainsi que des atrocités commises par les troupes d'occupation dans les Principautés Roumaines.

Non négligeables sont aussi les narrations des vicaires Molajoni, de Bucarest, et Luigi Buonauguri, de Nicopolis, envoyées au cardinal Fontana de la Congrégation Propaganda Fide. Le premier, complètement terrorisé et ayant presque perdu l'esprit, écrit le 5/17 Mars 1821 qu'il «tremble comme une feuille dans le vent, à cause de la révolution», car les prêtres catholiques sont tous considérés comme des espions autrichiens...

¹¹ Voir ci-dessus.

Plus calme, et pour cause, car il s'était réfugié à Sibiu, Buonauri essaye d'expliquer le souffle révolutionnaire qui agitait les Balkans. D'après lui, une unité spirituelle s'était cimentée entre la Serbie, la Bosnie, la Valachie, la Moldavie, la Bulgarie, la Roumélie et la Macédoine. Tudor Vladimirescu, Roumain d'origine et de religion orthodoxe, «avait été appelé à monter sur le trône de Valachie devenu vacant». La population de Bucarest «l'avait acclamé avec enthousiasme et le clergé avait béni ses étandards».

Les témoignages des archives italiennes, quoique moins nombreux et dont certains insistent plutôt sur la situation personnelle de l'auteur, attestent cependant l'importance de l'écho provoqué par la révolution roumaine dans la Péninsule Italienne où les esprits étaient déjà passablement sensibilisés par l'activité des carbonari.

L'objectivité des jugements portés sur les réalités roumaines constatées dans les narrations autrichiennes caractérise aussi la correspondance entre von Kreuchely, consul de Prusse à Bucarest, et von Miltitz, l'ambassadeur à Constantinople, ainsi que les rapports envoyés par ce dernier à son souverain, le roi Frédéric-Guillaume III. Ainsi, écrit l'ambassadeur dès le 14/26 Février 1821, Vladimirescu a pu «instiguer à la révolution» à la suite du mécontentement général car n'importe qui parcourt les pétitions envoyées au sultan se rend compte que «les vexations endurées par la population ne peuvent en effet que soulever la plus profonde indignation». De Bucarest, Kreuchely tenait constamment au courant tant son ambassadeur que le conseiller prussien von Schladen, à Vienne, avec les événements de Valachie. Le 19/31 Mars il informait le premier que Vladimirescu et Ipsilanti «n'agissent pas d'un commun accord» et qu'il existe même le risque d'un conflit armé entre eux. A von Schladen il décrivait (le 11/24 Juin) la situation dramatique du pays à la suite de l'intervention turque qui s'était transformée en un véritable massacre, car les bechlis du Kehaia bey ne faisaient aucune distinction entre rebelles et innocents. Cependant toute intervention de la Russie — par ailleurs parfaitement justifiée tant par les traités bilatéraux que par les considérations humanitaires — ne pourrait mener, d'après l'opinion unanime, qu'à un carnage général dont les victimes seront aussi bien les Grecs que les Roumains, qu'ils fussent «coupables ou non». Le monde était tellement terrorisé par la présence des Turcs et leurs «manifestations de bienveillance» tellement soumises au doute, que même les grands boyards avaient refusé l'invitation au banquet offert par le Kehaia bey, par crainte d'être assassinés (lettre du 12/24 Août 1821)¹². Le détail est aussi cultivé dans les rapports du chargé d'affaires par intérim de Prusse à Vienne, Piquot, qui par ailleurs soulignait, dès le 28 Février/12 Mars que la révolution quoique encore «partielle» ne manque pas de devenir «inquiétante». La principale revendication formulée par Vladimirescu est le retour à la somme de 800 000 piastres, qui était le quantum total des impôts perçus au temps des princes autochtones et qui sous les phanariotes avait atteint 12 millions. A Bucarest le monde «s'épuise en suppositions» sur les ressources dont dispose Vladimirescu. Visiblement surpris, Piquot note la discipline exemplaire qui règne dans les rangs de l'armée révolutionnaire, ainsi que

¹² Von Kreuchely avait annexé à ce rapport des croquis représentant le costume adopté par les insurgés, que nous n'avons malheureusement pas retrouvés dans les archives de Merseburg.

le fait que les Turcs qui se trouvaient à Bucarest n'avaient pas été molestés, que le commerce n'était soumis à aucune entrave, quelle que fût sa direction. Mais ce que le diplomate prussien narre avec une admiration non dissimulée est le fait que «l'argument» trouvé par le caïmacam de Craïova, Constantin Samurcaș, comme «moyen pour convaincre, souvent irrésistible», en l'occurrence la somme de 40 000 piastres, offerte à Vladimirescu pour le neutraliser, avait été repoussée par ce dernier (rapport du 7/19 Mars 1821).

Observateurs impartiaux, les diplomates allemands s'efforcent, de même que leurs collègues autrichiens, de déchiffrer les causes profondes de la révolution et y identifient le rôle déterminant des facteurs sociaux.

Les rapports des diplomates français transmettent eux aussi de nombreuses informations, obtenues pour la plupart dans les cercles diplomatiques de Constantinople, et qui dans les textes respectifs sont souvent précédées du prudent «on dit que»...

Le gouvernement de Louis XVIII enregistrerait — comme de juste — avec le plus grand soin toute action tendant à changer l'ordre social. Cela explique l'insistance avec laquelle le duc de Pasquier, ministre des Affaires étrangères, mécontent des données contradictoires qui lui étaient parvenues jusqu'alors, demande le 8/20 Avril, au vicomte de Viella, chargé d'affaires auprès de la Porte, de lui envoyer des informations plus détaillées sur les événements des Balkans. Il se refusait d'admettre la constitution d'un front commun en Europe méridionale contre les autorités légitimes. A Paris toutefois on parlait couramment de l'insurrection simultanée des Principautés Roumaines, de l'Albanie, de la Morée et des îles de l'Archipel.

Mais ainsi que nous l'avons observé ci-dessus, les rapports français gardent une certaine réserve. Le rôle de la Russie dans l'initiation des troubles, qui paraissait incontestable, le désaveu catégorique des insurgés par le Tsar et son ambassadeur Stroganoff, l'ajournement par les Turcs de l'intervention militaire, l'attitude d'expectative de Vladimirescu — difficile à comprendre pour les observateurs étrangers — ainsi que ses relations peu claires avec Ipsilanti, autant de facteurs qui contribuaient à créer un état d'incertitude qui poussait à la circonspection.

Les premières informations de source française en provenance de Bucarest et contenues dans le présent volume sont dûes à l'agent Pagé qui le 5/27 Février rapportait au duc de Pasquier que «Vladimirescu avait pris les armes pour délivrer l'Olténie de la tyrannie des Grecs et des boyards» et qu'il proclame «des idées d'indépendance et de liberté». Les mesures de résistance prises par le Divan sont inefficaces, car les troupes envoyées pour l'arrêter se rallient à lui immédiatement. Toujours Pagé, donnant cette fois libre cours à son imagination, suggère que la révolution de Vladimirescu n'est qu'une diversion trouvée par la Russie pour détruire la Turquie et que l'Autriche paraît s'être entendue avec elle pour ressusciter les plans de la Grande Catherine et de Joseph II visant le partage de la Turquie (rapport du 19/31 Mars 1821).

Pendant les mois suivants, le duc de Pasquier fut tenu au courant des événements par de Viella qui, lui, était évidemment informé par Pagé. Le 26 Février/10 Mars il écrit que les effectifs de Vladimirescu se monteraient à quelque 10 000 hommes, constitués en corps d'infanterie et de cavalerie et qui sont exaltés «par les idées d'indépendance et de liberté». Quoiqu'il ne se base que sur ses propres forces, Vladimirescu est convaincu qu'il pourra secouer le joug ottoman. Malheu-

reusement les dissensions entre lui et Ipsilanti sont tellement graves qu'elles pourraient attirer «leur perte» et «le succès de la Porte» (rapport du 29 Mars/10 Avril). D'autre part, signalait de Viella, la Turquie est paralysée dans ses actions par les foyers de révolte qui s'allument presque partout dans l'empire, l'obligeant à éparpiller ses forces pour essayer de les combattre.

Lorsque les nouvelles de Pagé lui faisaient défaut, de Viella obtenait probablement des informations des cercles russes de Constantinople. Cela expliquerait pourquoi ses rapports accordent une grande place aux démarches de l'ambassadeur Stroganoff pour que les principautés soient exemptées du tribut pendant deux ans, que le volume des produits agricoles dûs soit réduit, que le surplus de céréales puisse être librement commercialisé (même au détriment du port d'Odessa) et qu'une liste civile pour les princes régnants soit établie. De même que ses collègues autrichiens l'avaient fait pour Bucarest, de Viella décrit la terreur qui régnait dans la capitale turque, les représailles contre les Grecs, les incendies, les assassinats et le banditisme généralisé qui rendaient la vie impossible. Les autorités, dépassées, assistaient impuissantes à cette débandade et ne faisaient rien d'autre qu'attiser la haine contre les Grecs et fanatiser les bandes déchaînées. L'exécution du grand drogman Costaki Moruzi, accusé d'avoir mal traduit un message d'Ipsilanti, est qualifiée par le diplomate français de «cruauté inutile» et un motif de plus pour entretenir la terreur (rapport au duc de Pasquier du 12/24 Avril 1821). La même sauvagerie est constatée un mois plus tard (31 Mai/12 Juin) à Galatz, que le pacha de Braïla avait noyée dans un bain de sang, faisant tuer même les femmes enceintes car «elles portaient dans leur sein de futurs traîtres».

A partir de la seconde moitié du mois de Juin 1821 les rapports français n'enregistrent plus les événements que par routine. La révolution était considérée comme touchant à sa fin et l'exposé des faits adopte un ton neutre et se contente de répéter les versions turques, russes ou autrichiennes. Ainsi, le 25 Mai/6 Juin l'ambassadeur de France à Vienne, le marquis de Caraman, ne fait que transmettre au duc de Pasquier les dires du chancelier Metternich selon lesquels en attendant les troupes turques d'occupation de la Valachie, l'ordre avait été maintenu à Bucarest par les ressortissants autrichiens constitués en unités de garde à la demande même du Kehaïa bey. Dans des correspondances ultérieures il s'extasie sur la «discipline exemplaire» des troupes turques, qui a surpris tout le monde (rapport du 18/30 Juin), et sur «l'heureuse solution» (Metternich) du retour aux princes autochtones. De son côté, le marquis de Latour Maubourg, qui succéda au vicomte de Viella à Constantinople, informait l'année suivante le duc de Montmorency, qui avait remplacé le duc de Pasquier aux Affaires étrangères, sur les dessous des tatonnements de la Turquie et sur les dissensions violentes qui avaient éclaté entre les dignitaires de la Porte au sujet du nouveau statut des principautés. En effet, les phanariotes, qui avaient occupé les deux trônes pendant un siècle, considéraient qu'ils leur revenaient «presque» de droit, et la nombreuse clientèle entretenue par eux dans les coulisses du sérail soutenait avec acharnement leurs prétentions à cette véritable manne.

Il est évident que la France a porté un intérêt permanent aux événements qui secouaient le Sud-Est européen, intérêt justifié d'une part par la crainte d'un conflit armé russo-turc qui aurait pu compromettre

l'équilibre européen et, de l'autre, par le fait que ces troubles risquaient de périlcliter le commerce français du Levant. Le Cabinet de Tuileries s'est donc efforcé de se tenir au courant du pouls politique, mais cette préoccupation revêtait plutôt un caractère général ce qui explique l'utilisation fréquente d'informations obtenues de tiers et l'absence d'analyses plus nuancées des événements qui se déroulaient dans les principautés.

La preuve qu'un diplomate avisé, même éloigné et peu familiarisé avec les réalités socio-politiques d'un pays, est capable de distinguer l'authentique du fantaisiste, nous est fournie par les rapports de l'ambassadeur du Portugal à Vienne. Sans parler de leur valeur intrinsèque, les trois documents conservés dans les archives de Lisbonne sont importantes par l'intérêt porté à des pays situés à l'autre extrémité du continent.

Ainsi, le 9/21 Mars 1821, l'ambassadeur R. H. de Andrade informait son ministre, Th. A. de Villanova, que l'esprit révolutionnaire se propage rapidement en Valachie et en Moldavie. Sans exiger formellement une constitution comme l'avaient fait les Espagnols et les Napolitains, les insurgés demandaient que le tribut dû à la Porte soit ramené à la somme payée sous les princes autochtones. Dix jours plus tard, il signalait que le mouvement est beaucoup plus sérieux qu'il n'avait paru au début. Comparés à ceux de ses collègues occidentaux, les rapports du diplomate portugais se distinguent par l'absence des termes cliché tels «démagogique» ou «pompeux» utilisés souvent pour caractériser les proclamations de Vladimirescu. En échange on peut y déceler l'effort pour donner à ces proclamations leur juste valeur, c.-à-d. celle de véritables programmes révolutionnaires. Chez de Andrade, le chef de la révolution apparaît comme «un homme entreprenant et de caractère ferme», décidé à lutter contre les boyards. Le désaveu énergique du Tsar et l'aide urgente offerte par l'Autriche sont considérés par ce diplomate comme tout naturels, car les deux empires ne pouvaient jamais et en aucune circonstance tolérer ou soutenir des rébellions, étant tous les deux «engagés... dans la campagne destinée à étouffer l'esprit de révolte qui se manifeste ouvertement partout».

Le dernier rapport de de Andrade, du 27 Août/8 Septembre destiné au nouveau ministre des Affaires étrangères, S. Pinheiro Ferreira, narre l'épisode du meurtre de bimbasa Sava, ancien compagnon d'armes de Vladimirescu et qui, rallié aux Turcs, fut tué avec ses hommes «avec férocité» par l'ordre du Kehaïa bey, dont les troupes ont réduit en partie Bucarest en cendres.

En contraste avec l'esprit libéral qui prévalait dans la société de la Péninsule Ibérique et qui se dégage des rapports de l'ambassadeur portugais, les documents diplomatiques anglais excellent par leur conservatisme rigide. Les diplomates britanniques avaient abordé les problèmes roumains avec l'idée préconçue que Tudor Vladimirescu s'était soulevé contre son souverain légal et que par conséquent il devait être traité comme tel. De sorte que tous les efforts de lord Strangford à Constantinople furent dirigés vers l'aplanissement de la tension russo-turque, réavivée par la révolution roumaine et le soulèvement des hétéristes d'Ipsilanti. Dans son premier rapport (du 26 Février 1821) Strangford considère que Vladimirescu s'était soulevé pour protester contre l'administration prévaricatrice des phanariotes et pour obliger les boyards à respecter «les privilèges accordés aux Roumains par la Turquie». Un

mois plus tard, un autre diplomate anglais, Charles Bogot, ambassadeur auprès de la Cour de Russie, en commentant les événements de Valachie, attirait l'attention de son gouvernement sur la nécessité de distinguer l'action de Vladimirescu de celle d'Ipsilanti, car «elles ont une origine différente et à de nombreux points de vue leurs buts sont aussi différents». Ainsi, par exemple, Vladimirescu ne conteste pas la suzeraineté de la Porte et ne paraît pas exiger l'indépendance de son pays. Cependant l'attitude menaçante qu'il a adoptée fait que ses démarches soient considérées comme des manifestations «de rébellion ouverte et véritable» (rapport du 23 Mars/14 Avril 1821).

Au printemps suivant, la Porte ne pouvait plus répondre aux protestations qui lui étaient adressées à la suite des atrocités commises dans les Principautés par les troupes d'occupation par de simples notes verbales habilement rédigées ou par la falsification spécieuse que l'islamisme avait été bafoué. C'est pourquoi lord Strangford — qui jusque-là n'avait été disposé à voir dans les accusations portées à la Turquie et même dans les massacres notoires de Galatz, que des pures calomnies à l'adresse du gouvernement ottoman, se vit obligé à entreprendre à son propre compte une action destinée à lui apprendre la vérité et envoya à cette fin son émissaire Koch en Valachie. Le questionnaire que lui avait remis l'ambassadeur et les réponses de celui-ci forment l'objet du rapport du 17/29 Mars 1822. Après un préambule sur les déprédations commises par les phanariotes, Koch écrit que «le rebelle Tudor» qui se disait «vengeur de la Dacie», a allumé tout le pays et n'a laissé derrière lui que cendres, pillages et meurtres». D'autre part les troupes turques d'occupation évaluées à 17 000 hommes, ont à leur tour soumis la Principauté à des contributions excessives. Partagé entre le désir de plaire à son chef et celui d'être honnête avec lui-même, Koch flatte le portrait du Kehaïa bey, dont il décrit la conduite comme «correcte, honorable et humaine», mais dit la vérité entière quant aux troupes turques qui «se livrent souvent, pour ne pas dire quotidiennement aux excès les plus atroces». A la question : «Que disent les boyards des Grecs ?» Koch répond que la plupart sont encore émigrés mais que certains «se sont joints à la lutte, en se déclarant partisans des rebelles» et que «leurs raisons ont été tout autres que ceux des Grecs». D'autre part, désireux de connaître exactement les instructions données par la Porte, Strangford voulait aussi savoir s'il était possible, moyennant finances, d'avoir des copies d'après les firmans envoyés aux caïmacams.

Quoique placé par sa situation au centre même des problèmes, Strangford ne paraît pas avoir été bien informé, ou est-ce le discernement indispensable à tout bon diplomate qui lui faisait défaut ? Toujours est-il que presque à la veille même de la désignation des nouveaux princes, il informait le marquis de Londonderry, chef du Foreign Office, que ceux-ci seraient probablement toujours des phanariotes ! (rapport du 28 Juin/10 Juillet 1822), et que le choix du Conseil Impérial oscillait entre le fils de l'ancien prince de Moldavie, Scarlat Callimachi, le fils d'Alexandre Soutzo (ex-prince de Valachie), Negri et Arghiropolos. Seulement huit jours plus tard il annonce que les élus étaient Grégoire Ghika pour la Valachie et Ionitza Sandu Sturdza pour la Moldavie, tout en ne manquant pas de préciser que ces noms lui avaient été communiqués avec priorité car il avait toujours traité la Porte «avec respect et considération» (rapport du 6/18 Juillet). Et s'est encore Strangford qui rapporte le 7/19 Août que les deux princes n'avaient accepté les

trônes qu'à la condition du rappel du consul de Russie — A. Pini, mais que le soin mis par la Turquie à éviter que les nouveaux princes aient des rapports avec la Russie était vain car les deux avaient de proches parents et de nombreux amis à la Cour du Tsar.

En Septembre, en chemin vers Londres, Strangford s'arrête en Valachie. Ses impressions sont comprises dans le rapport rédigé à Vienne le 23 Septembre/5 Octobre 1822. Les conversations eues avec plusieurs grands boyards, dont Michel Filipescu, qui lui enverra plus tard une lettre de recommandation annexée au rapport, permettent à Strangford d'entrevoir trois aspects de la situation : les discussions incessantes entre les boyards pour l'occupation des dignités ; les interventions étrangères dans les affaires des principautés constituaient un obstacle à la normalisation et enfin — fait qu'il peut confirmer comme témoin oculaire — le désastre provoqué par les troupes turques d'occupation. Et Strangford d'arriver à la conclusion qui peut surprendre venant d'un défenseur chaleureux des prérogatives de la Porte, mais qui s'imposait à n'importe qui passait en revue les événements de 1821 : «Si les Roumains étaient laissés se débrouiller seuls et si le système des intrigues étrangères qui a dominé longtemps dans les principautés était aboli, le nouveau gouvernement pourra se consolider fermement et pacifiquement».

Témoignages inédits, visions inconnues des événements ou confirmation de choses déjà connues, les documents publiés ici attirent l'attention sur la richesse des sources concernant les Roumains qui existent dans les archives des pays européens et viennent compléter la base informationnelle pour les débuts de l'époque moderne de l'histoire roumaine. En même temps, ce matériel aide le lecteur à placer la révolution de Tudor Vladimirescu dans le cadre général européen et vient confirmer une fois de plus la thèse de l'historiographie roumaine actuelle sur son caractère éminemment national et social.

Volumul este prilejuit de împlinirea a 200 de ani de la nașterea lui Tudor Vladimirescu, conducătorul revoluției de la 1821.

Documentele incluse aici provin, în marea lor majoritate, din bogatele colecții de microfilme și xerografii aflate la D.G.A.S., ca urmare a investigațiilor întreprinse de cercetătorii și colaboratorii acestei instituții în arhivele de peste hotare.

Selectarea documentelor s-a efectuat în funcție de importanța lor în cadrul colecțiilor de microfilme, cu tendința de a acoperi întreaga arie geografică a arhivelor de unde provin: Anglia, Austria, Franța, R.D. Germană, R.F. Germania, Italia, R.S.F. Iugoslavia, Portugalia, Turcia, U.R.S.S. și Vatican. Această largă deschidere în spațiu mijlocește o cunoaștere mai completă și mai exactă a ecoului revoluției de la 1821 în documentele cancelariilor europene ale vremii, o cunoaștere a imaginii pe care reprezentanții diplomatici — contemporani evenimentului — ai marilor puteri și-au făurit-o despre Tudor și mișcarea condusă de el, în fine, o cunoaștere a reacției marilor puteri față de evenimentul care pentru noi înseamnă un început de epocă, marcând în același timp continuarea luptei poporului român pentru libertate socială, suveranitate și unitate națională.

Culegerea noastră este alcătuită, în cea mai mare parte, din documente care n-au mai fost publicate pînă acum. Dintre cele publicate, au fost incluse unele care au rămas mai puțin cunoscute, fiind risipite în periodice, iar altele — cum sînt cele din colecția Hurmuzaki — fiind necesare pentru întregirea semnificației documentelor inedite. Dar și aceste documente care au mai fost editate — cu excepția unuia singur — sînt traduse pentru prima dată în volumul nostru, devenind în felul acesta accesibile unor cercuri mai largi. Pentru documentele publicate s-au făcut mențiunile bibliografice cuvenite.

În cadrul volumului, documentele urmează în ordine cronologică. La documentele datate numai cu stilul nou, a fost calculat și introdus în paranteze drepte și stilul vechi, iar la documentele turcești a fost menținut în paranteze anul Hegirei și a fost calculat stilul nou.

În general s-a tins la redarea integrală a documentului. Acolo unde au fost făcute omisiuni — marcate totdeauna prin puncte de suspensie între paranteze drepte — e vorba de pasaje care nu se referă direct la tema volumului nostru și care sînt redată rezumativ în note de subsol, sau de formulele obișnuite de politețe din protocolul final, marcate numai prin puncte de suspensie.

Textele documentelor sînt redactate în limbi foarte diverse, dar mai frecvent în limba franceză, care constituia limba diplomatică a epocii. Transcrierea textului în limba în care a fost redactat este însoțită de traducerea în limba română.

Metoda urmată în transcrierea documentelor este aceea stabilită

de Academia R.S. România pentru editarea de documente. În general, au fost respectate particularitățile de limbă și grafie vechi. Intervențiile s-au limitat la : întregirea prescurtărilor, care s-au făcut tacit, fără indicarea prin paranteze drepte, atunci când completarea a fost evidentă (de ex. S. Porte = Sublime Porte, V. Exc. = Votre Excellence, S.A. = Son Altesse, S.M. = Sa Majesté etc.); folosirea majusculilor, evitându-se abuzul de majuscule frecvent în aceste texte ; punctuația și despărțirea textului în alineate, ținându-se seamă de regulile punctuației moderne și de sensul logic al textului. Deoarece mulți dintre autorii textelor scriu în altă limbă (de obicei limba franceză) decât cea maternă, s-au strecurat greșeli de limbă și de grafie, precum și inconsecvențe. Asupra unora s-a atras atenția prin (sic !), altele mai mărunte, cum ar fi accentele, omiterea unei litere, folosirea unei consoane duble acolo unde nu era cazul, au fost corectate. Au fost, firește, corectate și unele greșeli de tipar, adesea grave, la documentele publicate în periodice. Numele proprii și de localități au fost respectate întocmai, la transcriere, formele corecte apar numai în traduceri. La documentele turco-osmane, scrise cu caractere arabe, transliterația s-a făcut în conformitate cu normele ortografice uzitate astăzi pe scară largă în Turcia, în asemenea cazuri. Au fost, de asemenea, menținute, la aceste documente, particularitățile de formă : apostila sultanului (hatt-i hümayûn), raportul viziral (telhis), textul propriu-zis (raport, notă, scrisoare etc.).

După transcrierea fiecărui document se face indicația de cotă : colecția de microfilme sau xerografii de la Arhivele Statului, numărul rolei (pachetului) și al cadrului (filei), precum și cota din arhiva păstrătoare.

Traducerile au urmărit în general o redare a textelor inteligibilă cititorului de astăzi și totodată fidelă sensului din text. O singură traducere a cutezat performanța de a recrea în limba și în stilul epocii o scrisoare de la Tudor Vladimirescu, păstrată numai în limba franceză. Documentul își merita osteneala ! O transpunere similară a celorlalte documente ar fi fost, evident, un joc gratuit, artificial, căci diplomații de la care provin documentele n-au vorbit niciodată în minunata limbă a lui Tudor.

Traducerea documentelor turcești a rămas ceva mai strâns legată de texte decât celelalte traduceri, din cauza dificultăților de găsire a unor termeni corespunzători în limba română — cum sînt de exemplu denumirile de funcții — sau echivalențele unor expresii proprii limbii turcești. În toate aceste cazuri s-a recurs la note explicative de subsol sau la intercalări în text, puse în paranteze drepte. Tot între paranteze drepte s-au introdus sau întregit, în traducere, unele nume de localități și nume proprii care au fost omise de autor, al căror sens rezulta din context sau din legătura cu alte documente. S-au folosit parantezele drepte și pentru unele completări făcute în scopul de a da cursivitate textului și pentru întregirea în alte documente a înțelesului acestuia.

Pentru precizarea unor evenimente și personalități mai puțin cunoscute sau care nu rezultă clar din text editorii au întocmit note, numerotate cu cifre arabe și inserate la sfîrșitul fiecărui document. Notele însemnate cu asterisc indică notele autorilor textelor.

Volumul este precedat de o listă cronologică a documentelor, iar la sfîrșit cuprinde un indice toponimic și antroponimic.

Avînd în vedere preocuparea pentru publicarea documentelor ce privesc revoluția din 1821 și unitatea acestor publicații, prezentul volum continuă seria celor cinci volume apărute între anii 1959—1962.

1. 1821 [ianuarie 21]/februarie 2, *București*. Raport al agentului diplomatic al Franței la București, Pagé, către ministrul de externe, Pasquier, în care se anunță moartea domnitorului Alexandru Suțu; se precizează că domnitorul fanariot este puțin regretat, avînd în vedere lăcomia lui.

— 2. 1821 ianuarie 21—22. Proclamația lui Tudor Vladimirescu dată din Oltenia, în care arătînd nedreptatea socială și națională îndeamnă poporul la luptă.

3. [1821 ianuarie 28, *Ceovirnoșani*]. Scrisoarea lui Tudor Vladimirescu către A. Pini, consulul Rusiei la București (tradusă în limba franceză), în care sînt arătate motivele răscolării poporului, iar Tudor se înfățișează ca reprezentant ales al Adunării norodului; cere lui A. Pini mijlocire pe lângă divan să sisteze orice trimitere de trupe împotriva poporului răscolat.

4. 1821 [ianuarie 28]/februarie 9, *București*. Raportul consulului Austriei, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre extinderea mișcării revoluționare conduse de Tudor Vladimirescu; zvonuri despre rolul lui Pini.

5. 1821 februarie [1]/13, *București*. Raportul consulului Austriei, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre continuarea extinderii revoluției în Oltenia. Nota adresată de agenție comitetului de regentă în legătură cu mișcarea. Caracterul contradictoriu dintre proclamația lui Tudor și arzul înaintat de el Porții. Adresa de mulțumire trimisă consulului Pini de 33 de boieri.

6. 1821 februarie [5]/17, *București*. Raport al lui Fr. Fleischhackl von Hakenau, consul al Austriei, către Preziidiul cezaro-crăiesc al Transilvaniei, despre revoluția lui Tudor Vladimirescu, proclamația sa și arzul către Poartă, creșterea mișcării și caracterul ei neviolent și nepăgubitor pentru proprietatea privată sau de stat.

7. 1821 februarie [5]/17, *București*. Raportul consulului Austriei, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre desfășurarea revoluției. Participarea entuziasată a țărănimii, disciplina răscolăților și sumele însemnate de bani de care dispunea Tudor. Rezerva consulului Pini în a aproba un apel al boierilor pentru sprijin militar turcesc. Temerile lui Fleischhackl în legătură cu posibilitatea ca românii transilvăneni să fie „contaminați” de spiritul de răscoală.

8. 1821 februarie [5]/17, *București*. Raport al agentului diplomatic al Franței în Țara Românească, Pagé, către ministrul de externe, Pasquier, despre deplasarea lui Tudor de la București în Oltenia și proclamația acestuia, scopul revoluției, entuziasmul populației.

9. 1821 februarie [7]/19, *București*. Raportul consulului Austriei, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre nota de răspuns cu dublu sens adresată de Pini divanului în problema chemării turcilor în țară. Desemnarea domnitorilor și a caimacamlor.

10. 1821 februarie [8]/20, *București*. Depeșa consulului Prusiei la București, Kreuchely, către însărcinatul cu afaceri al Prusiei la Constantinopol, Miltitz, despre înaintarea lui Tudor spre Craiova și amenințarea de a veni la București, teama boierilor și incapacitatea lor de a lua măsuri.

11. 1821 februarie [9]/21, *București*. Depeșa consulului Prusiei la București, Kreuchely, către însărcinatul cu afaceri al Prusiei la Constantinopol, Miltitz, despre condițiile puse de Tudor pentru menținerea liniștii: amnistie generală, repararea prejudiciilor aduse de principii guvernului și boierilor.

12. 1821 februarie [14]/26, *Pera (Constantinopol)*. Raportul însărcinatului cu afaceri al Prusiei la Constantinopol, Miltitz, către regele Prusiei, despre extorcările comise de fostul domnitor Al. Suțu, ațîțarea nemulțumirilor la rebeliune de către Tudor, jalba adresată de el Porții împotriva principilor greci intruși, care se îmbogățesc pe spinarea poporului; instrucțiuni date consulilor Rusiei și Austriei de a pune piedici în calea lui Tudor.

13. 1821 [februarie 18]/martie 2, Iași. Raportul agentului Austriei, Iosif Raab, către cancelarul Metternich, despre puternicul ecou al revoluției lui Tudor în Moldova. principiile proclamate de el.

14. 1821 [februarie 19]/martie 3, București. Raportul consulului Austriei, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre venirea unei delegații de țirgovișteni și aplanarea diferendului lor cu fostul domn prin recunoașterea de către divan a privilegiilor lor ; ciocnirea de la Băilești și tendința arnăuților stăpînirii de a se înfrăți cu revoluționarii ; ordine transmise pașalelor dunărene de a se pregăti să reprime revoluția.

15. 1821 [februarie 19]/martie 3, București. Raportul informativ al corespondentului de presă, Popovich, la București, către redacția ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung”, despre revoluția lui Tudor Vladimirescu ; revendicarea de către țărani din Țirgoviște a privilegiilor și bunurilor confiscate de fostul domnitor.

16. 1821 [februarie 20]/martie 4, București. Raport al agentului diplomatic al Franței în Țara Românească, Pagé, despre acțiunea lui Tudor ; avertismentul dat acestuia de către guvernatorul Transilvaniei, pentru a preveni extinderea revoluției.

17. 1821 februarie 23/martie 7, Laibach. Copia unei scrisori trimise de guvernul rus baronului Stroganov, ambasador al Rusiei la Constantinopol, în legătură cu evenimentele din Principatele române ; petiția adresată împăratului Rusiei, Alexandru I, de către panduri în numele poporului Țării Românești ; hotărîrea Austriei și a Rusiei de a sprijini Poarta otomană și măsurile luate pentru reinstaurarea păcii în Principale.

18. 1821 februarie 24, Iași. Memoriul lui Alexandru Ipsilanti către împăratul Rusiei, Alexandru I, referitor la scopurile societății secrete (Eteria) și motivele care au determinat lupta pentru eliberarea poporului grec de sub dominația otomană.

19. 1821 [după 7 martie]. Versiunea turcă a raportului trimis de consulul rus la București elciului Rusiei la Poartă, cuprinzînd informații despre unele acțiuni eteriste din capitala Moldovei ; rezoluția sultanului Mahmud al II-lea.

20. 1821 [februarie 26]/martie 10, Constantinopol. Raportul vicontelui de Viella, însărcinat cu afaceri al Franței la Constantinopol, către ministrul său l'asquier, despre tulburările din Țara Românească, despre Tudor, despre convingerea Porții că Rusia favorizează tulburările ; nemulțumirea lui Stroganov față de consulul Rusiei la București, care nu l-a instruit pe Tudor cum trebuie ; conferințele de pe Prut între Al. Ipsilanti și Mihail Suțu ; nota lui Stroganov către Poartă, prin care admite în mod condiționat intrarea trupelor turcești în Țara Românească.

21. 1821 [februarie 26]/martie 10, Constantinopol. Raportul ambasadorului englez, lordul Strangford Percy Clinton, către ministrul afacerilor externe al Marii Britanii, despre numirea lui Scarlat Callimachi ca domn în Țara Românească și despre izbucnirea revoluției conduse de Tudor Vladimirescu, caracterul ei și popularitatea de care se bucură în rîndul maselor.

22. 1821 [februarie 26]/martie 10, București. Raportul informativ al corespondentului de presă la București, Popovich, către redacția ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung” despre revendicarea de către țirgovișteni a privilegiilor și bunurilor confiscate de fostul domnitor ; forțele de care dispune Tudor ; sosirea caimacamlor ; masacrarea turelilor la Galați.

23. 1821 [februarie 26]/martie 10, Pera (Constantinopol). Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscaniei la Constantinopol, R. Lützer, către ministrul de externe din Florența, cavalerul de Fossambroni, despre gravitatea revoluției lui Tudor pentru guvernul otoman.

24. 1821 [februarie 26]/martie 10, Viena. Raport al reprezentantului regatului Sardiniei la Viena, Rossi, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, despre organizarea armatei revoluționare a lui Tudor Vladimirescu, proclamațiile sale, numirea unui nou domnitor.

25. 1821 [februarie 27]/martie 11, Constantinopol. Scrisoarea ministrului de externe al Porții otomane, Mohamed Hamid, către consilierul particular al împăratului Rusiei, contele Nesselrode, cu privire la revoluția lui Tudor Vladimirescu în Țara Românească, mișcarea eteristă condusă de Ipsilanti, condamnarea acestei acțiuni de către cele două mari puteri, măsurile luate în vederea înăbușirii ei.

26. 1821 [februarie 28]/martie 12, Viena. Raportul locțiitorului ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, Piquot, către regele Prusiei, Friedrich Wilhelm al III-lea, despre Tudor Vladimirescu, intenția lui de a restabili vechiul regim de impozite din timpul domnilor autohtoni, arzul trimis Porții, măsurile luate de boieri contra răsculaților, trecerea arnăuților de partea lui Tudor.

27. 1821 martie [1]/13, București. Raportul informativ al corespondentului de presă, Popovich, la București, către redacția ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung” despre panica de la București și fuga boierilor ; proclamația lui Ipsilanti.

28. 1821 martie 13 (1236 cemazi-ül-ahir 8). Valiul de Siliștra, Mehmed Selim pașa, scrie, probabil marelui vizir, despre evenimentele petrecute la Galați și Iași ; mișcarea pandurilor în părțile Craiovei.

29. 1821 martie [2]/14, Viena. Raport al ambasadorului regatului Sardiniei la Viena, Rossi, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, în care comunică cererile formulate de Tudor Vladimirescu către Poartă.

30. 1821 martie [4]/16, Viena. Raportul locțiitorului ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, Piquot, către regele Prusiei, Friedrich Wilhelm al III-lea, despre trecerea de partea lui Tudor a arnăuților ; înfringerea trupelor trimise contra acestuia ; misiunea marelui vornic Samurcaș de a-l readuce la ordine pe Tudor.

31. 1821 martie [5]/17, Viena. Raport al ambasadorului regatului Sardiniei la Viena, Rossi, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, prin care anunță izbucnirea și în Moldova a unei insurecții similare cu cea a lui Tudor ; sfatul dat de consulul rus la București Comitetului de oblăduire de a nu chema armatele turcești.

32. 1821 martie [5]/17, București. Raportul vicarului general al Țării Românești, Giuseppe Maria Molajoni, către prefectul Congregației Propaganda Fide, cardinalul Fontana, privind evenimentele petrecute în Țara Românească în urma morții principelui Suțu.

33. 1821 martie [7]/19, Viena. Raportul lui Piquot, locțiitorul ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, către Friedrich Wilhelm al III-lea, regele Prusiei, despre trimiterea lui C. Samurcaș la Craiova cu sume importante de bani, pentru a-l determina pe Tudor să renunțe la revoluția generală și pentru a-i cumpăra pe partizanii lui. Supoziția unor legături ale lui Tudor cu sîrbii ; comportarea lui Tudor.

34. 1821 martie 9, Tulcin. Rezumatul unui raport adresat de generalul maior Kiselev prințului Volkonski în legătură cu măsurile luate ca urmare a evenimentelor din Moldova ; raportul lt. col. Pestel referitor la desfășurarea revoluției în Principatele române ; acțiunile lui Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă condusă de Alexandru Ipsilanti.

35. 1821 martie [9]/21, Viena. Raportul ambasadorului Portugaliei la Viena, Rodrigo Navarro de Andrade, către ministrul de externe portughez, Thomas Antonio Villanova, despre propagarea spiritului revoluționar în Țara Românească și Moldova și scopul revoluției din cele două Principate.

36. 1821 martie [11]/23, București. Raportul consulului Prusiei la București, Kreuchely, către însărcinatul cu afaceri al Prusiei la Constantinopol, Miltitz, despre zvonul sosirii răsulaților la București, incapacitatea caimacamlor de a se opune „rebelilor“ ; indignarea monarhilor de la Laibach împotriva tulburărilor făcute de Tudor la hotarul Austriei, ordine date guvernului transilvănean de a procura muniții guvernului Țării Românești împotriva răsulaților ; degradarea lui Tudor și punerea lui în afara protecției ruse ; entuziasmul stîrnit de Tudor prin cuvintele de libertate și patrie.

37. 1821 martie [12]/24, Pera (Constantinopol). Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Federico Maria Chirico, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, privind revoluția lui Tudor Vladimirescu și ecurile acesteia la Constantinopol, atitudinea Rusiei și măsurile luate de Imperiul otoman împotriva mișcărilor revoluționare din imperiu.

38. 1821 martie [13]/25, Laibach. Copia unor instrucțiuni [ale lui I. Capodistria, consilier al țarului], către consulul rus din Moldova, Andrei Pisani, în legătură cu condamnarea evenimentelor din Moldova.

➤ 39. 1821 martie 16. Proclamația lui Tudor Vladimirescu către bucureșteni, prin care le cere să se alăture luptei pornite sub conducerea sa.

40. 1821 martie 14/26, Laibach. Nota ministrului de externe al Rusiei, contele I. Capodistria, adresată generalului Ivan N. Inzov, în legătură cu instrucțiunile date de împăratul Rusiei generalului de cavalerie contele P. Wittgenstein, privind eventualitatea refugierii în Rusia a unor moldoveni, din cauza tulburărilor.

41. 1821 martie 14, Jagubița. Informare a cneazului Miliutin Petrovici, către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre intrarea turcilor în Țara Românească ; atacul lui Ghiță [Haiducul] asupra turcilor ; sosirea lui Tudor Vladimirescu la Craiova ; pregătirile militare ale turcilor la Negotin.

42. 1821 martie 14/26, Laibach. Instrucțiunile [lui I. Capodistria, consilier al țarului] către Stroganov, ambasadorul Rusiei la Constantinopol, în legătură cu tulburările din Principate, dezaprobarea acțiunii lui Al. Ipsilanti.

43. 1821 *martie* [19/31, *București*. Raportul consulului Prusiei, Ludovic Kreuchely, către ambasadorul Prusiei la Constantinopol, Miltitz, despre plecarea consilierilor din București, relațiile lui Tudor cu Ipsilanti.

44. 1821 *martie* [19/31, *Viena*. Raportul ambasadorului Portugaliei în Austria, Rodrigo Navarro de Andrade, către ministrul de externe portughez, Thomas Antonio de Villanova, privind evenimentele revoluționare din Europa și intensitatea revoluției din Țara Românească și Moldova; aprecieri asupra caracterului ferm și întreprinzător al lui Tudor Vladimirescu, conducătorul revoluției.

45. 1821 *martie* 19, *Belgrad*. Informare a lui Gheorghe Popovici, către principele Serbiei, Miloš Obrenović, referitoare la acțiunile armatei lui Ipsilanti în Moldova împotriva turcilor; proclamația lui Ipsilanti.

46. 1821 *martie* [19/31, *București*. Raportul consulului francez, Pagé, către ministrul de externe de la Paris, Pasquier, despre revoluția din Principate ca o diversiune creată de Rusia; supoziția că este vorba de reluarea vechiului plan al Ecaterinei a II-a și al împăratului Iosif al II-lea; anarhia de la București, refuzul lui Tudor de a-l recunoaște pe Ipsilanti.

47. 1821 *martie* 20. Cea de-a doua proclamație a lui Tudor Vladimirescu către bucureșteni, prin care cheamă la unire cu poporul pentru înlăturarea nedreptăților naționale și sociale.

48. [1821 *martie*]. Muhafizul de Ada-Kaleh, Abdurrahim pașa, raportează, probabil marelui vizir, despre îndeplinirea poruncii prin care i se ceruse să pregătească oșteni, tunuri și muniții pentru a interveni în Țara Românească la solicitarea caimacamlor noului domn. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

49. [1821 *martie*]. Caimacamul raportează sultanului Mahmud al II-lea despre întrevederea neoficială dintre reis efendi și elciul Rusiei, în cursul căreia au fost discutate probleme legate de recunoașterea de către Poartă a calității de ambasador a acestuia din urmă; ecoul evenimentelor din Principate în rândul supușilor otomani; ingerința Rusiei în acțiunile eteriste din Moldova; pregătirea intervenției armate otomane; rezoluția sultanului.

50. 1821 *aprilie* 3 (1236 *cemazi-ül-ahir* 29). Muhafizul de Giurgiu, Ismail Hakki pașa, raportează Porții despre acțiunile lui Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti, refugiarea la Brașov a consulilor Rusiei și Austriei de la București, și hotărîrea sa de a nu opri trecerea peste Dunăre a curierilor ruși și austrieci pînă la primirea unui ordin special. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

51. 1821 [*martie* 22]/*aprilie* 3, *București*. Raportul cancelistului agenției Austriei, Udrizki, către Fr. Fleischhackl von Hakenau, consulul Austriei, refugiat la Sibiu, despre întrevederea celui dintîi cu Tudor privind dezavuarea mișcării de către Austria și Rusia; scopul răscoalei neduşmănoase față de Poartă (repunerea poporului român în drepturile lui, nesocotite de fanarioți; îndoielile lui Tudor privind atitudinea reală a Rusiei față de acțiunea lui Ipsilanti; înaintarea unei noi cereri către Poartă). Negocieri între boieri, mitropolit și Tudor; hotărîrea lui Tudor de a participa la lucrările divanului. Sosirea la București a unor mici unități eteriste și arborarea steagului eterist la mitropolie.

52. 1821 *martie* 23/*aprilie* 4, *Petersburg*. Sir Charles Bogot, ambasadorul englez în Rusia, către lordul Castlereagh, Robert Stewart, ministrul afacerilor externe al Marii Britanii, cu privire la știrile primite de la diplomatul rus Divov și din alte surse privitoare la mișcările insurecționale din Moldova și Țara Românească; caracterul și originea lor diferită, scopurile aparte urmărite de Tudor Vladimirescu și Al. Ipsilanti. Atacurile lui Ipsilanti împotriva turcilor la Galați, represalii din partea pașei de Brăila. Dezavuarea revoluției conduse de Tudor de către țar în congresul de la Laibach și ridicarea decorației rusești ce i s-a conferit.

53. 1821 [*martie* 23]/*aprilie* 4, *Viena*. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către secretarul de stat al afacerilor externe, marchizul de San Marzano, despre pătrunderea lui Alexandru Ipsilanti cu trupe în Moldova; situația din Principate.

54. 1821 *martie* 24, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici, către principele Serbiei, Miloš Obrenović, în legătură cu intrarea armatei ruse în Iași și Galați; pregătiri pentru război; atitudinea lui Tudor față de boieri.

55. 1821 [*martie* 25]/*aprilie* 6, *București*. Raportul cancelistului agenției Austriei, Udrizki, către Fr. Fleischhackl von Hakenau, consulul Austriei, refugiat la Sibiu, despre consfătuirea mitropolitului și a boierilor pentru redactarea unui act către Tudor. Noua întrevedere între cancelistul agenției și Tudor.

56. 1821 *aprilie* 6 (1236 *receb* 3). Muhafizul de Giurgiu, Ismail Hakki pașa, prezintă unuia dintre demnitarii Porții răspunsul ce l-a dat caimacamlor Țării Românești în legătură cu două scrisori prin care Tudor Vladimirescu arăta aces-

tora că îl va înfrunta pe Alexandru Ipsilanti dacă Poarta îi va acorda ajutor. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

57. 1821 aprilie 6 (1236 receb 3). Valiul de Silistra, Mehmed Selim pașa, raportează, probabil marelui vizir, despre scrisorile primite din partea caimacamlor Țării Românești aflați la Giurgiu, arătând că împărtășește opiniile acestora în legătură cu intervenția armată otomană în Principate; cere să i se comunice noile dispoziții. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

58. 1821 [martie 26]/aprilie 7, București. Raport informativ al corespondentului de presă Popovich către redacția foii „Wiener Allgemeine Zeitung“, cu o descriere a lui Tudor, informații despre sosirea unor trupe ale lui Ipsilanti, sfîșirea steagurilor, despre relațiile dintre Tudor și Ipsilanti.

59. 1821 [martie 26]/aprilie 7, Viena. Raportul ambasadorului Portugaliei la Viena, Rodrigo Navarro de Andrade, către ministrul de externe portughez, Thomas Antonio de Villanova, în legătură cu progresele făcute de revoluția din Țara Românească și Moldova și măsurile luate de Imperiul austriac de a trimite trupe la frontiera cu Principatele române.

60. 1821 [martie 29]/aprilie 10, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri francez, viconte de Viella, către ministrul de externe de la Paris, Pasquier, despre revoluția din Principate; planurile lui Tudor și Ipsilanti; trimiterea de trupe turcești în Principate; situația la Constantinopol; negocierile ambasadorului rus cu Poarta pentru scutirea de impozit și libertatea comerțului Principatelor.

61. 1821 [martie 29]/aprilie 10, Pera (Constantinopol). Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Federico Maria Chirico, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano. în legătură cu evoluția evenimentelor din Țara Românească și Moldova, raporturile ruso-turce și evenimentele politice din capitala Imperiului otoman.

62. 1821 [martie 29]/aprilie 10, Pera (Constantinopol). Raport al reprezentantului marelui ducat al Toscanei la Constantinopol, R. Lützer, către ministrul afacerilor externe de la Florența, cavalerul de Fossambroni, privind evenimentele din Imperiul otoman și luptele revoluționare din Principate.

63. 1821 [martie 30]/aprilie 11, Petersburg. Raportul ministrului plenipotențiar al Franței, contele de Gabriac, către ministrul de externe de la Paris, baronul Pasquier, în care își exprimă îndoiala că Rusia va interveni în favoarea grecilor. Porunca de a retrage lui Tudor ordinul „Sf. Vladimir“, asigurări date divanului că țarul dezaprobă mișcarea.

64. 1821 [martie 30]/aprilie 11, Viena. Raport al ambasadorului Sardiniei la Viena, Rossi, către regele Sardiniei, Carol Felix, privind plecarea consulilor generali ai Austriei și Rusiei de la București, sub presiunea înaintării armatei revoluționare a lui Tudor Vladimirescu.

65. 1821 aprilie [2]/14, Sibiu. Raportul consulului Austriei la București, Fr. Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, cuprinzînd știri din București: comportarea lui Tudor, instalarea sa la Cotroceni și a lui Al. Ipsilanti la Colentina; scrisoarea „încurajatoare“ primită de la Nesselrode.

66. 1821 aprilie [8]/20 [Paris]. Instrucțiunile de lucru ale Ministerului de Externe francez către însărcinatul cu afaceri din Constantinopol, viconte de Viella, privind tulburările din Țara Românească, care ar ține de un plan general de eliberare.

67. 1821 aprilie [9], 21, Viena. Raportul lui Piquot, locțiitorul ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, către Friedrich Wilhelm al III-lea, regele Prusiei, despre senzația produsă la Constantinopol de știrea tulburărilor din Moldova și Țara Românească, amenințarea cu pedepse și promisiunea amnistiei pentru cei ce vor descoperi ramificațiile insurecției în cele două Principate.

68. 1821 aprilie [11]/23, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri al Franței, viconte de Viella, către ministrul afacerilor externe de la Paris, Pasquier, prin care înaintează câteva acte privind revoluția din Principate. Specificarea actelor.

69. 1821 aprilie [11]/23, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri francez, viconte de Viella, către ministrul de externe de la Paris, Pasquier, despre îndemnul lui Stroganov către miniștrii turci de a adopta în Principate calea pacificării și a amnistiei.

70. 1821 aprilie [12]/24, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri al Franței, viconte de Viella, către ministrul de externe de la Paris, Pasquier, despre decapitarea lui Costaki Moruzi și uciderea patriarhului grec; opinia ministrului rus că Austria ar fi indicată să ofere azil lui Al. Ipsilanti; sfîrșitul tulburărilor din Principatele române și îndreptarea trupelor turcești spre Moreea.

71. 1821 aprilie [12]/24, București. Raportul vicarului general al Țării Româ-

nești, Giuseppe Maria Molajoni, către prefectul Congregației Propaganda Fide, cardinalul Fontana, privind fuga boierilor din București către Brașov; pregătirile făcute de Ipsilanti la Tirgoviște și de Tudor la Cotroceni; trimiterea armatelor otomane în țară, atitudinea adoptată de țarul Alexandru I față de evenimentele din Principate.

72. 1821 aprilie 15, Tulcin. Rezumat al unui raport trimis de lt. col. Pestel, șeful de Stat Major al Armatei a 2-a, general maior Kiselev, cu privire la situația Moldovei în momentul începerii mișcării eteriste conduse de Alexandru Ipsilanti; operațiunile militare întreprinse de acesta; joncțiunea cu armata lui Tudor Vladimirescu, pregătirile Porții otomane pentru înăbușirea insurecției.

73. 1821 aprilie 16/28, Sibiu. Raportul consulului Austriei, Franz Fleischhackl von Hakenau, către cancelarul Metternich, despre sosirea la București a căminarului Alecu, trimis al caimacamilor; sfatul dat de el boierilor privind chemarea unui comisar otoman. Părerea lui Tudor referitoare la duplicitatea boierilor. Fortificarea Tirgoviștei; stringerea de muniții în tabăra eteristă. Măsurile luate de Tudor de întărire a mănăstirilor oltene.

74. 1821 16/28 aprilie, Odesa. Raport al consulului britanic la Odesa, James Yeames, adresat ambasadorului britanic la Constantinopol, lord viconte Strangford Percy Clinton, despre armata prințului Al. Ipsilanti care se îndreaptă spre Craiova pentru a se alătura lui Tudor Vladimirescu.

75. 1821 aprilie 18/30, Viena. Raport al lui Piquot, locțiitorul ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, către Friedrich Wilhelm al III-lea, regele Prusiei, despre plecarea lui Mihail Suțu spre Rusia, refugiarea unor boieri din Moldova și Țara Românească pe teritoriul austriac; actul de supunere al boierilor din Moldova față de Poartă.

76. [1821 aprilie]. Raportul prezentat, probabil de marele vizir, sultanului Mahmud al II-lea, cu privire la întrevăderea neoficială dintre reis efendi și internunțul Austriei, în cursul căreia s-a discutat despre atitudinea celor două state față de evenimentele din Principate; pregătirea intervenției otomane; informații privind concentrările de trupe austriece la hotarul Țării Românești; disensiunile apărute între Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti. Rezoluția sultanului.

77. [1821 aprilie-mai]. Notă cuprinzând problemele preconizate a fi abordate de reprezentanții Porții în cadrul unei convorbiri cu elciul Rusiei: rediscutarea chestiunii despăgubirilor; scrisoarea adresată de Poartă contelui Nesselrode; scopul intervenției armate otomane în Țara Românească și Moldova; ajutorul Rusiei la înăbușirea acțiunilor eteriste; pedepsirea insurgenților; mazilirea domnului Moldovei.

78. [1821 aprilie-mai]. Raportul prezentat, probabil de marele vizir, sultanului Mahmud al II-lea în legătură cu memoriul adresat Porții de mitropolitul. episcopii și boierii Țării Românești; scrisorile mitropolitului Țării Românești către patriarhul grec din Constantinopol și domnul Scarlat Callimachi; scrisorile primite de elciul Rusiei la Poartă din partea lui Alexandru Ipsilanti și a consulatului Rusiei la București. Rezoluția sultanului.

79. 1821 aprilie 23/mai 5, Petersburg. Raportul ministrului plenipotențiar al Franței, contele de Gabriac, către ministrul de externe de la Paris, baronul Pasquier, despre pregătirile de război ale Rusiei; interesele divergente ale lui Tudor Vladimirescu și ale lui Ipsilanti.

80. 1821 aprilie 24/mai 6. Scrisoarea lui Salih efendi, silahdarul pașii din Silistra, adresată beilului din Alger, transmisă spre informare vicontelui Percy Clinton Strangford, ambasadorul britanic la Constantinopol, referitoare la proiectul de răscoală a grecilor din arhipelag împotriva Imperiului otoman și izbucnirea revoluției în Țara Românească sub conducerea lui Tudor Vladimirescu.

81. 1821 aprilie 28/mai 10, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri al Franței, viconte de Viella, către ministrul de externe de la Paris, Pasquier, despre conferința lui Stroganov cu reis efendi privind situația Principatelor.

82. 1821 aprilie 28/mai 10, Constantinopol. Raportul însărcinatului cu afaceri al Franței, viconte de Viella, către ministrul afacerilor externe de la Paris, Pasquier, despre asigurările de supunere față de Poartă a lui Vladimirescu și despre atitudinea sa împotriva boierilor; refugiarea lui M. Suțu în Rusia.

83. 1821 aprilie 30/mai 12, Odesa. James Yeames, consulul englez la Odesa, către Sir Charles Bogot, ambasadorul Marii Britanii în Rusia, cu privire la împiedicarea grecilor din Rusia de a mai trece în Moldova și sosirea la Odesa a familiei domnului Moldovei. Cererea de ajutor adresată de boierii moldoveni pașei de Brăila. Neînțelegerile lui Ipsilanti cu Tudor Vladimirescu.

84. 1821 mai 7/19 Viena. Raport al ambasadorului regatului Sardiniei la

Viena, Rossi, către ministrul afacerilor externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano ; atrocitățile la care sînt expuși grecii din Imperiul otoman.

85. 1821 mai 24/iunie 1 (1236 *evahir-i saban*). Poruncă adresată caimacamului de la Craiova, cu privire la măsurile adoptate de Poartă pentru pedepsirea insurgenților și restabilirea ordinii în Țara Românească.

86. 1821 mai [13]/25, *Pera (Constantinopol)*. Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei în Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat și ministru al afacerilor externe de la Florența, cavalerul de Fossambroni, privind măsurile adoptate de Poartă pentru reprimarea răsculaților din cele două Principate și Grecia.

87. [După 25 mai 1821]. Muhafizul de Vidin, Derviş Mustafa pașa, confirmă, probabil marelui vizir, primirea dispozițiilor privind intervenția armată în Principate și măsurile preconizate în cazul ocupării acestora de către trupele țariste ; raportează numărul oștenilor concentrați la Vidin și trimiși în Oltenia, sub comanda silahdarului Tahir ağa. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

88. 1821 mai 16, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre atacul unui căpitan al lui Tudor împotriva turcilor din Cerneți ; uciderea lui Ali pașa.

89. [După 29 mai 1821]. Muhafizul de Vidin, Derviş Mustafa pașa, scrie, probabil marelui vizir, despre operațiunile oștilor trimise în Oltenia și capturile făcute cu acest prilej. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

90. 1821 mai 18, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, cu privire la intrarea turcilor în Cerneți și atacarea lor de către un căpitan al lui Tudor ; poziția armatei lui Tudor.

91. 1821 mai [25]/iunie 6, *Viena*. Extras din rapoarte primite din București de către Metternich, înaintat de ministrul plenipotențiar al Franței la Viena, marchizul de Caraman, către ministrul de externe al Franței, baronul Pasquier ; informații despre înaintarea trupelor turcești spre București și Iași ; retragerea lui Vladimirescu și Ipsilanti.

92. 1821 mai 28, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, privind intrarea turcilor în Țara Românească (la Cerneți) și pregătirea de luptă împotriva lui Tudor ; informații referitoare la Tudor și armata sa.

93. 1821 mai 30, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre intrarea turcilor în Țara Românească ; instalarea taberei lor la Craiova ; situația oastei lui Tudor.

94. 1821 mai 30/iunie 11, *Pera (Constantinopol)*. Frederick Chabert, dragomanul ambasadei Marii Britanii la Constantinopol, comunică lordului Strangford Percy Clinton, rezultatele întrevederii sale cu Hamid bei, reis efendi, privitoare la excelese comise de trupele otomane în Principate

95. 1821 [mai 30]/iunie 11, *Pera (Constantinopol)*. Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei în Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat și ministru al afacerilor externe de la Florența, cavalerul de Fossambroni, privind evenimentele din Imperiul otoman, Grecia și Principatele române.

96. 1821 [mai 31]/iunie 12, *Constantinopol*. Raportul însărcinatului cu afaceri al Ministerului de Externe francez, viconte de Viella, către ministrul său de externe de la Paris, Pasquier, despre intrarea turcilor în Galați și București, masacrul grecilor la Galați.

97. 1821, mai 31, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre intrarea armatei turce, sub conducerea pașei de Silistra, în Craiova ; informații privind poziția armatei lui Tudor Vladimirescu.

98. 1821 [mai 31]/iunie 12, *Pera (Constantinopol)*. Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Fr. M. Chirico, către ministrul de externe sard, marchizul de San Marzano, în legătură cu conflictul iscat între Rusia și Turcia de intrarea trupelor otomane în Țara Românească și Moldova.

99. 1821 iunie [2]/14, *Viena*. Extras din periodicul „Wiener Zeitung“, cuprinzînd un comentariu asupra evenimentelor revoluționare din cadrul „Turciei europene“, făcîndu-se o deosebire netă între mișcarea lui Tudor Vladimirescu și cea a lui Alexandru Ipsilanti.

100. 1821 iunie 14 (1236 *ramazan 13*). Scrisoarea valiului de Egipt, Mehmed Ali pașa, cu informațiile transmise lui de caimacamul Porții, privind evenimentele din Principate, atitudinea Rusiei și ordinul emis către autoritățile otomane din Anatolia și Rumelia pentru pregătiri militare. Raportul caimacamului Porții și rezoluția sultanului.

101. 1821 iunie 3, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, referitoare la intrarea armatei turce, sub conducerea

lui Iusuf paşa, în Bucureşti ; situaţia armatei lui Tudor ; începutul răscoalei bulgarilor din Tîrnovo împotriva turcilor.

102. 1821 *iunie* [4]/16, *Petersburg*. Copia scrisorii [ministrelui de externe Nesselrode] către ambasadorul rus la Constantinopol, Stroganov, cuprinzînd consideraţii în legătură cu atitudinea Rusiei faţă de Poartă în actualele evenimente revoluţionare ; i se cere, totodată, să remită guvernului turc nota anexată.

103. 1821 *iunie* 9, *Belgrad*. Informare a lui Gheorghe Popovici către principele Serbiei, Miloş Obrenovici, despre înfrîngerea armatei turceşti la Bucureşti.

104. 1821 *iunie* 9, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloş Obrenovici, despre cucerirea Bucureştiului de către turci ; risipirea armatei lui Tudor Vladimirescu ; retragerea lui Ipsilanti din faţa turcilor ; aspecte din războiul greco-turc.

105. [După 20 *iunie*] 1821. Muhafizul de Vidin, Derviş Mustafa paşa, raportează, probabil marelui vizir, despre uciderea lui Tudor Vladimirescu şi înfrîngerea trupelor conduse de Alexandru Ipsilanti, în lupta de la Drăgăşani. Raportul viziral şi rezoluţia sultanului.

106. 1821 *iunie* 22 (1236 *ramazan* 21). Muhafizul de Brăila, Yusuf paşa, raportează, probabil marelui vizir, despre pătrunderea oştilor otomane în Moldova, pe care nu le-a putut însoţi în calitate de comandant, fiind nevoit să rămînă la paza cetăţii, datorită concentrării masive de trupe ruseşti dincolo de Prut. Raportul viziral şi rezoluţia sultanului.

107. 1821 *iunie* [11]/23, *Viena*. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către ministrul de externe în guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, informînd că armatele eteriste suferiseră o mare înfrîngere ; populaţia Țării Româneşti şi Moldovei îşi părăseşte căminele în faţa turcilor ; despre acţiunea de mediere a Austriei şi Rusiei pe lângă Turcia.

108. [După 1821 *iunie* 12/24], *Bucureşti*. Raportul lui L. Kreuchely, consul al Prusiei la Bucureşti, către von Schladen, consilier intim al regelui Prusiei, despre corespondenţa lui Pini cu Constantin Negri ; tonul dictatorial al celui dintîi, răspunderea atribuită celui din urmă, în calitate de caimacam, pentru jafurile şi execuţiile comise de trupele otomane.

109. 1821 *iunie* [15]/27, *Constantinopol*. Scrisoarea marelui vizir către ministrul afacerilor externe al Rusiei, Nesselrode, despre evenimentele din Principatele române şi din Moreea ; cutezanţa lui Tudor de a ridica stîndardul revoltei în altă formă decît cea a lui Ipsilanti ; acuzaţii aduse ambasadorului rus la Constantinopol ; extrădarea lui Ipsilanti, M. Suţu şi a altor fugari ; trimiterea de trupe turceşti în Principate.

110. 1821 *iunie* [15]/27, *Viena*. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către ministrul afacerilor externe în guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, privind retragerea armatei lui Ipsilanti către Rîmnice şi omorîrea lui Tudor Vladimirescu.

111. 1821 *iunie* 16, *Petersburg*. Instrucţiuni ale ministrului de externe al Rusiei, contele I. Capodistria, către generalul Ivan N. Inzov, în legătură cu relaţiile ruso-turce.

112. 1821 *iunie* [18]/30, *Viena*. Raportul ministrului plenipotenţiar al Franţei, marchizul de Caraman, către ministrul de externe francez, baronul Pasquier, despre sfîrşitul insurecţiei din Principatele române, mijloacele de represiune ale turcilor ; întoarcerea acasă a locuitorilor fugiţi.

113. 1821 *iunie* 22, *Belgrad*. Informarea lui Gheorghe Popovici şi Iovan Protici către principele Serbiei, Miloş Obrenovici, despre două bătălii care au avut loc în Țara Românească ; pregătirile vizirului din Bosnia pentru război.

114. 1821 *iunie* 22/*iulie* 4, *Viena*. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei la Viena, Rossi, către ministrul de externe din guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, privind evenimentele militare din Țara Românească, raporturile dintre ambasadorul Rusiei la Poartă şi autorităţile otomane.

115. 1821 *iunie* 25/*iulie* 7, *Viena*. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei la Viena, Rossi, către ministrul de externe în guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, informînd că armata eteristă fusese desfiinţată, iar conducătorul ei fugise în Transilvania.

116. 1821 *iunie* 28/*iulie* 10, *Constantinopol*. Raportul însărcinatului cu afaceri al ministrului de externe francez, viconte de Viella, către ministrul de externe francez, Pasquier, despre uciderea lui Tudor Vladimirescu.

117. 1821 *iunie* 28/*iulie* 10, *Pera* (*Constantinopol*). Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei în Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat şi ministru al afacerilor externe de la Florenţa, cavalerul de Fossambroni, privind aşteptarea la Poartă a prizonierilor şi armamentului din Țara Românească.

118. 1821 [iunie 28]/iulie 10, *Pera (Constantinopol)*. Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Fr. Maria Chirico, către ministrul de externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, în legătură cu intervenția pașalei de Vidin în Țara Românească și luptele de la Focșani, Tîrgoviște, Craiova.

119. 1821 iulie [2]/14, *Sibiu*. Raportul vicarului catolic general al Țării Românești, Giuseppe Maria Molajoni, către prefectul Congregației Propaganda Fide, cardinalul Fontana, informându-l că-i trimite „istoria revoluției” din București; despre probabilitatea unui război ruso-turc.

120. 1821 iulie 16 (1236 șevval 15). Scrisoarea muhafizului de Brăila, Yusuf pașa, către un demnitar al Porții despre starea de inadisciplină a ienicerilor și excesele comise de aceștia în Moldova și Țara Românească.

121. 1821 iulie 6/18, *Pera (Constantinopol)*. Nota ambasadorului Rusiei la Constantinopol către guvernul turc privind atitudinea Rusiei față de revoluția din Principatele române; dezaprobarea măsurilor luate împotriva grecilor; condițiile de salvare a păcii.

122. 1821 [după 6/18 iulie, *Petersburg*]. Nota guvernului rus către marele vizir, Hacı Salih pașa, în legătură cu politica adoptată de Imperiul otoman față de mișcarea revoluționară română și greacă; aprobarea atitudinii lui Stroganov; refuzul de a extrăda pe refugiați; avertisment dat guvernului turc.

123. 1821, iulie [13]/25, *Pera (Constantinopol)*. Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Fr. Maria Chirico, către ministrul afacerilor externe al Sardiniei, marchizul de San Marzano, privind nota guvernului rus adresată Porții; pregătiri militare în Turcia; intervenția ambasadorului englez.

124. 1821 iulie [13]/25, *Pera (Constantinopol)*. Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei în Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat și ministru al afacerilor externe de la Florența, cavalerul de Fossambroni, asupra luptei de la Drăgășani și consecințele ei.

125. 1821 iulie [18]/30, *Constantinopol*. Răspunsul Porții la nota Rusiei remisă prin ambasadorul acesteia, Stroganov, în legătură cu intrarea trupelor turcești în Principate; extrădarea transfugilor.

126. 1821 iulie 24, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, privind ocuparea Țării Românești de către trupele turcești; fuga căpitanului Iordache Olimpiotul și a altor căpetenii; zvon de război.

127. 1821 iulie 26, *Poreci*. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre acțiunile vitejești ale lui Ghiță [Haiducul] împotriva turcilor la Cerneți.

128. 1821 [iulie 29]/august 10, *Pera (Constantinopol)*. Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei la Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat și ministru al afacerilor externe, cavalerul de Fossambroni, despre prizonierii luați de turci în bătălia de la Slobozia; părăsirea Constantinopolului de către ambasadorul Rusiei.

129. 1821 august 16 (1236 zi-l ka'de 17). Valiul de Silistra, Mehmed Selim pașa, scrie, probabil marelui vizir, despre prinderea serdarului İamandi, capturile făcute de oștile otomane după lupta de la mănăstirea Cozia, înfrângerea și risipirea insurgenților din Oltenia. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

130. 1821 august [12]/24, *București*. Raportul lui L. Kreuchely, consul al Prusiei la București, către von Schladen, ministru plenipotențiar al Prusiei la Constantinopol, despre teama boierilor însoși de la Brașov; zvon despre intenția lui chehaia bei de a masacra pe boieri cu ocazia unui dineu. Trimite file dintr-un album cu costumele revoluționarilor și o grenadă fabricată de Al. Ipsilanti la sticlăria lui N. Goleșcu pe lângă Tîrgoviște.

131. 1821 august 24 (1236 zi'l ka'de 25). Scrisoarea către intendentul aprovizionării privind înfrângerea ultimelor rezistențe eteriste din Țara Românească; uciderea lui Sava și a altor căpetenii la București.

132. 1821 [27 august]/8 septembrie, *Viena*. Raportul ambasadorului Portugaliei la Viena, Rodrigo Navarro de Andrade, către ministrul său de externe, Silvestre Pinheiro Ferreira, în care comunică știrea reprimării de către turci a mișcării corpului de arnăuți al lui Bimbașa Sava la București.

133. [1821 august]. Muhafizul de Vidin, Derviş Mustafa pașa, raportează, probabil marelui vizir, despre hotărîrea sa de a aplica măsurile preconizate de Poartă în eventualitatea unui conflict armat cu Rusia și a intrării trupelor țariste în Principate; unele informații privind intenția Rusiei de a declara război Porții; posibilitatea ca sîrbii să se ridice la luptă; necesitatea întăririi pazei la hotare și în cetăți.

134. 1821 [august 20]/septembrie 1, Viena. Raportul ministrului plenipotențiar al Franței la Viena, marchizul de Caraman, către ministrul său de externe, Pasquier, despre numirea de domnitori autohtoni în Principate; despre circulara lui Metternich relativ la unitatea de vederi între Austria și Rusia.

135. 1821 septembrie [7]/19 Sibiu. Franz Fleischhagl von Hakenau, agent consular al Austriei la București, girant al afacerilor consulare britanice în principate, către lordul Strangford Percy Clinton, informându-l despre sosirea la București a lui Hussein aga, emisar purtător al firmanului imperial interzicând abuzurile armatelor turcești împotriva populației din Principate; protestul autorităților otomane pentru azilul oferit de Austria rebelilor refugiați în Transilvania.

136. 1821 septembrie [10]/22, Sibiu. Raportul vicarului general al Țării Românești, Giuseppe Maria Molajoni, către prefectul Congregației Propaganda Fide, cardinalul Fontana, prin care-l informează asupra stării de lucruri din țară după părănderea armatelor turcești.

137. 1821 [septembrie-octombrie, Petersburg]. Copie a observațiilor cabinetului Rusiei la nota adresată de reis-efendi, Doğramaci-zade, Mohamed Hâmid bey, internunțului austriac contele Lützw, despre excesele trupelor otomane în Principatele române și refuzul guvernului turc de a-și retrage trupele.

138. [1821 noiembrie]. Raportul prezentat, probabil de marele vizir, sultanului Mahmud al II-lea, în legătură cu memoriul înaintat Porții de boierul Nicolae Golescu; problema chemării la Poartă, prin intermediul valiului de Silistra, a delegaților de boieri din Țara Românească și Moldova. Rezoluția sultanului.

139. 1821 [noiembrie 28]/decembrie 10, Pera (Constantinopol). Raport al ambasadorului Regatului Sardiniei la Constantinopol, Fr. M. Chirico, adresat ministrului afacerilor externe sard, marchizul de San Marzano, privind intervenția internunțului austriac, Lützw, la Poartă și necesitatea evacuării Principatelor; despre consiliile din 26 și 29 noiembrie, care au hotărât părăsirea condiționată a Moldovei și Țării Românești.

140. 1821 decembrie [5]/17, Viena. Raport al reprezentantului Sardiniei în Viena. Rossi, către ministrul de externe în guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, despre refuzul Porții de a-și retrage trupele din Principate.

141. [1821, Sibiu]. Raportul vicarului general de Nicopol, Luigi Bonauguri, către prefectul Congregației Propaganda Fide, cardinalului Fontana, asupra situației din Bulgaria în perioada martie-noiembrie 1821; influența revoluției conduse de Tudor Vladimirescu în regiunile de la sudul Dunării; intervenția militară otomană la București.

142. [1821]. Scrisoarea principelui Serbiei, Miloș Obrenovici, către Ali pașa despre înăbușirea răscolalei pornită de doi cneji din Pojarevaț (Serbia) la îndemnul unor rușe din Țara Românească.

143. [1821 decembrie 24]/1822 ianuarie 5, Viena. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către ministrul de externe în guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, privind știrile primite la Viena în legătură cu prezența armatelor turcești în Principate.

144. 1822 ianuarie [7]/19, Viena. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către ministrul de externe din guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, privind atitudinea adoptată de ministrul Angliei la Constantinopol în problema raporturilor ruso-otomane și retragerea armatelor turcești din Principate.

145. 1822 ianuarie [11]/23, Viena. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei în Viena, Rossi, către ministrul de externe din guvernul de la Torino, marchizul de San Marzano, despre retragerea trupelor turcești din Principate.

146. 1822 martie 17/29, Constantinopol. Lista întrebărilor înaintată de lordul Strangford, emisarului britanic la București, Koch, și răspunsurile primite privind efectivele trupelor turcești de ocupație în principate; urmările evenimentelor din 1821; situația dramatică a locuitorilor expuși abuzurilor soldaților străini; caracterul guvernării caimacamilor Negri și Voghori; situația marii boierimi, în majoritate emigrată, și problema evacuării principatelor de către ocupanți.

147. 1822 mai [13]/25, Pera (Constantinopol). Buletin al reprezentantului marelui ducat al Toscanei în Constantinopol, R. Lützer, către secretarul de stat și ministrul de externe de la Florența, cavalerul de Fossambroni, despre delegațiile de boieri moldoveni și munteni chemate la Poartă; despre retragerea armatelor turcești din cele două principate.

148. 1822 iunie 22, Belgrad. Informare a cneazului Marko Gheorghievici către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, cu privire la sosirea armatelor turcești la București și la Iași; retragerea armatei turcești din București spre Dunăre.

149. 1822 [iunie 28]/iulie 10, Constantinopol. Răportul ambasadorului britanic la Constantinopol, lordul Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, marchizul Londonderry Robert Stewart, privind dezbaterile din Divanul imperial asupra numirii celor doi domni în Țara Românească și Moldova.

150. 1822 [iunie 29]/iulie 11, Constantinopol. Raportul ministrului plenipotențiar al Franței la Constantinopol, F. Latour Maubourg, către ministrul de externe, Montmorency, despre disensiunile din Divan cu privire la numirea domnitorilor în Principate, dintre boierii autohtoni sau dintre grecii din Fanar; moti-varea celor două sisteme.

151. 1822 iulie [4]/16, Constantinopol. Nota oficială a Porții remisă amba-sadorului britanic la Poartă, lord Strangford Percy Clinton, anunțând numirea domnilor în Principatele române.

152. 1822 iulie [6]/18, Constantinopol. Raportul ambasadorului britanic la Constantinopol, lord Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, marchizul de Londonderry Robert Stewart, privitor la comunicarea făcută de reis-efendi la încheierea păcii între Poartă și Rusia și la rolul jucat de consulul general al Rusiei în Principate, Al. Pini, la întreținerea spiritului de revoltă.

153. 1822 iulie [6]/18, Constantinopol. Raportul ambasadorului britanic la Constantinopol, lord Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, marchizul de Londonderry Robert Stewart, comentînd numirea de domni pămînteni în Principatele române.

154. 1822 iulie [13]/25, Constantinopol. Raportul ambasadorului britanic la Constantinopol, lord Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, marchizul de Londonderry Robert Stewart, privitor la numirea noilor domni în Țara Românească și Moldova de către Poartă.

155. 1822 august [7]/19, Constantinopol. Raportul ambasadorului britanic la Constantinopol, lord Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, marchizul de Londonderry Robert Stewart, privind discuția între Chabert, dragomanul englez și domnitorul Țării Românești, Grigore Ghica, și Ion Sandu Sturdza, domnitorul Moldovei; intrigile lui Al. Pini, consul general al Rusiei.

156. 1822 august [14]/26, Pera (Constantinopol). Raportul dragomanului J. Des-granges către ambasadorul Franței la Constantinopol, despre convorbirea cu un boier din Țara Românească, în legătură cu investitura domnitorilor autohtoni. condițiile impuse de Poartă, starea de spirit a poporului din Principate față de greci și față de ruși.

157. 1822 august [15]/27, Constantinopol. Rezumat al conferinței ținute la reședința lui reis efendi Doğramaci-zâde Mehmet Hâmid bey, la Constantinopol, la care au participat ambasadorul Angliei la Poartă, lord Strangford Percy Clinton și alți reprezentanți europeni unde s-a discutat despre revoluția greacă și respec-tarea tratatelor din partea puterilor europene.

158. [După 1822 august]. Rezumat al negocierilor relative la afacerile din Orient, de la începutul insurecției grecilor pînă la plecarea împăratului Rusiei la Congresul din Verona, februarie 1821 — august 1822.

159. 1822 [septembrie 23]/octombrie 5, Viena. Raportul ambasadorului bri-tanic la Viena, lord Strangford Percy Clinton, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe, George Canning, informînd despre vizita sa la București; rela-tări despre instalarea domnilor în Principate; evacuarea trupelor otomane; boierii refugiați la Brașov și Sibiu; opinia lor cu privire la numirea de domni pămînteni.

160. 1822, septembrie 29/octombrie 11, București. Aga Mihail Filipescu către lordul Strangford, mulțumindu-i pentru satisfacția arătată de buna desfășurare a călătoriei sale în Țara Românească în drum spre Transilvania și înștiințîndu-l de intrarea noului domn, Grigore Ghica, în capitală la 13/25 septembrie și evacuarea trupelor turcești la 15/27 ale lunii (cu excepția unui corp de ostași pus sub comanda lui Hasan bei), pentru care își manifestă recunoștința față de amba-sadorul britanic.

LISTES DES DOCUMENTS

1. 1821 [janvier 21]/février 2, Bucarest. Rapport de l'agent diplomatique de France à Bucarest, Pagé, adressé au ministre des Affaires étrangères, Pasquier, où l'on annonce la mort du prince régnant Alexandre Suțu. On y mentionne que le prince phanariote est peu regretté, vu son avidité.

2. 1821 janvier, 21—22. La proclamation de Tudor Vladimirescu émise d'Olténie, dans laquelle il montre l'injustice sociale et nationale et incite le peuple à se soulever.

3. [1821, janvier, 28, Ceovirnoșani]. Lettre de Tudor Vladimirescu adressée à A. Pini, le consul de Russie à Bucarest (traduite en français), où sont présentées les causes de la révolte du peuple et où Tudor est présenté en tant que représentant élu de l'Assemblée du peuple ; il demande à Pini qu'il insiste auprès du Divan des Principautés pour la cessation de l'envoi des troupes contre le peuple insurgé.

4. 1821 [janvier, 28]/février, 9, Bucarest. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, adressé au chancelier Metternich concernant l'extension du mouvement révolutionnaire dirigé par Tudor Vladimirescu ; rumeurs sur le rôle de Pini.

5. 1821 février [1]/13, Bucarest. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, adressé au chancelier Metternich, sur la continuation de la révolution d'Olténie. Note adressée par l'agence au comité de régence concernant le mouvement. Caractère contradictoire entre la proclamation de Tudor et le message adressé par lui à la Porte. Note de remerciement envoyée à Pini par 33 boïards.

6. 1821 février [5]/17, Bucarest. Rapport de Fr. Fleischhackl von Hakenau, consul d'Autriche, au Présidium impérial de Transylvanie, sur la révolution de Tudor Vladimirescu, sur sa proclamation et sur son caractère non violent et non nuisible à la propriété privée ou d'Etat.

7. 1821 février [5]/17, Bucarest. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, au chancelier Metternich, sur le déroulement de la révolution. Sont mentionnées la participation enthousiaste des paysans, la discipline des insurgés et les sommes importantes dont disposait Tudor. La réserve du consul Pini à approuver un appel des boïards pour l'aide militaire turque. Les appréhensions de Fleischhackl en ce qui concerne la possibilité que les Roumains de Transylvanie soient contaminés par l'esprit de révolte.

8. 1821 février [5]/17, Bucarest. Rapport de l'agent diplomatique de France à Bucarest, Pagé, au ministre des Affaires étrangères, Pasquier, sur le déplacement de Tudor de Bucarest en Olténie et sur sa Proclamation, sur le but de la révolution, l'enthousiasme de la population.

9. 1821, février [7]/19, Bucarest. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, au chancelier Metternich, sur la note de réponse à double sens adressée par Pini au Divan dans le problème de l'appel fait aux Turcs de venir dans le pays. Désignation du prince régnant et des caïmacams.

10. 1821, février [8]/20, Bucarest. Missive du consul de Prusse à Bucarest, L. Kreuchely, adressée au chargé d'affaires de Prusse à Constantinople, Miltitz, sur l'avancement de Tudor vers Craïova et le danger de son arrivée à Bucarest, la peur des boïards et leur incapacité de réagir.

11. 1821 février [9]/21, Bucarest. Dépêche du consul de Prusse à Bucarest, Kreuchely, adressée au chargé d'affaires de Prusse à Constantinople, Miltitz, sur les conditions imposées par Tudor pour le maintien de l'ordre ; amnistie générale, réparation des préjudices provoqués par les princes au gouvernement et aux boïards.

12. 1821 février [14]/26, Pera (Constantinople). Rapport du chargé d'affaires de Prusse à Constantinople, Miltitz, au roi de Prusse, Friedrich-Wilhelm III, sur

les extorsions commises par l'ex-prince régnant Al. Suțu, l'instigation à la révolte de Tudor, la pétition adressée par lui à la Porte contre les princes grecs intrus qui font fortune aux dépens du peuple; les instructions données aux consuls de Russie et de Prusse pour mettre obstacle aux actions de Tudor.

13. 1821 *février 18/mars 2, Jassy*. Rapport de l'agent d'Autriche, Iosif Raab, au chancelier Metternich, sur le puissant écho de la révolution de Tudor en Moldavie, sur les principes proclamés par lui.

14. 1821 *février 19/mars 3, Bucarest*. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, au chancelier Metternich sur l'arrivée d'une délégation d'habitants de Tîrgoviște et sur la conciliation de leur conflit avec l'ex-prince régnant par la reconnaissance dans le Divan de leurs privilèges; le conflit armé de Băilești et la tendance des «arnăuți» de fraterniser avec les révolutionnaires; les ordres envoyés aux garnisons turques du Danube de se préparer pour réprimer la révolution.

15. 1821 *février 19/mars 3, Bucarest*. Rapport informatif du correspondant de presse, Popovich, à Bucarest, à la rédaction du journal «Wiener Allgemeine Zeitung» sur la révolution de Tudor Vladimirescu; revendication des paysans de Tîrgoviște des privilèges et des biens confisqués par l'ex-prince régnant.

16. 1821 *février 20/mars 4, Bucarest*. Rapport de l'agent diplomatique de France à Bucarest, Pagé, sur l'action de Tudor; l'avertissement donné à celui-ci par le gouvernement de Transylvanie pour éviter l'extension de la révolution.

17. 1821 *février 23/mars 7, Laibach*. Copie d'une lettre envoyée par le gouvernement russe au baron Stroganoff, ambassadeur de Russie à Constantinople, concernant les événements des Principautés Roumaines; la pétition adressée à l'empereur de Russie, Alexandre Ier, par les pandours au nom du peuple de Valachie; décision de l'Autriche et de la Russie d'aider la Sublime Porte et de soutenir les mesures prises pour la restauration de la paix dans les Principautés.

18. 1821 *février 24, Jassy*. Mémoire d'Alexandre Ipsilanti à l'Empereur de Russie, Alexandre Ier, concernant les buts de la société secrète (l'Hétéairie) et les causes qui ont déterminé la lutte pour la libération du peuple grec de la domination ottomane.

19. 1821 *[après le 7 mars]*. Variante turque du rapport envoyé par le consul russe à Bucarest à l'agent de Russie à la Porte, et comprenant des informations sur quelques actions hétéaristes dans la capitale de Moldavie. Résolution du sultan Mahmut II.

20. 1821 *février 26/mars 10, Constantinople*. Rapport du vicomte de Viella, chargé d'affaires de France à Constantinople, au ministre Pasquier, sur les troubles de Valachie, sur Tudor, sur la conviction de la Porte que la Russie favorise les troubles; le mécontentement de Stroganoff envers le consul de Russie à Bucarest, qui n'a pas instruit Tudor dûment; les conférences sur le Prut entre Al. Ipsilanti et Mihail Suțu; la note de Stroganoff à la Porte par laquelle il accepte, conditionnellement, l'entrée des troupes turques en Valachie.

21. 1821 *février 26/mars 10, Constantinople*. Rapport de l'ambassadeur anglais, lord Strangford Percy Clinton, au ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne concernant la nomination de Scarlat Callimachi en tant que prince régnant en Valachie et sur l'éclatement de la révolution conduite par Tudor Vladimirescu, son caractère et la popularité dont elle jouit parmi les masses.

22. 1821 *février 26/mars 10, Bucarest*. Rapport informatif du correspondant de presse à Bucarest, Popovich, à la rédaction de son journal «Wiener Allgemeine Zeitung» sur la revendication des habitants de Tîrgoviște des privilèges et des biens confisqués par l'ex-prince; les forces dont dispose Tudor; l'arrivée des caïmacams; massacre des Turcs à Galați.

23. 1821 *février 26/mars 10, Pera (Constantinople)*. Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, adressé au ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, sur l'importance de la révolution de Tudor pour le gouvernement ottoman.

24. 1821 *février 26/mars 10, Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne le marquis de San Marzano, sur l'organisation de l'armée révolutionnaire de Tudor Vladimirescu, sur ses proclamations et sur la nomination d'un nouveau prince.

25. 1821 *février 27/mars 11, Constantinople*. Lettre du ministre des Affaires étrangères de la Sublime Porte Ottomane, Mohamed Hamid, adressée au conseiller privé de l'empereur de Russie, le Comte Nesselrode, concernant la révolution de Tudor Vladimirescu en Valachie, le mouvement hétéariste dirigé par Ipsilanti, la désapprobation de cette action par les deux grandes puissances et les mesures entreprises en vue de sa répression.

26. 1821 *février 28/mars 12, Vienne*. Rapport de l'adjoint du ministre pléni-

potentiaire de Prusse à Vienne, Piquot, au roi de Prusse, Friedrich Wilhelm III, sur Tudor Vladimirescu, sur son intention de rétablir l'ancien régime d'impôts du temps des princes autochtones, sa supplique envoyée à la Porte, les mesures entreprises par les boïards contre les insurgés, la fraternisation des «arnautes» avec Tudor.

27. 1821 mars [1]/13, *Bucarest*. Rapport informatif du correspondant de presse, Popovich, à Bucarest, à la rédaction de son journal «Wiener Allgemeine Zeitung» sur la panique de Bucarest et la fuite des boïards; la proclamation d'Ipsilanti.

28. 1821 mars 13 (1236 cemazi-iil-ahir 8). Le Vali de Silistra, Mehmed Selim pacha, écrit, probablement, au grand vizir, sur les événements de Galatz et de Jassy; mouvement des pandours dans la région de Craïova.

29. 1821 mars [2]/14, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne, le marquis de San Marzano, dans lequel il mentionne les revendications formulées par Tudor envers la Porte.

30. 1821 mars [4]/16, *Vienne*. Rapport de l'adjoint du ministre plénipotentiaire de Prusse à Vienne, Piquot, au roi de Prusse, Friedrich Wilhelm III, sur la fraternisation des soldats avec Tudor; défaite des troupes envoyées contre Tudor; mission du grand dignitaire C. Samurcaș pour rappeler Tudor à l'ordre.

31. 1821 mars [5]/17, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne, le marquis de San Marzano, par lequel on annonce le déclenchement, en Moldavie aussi, d'une insurrection similaire à celle de Tudor; le conseil donné par le consul russe à Bucarest au Comité de protection de ne pas faire appel aux armées turques.

32. 1821 mars [5]/17, *Bucarest*. Rapport du vicaire général de Valachie, Giuseppe Maria Molajoni, au préfet de la Congrégation Propaganda Fide, le cardinal Fontana, Francesco Lodovico, concernant les événements qui ont eu lieu en Valachie après la mort du prince régnant Suțu.

33. 1821 mars [7]/19, *Vienne*. Rapport de Piquot, adjoint du ministre plénipotentiaire de Prusse à Vienne, à Friedrich Wilhelm III, roi de Prusse, sur l'envoi de Samurcaș à Craïova, avec une importante somme d'argent pour déterminer Tudor à renoncer à la révolution générale et pour acheter ses partisans. Supposition concernant les liaisons de Tudor avec les Serbes; comportement de Tudor.

34. 1821 mars 9, *Tulcin*. Résumé d'un rapport adressé par le général-major P. D. Kisseleff au prince Volkonski concernant les mesures entreprises à la suite des événements de Moldavie; rapport du lieutenant-colonel Pestel sur le déroulement de la révolution dans les Principautés Roumaines; les actions de Tudor et le mouvement hétériste dirigé par Ipsilanti.

35. 1821 mars [9]/21, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur de Portugal à Vienne, Rodrigo Navarro de Andrade, au ministre des Affaires étrangères portugais, Thomas Antonio Villanova, sur la propagation de l'esprit révolutionnaire en Valachie et en Moldavie et sur le but de la révolution dans les deux principautés.

36. 1821 mars [11]/23, *Bucarest*. Rapport du consul de Prusse à Bucarest, Kreuchely, au chargé d'affaires de Prusse à Constantinople, Miltitz, sur la rumeur de l'arrivée des insurgés à Bucarest; incapacité des caïmacams de s'opposer aux rebelles; indignation des monarques de Laibach contre les troubles provoqués par Tudor à la frontière d'Autriche; ordres donnés au gouvernement transylvain de procurer des munitions au gouvernement de Valachie pour lutter contre les insurgés; la dégradation de Tudor, il est mis hors la protection russe; l'enthousiasme suscité par Tudor par les mots de liberté et de patrie.

37. 1821 mars [12]/21, *Pera (Constantinople)*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Federico Maria Chirico, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne, le marquis de San Marzano, concernant la révolution de Tudor Vladimirescu et le retentissement de ce mouvement à Constantinople: l'attitude de la Russie et les mesures entreprises par l'Empire ottoman contre les mouvements révolutionnaires de l'Empire.

38. 1821 mars [13]/25, *Laibach*. Copie des instructions [de I. Capodistria, conseiller du tsar] adressées à Andrei Pisani, consul russe en Moldavie, concernant la condamnation des événements de Moldavie.

39. 1821 mars 16. Proclamation de Tudor Vladimirescu adressée aux habitants de Bucarest, leur demandant de se joindre à la lutte qu'il conduit.

40. 1821 mars 14/26, *Laibach*. Note du ministre des Affaires étrangères de Russie, le comte I. Capodistria, adressée au général Ivan N. Inzov, concernant

les instructions données par l'empereur de Russie au général de cavalerie, le comte P. Wittgenstein, sur l'éventualité du refuge en Russie des habitants de Moldavie à cause des troubles.

41. 1821 mars 14, *Jagubița*. Note du knèze Miliutin Petrovitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant l'entrée des Turcs en Valachie ; l'attaque de Ghiță [le Haïdouk] contre les Turcs ; arrivée de Tudor Vladimirescu à Craïova ; préparatifs militaires des Turcs à Negotin.

42. 1821 mars 14/26, *Laibach*. Instructions [de I. Capodistria, conseiller du tsar] adressées à Stroganoff, ambassadeur de Russie à Constantinople, concernant les troubles des Principautés ; désapprobation de l'action d'Ipsilanti.

43. 1821 mars [19]/31, *Bucarest*. Rapport du consul de Prusse, Ludovic Kreuchely, à l'ambassadeur de Prusse à Constantinople, Miltitz, sur le départ des consuls de Bucarest ; rapports de Tudor avec Ipsilanti.

44. 1821 mars [19]/31, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur de Portugal en Autriche, Rodrigo Navarro de Andrade, au ministre des Affaires étrangères portugais, Thomas Antonio de Villanova, concernant les événements révolutionnaires d'Europe et l'ampleur de la révolution en Valachie et en Moldavie ; considérations sur le caractère ferme et entreprenant de Tudor Vladimirescu, le dirigeant de la révolution.

45. 1821 mars 19, *Belgrade*. Note de Gheorghe Popovici au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant les actions de l'armée d'Ipsilanti en Moldavie contre les Turcs ; proclamation d'Ipsilanti.

46. 1821 mars [19]/31, *Bucarest*. Rapport du consul français Fagé au ministre des Affaires étrangères de Paris, Pasquier, sur la révolution des Principautés considérée comme une diversion créée par la Russie ; supposition qu'il s'agit de la reprise de l'ancien plan de Catherine II et de l'empereur Joseph II ; l'anarchie de Bucarest ; refus de Tudor de reconnaître Ipsilanti.

47. 1821 mars 20. La seconde proclamation de Tudor Vladimirescu adressée aux habitants de Bucarest, dans laquelle il fait un appel à l'union avec le peuple pour l'abolition de l'injustice nationale et sociale.

48. [1821 mars]. Le muhafiz d'Ada-Kaleh, Abdurrahim pacha, fait un rapport, probablement au grand vizir, sur l'accomplissement de l'ordre lui demandant de préparer des soldats, des canons, et des munitions pour intervenir en Valachie, à l'appel des caïmacams du nouveau prince régnant. Rapport du vizir et résolution du sultan.

49. [1821 mars]. Le caïmacam fait au sultan Mahmut II un rapport sur l'entrevue non officielle entre le reis-effendi et l'elci de Russie, pendant laquelle ont été discutés des problèmes concernant la reconnaissance par la Porte de la qualité d'ambassadeur de ce dernier ; le retentissement des événements des Principautés parmi les sujets ottomans ; l'ingérence de Russie dans les actions hétéristes de Moldavie ; préparation de l'intervention armée ottomane ; résolution du sultan.

50. 1821 avril 3 (1326 cemazi-ül-ahir 29). Le muhafiz de Giurgiu, Ismail Hakki pacha, présente à la Porte un rapport sur les actions de Tudor Vladimirescu et d'Alexandre Ipsilanti, sur le refuge à Brașov des consuls de Russie et d'Autriche de Bucarest et sur sa décision de ne pas arrêter les courriers russes et autrichiens qui passaient le Danube, jusqu'à la réception d'un ordre spécial. Rapport du vizir présenté au sultan et résolution de ce dernier.

51. 1821 [mars 22]/avril 3, *Bucarest*. Rapport du chancelier de l'agence d'Autriche, Udritzki, à Fr. Fleischhackl von Hakenau, consul d'Autriche réfugié à Sibiu, sur l'entrevue entre le premier et Tudor, concernant la désapprobation du mouvement par la Russie et l'Autriche ; le but de la révolte non hostile à la Porte (le peuple exige la reconnaissance de ses droits, ignorés par les phanariotes ; les doutes de Tudor en ce qui concerne l'attitude réelle de la Russie envers l'action d'Ipsilanti : envoi d'une nouvelle pétition à la Porte). Négociations entre les boïards, le métropolite et Tudor ; décision de Tudor de participer aux séances du Divan des Principautés. Arrivée à Bucarest de petites unités hétéristes, le drapeau hétériste est arboré sur la métropole.

52. 1821 mars 23/avril 4, *Saint-Pétersbourg*. Sir Charles Bogot, l'ambassadeur anglais en Russie, au lord Castlereagh Robert Steward, ministre des Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, concernant les nouvelles reçues du diplomate russe Divov et d'autres sources sur les mouvements insurrectionnels de Moldavie et de Valachie, sur leur caractère et origine différents, sur les buts divergents de Tudor Vladimirescu et d'Ipsilanti. Attaques d'Ipsilanti contre les Turcs à Galați, représailles du pacha de Brăila. Désaveu de la révolution conduite par Tudor au Congrès de Laibach par le tsar et annulation de la décoration russe conférée.

53. 1821 [mars 23]/avril 4, *Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le

marquis de San Marzano, sur la pénétration d'Alexandre Ipsilanti en Moldavie avec des troupes ; la situation dans les Principautés.

54. 1821 mars 24, *Poreci*. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur l'entrée de l'armée russe dans les villes de Jassy et Galatz ; préparatifs de guerre ; attitude de Tudor à l'égard des boïards.

55. 1821 [mars 25]/avril 6, *Bucarest*. Rapport du chancelier de l'agence d'Autriche, Udrizki, à Fr. Fleischhackl von Hakenau, consul d'Autriche réfugié à Sibiu, sur la conférence du métropolite et des boïards pour la rédaction d'un document adressé à Tudor. Nouvelle entrevue de Tudor et du chancelier de l'agence.

56. 1821 avril 6 (1236 receb 3). Le muhafiz de Giurgiu, Ismail Hakki pacha, présente à l'un des émissaires de la Porte sa réponse aux caïmacams de Valachie concernant les deux lettres par lesquelles Tudor Vladimirescu annonçait qu'il allait lutter contre Ipsilanti si la Porte l'aidait. Rapport du vizir et résolution du sultan.

57. 1821 avril 6 (1236 receb 3). Le vali de Silistra, Mehmed Selim, présente un rapport, probablement, au grand vizir, sur les lettres reçues des caïmacams de Valachie qui se trouvaient à Giurgiu, dans lequel il approuve leurs opinions sur l'intervention armée ottomane dans les Principautés ; il demande les nouvelles instructions. Rapport du vizir et résolution du sultan.

58. 1821 [mars 26]/avril 7, *Bucarest*. Rapport informatif du correspondant de presse Popovich à la rédaction du journal «Wiener Allgemeine Zeitung», comprenant une description de Tudor, des informations sur l'arrivée de quelques troupes d'Ipsilanti, sur la bénédiction des drapeaux, sur les relations de Tudor avec Ipsilanti.

59. 1821 [mars 26]/avril 7, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur de Portugal à Vienne, Rodrigo Navarro de Andrade, au ministre des Affaires étrangères portugais, Thomas Antonio de Villanova, concernant les progrès de la révolution de Valachie et de Moldavie, et les mesures entreprises par l'Empire autrichien pour envoyer des troupes à la frontière des Principautés.

60. 1821 [mars 29]/avril 10, *Constantinople*. Rapport du chargé d'affaires français, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères à Paris, Fasquier, sur la révolution des Principautés ; les plans de Tudor et d'Ipsilanti ; envoi de troupes turques dans les Principautés ; situation de Constantinople ; négociations de l'ambassadeur russe avec la Porte pour l'exemption d'impôts et pour la liberté du commerce des Principautés.

61. 1821 [mars 29]/avril 10, *Pera (Constantinople)*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Federico Maria Chirico, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne, le marquis San Marzano, concernant l'évolution des événements de Valachie et de Moldavie, les rapports russo-turcs et les événements politiques de la capitale de l'Empire ottoman.

62. 1821 [mars 29]/avril 10, *Pera (Constantinople)*. Rapport du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, concernant les événements de l'Empire ottoman et les luttes révolutionnaires des Principautés.

63. 1821 [mars 30]/avril 11, *Saint-Petersbourg*. Rapport du ministre plénipotentiaire de France, le comte de Gabriac, au ministre des Affaires étrangères à Paris, le baron Pasquier, dans lequel il exprime le doute concernant l'intervention de la Russie en faveur des Grecs. La disposition de retirer à Tudor l'ordre «Saint Vladimir», les garanties données au divan par le tsar qu'il désapprouve le mouvement.

64. 1821 [mars 30]/avril 11, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur de Sardaigne à Vienne, Rossi, au roi de Sardaigne, Charles Félix, concernant le départ des consuls généraux d'Autriche et de Russie de Bucarest, sous la pression de l'avance de l'armée révolutionnaire de Tudor Vladimirescu.

65. 1821 avril [2]/14, *Sibiu*. Rapport du consul d'Autriche à Bucarest, Fr. Fleischhackl von Hakenau, au chancelier Metternich contenant des nouvelles de Bucarest ; le comportement de Tudor, l'installation de Tudor à Cotroceni et de Al. Ipsilanti à Colentina ; la lettre «encourageante» de Nesselrode.

66. 1821 avril [8]/20, *Paris*. Instructions de travail du ministère des Affaires étrangères de France adressées au chargé d'affaires de Constantinople, le vicomte de Viella, concernant les troubles de Valachie qui pourraient tenir d'un plan général de libération.

67. 1821 avril [9]/21, *Vienne*. Rapport de Piquot, adjoint du ministre plénipotentiaire de Prusse à Vienne, à Friedrich Wilhelm III, roi de Prusse, sur la réaction produite à Constantinople par la nouvelle des troubles de Moldavie et de Valachie, les menaces de punir les insurgés et les promesses d'amnistier ceux

qui découvriront les ramifications de l'insurrection dans les deux Principautés.

68. 1821 avril [11]/23, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires de France, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères à Paris, Pasquier, par lequel on envoie quelques documents concernant la révolution des Principautés. Spécification des documents.

69. 1821 avril [11]/23, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires de France, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères à Paris, Pasquier, sur les conseils donnés par Stroganoff aux ministres turcs d'adopter dans les Principautés la voie de la pacification et de l'amnistie.

70. 1821 avril [12]/24, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires de France, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères à Paris, Pasquier, sur la décapitation de Costaki Moruzi, le meurtre du patriarche grec ; l'opinion du ministre russe que l'Autriche serait indiquée pour offrir asile à Ipsilanti ; fin des troubles dans les Principautés Roumaines et départ des troupes turques vers Morée.

71. 1821 avril [12]/24, Bucarest. Rapport du vicaire général de Valachie, Giuseppe Maria Molajoni, au préfet de la Congrégation Propaganda Fide, le cardinal Fontana, concernant la fuite des boïards de Bucarest vers Braşov ; préparatifs d'Ipsilanti à Tirgovişte et de Tudor à Cotroceni ; envoi des troupes ottomanes dans le pays et attitude adoptée par le tsar Alexandre Ier vis-à-vis des événements des Principautés.

72. 1821 avril 15, Tulcin. Résumé d'un rapport envoyé par le lieutenant-colonel Pestel au chef d'état-major de la 2e Armée, le général-major Kisseleff, concernant la situation de la Moldavie au moment du commencement du mouvement hétériste dirigé par Al. Ipsilanti ; les opérations militaires entreprises par celui-ci ; la jonction avec l'armée de Tudor Vladimirescu ; les préparatifs de la Porte pour réprimer l'insurrection.

73. 1821 avril [16]/28, Sibiu. Rapport du consul d'Autriche, Fr. Fleischhackl von Hakenau, au chancelier Metternich, sur l'arrivée du dignitaire Alecu, émissaire des caïmacams ; le conseil donné par celui-ci aux boïards concernant l'appel d'un commissaire ottoman. L'opinion de Tudor sur la duplicité des boïards. Fortification de la ville de Tirgovişte ; accumulation des munitions dans le camp hétériste. Les mesures entreprises par Tudor pour la fortification des monastères d'Olténie.

74. 1821 avril 16/28, Odessa. Rapport du consul britannique à Odessa, James Yeames, adressé à l'ambassadeur britannique à Constantinople, le lord vicomte Strangford Percy Clinton, sur l'armée du prince Ipsilanti qui se dirige vers Craïova pour se joindre à l'armée de Tudor Vladimirescu.

75. 1821 avril [18]/30, Vienne. Rapport de Piquot, adjoint du ministre plénipotentiaire de Prusse à Vienne, à Friedrich Wilhelm III, roi de Prusse, sur le départ de Mihail Sutu vers la Russie, le refuge de quelque boïards de Moldavie et de Valachie sur le territoire autrichien ; l'acte de soumission des boïards de Moldavie à la Sublime Porte.

76. [1821 avril]. Rapport présenté, probablement, par le grand vizir, au sultan Mahmut II, concernant l'entrevue non officielle entre le reis-effendi et l'internonce d'Autriche, pendant laquelle on a discuté l'attitude des deux États vis-à-vis des événements des Principautés ; la préparation de l'intervention ottomane ; informations sur les concentrations de troupes autrichiennes à la frontière de la Valachie ; les dissensions entre Tudor Vladimirescu et Alexandre Ipsilanti. Résolution du sultan.

77. [1821 avril-mai]. Note concernant les problèmes qui allaient être abordés par les représentants de la Porte pendant l'entrevue avec le représentant de la Russie ; remise en question du problème des dédommagements : lettre adressée par la Porte au comte Nesselrode ; but de l'intervention armée ottomane en Valachie et en Moldavie ; contribution de la Russie à la répression des actions hétéristes ; punition des insurgés ; déposition du prince régnant de Moldavie.

78. [1821 avril-mai]. Rapport présenté, probablement, par le grand vizir au sultan Mahmut II, concernant le mémoire adressé à la Porte par le métropolitain, par les évêques et les boïards de Valachie ; lettres du métropolitain de Valachie au patriarche grec de Constantinople et au prince Scarlat Callimachi ; lettres reçues par le représentant de la Russie à la Porte de la part d'Alexandre Ipsilanti et du consulat de Russie à Bucarest. Résolution du sultan.

79. 1821 avril 23/mai 5, Saint-Petersbourg. Rapport du ministre plénipotentiaire de la France, le comte de Gabriac, au ministre des Affaires étrangères de Paris, le baron Pasquier, sur les préparatifs de guerre de la Russie ; les intérêts divergents de Tudor Vladimirescu et d'Ipsilanti.

80. 1821 [avril 24]/mai 6. Lettre de Salih effendi, silahdar du pacha de

Silistra, adressée au bey d'Alger et envoyée pour informer le vicomte Percy Clinton Strangford, ambassadeur britannique à Constantinople, sur le projet de révolte des Grecs de l'Archipel contre l'Empire ottoman et l'éclatement de la révolution conduite par Tudor Vladimirescu en Valachie.

81. 1821 [avril 28]/mai 10, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires de la France, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères de Paris, Pasquier, sur la conférence de Stroganoff avec le reis-effendi concernant la situation des Principautés.

82. 1821 [avril 28]/mai 10, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires de la France, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères de Paris, Pasquier, sur les garanties de soumission de Vladimirescu à la Porte et sur son attitude vis-à-vis des boïards ; refuge de M. Sutu en Russie.

83. 1821 avril 30/mai 12, Odessa. James Yeames, consul anglais à Odessa, à Sir Charles Bogot, ambassadeur de la Grande-Bretagne en Russie, concernant l'interdiction faite aux Grecs de Russie de passer en Moldavie et sur l'arrivée à Odessa de la famille du prince régnant de la Moldavie. Demande au secours adressée par les boïards moldaves au pacha de Brăila. Dissensions entre Ipsilanti et Tudor Vladimirescu.

84. 1821 mai [7]/19, Vienne. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de la Sardaigne, le marquis de San Marzano sur les atrocités subies par les Grecs de l'Empire ottoman.

85. 1821 mai 24/juin 1 (1236 evahîr-i saban). Ordre transmis au caïmacam de Craïova, concernant les mesures adoptées par la Porte pour la punition des insurgés et pour le rétablissement de l'ordre en Valachie.

86. 1821 mai [13]/25, Pera (Constantinople). Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, concernant les mesures adoptées par la Porte pour la répression des insurgés des deux Principautés et de Grèce.

87. [Après le 25 mai 1821]. Le muhafiz de Vidin, Dervis Mustafa pacha, confirme, probablement au grand vizir, la réception des dispositions concernant l'intervention armée dans les Principautés et les mesures préconisées dans le cas de leur occupation par les troupes tsaristes ; il consigne le nombre de soldats concentrés à Vidin et envoyés en Olténie, sous la commande du silahdar Tahir ağa. Rapport du vizir et résolution du sultan.

88. 1821 mai 16, Poreci. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur l'attaque de l'un des capitaines de Tudor contre les Turcs de Cerneți ; meurtre d'Ali-pacha.

89. [Après le 29 mai 1821]. Le muhafiz de Vidin, Dervis Mustafa pacha, écrit, probablement, au grand vizir, sur les opérations des armées envoyées en Olténie et sur les captures faites à cette occasion. Rapport du vizir et résolution du sultan.

90. 1821 mai 18, Poreci. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur l'entrée des Turcs à Cerneți et sur l'attaque lancée contre eux par l'un des capitaines de Tudor ; position de l'armée de Tudor.

91. 1821 mai [25]/juin 6, Vienne. Extrait des rapports reçus de Bucarest par Metternich, envoyé par le ministre plénipotentiaire de la France à Vienne, le marquis de Caraman, au ministre des Affaires étrangères de la France, le baron Pasquier. Notes sur l'avance des troupes turques vers Bucarest et vers Jassy ; retraite de Vladimirescu et d'Ipsilanti.

92. 1821 mai 28, Poreci. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant l'entrée des Turcs en Valachie (à Cerneți) et les préparatifs de lutte contre Tudor ; notes concernant Tudor et son armée.

93. 1821 mai 30, Poreci. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur l'entrée des Turcs en Valachie ; installation du camp à Craïova ; situation de l'armée de Tudor.

94. 1821 mai 30/juin 11, Pera (Constantinople). Frederick Chabert, représentant de l'Ambassade de la Grande-Bretagne à Constantinople, communique au lord Strangford Percy Clinton les résultats de l'entrevue avec Hamid bey, reis-effendi, concernant les abus commis par les troupes ottomanes dans les Principautés.

95. 1821 [mai 30]/juin 11, Pera (Constantinople). Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, concer-

nant les événements de l'Empire ottoman, de Grèce et des Principautés Roumaines.

96. 1821 [mai 31]/juin 12, *Constantinople*. Rapport du chargé d'affaires du ministère des Affaires étrangères de la France, le vicomte de Viella, à son ministre de Paris, Pasquier, sur l'entrée des Turcs à Galatz et à Bucarest ; massacre des Grecs à Galatz.

97. 1821 mai 31, *Poreci*. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur l'entrée de l'armée turque, commandée par le pacha de Silistra, dans Craïova ; notes concernant la position de l'armée de Tudor Vladimirescu.

98. 1821 [mai 31]/juin 12, *Pera (Constantinople)*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Fr. M. Chirico, au ministre des Affaires étrangères sarde, le marquis de San Marzano, sur le conflit entre la Russie et la Turquie à cause de l'entrée des troupes ottomanes en Valachie et Moldavie.

99. 1821 juin [2]/14, *Vienne*. Extrait du périodique «Wiener Zeitung» comprenant un commentaire sur les événements révolutionnaires de la «Turquie européenne», où l'on fait une différence nette entre le mouvement de Tudor Vladimirescu et celui d'Ipsilanti.

100. 1821 juin 14 (1236 ramazan 13). Lettre du vali d'Égypte, Mehmed Ali pacha, comprenant les informations transmises par le caïmacam de la Porte, concernant les événements des Principautés, l'attitude de la Russie et l'ordre émis par les autorités ottomanes d'Anatolie et de Rumélie pour les préparatifs militaires. Rapport du caïmacam de la Porte et résolution du sultan.

101. 1821 juin 3, *Poreci*. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant l'entrée de l'armée turque, sous la commande de Iusuf pacha, à Bucarest ; la situation de l'armée de Tudor ; le commencement de la révolte des Bulgares de Trnovo contre les Turcs.

102. 1821 juin [14]/26, *Saint-Petersbourg*. Copie de la lettre [du ministre des Affaires étrangères Nesselrode] adressée à son ambassadeur à Constantinople. Stroganoff, comprenant les considérations sur l'attitude de la Russie vis-à-vis de la Porte pendant les événements révolutionnaires ; on lui demande aussi de remettre au gouvernement turc la note annexée.

103. 1821 juin 9, *Belgrade*. Note de Gheorghe Popovici adressée au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur la défaite de l'armée turque à Bucarest.

104. 1821 juin 9, *Poreci*. Note de Vule Gligorievitch adressée au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur la conquête de Bucarest par les troupes turques ; dispersion de l'armée de Tudor Vladimirescu ; retraite d'Ipsilanti devant les Turcs ; aspects de la guerre gréco-turque.

105. [Après le 20 juin] 1821. Le muhafiz de Vidin, Dervis Mustafa pacha, présente un rapport, probablement, au grand vizir, sur le meurtre de Tudor Vladimirescu et sur la défaite des troupes dirigées par Alexandre Ipsilanti dans la lutte de Drăgășani. Rapport du vizir et résolution du sultan.

106. 1821 juin 22 (1236 ramazan 21). Le muhafiz de Brăila, Yusuf pacha, présente un rapport, probablement, au grand vizir, sur l'entrée des troupes ottomanes en Moldavie, troupes qu'il n'a pas pu accompagner comme commandant, étant obligé de rester pour protéger la ville, vu la concentration massive de troupes russes au-delà du Prut. Rapport du vizir et résolution du sultan.

107. 1821 juin [11]/23, *Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères dans le gouvernement de Turin, le marquis de San Marzano, annonçant la défaite des armées hétéristes ; la population de la Valachie et de la Moldavie quitte les foyers devant les Turcs ; sur l'action de médiation de l'Autriche et de la Russie auprès de la Turquie.

108. [Après le 12/24 juin 1821]. Rapport de L. Kreuchely, consul de Prusse à Bucarest, à von Schladen, conseiller privé du roi de Prusse, sur la correspondance de Pini avec Constantin Negri ; le ton dictatorial du premier et la responsabilité attribuée au second, en qualité de caïmacam, pour les pillages et les exécutions commis par les troupes ottomanes.

109. 1821 juin [15]/27, *Constantinople*. Lettre du grand vizir adressée au ministre des Affaires étrangères de la Russie, Nesselrode, sur les événements des Principautés Roumaines et de Morée ; la témérité de Tudor Vladimirescu de hisser l'étendard de la révolte sous une autre forme que celle d'Ipsilanti ; accusations portées contre l'ambassadeur russe à Constantinople ; extradition d'Ipsilanti, de M. Suțu et d'autres réfugiés ; renvoi des troupes turques dans les Principautés.

110. 1821 juin [15]/27, Vienne. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères dans le gouvernement de Turin, le marquis de San Marzano, concernant la retraite des armées d'Ipsilanti vers Rimnic et le meurtre de Tudor Vladimirescu.

111. 1821 juin 16, Saint-Petersbourg. Instructions du ministre des Affaires étrangères de la Russie, le comte I. Capodistria, au général Ivan N. Inzov, concernant les relations russo-turques.

112. 1821 juin [18]/30, Vienne. Rapport du ministre plénipotentiaire de la France, le marquis de Caraman, au ministre des Affaires étrangères français, le baron Pasquier, sur la fin de l'insurrection des Principautés Roumaines, sur les moyens de répression des Turcs ; les habitants retournent à leurs foyers.

113. 1821 juin 22, Belgrade. Note de Gheorghe Popovici et de Iovan Protitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur deux combats qui ont eu lieu en Valachie ; préparatifs de guerre du vizir de Bosnie.

114. 1821 [juin 22]/juillet 4, Vienne. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de Turin, le marquis de San Marzano, concernant les événements militaires de Valachie, les relations entre l'ambassadeur de la Russie à la Porte et les autorités ottomanes.

115. 1821 [juin 25]/juillet 7, Vienne. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères dans le gouvernement de Turin, le marquis de San Marzano. par lequel on annonce que l'armée hétériste a été supprimée et que son chef s'est réfugié en Transylvanie.

116. 1821 [juin 28]/juillet 10, Constantinople. Rapport du chargé d'affaires du ministre des Affaires étrangères français, le vicomte de Viella, au ministre des Affaires étrangères français, Pasquier, sur le meurtre de Tudor Vladimirescu.

117. 1821 [juin 28]/juillet 10, Pera (Constantinople). Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, concernant la nouvelle que la Porte attend les prisonniers et l'armement de Valachie.

118. 1821 [juin 28]/juillet 10, Pera (Constantinople). Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Fr. Maria Chirico, au ministre des Affaires étrangères de la Sardaigne, le marquis de San Marzano, sur l'intervention de la garnison turque de Vidin en Valachie et sur les luttes de Foçşani, Tîrgovişte, Craiova.

119. 1821 juillet [2]/14, Sibiu. Rapport du vicaire général catholique de Valachie, Giuseppe Maria Molajoni, au préfet de la Congrégation Propaganda Fide, le cardinal Fontana, lui annonçant qu'il lui envoie «l'histoire de la révolution» de Bucarest ; sur la probabilité d'une guerre russo-turque.

120. 1821 juillet 16 (1236 several 15). Lettre du muhafiz de Brăila Yusuf pacha à un dignitaire de la Porte sur l'état d'indiscipline des janissaires et sur les abus commis par ceux-ci en Moldavie et en Valachie.

121. 1821 juillet 6/18, Pera (Constantinople). Note de l'ambassadeur de la Russie à Constantinople adressée au gouvernement turc concernant l'attitude de la Russie vis-à-vis de la révolution des Principautés Roumaines ; désapprobation des mesures prises contre les Grecs ; les conditions pour la sauvegarde de la paix.

122. 1821 [après le 6/18 juillet], Saint-Petersbourg. Note du gouvernement russe au grand vizir Hacı Salih pacha, concernant la politique adoptée par l'Empire ottoman en ce qui concerne le mouvement révolutionnaire roumain et grec ; approbation de l'attitude de Stroganoff ; refus d'extradition des réfugiés ; avertissement donné au gouvernement turc.

123. 1821 juillet [13]/25, Pera (Constantinople). Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Fr. Maria Chirico, au ministre des Affaires étrangères de Sardaigne, le marquis de San Marzano, concernant la note du gouvernement russe adressée à la Porte ; préparatifs militaires en Turquie ; intervention de l'ambassadeur anglais.

124. 1821 juillet [13]/25, Pera (Constantinople). Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, sur la lutte de Drăgăşani et ses conséquences.

125. 1821 juillet [18]/31, Constantinople. Réponse de la Porte à la note de la Russie remise par l'intermédiaire de son ambassadeur, Stroganoff, concernant l'entrée des troupes turques dans les Principautés ; extradition des transfuges.

126. 1821 juillet 24, Poreci. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant l'occupation de la Valachie par les troupes turques ; fuite du capitaine Iordache Olimpiotul et d'autres capitaines ; rumeurs sur la guerre.

127. 1821 juillet 26, *Poreci*. Note de Vule Gligorievitch au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, sur les actions téméraires de Ghiță [le Haïdouk] contre les Turcs de Cernați.

128. 1821 [juillet 29]/août 10, *Pera (Constantinople)*. Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères, le chevalier de Fossambroni, sur les prisonniers faits par les Turcs dans la bataille de Slobozia ; départ de Constantinople de l'ambassadeur de la Russie.

129. 1821 août 16 (1236 zi-l ka'de 17). Le vali de Silistra, Mehmed Selim pacha, écrit, probablement, au grand vizir, sur la capture du commandant Iamandi, sur les captures des troupes ottomanes après la lutte du monastère Cozia, sur la défaite et la dispersion des insurgés d'Olténie. Rapport du vizir et résolution du sultan.

130. 1821 août [12]/24, *Bucarest*. Rapport de L. Kreuchely, consul de Prusse à Bucarest, à von Schladen, ministre plénipotentiaire de Prusse à Constantinople, sur la panique des boïards retournés de Brașov ; rumeurs sur l'intention du cheiaibey de massacrer les boïards à l'occasion d'un dîner. Il envoie des feuilles d'un album avec des costumes des révolutionnaires et une grenade fabriquée par Ipsilanti à la verrerie de N. Golescu, près de Tirgoviște.

131. 1821 août 24 (1236 zi'l ka'de 25). Lettre à l'intendant de l'approvisionnement sur l'étouffement des dernières résistances hétéristes de Valachie ; meurtre de Sava et d'autres capitaines à Bucarest.

132. 1821 [27 août]/8 septembre, *Vienne*. Rapport de l'ambassadeur du Portugal à Vienne, Rodrigo Navarro de Andrade, au ministre des Affaires étrangères, Silvestre Pinheiro Ferreira, dans lequel on annonce la nouvelle de la répression par les Turcs du mouvement du corps d'arnauts de Bimbasa Sava à Bucarest.

133. [1821 août]. Le muhafiz de Vidin, Dervis Mustafa pacha, rapporte, probablement au grand vizir, sur sa décision d'appliquer les mesures préconisées par la Porte dans l'éventualité d'un conflit armé avec la Russie et de l'entrée des troupes tsaristes dans les Principautés ; quelques informations sur l'intention de la Russie de déclarer la guerre à la Porte ; possibilité que les Serbes se révoltent : nécessité d'augmenter la garde aux frontières et dans les cités.

134. 1821 août [20]/septembre 1, *Vienne*. Rapport du ministre plénipotentiaire de la France à Vienne, le marquis de Caraman, au ministre des Affaires étrangères, Pasquier, sur la nomination des princes régnants autochtones dans les Principautés ; sur les instructions de Metternich concernant l'unité de vues entre l'Autriche et la Russie.

135. 1821 septembre [7]/19, *Sibiu*. Fr. Fleichhackl von Hakenau, agent consulaire de l'Autriche à Bucarest, gérant des affaires consulaires britanniques dans les Principautés, à lord Strangford Percy Clinton, l'informant de l'arrivée à Bucarest de Hussein ağa, émissaire de l'Empire, interdisant les abus des armées turques contre la population des Principautés ; protestation du gouvernement ottoman contre l'asile offert par l'Autriche aux rebelles réfugiés en Transylvanie.

136. 1821 septembre [10]/22, *Sibiu*. Rapport du vicaire général de la Valachie, Giuseppe Maria Molajoni, au préfet de la Congrégation Propaganda Fide, le cardinal Fontana, par lequel on annonce la situation dans le pays après l'entrée des troupes turques.

137. 1821 [septembre-octobre], *Saint-Pétersbourg*. Copie des observations du cabinet de la Russie à la note adressée par le reis-efendi. Doğramaci-zade, Mo-hamed Hâmid bey, à l'interne autrichien, le comte Lützw, sur les abus des troupes ottomanes dans les Principautés Roumaines et le refus du gouvernement turc de retirer ses troupes.

138. [1821 novembre]. Rapport présenté, probablement, par le grand vizir, au sultan Mahmut II, concernant le mémoire envoyé à la Porte par le boïard Nicolae Golescu ; le problème de l'ordre transmis par l'intermédiaire du vali de Silistra aux délégations des boïards de Valachie et de Moldavie de se présenter à la Porte. Résolution du sultan.

139. 1821 [novembre 28]/décembre 10, *Pera (Constantinople)*. Rapport de l'ambassadeur du royaume de Sardaigne à Constantinople, Fr. M. Chirico, adressé au ministre des Affaires étrangères sarde, le marquis de San Marzano, concernant l'intervention du représentant autrichien Lützw à la Porte, et la nécessité d'évacuer les Principautés ; sur les conseils du 26 et du 29 novembre, qui ont décidé l'évacuation conditionnée des troupes de Moldavie et de Valachie.

140. 1821 décembre [5]/17, *Vienne*. Rapport du représentant de la Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères dans le gouvernement de

Turin, le marquis de San Marzano, sur le refus de la Porte de retirer ses troupes des Principautés.

141. [1821, *Sibiu*]. Rapport du vicaire général de Nikopol, Luigi Bonauguri, au préfet de la Congrégation Propaganda Fide, le cardinal Fontana, sur la situation de Bulgarie dans la période mars-novembre 1821 ; influence de la révolution conduite par Tudor Vladimirescu dans les régions du sud du Danube ; intervention militaire ottomane à Bucarest.

142. [1821]. Lettre du prince de Serbie, Milos Obrénovitch, à Ali pacha, sur la répression de la révolte provoquée par deux princes de Pojarevatz (Serbie), instigués par des parents de Valachie.

143. [1821 décembre 24]/1822 janvier 5, *Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères de Turin, le marquis de San Marzano, concernant les nouvelles reçues de Vienne sur la présence des armées turques dans les Principautés.

144. 1822 janvier [7]/19, *Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères du gouvernement de Turin, le marquis de San Marzano, concernant l'attitude adoptée par le ministre de la Grande-Bretagne à Constantinople dans le problème des rapports russo-ottomans et la retraite des troupes des Principautés.

145. 1822 janvier [11]/23, *Vienne*. Rapport du représentant du royaume de Sardaigne à Vienne, Rossi, au ministre des Affaires étrangères du gouvernement de Turin, le marquis de San Marzano, sur la retraite des troupes turques des Principautés.

146. 1822 mars 17/29, *Constantinople*. Liste des questions envoyées par lord Strangford à l'émissaire britannique à Bucarest, Koch, et les réponses reçues concernant les effectifs turcs d'occupation des Principautés ; conséquences des événements de 1821 ; situation dramatique des habitants exposés aux abus des soldats étrangers ; caractère du gouvernement des caïmacams Negri et Vogoridi ; situation des grands boïards, pour la plupart émigrés, et le problème de l'évacuation des Principautés par les occupants.

147. 1822 mai [13]/25, *Pera (Constantinople)*. Bulletin du représentant du grand-duché de Toscane à Constantinople, R. Lützer, au secrétaire d'Etat et ministre des Affaires étrangères de Florence, le chevalier de Fossambroni, sur les délégations de boïards moldaves et valaques appelées à la Porte ; sur la retraite des troupes turques des deux Principautés.

148. 1822 juin 22, *Belgrade*. Note du prince Marko Gheorghievitch adressée au prince de Serbie, Milos Obrénovitch, concernant l'arrivée des armées turques à Bucarest et à Jassy ; retraite de l'armée turque vers le Danube.

149. 1822 [juin 28]/juillet 10, *Constantinople*. Rapport de l'ambassadeur britannique à Constantinople, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le marquis Londonderry Robert Stewart, concernant les débats du Divan impérial sur la nomination des deux princes régnants en Valachie et en Moldavie.

150. 1822 [juin 29]/juillet 11, *Constantinople*. Rapport du ministre plénipotentiaire de France à Constantinople, F. Latourmaubourg, au ministre des Affaires étrangères, Montmorency, sur les dissensions du Divan concernant la nomination des princes régnants des Principautés, choisis parmi les boïards autochtones ou parmi les Grecs de Phanare ; motivation des deux systèmes.

151. 1822 juillet [4]/16, *Constantinople*. Note officielle de la Porte remise à l'ambassadeur britannique à la Porte, lord Strangford Percy Clinton, annonçant la nomination des princes régnants dans les Principautés Roumaines.

152. 1822 juillet [6]/18, *Constantinople*. Rapport de l'ambassadeur britannique à Constantinople, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le marquis de Londonderry Robert Stewart, concernant la communication faite par le reis-effendi lors de l'établissement de la paix entre la Porte et la Russie ; le rôle joué par le consul général de Russie dans les Principautés, Al. Pini, dans l'entretien de l'esprit de révolte.

153. 1822 juillet [6]/18, *Constantinople*. Rapport de l'ambassadeur britannique à Constantinople, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le marquis de Londonderry Robert Stewart, commentant la nomination des princes autochtones dans les Principautés Roumaines.

154. 1822 juillet [13]/25, *Constantinople*. Rapport de l'ambassadeur britannique à Constantinople, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le marquis de Londonderry Robert Stewart, concernant la nomination des princes régnants par la Porte en Moldavie et en Valachie.

155. 1822 août [[7]/19, Constantinople. Rapport de l'ambassadeur britannique à Constantinople, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, le marquis Londonderry Robert Stewart, concernant la discussion entre Chabert, le représentant britannique, et le prince régnant en Valachie, Grigore Ghica, et Ion Sandu Sturdza, le prince de Moldavie ; les manigances de Al. Pini, consul général de Russie.

156. 1822 août [14]/26, Pera (Constantinople). Rapport du drogman J. Desgranges à l'ambassadeur de la France à Constantinople sur la discussion avec un boïard de Valachie sur la nomination des princes régnants autochtones, les conditions imposées par la Porte, l'état d'esprit du peuple des Principautés à l'égard des Grecs et des Russes.

157. 1822 août [15]/27, Constantinople. Résumé de la conférence qui a eu lieu à la résidence du reis-effendi Doğramaci-zâde Mehmet Hâmid bey, à Constantinople, et à laquelle ont participé l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à la Porte, lord Strangford Percy Clinton, et d'autres représentants européens, et où l'on a discuté la révolution grecque et le respect des traités par les puissances européennes.

158. [Après 1822 août]. Résumé des négociations concernant les affaires d'Orient, dès le commencement de l'insurrection des Grecs et jusqu'au départ de l'empereur de Russie au Congrès de Vérone, février 1821—août 1822.

159. 1822 [septembre 23]/octobre 5, Vienne. Rapport de l'ambassadeur britannique à Vienne, lord Strangford Percy Clinton, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères, George Canning, informant sur sa visite à Bucarest ; notes sur l'installation des prince régnants dans les Principautés ; évacuation des troupes ottomanes ; les boïards réfugiés à Braşov et à Sibiu ; leur opinion sur la nomination des princes autochtones.

160. 1822 septembre 29/octobre 11, Bucarest. L'aga Mihail Filipescu s'adresse au lord Strangford, en lui remerciant pour la satisfaction exprimée à propos du déroulement de son voyage à travers la Valachie vers la Transylvanie et en lui annonçant l'entrée du nouveau prince régnant, Grigore Ghica, dans la capitale le 13/25 septembre et l'évacuation des troupes ottomanes le 15/27 du même mois (à l'exception d'un corps de soldats sous la commande de Hasan bey), et pour ce fait il exprime sa reconnaissance à l'ambassadeur britannique.

1

1821 [ianuarie 21]/februarie 2, București.

Bukarest, le 2 février 1821

Monseigneur !

J'ai l'honneur d'annoncer à Votre Excellence que le Prince régnant Alexandre Souzzo est mort le 30 janvier des suites (sic) erysipèle flegmoneux qui lui est remonté dans la poitrine. Quelques jours avant son décès il nomma une commission de Boyards pour administrer les affaires. Elle restera en activité jusqu'à ce que la Sublime Porte ayant (sic) nommé un nouveau hospodar ; du reste l'administration de ce Voïvode est peu regrettée. Elle a été comme celle de tous les grecs qui sont appelés à gouverner cette province. La cupidité et l'abjection dans lequel ils vivent à Constantinople les portent aussitôt qu'ils ont le pouvoir en main à être les véritables sangsues de ce malheureux peuple. Cependant les regrets semblent se porter sur sa nombreuse famille qu'il a laissée sans fortune, malgré que pendant le peu de tems de son règne il ait amassé plus de huit millions ; mais cette somme est, dit-on, à peine suffisante pour acquitter ses dettes.

On présume, ici, que ce sera le Prince Michel Souzzo régnant en Moldavie qui sera transféré à cette principauté.

J'ai l'honneur . . .

Pagé

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 112, f. 91.

(Ministère des Affaires étrangères, Archives diplomatiques, Correspondance Commerciale, vol. 4).

București, 2 februarie 1821

Domnule !

Am onoarea să anunț pe Excelența Voastră că domnitorul Alexandru Suțu a murit pe 30 ianuarie în urma unui erizipel purulent care i-a prins pieptul. Cu câteva zile înainte de a muri el a numit o comisie de boieri care să se ocupe de rezolvarea treburilor statului. Aceasta va rămîne în funcțiune pînă cînd Sublima poartă va numi un nou domn. Dealtfel domnia acestui voievod este puțin regreată. Ea a fost ca aceea a tuturor grecilor care sînt chemați să guverneze această provincie. Lăcomia și ticăloșia în care trăiesc la Constantinopol îi fac să devină, îndată ce au puterea în mînă, adevărate lipitori ale acestui popor nefeu-

ricit. Regretele par să privească însă numeroasa sa familie pe care a lăsat-o fără avere, cu toate că în scurta sa domnie a strâns peste opt milioane. Suma aceasta însă, după câte se spune, nu este suficientă pentru a-i achita datoriile.

Aici se crede că în acest principat va fi transferat prințul Mihai Suțu, domnitor în Moldova.

Am onoarea . . .

Pagé

2

1821 ianuarie 21—22.

„Către tot norodul omenesc din București și din celelalte orașe și sate ale Țării Rumânești, multă sănătate !

Fraților lăcuiitori ai Țării Rumânești, veri de ce neam veți fi ! Nici o prăvilă nu oprește pre om de a întâmpina răul cu rău ! Șarpele, când îți iese înainte, dai cu ciomagul de-l lovești, ca să-ți aperi viața, care mai de multe ori ni se primejduiește din mușcarea lui !

Dar pre balaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre zic, atât cele bisericești cât și cele politicești, până când să-i suferim a ne suga sângele din noi ! Până când să le fim robi ?

Dacă răul nu este primit lui Dumnezeu, stricătorii făcătorilor de rău bun lucru fac înaintea lui Dumnezeu ? Că bun este Dumnezeu, și, ca să ne asemănăm lui, trebuie să facem bine. Iar acesta nu se face, pînă nu se strică răul. Pînă nu vine iarna, primăvară nu se face ! A vrut Dumnezeu să facă lumină ? Acea s-a făcut, după ce a lipsit întunericul !

Vechilul lui Dumnezeu, preaputernicul nostru împărat, voiește ca noi, ca niște credincioși ai lui, să trăim bine. Dar nu lasă răul, ce ni-l pun peste cap căpeteniile noastre !

Veniți, dar, fraților, cu toții, cu rău să pierdem pe cei răi, ca să ne fie nouă bine ! Și să se aleagă din căpeteniile noastre, cei care pot să fie buni : aceia sunt ai noștri, și cu noi dimpreună vor lucra binele, ca să le fie și lor bine, precum ne sunt făgăduiți !

Nu vă leneviți, ci siliți de veniți cu toții : care veți avea arme, cu arme, iar, care nu veți avea arme, cu furci de fier și cu lănci. Să vă faceți de grabă, și să veniți unde veți auzi că se află Adunarea cea orânduită pentru binele și folosul a toată țara. Și ce vă va povățui mai marii Adunării, aceea să urmați, și unde vă vor chema ei, acolo să mergeți. Că ne ajunge, fraților, atîta vreme de cînd lacrimile noastre nu s-au mai uscat !

Și iar să știți, că nimenea dintre voi nu este slobod, în vremea aceștii adunări — obștii folositoare, — ca să se atingă măcar de un grăunț, de binele sau de casa vreunui neguțător, orășan sau țăran, sau de al vreunui lăcuiitor ; decât numai binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri, să se jertfească, însă ale căroră nu vor urma nouă — precum sunt făgăduiți — numai ale acelora să se ia, pentru folosul de obște !“.

Emil Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă*, colecția „Gînd și faptă“, București, 1944, p. 106—108.

Traduction

Traduction d'une lettre adressée au Consul Général Pini
par le Sr. Théodore Vladimiresko, reçue à
Bucharest le 1 Février 1821

J'ai eu l'honneur de recevoir la lettre que Votre Excellence a bien voulu m'adresser en date du 25 de ce mois. Je vois par son contenu qu'on me croit associé à une bande d'Arnautes et que mon passage par la rivière Olta est traité d'action illégale. Je dois donc informer Votre Excellence que je suis un vrai fils de la patrie, que dès ma première jeunesse je lui ai rendu de nombreux et d'importants services, mais que je n'en ai recueilli d'autre fruit que l'amour et l'attachement de la nation, tandis que du côté des boyards il m'a été impossible d'obtenir le moindre avantage ; mais qu'au lieu de m'offrir quelque secours, ils ne m'ont fait rencontrer que des difficultés, jusqu'à ce que je sois tombé enfin dans une extrême misère ; car ces hommes ne sont en état de perdre leur pays que par égard pour des étrangers.

Ils ont rassemblé de tout côté des brigands et les hommes les plus vils de toutes les classes ; ils les ont enrichis, ornés de titres et de privilèges acquis et achetés au prix du sang de nos ancêtres, mais quant à nous, infortunés amis de la patrie, ils ont toujours jeté sur nous un regard de mépris, plus insultant que sur leurs chiens ; et, après avoir pillé le pays et après l'avoir réduit à un état de nudité, pareil aux morts qui habitent les tombeaux, ils ont osé enfin violer les privilèges accordés à nos ancêtres par le Grand Empire, et dans la poursuite du temps, ils nous ont plongé dans une telle misère que nous ne voyons plus tarir la source de nos larmes.

Ce n'est point de mon propre chef que j'ai tenté la présente entreprise ; mais la population entière des cinq districts, des villes et de Bucharest même, non seulement mes compatriotes, mais des individus d'origine étrangère, plaçant en moi une confiance qui m'honore, et me rendant le dépositaire de leurs affections, m'ont entraîné avec eux, et ont résolu dans une assemblée générale de marcher sur Bucharest, afin de réclamer leurs droits, c'est-à-dire afin d'anéantir les abus qui trop longtemps avaient pesé sur nos têtes.

On ne fera en cette occasion de mal à personne. Car la nation sait qu'elle est soumise à un Maître, et qu'il n'y a pas d'impunité pour le coupable. Le peuple ne portera la main sur personne et persistera dans son obéissance au Grand Empire, ainsi que Votre Excellence pourra s'en convaincre par la lecture de la pétition ci-jointe, adressée à la Haute Porte, et soumise en même temps par une humble sollicitation à Sa Majesté L'Empereur de toutes les Russies, défenseur de cette nation que Dieu protège.

En conséquence, la nation prie unanimement Votre Excellence de vouloir bien, en vertu de ses fonctions, transmettre copie de cette pétition à Mr. l'Envoyé de Russie à Constantinople.

Mais parceque l'Assemblée nationale n'a causé aucun désordre, et qu'elle n'en causera point, nous prions instamment Votre Excellence de vouloir bien influencer sur les Conseils des Boyards composant le Divan,

à l'effet de suspendre toute convocation des Pandoures et autres troupes destinées à combattre le peuple. Car je dois vous informer, Monsieur, que, si un seul coup de fusil est tiré sur la nation, il n'y aura pas une seule âme de race Boyard, qui reste dans le pays Vallaque. Car la nation entière est enflammée du désir de vengeance contre cette classe : et n'attend qu'un premier signal pour le satisfaire. Les habitants de Bucharest partagent les sentiments du reste de la population.

Quant à moi, je supplie Votre Excellence de suspendre tout jugement qui pourrait m'être défavorable. Je désirerais vivement pouvoir partir immédiatement pour Bucharest. Mais la nation me retient, et sa marche amènera aussi ma présence.

P.S. Assez de plaintes ont été portées dans le tems à la connaissance des fermiers généraux de la Principauté de même qu'à Mrs. Les Boyards, ce que Votre Excellence ne saurait ignorer. Mais sans y avoir le moindre égard, ils n'ont fait que commettre les mêmes désordres dans les villes, comme par le passé, circonstance qui n'aura pu échapper à l'attention de Votre Excellence.

Publicat în „Revista arhivelor“, nr. 2, an. XLVII, vol. XXXII, București, 1970, p. 593—595 (Institutul de istorie „Nicolae Iorga“, fotocopia nr. 6370, după actul păstrat în Arhivele din U.R.S.S.).

Traducere

Traducerea unei scrisori adresate consulului general Pini
de către Tudor Vladimirescu, primită la București
la 1 februarie 1821

Cu cinste am primit scrisoarea care Excelența V[oastră] ați făcut bine a-mi trimite la 25 ale lunii curgătoare. Din al căriia coprins văd că eu sînt socotit un însoțit cu o ceată de arnăuți și că trecerea mea dincoace de Olt este iarăși socotită o urmare nelegiuită.

Pentru aceasta se cade să fac știut Excelenței Voastre că eu sînt un adevărat fiu al Patriei, care din tinerețea mea i-am făcut multe și folositoare slujbe ; însă că n-am dobîndit alt folos, fără cît iubire și jertfire de la norod, iar din partea boierilor nu mi-a fost cu putință a dobîndi cît de mic folos. Ci, în loc să-mi dea vreun ajutor, ei au umblat numai cu zăticniri, pînă cînd mai la urmă am căzut în cea desăvîrșită prăpădenie. Că acești ipochimeni, numai din prieteșugul lor pentru străini, sînt năraviți a prăpădi țara. Ei din toate laturile au adunat hoți și oameni de nimic din toate treptele, i-au înavuțit, i-au poleit cu ranguri și cu privilegiurile dobîndite și cumpărate cu singele străbunilor noștri ; iar pe noi, ticăloși iubitori de patrie, ne-au privit pururea cu scîrbă mai mare decît pe cîinii lor.

Și după ce au adus țara la o stare de golăciune precum aceea în care se află morții în mormînturi, nu s-au sfiit mai pe urmă să calce dreptățile pe care din vechime le aveau străbunii hărăzite de la preaputernica împărăție ; iar de la o vreme încoace ne-au cufundat în mare ticăloșie, că noi nu mai vedem să sece izvorul lacrimilor noastre.

Și eu de capul meu nicidecum n-am încercat cea de acum pornire, fără cît tot norodul din cele cinci județe, din orașe și chiar din poliția Bucureștilor ațîț simpatioții mei, cît și oamenii cei străini, cinstindu-mă pe mine cu credința lor, m-au luat a le fi chivernisitor în treaba cererii

dreptăților, m-au tras cu ei și în Adunarea cea de obște a norodului au hotărît să meargă drept la București ca să-și ceară dreptățile, adică să desfacă acel catahrisis ce de multă vreme apasă pe capetele noastre.

În care pornire nimănuia nu se va face nici un rău. Căci norodul știe că își are un Stăpîn căruia îi este preasupus și că nu este dezvinovățire pentru cel vinovat. Norodul nu va ridica mîna asupra nimănui și rămîne supus preaputernicei împărății, după cum Excelența Voastră se poate încredința la citirea cererilor asemănătoare ce s-au trimis și la Înalta Poartă și totodată au fost supuse cu multă plecăciune Maiestății Sale Împăratul tuturor Rosiilor, apărătorul acestui de Dumnezeu păzit norod.

Ci, tot norodul roagă într-un glas pe Excelența Voastră să binevoiască, în puterea slujbei ce aveți, a trimite copie după această jalbă la dumnealui trimisul Rusiei la Țarigrad.

Însă, pentru că Adunarea Norodului nu a pricinuit și nici va pricinui vreo neorînduială, noi rugăm cu plecăciune pe Excelența Voastră să binevoiască a mijloci la boierii oblăduitori ai Divanului, ei să poprească orice pornire de panduri și de altă oștire ce au cugetat a trimite împotriva norodului. Căci, trebuie să vă fac știtut domnule, că, de se va trage macar un singur foc de armă asupra norodului, atunci în Țara Românească nu va mai rămîne nici macar un singur suflet de neam boieresc. Căci, tot norodul, aprins de dorința răfuiei cu acest neam boieresc, așteaptă numai semnul ca să și-o potolească. Și locuitorii poliției Bucureștilor cugetă la fel cu tot norodul.

Cît despre mine, eu rog pe Excelența Voastră să contenească cu acele cugetări ce-mi sînt protivnice.

Eu de mult am dorit ca să plec dăloc spre București, dar Adunarea Norodului nu mă lasă ; ci, cu înaintarea norodului voi veni și eu.

P.S. Asemenea jelbi au fost aduse de la o vreme încoace la știința oblăduitorilor Prințipatului, cum și dumnealor boierilor, precum nu se poate să nu știe și Excelența Voastră. Dar ei n-au ținut seamă cîtuși de puțin și n-au contenit a săvîrși aceleași neorînduiei în orașe, ca și în trecuta vreme și această împrejurare nu poate să scape băgării de seamă a Excelenței Voastre.

Das Häuflein von 30 bis 40 Albanesern die sich im Arghischer Distrikt gezeigt und nach jenem vom Wultscha gezogen hatten, wie ich dies in meinem... Bericht No. 7 vom 3ten dieses anzuzeigen die Ehre hatte, scheint in mancher Hinsicht einem Schneeballen ähnlich zu seyn, der sich in eine Lawine zu verwandeln das Ansehen hat.

Ämtlichen an das hiesige Regierungs-Comité gelangten Nachrichten aus der kleinen Wallachey zufolge, ist der Anführer jenes Truppes ein gewisser Sludgiar Todoro Wulkoresco aus dem Mehedintzer Distrikt gebürtig, welcher zur Zeit der Anwesenheit der russischen Armee, in der kleinen Wallachey unter General Issajeff den Oberbefehl über die dortigen Panduren oder Landesmiliz geführt, meist immer den Vorposten-Dienst versehen und sich stets in dem Grad ausgezeichnet hat, dass ihm russischer Offiziers-Rang und Dekorationen zu Theil geworden sind. Dieser unternehmende und von den Panduren, deren Anzahl in den

fünf Distrikten der kleinen Wallachey sich auf einige Tausend beläuft, sehr geschätzte und geliebte Mann hat nichts geringeres zur Absicht, als seine vorigen Kriegsgefährten, von denen die meisten ihrer Privilegien und der Landes-Verfassung zuwider, durch den verstorbenen Fürsten unter Contribution gesetzt worden sind, von dieser Last zu befreien und den Erpressungen der Ispravniks ein Ende zu machen.

Er begab sich daher mit seinen weniger aber entschlossenen Gefährten nach Tyrguschyl im Gorscher Distrikt, bemächtigte sich der dortigen Ispravnik und führte selbe mit sich nach Czernetz, Hauptort des Mehedintzer Distriktes, wo er das nämliche mit dem dortigen Ispravnik that, und selbe einer Commission übergab, die ihre Rechnungen genau untersuchen und das von den Unterthanen unrechtmässig abgenommene zurückersetzen machen soll. Von Czernetz aus soll er Willens seyn, mit seinem Corps, welches sich bereits bis 400 Mann vermehrt hat und in kurzer Zeit zu einigen Tausend anwachsen kann, die übrigen Distrikte zu durchziehen und von allen Ispravniken strenge Rechenschaft abzufordern.

Dieses Ereignis erregt hier allgemeine Besorgnis und giebt zu verschiedenen Vermuthungen Anlass. Viele glauben Herr von Pini habe den gedachten Todoro, der noch zwey Tage vor dem Tod des Fürsten in Bukurest und in dem russischen Consulat war, selbst zu jener Unternehmung angestiftet, um bey den dermalen Umständen das Land in Unordnung und Schrecken zu bringen und sodann den Aufstand nach Belieben zu dämpfen und sich dadurch ein neues Verdienst um die Wallachey zu machen; oder, was ebenso wahrscheinlich und hier von jedermann der nur einige Einsicht hat, seit lange vorhergesehen und erwartet wird, um einem schicklichen Vorwand zu finden dass Russland als Beschützer der Fürstenthümer, diese durch ihre Truppen besetzen lassen könne, um die Ordnung wieder herzustellen. Man sagt hier, was in Neapel im Grosse geschieht, kann hier mit weit weniger Mühe aus angeblich löblicher Sorgfalt im Kleinen in Ausübung gebracht werden.

Seit vorgestern versammeln sich die Bojaren zu wiederholten malen, um zu berathschlagen, was bey gegenwärtiger Lage der Dinge zu veranlassen seye, während bey dem russischen Consul gleichfalls öfter Conferenzen gehalten werden. Letzter hat bereits einen seinigen Offizier mit Befehlen von seiner Seite nach der kleinen Wallachey abgesendet und den bekannten Capitain Gheorgi, Commandanten der fürstlichen Garde beauftragt, sich bereit zu halten um auf die erste Ordre seine Leute sammeln und dorthin wo es für nothwendig erachtet werden würde, marschiren zu können.

Von Seite der Ausschuss-Bojaren ist ein sicherer Sludgiar Kostî, der ein herzhafter Mann seyn soll, nach Crajova gesendet und unter die Befehle des dortigen Gross-Logofet Bibesco gestellt worden. Er soll die nöthigen Panduren aufbiethen, sammeln und die Aufrührer bekämpfen.

Ich habe den Agentie Starosten Friedrich Alexander in Crajova anbefohlen mich von den dortigen Vorfällenheiten unausgesetzt und auf schleunigste zu benachrichtigen. Zugleich unterrichte ich unter einem die angrenzenden General Commanden von Siebenbürgen und vom Banat von obigem Ereignis im allgemeinen, damit man die allenfalls nothwendige Wachsamkeit an der Grenze nicht ausser Acht lasse.

Aus Janina hat man sichere Nachrichten, nach welchen Aly Pascha immer mehr Raum gewinnt, da im Gegentheil die Truppen des Grossherrn von einem Ort zum andern verjagt werden. Auf diese Weise ist Janina im Umkreis von 14 Stunden von selben gereinigt. Jene Truppen benehmen sich mit einer Zügellosigkeit und verüben Ausschweifungen und Grausamkeiten die jedermann zurückschauern macht. Die Sulioten, ein kleines aber kriegerisches Gebürgs-Volklein des Epyrus, haben sich an Aly Pascha angeschlossen, der ihnen zur Belohnung ihre von ihm besetzten Bergfesten wieder einräumen liess und sie mit reichen Geschenken an Geld und Munition überhäufte. Diese sind es nun die den grossherrlichen Truppen den meisten Abbruch thun. Der Kampf wird daher nicht so bald beendet seyn, als Pascha Bey es dem Grossherrn glauben machte, der dem Vernehmen nach, jenen Befehlshaber so eben in's Elend verwiesen hat.

Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen, Moldau und Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, București, 1967, p. 607—609.

Mica ceată de 30—40 albanezi, care apăruse în județul Argeș și se retrăsese în cel vilcean, cum am avut onoarea să arăt în raportul meu nr. 7 din 3 ale lunii curente, pare a semăna în unele privințe cu un bulgăre de zăpadă care are aparența de a se transforma într-o lăvină.

Potrivit știrilor oficiale sosite din Oltenia la comitetul de regență de aici, conducătorul acelei trupe este un oarecare sluger Tudor Vladimirescu, originar din județul Mehedinți care, în timpul prezenței armatei ruse, a avut în Oltenia, sub general Issaiev, comanda asupra pandurilor de acolo, adică asupra armatei locale, a ocupat aproape permanent serviciul de avanposturi și s-a distins mereu în grad, astfel încît i s-au acordat rangul de ofițer rus și decorații. Acest bărbat îndrăzneț, care este foarte apreciat și iubit de panduri — al căror număr se ridică la cîteva mii în cele cinci județe ale Olteniei — intenționează nici mai mult nici mai puțin decît să elibereze pe foștii săi tovarăși de luptă — dintre care cei mai mulți, în ciuda privilegiilor lor și a legilor țării, fuseseră supuși la contribuție de către răposatul domnitor — de sub această povară și să pună capăt extorcărilor din partea ispravnicilor.

În acest scop, împreună cu cîțiva tovarăși de ai săi, puțini, dar hotărîți, el s-a dus la Tîrgu Jiu în județul Gorj, a pus mîna pe ispravnicii de acolo și i-a dus cu el la Cerneți, capitala județului Mehedinți, unde a făcut același lucru cu ispravnicul de acolo, predîndu-i pe toți unei comisii, care urmează să cerceteze exact socotelile lor și să determine restituirea sumelor luate pe nedrept de la supuși. De la Cerneți, el intenționează, se spune, să străbată împreună cu trupa sa — care a sporit deja pînă la 400 de oameni și care poate ajunge în scurt timp la cîteva mii — celelalte județe și să ceară socoteală riguroasă de la toți ispravnicii.

Acest eveniment stîrnește aici îngrijorare generală și dă loc la felurite presupuneri. Mulți cred că domnul Pini însuși l-a instigat la această faptă pe numitul Tudor, care încă cu două zile înainte de moartea domnitorului a fost la București și la consulatul rus, pentru ca, în împrejurările date, să aducă țara la dezordine și spaimă și apoi să potească răscoala după plac și în felul acesta să-și creeze un nou merit

pentru Țara Românească ; sau — ceea ce este tot atât de verosimil și este prevăzut și așteptat de multă vreme aici de către oricine care pricepe cât de cât lucrurile pentru a găsi un pretext convenabil ca Rusia, ca protectoare a Principatelor, să poată dispune ocuparea lor cu trupele ruse, în scopul restabilirii ordinii. Aici se spune că ceea ce se efectuează în linii mari în Neapole poate fi pus în aplicare aici în mic, cu mult mai puțină osteneală și chipurile din motive de îngrijorare, lăudabilă.

De alaltăieri, boierii se întrunesc de repetate ori, pentru a se sfătui ce este de făcut în situația actuală, în același timp la consulul rus se țin de asemenea consfătuiri. Acesta din urmă a trimis deja în Oltenia pe unul din ofițerii săi cu ordine și a însărcinat pe cunoscutul căpitan Gheorghe, comandantul gărzii domnești, să fie gata ca, la cel dintâi ordin, să-și adune oamenii, pentru a putea porni în marș într-acolo unde se va considera ca necesar.

Din partea comitetului de boieri a fost trimis la Craiova un anume sluger Costea, care se zice că e un om destoinic, și a fost pus sub ordinul marelui logofăt Bibescu de acolo. El trebuie să convoace pandurii necesari, să-i adune și să combată pe răzvrățiți.

Eu am ordonat lui Friedrich Alexander, starostele Agenției din Craiova să mă înștiințeze fără zăbavă și în modul cel mai rapid despre întâmplările de acolo. Totodată informez în linii generale comandamentele generale de graniță din Transilvania și Banat despre evenimentul amintit, pentru ca eventuala vigilență necesară la graniță să nu fie neglijată.

Din Ianina s-au primit știri certe, potrivit cărora Ali pașa câștigă mereu teren, pe cînd trupele sultanului, dimpotrivă, sînt gonite dintr-un loc în altul. În felul acesta, Ianina este curățită de acestea, pe o întindere de 14 ore. Trupele respective se comportă atât de nedisciplinat și comit excese și cruzimi, care fac pe oricine să se cutremure. Sulioții, o mică, dar războinică populație de munte, din Epir, s-au alăturat lui Ali pașa, care, drept răsplată, le-a cedat fortificațiile de munte, ocupate de el și i-a încărcat cu daruri bogate în bani și muniții. Aceștia sînt acum cei care aduc cele mai mari pagube trupelor sultanului. De aceea lupta nu se va sfîrși atât de repede, cum pașa-bei l-a făcut pe sultan să creadă, din care cauză, după cum se spune, acesta din urmă a izgonit în mizerie pe acel comandant.

Die Unruhen in der kleinen Wallachey scheinen von Tag zu Tag einen ernsthafteren Charakter anzunehmen.

Um mir auf ämtlichem Weg Aufklärung über diese Begebenheit zu verschaffen, habe ich mittels der in Abschrift neben folgenden Note noch unterm 10 dieses das Comité ersucht, mir welche mitzutheilen, indem ich es für Pflicht erachte mich nur meinem allerhöchsten Hof hierüber genau Bericht zu erstatten, sondern auch den Behörden der angrenzenden k. k. Erbstaaten darauf aufmerksam zu machen, weil derley Ereignisse, wenn sie vernachlässiget würden, leicht einen nachtheiligen Einfluss auf die k. k. Grenze haben könnten. Die Ausschuss-Bojaren haben meine Note dem russischen Consul mitgetheilt, der diese meine Einschreitung zwar zu billigen, aber zugleich anzurathen für gut befunden hat, dass man mir nur eine oberflächliche Antwort ertheile, die jedoch der Auszug des von Seite des Comité an die Pforte erstatteten Berichtes seyn wird und die ich noch erwarte.

Indessen haben mich der Metropolit, der Ban Gregor Brankowan und der Ban Gregor Ghika, jeder für sich insgeheim von allen den Vorgängen in Kenntniss gesetzt und mir auch eine Abschrift des von Todor Wolkoresko verbreiteten Proklamation¹ sowohl, als des von ihm im Namen des wallachischen Volkes durch den Pascha von Widdin nach Constantinopel gesendeten Arze Mahzar² mitgetheilt, welche beyde Aktenstücke ich in getreuer Übersetzung nebenfolgend... unterlege.

So sehr erstere im revolutionairen und echt carbonarischen Ton geschrieben ist, eben so unterwürfig ist die an den Grossherrn gerichtete Bittschrift abgefasst. Sludgiar Todoro, der sich ausser seinem gewöhnlichen Namen Wolkoresko auch Wladimiresko zeichnet, weil er Inhaber des russischen Wladimir-Orden seyn soll, hat sich in dem zum Theil im Felsen gehauenen unzugänglichen Kloster Tismana in Mehedinczer Distrikt fest gesetzt, wo er seinen Anhang von Tag zu Tag vermehrt und von wo aus er seine Proklamationen erlässt. Den letzten authentischen Nachrichten zufolge waren schon über 700 gut bewaffnete Männer um ihn versammelt. Selbst in Bukurest wird inseegeheim für ihn geworben.

Man hat zwar von hier aus mehrere beherzte und vertraute Arnauten-Chefs nach Crajowa abgesendet, die Truppen sammeln und den Aufstand unterdrücken helfen sollen. Man hofft aber wenig von diesen ohne Energie getroffenen und lau betriebenen Massregeln und erwartet mit Ungeduld die Ernennung eines thätigen Fürsten, der etwa der immer mehr zunehmenden Unzufriedenheit Schranken setzen und die Ordnung wiederherstellen könnte. Eine Hoffnung die wohl schwerlich je in Erfüllung gehen dürfte, da die fanariotischen Fürsten nicht anhero kommen, um die Privilegien des Landes aufrecht zu erhalten, sondern selbe zu ihrem Vortheil immer mehr zu beschränken und nach und nach ganz aufzuheben, wobey sie vom russischen Consulate immer aufrichtigst unterstützt werden.

Der durch Herrn von Pini am 25ten v.M. mit der Nachricht von der unheilbaren Krankheit des Fürsten Alexander Suzzo und dem Vorschlag dessen ältesten Sohn zu seinem Nachfolger zu ernennen nach Constantinopel gesendeten Courier ist vorgestern von dort zurückgekommen, scheint aber keine günstigen Nachrichten hinsichtlich jenes Vorschlages mitgebracht zu haben. Man bemerkt eine mehr als gewöhnliche Niedergeschlagenheit an den Mitgliedern der fürstlichen Familie. In zwey oder drey Tagen dürfte das Rätsel jedoch gelöst werden, indem bis dahin ganz gewiss, wo nicht ein Caimacam, doch ein Capu Oglou des neu ernannten Fürsten ankommen muss.

Schliesslichens unterlege ich das noch vor Ableben des Fürsten dem Herrn von Pini von 33 Bojaren unterzeichnet übergebene Danksagungs- und Anempfehlungsschreiben³, aus dem Griechischen treu übersetzt. Es ist bemerkenswerth, dass dies mehr einer Satire ähnliche Schreiben, weder von dem Metropolit, noch von einem der Ban's oder der ältern angesehenen Bojaren, sondern von lauter jungen, neu creierten Kreaturen des Herrn von Pini, an deren Spitze der unlängst durch diesen Consul eingeschobenen Bischof von Arghisch steht, unterzeichnet seye.

Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen, Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 609—610.

Tulburările din Oltenia par să ia din zi în zi un caracter tot mai serios.

Pentru a-mi procura informații pe cale oficială despre aceste întâmplări, am cerut, încă de la 10 ale acestei luni, prin nota alăturată în copie, comitetului de regență să mi le comunice, deoarece consider de datoria mea nu numai de a face cu exactitate raport către Curtea imperială, ci și de a atrage atenția asupra lor autorităților statelor suverane cezaro-crăiești de graniță, căci evenimentele de felul acesta, dacă sînt neglijate, ar putea avea o influență nefavorabilă asupra graniței cezaro-crăiești. Boierii din comitet au comunicat nota mea consulului rus, care a găsit de cuviință să aprobe demersul meu, dar totodată să dea sfatul de a mi se da un răspuns numai superficial, care totuși va fi un rezumat al raportului înaintat de comitet Porții și pe care eu încă îl aștept.

Între timp, mitropolitul, banul Grigore Brîncoveanu și banul Grigore Ghica m-au informat în taină, fiecare separat, despre toate întâmplările și mi-au comunicat atît copia proclamației¹ răspîndite de Tudor Vladimirescu, cît și arzmagzarul² trimis de el, în numele poporului român, la Constantinopol, prin pașa de Vidin. Ambele acte, în traducere fidelă, le anexez aici.

Dacă cea dintîi este scrisă pe ton revoluționar și autentic carbo-nar, jalba adresată sultanului este în schimb redactată într-o formă umilă. Slugerul Tudor, care, în afară de numele său obișnuit de Vilcărescu, semnează și Vladimirescu, deoarece este — se spune — deținătorul ordinului rus Vladimir, s-a stabilit la mănăstirea Tismana din districtul Mehedinți, o mănăstire inaccesibilă, săpată în parte în stîncă, unde își sporește din zi în zi partizanii și de unde emite proclamațiile sale. După ultimele știri autentice, în jurul lui s-au adunat deja peste 700 bărbați înarmați. Chiar și la București se fac recrutări în taină pentru el.

Au fost, în adevăr, trimiși de aici spre Craiova cîțiva șefi de arnăuți destoinici și de încredere, care urmează să concentreze trupe și să ajute la reprimarea răscoalei. Se speră însă puțin de la aceste măsuri luate fără energie și executate cu nepăsare și se așteaptă cu nerăbdare numirea unui principe activ, care ar putea pune limite nemulțumirii mereu crescînde și restabili ordinea. O speranță care, desigur, greu va putea fi vreodată realizată, căci domnii fanarioți nu vin aici pentru a păstra privilegiile țării, ci pentru a le limita din ce în ce mai mult în avantajul lor și pentru a le desființa cu totul treptat, fiind sprijiniți în aceasta totdeauna foarte sincer de consulatul rus.

Curierul trimis la Constantinopol de domnul Pini, la 25 ale lunii trecute, cu vestea despre boala incurabilă a principelui Alexandru Șuțu și propunerea de a se numi ca succesor fiul cel mai mare al acestuia, s-a întors alaltăieri, pare însă că n-a adus știri favorabile în privința acelei propuneri. Se observă, printre membrii familiei principelui, o deprimare neobișnuită. În 2—3 zile, enigma va fi totuși dezlegată, căci

pînă atunci trebuie să vină, desigur, dacă nu un caimacam, cel puțin capu-oglu al domnitorului nou numit.

Anexez la sfîrșit traducerea fidelă din limba greacă a scrisorii³ de mulțumire și recomandare, semnată de 33 boieri și predată domnului Pini încă înainte de moartea principelui. Este demn de remarcat că această scrisoare, care seamănă mai mult a satiră, nu este semnată nici de mitropolit, nici de vreun ban sau de boierii mai vîrstnici, cu vază, ci numai de tineri, niște creaturi recente de-ale domnului Pini, în fruntea cărora se află episcopul de Argeș, impus nu de mult de acest consul.

¹ *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. 1, București, 1959, p. 207—208.

² *Ibidem*, p. 208—210.

³ *Ibidem*, p. 199—202.

Hochlöbliches k.k Landespräsidium.

Am 3.d habe ich die Ehre gehabt einem Hochlöblichen k.k. Landespräsidium das erfolgte Ableben des hiesigen Fürsten Alexander Soutzo anzuzeigen und zu bemerken, dass das hiesige an derlei Fürstenrechte gewöhnte Volk in seiner Ruhe fortlebe ohne sich darum viel zu bekümmern, allein kurz darauf verbreitete sich das Gerücht, dass am 30. vorigen Monats, wo der Tod des Fürsten noch nicht allgemein bekannt war, eine Bande bewaffneter von Bukarest aus marschirt und nach dem Gorjer Distrikt sich begeben haben, allwo selbe unter Anführung eines sicheren Sluger Tudor die Ruhe der Kleinen Wallachei störe und die öffentliche Sicherheit gefährde.

Ich fand mich veranlasst bei dem hiesigen provisorischen Regierungskomitee unterm 10-ten dieses mittels Note mich anzufragen, was es für eine Bewandnis mit diesem Gerüchte habe und welche Massregeln zur Erhaltung der allgemeinen Sicherheit und Ruhe, sowohl rücksichtlich dieses Fürstentumes, als auch der benachbarten Gränzen genommen worden wären, da eine Vernachlässigung weiser Anordnungen höchst gefährlich und nachtheilig werden könnte.

Am 14-ten dieses erhielt ich vom gedachten Komitee die Antwort; ein sicherer Sluger Tudor welcher zu Zeit der letzten russischen Landesokkupierung als Officier gedient sei, als er das Ableben des Fürsten vernahm, in Gesellschaft eines anderen russischen Officiers Demeter Makedonski und einer Bande von beiläufig 40 Mann bis nach Tirgu Jiu in dem Distrikte Gorj hineingezogen, habe all dort den Ispravnic Clucer Const. Oteteleşeanu¹ überrumpelt, ihn mit sich genommen und sich in dem Kloster Tismana eingesperrt, woraus er einem Aufruf an das Volk erlassen habe, worinn er ihm volle Freiheit versprache, welches Versprechen auch Ursache sei, dass sich die Anzahl seiner Anhänger vermehre. Übrigens habe die provisorische Regierung angemessene Anstalten getroffen, dass die Communication dieser Bande mit denen Landleuten gehemmet, ihr Vorhaben vereitelt und selbe womöglich zerstreut wurde. Was aber in obiger Antwort des Comitées nicht berührt wird, ist der Umstand, dass jenes Oberhaupt des Aufstandes zu gleicher Zeit im Namen des Walachischen Volkes eine Bittschrift an den Gross-Herr nach

Constantinopel gesendet habe, worin umständlich alle, besonders unter der Regierung des verstorbenen Fürsten, erduldeten Bedrückungen dargestellt worden und um Abhilfe gebeten wird. Ungeachtet der getroffenen Anstalten welche bei einer Regierung die keine oder sehr wenige Macht in Händen hat, nicht in die gehörige Wirksamkeit gebracht werden, hat Sluger Tudor sich nicht nur in dem Kloster Tismana festgesetzt und selbes verprowiantirt, sondern auch bereits den sicheren Nachrichten zu Folge Cernetz und das im Mechedintzer Distrikte liegende Kloster Strehaia besetzt und seinen Anhang der Sache nach bis auf 400 Fremden und über 1000 Wallachen vermehrt.

Nirgends werden von ihm Gewaltthätigkeiten verübt und das Eigentum, sowohl von Privaten als jenes der Regierung, wird unangetastet belassen, dennoch haben die Bewohner der Stadt Craiova von der er nur 3 Poststationen entfernt ist, ihre besten Habseligkeiten wegführen lassen und bereiten sich zur Flucht.

Auch die Stadt Bukarest ist in nicht geringen Besorgnissen und tröstet sich nur mit der Hoffnung einer baldigen Bekanntmachung des von der Pforte ernannten neuen Fürsten, dem es bei guten Einsichten gelingen dürfte, das Volk zu besänftigen und Abhilfe der Bedrückungen, über welche sich der Anführer Sluger Tudor im Namen des Volkes beklagt, zuzusichern.

Ich ermangle nicht dies einem hochlöblichen k.k. Landespräsidium zur Kenntnis zu bringen und werde auch nicht unterlassen die ferneren Ereignisse gehorsamst nachzutragen.

(ss) v. Hakenau

K.K. Rath und Agent

Bukarest, den 17.-ten Februar 1821

Bundesministerium Archiv für Inneres. Polizei-Hofstelle, Wien. Apud Mihai Popescu, *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821*, in „Revista arhivelor“, vol. 2, nr. 4—5, 1927—1929, p. 172—173.

Preaonoratul Prezidiu cezaro-crăiesc [al Transilvaniei].

În ziua de 3 ale lunii curente am avut cinstea să aduc la cunoștința onoratului Prezidiu cezaro-crăiesc săvârșirea din viață a domnitorului acestor locuri, Alexandru Suțu, și să atrag atenția că, deși pe oamenii de rînd succesiunea la tron îi lasă să trăiască mai departe în pace fără a-i tulbura prea mult, la foarte scurt timp după aceea s-a răspîndit zvonul că la 30 ale lunii trecute, cînd moartea principelui încă nu devenise cunoscută tuturor, o ceată înarmată a pornit din București și s-a îndreptat spre județul Gorj, unde anume, sub conducerea unui oarecare sluger Tudor, ar tulbura liniștea Olteniei și ar pune în primejdie siguranța publică.

M-am văzut silit ca la 10 ale lunii curente să întreb printr-o notă Comitetul regent provizoriu local ce este cu zvonul acesta și ce măsuri ar fi luate pentru menținerea siguranței și liniștii generale atît în ceea ce privește acest principat, cît și granițele învecinate, deoarece neglijarea unor măsuri de precauție înțelepte ar putea fi foarte periculoasă și păgubitoare.

La 14 curent am primit răspunsul amintitului Comitet : un oarecare sluger Tudor, care a slujit ca ofițer în timpul ocupației rusești a țării, cînd a auzit că principele a murit, s-a tras împreună cu un alt ofițer rus, Dimitrie Macedonschi, și cu o ceată de vreo 40 de oameni către Tîrgu Jiu în județul Gorj, unde, căzînd prin surprindere asupra ispravnicului, clucerul Constantin Oteteleşanu ¹ l-a luat cu el și s-a închis în mănăstirea Tismana, de unde a adresat o proclamație către popor, făgăduindu-i libertate deplină, cărei făgăduieli i se datorește faptul că numărul adepților lui crește. Dealtfel guvernul provizoriu a luat măsurile corespunzătoare astfel încît ceata să fie împiedicată să comunice cu acei țărani, intențiile să-i fie zădărnice și chiar, pe cît posibil, să fie risipită. Ceea ce însă nu menționează sus-amintitul răspuns al comitetului este faptul că acea căpetenie a răscoalei a trimis în același timp sultanului la Constantinopol o jalbă în numele poporului român, care înfățișează amănunțit toate împilările îndurate mai ales în timpul domniei răposatului principe și roagă să li se pună capăt.

Cu toate măsurile luate, care în cazul unui regim ce nu are deloc sau are prea puțină putere, nu pot fi puse în aplicare, în măsura cuvenită, slugerul Tudor nu s-a mărginit să se întărească în mănăstirea Tismana și să adune provizii acolo, ci, potrivit unor informații sigure, a ocupat apoi Cerneți și mănăstirea Strehaia din județul Mehedinți, iar numărul aderenților a sporit pînă la 400 de străini și peste 1000 de români.

Nicăieri el nu comite acte de violență, iar proprietatea, atît a particularilor, cît și a stăpînirii, rămîne neatinsă, cu toate acestea populația orașului Craiova, de care-l despart numai trei poște, își strînge avutul cel mai de preț și se pregătește să fugă.

Nici la București îngrijorarea nu-i mai mică, orașul se leagănă doar în speranța că noul domnitor numit de Poartă va fi făcut cunoscut fără întîrziere, care domnitor ar putea reuși cu binele să potolească poporul și să asigure înlăturarea asupririi lor de care slugerul Tudor, căpetenia, se plînge în numele poporului.

Nu neglijez să aduc toate acestea la cunoștința preaonoratului Prezidiu cezaro-crăiesc și nu voi uita de asemenea să-i comunic prea supus evenimentele ulterioare.

(ss) [Fleischhackl] v[on] Hakenau

Consilier și agent cezaro-crăiesc

București, 17 februarie 1821

¹ Dinicu Oteteleşanu, ispravnicul de Gorj.

7

1821 februarie [5]/17, București.

Seit meinem letzten... Bericht vom 13-ten dieses laufen täglich beunruhigende Nachrichten über den Aufstand in der kleinen Wallachey ein.

Obgleich die erst am 14-ten dieses mir zugesendete Note des Comité's die ich in wallachischer Urschrift und getreuer Übersetzung hier beyzulegen die Ehre habe, keine ausführlichen Umstände über diese revolutionairen Bewegungen enthält, so erhellet dennoch aus den mir weitere vom gedachten Comité mitgetheilten Akten sowohl, als aus den

gestern von dem Agentie-Substituten Friedrich Alexander in Craiova erhaltenen ämtlichen Bericht vom 14-ten dieses, dass Sludgier Todor nicht nur auch Czernetz und das Kloster Strehaja besetzt habe, sondern auch immer weiter vorrücke, allenthalben von dem Landvolk wie ein Retter und Schutzgott aufgenommen werde und seinen Anhang täglich vermehre, dass somit zu besorgen stehe, er werde nächstens in Crajova einrücken, wo alles in grösster Bestürzung seine besten Habseligkeiten in Sicherheit gebracht hat und jedermann sich bereitet, bey Annäherung der Rebellen die Flucht zu ergreifen. Sludgier Todoro hatte bis dahin noch nicht die geringste Gewaltthätigkeit verübt, sondern alle für sich und seine Meute erforderlichen Bedürfnisse mit baarem Gelde bezahlt. Woher er, ein unvermögender Mann, so bedeutende Summen Geldes hernehme, bleibt für jedermann ein Räthsel. Er vertröstet das Volk, dass es vom Druck ihrer Tyrannen, den Bojaren, befreyt werden und künftighin keine Abgaben zahlen solle.

Das in Übersetzung nebenfolgende Schreiben hat er an den Mehedinzer Ispravnik noch aus Tismana erlassen. Von Seite des Metropoliten und der übrigen Bischöfe der Wallachey ist das gleichfalls in Übersetzung beyliegende Ermahnungs-Schreiben verbunden mit einem Bannfluch allgemein bekannt gemacht worden.

Auch hier in Bukarest sind die meisten Menschen besonders die Bojaren in grosser Sorge. Es werden häufige Rathsversammlungen im Comité und bey Herrn von Pini gehalten, aber leyder nur zweckwidrige Anstalten getroffen! So wurden vorgestern 120 wohlbewaffnete und berittene Arnauten gegen Crajova abgesendet, die weder einen Anführer hatten, noch wussten welchen Feind sie zu bekämpfen haben.

Gestern wurden alle Zünfte der Handwerker und Kaufleute beym Spathar versammelt und ihnen angerathen sich mit Waffen und Munition zu versehen, die Nacht hindurch in ihren Quartieren zu patrouilliren und gute Wache zu halten, indem die bewaffneten Arnauten als die Garde der Stadt nur auf den Allarm-Plätzen versammelt und bereit seyn werden, sich auf den ersten Befehl dahin zu begeben, wo es nothwendig seyn dürfte. Diese, obgleich zweckmässige, jedoch zu voreilige Anstalt hat eine so üble Wirkung hervorgebracht, dass alle Kaufleute ihre Gewölber leren, ihre Waaren einpacken und in Sicherheit bringen; mit einem Wort alles zu einer eiligen Flucht zubereiten. Es scheint darauf angelegt zu sein dies zu bewirken.

So standen die Sachen bis gestern Abends, wo noch bedenklichere Nachrichten aus Crajova anlangten und unter anderm der merkwürdige Umstand berichtet wurde, da die vom Crajovaer Divan in das Kloster Strehaja gelegte Garnison, die aus einigen siebenzig Arnauten und Panduren bestand, von den Gefährten des Todoro, dem russischen Offizier Demeter Makedonsky, welcher in russischer Uniform vor dem Thore jenes Klosters erschien, im Nahmen des Kaisers Alexander aufgefordert worden seye, keinen Widerstand zu leisten, mit der beigefügten Drohung, dass sie bey dem ersten Schuss sämtlich niedergemacht werden würden, worauf sich die Besatzung ergab und zu den Insurgenten überging, deren Anzahl sich auf einige tausend vermehrt hat, mit welcher sie bis Motrou, einem andern Kloster drey Stunden von Crajova, vorgerückt sind, ein kleines Gefecht geliefert und sodann das Landgut und Haus eines dortigen Bojaren von Grund aus zerstört haben.

Da hieraus abzunehmen ist, dass man sich auf die Arnauten und Pandouren gar nicht verlassen könne, so blieben die Bojaren die ganze

Nacht versammelt und beschlossen endlich, unverzüglich an die türkischen Befehlshaber von Widdin und Orsowa zu schreiben und selbe zu ersuchen, eine hinlängliche Anzahl türkischer Truppen in die kleine Wallachey einrücken zu lassen, um diese Aufrührer zu zerstreuen und die Ruhe im Land wieder herzustellen. Herr von Pini dessen Zustimmung die Bojaren ansuchten, entschuldigte sich, er könne in dieser Angelegenheit nichts entscheiden und überlasse es ihnen zu thun was ihnen gut dünke; erklärte sie jedoch für verantwortlich für alle daraus entspringenden Folgen. Auf eine solche nur mündlich gegebene Antwort getrauten sich die Bojaren nicht, die bereits fertigen Ersuch-Schreiben an obige türkische Befehlshaber zu unterzeichnen und abzusenden, sondern wandten sich mittels Note an gedachten Consul mit der Bitte um eine ungesäumte schriftliche Antwort, weil Gefahr am Verzuge hafte. Sie blieben hierauf versammelt um diese Antwort abzuwarten, welche aber bis Abends noch nicht erfolgt war. So wird diese einzig und allein die Wallachey retten könnende Massregel entweder aus Leidenschaft oder planmässig wahrscheinlich so lange hintertrieben, bis es vielleicht zu spät sein wird und die Nachlässigkeit mit der man diesem Übel entgegen sieht, wird vielleicht tausende leiden wo nicht gar bluten machen. Hätten die Bojaren sich russisches Militair zu Hilfe erbethen, was man wahrscheinlich erwartete, so wäre es ihnen ohne Zweifel ohne Umstand bewilliget worden.

Indessen besorgt man von einem Augenblick zum andern die Nachricht von dem Einrücken der Rebellen in Crajova zu erhalten, welches Ereignis auch auf diese Stadt einen höchst gefährlichen Einfluss haben könnte, indem hier ausser den Arnauten auch noch viel loses Gesindel bewaffnet auf den Strassen herum zieht und den Augenblick abzuwarten scheint, im ersten Tumult plündern zu können.

Ich meinestheils sehe der herannahenden Gefahr ruhig und standhaft entgegen und werde auf keinen Fall meinen Posten verlassen, es geschehe was da wolle. Nur kann ich bey so bewandten Umständen die wohlgegründete Besorgnis nicht unterdrücken, dass der von Sludgiar Todoro und Gefährten den rohen unterdrückten Wallachen ein gehauchte Geist von Freyheit und Unbändigkeit gleich einer ansteckenden Krankheit nicht auch die benachbarten von ihren Grundherrschaften gleichfalls nicht mild behandelten Siebenbürger Wallachen ergreife und diese wo nicht zu einem ähnlichen Aufstand, wenigstens zu einer zahlreichen Auswanderung nach der Wallachey verleite, welcher einem oder dem andern Übel bey Zeiten durch die zweckmässigsten Mittel vorzubeugen von grösster Wichtigkeit seyn dürfte.

Haus-, Hof- u. Staatsarchiv Wien. Staatenabteilungen, Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 611—613.

De la ultimul meu raport din 13 ale lunii curente sosesc zilnic știri neliniștitoare despre răscoala din Oltenia.

Deși nota comitetului, trimisă mie pe ziua de 14 ale lunii curente — pe care am onoarea să o anexez aici în original și în traducere fidelă — nu cuprinde date amănunțite asupra acestor mișcări revoluționare, totuși atît din actele comunicate mie de numitul comitet, cît și din raportul

oficial din 14 ale lunii curente, primit ieri de la locțiitorul agentului, Friedrich Alexander, din Craiova, că slugerul Tudor a ocupat nu numai Cerneți și mănăstirea Strehaia, ci că înaintează mereu, că este pretutindeni primit ca un salvator și ca un zeu protector și că își sporește zilnic partizanii, astfel încît e de temut că în curînd va intra în Craiova, unde toți, în cea mai mare zăpăceală, și-au pus în siguranță tot ce au mai bun și fiecare este gata să o rupă de fugă, la apropierea rebelilor. Sluggerul Tudor nu comisese pînă atunci nici cel mai mic act de silnicie, ci plătește cu bani peșin toate cele necesare pentru el și pentru ceata sa. De unde ia el, un om lipsit de avere, sume de bani atît de importante, rămîne pentru fiecare o enigmă. El consolează poporul că va fi eliberat de oprimarea tiranilor lui, boierii, și că pe viitor nu va mai trebui să plătească nici un fel de dări.

Scrisoarea, anexată în traducere, către ispravnicul din Mehedinți, a fost redactată încă de la Tismana. Scrisoarea de mustrare, legată de o afurisire din partea mitropolitului și a celorlalți episcopi din Țara Românească, anexată de asemenea în traducere, a fost adusă la cunoștința generală.

Și aici la București cei mai mulți oameni, în special boierii, sînt în mare îngrijorare. Se țin dese întruniri la comitet și la dl Pini, dar din păcate nu se iau decît măsuri necorespunzătoare ! Astfel, alaltăieri au fost trimiși spre Craiova 120 arnăuți bine înarmați, călări, care nici nu aveau un șef, nici nu cunoșteau pe care dușman trebuiau să-l combată.

Ieri au fost adunate la spătar toate breslele de meseriași și negustori, dîndu-li-se sfatul să se înarmeze cu arme și muniție, să patruleze noaptea în cartierele lor și să facă pază bună, în timp ce arnăuții, gărzile orașului, vor fi concentrați numai în piețele de alarmă și vor fi pregătiți ca, la prima poruncă, să se îndrepte acolo unde va fi necesar. Această măsură, deși utilă, totuși cam pripită, a avut un efect atît de rău, încît toți negustorii își golesc prăvăliile, își împachetează mărfurile le pun în siguranță ; pe scurt, pregătesc totul pentru o fugă grabnică. Pare că se tinde spre acest efect.

Astfel stăteau lucrurile pînă ieri seara, cînd au sosit din Craiova știri încă mai alarmante, printre altele a fost relatată împrejurarea demnă de remarcat că garnizoana compusă din vreo 70 de arnăuți și panduri, instalată de către divanul din Craiova la mănăstirea Strehaia, a fost somată, în numele împăratului Alexandru, de către tovarășul lui Tudor, ofițerul rus Dimitrie Macedonski, care a apărut, în uniformă rusă, la poarta acelei mănăstiri, să nu opună rezistență, sub amenințarea că, la prima împușcătură, toți vor fi lichidați ; ca urmare, toți oamenii garnizoanei s-au predat, trecînd de partea insurgenților, al căror număr a crescut la cîteva mii, cu care au înaintat pînă la Motru, o altă mănăstire, la trei ore depărtare de Craiova, au dat o mică bătălie și apoi au distrus total moșia și casa unui boier de acolo.

Deoarece de aici este de reținut că nu te poți baza absolut deloc pe arnăuți și panduri, boierii au rămas toată noaptea adunați și au hotărît, în fine, să scrie neîntîrziat comandanților turci din Vidin și Orșova și să le ceară să trimită în Oltenia un număr suficient de trupe turcești, pentru a împrăștia pe acești răzvrătiți și a restabili liniștea în provincie. Domnul Pini, a cărui aprobare a fost solicitată de boieri, s-a scuzat că el nu poate decide nimic în această chestiune și lasă pe seama lor să facă ceea ce li se pare că e bine ; i-a declarat totuși răspun-

zători pentru toate urmările care vor decurge de aici. Față de un asemenea răspuns dat numai verbal, boierii n-au mai avut curaj să semneze și să expedieze scrisoarea gata redactată către comandantul turci de mai sus, ci s-au adresat, printr-o notă susnumitului consul, cu rugămintea de a li se da neîntârziat un răspuns în scris, căci zăbava este plină de pericol. Ei au rămas întruniți, în așteptarea acestui răspuns, care însă pînă seara nu sosise încă. Astfel, această măsură care, singură, ar putea salva Țara Românească, va fi ori din patimă, ori potrivit unui plan, amînată probabil atîta timp pînă cînd va fi poate prea tîrziu, iar neglijența cu care este întîmpinată această situație proastă va face poate să sufere, dacă nu chiar să sîngereze, mii de oameni. Dacă boierii ar fi cerut ca ajutor armată rusă, ceea ce probabil s-a așteptat, li s-ar fi aprobat, fără îndoială, imediat.

Între timp, există îngrijorarea că dintr-o clipă în alta va sosi știrea despre intrarea rebelilor în Craiova, eveniment care ar putea avea o influență foarte periculoasă și asupra acestui oraș, căci aici, în afară de arnăuți, umblă înarmată pe străzi multă plebe și pare a aștepta momentul de a putea jefui la cel dintîi tumult.

În ce mă privește, eu aștept liniștit și neclintit pericolul care se apropie și nu-mi voi părăsi în nici un caz postul, orice s-ar întîmpla. Numai că, în aceste împrejurări, nu-mi pot ascunde îngrijorarea întemeiată, anume că spiritul de libertate și nesupunere, insuflat de slugerul Tudor și tovarășii lui românilor oprimați, va cuprinde ca o boală contagioasă și pe românii vecini din Transilvania, care nici ei nu sînt tratați cu blîndețe de stăpîinii lor domeniali și îi va determina, dacă nu la o răscoală similară, dar cel puțin la o emigrare, în număr mare, spre Țara Românească, o situație rea și într-un fel și în altul, a cărei prevenire din timp, prin mijloacele cele mai eficiente, este de cea mai mare importanță.

Monseigneur,

J'ai eu l'honneur de rendre compte à Votre Excellence par ma dernière lettre du 2 de ce mois, que le Prince Alexandre Souzzo est décédé le 30 janvier. Depuis cette époque les esprits sont ici dans une grande perplexité au sujet d'un rebelle nommé Theodoraki, employé jadis en qualité de capitaine au service de Russie, qui est parti, il y a quelque temps, de Bucharest avec une quarantaine d'arnaouts pour aller se mettre à la tête de mille pandours ou soldats du pays qui se trouvaient à Cernez dans la petite Valachie. Là cet homme a adressé aux habitants plusieurs proclamations dans lesquelles il annonce qu'il n'a pris les armes que pour délivrer ces provinces de la tyrannie des grecs et des boyards, manifestant des idées d'indépendance et de liberté. Le plan qu'il suit ainsi que ses démarches sont au dessus des connaissances qu'on lui connoît, ce qui porte généralement à croire qu'il n'est que le levier que d'autres font mouvoir. On assure même que c'est le consul de Russie. Du reste cet homme ne commet aucune vexation, paye

très bien ses gens ainsi que les vivres dont il a besoin pour sa troupe, n'ayant cependant aucuns moyens communs pour faire face à des dépenses aussi considérables. Les boyards se voyant dans l'impossibilité de la séduire ont expédié plusieurs tartares à Constantinople pour en prévenir la Sublime Porte ; mais on ne peut prévoir quel sera le moyen qu'emploiera le grand seigneur pour détruire ce rebelle, le traité entre la Russie et la Porte s'opposant à l'entrée des troupes turques dans ces provinces. Déjà il a été reçu dans plusieurs villes aux acclamations de la populace et tout porte à croire qu'il ne tardera pas à se rendre à Bucharest.

Il paraît que ce n'est pas seulement en Valachie que les esprits sont inflammables. Les gens d'Albanie ont — dit-on — chassé les turques de Janina où Ali Pacha est de suite rentré. Dans l'île de Candie le Pacha, ainsi que toute la garnison, a été massacré par les candiots sans le plus léger prétexte.

Je suis...

Pagé

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 112, f. 92 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Correspondance Commerciale, vol. 4).

București, [5]/17 februarie 1821

Domnule !

Prin ultima mea scrisoare din data de 2, luna aceasta, am avut onoarea să raportez Excelenței Voastre că prințul Alexandru Suțu a decedat pe 30 ianuarie. De atunci încoace spiritele sînt aici într-o mare încurcătură în legătură cu un răsculat numit Tudor, folosit pe vremuri în calitate de căpitan în serviciul Rusiei, plecat acum cîțva timp din București cu vreo patruzeci de arnăuți pentru a se pune în fruntea a o mie de panduri aflați în serviciul țării, care se aflau la Cerneți în Oltenia. Sosit aici, acest om a adresat locuitorilor mai multe proclamații în care anunță că n-a pus mîna pe arme decît pentru a elibera aceste provincii de tirania grecilor și boierilor, dovedind idei de independență și libertate. Atît planul pe care îl urmează, cît și demersurile sale sînt mai presus de cunoștințele știute ale lui, ceea ce face în general să se creadă că el nu este decît pîrghia pe care altcineva o pune în mișcare. Se dau asigurări chiar că acest altcineva este consulul Rusiei. În rest omul acesta nu jignește pe nimeni, își plătește foarte bine oamenii, precum și hrana de care are nevoie pentru trupa sa, neavînd totuși nici unul din mijloacele obișnuite pentru a face față unor cheltuieli așa de mari. Văzîndu-se în imposibilitatea de a-l corupe, boierii au trimis mai mulți tătari la Constantinopol pentru a preveni Sublima Poartă de cele întîmplate ; nu se poate însă prevedea care va fi mijlocul pe care îl va întrebuița sultanul pentru a-l distruge pe rebel, tratatul dintre Rusia și Poartă interzicînd intrarea trupelor turcești în aceste provincii. Deja a fost primit în mai multe orașe cu aclamații din partea populației și totul lasă să se creadă că nu va întîrzia să vină la București.

Se pare că nu numai în Țara Românească spiritele sînt aprinse. Oamenii din Albania au alungat, după cîte se spune, pe turci din Ianina,

unde Ali paşa a intrat imediat după aceea. În insula Candia, paşa şi întreaga garnizoană au fost masacraţi de către candioţi fără nici un motiv.

Sînt...

Pagé

9

1821 februarie [7]/19, Bucureşti.

Im Verfolg meines nebenfolgenden... Berichtes von vorgestern, habe ich zu melden die Ehre, dass spät am Abend des nämlichen Tages Herr von Pini den versammelten Bojaren eine Note in Beantwortung auf die ihrige zugeschickt habe, die wie seine früher mündlich gegebene Antwort in zweydeutigen Ausdrücken abgefasst war, und die Bojaren veranlasste, vor der Hand keine türkischen Truppen nach der Wallachey kommen zu lassen, sondern andere Maassregeln zu ergreifen, die wohl schwerlich den beabsichtigten Zweck erreichen werden.

Ich behalte mir vor sowohl obige Note, von der mir eine Abschrift versprochen worden ist, als die ferneren Ereignisse nächstens nachzutragen.

Gestern und heute hat man keine ämtlichen Berichte aus Crajova erhalten, welches hoffen liesse, dass sich die dortigen Umstände wenigstens nicht verschlimmert haben.

Indessen sind heute früh Kaufleute mittels Post von dorthier angekommen, die aussagen dass alle ihre Mitgenossen samt ihren Waaren Crajova verlassen, und alle Bojaren ihre Familien auf das diesseitige Ufer des Alt-Flusses in Sicherheit gebracht haben.

Heute vor Tages-Anbruch brachte mir einer unserer Gesandtschafts-Janitscharen, der den Weg von Constantinopel bis hieher in vier Tagen zurückgelegt hat, das neben folgende Paquet für Euer Durchlaucht begleitet von einem Schreiben an mich, in welchem mich der Herr Internuntius von der Ernennung des Fürsten Charles (Iskerlet) Callimachi zum Hospodaren der Wallachey verständiget, mit dem Zusatz, dass selber erst nach Beendigung der Unterhandlungen zwischen der Pforte und Russland sich nach diesem Fürstenthum begeben werde und einstweilen die zwey Griechen den Postelnik Negri und Stefanaky Voghiridi zu seinen Caimacams bestimmt habe, die nächstens hier eintreffen sollen.

Dass dieser Beschluss von dem Grossherrs gefasst worden seye, bevor er von den hiesigen Unruhen unterrichtet war, ist eben so einleuchtend, als es wahrscheinlich ist, dass eine abermalige provisorische Regierung nicht geeignet seye die Ruhe im Lande wieder herzustellen und wohl noch grössere Unordnungen hervorbringen müsse.

Haus-, Hof- u. Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen, Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 617—618.

În legătură cu raportul meu de alaltăieri, am onoarea să anunţ că tirziu, în seara aceleiaşi zile, domnul Pini a trimis boierilor întruniţi o notă ca răspuns la cea a lor, care, ca şi răspunsul său verbal de mai

înainte, era redactat în termeni echivoci, ceea ce a determinat pe boieri ca deocamdată să nu cheme trupe turcești în Țara Românească, ci să ia alte măsuri, care cu greu își vor atinge scopul intenționat.

Îmi rezerv dreptul de a adăuga în curînd atît nota amintită, a cărei copie mi-a fost promisă, cît și o relatare despre întîmplările care au urmat.

Ieri și azi n-au fost primite rapoarte oficiale de la Craiova, ceea ce face să se spere că situația de acolo cel puțin nu s-a înrăutățit. Totuși azi dimineață au sosit cu poștalionul negustori de acolo, care afirmă că toți tovarășii lor, împreună cu mărfurile, părăsesc Craiova și că toți boierii și-au dus familiile în siguranță pe malul celălalt al Olului.

Azi în zori, unul dintre ienicerii Legației noastre, care a făcut drumul de la Constantinopol pînă aici în patru zile, a adus pentru Altea Voastră pachetul pe care îl alătur, însoțit de o scrisoare adresată mie, în care domnul internunțiu mă încunoștiințează despre numirea principelui Carol (Scarlat) Callimachi ca domn al Țării Românești adăugînd că acesta nu va veni în principat, decît după terminarea negocierilor între Poartă și Rusia și că între timp a desemnat doi greci, pe postelnicul Negri și pe Ștefanachi Vogoridi drept caimacami, care urmează să sosească în curînd aici.

Că această hotărîre a fost luată de sultan înainte de a fi aflat de tulburările de aici este tot atît de clar, pe cît este de probabil că încă un guvern provizoriu nu este propriu să restabilească liniștea în țară și că va aduce, desigur, în mod necesar dezordine încă și mai mari.

10

1821 februarie [8]/20, București.

Nr. 28

VALACHIE

94

Prés. 2/3

Récept. 3/3

Monsieur le Chargé d’Affaires,

Le Klutscher Théodori fait des progrès et répand la terreur parmi les boyars : ils sont tous en allarme, mais non pas en armes : le courage leur en manque. Théodori avance vers Krajova, et menace de venir à Bucharest, et pourtant soit par faiblesse, soit par inaptitude, soit par terreur même, les boyars tremblans ne savent prendre une mesure vigoureuse. On prétend qu’ils ont appelé les turcs à leur secours ; ce qui serait mal fait, mais qui pourtant plairait peut-être à de certains étrangers, qui, dit-on, excitent en secret ce Théodori aux démarches actuelles.

Veillez agréer...

Kreuchely

Eucharest, le 20 février 1821

A Monsieur le Baron de Miltitz, etc. Constantinople

Arh. St. Buc., Colecția xerografii, R.D.G., pach. I, f. 20 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Rep. 81, Constantinopol, VI, 87). Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria românilor*, vol. X, p. 107—108.

Domnule Însărcinat cu afaceri,

Clucerul Tudor face progrese și răspîndește teroare printre boieri ; aceștia se află în alarmă, nu însă cu mîna pe arme : le lipsește curajul. Tudor înaintează spre Craiova și amenință că va veni la București și totuși, fie din slăbiciune, fie din incapacitate, fie din cauza teroarei însăși, boierii șovăitori nu sînt în stare să ia o măsură energică. Se pretinde că i-au chemat pe turci în ajutor, ceea ce ar fi o greșeală, care însă ar face poate plăcere unor anumiți străini care, se spune, ațîță în secret pe acest Tudor în demersul lui actual.

Primiți vă rog...

Kreuchely

București, 20 februarie 1821

Domnului baron de Miltitz etc. la Constantinopol

11

1821 februarie [9]/21, București.

Nr. 30
97

Prés. 2/3
Récep. 3/3

Monsieur le Chargé d’Affaires,

Dans le moment vient chez moi le secrétaire d’Autriche, Monsieur Udritszky, qui m’apporte la nouvelle que le klutshar Théodore envoya son collègue Makedonzy, officier russe, avec des propositions d’accommodement, aux quelles conditions il voudra se tenir tranquille :

1 amnistie générale pour lui, tous les gens sous les armes, et aussi ses adhérens inconnus ;

2 recherches et redressements des griefs de la Principauté, contre le gouvernement et les boyars.

Les boyars sont dans ce moment rassemblés chez le spathar actuel, bano Grégoire Brancovano, pour délibérer sur la réponse à lui donner.

On est étonné ici que le kapidan, qui doit apporter officiellement la nomination du nouvel hospodar, ne soit pas encore arrivé.

Veuillez agréer...

Kreuchely

Bucharest, le 21 février 1821

à une heure à la franque du jour

À Monsieur le Baron de Miltitz, etc. A Constantinople

Arch. St. Buc., Colecția xerografii, R.D.G., pach. 1, f. 22 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Rep. 81, Constantinopol, VI, 87).
Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria românilor*, vol. X, p. 108—109.

Domnule Însărcinat cu afaceri,

Chiar acum a venit la mine secretarul Austriei, domnul Udritzky, care îmi aduce știrea că clucerul Tudor a trimis pe colegul său Macedonski, ofițer rus, cu sarcina de a trata condițiile în care el va păstra liniștea :

1 amnistie generală pentru el, pentru toți oamenii sub arme și, de asemenea, pentru partizanii lui necunoscuți ;

2 cercetarea și repararea prejudiciilor aduse de principii [fanarioți] guvernului și boierilor.

Boierii sînt adunați, în acest moment, la actualul spătar, banul Grigore Brincoveanu, pentru a delibera asupra răspunsului ce urmează să i se dea.

Lumea e uimită aici că încă n-a sosit capidanul care trebuie să aducă oficial numirea noului domnitor.

Binevoiți...

Kreuchely

București, 21 februarie 1821

la prima oră din zi

Domnului baron de Miltitz, etc. la Constantinopol

12

1821 februarie [14]/26, Pera (Constantinopol).

Nr. 5

A 459, présenté le 27 mars 1821

Péra de Constantinople
ce 26 février 1821

Sire !

Les extorsions affreuses commises par le défunt Prince de Valachie et la vénalité déhontée des ses employés avoient depuis longtemps excité le plus vif mécontentement parmi le peuple, écrasé sous le poids des vexations les plus criantes ; peu de temps avant la mort du Prince, des libelles circulèrent, des placards furent affichés, plusieurs boyards recrièrent contre les injustices commises par l'hospodar ou en son nom ; partout l'inquiétude et le désespoir se manifestèrent ; enfin un nommé Théodore Vladimiresco, ancien officier au service de Russie, a profité de l'agitation des esprits pour exciter les mécontents à la rébellion et se mettre à leur tête n'ayant d'abord que quarante hommes, qu'il ramassa dans les rues de Bucharest, il en rassembla bientôt sept cents avec lesquels il s'est établi dans un couvent fortifié, sur les frontières autrichiennes, et l'on suppose qu'à l'heure qu'il est, le nombre des

rebelles se monte à quatre ou cinq mille ; il a réuni dans une requête adressée au grand seigneur tous les griefs du peuple, qui sont en effet de nature à provoquer la plus profonde indignation ; il invite Sa Hautesse d'envoyer un commissaire turc sur les lieux pour vérifier le déplorable état de ses malheureux sujets, et il déclare que dans ce cas seulement ils poseront les armes, décidés à se défendre jusqu'à la dernière goutte de leur sang, contre l'intrusion des princes grecs qui ne se servent de leur autorité que pour s'enrichir à leur dépens en les plongeant dans la misère la plus affreuse.

La Porte ne paraît pas jusqu'à présent attacher une grande importance aux nouvelles qu'elle a reçues sur les progrès des séditeux par différens courriers extraordinaires ; elle n'a pas envoyé de troupes et il paraît qu'elle se bornera à donner des ordres au pacha de Widin. Cependant le reiss-effendi s'est adressé aux missions de Russie et d'Autriche pour les engager d'enjoindre à leurs consuls de se concerter avec les autorités locales sur les moyens les plus efficaces pour éloigner tous les gens sans aveu. et empêcher que le chef des rebelles, qui ose se réclamer de la protection russe, ne réussisse à séduire un plus grand nombre de crédules. Le baron de Stroganoff et le comte de Lützow ont donné des instructions analogues à leurs consuls respectifs, et tous les deux ont exprimé leur indignation de la conduite du nommé Vladimiresco. J'attends incessamment un rapport détaillé du consul de Votre Majesté à Bucharest, dont je m'empresserai de porter très respectueusement à la connaissance de Votre Majesté par la première occasion qui se présentera.

Je suis . . .

Miltitz

Arh St Buc., Colecția xerografii, R.D.G., pach. I, f. 11—13.

(Deutsches Zentralarchiv. Historische Abteilung II, Merseburg. 2. 4. 1. Auswärtiges Amt. Abt. I, nr. 7328).

Nr. 5

A 459, prezentat la 27 martie 1821

Pera, Constantinopol

26 februarie 1821

Sire,

Extorcările îngrozitoare comise de defunctul principe al Țării Românești și venalitatea nerușinată a funcționarilor săi trezise încă de multă vreme cea mai vie nemulțumire în rândurile poporului zdrobit de greutatea celor mai revoltătoare vexații ; cu puțin timp înaintea morții principelui, circulasera pamflete, fusesera afișate placarde, numeroși boieri protestaseră împotriva nedreptăților comise de domnitor sau în numele său ; pretutindeni se manifestaseră neliniștea și disperarea ; în cele din urmă, un anume Tudor Vladimirescu, fost ofițer în serviciul Rusiei, a profitat de agitația spiritelor pentru a ațîta pe nemulțumiți la o rebeliune și a se așeza în capul lor ; la început, el n-a avut decît 40 de oameni, pe care i-a strîns de pe străzile Bucureștiului ; curînd însă el a adunat 700 de oameni cu care s-a stabilit într-o mănăstire fortificată

de la frontierele Austriei, iar în momentul de față se presupune că numărul rebelilor se ridică la patru sau cinci mii ; într-o jalbă adresată sultanului, el a grupat la un loc toate prejudiciile aduse poporului, care sînt, într-adevăr, de natură să provoace cea mai profundă indignare ; el invită pe Înălțimea Sa să trimită un comisar turc la fața locului, pentru a verifica starea deplorabilă a nenorociților supuși și declară că numai în acest caz ei vor depune armele, hotărîți să se apere pînă la ultima picătură de sînge împotriva pătrunderii nedrepte a principilor greci, care nu se servesc de autoritatea lor decît pentru a se îmbogăți pe spinarea lor, aruncîndu-i în cea mai îngrozitoare mizerie.

Pînă în prezent, Poarta nu pare să atribuie mare importanță știrilor primite prin diferiți curieri extraordinari cu privire la progresele răzvrătiților ; ea n-a trimis trupe și pare că se va limita să dea ordine pașalei din Vidin. Totuși, reiss efendi s-a adresat misiunilor Rusiei și Austriei, în scopul de a le angaja să ordone consulilor respectivi să se pună de acord cu autoritățile locale cu privire la mijloacele cele mai eficace pentru a-i îndepărta pe toți vagabonzii și pentru a pune piedici în calea șefului rebelilor, care îndrăznește să-și atribuie protecția rusă, pentru ca acesta să nu reușească a seduce un număr mai mare de creduli. Baronul Stroganov și contele Lützow au dat instrucțiuni similare consulilor respectivi și amîndoi și-au exprimat indignarea cu privire la conduita numitului Vladimirescu.

Aștept neîncetat un raport amănunțit de la consulul Majestății Voastre la București, al cărui conținut mă voi grăbi să-l aduc cu foarte mult respect la cunoștința Majestății Voastre, cu prima ocazie care se va prezenta.

Sînt...

Miltitz

13

1821 [februarie 18]/martie 2, Iași.

[...] ¹ Die von diesem Wladimirescu ausposaunten Grundsätze als : Abschaffung griechischer Fürsten, Wiederherstellung der alten Conventions-Stipulationen, Beschränkung der Bojaren-Aristokratie, der Willkühr, Erpressung und partheyscher Rechtspflege, werden auch von dem hiehländigen unter dem Drucke der griechischen Fürsten und der mit ihm einverstandenen grossen Bojaren seufzenden Bürger, kleinen Adel und Bauer mit grösster Gierde aufgeschnappt und öffentlich gepriesen, dergestalt, dass man beynahe für gewiss annehmen konnte, dass diese Demagogen-Lehre, insofern die Dazwischenkunft türkischer Militär-Macht ihrem Gedeihen keine Schranken setzen sollte, auch in diesem Lande Anhänger finden und gleiche Resultate hervorbringen dürfte, daher der hiesige Herr Fürst, dies besorgend, schon itzt Sicherheits-Massregeln trifft und seine Arnauten-Corps in der Stille durch angestellte Werbungen vermehrt.

Haus, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen, Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 619.

[...] ¹ Principiile trimbițate de acest Vladimirescu, ca : înlăturarea principilor greci, restabilirea vechilor stipulații ale convenției, limitarea [privilegiilor] aristocrației boierilor, a arbitrarului, a extorcărilor și a administrării părtinitoare a justiției sînt primite cu cea mai mare satisfacție și lăudate în mod public și de tîrgoveții de aici, de mica nobilime și de țărani, care oftează sub apăsarea principilor greci și a marilor boieri înțeleși cu aceștia, astfel încît s-ar putea presupune aproape ca sigur că această teorie demagogică își va găsi adepți și în această provincie și va produce aceleași rezultate, în caz că sosirea între timp a puterii militare turcești nu va pune limite prosperării ei, de aceea domnitorul de aici, îngrijorat, ia încă de pe acum măsuri de siguranță și își sporește în taină corpul de arnăuți prin noi recrutări.

¹ Despre trecerea preotului militar pensionar Stoian Cîrstici, în tabăra lui Vladimirescu.

14

1821 [februarie 19]/martie 3, București.

Mittels Estaffette habe ich gestern von dem Agentie-Starosten in Tyrgoviste die Anzeige erhalten, dass die dortigen Einwohner beschlossen haben, 300 aus ihnen als Abgeordnete nach Bukurest zu senden, die sich am 1-ten dieses auf den Weg machen und hier ihre, auf die von dem verstorbenen Fürsten Aleko Suzzo ihnen widerrechtlich abgenommenen Güter und Gründe Bezug habenden alten Urkunden (Chrissowe) zurückfordern sollten. Ich liess von diesem Umstand das Regierungs-Comité, welches hievon noch keine Nachricht hatte, vertraulich unterrichten und selben anrathen, die Sache wo möglich noch vor Ankunft jener Abgeordneten beyzulegen, indem sonst die Ruhe der Hauptstadt leicht gestört werden könnte. Meine Vorstellungen fanden Eingang, es wurde unverzüglich eine allgemeine Versammlung der Bojaren veranstaltet, der verwittweten Fürstin die kräftigsten Vorstellungen gemacht, um sie zu bewegen, diejenigen Urkunden, welche zu Zeiten des Verstorbenen abgefasst worden sind, herauszugeben, welches auch wirklich geschah und diese Urkunden wurden in Gegenwart von mehr als fünfzig Tyrgovister Abgeordneten, die gestern Abends schon angekommen waren, durch's Feuer vernichtet. Sämtliche Bojaren stellten hierauf den Tyrgowistern eine von ihnen allen unterfertigte Erklärung aus, kraft welcher die Tyrgovister im ferneren Besitz ihrer von Alters her inne gehaltenen Güter und Gründe verbleiben und alle unter der vorigen Regierung jene Privilegien beeinträchtigenden Anordnungen als ungeschehen betrachtet werden sollen. Zugleich erliess der Metropolit mit Genehmigung der Fürstin eine öffentliche Bekanntmachung unter Bannfluch, dass jedermann der alte den Tyrgovistern gehörige Dokumente in Händen, oder davon Kenntniss haben könnte, selbe herauszugeben oder den Verhehler bekannt zu machen habe. Durch diese Verfügungen sind die Tyrgovister ganz zufrieden gestellt und ihre Abgeordneten werden ohne Zweifel unverzüglich in ihre Heimath zurückkehren.

Dem Vernehmen nach soll auch eine Deputation von Hundert Menschen aus dem Argischer Distrikte nach hiesiger Stadt unterwegs seyn, deren Zweck zwar noch unbekannt ist, der Muthmassung nach

aber leicht auf den für Rechnung des verstorbenen Fürsten gemachten Ankauf von Kineen und der nächst gelegenen Gebirge Bezug haben dürfte, indem auch dabey nicht ganz rechtlich vorgegangen seyn soll.

Amtlichen Nachrichten aus Crajova zu Folge ist ein Streif-Commando von Hundert Mann unter Anführung eines sichern Sludgier Salomon bey Balliesti auf eine Abtheilung Thodorischer Panduren und Arnauten gestossen, hat selbe auseinander gesprengt, einige derselben erschossen und zwey gefangen genommen. Dagegen hat die Crajovaer Besatzung auf Befehl des von hier aus als Oberkommandanten dahin gesandten Vornik Nicolas Wakaresco das vom Thodor besetzte Kloster Zinzareni anzugreifen versucht. Serdar Beltianu und Serdar Jamandi hatten sich bereits dem Kloster genähert und sollten von den zwey binbaschis Gendgi Aga und Michali unterstützt werden. Allein sämtliche im Sold der hiesigen Regierung stehenden Arnauten versagten den obbenannten Anführern den Gehorsam und weigerten sich auf die Rebellen zu feuern, worauf letztere aus der Festung als Freunde herauskamen, die Arnauten umarmten, mit ihnen zechten und sich wieder nach dem Kloster zurückbegaben. Man besorgt, dass alle diese Truppen zur Parthey des Thodor übergehen werden, und sieht mit banger Erwartung den Berichten des Vornik Samurkasch über die mit jenem Insurgenten-Chef anzuknüpfenden Unterhandlungen entgegen.

Der in Silistria angestellte Capukehaja hat der hiesigen Regierung angezeigt, dass ein in vier Tagen von Constantinopel angekommener Tartar der Pforte, dem Pascha jener Festung den Befehl überbracht habe, ungesäumt Truppen zu sammeln und selbe bis auf weitere Ordre bereit zu halten. Ähnliche Fermane überbringt der nähmliche Tartar an die türkischen Festungs-Commandanten von Rustschuk, Widdin und Orsowa, wohin er bereits von Silistria aus längs der Donau abgereist ist. Man vermuthet, diese Truppen seyen bestimmt im Falle der Noth gegen die Rebellen der kleinen Wallachey zu agiren.

Gestern ist hier die Nachricht eingetroffen, dass die Caimacams des Fürsten Calimachi in Rustschuk angekommen seyen, wegen des starken Eisganges aber die Donau nicht passiren können. Man sieht demnach ihrer Ankunft allhier zwischen heute und morgen entgegen.

Haus, Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen, Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 619—621.

Prin ştafetă, am primit ieri de la starostele agenţiei din Tîrgovişte comunicarea că locuitorii de acolo au hotărît să trimită 300 de cetăţeni dintre ei ca deputaţi la Bucureşti, care la 1 a acestei luni au pornit la drum, pentru a cere îndărăt vechile hrisoave privitoare la bunurile şi pămînturile luate lor pe nedrept de către răposatul domn Alecu Suţu. Am dispus să fie informat confidenţial de acest lucru comitetul de regenţă, care nu avea încă nici o ştire despre asta şi am sfătuit să aplaneze lucrurile pe cît posibil încă înainte de sosirea acelor deputaţi. altminteri liniştea capitalei ar putea fi repede tulburată. Cele arătate de mine au fost sesizate. s-a dispus neîntîrziat o adunare generală a boierilor, i s-au prezentat principesei văduve argumentele cele mai puternice pentru a o determina să predea hrisoavele redactate în timpul vieţii decedatului, ceea ce s-a şi întîmplat, iar aceste hrisoave au fost arse în prezenţa a mai mult de 50 deputaţi tîrgovişteni care sosiseră

deja ieri seara. Toți boierii au eliberat apoi țirgoviștenilor o declarație semnată de ei toți, potrivit căreia țirgoviștenii rămîn mai departe în stăpînirea bunurilor și pămînturilor stăpînite din vechime, iar toate ordinele din timpul fostei domnii, care lezau acele privilegii să fie considerate ca neavenite. Totodată, mitropolitul, cu aprobarea principesei, a adus la cunoștința publică, sub afurisire, că oricine deține sau are cunoștință despre vechi documente aparținînd țirgoviștenilor trebuie să le predea sau să descopere pe tainuitor. Cu aceste dispoziții, țirgoviștenii au fost pe deplin mulțumiți și deputații lor se vor întoarce, fără îndoială, neîntîrziat la ei acasă.

După cum se zvonește, o deputație de 100 de oameni din districtul Argeș ar fi, de asemenea, pe drum, spre acest oraș, scopul lor fiind încă necunoscut, dar se presupune, că ar fi în legătură cu cumpărarea pe seama decedatului domn a Ciînenilor și a munților învecinați, unde nici aici nu s-ar fi procedat absolut legal.

Potrivit știrilor oficiale din Craiova, un detașament de 100 oameni, sub comanda unui sluger Solomon s-a ciocnit la Băilești cu o formație de panduri și arnăuți de-ai lui Tudor, i-a împrăștiat, a împușcat vreo cîțiva dintre ei și a luat doi prizonieri. În timp ce oamenii din garda Craiovei, din ordinul vornicului Nicolae Văcărescu, trimis de aici în calitate de comandant superior, a încercat să atace mănăstirea Țintăreni ocupată de Tudor. Serdarul Bălțeanu și serdarul Iamandi s-au apropiat deja de mănăstire și sînt — după cum se spune — sprijiniți de cei doi bimbași, Ghencea-aga și Mihali. Numai că toți arnăuții care se află în solda guvernului de aici au refuzat să se supună șefilor numiți mai sus și n-au vrut să tragă asupra rebelilor, aceștia din urmă au ieșit apoi din fortificație ca prieteni, au îmbrățișat pe arnăuți, au chefuit cu ei și s-au întors apoi iarăși în mănăstire. Există îngrijorarea că toate aceste trupe vor trece de partea lui Tudor și se așteaptă cu teamă rapoartele vornicului Samurcaș despre negocierile începute cu acel șef, al insurgenților.

Capuchehaia instalat la Silistra a înștiințat guvernul de aici că un tătar al Porții, sosit în patru zile de la Constantinopol, a adus pașalei acelei fortificații ordinul de a strînge neîntîrziat trupe și de a le ține pregătite pînă la următoarele ordine. Firmane similare aduce același tătar către comandantul turci ai fortificațiilor Rusciuc, Vidin și Orșova, către care a pornit deja de la Silistra, de-a lungul Dunării. Se presupune că aceste trupe sînt destinate să acționeze, în caz de nevoie, împotriva rebelilor din Oltenia.

Ieri a sosit aici știrea potrivit căreia caimacamii principelui Callimachi ar fi sosit la Rusciuc, dar că din cauza intensei topiri a sloiurilor nu pot trece Dunărea. Se așteaptă deci sosirea lor aici azi-mîine.

Hochverehr ter Hee Herr Varwalter

Den 30. Jänner starb hier der Regierende Fürst Al. Soutzo, nachdem er 2 Jahren und etwelche Wochen regiert hat, verhasst und verflucht vom ganzen Lande denn er mit seinen Kreaturen haben das Land

abermals abgesaugt. Er ist den 1. Februar in der Spiridons Kirche begraben worden.

Aber schon am diesem Tage ist ein gewisser Sluger Tudor mit 38 bewaffneten Männern nach Tirgu-Jiu über den Alt-Fluss gereist und hat den dortigen Ispravnic¹ ausgehoben und in das feste Kloster Tisman eingesperrt, dann sammelte er alle seine Getreuen um sich und schickte eine Estaffette an die Hohe Pforte, dann an den russischen Kaiser nach Laybach wo er diesen Monarchen verständigte warum und aus welcher Ursache er die Waffen gegen die Unterdrücker des Landes ergriffen habe.

So dann liess er ein Manifest im Publicum ausstreuen, worin er das ganze Land zu den Waffen aufruft.

Die hiesigen Bojaren glaubten im Anfange, dass es nur ein Spass sein, und bemühten sich einen schriftlichen Bannfluch von dem Mitropolitener wider ihn, dann einen Befehl an einen Panduren Capitaine zu schicken, dass dieser mit seinen Leuten den Tudor aufheben möchte, auch setzten sie einen Preis auf seinen Kopf von 500 Piaster. Kaum war dieses geschehen so bekamen wir schon die Nachricht, dass Tudor in Cernetz mit 1 500 Mann meistens Siebenbürger Deserteure eingerückt sein, dort den Ispravnic aufgehoben und einen von seinen Leuten zum Ispravnic eingesetzt habe, dann rückte er sehr vorsichtig gegen Crajova, alle Klöster und festen Plätze nahm er in Besitz, legte Garnison und Proviantierung hinein, und gegenwärtig steht er 4 Stunden von Crajova, auch hat er einen unserer Cameraden namens Franz Klinger als Ingenieur angenommen. Die hiesige provisorische Regierung ergriff zwar alle Massregeln um dem Aufstand Einhalt zu thun, allein kein Bojar hatte Herz ihm entgegen zu gehen, sondern sie sammelten alle Arnauten ungefähr 300 an der Zahl, gaben ihnen einen einmonatlichen Sold von 50 Piaster denen welche beritten waren, und 25 Piaster jenen welche zu Fuss gingen, zu ihnen gesellte sich noch alles liederliche Gesindel aus Bukarest und so wie die in Crajova Eingerückten, erklärten diese dass sie den Domnu Tudor (denn so wird dieser genannt) nicht eher angreifen werden, bis ihnen die Regierung nicht den Sold auf 3 Monate in voraus bezahlt.

Die Regierung fürchtete dieses zu thun damit sie nicht etwa nach Erhalt dieses Geldes zum Domnu Tudor übergehe.

Also stand die Sache bis vorgestern. Gestern früh bekam die hiesige österreichische Agentie mittels Estaffette von ihren Starosten aus Târgoviște die Nachricht, dass die dortigen Bauern besonders jene welchen der verstorbene Fürst ihre Güter eigenmächtig abgenommen hat, einen Aufstand erregten, und nach gehaltenen Sessionen 600 Mann gut bewaffnet, gerade in Anzuge gegen Bukarest sind. Sie fordern ihre Privilegien und ihre Güter zurück.

Gestern schon bestürmten sie die Bojaren und die Witwe des verstorbenen Fürsten um die Herausgabe jenes Chrisows. Was entschieden ist weiss ich nicht, genug, alles ist in Bukarest zur Flucht bereit, man ist in tausend Ängsten, die hiesigen Consule haben Courriere nach Laybach geschickt, was von dorten kommen wird steht zu erwarten.

Auch hat der kommandierende General aus Hermannstadt einen Officier an Domnu Tudor geschickt, warum und weswegen ist uns unbekannt geblieben.

Dieser Domnu Tudor war russischer Obrist, commandirte hier während des russischen Krieges ein Corps von 6 000 Mann, Panduren, war beim Congress 1814 in Wien und klagte dort beim russischen Kaiser,

dass die hiesige Regierung ihm den Schaden von 70 000 Piaster welche ihm die Räuber gemacht nicht ersätze, da er doch die Räuber der Regierung übergab, die Regierung aber diese Räuber ausgesaugt, dann ihnen die Freiheit gegeben hat, ohne ihm einen Ersatz zu leisten. Dieses bewog ihn nun die Waffen zu ergreifen und er erklärte dem Monarchen, dass er die Waffen nicht eher niederlegen werde bis er nicht in diese Länder eine andere Regierungsform einführen werden.

Weder von Constantinopel noch von Laybach ist etwas hieher gekommen, die Pforte hat zwar den Spatar Calimachi² der im Iassy Fürst war, auf die Stelle des Soutzo ernannt, allein kein Kaimacam ist von ihm bis dato hier angekommen, einige Bojaren wollten die Türken gegen Tudor zu Hilfe rufen, der russische und österreichische Consul hingegen widersetzten sich diesen als tractatwidrig³ und wir sind in lange Erwartungen.

Mein heissester Wunsch wäre wenn die Österreicher diese Länder besetzen möchten, allein alle glauben, dass es die Russen thun werden.

Hier ist ein Geldmangel, dass ich ihnen nicht sagen kann, kein Mensch will etwas herausgeben, alles macht sich zur Flucht fertig. Die Bojaren zittern, ihre Ängste übertreffen alle Schilderung, die Arnauten spielen hier gegenwärtig die Herren.

Bukarest, 3. März 1821

(ss) Popovich

Bundesministerium Archiv für Inneres, Polizei Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821*, în „Revista arhivelor“, vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 174—176.

Mult stimat domnule administrator

La 30 ianuarie a murit aici principele domnitor Alexandru Suțu după ce a guvernat doi ani și cîteva săptămîni, urît și blestemat de întreaga țară, pentru că el și cu favoriții săi au supt-o neîncetat. A fost înmormîntat la 1 februarie în biserica Sf. Spiridon.

Dar chiar în ziua aceea, un anume sluger Tudor, împreună cu 38 de oameni înarmați, a trecut Oltul ajungînd pînă la Tîrgu Jiu și l-a ridicat pe ispravnicul de acolo¹ pentru a-l închide în mănăstirea fortificată Tismana, apoi a adunat în jurul său pe toți fideli și a trimis o ștafetă la Sublima Poartă, iar după aceea țarului rus la Laibach ca să explice acestui suveran pentru ce și din ce cauză a ridicat el armele împotriva asupritorilor țării.

Apoi a dispus să fie difuzat în public un manifest prin care cheamă întreaga țară la arme.

Boierii de aici au crezut la început că nu e ceva serios și nu și-au dat osteneala decît să obțină afurisirea lui, în scris, de către mitropolit, apoi să dea ordin unui căpitan de panduri ca, împreună cu oamenii lui, să-l aresteze pe Tudor, pe al cărui cap au pus un premiu de 500 de piaștri. Abia se săvîrșiseră toate acestea, cînd am aflat că Tudor, cu 1 500 de oameni, cei mai mulți dezertori din Transilvania, a pătruns în localitatea Cerneți, l-a ridicat pe ispravnicul de acolo punînd în locul acestuia pe unul din oamenii lui, apoi a pornit cu multă precauție asupra Craiovei, a pus stăpînire pe toate mănăstirile și fortărețele, a lăsat acolo garnizoane și provizii, iar acum a ajuns la o depărtare de patru ceasuri de Craiova, luînd cu sine pe un camarad de-al nostru pe

nume Franz Klinger, ca inginer. Guvernul provizoriu de aici a luat ce-i drept toate măsurile ca să împiedice răzvrătirea, dar nici un boier nu s-a încumetat să meargă împotriva ei, ci i-au adunat pe toți arnăuții, ca la vreo 300, le-au dat solda pe o lună, 50 de piaștri celor călare și 25 de piaștri pedestrașilor, li s-a mai alăturat tot felul de oameni de strinsură din București, iar toți aceștia, cum au ajuns la Craiova, i-au făcut cunoscut că nu vor lupta împotriva domnului Tudor (așa este numit el) până ce autoritățile nu le vor plăti solda pe trei luni înainte.

Guvernul s-a temut să facă acest lucru ca nu cumva, după primirea banilor, oamenii să treacă de partea domnului Tudor.

Așa stăteau lucrurile până alaltăieri. Ieri, devreme, agenția austriacă locală a primit, prin ștafetă, de la starostele ei din Tîrgoviște știrea că țaranii de acolo, mai ales aceia cărora defunctul principe le confiscase arbitrar pămînturile, s-au răscurat și, după adunările ținute, 600 de oameni bine înarmați au pornit direct spre București. Ei își revendică privilegiile și pămînturile lor.

Încă de ieri, ei au năvălit asupra boierilor și văduvei principelui defunct, pretinzînd să scoată la iveală hrisovul. Nu știu ce s-a hotărît, dar este destul că în București toți sînt pe picior de fugă, morți de frică, consulii de aici au trimis curieri la Laibach ; ce anume va sosi de acolo rămîne de așteptat.

Generalul comandant de la Sibiu a trimis de asemenea un ofițer la domnul Tudor, pentru ce și din ce pricină nu am putut afla.

Acest domn Tudor a fost colonel rus, a comandat aici în timpul războiului rus o unitate de 6 000 de oameni, panduri ; cu prilejul congresului din 1814 a fost la Viena unde s-a plîns țarului Rusiei că guvernul de aici nu i-a compensat o pagubă în valoare de 70 000 de piaștri pe care i-au adus-o tîlharii, că el i-a predat totuși pe tîlhari guvernului, dar acesta i-a despuiat de tot, apoi i-a pus în libertate fără să-i ofere vreo despăgubire.

Aceasta l-a determinat acum să ridice armele și el a declarat suveranului că nu le va depune pînă ce nu se va fi instaurat pe aceste meleaguri o altă formă de guvernare.

Nici de la Constantinopol și nici de la Laibach nu a parvenit pînă aici nimic, Poarta l-a numit, ce e drept, în locul lui Suțu pe spătarul Callimachi², care a fost principe la Iași, totuși pînă acum nu a venit aici nici un caimacam din partea lui, unii boieri au vrut să-i cheme în ajutor pe turci împotriva lui Tudor, [dar] consulul rus și cel austriac li s-au împotrivit ca fiind contrar tratatului³, astfel că sîntem de mult în așteptare.

Dorința mea cea mai fierbinte ar fi ca aceste țări să fie ocupate de austrieci, dar toți presupun că o va face Rusia.

Aici este o lipsă de bani de nici nu pot să v-o descriu, nimeni nu vrea să scoată vreun ban, toți sînt pe picior de fugă. Boierii tremură, timorarea lor e de nedescris, arnăuții fac acum pe boierii.

(ss) Popovich

București, 3 martie 1821

¹ Dinicu Oteteleșanu, ispravnic de Gorj.

² Scarlat Callimachi, domn al Moldovei (1812—1819), numit de Poartă succesor la tronul rămas vacant în Țara Românească, pe care însă, din cauza revoluției lui Tudor Vladimirescu, nu a mai apucat să-l ocupe.

³ Încheiat între Poartă și Rusia în 1812.

Bukarest le 4 Mars 1821

Monseigneur,

J'ai déjà eu l'honneur de rendre compte à Votre Excellence, par ma dernière lettre du 17 février, qu'un certain Theodoraki, ex-capitaine au service de Russie, avait levé l'étendard de la révolte dans les provinces de la petite Valachie. Les boyards sont depuis cette époque dans une telle stupeur qu'ils ne sachent quel parti prendre craignant de se compromettre soit envers la Porte ou bien la Russie — car le consul de Russie, qui jusqu'à ce jour s'était mêlé de toutes les affaires du pays, a pris la négative dans celle-ci et s'était borné à expédier un courrier à Laibach pour rendre compte à l'Empereur Alexandre des démarches et des proclamations de cet homme. Cependant les choses en sont venues au point que les boyards ont cru devoir entrer en négociations avec lui. Dans le cas à ce qu'il n'accepte aucune proposition, comme on le présume, on ne prévoit pas si les troupes turques n'ont pas le droit d'entrer dans ces provinces, quels moyens pourra employer le nouveau hospodar pour le soumettre, la plus grande partie des gens qu'on envoie contre lui n'étant qu'autant de transfuges qui augmente ses rangs et porte déjà le nombre de ses partisans à plus de quatre mille hommes. A Craiova, capitale de la petite Valachie, il avait ordonné qu'on lui préparât des logements et des vivres pour cinq mille hommes, mais il n'y est pas encore entré et a concentré ses forces dans les villes les plus proches des Karpats afin de n'être point inquiété et de s'assurer une retraite en cas d'échec. Là il semble attendre de plus grands événements ; mais un voisinage aussi dangereux que l'esprit en est contagieux surtout pour les peuples de la Hongrie a décidé le gouverneur de la Transylvanie à lui envoyer plusieurs officiers pour le prévenir que s'il s'approchait trop de la frontière il aviserait aux moyens de le chasser.

Les nouvelles de la Moldavie ne sont pas plus rassurantes, les esprits y sont aussi dans la plus grande fermentation au point que le Prince régnant a été obligé de prendre les mesures les plus sévères pour maintenir la tranquillité. Il a reçu, dit-on, des avis de Constantinople de se tenir sur ses gardes, les conférences entre la Porte et la Russie étant sur le point d'être rompues, et même que le prince Calimaki, qui a été nommé hospodar de Valachie, ne se rendrait pas et le retard que met le nouveau Prince à envoyer son caïmacam, comme est l'usage, donne plus de crédit à cette nouvelle.

J'ai l'honneur...

Pagé

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 112, f. 93

(Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Correspondance politique des consuls, Bucarest, 1816—1824). Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria românilor*, vol. XVI, p. 1 034.

Domnule,

Am avut deja onoarea de a raporta Excelenței Voastre, în ultima mea scrisoare din 17 februarie, că un oarecare Tudor, fost căpitan în serviciul Rusiei, a ridicat steagul revoltei în provincia Olteniei. De atunci încoace, boierii sînt atît de uluiți, încît nu știu ce atitudine să ia, temîndu-se de a se compromite fie față de Poartă, fie față de Rusia ; căci consulul Rusiei, care pînă azi se amestecase în toate afacerile țării, a luat în aceasta o atitudine de rezervă, limitîndu-se să expedieze un curier la Laibach, pentru a aduce la cunoștință împăratului Alexandru demersurile și proclamațiile acestui om. Între timp, lucrurile au ajuns pe punctul că boierii au socotit că trebuie să intre în negocieri cu el. Dacă acesta nu va accepta nici o propunere, cum se presupune, nu se poate prevedea — în caz că trupele turcești nu au dreptul să intre în aceste provincii — ce mijloace va putea întrebuița noul domnitor, pentru a-l supune, căci cea mai mare parte dintre oamenii trimiși contra lui constituie tot atîția transfugi care fac să crească numărul partizanilor săi, care au ajuns deja la mai mult de 4 000 oameni. La Craiova, capitala Olteniei, el ordonase să i se pregătească cazare și subzistență pentru 5 000 de oameni, dar el n-a intrat încă acolo și și-a concentrat forțele în orașele cele mai apropiate de Carpați, în scopul de a nu fi tulburat și de a-și asigura o retragere în caz de eșec. Acolo, el pare aștepta evenimente mai importante ; o apropiere atît de periculoasă, al cărui spirit este contagios în special pentru popoarele Ungariei, a determinat pe guvernatorul Transilvaniei să-i trimită cîțiva ofițeri spre a-l preveni că, în caz că se apropie prea mult de frontiere, va recurge la mijloace de a-l goni.

Știrile din Moldova nu sînt mai liniștitoare ; și acolo spiritele sînt în cea mai mare agitație, astfel încît principele domnitor a fost obligat să ia măsurile cele mai severe, pentru a menține liniștea. El a primit — se spune — avertizare de la Constantinopol de a fi în gardă, conferințele dintre Poartă și Rusia fiind pe punctul de a fi întrerupte, precum și știrea că principele Callimachi, care a fost numit domnitor al Țării Românești, nu se va duce acolo, iar zăbava pe care o pune noul principe de a trimite pe caimacamul său, cum este uzul, înrăutățește și mai mult această știre.

Am onoarea...

Pagé

17

1821 februarie 23/martie 7, Laibach.

Laybach, 23/févr./7 mars 1821

Copie d'une dépêche
au Baron de Strogonoff

Monsieur le Baron,

Le consul général de l'Empereur dans les deux Principautés vient de nous transmettre la nouvelle affligeante des troubles qui se sont manifestés dans la petite Valachie.

Nous nous empressons de communiquer à Votre Excellence une copie des instructions que l'Empereur nous a donné ordre d'adresser à cet agent.

L'intention de Sa Majesté Impériale est que vous fassiez de leur contenu l'objet d'une communication officielle au gouvernement turc.

Nous n'ignorons pas que les fauteurs de discordes civiles et d'insurrections, répandus dans les états de la Porte, osent souvent abuser du nom de la Russie, pour grossir le nombre de leurs partisans et les associer au dessein coupable qu'ils forment, de miner la puissance ottomane en renversant successivement l'ordre établi dans les différentes provinces de son empire.

C'est ainsi que pour se ménager un nouveau moyen de résistance, Aly-Visir de Yanina a fait circuler le bruit que le pavillon russe protégerait sa retraite dans le château où il s'est renfermé.

C'est ainsi que maintenant encore, les pandoures ont adressé à l'empereur une pétition où ils usurpent le nom *de peuple de la Valachie* et qu'on les a vus mettre à leur tête un officier décoré de la croix de St. Wladimir.

Les erreurs que ces circonstances peuvent accrediter méritent de votre part la plus sérieuse attention : et vos soins, Monsieur le Baron, doivent tendre non seulement à déjouer les efforts de la malveillance mais aussi à rassurer la Porte de la manière la plus positive et la plus solennelle sur les intentions immuables de l'empereur.

Nos dépêches d'aujourd'hui instruiront Votre Excellence de tous les résultats des délibérations de Troppau et de Laybach.

Elles vous apprendront que les Puissances Alliées sont fermement décidées à opposer une digue commune au torrent des révolutions qui menace de bouleverser encore une fois l'Europe. L'intérêt qui les détermine à l'adoption de ce système de conduite est celui de conserver intacts tous les droits et toutes les possessions que les traités des six dernières années assurent aux Etats européens

Quoique le gouvernement turc ne soit partie contractante dans aucun de ces traités, quoiqu'il ne possède strictement aucun titre aux garanties que les puissances chrétiennes se sont données de leur sécurité mutuelle, l'empereur et ses augustes alliés n'en sont pas moins résolus de respecter, à l'égard de la Turquie, les principes qui forment la base de leurs relations et d'observer envers elle, comme ils observent entre eux, la foi de toutes les transactions diplomatiques. Mais cette résolution seroit évidemment illusoire, si l'empereur et ses alliés voyoient d'un œil indifférent les provinces turques, limitrophes de leurs états livrées à la révolte et à l'anarchie. Sa Majesté Impériale regarde donc comme une obligation de témoigner à la Porte le haut intérêt qu'elle met à apprendre que la tranquillité est rétablie sur les limites européennes de l'Empire ottoman, et que de sages mesures empêchent qu'elle ne puisse y être troublée à l'avenir.

Tel sera le sens des explications que vous donnerez, Monsieur le Baron, au gouvernement turc. Il est essentiel que Votre Excellence lui fasse connoître combien il importe aux yeux de l'empereur que le nouveau prince de Valachie soit investi de tous les pouvoirs qui lui seront nécessaires pour y faire régner une tranquillité durable.

Votre Excellence voudra bien s'entendre confidentiellement sur ce point avec le prince Callimachi. Vos négociations antérieures vous ont mis à même d'approfondir toutes les questions d'administration

intérieure des deux Principautés et ont établi entre vous et le prince des relations directes, dont vous pourriez profiter pour vous concerter avec lui sur les mesures de justice par lesquelles on pourrait satisfaire aux réclamations que les habitans de la Valachie et de la Moldavie seroient en droit de présenter.

D'une part, une indispensable rigueur contre les artisans de troubles, de l'autre, un système d'administration équitable et bienfaisant, paroissent être les seuls moyens de ramener dans ces contrées un calme qui puisse inspirer quelque confiance.

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche a reçu des factieux de la Petite Valachie la même lettre que notre Auguste Maître, et non moins intéressée que la Russie à la tranquillité de cette partie des états turcs, la Cour de Vienne aurait été disposée à se joindre à nous pour témoigner à la Porte, par une démarche collective, la sollicitude qu'inspirent à leurs Majestés Impériale et Royale Apostolique les derniers événemens survenus dans les Principautés, si une triste et fréquente expérience ne démonstrait trop évidemment que la Cour de Constantinople, loin d'ajouter foi aux communications que lui adressent les gouvernemens européens, interprète presque toujours à faux les intentions le plus franchement et le plus clairement exprimées.

Nous sommes donc convenus avec la Cour de Vienne que les envoyés de Russie et d'Autriche énonceroient isolément les vœux et les déterminations de leurs souverains respectifs.

Monsieur l'Internonce reçoit des instructions conformes à celles que nous avons l'honneur de transmettre à Votre Excellence. Nous croyons même que si la Porte requérot un secours d'armes et de munitions, ses Majestés Impériale et Royale Apostolique ne refuseroit pas de le lui fournir, vu la proximité des places fortes que l'Autriche possède sur ses frontières avec la Turquie.

Nous attendons avec une vive impatience les réponses que Votre Excellence nous fera parvenir.

Recevez...

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 431—437. (Centralnyj Gosudarstvennyj Arhiv Drevnih Aktov, fond. 1 261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2 578).

Copia unei scrisori
către baronul Stroganov

Laibach, 23 februarie/7 martie 1821

Domnule baron,

Consulul general al împăratului în cele două Principate ne-a transmis știrea dezolantă a tulburărilor care s-au manifestat în Oltenia.

Ne grăbim să comunicăm Excelenței Voastre o copie a instrucțiunilor pe care împăratul ne-a dat ordin să le adresăm acestui agent.

Intenția Maiestății Sale imperiale este ca dumneavoastră să faceți din aceste instrucțiuni obiectul unei comunicări oficiale către guvernul turc.

Noi nu ignorăm faptul că provocatorii discordiilor civile și insurrecțiilor, răspîndiți în statele Porții, îndrăznesc adesea să abuzeze de numele Rusiei pentru a mări numărul partizanilor lor și pentru a-i asocia planului vinovat pe care-l întocmesc de a submina puterea otomană, răsturnînd în mod succesiv ordinea stabilită în diferitele provincii ale imperiului său.

Astfel că pentru a pregăti un nou mijloc de rezistență Ali vizir de Ianina a făcut să circule zvonul că știndardul rus i-ar proteja retragerea în castelul în care s-a închis.

Astfel, chiar în prezent, pandurii au adresat împăratului o petiție în care ei poartă, pe nedrept, numele de *popor al Țării Românești* și că s-a văzut că au pus în fruntea lor un ofițer decorat cu Crucea Sfîntului Vladimir.

Greșelile pe care aceste împrejurări le pot acredita merită cea mai serioasă atenție din partea dumneavoastră; și preocupările dumneavoastră, domnule baron, trebuie să tindă nu numai pentru a dejuca eforturile răuvoitoare, ci, de asemenea, de a asigura Poarta la modul cel mai concret și cel mai solemn asupra intențiilor constante ale împăratului.

Scrisorile noastre de astăzi vor informa pe Excelența Voastră despre rezultatele tuturor deliberărilor de la Troppau și Laibach.

Ele vă vor face cunoscut că Puterile Aliate sînt ferm hotărîte să opună un zid comun torentului revoluțiilor care amenință să zdruncine încă odată Europa. Interesul care le determină să adopte această conduită este acela de a păstra intacte toate drepturile și toate posesiunile pe care le asigură statelor europene tratatele din ultimii sase ani.

Cu toate că guvernul turc nu e parte contractantă în nici unul din aceste tratate, cu toate că el nu posedă nici un titlu, în mod strict, la garanțiile de securitate mutuală pe care și le-au dat puterile creștine, împăratul și augștii săi aliați sînt hotărîți să respecte, față de Turcia, principiile care formează baza relațiilor lor și să respecte față de ea, așa cum respectă între ele, buna credință a tuturor tranzacțiilor diplomatice. Dar această hotărîre ar fi în mod evident iluzorie dacă împăratul și aliații săi ar privi cu ochi indiferenți provinciile turcești vecine cu statele lor, cuprinse de revoltă și anarhie. Maiestatea Sa imperială consideră deci ca o obligație să dovedească Porții înaltul interes pe care ea îl are de a ști că înșteea e restabilită la hotarele europene ale Imperiului otoman și că măsuri înțelepte vor împiedica ca ea să poată fi tulburată în viitor.

Acesta va fi sensul explicațiilor pe care le veți da, domnule baron, guvernului turc. Este esențial ca Excelența Voastră să-i facă cunoscut cît contează în ochii împăratului ca noul domn al Țării Românești să fie investit cu toate puterile necesare pentru a face să domnească aici o pace durabilă.

Excelența Voastră va binevoi să se înțeleagă în mod confidențial asupra acestui punct cu prințul Callimachi. Negocierile dv. anterioare v-au făcut să aprofundați direct toate problemele de administrație internă ale celor două principate și au stabilit între dvs. și prinț relații directe, de care dv. puteți profita pentru a cădea de acord cu el asupra măsurilor de justiție prin care s-ar putea satisface reclamațiile pe care locuitorii Țării Românești și Moldovei ar fi îndreptățiți să le prezinte.

Pe de o parte, o severitate categorică împotriva autorilor tulburărilor, pe de alta un sistem de administrație echitabilă și binefăcătoare

par să fie singurele mijloace de a readuce în aceste provincii calmul care să poată inspira o oarecare încredere.

Maiestatea Sa împăratul Austriei a primit de la rebelii din Oltenia aceeași scrisoare ca și augustul nostru stăpîn și, la fel de interesată ca și Rusia în liniștea acestei părți a statelor turcești, curtea de la Viena ar fi dispusă să ni se alătore pentru a dovedi Porții printr-un demers colectiv sollicitudinea pe care o inspiră Maiestăților lor Imperiale ultimele evenimente survenite în Principate, dacă o tristă și repetată experiență n-ar demonstra prea evident că curtea de la Constantinopol, departe de a da crezare comunicărilor pe care i le adresează guvernele europene, interpretează aproape întotdeauna fals intențiile cele mai sincere și cele mai clar exprimate.

Noi am convenit deci cu curtea de la Viena ca trimișii Rusiei și Austriei să formuleze separat dorințele și hotărârile suveranilor lor.

Internunțiul primește instrucțiuni conforme celor pe care avem onoarea să le transmitem Excelenței Voastre.

Noi credem chiar că dacă Poarta ar cere sprijin în arme și muniții, Maiestățile imperiale și regale apostolice n-ar refuza să i-l furnizeze, dată fiind apropierea fortărețelor pe care Austria le are la frontierele sale cu Turcia.

Noi așteptăm cu vie nerăbdare răspunsurile ce ne vor parveni de la Excelența Voastră.

Primiți...

18

1821 februarie 24, Iași.

Copie d'une lettre du prince Ypsilanti
à S. M. l'Empereur

Jassy, le 24 février 1821

Sire.

Les impulsions généreuses des nations viennent de Dieu et c'est par une inspiration divine sans doute que les grecs se lèvent en masse aujourd'hui pour secouer ce joug affreux qui pèse sur eux depuis quatre siècles. Mes devoirs envers ma patrie et les dernières volontés de mon père m'ordonnent impérieusement de me dévouer avec mes frères à une cause aussi juste, à la délivrance de mon pays. Sire, plus de deux cents adresses signées par plus de six cent mille noms de notables de toutes les classes et provinces de la Grèce m'appellent à aller me mettre à leur tête pour vaincre ou mourir avec eux, c'est le serment que nous avons tous fait et que nous saurons tenir inviolablement.

Je me crois obligé de tracer ici succinctement la manière dont les grecs sont parvenus au point d'où ils partent aujourd'hui. Il y a quelques années qu'une société secrète¹ et ayant pour seul but la délivrance de la Grèce s'est formée dans son sein. Elle s'accrut rapidement et ses ramifications s'étendent aujourd'hui dans toutes les parties du globe où il y a des grecs. La divine providence qui protège les causes justes daigna jeter un regard de compassion sur ma malheureuse patrie et fascina les yeux de ses tyrans. Ils restèrent dans la plus com-

plète apathie malgré les avertissements réitérés des anglais et malgré l'esprit d'indépendance des grecs qui se manifestait fortement.

La politique du sultan actuel, d'exterminer tous les pachas qui avaient de la force en Romélie, releva le courage des grecs et la guerre contre Ali Pacha de Janina mit le comble à leur enthousiasme.

Dans ce moment les capitaines de l'Empire battent les armées du sultan, les souliotes, les pargeniotes rentrent dans leur patrie pour se déclarer libres, toutes les montagnes de la Grèce se peuplent de défenseurs intrépidés de la liberté. La Morée et l'archipel se meut, l'île de Crète s'insurge, la Serbie, la Bulgarie, la Trace et la Macédoine courent aux armes, la Valachie et la Moldavie se soulèvent et les turcs éffrayés gissent à Constantinople même sur un volcan prêt à les engloutir. Tel est, Sire, l'état de choses dans la Grèce aujourd'hui. J'ose assurer Votre Majesté Impériale qu'aucune puissance humaine ne pourrait arrêter cet élan généraux des grecs et que la résistance au vœu général de la nation ne peut que la perdre pour toujours tandis qu'en guidant son enthousiasme on doit espérer de la sauver.

Abandonnez-vous, Sire, les grecs à eux-mêmes, lorsque d'un mot vous pouviez les délivrer de la plus monstrueuse tyrannie et les sauver des horreurs d'une lutte longue et terrible. La divine providence protégera, sans doute, notre cause si juste. mais aussi tout nous dit que c'est Vous, Sire, qu'elle a choisi pour mettre fin à nos longues souffrances. Ne dédaignez pas, Sire, les prières de dix millions de chrétiens qui, fidèles à notre divin rédempteur, excitent par là-même la haine de leurs tyrans. Sauvez-nous, Sire, sauvez la religion de ses persécuteurs. Rendez-nous nos temples et nos autels d'où la lumière divine de l'Evangile vint éclairer la grande nation que Vous gouvernez. Délivrez-nous, Sire, purgez l'Europe de ces monstres sanguinaires et daignez ajouter à tous les grands noms que la reconnaissance européenne vous donne déjà, celui de libérateur de la Grèce.

C'est avec la plus profonde confiance dans la magnanimité de Votre Majesté Impériale que j'ose implorer votre protection pour ma mère, tous mes autres parens, et pour la famille des grecs qui se sont dévoués à leur patrie. Je jure ici par l'honneur qu'aucun de mes parens ne connaissait mes projets.

J'ose espérer que Votre Majesté Impériale daignera ordonner que les officiers grecs qui voudront quitter le service de la Russie pour se dévouer à celui de leur patrie n'éprouvent aucune difficulté pour l'obtenir. Moi et mes frères allons demander très humblement notre démission du service de Votre Majesté Impériale ; dans toutes les circonstances de notre vie, notre dévouement à Votre personne, Sire, sera sans bornes.

Je suis...

Ypsilanti

Iași, 24 februarie 1821

Sire

Impulsiile generoase ale națiunilor vin de la D-zeu și printr-o inspirație divină fără îndoială că grecii se ridică în masă astăzi pentru a scutura acest jug groaznic care îi apasă de patru secole. Datoriile mele față de patrie și ultimele dorințe ale tatălui meu îmi ordonă în mod imperios de a mă consacra împreună cu frații mei unei cauze la fel de justă, a eliberării țării mele. Sire, mai mult de două sute de adrese semnate de mai mult de șase sute de mii de nume ale unor persoane însemnate din toate clasele și provinciile Greciei mă cheamă de a merge în fruntea lor pentru a învinge sau a muri cu ei, acesta este jurământul pe care noi toți l-am făcut și pe care noi vom ști să-l păstrăm în mod inviolabil.

Mă cred obligat de a descrie succint modul în care grecii au ajuns la punctul de unde pornesc ei în prezent. Acum câțiva ani s-a format o societate secretă¹ în cadrul său avînd ca singur scop eliberarea Greciei. Ea s-a mărit rapid și ramificațiile sale se întind azi în toate părțile globului unde sînt greci. Divina providență care protejează cauzele juste a binevoit să arunce o privire de compasiune asupra nefericitei mele patrii și a fascinat ochii tiranilor săi. Ei au rămas în cea mai cumplită apatie în ciuda avertismentelor repetate ale englezilor și în ciuda spiritului de independență al grecilor care se manifestă în mod puternic. Politica sultanului actual de a extermina toate pașalele care aveau puterea în Rumelia a relevat curajul grecilor și războiul împotriva lui Ali pașa de Ianina a dus la apogeul entuziasmului lor. În acest moment căpitani imperiului bat armatele sultanului, sulioții, parghenioții se întorc în patria lor pentru a se declara liberi; toți munții Greciei se populează cu apărători cutezători ai libertății. Moreea și Arhipelagul se pun în mișcare; insula Creta se revoltă; Serbia, Bulgaria, Tracia și Macedonia aleargă la arme; Țara Românească și Moldova se ridică și turcii înspăimîntați stau la Constantinopol pe un vulcan gata să-i înghită. Asta este, Sire, starea de lucruri în Grecia în prezent.

Îndrăznesc să asigur pe Maiestatea Voastră imperială că nici o putere omenească n-ar putea opri acest elan generos al grecilor și că rezistența la dorința generală a națiunii nu poate decît să o piardă pentru totdeauna, în timp ce conducînd entuziasmul său trebuie să sperăm a o salva.

Îi veți abandona, Sire, pe greci cînd printr-un cuvînt dv. ați putea să-i eliberați de cea mai monstruoasă tiranie și să-i salvați de ororile unei lupte lungi și groaznice. Divina providență va proteja fără îndoială cauza noastră atît de justă, dar de asemenea, totul ne spune că dv. sînteți acela, Sire, pe care ea l-a ales pentru a pune capăt îndelungatelor noastre suferințe.

Nu disprețuiți, Sire, rugămintile celor zece milioane de creștini care, fideli mîntuitorului nostru divin, chiar prin aceasta stîrnește ura tiranilor lor. Salvați-ne, Sire, salvați religia de persecutorii ei. Dați-ne templele și altarele noastre, de unde vine lumina sfîntă a Evangheliei să lumineze marea națiune pe care dv. o guvernați. Eliberați-ne, Sire,

curățați Europa de acești monștri sîngeroși și binevoîți să adăugați tuturor mărețelor nume pe care recunoștința europeană v-o dă deja, acela de eliberator al Greciei.

Cu cea mai profundă încredere în mărinimia Maiestății Voastre imperiale, la care îndrăznesc să implor protecția pentru mama mea, toate celelalte rude ale mele și pentru familiile grecilor care s-au devotat patriei lor. Eu jur aici, pe onoarea mea, că nici una dintre rudele mele nu cunosc proiectele mele. Îndrăznesc să spre că Maiestatea Voastră imperială va binevoi să ordone ca ofițerii greci care vor dori să părăsească serviciul Rusiei pentru a se dedica aceluia al patriei lor nu vor întâmpina nici o dificultate pentru a-l obține. Eu și frații mei venim să cerem cu multă umilință demisia noastră din serviciul Maiestății Voastre imperiale. În toate împrejurările vieții noastre devotamentul nostru față de persoana dv., Sire, va fi fără margini.

Rămîn al dv...

Ipsilanti

¹ Societatea amicilor (Philike Hetairia) fondată la Odessa în 1814.

19

[După 7 martie 1821].

— Mart'ın yedisi tarihiyle Boğdan havâdisi olmak üzere, Bükreş konsolosu ¹ tarafından Rusya elçisine ² yazup, mersûm tarafından Bâb-ı Âli'ye takdim olunan kâğıdın tercemesidir.

— Bükreş konsolosu tarafından Rusya elçisine vurud ile Bâb-ı Âli'lerine takdim itmiş olduğu kâğıdın tercemesidir.

[*Hatt-ı hümayûn*] ³ : Manzûrum olmuştur ; bir gün evvel şu askeri ⁴ Memleketeyn'e idhâla gayret eyliyesin !

Boğdan konsolosu Bizani tarafından Mart'ın ikisinden Bükreş konsolosuna gelen havâdisi, konsolos mersûm elçiye yetiştirür : Dünkü gün Ipsilânti dört-beş bin adem ile Yaş'dan kalkup, Roman yolunu tutdu ; bundan evvelce, Pazar günü, Ipsilânti kiliseye varup, yanında olanlara yemin virdirdi ve bayraklarını okutdu ; evâhirde iki gün zarfında Ipsilândi takımı birkaç ev basdı ve bargirler zor ile aldı ; şehrin nizâmı ve intizâmı Arnavud takımına muhavvel olup, bunları Mihâl ⁵ [başkaca] topladı, ancak beledi-yi asker dahi topladılar, ve hâzır olundukdan sonra şehrin muhâfazası bunlara ihâle olunup, Arnavud takımı Mihâl' ın yanında olacak ; boyârların Rusya imparatoruna yazdıkları kâğıdın cevâbı henüz gelmedi ise, dahi imparator mûmâileyha içlerinden birkaçını me'mûren göndermek isterler, kaldı ki aralarını bulamıyorlar, hatta bu bâbda Mihâl ile müttefik-ür-re'y değiller deyü kâğıd-ı mezkûrede mestûrdur.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 76 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümayûn Tasnifi, nr. 45 424).

Traducerea raportului cuprinzînd știri despre Moldova, scris la data de 7 martie, de consulul de la București¹ către elciul Rusiei² și prezentat Înaltei Porți de sus-menționatul [elciu].

Traducerea raportului prezentat Înaltei Porți, după ce a sosit la elciul Rusiei, din partea consulului de la București.

[*Hatt-ı hümayûn*]³: A fost văzută de mine; să se facă eforturi ca oastea aceea⁴ să intre în Principate o zi mai devreme!

Știrile sosite la 2 martie, la consulul de la București, din partea lui Pisani, consulul din Moldova, sînt trimise elciului de către consulul amintit mai sus. În raportul pomenit se scriu următoarele:

„Ieri, Ipsilanti a plecat din Iași cu patru-cinci mii de oameni, apucînd-o pe drumul Romanului. Mai înainte de aceasta, în ziua de duminică, Ipsilanti, mergînd la biserică, i-a pus pe cei de lîngă el să jure și a pus să se binecuvînteze drapelele sale. În sfîrșit, timp de două zile, banda lui Ipsilanti a jefuit cîteva case și a luat cu forța cai. Ordinea și liniștea orașului au fost lăsate în seama arnăuților; Mihail⁵ i-a adunat [separat] de aceștia; dar au adunat și oastea municipală. După ce [aceasta] va fi pregătită, paza orașului va fi încredințată ei, arnăuții vor fi pe lîngă Mihail. Deși răspunsul la memoriul pe care boierii l-au scris împăratului Rusiei nu a sosit încă, vor să trimită pe cîteva dintre ei, cu misiune, la împăratul menționat mai sus. Prin urmare, [boierii] nu se înțeleg între ei, iar în această privință nu sînt de aceeași părere cu Mihail“.

¹ Alexandru Pini, consulul Rusiei la București.

² Baronul Stroganov, însărcinat cu afaceri al Rusiei la Poartă.

³ Autograf imperial; rezoluția sultanului.

⁴ Oastea otomană.

⁵ Probabil Mihail Suțu, domn al Moldovei (1819—1821).

20

1821 [februarie 26]/martie 10, Constantinopol.

Constantinople, le 10 mars 1821

No. 17

Déchiffrement

Monsieur le Baron,

Des troubles ont éclaté en Valachie depuis la mort du prince Suzzo et ils sont parvenus à un point allarmant. Ils ont commencé par un rassemblement de quelques hommes qui se sont réunis dans la Petite Valachie, sous les ordres d'un certain Théodoraki, employé jadis comme capitaine au service de Russie. Le nombre des révoltés a augmenté rapidement. On dit qu'ils sont aujourd'hui près de 2 000 et on va jusqu'à porter ce nombre à 6 000. Le chef a adressé au peuple plusieurs proclamations, dans lesquelles il annonce qu'il n'a pris les armes que pour délivrer les habitants du pays de la tyrannie des grecs et des

106

boyards. Il ne commet aucune exaction, paye très bien ses gens et les vivres dont il a besoin. Le plan, la conduite et les ressources de ce chef paraissent indiquer qu'il est mis en avant et qu'il est dirigé et soutenu. Les boyards, justement allarmés, ont expédié plusieurs tartares à Constantinople pour prévenir la Porte de l'état des choses. Monsieur Pagé me donne des nouvelles et j'ai l'honneur des les transmettre à Votre Excellence.

Il y a un fréquent échange de notes entre la Porte et Monsieur de Strogonoff et la Porte, m'a-t-il dit, croit que la Russie favorise les troubles de la Valachie ; mais elle verra le contraire. Il voudrait qu'elle prit des mesures répressives et qu'elle y employât des troupes, mais qu'elle les payât, qu'elle les contint et qu'elles ne vécussent pas aux dépens du pays. Il s'élève contre le parti que la Porte paraît vouloir prendre d'offrir une amnistie aux révoltés. Il m'a dit que si elle ne punit pas, il exigera que le chef lui soit remis comme russe et qu'il sévira contre lui. Il n'est pas content du consul de Russie à Bucharest qui n'a pas agi et qui ne l'a pas instruit comme il l'eut désiré.

Monsieur Franchini me donne à l'instant les renseignements suivants.

Les mouvements qui ont éclaté dans la Petite Valachie ont été représentés à la Porte comme suite des conférences secrètes tenues sur le Pruth, entre le fils du prince Ypsilanti, qui est en Russie depuis 1806 et l'homme de confiance de Michel Suzzo, prince de la Moldavie. Ces conférences ont été fréquentes et le secret en a été dévoilé par une personne que Michel Suzzo a imprudemment disgraciée. Ce prince a fait, au reste, de nombreux efforts pour obtenir le gouvernement de Valachie ; tandis que, d'une autre côté, Alexandre Ypsilanti s'est éloigné des provinces méridionales de la Russie pour voyager en Autriche.

J'ai assisté avec quelques personnes de l'ambassade à une petite fête qui a eu lieu chez monsieur de Strogonoff, le dimanche gras. Il avait expédié, ce jour même, un officier de sa légation à Laybach.

Le ministre de Russie est venu hier de Buyuk-déré pour voir l'ambassadeur d'Angleterre ; il en avait été empêché jusqu'à présent par les affaires multipliées, par les courriers qu'il avait eus à expédier et par le mauvais temps.

L'ambassadeur d'Angleterre a notifié son arrivée à la Porte qui l'a fait complimenter par le drogman S. Callimachi. Quelques jours avant, il avait fait ses visites sans cérémonie aux ministres et chargés d'affaires. Il m'avait surpris dans mon cabinet où je l'avait reçu accompagné de Messieurs Frère et Hamilton.

J'ai l'honneur de vous transmettre un rapport de Monsieur Jouanin, avec la liste de changements qui viennent d'avoir lieu. J'ai déjà fait complimenter les nouveaux ministres et j'ai reçu leurs remerciements, ceux du kiaya-bey ont été très affectueux et ceux du reis-effendi actuel ont été pleins de politesse.

Agréez . . .

Signé : Vicomte de Viella

P.S. Le ministre de Russie est venu ici, par suite de l'événement relaté dans le paragraphe suivant. Il s'est arrêté quelque temps dans mon cabinet, il a signé une note qu'il a, de suite, envoyée à la Porte. Elle est dans l'intention d'envoyer des troupes en Valachie pour y remettre l'ordre dès qu'elle en sera requise par la caymacan du pays

et elle l'a annoncé au ministre de Russie qui y répond par cette note. Il se prête à l'entrée, dans ce cas qui admet exception aux arrangements existants ; mais pour prévenir l'abus de ces exceptions et pour régulariser l'opération, il demanda qu'elle soit concertée entre le Divan de Bucharest et le consul de Russie et qu'il soit pris des mesures justes et énergiques pour la paye et la subsistance des troupes et pour le maintien de l'ordre.

Le feu a pris hier à la chancellerie de Russie, au moment où le ministre venait de la quitter pour retourner à Buyuk-déré.

La promptitude des secours a fourni les moyens de sauver les archives, mai elle n'a pu préserver l'intérieur de la maison qui a été dévoré par les flammes ; elle était en pierres et cette construction a arrêté le feu qui a été contenu et ne s'est pas communiqué au dehors.

Signé : Vicomte de Viella

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 44—46
(Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Nr. 17

Descifrare

Constantinopol, 10 martie 1821

Domnule baron,

Tulburări au izbucnit în Țara Românească după moartea principelui Suțu și ele au ajuns la un punct alarmant. Ele au început printr-o adunare a citorva oameni care s-au reunit în Oltenia, sub ordinele unui ȃreacare Tudor, folosit odinioară în calitate de căpitan în serviciul Rusiei. Numărul revoltaților a crescut rapid. Se spune că ei au ajuns în prezent la aproape 2 000, ba chiar unii ridică această cifră la 6 000. Conducătorul a adresat poporului mai multe proclamații, în care anunță că n-a pus mina pe arme decât pentru a elibera țara de tirania grecilor și a boierilor.

El nu comite nici un fel de extorcări, își plătește foarte bine oamenii și alimentele de care au nevoie. Planul, purtarea și resursele acestui șef par să indice că el este împins de cineva, și că este dirijat și susținut. Boierii, pe bună dreptate alarmați, au expediat la Constantinopol mai multe ștafete, pentru a preveni Poarta despre starea de lucruri.

Dl Pagé îmi trimite știri, pe care am onoarea să le transmit Excelenței Voastre.

Există un frecvent schimb de note între Poartă și dl Stroganov, iar Poarta — după cum mi-a spus el — crede că Rusia favorizează tulburările din Țara Românească, Poarta va constata însă contrariul. El ar voi ca Poarta să ia măsuri represive și să folosească acolo trupe, dar să le plătească, să le țină în friu și ele să nu se întrețină pe cheltuiala țării. El este împotriva atitudinii pe care Poarta pare că vrea să o ia, oferind amnistie revoltaților. El mi-a spus că dacă Poarta nu pedepsește, el va cere ca șeful să-i fie predat, ca rus, și îl va pedepsi cu asprime. Nu este mulțumit de consulul Rusiei la București, care n-a acționat și care nu l-a informat cum ar fi dorit el.

Dl Franchini îmi dă acum informațiile următoare :

Mișcările care au izbucnit în Oltenia au fost prezentate Porții ca urmare a conferințelor secrete ținute pe Prut, între fiul prințului Ipsilanti, care se află în Rusia din 1806 și omul de încredere al lui Mihail Suțu, principele Moldovei. Aceste conferințe au fost frecvente, iar secretul lor a fost dezvăluit de o persoană pe care Mihail Suțu, în mod imprudent, a dizgrațiat-o. Acest prinț a făcut de altfel numeroase eforturi pentru a obține domnia în Țara Românească ; în timp ce, pe de altă parte, Alexandru Ipsilanti s-a îndepărtat de provinciile de sud ale Rusiei, pentru a călători în Austria.

Am asistat împreună cu câteva persoane de la ambasadă la o mică petrecere care a avut loc în duminica Floriilor la dl Stroganov. El expediasă chiar în acea zi la Laibach un funcționar de la legația sa.

Ministrul Rusiei a venit ieri de la Büyükdere, pentru a-l vedea pe ambasadorul Angliei ; el fusese împiedicat pînă acum de numeroase treburi, de corespondența pe care a trebuit să o expedieze, precum și de vremea rea.

Ambasadorul Angliei a notificat sosirea sa la Poartă, iar aceasta i-a salutat prin dragomanul S. Callimachi. Cu câteva zile mai înainte, el făcuse vizite neoficiale miniștrilor și însărcinaților cu afaceri. M-a surprins în cabinetul meu, unde l-am primit, însoțit fiind de domnii Frère și Hamilton.

Am onoarea să vă transmit un raport al dlui Jouannin, cu lista schimbărilor care au avut loc. Am salutat deja pe noii miniștri și am primit mulțumirile lor ; cele ale lui chehaia-bei au fost foarte afectuoase, iar cele ale actualului reis-efendi au fost pline de politețe.

Primiți...

Semnat : Viconte de Viella

P.S. Ministrul Rusiei a venit aici, ca urmare a evenimentului relatat în paragraful următor. El s-a oprit cîtva timp în cabinetul meu, a semnat o notă, pe care apoi a trimis-o Porții. Poarta are intenția să trimită trupe în Țara Românească, pentru a reinstala ordinea, îndată ce va fi solicitată de caimacamul țării, și a anunțat acest lucru ministrului Rusiei, care răspunde prin această notă. El consimte la intrarea trupelor, în cazul cînd admite o excepție față de aranjamentele existente, dar, pentru a preveni abuzul cu astfel de excepții și pentru a reglementa operațiunea, a cerut ca aceasta să fie pusă de acord între divanul din București și consulul Rusiei și să se ia măsuri juste și energice pentru plata și subzistența trupelor, ca și pentru menținerea ordinii.

Un incendiu a izbucnit ieri la cancelaria Rusiei, în momentul în care ministrul o părăsise tocmai, spre a se întoarce la Büyükdere. Promptitudinea ajutoarelor a oferit mijloacele de a salva arhiva, dar n-a putut feri interiorul clădirii, care a fost mistuit de flăcări ; ea era de piatră și acest fel de construcție a oprit incendiul, care a fost înăbușit și nu s-a transmis în afară.

Semnat : Viconte de Viella

My Lord,

Prince Charles Callimaki, formerly Hospodar of Moldavia is appointed to exercise that office in Wallachia.

It is said that the influence of Russia was exerted in a different direction, and that it was the wish of the Russian Envoy here, that Prince Nicolas Suzzo, Son of the late Hospodar, should succeed his Father, or at least should act as Hospodar during the remainder of the Seven Years to which his Father's Administration would have extended, had it not been interrupted by his decease. It is certain that the Widow of the late Prince made an offer to the Porte of Thirteen Millions of Piastres to procure this post for her Son, but the influence of Halet Effendi (the Sultan's Favourite) rendered unavailing a mode of argument seldom employed in this Country without better success.

On the death of the late Prince of Wallachia, a Person named Theodori raised the Standard of revolt, and placing himself at the head of a body of Arnaut Troops, declared his intention of redressing the grievances which had been occasioned by the mal-administration of the Prince, and of compelling the Boyars to respect the privileges granted by Turkey to the Wallachians. He established his Head-Quarters at the Monastery of Tissamanka, an almost impregnable post, about Sixty miles from Bucharest. He was speedily joined by great numbers, and the Wallachian Government, terrified and helpless, did not even oppose an appearance of resistance to the Insurgents. The last accounts which have been received here from Bucharest, and which are of the 21-st Ultimo, represent, that the greatest confusion and alarm prevailed in that City ; — that the arrival of Theodori was hourly expected, and that he has already sent to require from the Boyars an unqualified and immediate compliance with his demands in favour of the Wallachians.

Theodori was formerly in the service of Russia, and is decorated with the Insignia of several Russian Orders, one of which he has very lately received. He has permitted himself to assert in his Proclamations, that his present Revolt is sanctioned by the Court of St. Petersburg, and not discouraged by that of Vienna. The Porte has accordingly addressed Notes to the Austrian Internuncio and to the Russian Envoy, in which, while its' belief in the assertions of Theodori is studiously disclaimed, sufficient dissatisfaction is manifested, to call forth from these Ministers a prompt and indignant disavowal (in the name of their Courts) of Theodori's present Proceedings. The Porte has not only declared itself satisfied with this disavowal, but as a proof of its Confidence in the friendly intentions of the Two Imperial Courts, it has requested the Russian and Austrian Ministers to instruct their respective Consuls at Bucharest, to concert with the Wallachian Government as to the best means of defending that Place against the attack with which it is menaced.

I have the honour...

Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 425, c. 12—15 (Public Record Office, London. Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 98).

Exceleență,

Scarlat Callimachi vodă, fostul domn al Moldovei, a fost numit să ocupe această funcție în Țara Românească.

Se spune că influența Rusiei s-ar fi exercitat înspre o altă alegere și că reprezentantul rus de aici ar fi dorit ca beizadeaua Nicolae Suțu, fiul fostului domn, să fi urmat în scaunul tatălui său sau cel puțin să fi fost lăsat să domnească, în perioada rămasă din cei șapte ani cuveniți administrației părintelui său, întreruptă prin moartea lui. Este sigur că văduva fostului domn a făcut o ofertă Porții de 13 milioane piaștri pentru a asigura această demnitate fiului ei, dar influența lui Halet efendi (favoritul Sultanului) a zădărnicit un mod de convingere arareori folosit fără un succes desăvârșit în această țară.

La moartea fostului domn al Țării Românești, un individ, anume Tudor, a ridicat steagul răscoalei și punându-se în fruntea unei cete de arnăuți, a făcut cunoscută dorința sa de a îndrepta relele pricinuite de reaua gospodărire a domnului și de a sili pe boieri să respecte privilegiile acordate românilor de Turcia. El și-a așezat tabăra la mănăstirea Tismana, un loc întărit aproape de nepătruns, la vreo 60 de mile de București. I s-au alăturat de îndată o mulțime de oameni și Divanul Țării Românești, îngrozit și lipsit de ajutor, n-a schițat nici măcar vreun gest de rezistență în fața răsculaților. Ultimele știri pe care le-am primit aici de la București și care datează din 21 ale lunii trecute, arată că în acest oraș domnesc cel mai mare haos și alarmă, că sosirea lui Tudor era așteptată din ceas în ceas și că acesta ar fi și trimis să ceară de la boieri o necuvenită și neîntârziată îndeplinire a cererilor sale în folosul românilor.

Tudor s-a aflat mai înainte în slujba Rusiei și este decorat cu însemnele mai multor ordine rusești, dintre care unul a fost primit foarte de curînd. El și-a permis chiar să afirme în proclamațiile sale că răscoala sa de acum a izbucnit cu încuviințarea Curții din St. Petersburg și nu a fost dezaprobată nici de cea din Viena. Ca urmare, Poarta a adresat note internunțului austriac și reprezentantului rus, în care deși își dă silința să pună la îndoială afirmațiile lui Tudor, manifestă totuși o suficientă nemulțumire, fapt ce a provocat din partea acestor miniștri o neîntârziată și categorică dezaprobare (în numele celor două curți) față de mijloacele folosite în momentul de față de Tudor. Poarta s-a declarat satisfăcută nu numai cu această dezaprobare, dar ca o dovadă în plus a încrederii sale în intențiile prietenești ale celor două curți imperiale, a cerut ca rezidenții rus și austriac să-și instruiască respectivii consuli din București, ca să se consulte împreună cu Divanul Țării Românești pentru a lua cele mai potrivite măsuri de apărare a acestei așezări împotriva atacului de care este primejduită.

Am onoarea...

Strangford

Hochverehrter Herr Verwalter

Als ich meinen Brief vom 3. d. ihnen expedierte, glaube ich von dem Aufstande der Bauern aus Târgoviste eine Erwähnung gemacht zu haben, die Bauern sind auch ungefähr 400 an der Zahl, sind noch den 3. März abends vor Bukarest eingetroffen und haben eine Deputation aus ihrer Mitte an den Mitropoliten und Landes-Bojaren mit der Anfrage geschickt ob sie ihnen ihre Chrisovs über ihre Güter zurückgeben wollten oder nicht.

Die Bojaren, in die Enge getrieben, haben auf der Stelle alle Schriften von der Witwe des verstorbenen Fürsten tumultuarisch erhoben und, nachdem sie vorgezeigt und vorgelesen, sie diese öffentlich verbrannt, jedoch die Bauern vermissten unter diesen Schriften ihren von dem alten Const. Vodă Brancovan ausgefertigten Chrisov, welcher lautete: dass die Stadt Târgoviste mit der ganzen Umgebung ihnen wegen ihrer Tapferkeit auf ewige Zeiten geschenkt sein, und forderten mit Anstürme und unter verschiedenen Drohungen diese Schrift, allein keiner von den Bojaren wollte etwas davon wissen. Die Bauern weisen sich aus, dass dieser Chrisov sich in den Händen des alten Golescu befand, man nahm noch lebende zwei Söhne ins Verhör, besonders den Iordake Golescu, welcher Grosslogofet ist, weil die Bauern diesen beschuldigten, dass er ihren Chrisov dem verstorbenen Fürsten um 15 000 Piaster verkauft hat, dieser legte öffentlich in der Kirche vor allen Bauern den Haupteid ab: dass er diesen Chrisov nie gesehen habe; nun trat der zweite Bruder von diesem Bojaren öffentlich und erbot sich auch den Eid abzulegen, dass er diesen Chrisov unter den Schriften seines Vaters gefunden und wie er ihn gelesen. Auch ein zweiter Bojar dazu gekommen welcher auch das Zeugniß gegeben hat; nun ist der Prozess zwischen den zwei Brüdern im Gange. Die Deputation der Bauern ist noch hier, die anderen 400 aber haben sich wieder zerstreut.

Seit dieser Zeit laufen die Bauern von allen Seiten heran und über alle Bedrückungen fordern sie Ersatz, welchen die Bojaren auch leisten.

Der Domnu Tudor von dem ich in meiner ersten Briefe vom 3. März das umständliche mitgeteilt habe, hat nach Umgehung der Stadt Crajova sich nach Râmnic ins Gebirge gezogen. Er hat schon mehrere Distrikte in seiner Gewalt.

Laut gestern eingelaufenen Nachrichten besteht seine Macht aus 8 000—10 000 Mann und von Tag zu Tag wird er furchtbarer. Vor 2 Tagen sind auch die 3 Kaimacams aus Constantinopel hier eingetroffen, diese sprengten aus, dass die Türken im Anzuge sind um den Tudor zu bekämpfen, zu welchen Zwecke sie von den Bojaren 250 000 Piaster erhoben und nach Constantinopel geschickt haben; allein gut unterrichtete Personen wollen behaupten, dass dieses Geld für den Tudor bestimmt sei, nämlich damit zu bestechen, damit er sich unsichtbar macht, denn die Griechen fürchten sehr, dass wenn die Türken in Land kommen die Russen sicher nicht die Hände im Schoss halten werden, um so mehr als der hiesige russische Consul vom Ministerium aus Constantinopel den Verweis bekam warum er nicht zugelassen hat, dass die Bojaren die Türken um Hilfe gerufen haben. Er hätte sich nicht drein

mischen sollen. Am Schluss des Briefes kamm Herr Agent Secretär eben aus der Kanzlei und erzählte, dass gestern abends die Estaffette aus Galatz eingetroffen mit den Nachrichten. ein Arnauten-Kapitän ist mit einem Türken im Streit geraten, worauf der Türke dem Kapitän eine Ohrfeige gab, der Kapitän zog die Pistole und schoss den Türken tod, worauf der Kapitän alle Arnauten, Griechen und Albanesen sammelte und über die anderen Türken hergefallen sein. so dass sie in einer Nacht 300 Türken und mit einem Wort alle Türken umgebracht haben, was in Galatz war.

Ferner ist bei dieser Revolution die Stadt mehr als in 10 Orten angezündet und ganz verbrannt. Dieser Kapitän bemächtigte sich nicht nur der Arnauten der todgeschlagenen Türken, sondern auch ihrer an Schiffen habenden Kanonen und zog sich in die Moldau, alle Dörfer schlossen sich an ihn und sind gegenwärtig in Marsch gegen Iassy. Die Bojaren packen hier alles zusammen und machen sich bereit zur Flucht nach Hermannstadt und Kronstadt und dies aus Ursache weil sie fürchten die Türken möchten kommen und aus Rache alle Griechen umbringen.

Die Siebenbürger Grenze gegen die Wallachei ist voll Militär. O ! Gott ! wenn es nur kommen möchte.

Der russische Consul aus Galatz hat sich geflüchtet. Was mit dem Consul geschehen ist, ist bis dato nicht bekannt.

(ss) Popovich

Bukarest, am 10. März 1821

Bundesministerium Archiv für Inneres. Polizei-Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821*, in „Revista arhivelor“, vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 178—180.

Mult stimat domnule administrator,

Cînd v-am expediat corespondența mea din 3 curent, cred că am menționat răscoala țăranilor din Tîrgoviște, țăranii sînt ca la vreo 400 la număr, au și ajuns în seara zilei de 3 martie în fața Bucureștilor și au trimis mitropolitului și boierilor pămînteni o deputație aleasă din rîndurile lor ca să-i întrebe dacă vor sau nu să le înapoieze hrisoavele care le întăresc dreptul asupra posesiunilor lor.

Boierii, strînși cu ușa, au confiscat pe loc cu mare zarvă toate hîrțiile de la văduva răposatului principe și, după ce le-au cercetat și citit cu glas tare, le-au ars în public. totuși țăranii au descoperit că dintre aceste hirtii lipsea hrisovul dat de bătrînul vodă Constantin Brîncoveanu și care suna astfel : orașul Tîrgoviște, cu împrejurimile sale, le este dăruit pe veci ca recunoaștere a vitejiei lor, iar ei au pretins cu vehemență și fel de fel de amenințări această hirtie, dar nici un boier nu voia să recunoască a ști ceva despre ea. Țăranii au arătat că hrisovul se afla în mîinile bătrînului Goleescu și atunci au fost întrebați doi dintre fiii lui, încă în viață, mai ales Iordache Goleescu, mare logofăt, pentru că țăranii îl învinuiau că a vîndut răposatului principe hrisovul cu 15 000 de piaștri, iar acesta a declarat în mod public sub prestare de jurămint, în fața tuturor țăranilor că nu văzuse niciodată acest hrisov ; atunci a ieșit în față al doilea frate al celui boier și s-a oferit să declare sub prestare de jurămint că găsise hrisovul acela printre actele tatălui

său și că-l citise. După aceea s-a mai ivit un boier care a depus și el mărturie, acum procesul dintre cei doi frați este în curs. Delegația țărănilor se mai află aici, ceilalți 400 însă s-au împrăștiat din nou.

De atunci vin țărani din toate părțile încoace și pretind despăgubiri pentru toate nedreptățile, pe care boierii le și compensează.

Domnul Tudor, asupra căruia am relatat amănunțit în corespondența mea din 3 martie, după ce a ocolit orașul Craiova, s-a tras în munți, la Rîmnic. Mai multe județe au și ajuns în puterea lui.

Potrivit știrilor parvenite ieri, forțele de care dispune se ridică la 8 000—10 000 de oameni și devin din zi în zi tot mai de temut. De două zile au sosit aici de la Constantinopol cei trei caimacami, răspinzind vestea că turcii se pregătesc să se lupte cu Tudor, în care scop ei au strins de la boieri suma de 250 000 de piaștri și au trimis-o la Constantinopol; însă persoane bine informate pretind că banii aceștia sînt destinați lui Tudor, anume pentru a-l corupe, ca să se facă nevăzut, deoarece grecii se tem foarte că dacă turcii intră în țară, rușii cu siguranță că nu vor sta cu mîinile în sân, cu atît mai mult cu cît consulul rus de aici a primit de la ministerul din Constantinopol mustrare că nu i-a lăsat pe boieri să-i cheme în ajutor pe turci. El n-ar fi trebuit să-și permită această imixtiune. Tocmai cînd să-mi închei corespondența, domnul agent secretar a ieșit din cancelarie și a relatat că aseară a sosit de la Galați curierul cu știrea că un căpitan de arnăuți s-a luat la ceartă cu un turc, acesta i-a tras o palmă, iar căpitanul și-a scos pistoalele și l-a ucis, după care i-a strîns pe toți arnăuții, grecii și albanezii și s-a năpustit asupra celorlalți turci, astfel că într-o singură noapte au fost măcelăriți 300 de turci, sau, într-un cuvînt, toți turcii care erau în Galați.

Pe urmă, răzmerița a pus foc în mai mult de zece locuri ale orașului, care a fost în întregime pîrjolit. Odată cu arnăuții care au ucis pe turci, căpitanul acela a luat cu el și tunurile pe care le aveau pe nave și a plecat în Moldova, toate satele i s-au alăturat și acum ei se îndreaptă în marș către Iași. Aici, boierii își strîng lucrurile și se pregătesc să fugă la Sibiu și Brașov, din cauză că se tem că ar putea să vină turcii și să se răzbune măcelărind toți grecii.

Granița Transilvaniei cu Țara Românească este înțesată de armată. O, Doamne numai de-ar veni !

Consulul rus de la Galați a fugit. Pînă acum nu se știe ce s-a întîmplat cu consulul.

(ss) Popovich

București, 10 martie 1821

23

1821 [februarie 26]/martie 10, Pera (Constantinopol).

Bulletin, Péra de Constantinople, le 10 mars 1821

[...] ¹ Des troubles causés en Valachie par un certain Téodore Vladimiresco après la mort du dernier hospodar qui obtint, le 13 du mois passé, un successeur dans la personne du prince Charles Callimachie

paraissent prendre une tournure sérieuse et nécessiteront des moyens violens de la part de ce gouvernement [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 25—28 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2 396).

Buletin, 1821 martie 10, Pera, Constantinopol

[...] ¹ Tulburările din Țara Românească cauzate de un anume Tudor Vladimirescu, după moartea ultimului voievod care, la 13 a lunii trecute, obținuse un succes în persoana prințului Scarlat Callimachi, par să ia o întorsătură serioasă și vor reclama din partea acestui guvern măsuri violente [...] ².

¹ Sînt arătate schimbările petrecute în rîndurile marilor demnitari de la Poartă.

² În continuare despre sosirea la Poartă a ambasadorului britanic și vizitele sale de curtoazie.

24

1821 [februarie 26]/martie 10, Viena.

Vienne, le 10 mars 1821

Monsieur le Marquis,

[...] ¹ Les dernières lettres de Buckarest arrivées ici par le courrier de Constantinople, nous apprennent qu'il s'est formé dans la petite Valachie (dont la capitale est Crayowa) un corps d'insurgens, sous les ordres et la conduite d'un certain Théodor, les quels ont émanés (sic !) des proclamations incendiaires et séditieuses portant pour épigraphe, «guerre aux chateaux, paix pour chaumières» ; tandis que leur chef a adressé au grand seigneur une lettre très respectueuse par la quelle il proteste de la soumission et de l'obéissance de sa petite armée (que les uns estiment de 300, d'autres de 3 000 hommes) et déclare à sa Hautesse, qu'elle n'a pris les armes que pour réprimer les abus et les vexations que se permettent les fonctionnaires publics et les employés de l'hospodar. Le conseil de régence nommé par le prince défunt au lit de la mort, ayant envoyé 60 albanais qui composaient la garde du palais, pour s'opposer à la marche et aux dévastations de ces rebelles, ces malheureux qui sont pour la plus part l'écume de la canaille de leur pays, et chargés de toutes sortes de crimes, ont abandonné leur chef et se sont joints aux insurgés. L'on attend donc avec impatience l'arrivée du nouvel hospodar, qui selon les lettres de Constantinople parvenues à cette chancellerie d'état par le courrier ordinaire qui a été rejoint à Buckarest par une estaphette partie quelques jours après lui, avait été choisi dans la personne du prince Kallimachy, l'un des 3 plénipotentiaires ottomans chargés de la négociation avec monsieur le baron de Stroganoff, dans l'espoir que sa présence parviendra à remettre l'ordre dans cette Principauté [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 30—35 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 628).

Domnule Marchiz,

[...] ¹ Ultimele scrisori de la București, sosite aici prin curierul din Constantinopol, ne comunică faptul că în Oltenia (a cărei capitală este Craiova), s-a format un corp de insurgenți, sub conducerea și ordinea unui oarecare Tudor, care a lansat proclamații incendiare și instigatoare purtând ca moto „război palatelor, pace colibelor“; în timp ce conducătorul lor a adresat sultanului o scrisoare foarte respectuoasă prin care asigură de supunerea și ascultarea micii sale armate (pe care unii o estimează la 300, iar alții la 3 000 de oameni) și declară Înălțimii Sale că această armată nu a luat armele decît pentru a reprima abuzurile și vexațiunile pe care și le permit funcționarii publici și slujbașii domnitorului. Consiliul de regentă, numit de prințul defunct pe patul de moarte, a trimis 60 de albanezi care compun garda palatului pentru a se opune marșului și devastărilor acestor rebeli; acești nenorociți, care sînt în majoritate drojdia sărăcimii țării lor și sînt învinuiți de tot soiul de crime, și-au abandonat șeful și s-au alăturat insurgenților. Se așteaptă, deci, cu nerăbdare venirea noului domnitor, care, în conformitate cu scrisorile de la Constantinopol care au ajuns la cancelaria de stat prin curierul obișnuit, care s-a întîlnit la București cu ștafeta plecată cîteva zile după el, a fost ales în persoana prințului Callimachi, unul dintre cei 3 plenipotențieri otomani însărcinați să negocieze cu dl baron Strogonov în speranța că prezența sa va reuși să readucă ordinea în acest principat [...]. ²

¹ Se referă la pregătirile de represiune ale armatei austriece împotriva mișcărilor din Italia.

² Negocierile de la Laibach; discuții cu prințul Kosloski.

25

1821 [februarie 27]/martie 11, Constantinopol.

Traduction d'une lettre adressée par Son Excellence, le Reis-Effendi de la Sublime Porte, à Son Excellence Monsieur le comte de Nesselrode, conseiller privé de Sa Majesté l'empereur et padichak de toutes les Russies, en date du 19 de la lune dzénazioul ahir 1236/11 mars 1821.

Très illustre, très honoré et très excellent ami,

Après vous avoir adressé des saluts analogues aux rapports d'amitié et d'intimité j'ai l'honneur de vous informer amicalement que puisque la Sublime Porte désire constamment de conserver pour toujours la paix et l'intime amitié qui existent entre elle et la Cour Imperiale de Russie, son ami intime et voisine, et en la préservant de toute atteinte grande ou petite, de procurer une longue tranquillité et une sécurité permanente à ses sujets, et qu'il n'y a aucun doute que la dite Cour Imperiale n'était animée des mêmes sentiments et ne suive exactement le même principe; il est du devoir de l'amitié réciproque, toutes les fois qu'il arrive quelque cas tendant à troubler le bon ordre, de s'unir d'efforts et de volonté pour le prévenir. Le cas qui fait l'objet de la présente est sans doute de cette nature.

Immédiatement après la mort du prince Alexandre Soutzo, ci-devant hospodar de Valachie, un certain aventurier nommé Vladimiresko, ancien habitant de la Valachie, et qui pendant la guerre précédente s'étant

trouvé au service de la Russie parvint à obtenir le rang d'officier, guidé par sa méchanceté naturelle, a osé se porter à des actions séditeuses qui ont troublé le repos et la sécurité des habitants de cette Principauté.

La Sublime Porte, se voyant dans la nécessité de viser aux moyens propres à réprimer l'insurrection et à rétablir le repos dans la Principauté, avait fait connaître ses intentions à ce sujet à Son Excellence Monsieur le baron de Strogonoff, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies, auprès d'elle, et Son Excellence en se conformant aux dispositions amicales de Sa Majesté impériale et en suivant l'impulsion de sa propre loyauté et de sa sagacité, avait non seulement adhéré aux mesures salutaires prises à cet effet par la Sublime Porte conformément aux traités, mais aussi en déclarant que le dit rebelle a perdu ses droits à la protection de la cour impériale de Russie. Elle avoit écrit un ordre au consul général de cette cour résident en Valachie contenant les directions analogues à l'exigence du cas. Je me fais un plaisir d'annoncer à Votre Excellence que cette conduite de monsieur l'envoyé, entièrement conforme aux espérances amicales de la Sublime Porte, a causé sa parfaite satisfaction.

Mais dans cet intervalle quelques employés de la Sublime Porte dans les forteresses du Danube saisirent un émissaire d'Alexandre Ipsilanti, fils de Constantin Ipsilanti, qui s'était autrefois réfugié en Russie, avec des papiers adressés furtivement par celui-ci de la ville de Kichnow, où il demeurait précédemment, à la nation servienne et aux habitants d'autres contrées et contenant des invitations de sa part à la révolte et à l'insurrection. Ces papiers envoyés à Constantinople informèrent d'abord la Sublime Porte des menées criminelles de cet audacieux, qui, pour appuyer ses desseins coupables, osa publier que sa conduite était connue et approuvée par la Russie. Quoique la Sublime Porte soit fermement persuadée que l'Empire de Russie et particulièrement l'empereur Alexandre, renommé en Europe par ses principes de droiture et de moralité et par sa politique sage et loyale, ne peut jamais approuver de pareilles actions coupables, dont l'effet seroit la bouleversement de l'ordre social, le ministère de Sa Hautesse se préparait déjà à faire part, de cet événement à monsieur l'envoyé, lorsque Son Excellence en prévenant cette communication demanda une prompte entrevue avec moi et dans cette entrevue après avoir énoncé en préambule les dispositions amicales de sa cour, conformes à l'attente de la Sublime Porte, remit entre mes mains les lettres adressées à Son Excellence par Alexandre Ipsilanti et par le prince Michel nommé précédemment hospodar de Moldavie, ainsi que les rapports envoyés sur le même sujet par les consuls de Russie résidents dans les Principautés. Ces pièces contenaient en succinct, que le dit Alexandre ayant passé le Pruth le 22 du mois passé avec une suite de vingt à trente hommes armés, arriva vers le soir à Yassi, et réunifiant autour de lui les vagabonds qu'il rassembloit en secret depuis longtemps dans la ville et dans les districts, il s'empara de cette capitale ; que le dit voivode, se montrant infidèle et ingrat envers la Sublime Porte, s'unit ouvertement à Ipsilanti et tua les musulmans qui s'étaient trouvés à Yassi, que le même meurtre ayant été commis à Galatz, plusieurs musulmans tombèrent martyrs de la cruauté de leurs assassins, et que la ville de Galatz fut consummée par les flammes ; que le dit révolté, dans le vague dessein

d'insurger toute la nation grecque et d'effectuer ses projets audacieux, fit répandre divers bruits, et entre autres celui de l'assentiment de la Russie ; que des requêtes furent envoyées à Sa Majesté Imperiale pour la prier d'introduire une armée russe dans les principautés afin de les préserver de l'entrée des troupes ottomanes, que la Sublime Porte serait forcée de faire marcher à l'effet de réprimer l'audace des insurgés et d'autres détails sur cette affaire. Monsieur l'envoyé, après avoir réitéré les assurances des dispositions amicales et du désir constant qui anime Sa Majesté l'empereur de Russie, de conserver la paix et la bonne harmonie entre la Sublime Porte et son empire, ajouta que l'entreprise coupable et la conduite séditeuse d'Ipsilanti lui a été uniquement suggérée par sa propre méchanceté ; que quoiqu'il ait voulu faire croire qu'il agit au su de la Russie celle-ci ignore et désavoue entièrement sa conduite ; que Sa Majesté Impériale ne se prêtera aucunement aux sollicitations qui lui ont été faites au sujet de l'introduction d'une armée russe dans les principautés ; que le dit chef des insurgés est considéré par Sa Majesté Impériale comme coupable et réprouvé ; et qu'enfin pour réprimer un moment plus tôt la révolte et faire renaître la tranquillité dans les dites principautés, la Russie est prête à accorder à la Sublime Porte toute secours moral et de foi que cette dernière voudroit lui demander.

Je dois avouer qu'au premières informations parvenues à la Sublime Porte sur cet événement, et vu les premiers progrès rapides d'Ipsilanti, celle-ci avait cru entrevoir dans cette affaire un peu de négligence de la part des employés de l'empire de Russie dans les principautés. Mais il m'est en même temps agréable d'assurer votre Excellence que la Sublime Porte connoissant depuis longtemps les sentiments personnels qui distinguent Sa Majesté Impériale, ses bonnes dispositions à l'égard de la Sublime Porte et les preuves de l'amitié sincère qu'elle lui a données et enfin la haute renommée dont Sa Majesté jouit parmi les souverains, était persuadée que ce monarque n'autoriserait jamais une pareille conduite criminelle et tendante à troubler le repos publique assuré aujourd'hui pour tous les gouvernements et pour toutes les nations, et à révolter toute la nation musulmane, et que non seulement en temps de paix, mais quand même par une simple supposition il seroit survenu quelque mésintelligence entre les deux hauts empires, il ne daigneroit point encore profiter des intrigues d'un méchant aventurier, traître et ennemi de son gouvernement et de sa nation. Les explications qui ont été données de la manière susdite par Monsieur l'envoyé [ont] fortifié cette attente.

En conséquence, pour informer la Cour Imperiale de Russie du désir de la Sublime Porte à cet égard, et des mesures qu'elle a été forcée de prendre, nous nous sommes de nouveau réunis avec Monsieur l'envoyé et le protocole de notre réunion informera Votre Excellence du détail de nos explications. La Sublime Porte, pour exterminer le dit Ipsilanti, haï et réprouvé par les deux empires à cause de l'action criminelle qu'il a commise, ainsi que ses adhérens dans le pays, aussi rebelles, infames et ingrats que lui, et pour éteindre le feu de l'insurrection avant que ses étincelles répandues plus loin allument le feu de la vengeance, mettent toute la nation musulmane en mouvement et troublent ainsi entièrement le repos public, s'est vue forcée par les devoirs de souveraineté et de justice de faire marcher un nombre suffisant de guerriers intrépidés. Mais il est certain qu'elle veut et

désire plus que tout autre de protéger les habitans paisibles et innocens et de tenir leur repos et leur sécurité, et que l'unique but de l'introduction des troupes étant de punir par le secours de Dieu, Ipsilanti et les traîtres et rebelles, ses adhérens, aucun dommage ne sera causé à qui que ce soit parmi les innocens de la part de l'armée musulmane qui entrera dans les pays.

Quoique monsieur l'envoyé ait offert de la part de sa cour une assistance de fait dans cette affaire, cette assistance de fait ne peut sûrement s'effectuer que par l'envoi d'une armée russe sur le territoire de l'Empire ottoman et cette mesure expliquée différemment dans les différentes provinces de l'empire et parmi la nation musulmane, ne peut que produire des mouvemens d'inquiétude. Les circonstances ne permettant pas donc d'accepter cette espèce de secours que le cas n'exige point d'ailleurs, la Sublime Porte se borne à demander un secours moral de la cour impériale qui consistera à démentir les bruits infâmes qu'Ipsilanti ose répandre pour parvenir à ses fins séditieuses, et à rendre vaines par là les trâmes odieuses qu'il ourdit dans les différentes provinces de l'empire.

La Sublime Porte se remettant entièrement aux sentimens d'amitié et de justice du très-majestueux et très puissant empereur demande en outre au cas qu'Ipsilanti et le voïvode susmentionné, son compagnon de crime, ainsi que d'autres rebelles, leurs adhérens battus et poursuivis par l'armée musulmane qui entrera dans les Principautés, se réfugient dans les Etats de sa Majesté, la punition de ceux d'entre eux qui sont ses sujets, et la restitution immédiate de ceux qui sont sujets de la Sublime Porte. Je demande aussi de mon côté les bons offices de Votre Excellence à ce sujet et les preuves de tout zèle pour le maintien de l'intimité entre nos cours respectives. A cet effet j'ai l'honneur de vous écrire la présente lettre et j'espère qu'à sa réception, vous voudrez bien employer vos soins amicaux au sujet de ce qui est énoncé plus haut.

Signé dans l'original
Mohammed-Hamid reissoul kioultab de la Sublime Porte

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Austria, rola 176, c. 140—146 (H.H. u. St. A. Wien, Staatenabteilungen, Russland III, Berichte K 31).

Traducerea unei scrisori adresate de Excelența Sa, reis-efendi al Sublimei Porți, Excelenței Sale, domnul conte Nesselrode, consilier particular al Maiestății Sale împăratul și padișahul întregii Rusii, cu data de 19 ale lunii djemazi-ul ahîr 1236/11 martie 1821.

Prea ilustre, onorat și excelent prieten,

După ce v-am adresat salutările similare raporturilor de prietenie și colaborare, am onoarea să vă informez în mod amical că, deoarece Sublima Poartă dorește în permanență să mențină pentru totdeauna pacea și strînsa prietenie ce există între ea și Curtea imperială a Rusiei, prietena sa apropiată și vecină și crușînd-o de orice lovitură mare sau mică [dorește] să ofere o pace îndelungată și o siguranță permanentă supușilor ei și n-are nici o îndoială că sus-numita Curte imperială este animată de aceleași sentimente și urmează același principiu; e de datoră prieteniei reciproce ca de fiecare dată cînd se întîmplă ceva ce

tinde să tulbure odihna să-și unească eforturile și voința pentru a o preveni. Întimplarea care face obiectul acestei scrisori e fără îndoială de această natură.

Imediat după moartea principelui Alexandru Suțu, fostul domnitor al Țării Românești, un oarecare aventurier numit Vladimirescu, vechi locuitor al Țării Românești, și care în timpul războiului precedent, aflându-se în slujba Rusiei, a ajuns să obțină gradul de ofițer, minat de răutatea sa naturală, a îndrăznit să se dede la acțiuni de răzvrătire care au tulburat pacea și siguranța locuitorilor acestui principat. Sublima Poartă, văzându-se obligată a folosi mijloacele proprii pentru a reprimă insurecția și pentru a restabili pacea în principate, a făcut cunoscute intențiile sale în această privință Excelenței sale, domnului baron Stroganov, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar pe lângă Sublima Poartă al Maiestății Sale împăratul Rusiei și Excelența Sa conformându-se dispozițiilor prietenești ale Maiestății Sale imperiale și urmînd impulsul propriei sale loialități și perspicacități, nu numai că a aderat la măsurile salutare luate în acest scop de către Sublima Poartă, conform tratatelor, ci declarînd, de asemenea, că numitul rebel și-a pierdut drepturile sale la protecția Curții imperiale a Rusiei. El a scris un ordin consulului general al acestei curți, rezident în Valahia, conținînd directive similare reclamate de acest caz. Am plăcerea de a anunța pe Excelența Voastră că această atitudine a domnului ambasador, în întregime conformă cu speranțele prietenești ale Sublimei Porți, a provocat profunde sa satisfacție.

Dar în acest răstimp cîțiva funcționari ai Sublimei Porți aflați în fortărețele de la Dunăre au prins un emisar al lui Alexandru Ipsilanti, fiul lui Constantin Ipsilanti, care se refugiase odinioară în Rusia, cu hîrtii adresate pe ascuns prin acesta din orașul Chișinău, unde locuise pînă atunci, către națiunea sîrbă și locuitorii din alte ținuturi și care conțineau îndemnuri din partea sa la revoltă și insurecție. Aceste hîrtii trimise la Constantinopol au informat mai întîi Sublima Poartă despre uneltirile criminale ale acestui individ cutezător care, pentru a-și sprijini planurile sale vinovate, a îndrăznit să scrie că comportarea sa era cunoscută și aprobată de Rusia. Deși Sublima Poartă e ferm convinsă că Imperiul Rusiei și în special împăratul Alexandru cunoscute în Europa pentru principiile sale de dreptate și moralitate și pentru politica sa înțeleaptă și loială, nu poate niciodată aproba asemenea acțiuni condamnabile al căror efect ar fi răsturnarea ordinii sociale, guvernul Înălțimii Sale se pregătea deja să împărtășească acest eveniment domnului ambasador, cînd Excelența Sa prevenind această comunicare, a cerut o întrevedere imediată cu mine, și în această întrevedere, după ce a enunțat în preambul dispozițiile prietenești ale curții sale, conforme așteptărilor Sublimei Porți, mi-a încredințat scrisorile adresate Excelenței Sale de către Alexandru Ipsilanti și de prințul Mihail, numit anterior domnitor al Moldovei, ca și rapoartele trimise asupra aceluiași subiect de consulii Rusiei, rezidenți în principate. Aceste documente conțineau, pe scurt, că numitul Alexandru, trecînd Prutul la 22 ale lunii trecute cu o trupă de 20—30 de oameni înarmați, a ajuns spre seară la Iași și reunind în jurul său vagabonzii pe care-i strîngea în secret de multă vreme, în oraș și în județe, a pus stăpînire pe această capitală; că numitul voievod arătîndu-se necredincios și nerecunoscător față de Sublima Poartă, s-a alăturat în mod deschis lui Ipsilanti și a ucis pe musulmanii care se găseau la Iași, că același masacru fiind comis la Galați mai mulți

musulmani au căzut martiri ai cruzimii asasinilor lor și că orașul Galați a fost mistuit de flăcări, că numitul răzvrătit în planul său fantezist de a ridica întreaga națiune greacă și de a-și înlăptui proiectele sale îndrăznețe, a răspândit diverse zvonuri, printre altele, acela al asentimentului Rusiei; că au fost trimise Maiestății Sale imperiale jalbe pentru a-l ruga să aducă o armată rusă în principate cu scopul de a le ocroti de intrarea trupelor otomane, pe care Sublima Poartă va fi forțată s-o pună în aplicare pentru a reprimă îndrăzneala răzvrătiților, și alte amănunte asupra acestor probleme. Domnul ambasador după ce a reînnoit asigurarea sentimentelor prietenesti și a dorinței constante ce o animă pe Maiestatea Sa împăratul Rusiei de a menține pacea și buna armonie între Înalta Poartă și imperiul său, a adăugat că acțiunea vinovată și comportarea de rebel a lui Ipsilanti i-au fost sugerate acestuia doar de propria-i răutate; că oricât ar fi vrut să se creadă că el acționează cu știrea Rusiei, aceasta ignoră și reneagă cu totul atitudinea sa; că Maiestatea Sa imperială nu se va preta în nici un fel solicitărilor care i-au fost făcute cu privire la introducerea unei armate rusești în principate, că numitul șef al răzvrătiților este considerat de Maiestatea Sa imperială ca vinovat și dezavuat; și că în sfârșit pentru a reprimă cu o clipă mai devreme revolta și pentru a face să renască liniștea în mai sus numitele principate, Rusia e gata să acorde Sublimei Porți tot sprijinul moral și de credință pe care aceasta din urmă ar vrea să i-l ceară.

Trebuie să mărturisesc că la primele informații parvenite la Sublima Poartă despre acest eveniment, și văzînd primele progrese, rapide, ale lui Ipsilanti, ea a crezut că întrevede în această problemă puțină neglijență din partea funcționarilor imperiului rus în principate. În același timp însă îmi face plăcere să o asigur pe Excelența Voastră că Înalta Poartă cunoscînd de multă vreme sentimentele personale ce o caracterizează pe Maiestatea Sa imperială, bunele sale intenții cu privire la Înalta Poartă și dovezile de prietenie sinceră pe care i le-a dat și în sfârșit înalta faimă de care se bucură Maiestatea Sa printre suverani, era convinsă că acest monarh nu va autoriza niciodată o asemenea atitudine criminală ce tinde să tulbure liniștea publică asigurată astăzi pentru toate guvernele și toate națiunile, și să revolte întreaga națiune musulmană, și că nu numai în timp de pace, ci chiar cînd, printr-o simplă supoziție, ar interveni vreo neînțelegere între cele două mari imperii, nu ar găsi de cuviință să profite de intrigile unui aventurier nemernic, trădător și dușman al guvernului și națiunii sale. Explicațiile date în chipul de mai sus, de către domnul ambasador [au] întărit această convingere.

În consecință, pentru a informa Curtea imperială a Rusiei despre dorința Înaltei Porți în această privință și despre măsurile pe care a fost forțată să le ia, noi ne-am întîlnit din nou cu domnul ambasador și procesul-verbal al întîlnirii noastre va informa pe Excelența Voastră în amănunt asupra explicațiilor noastre.

Pentru a-l nimici pe sus-numitul Ipsilanti, urît și dezavuat de cele două imperii din cauza acțiunii criminale pe care a comis-o, ca și pe partizanii săi din țară la fel de răzvrătiți, infami și nerecunoscători ca el, și pentru a stinge focul răzvrătirii înainte ca scînteile sale răspîndite mai departe să aprindă focul răzbunării să pună toată națiunea musulmană în mișcare și să tulbure astfel cu totul liniștea publică, Înalta Poartă s-a văzut forțată de îndatoririle de suveranitate și dreptate să pună în acțiune un număr suficient de soldați destoinici. Neîn-

doios e faptul că ea vrea și dorește mai mult decât orice să-i apere pe locuitorii pașnici și nevinovați și să le mențină liniștea și siguranța, și singurul scop al intrării trupelor este să-i pedepsească cu ajutorul lui Dumnezeu, pe Ipsilanti și pe partizanii săi trădători și răzvrătiți ; nici o pagubă nu va fi provocată din partea armatei musulmane care va intra în țară, celor ce se numără printre nevinovați.

Deși domnul ambasador a oferit din partea curții sale un sprijin de fapt în această problemă, acest sprijin nu poate desigur fi înfăptuit decât prin trimiterea unei armate ruse pe teritoriul Imperiului otoman și această măsură explicată în mod diferit în diversele provincii ale imperiului și în rîndul națiunii musulmane nu poate decât să producă o mișcare de neliniste. Împrejurările nepermițîndu-i deci să accepte acest fel de ajutor pe care dealtfel cazul nici nu-l cere, Înalta Poartă se limitează la a cere un sprijin moral Curții imperiale care va consta în dezmințirea zvonurilor infame pe care Ipsilanti îndrăznește să le răspîndească pentru a-și atinge scopurile sale sedicioase și în anularea pe această cale a intrigilor odioase pe care le-a urzit în diferite provincii ale imperiului.

Înalta Poartă încredințîndu-se cu totul sentimentelor de prietenie și dreptate a preamăritului și preaputernicului împărat cere în plus, în cazul că Ipsilanti și voievodul mai sus menționat, tovarășul său de arme, ca și alți rebeli partizani ai lor înfrinți și urmăriți de armata musulmană care va intra în Principate, se refugiază în statele Maiestății Sale, pedepsirea aceloră dintre ei care sînt supușii săi și predarea imediată a aceloră care sînt supușii Înaltei Porți. Vă cer, din partea mea, să interveniți cu privire la aceasta cu toată sîrguința pentru menținerea prieteniei între cele două curți. În acest scop am onoarea să vă scriu prezenta scrisoare și sper că la primirea ei, veți binevoi să vă străduiți cu privire la ceea ce e enunțat mai sus.

Semnat în original

Mohamed Hamid reis-ul — kûltab al Sublimei Porți

26

1821 [februarie 28]/martie 12, Viena.

Vienne, le 12 Mars 1821

No. 2

A. 460 pr. : le 27 Mars 1821

Sire,

Je crois de mon devoir de rapporter très humblement à Votre Majesté ce que j'ai appris de plus, constaté par toutes les lettres de Bukarest, sur l'entreprise d'un nommé Theodor Wladimirovitz, nom qu'est donnée de la croix de Wladimir, dont on le dit décoré, autrefois sludziar, caissier de l'hospodar Alexis Suzzo. Il s'est mis à la tête de 50 individus dont le nombre s'est agrandi très considérablement. Il a proclamé l'intention de vouloir rétablir l'ancien état des impôts dans la province de Vallachie sous le prince né en Vallachie. Ces impôts alors ne montaient qu'à 300 mille piastres par an qui forment encore

dans ce moment la quantité des redevances que la Vallachie paye à la Porte, mais outre ces paiements originaires les impôts sont montés successivement jusqu'à la somme énorme de 10 à 12 million de piastres et on croit même que la Vallachie en fournissait jusqu'à vingt sous l'hospodar prince Caradjea. Une raison principale de cette hausse provient des sommes qu'un hospodar doit payer pour parvenir à cette dignité, de celles non moins considérables qu'ils doivent fournir annuellement au favori du Grand Seigneur et à tout le ministère ottoman. Toutes ces sommes doivent être tirées du pays pendant les 7 années du règne d'un hospodar et pesent sur le pauvre valaque qui ne saurait presque plus suffire à tant d'impositions. Théodor sludziar dont les nombreux adhérens montent déjà à deux mille hommes s'est porté sur Crajova, capitale de la petite Vallachie ; à ce que les uns assurent sans lever d'impôts, selon d'autres notions plus vraisemblables en levant de l'argent nécessaire à sa subsistance. Il doit avoir imposé 10 mille paistres sur un couvent riche dans les environs de Crajova dont il a fait sa résidence en barricadant et fortifiant de toute manière cette position déjà forte en elle-même. Il a déclaré vouloir y attendre les résolutions du Grand Seigneur auquel il doit avoir envoyé une députation chargée d'une supplique signée par ses principaux adhérens tendant à le prier de vouloir rétablir en Vallachie l'ancien état des choses sous lequel elle était florissante sans que cependant la Porte y perdît de ses droits et de ses revenus. En attendant, la régence des boyards à Bukarest qui désire de voir arriver aussi tôt que possible le prince Callimachi définitivement nommé à l'hospodariat de Vallachie, dans l'espoir que sa présence pourrait réduire une insurrection partielle à la vérité, mais pourtant inquiétante, avait voulu prendre des mesures qui lui paraissaient nécessaires. Elle voulait s'adresser à cet effet au pacha de Widdin et réclamer son assistance, mais on assure que les représentations du consul général de Russie à Bukarest sur la responsabilité qu'ils encouraient en faisant passer le Danube à des troupes ottomanes contre les traités existants, ont décidé les boyards mal instruits vraisemblablement de l'état des choses à Crajova à n'envoyer contre les insurgés que 60 albanais de la garde du prince, bien armés, qui arrivés à peine, en vue du cloître où se trouvait Théodor, ont parlementé et abandonné leur officier et passé du côté des rebelles. L'officier doit en avoir porté la nouvelle à Bukarest. Les lettres prochaines de Constantinople doivent nous faire voir plus clair sur un événement dont j'ai rapporté tout ce qui est parvenu à son égard à ma connaissance.

Je suis . . .

B. Piquot

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 114—116 (Deutsches Zentralarchiv. Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I. Rep. I, nr. 2 224).

Viena, 12 martie 1821

Sire,

Consider de datoria mea să raportez foarte umil Maiestății Voastre, ceea ce am mai aflat. ca fiind constatat în toate scrisorile din București, cu privire la acțiunea unui oarecare Tudor Vladimirescu,

nume pe care el însuși și l-a dat de la crucea Sf. Vladimir, cu care — se spune — a fost decorat, fost sluger, casier al domnului Alexandru Suțu. El s-a instalat în fruntea a 50 de oameni, al căror număr a crescut în mod considerabil. Și-a proclamat intenția de a voi să restabilească vechiul regim al impozitelor în Țara Românească, din timpul principilor autohtoni. Aceste impozite, care nu se ridicau pe atunci decât la 800 mii de piaștri pe an, constituie încă și în momentul de față quantumul tributului pe care Țara Românească îl plătește Porții. Dar în afara acestor obligații de la origini, impozitele au crescut treptat pînă la suma enormă de 10—12 milioane de piaștri, ba se crede chiar că Țara Românească ajunsese să plătească pînă la 20 milioane de piaștri sub domnitorul principe Caragea. Un motiv principal al acestei creșteri este faptul că un domnitor, pentru a ajunge la această demnitate, trebuie să plătească anumite sume de bani, precum și altele nu mai puțin importante pe care trebuie să le furnizeze anual favoritului sultanului și pentru întreg guvernul otoman. Toate aceste sume trebuie stocate țării în timpul celor 7 ani de domnie a fiecărui domnitor și apasă asupra bietului român, care aproape nu mai poate face față la atîtea impozite.

Slugerul Tudor, ai cărui numeroși partizani se ridică deja la două mii de oameni, s-a îndreptat spre Craiova, capitala Olteniei ; după cum asigură unii, fără a lua impozite, iar după alte informații mai verosimile, luînd banii necesari subsistenței sale. El ar fi impus la o contribuție de 10 000 de piaștri, o mănăstire bogată în preajma Craiovei, unde și-a instalat reședința, baricadînd și fortificînd în fel și chip această poziție deja întărită prin ea însăși. El a declarat că vrea să aștepte acolo hotărîrile Sultanului, căruia i-ar fi trimis o deputație, înzestrată cu o petiție semnată de principalii săi partizani, în care îl roagă să binevoiască a restabili în Țara Românească vechea stare de lucruri, în timpul căreia țara era înfloritoare, fără ca totuși Poarta să-și fi pierdut din drepturi și venituri. Între timp, locotenența domnească de la București, care dorește să-l vadă sosind cît mai repede pe principele Callimachi, numit definitiv în domnia Țării Românești, în speranța că prezența lui ar putea limita o insurecție, care — ce e drept — este parțială, dar totuși îngrijorătoare, a voit să ia măsurile care i-au părut necesare. A voit să se adreseze în acest scop pașalei de Vidin, reclamînd asistența sa, dar se dau asigurări că muștrările prietenești ale consulului general al Rusiei la București în ceea ce privește răspunderea pe care boierii și-o asumă, invitînd trupele otomane să treacă Dunărea, împotriva tratatelor existente, a determinat pe boierii prost informați probabil despre starea de lucruri de la Craiova să nu trimită contra răsculaților decât 60 de albanezi din garda principelui, bine înarmați, care, abia sosiți, la vederea mănăstirii în care se afla Tudor, au parlamentat și au părăsit pe ofițerul lor, trecînd de partea rebelilor. Ofițerul ar fi dus știrea la București. Viitoarele scrisori din Constantinopol ne vor ajuta, desigur, să înțelegem mai limpede un eveniment, despre care am raportat tot ceea ce a ajuns la cunoștința mea.

Sînt...

B. Piquot

Hochverehrter Herr Verwalter,

Ich verfolge meine Ihnen mitgeteilte Berichte, dass wir seit einigen Tagen und zwar seit vorigem Sonntag in den grössten Angst waren, diese Furcht hat sich aus der russischen Kanzlei ins Publicum verbreitet, indem der russische Consul Herr von Pini seine Kanzlei einpakte und nach Kronstadt führen liess; man wusste nicht was man davon denken sollte, einige wollten behaupten die Russen kommen aus der Moldau und die Türken sind im Anzuge gegen Bukarest; natürlich wir müssten auf unsere Sicherheit denken und alles wurde eingepakt, nur ich schloss mich [an] die Agentie-Beamten und gab Acht welche Bewegungen [die Agentie] machen wird, und weil ich sah dass diese ganz ruhig ist, so war ich auch ruhig, allein das Volk packte alles zusammen und führte ihre Habseligkeiten in alle Kirchen. Ich kann Ihnen, Herr Verwalter, den Tumult nicht beschreiben was hier noch bis dato herrscht. Alle Bojaren haben eingepackt und flüchten nach allen Seiten, ein Fuhrmann mit 4 Pferde bis Kronstadt ist unter 800 Piaster gar nicht zu bekommen.

Der Fürst Brancovan ist gestern früh weg, die Witwe des verstorbenen Fürsten hat sich in ein Kloster eingesperrt. Alles schwebte in ängstlicher Erwartung. Vom Jassy bekommen wir keine Nachrichten, erst gestern um Mittag erhielt die hiesige Agentie eine Estaffette von ihrem Starosten aus Foksani mit der Proklamation¹ des Fürsten Ipsilanti, die hier übersetzten Beischlüsse, dass dieser russische General (ein Sohn jenes Ipsilanti welcher sich durch Homora geflüchtet hat) an der Spitze einer Armee von ungefähr 5 000 Mann lauter Griechen im Anzuge sei und den 12-ten in Focsani sein wird und wir hoffen ihn in 4 bis 6 Tagen hier in Bukarest zu sehen.

Die Nachricht die er in seiner Proklamation erteilt, dass die Flagge der Aufruhr in der ganzen Türkei am 23 Feber d.J. sei, wird sich mit der Zeit bestätigen, denn an diesem Tage sind alle Türken in ganz Moldau umgebracht und die aus der Wallachei haben sich in ihre Festungen geflüchtet und eingesperrt, jene in Braila anstatt einen Ausfall zu machen oder diesem Ipsilanti den Weg nach der Wallachei bei Foksani oder Buzau zu sperren, sitzen in ihren Festungen und haben alle Brücken abgetragen. Ein Reisender welcher vorgestern aus Rusciuk kam, erzählte dass noch da die Türken, ungefähr 300—400 an der Zahl, in dieser Festung, in tausend Ängsten sind, so soll auch in Silistria aussehen.

Nun haben wir den Schlüssel zu allen Bewegungen welche hier seit 21 Jänner d.J. mit dem Sluger Tudor geschehen seien. und von wo dieser Mensch Geld hatte eine so furchtbare Arme zu organisieren; wie wir einigen Privat-Nachrichten beimessen, die hier seit mehreren Wochen im Umlauf waren, so hat sich die Insel Cret am 1 vom türkischen Joche befreit wo die Griechen mehr als 10 000 Türken umgebracht und sich aller ihrer Kanonen bemächtigt haben. Ich weiss nicht ob ich Ihnen in meinem früheren Briefe die Nachricht aus Servien erteilt habe, dass die Servier in Bewegung sind und dass auch dorten die Türken sich bloss auf ihre Festungen eingeschränkt, nun entsteht die Frage was wollen die Griechen? Sind sie unterstützt von fremden Höfen oder nicht? Thun sie dies mit Vorwissen der Ver-

bündeten oder nicht? Wir glauben hier allgemein mit einem ja, alle diese Fragen zu beantworten, wenn wir uns an den Tractat erinnern was die Monarchen unter sich in Betreff der Religion gemacht haben. Ferner an die Worte eines anderen Tractats, dass in den Teritorialzustand von Europa so wie er in dem Jahre 1815 und den folgenden festgesetzt und von allen Mächten gegenseitig garantirt sei, nicht die mindeste Änderung vorgenommen werde, so müssen wir schliessen, dass Europa, selbst die Osmanen — Regierung, wünscht das Gleichgewicht zwischen die anderen Mächte aufrechtzuerhalten. Zur Herstellung des Bizanzenreiches ist nichts bestimmt, aber seit gestern weiss ich, dass nur hier in Bukarest über 6 000 in Bereitschaft sind sich an Ipsilanti anzuschliessen, es war freilich bis gestern ein Geheimnis, allein gestern abends erfuhr ich, dass die Carbonari¹⁴ oder Freimaurer schon seit Jahren eine Kasse zur Befreiung ihres Vaterlands eingelegt; an ihrer Spitze, so viel ich bis zur Stunde erfuhr, sind der sich zu Laybach beim russischen Kaiser befindliche Minister Capo d'Istria, der Ipsilanti und der von hier vor 2 1/2 Jahren mit entsetzlichen Reichthümer entflohene Fürst Caragea welcher sich an der Spitze einer anderen Armee befinden sollte und gegen Albanien im Anzuge begriffen sei. Es ist auffallend, dass weder die hiesige Agentie noch das russische Consulat einige Instructionen von ihren Höfen erhalten haben.

Vielmehr kreuzen die Couriere durch Bukarest von Constantinopel nach Laybach, und von Laybach nach Constantinopel. Wir sind in langen Erwartungen über die Proklamation was der Ipsilanti an das walachische Volk erlassen und welche Regierungsform er hier einrichten wird, da die Kaimakans welche von dem Fürsten Calimachi hier von Constantinopel geschickt worden, machen sich zur Rückreise dahin bereit und wollen den Ipsilanti gar nicht erwarten.

(ss) Popovich

Bukarest 13 März 1821

* Ist eine Art von Freimaurer schon seit mehreren Jahren errichtet, wie gross ihre Anzahl im türkischen Reich ist, ist nicht bestimmt.

Bundesministerium Archiv für Inneres. Polizei-Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821*, în „Revista arhivelor“, vol. II, 1927—1929, p. 178—180.

Mult stimate domnule administrator,

Continui cu relatarea ce am început a vă face, că de câteva zile, mai precis de duminica trecută, trăim momente de cea mai adîncă îngrijorare, panica răspîdită în public pornind de la cancelaria rusă, căci atunci cînd consulul rus, domnul Pini, și-a împachetat [actele] cancelariei și le-a expediat la Brașov, nimeni n-a știut ce să creadă, unii închipuindu-și că vin rușii din Moldova și că turcii se îndreaptă spre București, astfel că în mod firesc a trebuit să ne gîndim la siguranța noastră și totul a început să fie împachetat, numai eu m-am alăturat funcționarilor Agenției și am urmărit cu luare aminte tot ce se petrecea acolo, iar dacă am văzut că domnește o liniște deplină, am stat și eu liniștit, dar lumea își strîngea avuțul și-l ducea prin biserici.

Nu pot descrie, domnule administrator, zarva ce domnește și acum aici. Toți boierii și-au strîns lucrurile și fug care încotro, nu poți găsi fără 800 de piaștri un căruțaș cu patru cai, ca să te ducă pînă la Brașov.

Prințul Brîncoveanu a plecat ieri dimineață, văduva defunctului principe s-a închis într-o mănăstire. Totul plutea într-o înfricoșată așteptare. Nici o veste de la Iași, abia ieri la prînz, pentru prima oară, Agenția de aici a primit, printr-un curier de la starostele ei din Focșani, proclamația¹ prințului Ipsilanti, anexată alăturat în traducere, și informația că acest general rus (unul din fiii celui Ipsilanti care s-a salvat fugind prin Humor) a pornit în fruntea unei armate de aproximativ 5 000 de oameni, numai greci, și în ziua de 12 ar fi ajuns la Focșani, astfel că ne putem aștepta ca în patru sau șase zile să-l vedem aici, la București.

Informația pe care o dă în proclamația sa, că din 23 februarie în toată Turcia ar fi fost înălțată flamura răzvrătirii, se confirmă cu timpul, pentru că în ziua aceea toți turcii din întreaga Moldovă au fost uciși, iar cei din Țara Românească s-au refugiat și baricadat în fortărețele lor, pe cînd cei din Brăila, în loc să declanșeze un atac sau să închidă acestui Ipsilanti drumul spre Țara Românească prin Focșani ori Buzău, stau în fortărețele lor și au tăiat toate podurile. Un călător sosit alaltăieri de la Rusciuc relatează că și turcii de acolo, ca la vreo 300—400, tremură de frică în fortărețele lor, iar la Silistra trebuie să fie cam la fel.

Acum avem explicația tuturor mișcărilor care s-au întîmplat aici începînd din 21 ianuarie a.c. cu slugerul Tudor și de unde a avut acesta bani ca să organizeze o armată atît de redutabilă; dacă dăm crezare unor informații parvenite pe cale particulară care au circulat aici timp de mai multe săptămîni, la 1 [ianuarie] a scuturat jugul turcesc insula Creta, unde grecii au măcelărit peste 10 000 de turci și au pus mina pe toate tunurile acestora. Nu știu dacă în corespondența mea anterioară v-am împărtășit știrea din Serbia că sîrbii s-au pus în mișcare și că și acolo turcii s-au retransat numai în fortărețele lor, dar se naște întrebarea ce vor grecii? Sînt ei sprijiniți de curțile străine sau nu? Fac aceasta cu știrea aliaților sau nu? Noi, cei de aici, credem că în general se poate răspunde afirmativ la toate aceste întrebări, dacă ne amintim de tratatul pe care l-au încheiat monarhii cu privire la religie.

Apoi, dacă ne amintim de cuvintele unui alt tratat, anume de a nu se efectua nici cea mai mică schimbare în situația teritorială din Europa așa cum fusese stabilită în anul 1815 și cei următori și garantată reciproc de toate puterile, trebuie să conchidem că Europa, chiar și guvernul osman, dorește menținerea echilibrului între celelalte puteri. Referitor la planul de restaurare a Imperiului bizantin nu este nimic sigur, însă de ieri știu că numai aici, la București, peste 6 000 oameni sînt gata să se alăture lui Ipsilanti, iar dacă pînă ieri faptul a constituit indiscutabil un secret, aseară am aflat că carbonarii* sau francmasonii înființaseră încă cu ani în urmă o casierie în scopul eliberării patriei lor; în fruntea lor, după cît am auzit pînă acum, se află ministrul Capodistria care se află la Laibach pe lîngă țarul Rusiei; Ipsilanti și prințul Caragea care a fugit acum doi ani și jumătate cu imense bogății s-ar afla în fruntea unei alte armate, îndreptate împotriva Albaniei. Este frapant că nici agenția locală, nici consulatul rus nu au primit instrucțiuni de la curțile lor.

Curierii se încrucișează aici prin București venind de la Constantinopol spre Laibach și de la Laibach spre Constantinopol. Așteptăm cu nerăbdare să luăm cunoștință de proclamația adresată poporului român de Ipsilanti și ce formă de guvernare va institui el aici, deoarece caimacamii trimiși de la Constantinopol de către prințul Callimachi sînt gata să facă cale întoarsă și nici nu se gîndesc să-l aștepte pe Ipsilanti.

București, 13 martie 1821

(ss) Popovich

* Un fel de francmasoni existînd de mai mulți ani, dar nu se știe cu certitudine cît de numeroși sînt în Imperiul otoman [Notă în text].

¹ Proclamația din 23 februarie 1821, în *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. I, 1959, p. 295.

28

1821 martie 13 (1236 cemazi-ül-ahır 8).

[*Telhis*]¹ : Silistre vâlisi Selim Pașa kullarının vârid olan kaimesidir.

[HÜVE]

Saâdetlü, atûfetlü, mürüvvetlü re‘fetlü,
mekârim-kirim dâver-i â‘az ve emcedim sultânım
hazretleri,

Kalas nâm kasabada ba‘zı eşhâs miyânında ihtilâl vuku‘u musmû‘-i hâlîsânemiz olmuş ise de, haber-i vâhid olduğundan tahrire ictisâr olunamıyüp gereği gibi tahkik mâdde olunmak üzere iken, târih-i nemika-yı hulûs-veriden çend-rüz akdemce, Ibrail muhâfızı, saâdetlü Yusuf Pașa hazretlerinin vârid olan bir kıt‘a kaimesinde, mâh-ı Cemâzi-ül-ahire’nin ²⁾ gurreisi Pazar ertesi günü kasaba-yı mezbûrede, topuzcu ³⁾ ile gönüller ağası ⁴⁾ ta‘bir olunan kefare beyninde münâzaa vuku‘bulup muharebeye ibtidâr itmiş olmalarıyle beşlü ağası katl olunmuş, ve gönüller ağası firâr itmiş olup, beşlü ağası tevâbi‘ynden ve sâir ehl-i islâm tüccarından katl ve i‘dâm olunan ehl-i islâm bekayâsi Nemçe ve Rusya konsolosları konaklarında müsâfireten mukim oldukları, ve yevm-i mezkûrde Yaş kasabasında Boğdan voyvodası bâş-beşlü ağası ⁵⁾ yalnızca konağına çağırmış, ve oda başısı ⁶⁾ merkum beşlü ağasının konağında kalmış olduğundan, bir mikdâr Arnavud eşkiyası konâk-ı mezbûre bağteten hücum eyleyüp kapuları mesdûd olmağla tûfeng-endâht itmeğe başlamış olduklarından, oda bâsı ber-takrib firâr, ve hânda ehl-i islâm tüccârı yânına kaçır iken merkumi yetişüp katl itmeleriyle tüccâr-ı merkume dahi hemân ol tarafdandır firâr, ve Birlât kasabasına uğramak istemişler ise de, kasaba-yı mezbûrede bulunan ehl-i islâmın dahi katl ve i‘dâm kasdıyle, üzerlerine hücum olunduğunu haber aldıklarında ol tarafdandır dahi firâr birle Ibrail’e gelüp keyfiyeti ihbâr itmiş oldukları mûnderic ve mestûr i[t]dügü, ve lillâh-il-hamdü ve’l minne şimdilik Silistre piş-gâhında Bükreş, havâlisine doğru ihtilâla dâir bir şey olmıyüp, fakat Krayova tarafında bir mikdâr haydud eşkiyası geşt

ve güzâr itmekde ise de hasârâta dâir tasaddileri olmıyüp, ancak etrâfda ba'zı kimesneler mesfûrlerin keyfiyyet şekavetlerini kendülerden lede-s-suâl cevâblarında, bizim isyân ve tuğyânımız husûsi bundan sonra ma'lûmunuz olur deyü ifâde eyledikleri, bu avânda tahkik-gerde-i hulûs-veri olan mevâdd'dan i[t]dügü beyânı vesîle-i ibrâz-ihlâsımız olmuştur ; in-şâ-Allahü teâlâ lede-es'ad-ül-vusûl ba'd-ezîn dahi cânib-i muhlis bî-merâların mahâsin-i teveccühât behiyyeleriyle is'ade himmet buyurmaları mütemennâ-yı hâlisânemizdir.

Fi 8 C, sene [12] 36

Mehmed Selim, vâli-yi eyâlet-i Silistre

[Mühür] : Mehmed Selim

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, C. 115—116 (Başakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-i Humâyûn Tasnifi, nr. 38 663). Orig.

[Telhis]¹ : Notă sosită din partea supusului Selim paşa, valiu de Silistra.

[EL]

Măria sa fericitul, bunul, generosul, milostivul,
milosul, dreptul, puternicul și ilustrul meu stăpîn

Deși ne-a fost dat să auzim că, în târgul numit Galați, au izbucnit tulburări între unii indivizi, totuși nu s-a avut îndrăzneala de-a scrie deoarece nu exista decît o singură știre. Și, în timp ce problema urma a fi cercetată așa cum trebuie, cu cîteva zile înainte de data [acestei] scrisori pline de sinceritate, din partea mării sale fericitul Yusuf paşa, muhafizul Brăilei, a sosit o notă care cuprinde următoarele : „La începutul lunii *cemazi-ül-ahır*², într-o zi de luni, în târgul pomenit a izbucnit o ceartă între ghiaurii numiți *topuzcu*³ și *gönüller ağası*⁴, și ei începînd a se lupta, *beşlü ağası* a fost ucis, iar *gönüller ağası* fugind, restul de musulmani — dintre cei aflați în subordinea lui *beşlü ağası* și dintre alți negustori musulmani, care au fost omoriți — au găsit găzduire în conacele consulilor Austriei și Rusiei. În ziua menționată, în târgul Iași, domnul Moldovei l-a chemat pe *baş-beşlü ağası*⁵ singur la conacul său și, întrucît *oda-başı-ül*⁶ lui a rămas în conacul pomenitului *beşlü ağası*, o seamă de tilhari arnăuți au atacat conacul amintit iar porțile fiindu-i zăvorite, au început a trage cu puștile ; cînd *oda-başı-ül*, reușind să fugă într-un fel oarecare, se îndreptă în goană spre negustorii musulmani aflați la han, l-au ajuns și l-au ucis. Atunci, negustorii pomeniți, fugind din acea parte, au vrut să se îndrepte spre târgul Birlad, dar și musulmanii aflați în târgul menționat, auzind vestea că vor fi atacați cu intenția de a fi omoriți, au fugit din acea parte și, venind la Brăila, au adus la cunoștință situația“.

Slavă și recunoștință lui Allah, în fața Silistrei, spre împrejurimile Bucureștiului, nu se întîmplă nimic legat de tulburări, doar că prin partea Craiovei deși colindă o seamă de tilhari haiduci, ei nu s-au încumetat [a face] pagube, iar cînd unii oameni de pe acolo i-au întrebat

despre faptele lor rele, ei au răspuns că „problema răscoalei și răzmeriței noastre o veți afla după aceasta“. Arătînd că [toate acestea] sînt cercetate cu bună credință în momentele de față, am avut prilejul de a ne dovedi sinceritatea. Cu voia înaltului Allah, dorința noastră sinceră este de a se purta de grijă ca, după sosirea cu bine [a notei], și de acum înainte să avem fericirea de a ne bucura de plăcuta bunăvoință a preacinstiului [stăpîn].

La 8 C, anul [12] 36

Mehmed Selim, valiu al eialetului Silistra

[*Legenda sigiliului*] : Mehmed Selim

¹ Raport al marelui vizir către sultan ; notă rezumativă a documentelor prezentate sultanului prin intermediul marelui vizir.

² 6 martie 1821.

³ Purtător de *topuz* (buzdugan, măciucă).

⁴ Căpetenie de voluntari.

⁵ Comandant de beșlii.

⁶ Cămăraș.

29

1821 martie [2]/14, Viena.

Vienne, le 14 Mars 1821

Monsieur le Marquis,

[...] ¹ Les nouvelles de la Valachie que j'ai eu l'honneur de mander samedi dernier à Votre Excellence m'avaient été communiquées par le chargé des affaires de la Porte, qui est de ce pays-là, et y a tous ses parents. Les lettres de quelques autres grecs, adressées à leurs correspondents en cette capitale, ajoutent que dans sa requête au grand seigneur (qu'un pacha du voisinage s'est chargé de faire parvenir à sa destination) le chef Théodore demande le rétablissement du système d'après lequel cette Principauté était gouvernée sous les hospodars nationaux, et la réduction du tribut à la somme de 800 mille piastres, telle qu'elle se payait pour lors, au lieu de 12 et même de 20 millions que l'on paye depuis quelque temps, parce que les hospodars, dépensant beaucoup d'argent pour obtenir cette dignité et faisant des cadeaux continuels à Walet effendy afin d'en être protégés, ils sont en quelque manière forcés de piller leurs administrés, pour se refaire au plutôt de ce que a coûté ce plan [...] ².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 27—28 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 629).

Viena, 14 martie 1821

Domnule marchiz,

[...] ¹ Știrile din Țara Românească, pe care am avut onoarea de a le trimite simbătă Excelenței Voastre, mi-au fost comunicate de însărcinatul cu afaceri al Porții, care este originar din această țară și are

acolo toate rudele. Scrisorile altor greci, adresate corespondenților lor în această capitală, adaugă că în cererea sa către sultan (pe care un pașă vecin s-a însărcinat să o ducă la destinație) comandantul Tudor cere restabilirea sistemului prin care acest principat condus de domnii pămînteni și reducerea tributului la suma de 800 000 de piaștri, așa cum se plătea altă dată, în loc de 12 sau chiar 20 milioane cît se plătește de cîtva timp, pentru că domnitorii, cheltuind foarte mult pentru a obține această demnitate și făcînd cadouri la nesfîrșit lui Walet efendi, spre a fi apărați, sînt siliți să-i obișduiască pe supușii lor pentru a-și recupera cît mai rapid cea ce i-a costat această acțiune [...]².

Rossi

¹ Informații privind unele probleme în legătură cu Congresul de la Laibach ; politica habsburgică față de statul napolitan.

² Anunțarea unor scrisori.

30

1821 martie [4]/16, Viena.

Nr. 3

A. 461 pr. : le 27 Mars 1821

Vienne, le 16 Mars 1821

Sire,

J'ai appris hier à l'égard de l'insurrection éclatée en Vallachie, dont j'ai eu l'honneur de faire mention dans mon très humble rapport du 12, que de bonnes lettres particulières mandent sous la date de Bucarest du 25 février que la régence, ayant reçu la nouvelle que les 60 Albanais envoyés contre le rebelle Théodor Wladimirowitcs s'étaient réunis aux insurgés, avait fait marcher des milices qui à peine arrivés devant Modrou, cloître à trois postes de Crajowa où le chef de ces insurgés fait sa résidence, furent attaqués par sa troupe et complètement défaits. La nouvelle de cette malheureuse affaire causa une grande consternation à Bucarest et l'on résolut dans le Divan d'user de tous les moyens possibles pour arrêter Théodor dans ses progrès ultérieurs jusqu'à l'arrivée instantanée du kaimakan du nouvel hospodar, qui se trouve ordinairement muni de pouvoirs très étendus. À cet effet on vient d'envoyer à Modrou le grand dwornick (gouverneur de province) Samourcas qui, connaissant Théodor du temps qu'il était caissier près du défunt Prince Alexis Suzzo, paraît propre à le ramener peut-être à son devoir.

Je suis . . .

B. Piquot

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 117—118 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I, Rep. I, nr. 2 224).

Viena, 16 martie 1821

Sire,

Cu privire la insurecția izbucnită în Țara Românească despre care am avut onoarea să menționez în prea umilul meu raport din 12 martie, am aflat ieri că scrisori particulare de încredere, datate din București, 25 februarie, aduc la cunoștință că regența, primind știrea că cei 60 albanezi trimiși contra rebelului Tudor Vladimirescu s-au unit cu răsculații, a pus în mișcare trupe, care abia sosite în fața mănăstirii Motru, la trei poște de Craiova, unde își are reședința șeful acestor răsculați, au fost atacate de ceata lui și complet înfrînte. Știrea despre această nenorocită întimplare a produs o mare consternare la București și s-a luat hotărîrea în divan de a face uz de toate mijloacele posibile pentru a opri pe Tudor de a înainta mai departe, pînă la sosirea caimacamului noului domn, care de obicei este înzestrat cu puteri foarte largi. În acest scop, a fost trimis la Motru marele vornic (guvernator de provincie) Samurcaș, care, cunoscînd pe Tudor din timpul cînd era casier pe lângă defunctul principe, Alexandru Suțu, pare potrivit pentru a-l readuce poate la ordine.

Sînt...

B. Piquot

31

1821 martie [5]/17, Viena.

Vienne, le 17 Mars 1821

Monsieur le Marquis,

[...] ¹ Une insurrection vient d'éclater aussi en Moldavie dans le goût de celle qui a eu lieu tout récemment en Valachie. Le chargé des affaires de la Porte continue à parler avec mépris de celle-ci mais la plupart des lettres que des commerçants reçoivent de Bukarest, la donnent comme très bien combinée et fort étendue. Elles parlent, entr'autres, que le chef Théodor (jadis, caissier du feu hospodar), qui a servi dans l'armée russe, jusqu'au grade de lieutenant colonel, et a été décoré de l'ordre de Saint Wladimir, d'après quoi il a pris le surnom de Wladimirowich, continue à porter l'uniforme russe, ainsi que la décoration du dit ordre, et que la majeure partie des insurgés tant en Moldavie, qu'en Valachie, sont pareillement uniformés à la russe.

Ces lettres ajoutent même, que le Conseil de régence de cette dernière Principauté, composé de 5 boyars, et du métropolitte, lorsque l'insurrection y éclata s'étant adressé au consul général de Russie pour savoir ce qu'il lui conseillerait et s'il ne serait pas convenable de demander les secours aux gouvernements turcs des environs, celui-ci répondit très sèchement qu'il n'était pas dans le cas de donner des conseils, mais que si la Régence appelait les turcs dans la Principauté, elle se rendrait responsable des suites d'une pareille démarche. Jusqu'à cette heure on n'a reçu aucun détail sur la seconde de ces insurrections, et quant à la première on sçait tout seulement que Théodor s'est retranché

dans un couvent près de Crajowa et attend la réponse de la Porte à la très humble pétition qu'il a adressée à Sa Hautesse [...] ².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 37—40 (Archivio di Stato Torno, fond Lettere Ministri Vienna, col. 128, raport nr. 630).

Viena, 17 martie 1821

Domnule marchiz,

[...] ¹ O insurecție a izbucnit acum în Moldova, asemănătoare cu cea care a avut loc recent în Țara Românească. Însărcinatul cu afaceri al Porții continuă să vorbească cu dispreț de aceasta, dar cea mai mare parte a scrisorilor pe care negustorii le primesc de la București o descriu ca foarte bine organizată și foarte amplă. Ele arată, printre altele, că șeful lor, Tudor (altădată casier al defunctului domnitor) care a servit în armata rusă, pînă la gradul de locotenent-colonel și care a fost decorat cu ordinul Sf. Vladimir, după care a luat porecla de Vladimirovici, continuă să poarte uniformă rusă, ca și decorația ordinului amintit și că mare parte a insurgenților atît din Moldova, cît și din Țara Românească sînt îmbrăcați la fel, în uniforme rusești.

Aceste scrisori adaugă chiar că Consiliul de regență al acestui din urmă principat, compus din 5 boieri și un mitropolit, atunci cînd insurecția a izbucnit, adresîndu-se consulului general al Rusiei pentru a vedea ce l-ar sfătui și dacă n-ar fi mai bine să ceară ajutor căpeteniilor turcești din împrejurimi, acesta i-a răspuns foarte tăios că nu era în măsură să dea sfaturi, dar dacă Regența va chema pe turci în principat, el se va face răspunzător de urmările unui astfel de demers. Pînă la această oră nu s-a primit nici un amănunt asupra acestei a doua insurecții, iar în ceea ce privește prima insurecție, se știe doar că Tudor s-a retras într-o mănăstire de lîngă Craiova și așteaptă răspunsul Porții la petiția foarte respectuoasă pe care a adresat-o Înălțimii Sale [...] ².

¹ Negocierile de la Troppau și Laibach în vederea realizării Sfintei Alianțe între Rusia, Austria, Prusia ; probleme financiare.

² Generalul-locotenent Wallmaden atacat la Rieti îi respinge pe napolitani.

Rossi

Eminenza Reverendissima,

32

1821 martie [5]/17, București.

[...] ¹ mentre in Bukarest di già è mutato il governo, e nel momento, che scrivo, tremo, come una fronda agitata dal vento, per il tumulto, per la rivoluzione, e per il fuoco, che da tutti si teme.

Eccomi a dare a vostra eminenza reverendissima un preciso ragguaglio.

Mori il principe Succio circa i 20 gennaio 1821, ai 2 di febraio fu seppellito previo il permesso di Constantinopoli. Doppo alcuni giorni

un certo Todoro di religione greca con un buon numero d'armati si portò in un monastero, 10 giorni circa lontano da Bukarest, esso unito con il figlio d'Ipsilanti, antico principe di Bukarest, sono inforti per l'oggetto di escire di schiavitù della Porta Ottomana, ed ottenere quella libertà, che prima aveano. Quindi doppo un fatto d'armi in Galaz di Moldavia contro i turchi, fu dato avviso da Jassi al Todoro di star all'ordine per l'entrata in Bukarest al primo avviso. Peraltro l'Ipsilanti, generale russo, ed ora capo d'insurgenti ancor non si vede, che produce in questa città una confusione orribile.

Si dice altresì, che il principe Succio, non volendo aderire al piano suo, fosse avvelenato. I principali del paese sono fuggiti, che anzi la maggior parte degl'abitanti. Intanto il giorno 14 marzo cesse il governo.

Cominciò il tumulto il giorno 11, ed il timor dell'incendio e da tanti ladroni già avesse in altre occasioni a derubare, fece in poco tempo reimpir gl'alberghi murati d'infiniti effetti, e mobili de'particolari, anche la nostra chiesa e piena di casse, letti, baulli. Il convento altresì è pieno di famiglie cattoliche, mentre tutti temono i due gran nemici, fuoco cioè, e ladri.

Sono nella massima angustia per i miei compagni in Turchia, tengo preparata una lettera d'avviso, ma oltre non trovarsi alcuno che vada ad avvertirli; temo altresì, che verrà spediti in qualsi momenti di gelosia di stato, gli costi, non meno, che la vita, poichè in Turchia, si chiamano spie dell'imperatore; essi hanno giudizia abastanza per fuggire, se potranno.

I turchi sono lontano di quà non più, che 5 poste, Iddio liberi se vengono, faranno una strage.

Io aderendo alle intenzioni della Sacra Congregazione, mai ho avuto in costume dar notizie d'affari di stato, ma ora la causa è comune, ed è dovere, che l'Eminenza Vostra Reverendissima ne sia informata [...] ².

A Vostra Eminenza Reverendissima,

Giuseppe M. Molajoni

Bukarest, 17 marzo 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Vatican, rola 63, c. 472—474 (Archivio di Sacra Congregazione per Evangelizzazione dei Popoli; Scritture Riferite nei Congressi, Bulgaria-Vallachia dall'anno 1816 — all'anno 1822).

Prea venerată eminență,

[...] ¹ în timp ce la București s-a schimbat deja guvernul, iar acum cînd scriu tremur ca o creangă în bătaia vîntului din cauza tumultului, a revoluției și a focului de care toată lumea se teme.

Iată că prezint eminenței voastre preaenerate o relatare exactă.

În jurul datei de 20 ianuarie 1821 a murit prințul Suțu, iar la 2 februarie, în urma permisiunii primite de la Constantinopol, a fost înmormîntat. După cîteva zile un oarecare Tudor, de religie ortodoxă, cu un mare număr de oameni înarmați se instalează într-o mănăstire situată la circa 10 zile distanță de București. Acesta, împreună cu fiul lui Ipsilanti, fost principe la București s-au unit pentru a ieși de sub

slavia Porții otomane și a obține libertatea pe care o aveau mai înainte.

Așadar, după un fapt de arme contra turcilor petrecut la Galați, în Moldova, Tudor a fost înștiințat de la Iași ca să fie pregătit pentru intrarea în București la primul semnal. Ipsilanti, fost general rus, iar acum căpetenia insurgenților, cu toate că nu și-a făcut apariția, totuși produce în acest oraș o confuzie oribilă. Se spune între altele că prințul Suțu ar fi fost otrăvit pentru că n-a vrut să adere la planul său. Cei mai de seamă oameni din țară au fugit, ca și marea majoritate a locuitorilor. La 14 martie a încetat activitatea guvernului.

Răzmerița a început în ziua de 11, iar teama de incendiu și de hoți, care și în alte împrejurări au furat bunurile populației, a făcut ca în scurt timp hanurile întărite să fie pline de lucruri și mobilă aparținând persoanelor particulare, ba chiar și biserica noastră este plină cu lăzi, paturi și cufere, iar mănăstirea aglomerată de familiile catolice. Toți se tem de cei doi inamici, de foc și de hoți.

Sînt foarte îngrijorat de soarta colegilor din Turcia. Am pregătit o scrisoare ca să-i previn, dar n-am găsit pe nimeni care să meargă acolo pentru a-i avertiza. Mă tem în mod deosebit ca într-un moment de furie să nu fie omorîți, mai ales că în Imperiul otoman ei sînt socotiți ca spioni ai împăratului. În momentul de față au dreptul să fugă, dacă vor putea.

Turcii se află la o depărtare de 5 poște de aici, Dumnezeuule, dacă vor veni, va fi măcel.

Eu urmez preocupările sacrei congregații și niciodată n-am avut obiceiul să informez asupra problemelor de stat, dar acum problema este de interes general și m-am simțit obligat să informez pe eminența voastră prea venerabilă [...]².

Eminenței voastre prea venerabile,

Giuseppe M. Molajoni

București, 17 martie 1821

¹ Despre ajutorul primit pentru desfășurarea activității misionare.

² Misionarii din Bulgaria, corespondența cu Ercolane, ajutorul primit de catolicii din sudul Dunării.

33

1821 martie [7]/19, Viena.

A. 462 pr. : le 27 Mars 1821

No. 4

Vienne, le 19 Mars 1821

Sire,

J'avais envoyé, comme de coutume à l'ouverture du ministre d'Etat et de cabinet de Votre Majesté, le comte de Bernstorff, les rapports de Constantinople et le peu de nouvelles que ma position bornée me permet de fournir, lorsque je reçus il y a deux jours l'ordre de les adresser directement à Votre Majesté à Berlin. J'ai l'honneur en

conséquence de joindre ici copie de mes très humbles rapports du 12 et du 16 mars sur les troubles qui ont eu lieu en Vallachie et je m'empresse de mander ici les notions que j'ai pu recueillir depuis ma dernière très soumise dépêche.

Des lettres de bonne source et très fraîches de Bucarest du 8 de ce mois, arrivées hier, disent qu'on y avait reçu la nouvelle que le bojard de Samourcasce, envoyé par la régence pour s'aboucher avec le rebelle Théodor Wladimirowitsch, était arrivé le 4 à Crajowa. Il avait apporté outre l'ensemble de considérations morales et religieuses, par lesquelles il espérait d'agir victorieusement sur Théodor et ses adhérens, des moyens d'ailleurs assez persuasifs et propres à lui aliéner la plupart de ses adhérens, s'ils ne suffisaient pas en eux-mêmes à le faire retracter des principes qui tendaient évidemment à une révolution générale et à la destruction de sa patrie pour laquelle il affectait tant d'enthousiasme et de dévouement. Les boyards et les premiers négocians à Bucarest, craignant l'approche du rebelle de la capitale et de plus grands malheurs encore, avaient muni le plénipotentiaire de la régence, de Samourcasce, de la somme considérable de quarante mille ducats pour le mettre dans le cas d'employer en dernière analyse ce moyen souvent irrésistible de persuasion. Ce qui vient encore à l'appui des démarches susdites c'est la nomination du caïmakan dans la personne du frère du bojard Samourcasce qui va arriver incessamment à Crajowa où il réside comme représentant du nouvel hospodar jusqu'à son arrivée dans sa résidence de Bucarest. Jusqu'ici le rebelle n'a exigé aucune contribution (l'annonce de celle demandée à Modrou a été prématurée), paye régulièrement tout ce qu'on fournit et les gens dont il dispose, et l'on ne peut comprendre comment il se trouve en possession de sommes aussi considérables. L'on s'épuise à Bucarest en conjectures à cet égard, les unes peut-être aussi invraisemblables que les autres. La supposition la plus accréditée est cependant celle de liaisons secrètes du rebelle Théodor avec les serviens d'ailleurs en révolte contre le grand seigneur, mais elle ne repose encore sur aucune donnée sûre. Ce qu'il y a de remarquable aussi c'est que Théodor et sa troupe n'opposent aucune entrave au commerce du païs de quelque côté qu'il se dirige, soit vers les Etats autrichiens, soit vers les provinces turques et aucune notion particulière, même la plus fraîche que je viens de citer, ne parle d'un massacre général des turcs qui aurait eu lieu à Bucarest et dont il y a quelques jours déjà qu'on en parle à Vienne sans que j'aie pu découvrir ce que pourrait constater un aussi malheureux événement. Mais quant à la Moldavie, un courrier envoyé au Comte Gollowhin par le consul russe à Yassi, le sieur Pisani, et qui a passé Vienne pour se rendre à Laybach, a dit ici qu'il avait été expédié le lendemain du jour où un massacre avait eu lieu à Yassi dans lequel quelques turcs avaient péri.

Je suis...

B. Piquot

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 119—121 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I, Rep. I, nr. 2 224).

Sire,

Trimisesem, ca de obicei, pe adresa ministrului de stat și de cabinet al Maiestății Voastre, contele v. Bernstorff, rapoartele din Constantinopol și puținele știri pe care poziția mea limitată îmi permite să le procur, când am primit, acum două zile, ordinul de a le adresa direct Maiestății Voastre la Berlin. Ca urmare, am onoarea să anexeze aici copiile umilelor mele rapoarte din 12 și 16 martie cu privire la tulburările care au avut loc în Țara Românească și mă grăbesc să transmit aici știrile pe care le-am putut culege de la ultima mea prea supusă depeșă.

Scrisori din sursă de încredere și foarte recente de la București, din 8 martie, sosite ieri, afirmă că s-a primit acolo știrea că boierul Samurcaș, trimis de locotenența domnească pentru a lua contact cu rebelul Tudor Vladimirescu, sosise la Craiova pe ziua de 4 martie. El adusese, în afară de complexul de considerații morale și religioase, prin care spera să acționeze victorios asupra lui Tudor și a partizanilor săi, mijloace de altfel destul de persuasive și proprii să înstrăineze de el pe cei mai mulți din partizanii lui, chiar dacă ele nu erau suficiente prin ele însele pentru a-l face să retracteze niște principii care tindeau în mod evident la o revoluție generală și la distrugerea patriei sale, față de care el afecta atîta entuziasm și devotament. Boierii și negustorii cei mai de vază din București, temindu-se de apropierea rebelului de capitală și de nenorociri încă și mai mari, l-au înarmat pe plenipotențiarul locotenenței domnești, Samurcaș, cu suma considerabilă de 40 mii de ducăți, pentru a-l pune în situația de a folosi, în ultimă analiză, acest mijloc de convingere, adesea irezistibil. Ceea ce mai vine în sprijinul amintitelor demersuri este numirea caimacamului în persoana fratelui boierului Samurcaș, care este pe cale să sosească dintr-un moment în altul la Craiova, unde își are reședința, ca reprezentant al noului domn, pînă la sosirea acestuia la reședința sa din București. Pînă acum, rebelul n-a cerut nici o contribuție (anunțarea celei cerute la Motru a fost prematură), plătește cu regularitate tot ceea ce i se furnizează, precum și pe oamenii de care dispune și nu se poate pricepe cum de se află în posesia unor sume atît de importante. La București, oamenii se istovesc în presupuneri în această privință, unele poate tot atît de neverosimile ca și celelalte. Supoziția cea mai acreditată este totuși aceea a unor legături secrete ale rebelului Tudor cu sîrbii, de altfel revoltați împotriva sultanului, dar ea nu se bazează încă pe nici un fel de date sigure. Ceea ce este de asemenea demn de remarcat este faptul că Tudor și ceata lui nu pun nici o piedică comerțului țării, indiferent încotro se îndreaptă, fie spre statele austriece, fie spre provinciile turcești și nici o știre particulară, nici chiar cea mai recentă pe care am citat-o, nu vorbește de vreun masacru general al turcilor, care ar fi avut loc la București și despre care se vorbește de cîteva zile la Viena, fără ca eu să fi putut descoperi cine ar putea constata un astfel de eveniment nenorocit. Cît despre Moldova, un curier trimis contelui Gollowkin de către consulul rus

de la Iași, dl Pisani, și care a trecut prin Viena, spre a se îndrepta spre Laibach, a spus aici că el a fost expedit a doua zi după masacrul care a avut loc la Iași, în care au pierit cițiva turci.

Sînt...

B. Piquot

34

1821 martie 9, Tulcin.

Précis d'un rapport adressé au prince Volkonsky
par le général major Kisseleff, chef de l'État-Major
du 2 Corps d'Armée.

No. 38

Toultzin, 9 Mars 1821

D'accord avec le général Inzoff on a arrêté les mesures ci-après.

1 Le passage par nos frontières est accordé à tous ceux des habitans moldaves qui le demanderont pour sauver leur vie.

2 Ceux qui passeront ainsi en Russie seront soumis aux règles ordinaires de la quarantaine. Les troupes ont ordre d'exercer à leur égard une surveillance sévère.

3 Afin de faciliter la mise en vigueur de la dite mesure, on établira deux quarantaines provisoires, l'une à Formosa, entre Réni et Léowo, l'autre à Triesténi et Saldjéni, entre Léowo [sic !] et Skouléni.

4 La sûreté individuelle des habitans étant l'unique but de ces mesures, aucun de ceux qui passeront nos frontières ne sera admis *armé*, afin d'éviter par là tout soupçon de connivence dans les circonstances présentes.

5 Si malgré cela les turcs poursuivaient les habitans réfugiés dans nos provinces, les troupes ont ordre de défendre aux turcs le passage de nos frontières, et même d'employer à cet égard la voie des armes ; toutefois dans le seul cas d'une nécessité extrême.

Le lieutenant-colonel Pestel, chargé de recueillir des notions exactes sur les derniers événemens en Moldavie, vient de présenter le rapport.

Précis ¹ d'un rapport adressé au général-major
Kisseleff par le lieutenant-colonel Pestel

N'ayant pu recueillir à Kicheneff des nouvelles plus récentes ou plus détaillées sur les événements de Moldavie, le lieutenant-colonel Pestel s'est rendu à Skouléni. Il y a rencontré le Vice-Gouverneur Kroupensky, le cons[eille]r d'Etat actuel Rosetti Rosnarano ² [sic !] riche boyard moldave et le consul Pisani. Cette entrevue, au reste purement confidentielle, lui a fourni les détails ci-après :

Le 13 Janvier de cette année le prince Alexandre Soutzo vint à mourir. La famille tâcha de cacher sa mort, espérant pouvoir obtenir de la Porte la nomination du jeune prince Soutzo, à la place de son père. Mais déjà le 19, la nouvelle de la mort de l'hospodar se répandit dans Bucarest. Alors un grec, nommé Wladimiresco, autrefois au service militaire du prince Ypsilanti, et plus tard en relations suivies avec le hospodar Caradja, réunit 38 arnautes, et se rendit avec eux

dans la Petite Valachie. Au passage de la rivière Olta, qui sépare les deux Valachies, sa troupe était déjà composée de 3 000 hommes, auxquels se joignirent encore 4 000 grecs, serviens, arnautes (albanais) et pandoures (habitans des montagnes au nord de la Valachie), tous armés. Wladimiresco publia des proclamations par lesquelles il attaquait l'injustice et la cruauté des boyards. Il adressa une pétition au **grand** sultan conçue dans les mêmes termes. Le Divan de Valachie réprima Wladimiresco sur sa conduite. Le consul général Pini participa à cette démarche. L'un et l'autre ne reçurent que des réponses offensantes. Le Divan crut devoir s'adresser aux commandans des forteresses turques pour leur demander des secours. Mr. Pini s'y opposa disant qu'en vertu d'un traité existant entre la Russie et la Porte, l'entrée des troupes turques dans les Principautés n'était admissible qu'à la suite de communications préalables adressées à ce sujet au gouvernement russe. Le lieutenant-colonel Pestel, n'ayant pas connaissance de ce traité, se réfère à cet égard aux assurances et au récit de Mr. Pisani. Le Divan valaque abandonne donc son projet et se borne à informer la Porte de ce qui se passait. Depuis ce tems Wladimiresco se trouve en Petite Valachie, s'occupant de l'organisation de ses troupes.

Dès que les événemens de Valachie furent connus en Moldavie, tous les grecs et les arnautes qui se trouvent dans cette contrée firent une souscription générale, par laquelle ils s'engageaient à prendre les armes et à être prêts au premier appel.

Instruits de cette démarche, les boyards moldaves, accompagnés du métropolitain, se rendirent le 19 Février chez le prince Soutzo pour lui exposer leurs justes appréhensions.

Le prince les renvoya au lendemain. Alors, il leur fit prêter serment en présence du métropolitain, les assurant qu'il avait à leur communiquer un secret de la plus haute importance et qu'il leur ferait connaître sous peu. Le prince leva l'audience après ces paroles mystérieuses, qui répandirent le trouble parmi les boyards consternés.

Le lendemain 21 février les grecs et arnautes, se trouvant à Galacz, se réunirent sous le commandement d'un grec, nommé Karawia, chef de la police grecque établie peu de mois auparavant par le prince Soutzo. Ils se jetèrent sur les turcs, qui s'enfuèrent tous dans la maison du capitaine de la police turque. Il y avait environ 600 grecs et seulement 80 turcs. Le combat dura quatre heures. Enfin tous les turcs furent assassinés. Parmi les grecs il y avait 12 morts et 6 blessés. La maison où les turcs s'étaient retirés fut incendiée par les grecs, durant le combat. Quelques magasins et plusieurs boutiques voisines furent aussi la proie des flammes. Les habitans de la ville se dispersèrent dans le campagne. Et jetant l'alarme parmi les villages d'alentour, ils se précipitèrent tous sur nos frontières, pour se réfugier en Bessarabie et pour se mettre en sûreté contre l'invasion des turcs postés à Brailow.

Toutefois les assurances données par le pacha à l'agent d'Autriche Moysoli, pour lui notifier qu'il était bon, en état de châtier les rebelles, mais qu'il ne pouvait entrer en Moldavie sans autorisation du grand sultan. Ces assurances et des communications semblables reçues de la part du pacha de la forteresse Isaktchi tranquilliserent en quelque sorte les habitans du pays qui rentrèrent dans leurs demeures, toujours prêts à fuir à l'approche du danger.

La garnison de Braïlow était composée alors de 300 artilleurs postés dans la citadelle, de 400 hommes formant la garde d'élite du pacha et d'environ 1000 habitants capables de porter les armes. La garnison de la forteresse Isaktchi était inférieure en nombre, toutefois la différence des forces ne pouvait être considérable.

Le 22 février à 7 heures du soir, le prince Alexandre Ypsilanti entra à Jassi, accompagné de ses deux frères Georges et Nicolas et du prince Georges Cantacuzène. Un détachement de 300 arnautes était allé à sa rencontre jusqu'à la frontière et l'avait accompagné en ville. Le prince Soutzo se rendit chez lui immédiatement après son arrivée et y resta pendant une heure. Les boyards moldaves ne furent admis que deux jours plus tard.

Dans la nuit du 23, tous les turcs qui se trouvaient à Jassi furent assassinés, excepté trois individus qui témoignèrent le désir d'embrasser la foi orthodoxe.

Le prince Ypsilanti adressa une lettre à l'empereur, par laquelle il implorait le pardon de Sa Majesté, pour une démarche faite dans un moment où il se trouvait encore au service de Russie, tâchant de justifier sa conduite par les motifs qui l'avaient dictée.

Il écrivit une seconde lettre à sa mère par laquelle il exprimait la douleur qu'il éprouvait d'avoir été obligé de la quitter sans lui expliquer les raisons de son départ, l'assurant que telle avait été la volonté de son père, auquel il avait promis dans sa dernière heure de ne communiquer ses projets qu'à ceux qui pouvaient y participer.

Le 24 février, le prince Soutzo rassembla les boyards pour les engager à solliciter l'appui et la protection de Sa Majesté l'empereur. Cette proposition fut accueillie avec une joie unanime. On voulait même faire partir une députation pour Laybach, mais on préféra attendre les résolutions de l'empereur. Cette dernière opinion prévalut peut-être, parce que le prince Soutzo se disposait à adjoindre à cette députation quelque'un de ses boyards ; circonstance que redoutent les moldaves qui tâchent d'éviter le soupçon de connivence avec le hospodar.

Le 27 février, d'ordre du prince Soutzo, le métropolitain célébra l'office divin à l'Eglise des Trois Saints, et après avoir fait une prière solennelle, il bénit les drapeaux des armées grecques. Ces drapeaux sont d'une couleur bleu foncé. Ils portent d'un côté le signe de la croix en or, et de l'autre une flamme qui sort des cendres, sur lesquelles plane le phénix, avec la devise : «je m'élève des cendres». La cocarde grecque ressemble au pavillon russe. Elle réunit les couleurs bleue, rouge et blanche. L'uniforme du prince Ypsilanti et de sa suite consiste dans un habit hongrois de couleur noire, paremens de cordons noirs, pantalons larges et ceinture noirs ; bonnet d'arnaute de la même couleur, avec la cocarde tricolore. Echarpe en soie rouge. Dans la ceinture, deux pistolets.

Le lendemain de la consécration des drapeaux, c'est-à-dire le 28, les arnautes commencèrent à enlever dans la ville les chevaux qui pouvaient leur convenir. Les boyards s'adressèrent aux princes Soutzo et Ypsilanti pour demander le redressement de ces griefs : l'ordre fut rétabli et la plus grande partie des chevaux fut payée.

Pendant ce tems, les turcs qui se trouvaient en Moldavie furent tous assassinés. Le nombre des victimes s'élève à deux cents hommes, y compris ceux qui ont péri à Galacz.

Ypsilanti, n'entrant dans aucun détail de l'administration civile, s'occupa uniquement de l'organisation des troupes. Dans l'espace de 6 jours, elles s'élevaient à Jassi à 3 [mille] hommes. En outre près de 6 [mille] hommes, comme on prétend, attendaient le prince à Berlade et Fokchane. Le plus grande partie de ces troupes est composée de cavalerie.

Le prince Ypsilanti recueillit encore une somme très considérable, librement offerte par les grecs. Dans l'espace de cinq jours il se trouva en possession de 1.500.000 piastres.

Il publia quelques proclamations adressées à l'armée et à la nation grecque. Elles rappellent par de pompeuses expressions les souvenirs glorieux de l'antiquité. Les grecs sont portés par là à l'enthousiasme. Ils accourent de tous côtés à Jassi. Ypsilanti a pris dans ces proclamations le titre de plénipotentiaire du Conseil Supérieur de Régence et de commandant en chef des armées grecques. Il a adressé en même tems une proclamation au peuple moldave, par laquelle il s'engage à rester soumis au prince Soutzo.

Ces proclamations seront transmises au général Kisseleff dès qu'elles seront traduites en russe, soin dont le général Pouchtchin s'est chargé.

Le premier mars, Ypsilanti s'est mis en marche en deux colonnes, dont l'une se dirige sur Berlade à Fokchane ; l'autre, prenant la route qui suit le cours de Sirète se porte également sur Fokchane, où ses deux colonnes se réuniront aux différens détachemens qui ont été formés dans tous les endroits de la Moldavie. Alors, le prince aura déjà un corps de 8000 à 9000 hommes. Deux canons sont jusqu'à présent toute son artillerie. De Fokchane, il marchera probablement sur Bucarest, où il peut opérer sa jonction avec Wladimiresko qui, d'après les dernières nouvelles qu'on avait reçues, était sorti de la Petite Valachie pour se diriger également sur Bucarest.

Jusqu'au 5 Mars, Ypsilanti était resté avec son corps de troupes à une distance de 40 werstes de Jassi. Ce n'est que le 6 qu'il avait poursuivi sa marche. Après son départ le prince Soutzo continue à organiser l'armée grecque qui se compose de tous les grecs qui affluent à Jassi en grande quantité. Ils arrivent en nombre considérable, d'Odessa et d'autres endroits des provinces méridionales, abandonnant leur famille et leur propriété pour entrer le plutôt possible dans la formation des troupes grecques.

Le 1er du mois, le prince Soutzo fut averti par l'intendant de Tékouz que le nombre des turcs à Brailow s'était accru jusqu'à 10 [mille] hommes. Cette nouvelle était d'autant plus alarmante que les pachas des autres forteresses avaient également pris des mesures de sûreté. L'augmentation de la garnison de Brailow s'expliquait encore par la raison que les turcs, craignant des mouvemens insurrectionnels en Bulgarie se retiraient partout de ces contrées et allaient se réfugier dans la dite forteresse.

Ypsilanti, ayant emmené tous les arnautes avec lui, la Moldavie se trouve entièrement dégarnie de troupes. Les bulgares, invités par les boyards à se charger de la défense du pays s'y sont refusés sous prétexte de veiller à leur propre sûreté. L'alarme s'est donc répandue dans la province, et le prince Soutzo n'est que moins aimé par les habitans. En général il faut remarquer que les moldaves détestent les grecs encore plus que les turcs ; qu'ayant eu toujours des princes

grecs pour régents c'est à eux qu'ils attribuent tous leurs maux et que cette haine s'est accrue sous le gouvernement du prince Callimachi qui doit avoir traité la province avec beaucoup de rigueur.

C'est pourquoi les moldaves, indépendamment de leur caractère peu belliqueux, ne prendront aucune part à l'entreprise des grecs. Mais ils désirent séparer d'eux leurs destinées et pour le présent et à l'avenir.

Mr. Pisani a témoigné au lieutenant-colonel Pestel l'embarras dans lequel il se trouvait pour faire connaître aux boyards la réponse du commandant en chef par laquelle il leur refusait positivement l'appui des troupes russes. Mr. de Pestel a communiqué à Mr. Pisani les mesures arrêtées par rapport au passage des frontières.

1 Permission accordée à ceux qui croient sauver leur vie menacée par l'invasion des turcs.

2 Précautions de quarantaine à être strictement observées.

3 Résistance à opposer aux turcs qui voudraient forcer le passage de nos frontières ; en cas de besoin résistance faite à main armée.

4 Défense faite aux émigrés de porter des armes.

5 Si, parmi les émigrés, il se trouvait quelque individu reconnu pour être criminel, extradition en serait faite, à la suite d'une communication entre les gouvernemens respectifs, en vertu des traités existans.

Mr. Pisani a trouvé ces mesures exactement conformes aux transactions passées entre les deux Etats.

De retour à Kicheneff le lieutenant-colonel Pestel a été informé par le général Inzoff des précautions qui venaient d'être prises et de l'établissement des deux quarantaines provisoires entre Reni, Léowo et Skouléni.

Quant aux mouvemens qui agitent les Principautés, et quant à l'entreprise du prince Ypsilanti on peut les envisager comme le résultat d'un plan combiné depuis longtemps, mûrement réfléchi et embrassant la Grèce toute entière. Le lieutenant-colonel Pestel expose les notions qu'il a recueillies à ce sujet, dont il ne garantit pas l'authenticité, mais qui toutefois lui ont paru en quelque sorte porter le cachet de la vérité.

Depuis la dernière insurrection des grecs en Morée, dont l'issue leur fut si funeste, il s'est formé une société secrète qui prit naissance à Vienne par les soins assidus d'un grec nommé Riga, qui dans la suite fut décapité par ordre de la Porte. Le terrible exemple n'intimida point les adhérens du parti. Ils ne comptaient alors que 40 membres. Cette société forma des associations affiliées à Vienne, Paris, Londres et dans d'autres villes considérables. Leurs premiers efforts furent dirigés vers le but de gagner de l'influence sur les esprits de leurs compatriotes. C'est dans cette vue qu'on imprime des livres dans les premières capitales de l'Europe, et qu'on répandit des écrits de toute espèce parmi les grecs. Longtemps, la société se borna à cette première tentative. Mais lorsque des personnes étrangères commencèrent à s'apercevoir — il y a environ dix ans — qu'un mouvement se préparait en silence, la société procéda à une action plus positive. Elle s'organisa d'après le plan retracé ci-dessous.

Il fut érigé un Conseil Supérieur, dont les membres étaient inconnus au reste de l'association. Elle se divisait en deux sections, en membres directeurs et en membres citoyens. Chaque membre directeur avait le droit de recevoir des novices citoyens. Ces derniers ne connais-

saient personne dans la société que le directeur qui les avait admis. On n'était élevé à la dignité de membre directeur que par la décision spéciale du Conseil Supérieur. De cette façon il y avait parmi les directeurs encore deux classes. La 1ère était composée de membres citoyens qui venaient d'être élevés à cette dignité de directeur. La 2e classe était composée de membres directeurs qui faisaient entrer les citoyens dans la 1ère classe de directeurs. C'est ainsi que le Conseil Supérieur communiquait avec le reste de la société moyennant une série non interrompue d'intermédiaires, surveillant l'ensemble de l'association, mais dérobé à la vue de tous par un profond mystère.

Ypsilanti a montré au prince Soutzo la lettre des directeurs, dont le nombre élevait à 200 mille hommes. Chaque directeur gouverne à son tour 4,5 jusqu'à 6 citoyens. On voit par là que cette société politique a gagné une étendue immense.

Il y a six mois que le prince Ypsilanti fut élu par le Conseil Supérieur, son plénipotentiaire, et commandant en chef des armées grecques. Cette nomination fut portée à la connaissance de la société, et par là, de la Grèce entière. Des conseillers, nommés par la régence, accompagnent le Prince, et leur opinion doit être prise en considération par lui ainsi que par les autres chefs.

L'insurrection actuelle est un effet de cette association qui a jugé que les circonstances présentes favorisaient l'exécution de leurs projets.

La Perse a déclaré la guerre à la Porte et ses troupes viennent de franchir les frontières, nouvelle qui demande toutefois confirmation.

Ali Pacha de Janina, d'accord avec les grecs, a arboré le pavillon tricolore, qu'on a cru être les couleurs de la Russie. Se rangeant sous ce drapeau 6 mille grecs se sont réunis à Ali Pacha. On prétend même qu'il a renvoyé tous les turcs qui étaient à son service et qu'il avait embrassé le christianisme, adoptant le nom de Constantin. Ses immenses trésors et son artillerie seraient d'un puissant appui pour la cause des grecs. On dit qu'il s'est avancé jusqu'à Salonique.

La flotte turque compte pour la plupart des officiers et des matelots grecs et elle ne peut par conséquent être employée avec sûreté dans les circonstances actuelles.

Les îles de l'archipel ont armé les vaisseaux destinés au commerce. Plus de 500 se trouvent en état de guerre.

Les albanais et les serviens partagent entièrement les vues et les projets des grecs. Leurs intérêts étant les mêmes, leur cause est commune à tous.

En outre deux raisons concourent pour ajouter à la confiance et aux espérances de la nation. C'est d'abord la maladie du grand sultan qu'on dit incurable et la circonstance que plusieurs membres du Divan de Constantinople ont déjà été gagnés par l'argent d'Ali Pacha. En second lieu, la guerre contre Naples qui occupe l'attention de l'Autriche et qui offre ainsi aux grecs une garantie contre cette puissance, tandis qu'ils sont accoutumés de compter sur la protection de la Russie. Au reste l'insurrection qui se prépare en ce moment n'est point envisagée par les grecs comme une révolte pareille à celle qui a bouleversé le royaume de l'Espagne et des Deux Siciles, mais plutôt comme un événement semblable aux efforts par lesquels les princes de la Russie ont su jadis briser le joug des tartares.

Les dernières nouvelles reçues de Constantinople du 27 février rapportent que tout y était encore tranquille, mais que les turcs commençaient toutefois à faire quelques préparatifs.

S'il fallait ajouter foi aux bruits qui se sont répandus plus tard, la révolte se serait communiquée même à Constantinople, le combat qui aurait eu lieu entre les grecs et les turcs aurait fait couler des torrents de sang et rendu la ville même la proie des flammes. Mais ces bruits ne paraissent avoir aucun fondement et ne sont mentionnés ici qu'à cause de l'importance qu'ils offriraient en réalité.

Les événements marchent d'un pas si rapide, que les nouvelles les plus récentes se trouvent encore à une longue distance des faits qu'elles rapportent.

Signé le lieut. colonel Pestel

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 185—216 (Centralnyj Gosudarstvennii Arhiv Drevnih Aktov, fond nr. 3, ed. hr. 81, str. 28—43).

Rezumatul unui raport adresat prințului Volkonsky
de către general maior Kisselev, șeful Statului
Major al corpului 2 armată.

Nr. 38

Tulcin, 9 martie 1821

De acord cu generalul Inzov au fost luate următoarele măsuri :

1 Trecerea frontierelor noastre este acordată tuturor acestor locuitori moldoveni care o vor cere pentru salvarea vieții lor.

2 Cei care vor trece astfel în Rusia vor fi supuși regulilor obișnuite ale carantinei. Trupele au ordin să exercite la rîndul lor o supraveghere severă.

3 În scopul de a facilita punerea în vigoare a măsurii menționate se vor stabili două carantine provizorii, una la Formoza, între Reni și Leova, alta la Triesteni și Saldieni, între Leova și Sculeni.

4 Securitatea individuală a locuitorilor fiind unicul scop al acestor măsuri, nimeni, din cei ce vor trece frontierele noastre, nu va fi admis înarmat, pentru a evita prin aceasta orice bănuială de complicitate în împrejurările prezente.

5 Dacă, în ciuda acestora, turcii îi urmăresc pe locuitorii refugiați în provinciile noastre, trupele au ordin de a apăra trecerea de către turci a frontierelor noastre și chiar de a folosi în acest scop calea armelor, numai în cazul de necesitate extremă.

Locotenent colonel Pestel, însărcinat să culeagă știri precise asupra ultimelor evenimente în Moldova va prezenta raport.

Precizările unui raport ¹ adresat generalului
maior Kisselev de către locotenent colonel Pestel

Neputînd să culeagă la Chișinău știri mai recente sau mai detaliate asupra evenimentelor din Moldova, lt. col. Pestel a mers la Sculeni.

Aici el a întâlnit pe viceguvernatorul Krupensky, consilierul de stat actual Rossetti Rosnarano² boier înstărit moldovean și pe consulul Pisani. Această încredere, dealtfel pur confidențială, i-a furnizat detaliile următoare :

La 13 ianuarie a.c., prințul Alexandru Suțu a murit. Familia sa s-a străduit să ascundă moartea acestuia sperînd să poată obține din partea Porții numirea tînărului prinț Suțu în locul tatălui său. Dar, deja la 19 ianuarie știrea morții domnului s-a răspîndit în București. Atunci un grec, numit Vladimirescu, pe vremuri în serviciul militar al prințului Ipsilanti și mai tîrziu în relații neîntrerupte cu domnul Caragea, a adunat 38 de arnăuți și a venit cu ei în Oltenia. La trecerea rîului Olt, care separă cele două Valahii, trupa sa era compusă deja din 3 000 de oameni la care s-au mai adăugat 4 000 de greci, sîrbi, arnăuți (albanezi) și panduri (locuitori din munții din nordul Valahiei), toți înarmați.

Vladimirescu a publicat proclamații prin care ataca nedreptatea și cruzimea boierilor. El a adresat o petiție marelui sultan concepută în aceiași termeni. Divanul Țării Românești l-a muștrat aspru pe Vladimirescu pentru comportarea sa. Consulul general Pini a participat la acest demers. Atît unul, cît și celălalt n-au primit decît răspunsuri jignitoare. Divanul a crezut că trebuie să se adreseze comandanților fortărețelor turcești pentru a le cere ajutoare. Dl Pini s-a opus spunînd că, în virtutea unui tratat existent între Rusia și Poartă, intrarea trupelor turcești în Principate nu era admisibilă decît în urma comunicărilor prealabile adresate în această problemă guvernului rus (lt. col. Pestel neavînd cunoștință de acest tratat, se referă la asigurările și relatarea domnului Pisani). Divanul valah a abandonat deci proiectul său și s-a limitat să informeze Poarta de ceea ce se petrece.

De la acea dată, Vladimirescu se află în Oltenia ocupîndu-se de organizarea trupelor sale.

De cînd evenimentele din Țara Românească au fost cunoscute în Moldova, toți grecii și arnăuții care se găsesc în această regiune au făcut o subscripție generală prin care ei se angajau să ia armele și să fie gata la prima chemare.

Înștiințați de acest demers, boierii moldoveni, însoțiți de mitropolit, au mers la 19 februarie la prințul Suțu pentru a-i expune temerile lor adevărate.

Prințul i-a trimis înapoi a doua zi. Atunci i-a pus să depună jurămint în prezența mitropolitului, asigurîndu-i că el avea să le comunice un secret de cea mai mare importanță care îl va face cunoscut în scurt timp. Prințul a încheiat audiența după aceste cuvinte misterioase care au răspîndit neliniștea printre boierii consternați.

A doua zi, la 21 februarie, grecii și arnăuții, care se aflau la Galați, s-au adunat sub comanda unui grec, numit Caravia, șef al poliției grecești instaurate cu mai puțin de o lună înainte de către prințul Suțu. Ei s-au năpustit asupra turcilor care s-au ascuns cu toții în casa căpitanului poliției turcești. Erau aproximativ 600 de greci și numai 80 de turci. Lupta a durat patru ore și în sfîrșit toți turcii au fost asasinați. Printre greci se aflau 12 morți și 6 răniți. Casa unde s-au retras turcii a fost incendiată de greci în timpul luptei. Cîteva magazine și mai multe prăvălii vecine au căzut, de asemenea, pradă

flăcărilor. Locuitorii oraşului s-au răspîndit la ţară. Şi dînd alarmă prin satele din împrejurimi ei s-au îndreptat cu toţii spre frontierele noastre pentru a se refugia în Basarabia şi a se pune la adăpost de invazia turcilor aflaţi la Brăila.

Totuşi, asigurările date de paşă agentului Austriei Moysoli pentru a-i notifica că era bine să fie în stare să-i pedepsească pe rebeli, dar că el nu putea intra în Moldova fără autorizaţia sultanului. Aceste asigurări şi ştirile asemănătoare primite din partea paşei de la fortăreaţa Isaccea i-au liniştit într-un fel pe locuitorii ţării care s-au întors la locuinţele lor gata să fugă la apropierea pericolului.

Garnizoana din Brăila era atunci compusă din 300 de artilerişti postaţi în citadelă, din 400 de oameni care formau garda de elită a paşei şi aproximativ 1000 de locuitori capabili să poarte arme. Garnizoana fortăreţei Isaccea era inferioară ca număr totuşi, diferenţa de forţe nu putea fi considerabilă.

La 22 februarie, la orele 7 seara, prinţul Alexandru Ipsilanti a intrat în Iaşi însoţit de doi fraţi ai săi — George şi Nicolae şi de prinţul George Cantacuzino. Un detaşament de 300 de arnăuţi plecase în întîmpinarea sa pînă la frontieră şi l-au însoţit în oraş. Prinţul Suţu s-a dus la el imediat după sosirea sa, şi a rămas timp de o oră. Boierii moldoveni n-au fost admişi decît 2 zile mai tîrziu.

În noaptea de 23, toţi turcii care se aflau în Iaşi, au fost asasi-naţi, cu excepţia a trei indivizi care şi-au mărturisit dorinţa de a îmbră-ţişa credinţa ortodoxă.

Prinţul Ipsilanti a adresat o scrisoare împăratului prin care im-plora iertarea Maiestăţii Sale pentru un demers făcut într-un moment cînd se găsea în serviciul Rusiei, străduindu-se să justifice conduita sa prin motivele care i-o dictaseră.

El a scris o a doua scrisoare mamei sale prin care exprima dure-rea pe care o încerca de a fi fost obligat să o părăsească fără a-i explica motivele plecării sale, asigurînd-o că aşa fusese voinţa tatălui său căruia îi promisese, în ultimul său ceas, de a nu comunica pla-nurile sale decît aceluia care puteau să participe la acestea.

La 24 februarie, prinţul Suţu i-a adunat pe boieri pentru a-i an-gaja să solicite sprijinul şi protecţia Maiestăţii Sale împăratul. Această presupunere a fost primită cu o bucurie unanimă. Se dorea chiar ple-carea unei deputaţii pentru Laibach, dar s-a preferat să se aştepte hotă-ririle împăratului. Această ultimă părere a prevalat, probabil pentru că prinţul Suţu era dispus să alătore acestei deputaţii pe vreunul din boierii săi, circumstanţa de care se temeau moldovenii care încercau să evite bănuiala de înţelegere cu domnul.

La 27 februarie, din porunca prinţului Suţu, mitropolitul a ofi-ciat o slujbă religioasă la Biserica Trei Ierarhi şi după ce a făcut o rugăciune solemnă el a sfinţit drapelele armatelor greceşti. Aceste dra-pele sînt de culoare albastru închis. Ele poartă pe o parte semnul crucii în aur şi pe alta o flacără care iese din cenuşă, pe care planează phoenixul cu deviza : *eu mă înalţ din cenuşă*. Insigna greacă seamănă cu steagul rus. Ea reuneşte culorile albastru, roşu şi alb. Uniforma prin-ţului Ipsilanti şi a suitei sale constă dintr-un costum unguresc de cu-loare neagră, ornamente din şnururi negre, pantaloni largi şi centură neagră. Boneta de arnăut de aceeaşi culoare cu cocardă tricoloră. Fular de mătase roşie. În centură, două pistoale.

După sfințirea drapelului, a doua zi, adică la 28, arnăuții au început să scoată din oraș caii care le conveneau. Boierii s-au adresat prinților Suțu și Ipsilanti pentru a cere îndreptarea acestor nemulțumiri, ordinea a fost restabilită și cea mai mare parte a cailor a fost plătită.

În acest timp, turcii care se aflau în Moldova, toți au fost asasi-nați. Numărul victimelor se ridică la 200 de oameni, inclusiv cei care au pierit la Galați.

Ipsilanti neîntrind în nici un amănunt al administrației civile s-a ocupat numai de organizarea trupelor. În interval de 6 zile, ele se ridicau la Iași la 3 mii de oameni. Mai mult de 6 mii de oameni, cum se spune, îl așteptau pe prinț la Bîrlad și Focșani. Cea mai mare parte a acestor trupe a format-o cavaleria.

Prințul Ipsilanti a primit încă o sumă foarte importantă, liber oferită de către greci. În interval de 5 zile el se găsea în posesia a 1 500 000 paștri.

El a făcut câteva proclamații adresate armatei și națiunii grecești. Ele făceau apel, prin expresii pompoase la amintiri glorioase ale anti-chității. Grecii au fost cuprinși de entuziasm. Ei au venit din toate părțile la Iași. Ipsilanti a luat în aceste proclamații titlul de plenipo-tențiar al Consiliului Superior de Regentă și de comandant șef al arma-telor grecești. El a adresat, în același timp, o proclamație poporului moldovean prin care se angajează să rămână supus prințului Suțu.

Aceste proclamații vor fi transmise generalului Kisselev imediat ce vor fi traduse în rusă, sarcină cu care s-a oglibat generalul Pușcin.

La 1 martie, Ipsilanti a pornit în marș în două coloane, din care una se îndreaptă spre Bîrlad la Focșani, alta pe un drum care urmează cursul Siretului tot spre Focșani unde cele două coloane se vor reuni la diferite detașamente care s-au format în toate ținuturile Moldovei. Atunci prințul va avea deja un corp de 8 000—9 000 de oameni. Două tunuri compun pînă acum întreaga sa artilerie. Din Focșani el va merge probabil spre București unde poate să facă joncțiunea cu Vla-dimirescu, care, potrivit ultimelor știri primite, ieșise din Oltenia pen-tru a se îndrepta, de asemenea, spre București.

Pînă la 5 martie, Ipsilanti rămăsese cu corpul său de trupe la o distanță de 40 de verste de Iași. Numai la 6 martie își continuase marșul. După plecarea sa, prințul Suțu continuă să organizeze armata greacă care se compune din toți grecii veniți la Iași într-un număr mare. Ei sosesc în număr mare de la Odesa și din alte ținuturi și pro-vincii meridionale abandonîndu-și familiile și proprietatea pentru a intra cît mai curînd posibil în formarea de trupe grecești.

La întii ale lunii, prințul Suțu, a fost avertizat de guvernatorul Tecuciului că numărul turcilor la Brăila crescuse la 10 mii de oameni. Această știre era cu atît mai alarmantă cu cît pașalele celorlalte fortărețe luaseră, de asemenea, măsuri de securitate. Creșterea garnizoanei din Brăila se mai explica prin aceea că turcii, temîndu-se de mișcările in-surecționale din Bulgaria, se retrăgeau pretutindeni din aceste țin-u-turi și plecau să se refugieze în fortăreața sus-menționată.

Ipsilanti, ducînd pe toți arnăuții cu el, Moldova se găsește în întregime golită de trupe. Bulgarii, invitați de boieri să se însărcineze cu apărarea țării, s-au refugiat aici sub pretextul de a veghea la pro-pria lor securitate. Alarma s-a răspîndit deci în provincie și prințul Suțu este și mai puțin iubit de locuitori. În general, trebuie de remar-cat că moldovenii îi detestă pe greci mai mult decît pe turci ; căci

avînd totdeauna prinți greci ca regenți, lor li s-au atribuit toate relele și că această ură a crescut sub guvernul prințului Callimachi care tratase provincia cu multă severitate.

Din această cauză, moldovenii, independent de caracterul lor puțin războinic, nu vor participa deloc la operațiunea grecilor. Dar ei vor să-și separe de aceștia destinele lor și pentru prezent și pentru viitor.

Domnul Pisani a mărturisit locotenent colonelul Pestel încurcătura în care se afla pentru a face cunoscut boierilor răspunsul comandantului șef prin care el le refuza cu certitudine sprijinul trupelor rusești. Domnul Pestel a comunicat domnului Pisani măsurile stabilite în legătură cu trecerea frontierelor.

1 Permisieune acordată celor care vor să-și salveze viața, amenințată de invazia turcilor.

2. Măsurile de precauție în carantină să fie strict respectate.

3. Să se opună rezistență turcilor care ar dori să forțeze trecerea frontierelor noastre; în caz de necesitate, rezistența să se efectueze înarmat.

4. Interzicerea emigranților să poarte arme.

5. Dacă printre emigranți s-ar găsi vreun individ recunoscut de a fi criminal, extrădarea să se facă ca urmare a unei comunicări între guvernele respective în virtutea tratatelor existente.

Dl Pisani a găsit aceste măsuri conforme cu tranzațiile convenite între cele două state.

După reîntoarcerea la Chișinău, lt. col. Pestel a fost informat de general Inzov de măsurile de precauție luate și de înființarea celor două carantine provizorii între Reni, Leovo și Sculeni.

Cît privește mișcările care agită Principatele, cît și acțiunea prințului Ipsilanti, pot fi considerate ca rezultat al unui plan conceput de mult timp, serios gîndit și care cuprinde întreaga Grecie, lt. col. Pestel expune aspectele obținute pe această temă a căror autenticitate el nu o garantează dar care totuși i-au părut că au o notă de adevăr.

De la ultima insurecție a grecilor în Moreea al cărei rezultat a fost atît de funest, s-a format o Societate Secretă care a luat naștere la Viena prin grija asiduă a unui grec numit Riga care, ulterior, a fost decapitat din ordinul Porții. Acest îngrozitor exemplu nu i-a intimidat deloc pe aderenții partidului. Ei nu numărau atunci decît 40 de membri. Această societate a format asociații afiliate la Viena, Paris, Londra și în alte orașe importante. Primele lor eforturi au fost îndreptate în scopul de a cîștiga influență asupra spiritelor compatrioților lor. În acest scop, s-au tipărit cărți în capitalele principale ale Europei și s-au răspîndit scrieri de tot felul printre greci. Mult timp, Societatea s-a limitat la această primă încercare. Dar cînd persoane străine au început să observe, cam acum 10 ani, că se pregătea o mișcare în liniște, Societatea a trecut la o acțiune mai hotărîtă. Ea s-a organizat, după planul expus mai jos.

A fost constituit un Consiliu Superior ai cărui membri erau necunoscuți restului asociației. Ea se împărțea în două secții, în membri conducători și membri cetățeni. Fiecare membru conducător avea dreptul să primească cetățeni începători. Aceștia din urmă nu cunoșteau pe nimeni din cadrul societății decît pe conducătorul care îi admisesese pe ei. Nu se ridica la rangul de membru conducător decît prin hotărîrea specială a Consiliului Superior. În acest fel, erau printre membrii conducători încă două clase — prima era compusă din membri cetățeni,

care urmau să fie ridicați la rangul de conducători. A doua clasă era compusă din membri conducători care îi făceau pe cetățeni să intre în prima clasă, de conducători. Astfel că, Consiliul Superior comunica cu restul Societății prin mijlocirea unei serii neîntrerupte de intermediari, controlînd întreaga Asociație, dar ferind-o de văzul tuturor, printr-un profund mister.

Ipsilanti a arătat prințului Suțu lista conducătorilor al căror număr se ridica la 200 mii de oameni, fiecare conducător guverna, la rîndul său, 4, 5 pînă la 6 cetățeni. Se vede, prin aceasta, că această societate politică a cîștigat o extindere imensă.

Au trecut șase luni de cînd prințul Ipsilanti a fost ales de Consiliul Superior, plenipotențiarul său și comandant șef al armatelor grecești. Această numire a fost adusă la cunoștința Societății și prin aceasta a întregii Grecii. Consilierii numiți de regență îl întovărășesc pe prinț și păreră lor trebuie să fie luată în considerare de către el și de către alți șefi.

Insurecția actuală este un efect al acestei asociații care a judecat că împrejurările prezente favorizează executarea planurilor lor.

Persia a declarat război Porții și trupele sale au trecut frontierele, știre care cere totuși confirmarea.

Ali pașa din Ianina, de acord cu grecii, a arborat drapelul tricolor care s-a crezut a fi culorile Rusiei. Încolonîndu-se sub acest drapel, 6 mii de greci s-au alăturat lui Ali pașa. Se crede chiar că el i-a concediat pe toți turcii care erau în serviciul său și că s-a convertit la creștinism, adoptînd numele de Constantin. Imensele sale comori și artileria sa ar fi un sprijin puternic pentru cauza grecilor. Se spune că el a înaintat pînă la Salonic.

Flota turcească numără în cea mai mare parte ofițeri și marinari greci, și ea nu poate, cu siguranță, să fie folosită în împrejurările actuale.

Insulele arhipelagului au înarmat vasele destinate comerțului. Mai mult de 500 se găsesc în stare de război.

Albanezii și sîrbii împărtășesc, în întregime, vederile și proiectele grecilor. Interesele lor fiind aceleași, cauza lor este comună tuturor.

În plus, două motive concură pentru a adăuga la încrederea și speranțele națiunii. În primul rînd boala sultanului care se spune că este incurabilă și împrejurarea în care mai mulți membrii ai Divanului din Constantinopol au fost deja cîștigați prin banii lui Ali pașa. În al doilea rînd, războiul împotriva Neapolelui care a ocupat atenția Austriei și care oferă grecilor astfel, o garanție împotriva acestei puteri, în timp ce ei sînt deprinși a conta pe protecția Rusiei. În rest, insurecția care se pregătește în acest moment nu este deloc privită de greci ca o revoltă asemănătoare celei care a zdruncinat regatul Spaniei și al celor două Sicilii, ci mai curînd ca un eveniment asemănător eforturilor prin care prinții Rusiei au știut odinioară să scuture jugul tătarilor.

Ultimele știri primite de la Constantinopol, la 27 februarie, informează că acolo totul era în liniște, dar că turcii începeau totodată să facă unele pregătiri.

Dacă ar trebui să dai crezare zvonurilor care s-au răspîndit mai tirziu, revolta s-ar fi comunicat chiar la Constantinopol, lupta care ar avea loc între greci și turci ar fi făcut să curgă torrente de sînge și orașul să fi căzut pradă flăcărilor. Dar aceste zvonuri nu par să aibă

nici o bază și nu sînt menționate aici decît din cauza importanței pe care ar oferi-o în realitate.

Evenimentele merg într-un pas atît de rapid că știrile cele mai recente se găsesc încă la o distanță mare de faptele pe care ele le raportează.

Semnat de lt. col. Pestel

¹ Raportul lt. col. Pestel este publicat în Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*. Urmare la colecțiunea lui Eudoxiu de Hurmuzaki, Supliment I, vol. IV, Buc., 1891, p. 314—319, doc. nr. CCXXXI.

² Nicolae Roznovceanu-Rosetti.

35

1821 martie [9]/21, Viena.

[...] ¹. O contagiò revolucionario tem feito taes progressos que até na Valaquia e na Moldavia tem havido mui sérias sediçãoes e se os habitantes destes hospodarados não pedem formalmente huma constituição exigem que a Porta restabeleça, na quellas duas Provincias o antigo governo ², e que os hospodares naó pretendai maiores tributos do que aquelles que a Porta em outro tempo percebia, e que os referidos principes tinhaê por meios illegaes, quadruplicado em beneficio proprio.

[...] ³.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Portugalia, rola nr. 11, c. 458—461 (Arquivo Nacional da Torre do Tombo, fond Ministerio dos Negocios Estrangeiro, Delegação de Portugal na Austria, Cx nr. 18, doc nr 136).

[...] ¹. Propagarea suflului revoluționar a făcut asemenea progrese încît pînă și în Țara Românească și în Moldova au avut loc mișcări foarte serioase; chiar dacă locuitorii acestor principate nu cer în mod formal o constituție, solicită în schimb ca Poarta să restabilească în cadrul acestor două provincii străvechiul mod de guvernare ² și ca domnitorii să nu perceapă tributuri mai mari decît acelea cerute de Poartă în trecut și pe care principii respectivi le împătriseră, prin mijloace ilegale, în avantajul propriu.

[...] ³.

¹ Informații privind Congresul de la Laibach.

² Frin principii autohtoni.

³ Informații privind revoluția napolitană.

36

1821 martie [11]/23, București.

Nr. 34

Valachie

138 avec sept annexes

sous A ¹ — F

A ²

Prés. 29/3
Récep. 3/4

Monsieur le Chargé d'affaires,

Le bruit de l'arrivée des insurgés à Bucharest continuait toujours, et n'était entremêlé que de celui de l'approche d'une armée turque qu'une terreur panique avoit déjà fait paraître aux environs de la

capitale, tandis que de Gyurdsou même ils ont pris la fuite et ont passé à Rustschuk. Aussi les kaimakams du hospodar ne savaient plus que faire su qu'il leur est impossible d'avoir une force opposable aux rebelles : si nous quittons notre poste, disent-ils, nous risquons d'être réputés traîtres à la Sublime Porte et à notre Prince, si nous restons nous risquons d'être fait prisonniers de guerre et peut-être plus encore. Les proclamations du prince Ypsilanti ne laissaient plus de doute sur les vues, aux quelles on prédisait d'autant plus de succès, qu'on croyait fermement qu'il serait soutenu par une armée russe qui le suivait de près. Le 9 au soir cependant, un courrier venu de Laybach apporta des dépêches à Messieurs de Pini et de Hakenau. Ce dernier eut la bonté de me communiquer en original celles qu'il avait reçu du prince de Metternich ; le teneur en était à peu près celle : « que Sa Majesté Impériale et Royale Autrichienne avait appris par le rapport de Monsieur l'agent le soulèvement de Théodori Wladimiresko, que lui-même avait eu l'audace d'écrire aux deux empereurs en leur envoyant une copie de ce qu'il avait adressé au grand Seigneur. Que ce n'était qu'avec indignation que ces deux monarques unis d'un même sentiment, avoient du voir que tandis qu'ils s'occupoient du rétablissement de la paix générale, Wladimiresko l'avoit troublée sur les frontières même de l'Empire d'Autriche. Monsieur l'agent y est engagé d'agir de concert avec le consul général de Russie, Monsieur de Pini ; qu'à cette fin on lui envoyoit une copie des instructions adressées au dernier. Que Monsieur l'agent doit donner au gouvernement local la déclaration, que les ordres étoient données au gouvernement militaire de la Transilvanie, de fournir au gouvernement local toutes les munitions de guerre dont il pourroit avoir besoin pour soumettre les rebelles. Que du reste les monarques avoient vu avec plaisir la nomination de S. Kallimacki, hospodar de la Valachie, vu qu'il y avoit tout à espérer que sous le règne d'un tel prince, les troubles auront bientôt cessées ». Les monarques alors ignoroient encore l'entreprise du prince Ypsilanti, et ne pensoient qu'à Théodori, nom sous lequel Théodori est généralement désigné. Des instructions de Monsieur Pini je ne connois que le seul paragraphe, que « Théodore Wladimiresko est dégradé du rang de chevalier d'un ordre russe et déclaré hors de la protection de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies ».

Le 18, je reçu du subdélégué en Moldavie en date du 8 et du 13, ainsi que du dragoman les rapports que j'ai l'honneur d'acclure sous A, B, j'ai l'honneur aussi de joindre les proclamations du prince Ypsilanti de litt. C, D, E. Toutes ces proclamations sont imprimées à Yassi, cependant l'agence d'Autriche ne sut que s'en procurer des copies manuscrites, et moi je ne pus avoir imprimée que la seule du 25 vieux style que j'ai l'honneur de joindre sous litt. F.

On fait monter les forces de Wladimiresko tantôt à 5 mille, tantôt à 16 mille [avec] celles du prince Ypsilanti y compris les troupes de Karavia à Fokshani. Le 22 du courant on m'assura cependant, que celles du prince Ypsilanti ne surpassoient pas les 10 mille ce qui est plus probable. On ignore positivement la force de Wladimiresko, mais ce qu'il y a de sûr est qu'à Bucharest un nombre considérable se joindra à lui, qui par les mots de liberté et de patrie sut donner l'enthousiasme.

Le 20 les capitaines Georgi¹ et Gentsha² (lequel dernier avoit accompagné le prince Karatsho) se retirant devant Wladimiresko, contre lequel ils avoient été envoyés, arrivèrent à Bucharest avec leur albanais.

Ils furent d'abord chez les kaïmakans et de là chez Monsieur de Pini, qui eut dit-on avec eux une vive altercation, disant qu'ils avoient dû tenir encore d'un pied les chambres au rez-de-chaussée, et l'on devra sortir et rentrer en bateau (si s'en trouve) on bien rester chez soi.

La ville est pleine d'albanois et de gens habillés à l'albanoise et d'autres armés d'armes de toutes espèces. On prétend même que parmi eux il y en a de la suite de Wladimiresko, et vraiment dans un moment aussi fatal où les autorités ont pour ainsi dire totalement cessées, il est à admirer qu'il n'y ait pas encore eu des désordres dans la ville. Dans les campagnes il y en eût d'autant plus, et l'on prétend que beaucoup de boyars et de marchands avoient été pillés et maltraités, même sur le chemin de Kronstadt. Quelques-uns ont vraiment eu ce sort, mais on ignore encore les détails. Le prince Ypsilandi est attendu dans un ou deux jours, si les eaux débordées ne ralentissent sa marche. La ville est déserte, tout ce que put fuir a fui et la misère ne tardera pas à se faire sentir dans Bucharest, vu que la classe indigente resta sans travail et sans occupation que celle de courir les rues.

Ce matin j'avais envoyé le dragoman à la Cour, chez les kaïmakams, qui dirent ouvertement que si jusqu'au soir ils ne recevoient pas un courrier de Constantinople qui les mette dans le cas de faire exécuter leur ordres, ils se verront dans la nécessité de partir demain, vu que toute leur autorité avoit totalement cessé. Les désordres à la campagne se confirment et l'on attend effectivement le prince Ypsilandi pour demain au soir.

Si le sort devoit m'être fatal, j'ose, Monsieur le Chargé d'affaires, recommander mes malheureux enfans à Vienne, qui en perdant leur père, à Votre protection et à la clémence du Roi mon maître, auquel je serois avec un devouement loyal.

Veuillez agréer...

Kreuchely

Bucharest, le 23 mars 1821

A Monsieur le Baron de Miltitz etc. à Constantinople

Arh. St. Buc., Colecția xerografii R.D.G., pach. I, f. 26—30 (Deutsches Zentralarchiv Historische Abteilung II, Merseburg, Rep. 81, Constantinopol, VI, 87).
Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria românilor*, vol. X, p. 118—119.

Nr. 34

Țara Românească

138 cu 7 anexe

sub A¹ — F

Prezentat 29/III

A²

Primit 3/IV

Domnule Însărcinat cu afaceri,

Zvonul despre sosirea răsculaților la București a continuat și n-a fost întrețesut decât cu acela privind apropierea unei armate turcești, pe care o teroare panică o și făcuse să apară la marginile capitalei, în timp ce turcii de la Giurgiu ar fi rupt-o la fugă și ar fi trecut la Rusciuc. Astfel, caimacamii domnitorului nu mai știau ce să facă, avînd în vedere că lor le este imposibil de a avea o forță opozabilă rebelilor: dacă părăsim postul, zic ei, riscăm să trecem drept trădători față de Sublima Poartă și față de principele nostru; dacă rămînem, riscăm să fim luați

prizonieri de război și poate chiar mai rău. Proclamațiile prințului Ipsilanti n-au lăsat nici o îndoială asupra intențiilor, cărora li se prezicea cu atât mai mult succes, cu cât s-a crezut ferm că el ar fi susținut de o armată rusă, care îl urma de aproape.

Pe ziua de 9 [martie] seara însă un curier venit din Laibach a adus depeșe domnilor Pini și Hakenau. Acesta din urmă a avut bună-tatea de a-mi comunica în original pe cele primite de la prințul Metternich : conținutul era aproximativ următorul : „că Maiestatea Sa Imperială și Regală a Austriei aflase din raportul domnului agent despre re-volta lui Tudor Vladimirescu, că el însuși avusese îndrăzneala de a scrie celor doi împărați trimițându-le o copie a scrisorii pe care o adresase sultanului ; că numai cu indignare, cei doi monarhi uniți în același sen-timent, văzuseră că, în timp ce ei se ocupau de restabilirea păcii gene-rale, Vladimirescu o tulburase chiar la granițele Imperiului austriac. Domnul agent este angajat să acționeze de acord cu consulul general al Rusiei, domnul Pini ; că în acest scop i se trimitea o copie a instrucțiu-nilor adresate celui din urmă ; că domnul agent trebuie să dea guver-nului local declarația că au fost date guvernului militar al Transilvaniei ordinele de a procura guvernului local toate munițiile de război de care ar putea avea nevoie pentru a supune pe rebeli ; că, în rest, monarhii priviseră cu plăcere numirea lui S. Callimachi ca domnitor al Țării Româ-nești, în speranța că sub domnia unui asemenea principe tulburările vor înceta imediat“.

Monarhii ignorau pe atunci acțiunea prințului Ipsilanti și nu se gîndeau decît la Tudor, nume sub care este desemnat în general Teodor.

Din instrucțiunile lui Pini nu cunosc decît paragraful că : „Tudor Vladimirescu este degradat din rangul de cavaler al unui ordin rus și declarat în afara protecției Maiestății Sale Împăratul tuturor Rusiilor“.

Pe ziua de 18 [martie], am primit de la subdelegatul din Moldova, datele la 8 și la 13 [martie], ca și de la dragoman, rapoartele pe care am onoarea să le anexez sub A, B ; am, de asemenea, onoarea să adaug sub literele C, D, E, proclamațiile prințului Ipsilanti. Toate aceste pro-clamații sînt imprimate la Iași, totuși agenția Austriei n-a putut să-și procure decît copii de mină, iar eu n-am putut avea ca imprimat decît proclamația din 25 [februarie] stil vechi, pe care am onoarea să o anexez sub litera F.

Forțele lui Vladimirescu sînt apreciate cînd la 5 000, cînd la 16 000 [cu] cele ale prințului Ipsilanti, inclusiv trupele lui Caravia de la Foc-șani. La 22 ale lunii curente am fost asigurat însă că cele ale prințului Ipsilanti nu treceau de 10 000 ceea ce este mai probabil. Nu se cunosc în mod sigur forțele lui Vladimirescu, dar ceea ce este sigur e că la București un număr considerabil se va alătura lui care, prin cuvintele de libertate și de patrie, a știut să stîrnească entuziasm.

Pe ziua de 20 [martie], căpitanii Gheorghe¹ și Ghencea² (acesta din urmă însoțise pe principele Caragea), retrăgîndu-se din fața lui Vla-dimirescu, contra căruia fuseseră trimiși, sosiră la București cu alba-nezii lor. Ei s-au dus mai întîi la caimacamii și de acolo la domnul Pini, care a avut — se spune — cu ei un viu schimb de cuvinte, spunînd că ei ar fi trebuit să păstreze măcar cu un picior camerele de la parter și că va fi nevoie să se iasă și să se intre cu barca (dacă se găsește una) sau fiecare să rămînă la casa lui.

Orașul e plin de albanezi și de oameni îmbrăcați după maniera albaneză, precum și de alți oameni înarmați cu arme de toate speciile. Se pretinde chiar că, printre ei, există unii din suita lui Vladimirescu și, în adevăr, într-un moment atât de fatal, în care autoritățile — ca să zicem așa — au încetat cu desăvîrșire, este de admirat că n-au fost încă dezordini în oraș. La sate însă au fost destule și se pretinde că mulți boieri și negustori fuseseră jefuiți și maltratați, chiar în drum spre Brașov. Cîțiva au avut în adevăr această soartă, dar nu se cunosc amănunte.

Prințul Ipsilanti este așteptat peste o zi-două, dacă apele ieșite din albie nu-i încetinesc marșul. Orașul este pustiu, oricine a putut fugi a fugit și mizeria nu va întârzia să se facă simțită la București, avînd în vedere că clasa săracă a rămas fără lucru și fără ocupație decît aceea de a bate străzile.

Azi dimineată am trimis dragomanul la Curte, la caimacami, care au spus deschis că, dacă pînă în seară ei nu primesc un curier de la Constantinopol care să-i pună în situația de a face să fie executate ordinele lor, se vor vedea în necesitatea de a pleca mîine, deoarece întreaga lor autoritate încetase cu desăvîrșire.

Dezordinele de la țară se confirmă și este așteptat, în adevăr, prințul Ipsilanti pe mîine seară.

Dacă soarta îmi va fi fatală, îndrăznesc, domnule Însărcinat cu afaceri, să recomand pe nefericirii mei copii de la Viena, în caz că își vor pierde tatăl, protecției Dv. și clemenței regelui, stăpînul meu, pe care l-am servit cu un devotament loial.

Primiți, vă rog...

București, 23 martie 1821

Kreuchely

Domnului baron de Miltitz etc. la Constantinopol

¹ Gheorgache (Iordache) Olimpiotul.

² Ghencea, căpitan eterist.

Eccellenza,

Gli timori, e le vive apprensioni, che da vario tempo disturbano infinitamente l'animo del Ministero ottomano sul riflesso di un attacco da parte della Corte di Russia sono finalmente giunti al loro colmo. Con i passati commenti ho già avuto l'onore di sottoporre ai savi riflessi dell'Eccellenza Vostra una parte dei motivi che gl'incutevano questi timori: abbenchè tali sin al presente del Ministero ottomano non sieno stati in verun modo esternati, l'insurrezione della Vallachia però, e sopra tutto l'ultima catastroffe della Moldavia non gli permettono di ulteriormente dissimularli.

Nouve rivoluzioni scoperte nella Morea, le quale però da quel Governo turco sono state per ora prevenute, ed assedate, i sforzi di montenegrini contro l'Albania superiore e gl'ultimi contro la Herzegovina, ducato dipendente della Bossina, l'ostinazione de'semiani; le scorrerie di Meliki nell'Asia, la nouva lega de'sudita nazione greca

indomita col ribello Ali pascia di Ianina, e le insurrezioni sudditte della Vallachia e della Moldavia dovrebbero esser dalla Sublima Porta interpretate piuttosto dallo spirito attuale di rivoluzione che infetta una gran parte dei governi europei, dallo spirito turbolanto dei greci e dalla loro già nota mania di erigere un impero greco sulle rovine dell'Impero ottomano, e non precisamente da maneggi della Russia, ma il terrore o l'astio che incute ai turchi è di natura tale, che questo pregiudizio nell'animo del Ministero ottomano prevale su qualunque altro riflesso e ciò è segno di credere imminente un attacco da parte della Russia.

Il preciso dettaglio dell'insurrezione e degli avvenimenti in Vallachia e Moldavia non è ancora intieramente conosciuto tutto quello però che si sa di positivo è che il principe regnante di Moldavia, Michele Suzzo, due anni fa ivi installato si è ultimamente ritirato con tutti i suoi archivj, famiglia ed effetti preziosi a Dubassar, confine russo, pochi ore distante da Iassy, e che quindi il giovane principe Ipsilandi, colonello delle guardie imperiale russe con quattro generali ed un picchetto di ottanta grenadiers son'entrati in Iassy, e si dice riconducendovi il suddetto principe Suzzo e che tutta questa città era sotto le armi. Mentre scoppiava questa rivoluzione in Moldavia che sembra esser principalmente contro i turchi diretta, giacchè qui pochi turchi, che truovavansi in Galatz, città della Moldavia, sono stati passati a fil di spada, un certo Vladimiresco Teodori (altre volte al servizio russo) arruolò una migliaia di vallachi, ed ora con un esercito di più di tredici mila uomini accampati fra Crajova e Bucarest, intimò alla Porta, volere indennizzazione del popolo contro le estorsioni fatte da principj greci installati della Porta, ed una nuova costituzione sotto un principe vallaco, ne scrisse delle lettere al Gran Signore, all'imperatore di Russia, ed a questo signore barone di Stroganoff. A somma sciagura della Porta uno di pascia turchi spedì inconsideratamente alcuno centinaio di turchi in Vallachia, due cento, o circa di quali furon passati a fil di spada. L'entrare di armi turche in Vallachia contro i trattati è un atto che compromette infinitamente la Porta colla Russia authorizzandola ad una reciprocità da parte sua. In fatti avutane appena notizia questo signor inviato li 15, chiese ed ottenne li 16 corrente una conferenza col Ministero ottomano, in cui fece ogni suo sforzo per convincerlo, che la Corte di Russia non ha la benchè minima parte in parecchie insurrezioni, e che l'imprudente condotta, tenuta da parte de'turchi vicini, poteva solo comprometterla colla sua corte; la conferenza è stata reciprocamente vivissima, sembra però da quanto la Porta ha ora operato non esser intieramente convinta di questa verità.

Il signor inviato di Russia spedì li 17 corrente il cavaliere Paskevich con dispacj a Sua Maestà imperatore in Laibach. La Porta ottomana ha creduto di sua convenienza di porre un embargo su tutti i bastimenti turchi e greci pronti ad entrare in Mar Nero ne' stati di Russia e ciò sin ai nuovi ordini: arma a tutta fretta cinque navi di linea uno de'quali a tre ponti e molte altre fregate, e minori navi, in tutte dicciotto; ha spedito degl'ordini severi in Rumelia per la formazione di un esercito di 150.000 uomini, tutti seimeni, cioè truppa à soldo (e non giannizzari), e noi attendiamo con vera ansietà, e non senza timore l'evento di questi minaccianti apparati. In qualunque caso l'Eccellenza Vostra deve essere tranquilla sulla sorte de'nostri naviganti, e sperò lo dovrà esser del pari di que' che navigano sotto vessillo russo, se mai se ne truovassero in

questo porto. Per misura di sola precauzione ne ho prevenuto il nostro Signore Conte Dattili di Odessa acciò se mai vi si truovassero de bastini sardi sotto vesillo russo, li munisse di un passavanti sardo per i stati di Sua Maestra sicchè questi arrivando à questa parte con vessillo regale saranno quivi muniti delle cautele neccesarie per la loro traversata sin ai codesti incliti stati, acciò ivi si muniscano delle loro patrie spedizioni.

I soprascritti greci di considerazione fuggono per tanto da quest' impero a precipizio ; il principe Niccolò Suzzo, li soprascritti Schina, parenti del principe Suzzo, il giovane principe Caragià, il principe Canieri con i due suoi figli, con tutti i loro beni, e famiglie, e molte altre famiglie di minor condizione sono in questi giorni fugite, chi per il Mar Nero, chi per il Mediterraneo, senza che la Porta se ne accorgese. I quattro agenti della Morea, ed il principe di Meina, che del pari sono fuggiti o nascosti sono tuttavia della Porta ricercati, con somma ansietà, si sono spedite barche e corrieri per ritrovarli, il capipascia a mano armata forza le case greche in queste contrade per capiruoarli, e sotto questo pretestto, credo, per scuoprire le trame de' greci.

Venendo di arrivare alla Porta, spedito da Adrianopoli, la testa recisa di un certo greco Aristide, il quale era latore di proclamazioni incendiarie da parte del giovane Ipsilandi ed altri di Moldavia spedite in Morea per sollevare qui popoli greci contro l'Impero ottomano, questo incidente pose in somma consternazione il Gran Signore e tutto il Ministero ottomano ; il sovrano su quest'avviso, ordinò da una parte, che la Porta intrasse con questo Signor inviato di Russia in nuove, e cathgorice spiegazioni su quest'importantissimo oggetto, e che quindi si convocasse un consiglio generale dell'impero, il quale in idioma turco chiamasi Calabà Divani e si tiene solo sulla decisione del punto di guerra o di qualche altro punto concernente l'esistenza dell'impero.

Entrata adunque la Porta in nuovi discussioni e spiegazioni su quest'articolo, chiese altresì che il Signor inviato estendesse le sue asserzioni per iscritto ed in nota ufficiale. Esso Signor inviato adunque spedì senza rimora una nota ufficiale alla Porta in cui solennemente dichiara ed assicura la Sublima Porta, che Sua Maesta l'imperatore di Russia né s'è mai ingerito, né prenderà mai la benchè minima parte a tali fellonie ed insurrezioni, e che per darlene una pruova non equivoca egli garantisce che la sua Imperiale Corte non riguarderà in verun conto qual infrazione di trattato l'entrare dell'armi ottomane in quelle due provincie le quali ormai son da considerarsi come ribelli al loro sovrano e contro l'ordine della società, e per conseguenza in questo caso attuale indegne della protezione di Sua Maesta imperiale, assicurando altresì (ciò però oretenus) che la condotta del giovane principe Ipsilandi, che non truovasi più al servizio di Sua Maestra e quella del principe Suzzo saranno da Sua Maestà imperiale altamente disapprovate.

Dall'altra parte il gran'Consiglio di stato, in cui oltre ai consiglieri, chiamati anche furon tutti i pubblici funzionarj civili e militari, decise, di porre questa dominante in uno stato di difesa come se l'insurrezione e lo scoppio di essa fosse imminente. In fatti il giannizzar aghà ebbe ordine immediato di rinforzare di altre 30 persone armate ogni luoco delle guardie in tutti i quartieri della città, di richiamare i giannizzari dispresi ne' sobborgo di riunirli tutti nelle loro casserne, di dare loro le armi in mano, e di tenerli pronti al primo cenno del sovrano, di assicurarsi di tutti i quartieri de' greci, e di osservare ogni lor passo. Il giannizzar aghà sin da jeri sera armò già tutto il popolo turco, il quale in maggior parte è

giannizzaro ; prese possesso del quartiere de greci Fener in Constantinopole, ove il patriarca, e la maggior parte della nobiltà risiede ; [investendolo] con tre compagnie di giannizzari, lo stesso fece il bostangi basci con i quartieri di Curuciesme, Arnaud-Kioj, e Therapia, i quali si truovano su questo canale, molti soprascritti greci fra i quali il vescovo d'Efeso, e suo vicario vengono di esser arrestati, e molti greci sotto protezione di Russia, fuggono o nascondonsi colle loro famiglie.

Il Gran Signore vienne di spedire finalmente un imperiale rescritto al patriarca di Constantinopole, il quale, convocata tutta le nobiltà greca e i varj individui di ogni ceto e mestiere, glielo comunicò contenendo che il sovrano indignato contro la fellonia del principe Suzzo, che dal nulla era stato elevato alle prime dignità e contro l'insolenza dei moldavi e vallachi ribelli, sapia vindicare la gloria del trono ottomano, che cercano di rovesciare, che tutte le loro trame sono scoperte, che la corte di Russia lungi dal proteggere simili orribili attentati altamente li disapprova allegando tutte le spiegazioni avute col Signor inviato di Russia e la successiva sua nota aggiungendovi finalmente che chiunque abbia avuto la disgrazia di esser in corrispondenza o in qualunque relazione con i ribelli, lo dichiara sinceramente e sarà perdonato, chiunque per altro, dietro al termine perentorie di giorni tre di amnistia non dichiarasse la sua reità e ne fosse in seguito convinto, sarà privato di vita, e beni, che per tanto tutti i corpi de greci dieno di garanti formali della loro fedeltà.

In adempimento di questi ordini sovrani, il patriarca, il principe Carlo Callimachi ed i due fratelli, principi Morusi, uno dragomano della Porta, e l'altro dragomano dell'arsenale garantirono tutti gl'abitanti del quartiere nobile di Fener ; non pero gli abitanti de'quartieri di Galata, e di Pera in maggior parte negozianti greci, ed alcuni di loro sotto protezione di Rusia. Non si sa precisamente che garanzia presteranno questi, e que'che abitano i quartieri lungo il canale.

Ecco quanto il tempo mi permette di rappresentare all'Eccellenza Vostra sull'attuale situazione di questa capitale ed in attenzione di pregetissimi cenni suoi con profondo rispetto ho l'onore d'essere, dell'Eccellenza Vostra, umilliatissimo, devotissimo e obbligato servitore.

Federicco Maria Chirico

Pera di Constantinopoli, li 24 Marzo 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 95—106 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri Porta ottomana, mazzo 1 bis, 1821—1826).

Excelență,

Grijile și neliniștea vie care, de la un timp, tulbură din plin dispoziția guvernului otoman, ca reflex al unui eventual atac din partea curții Rusiei, au ajuns, în ultimă instanță, la culme. În comentariile mele anterioare am avut onoarea de a supune înțeleptelor reflecții ale Excelenței Voastre o parte din motivele care au trezit această teamă ; cu toate că guvernul otoman nu a făcut cunoscute acestea pînă în prezent,

insurecția din Țara Românească și mai ales ultima catastrofă din Moldova, nu-i permite să le mai ascundă.

Noile mișcări revoluționare descoperite în Moreea care totuși au fost prevenite și oprite de către guvernul turc, mișcările militare ale muntenegrenilor împotriva Albaniei superioare și împotriva Herțegovinei, ducat dependent de Bosnia, încăpăținarea sîrbilor, jafurile lui Meliki în Asia, noua înțelegere între națiunea greacă neimblînzită și rebelul Ali pașa de Ianina și insurecțiile menționate mai sus din Țara Românească și din Moldova ar trebui interpretate de Sublima Poartă, mai curînd în spiritul actual revoluționar care contaminează un mare număr de state europene, în spiritul turbulent al grecilor și în obsesia lor, deja cunoscută, de edificare a unui imperiu grecesc pe ruinele Imperiului otoman și desigur nu ca măsinațiune certă a Rusiei, dar teroarea și ura pe care le inspiră turcilor este de natură să facă ca prejudecata aceasta să prevaleze, în starea de spirit a guvernului otoman, asupra altui mod de a vedea lucrurile și aceasta face să se creadă într-un atac iminent din partea Rusiei.

Amănunte precise asupra insurecției și evenimentelor din Țara Românească și Moldova nu sînt încă în întregime cunoscute, ceea ce însă se știe în mod cert este că prințul domnitor al Moldovei, Mihail Suțu, instalat aici acum doi ani s-a retras, în ultimul timp, împreună cu toată arhiva, familia și obiectele prețioase, la Dubăsari, pe frontiera rusă, la cîteva ore de Iași și că atunci cînd tînărul prinț Ipsilanti, colonel în armata imperială rusă, împreună cu patru generali și un pichet de 80 de grenadierii a intrat în Iași și se spune că îl readucea pe susemintitul prinț Suțu, întregul oraș era gata de luptă. În timp ce izbucnea revoluția în Moldova, revoluție care pare să fie îndreptată, în primul rînd, împotriva turcilor, cu toate că puținii turci care se găseau la Galați, oraș din Moldova, au fost trecuți prin sabie, un oarecare Vladimirescu Tudor (altădată în serviciul Rusiei) a înrolat în jur de o mie de români și acum are o armată de 30 000 de oameni cantonată între Craiova și București; a scris scrisori sultanului, împăratului Rusiei și domnului baron Stroganov în care declară Porții că dorește despăgubirea poporului său pentru exploatarea exercitată de domnitorii greci instalați de Poartă și o nouă constituție sub un domnitor român.

Ca o încununare a nenorocirii Porții, unul din pașii turci a trimis, în mod nechibzuit, cîteva sute de turci în Țara Românească, două sute sau cam așa ceva, care au fost trecuți prin spadă. Intrarea armatelor turcești în Țara Românească, în pofida tratatelor în vigoare, este un act care compromite definitiv Poarta în fața Rusiei, autorizînd-o pe aceasta din urmă la o atitudine asemănătoare. Într-adevăr, reprezentantul Rusiei îndată ce a avut această informație, în 15 ale lunii curente, cere și obține, în 16, o întrevedere cu ministrul turc, în care face toate eforturile pentru a-l convinge de faptul că Rusia nu are nici cel mai mic amestec în aceste insurecții și că atitudinea imprudentă luată de către vecinii turci ar putea numai să îi compromită în fața curții pe care o reprezintă; întrevederea a fost foarte însuflețită, de ambele părți, pare că Poarta nu este convinsă totuși, la ora actuală, de adevărul acestor afirmații.

Domnul reprezentant al Rusiei a trimis în 17 ale lunii curente pe cavalerul Paskevici cu scrisori la Maiestatea Sa împăratul, la Laibach. Poarta otomană a crezut de datoria sa să stabilească embargo asupra tuturor navelor turcești și grecești pregătite să intre în Marea Neagră,

către statele ruse și aceasta pînă la noi ordine ; înarmează în cea mai mare grabă cinci nave de linie, dintre care una cu trei punți și multe alte fregate și nave mici, în total, optsprezece ; a trimis ordine severe în Rumelia pentru formarea unei armate de 150 000 de seimeni, adică mercenari (și nu ieniceri), iar noi așteptăm cu nelinește și nu fără teamă acțiunea acestei veritabile și amenințătoare mașini de război. În orice caz, Excelența Voastră trebuie să fie liniștită în ceea ce privește soarta vaselor noastre, și sper că va fi liniștită și în ceea ce privește vasele care navighează sub pavilion rusesc, dacă ele nu se află în acest port. Numai ca măsură de precauție am prevenit pe domnul conte Dattili de la Odesa, în eventualitatea în care se vor afla nave sarde sub pavilion rus că vor fi prevăzute cu certificate de liberă trecere sarde pentru statele Maiestății Sale, astfel ca acestea ajungînd aici sub pavilion regal să aibă toate garanțiile necesare pentru a trece către aceste ilustre state, pentru a duce acolo unde trebuie mărfurile din patrie.

Sus-amintiții greci, din prudență, fug în grabă, în număr mare din imperiu ; prințul Nicolae Suțu și amintiții Schina, rudele prințului Suțu, tînărul prinț Caragea, prințul Canieri cu cei doi fii ai săi, cu toate bunurile și familiile și multe alte familii de condiție mai modestă au fugit în aceste zile, care pe Marea Neagră, care pe Mediterană, fără ca Poarta să observe aceasta. Cei patru agenți din Moreea și prințul de Meina, care au fugit mai demult sau s-au ascuns sînt căutați de Poartă acum, cu multă nelinește ; s-au trimis bărci și curieri pentru a-i regăsi, kapî pașa cu armata pătrunde cu forța în casele grecești din aceste ținuturi pentru a-i găsi, și sub acest pretext, cred, pentru a descoperi comploturile grecilor.

După ce a ajuns la Poartă, de la Adrianopole, capul tăiat al unui oarecare grec Aristide, care era aducătorul proclamațiilor incendiare ale tînărului Ipsilanti și al altor proclamații din Moldova trimise în Moreea pentru a ridica acolo populația greacă împotriva Imperiului otoman, acest incident a nelineștit oarecum pe sultan și tot guvernul otoman ; suveranul, ca urmare a acestui avertisment, a ordonat ca Poarta să aibă noi și categorice explicații cu domnul reprezentant al Rusiei, în privința acestui subiect deosebit de important și ca apoi să se convoace un consiliu general al imperiului, care în limba turcă se cheamă Kalaba[lık] divanî și care să decidă numai în ceea ce privește războiul sau găsirea altei soluții privind existența imperiului.

Astfel că Poarta, intrînd în noi discuții și explicații în acest domeniu, a cerut de asemenea ca domnul reprezentant [al Rusiei] să-și expună afirmațiile în scris, într-o notă oficială. Atunci domnul reprezentant a trimis, fără întîrziere, o notă oficială Porții, în care declara și asigura Sublima Poartă că Maiestatea Sa împăratul Rusiei n-a provocat nici nu a luat parte în vreun fel la astfel de răzvrătiri și însurecții, și că pentru a da o probă fără echivoc, el garantează că imperiala sa curte nu va considera nicidecum ca o încălcare a tratatelor intrarea armatelor otomane în aceste două provincii, care acum sînt considerate rebele față de suveranul lor și față de ordinea socială și în consecință, în acest caz, nedemne de protecția Maiestății Sale imperiale, asigurînd de asemenea (aceasta însă pentru prezent) că atitudinea tînărului prinț Ipsilanti, care nu se mai află în serviciul Maiestății Sale și aceea a prințului Suțu va primi înalta dezaprobare a Maiestății Sale imperiale.

Pe de altă parte marele consiliu de stat, în care în afară de consilieri au fost chemați toți funcționarii publici civili și militari, a decis

să pună această putere în stare de apărare ca și cum insurecția și izbucnirea ei ar fi iminente. Într-adevăr, aga ienicerilor are ordin să întărească imediat cu încă 30 persoane înarmate fiecare loc de gardă, în toate cartierele orașului, să recheme pe ienicerii împrăștiați prin suburbii, să-i readucă în cazărmile lor, să-i înarmeze și să fie pregătiți să răspundă la primul semn al suveranului; să fie supravegheate toate cartierele grecilor și fiecare pas al acestora. Aga al ienicerilor a înarmat pînă ieri seară toată populația turcă, care în majoritate face parte din ieniceri; a luat în stăpînire cartierul grec Fanar din Constantinopol, unde locuiește patriarhul și majoritatea nobilimii grecești; înconjurîndu-l cu trei companii de ieniceri; același lucru îl face bostangi bași cu cartierele Kuruçeşme, Arnavud köy, și Therapia, care se află pe această parte a strîmtorii; a arestat mulți greci printre care episcopul de Efes și vicarul lui, iar mulți greci aflați sub protecția Rusiei fug sau se ascund împreună cu familiile lor.

Sultanul a trimis în final un rescript imperial patriarhului din Constantinopol, care a convocat toată nobilimea greacă și diverse persoane din toate categoriile sociale și meseriile și le-a comunicat ceea ce conținea acesta, anume că suveranul e indignat de răzvrătirea prințului Suțu, care a fost ridicat la cele mai înalte demnități din nimic și de insolența moldovenilor și valahilor rebeli; el știe să revendice gloria tronului otoman, pe care aceștia încearcă să-l dărîme și că toate uneltilor lor sînt cunoscute, că Rusia, departe de a proteja astfel de atențate oribile, le dezaprobă total, citînd toate explicațiile avute cu domnul reprezentant al Rusiei și nota care a urmat acestor explicații, adăugînd, la sfîrșit, că cine a avut nenorocirea de a fi în corespondență sau în relații de orice fel cu rebelii, să declare sincer și va fi iertat, cine însă în termenul peremptoriu de trei zile de amnistie nu-și va declara propria crimă și va fi dovedit ulterior vinovat i se va lua viața și bunurile; toate categoriile de greci trebuie să dea garanții formale de fidelitate.

În vederea îndeplinirii acestor ordine superioare, patriarhul, prințul Scarlat Callimachi și cei doi frați, prinții Moruzi, unul dragoman al Porții și altul dragoman al Arsenalului, au garantat pentru toți locuitorii cartierului nobil Fanar; nu și pentru cei din cartierele Galata și Pera, în majoritate negustori greci, unii dintre aceștia sub protecția Rusiei. Nu se știe precis ce garanții vor aduce aceștia și cei ce locuiesc cartierele de-a lungul strîmtorii.

Aceasta este, în măsura în care timpul îmi permite să prezint Excelenței Voastre, actuala situație din această capitală; cu intenția de a atrage prețioasa dumneavoastră atenție, am onoarea de a fi cu cel mai profund respect al Excelenței Voastre cel mai umil. devotat și obligat servitor.

Federico Maria Chirico

Pera, Constantinopol, 24 martie 1821

Copie d'une dépêche
au consul Pisani

Laibach, le 13/25 Mars 1821

Monseigneur,

Immédiatement après la réception de la présente dépêche vous remettrez au prince Michel Soutzo la lettre ci-jointe que le Ministère lui adresse par ordre de l'Empereur.

La copie de cette lettre qui vous est également transmise vous fera connaître, Monsieur, la manière dont Sa Majesté Impériale se prononce sur les malheureux événemens qui ont eu lieu en Moldavie ; pourquoi elle les improuve ; comment elle les déplore.

Il ne nous reste à vous ajouter que la permission que vous avez donnée au chef de la révolte et aux autorités de la Principauté de se servir de l'un des employés de votre Consulat, comme émissaire pour nous porter leurs communications et votre silence à notre égard, dans un moment où il nous importait beaucoup d'apprendre le véritable état des choses, ont hautement été désapprouvé par l'Empereur.

En vous renvoyant votre message avec ces affligeantes expressions pour vous, nous vous exhortons à être à l'avenir plus attentif aux devoirs de votre poste et de tenir une conduite toujours conforme aux directions générales dont vous avez été muni. A l'heure qu'il est nous ne doutons pas que Monsieur le consul général Pini ne vous ait transmis les ordres qui doivent vous guider plus particulièrement dans les circonstances actuelles. Nous pouvons au reste d'ici les résumer très brièvement.

L'Empereur est en paix avec la Porte.

Les traités avec elle garantissent les intérêts et les droits des provinces chrétiennes qui lui sont soumises.

Par conséquent, tout acte tendant à troubler et ses rapports pacifiques et les résultats bienfaisants que les traités assurent aux Principautés ne saurait jamais obtenir l'appui ou la sanction de l'Empereur.

Loin de là, Sa Majesté formera les vœux les plus sincères pour que le Gouvernement ottoman adopte sans délai, dans sa sagesse, les mesures nécessaires au rétablissement de l'ordre et de la tranquillité.

Recevez...

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 413—415 (Centralnyj Gosudarstvennyj Arhiv Drevnih Aktov, fond nr. 1261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2581, str. 1—2).

Copia unei scrisori
către consulul Pisani

Laibach, 13/25 martie 1821

Domnule,

Imediat după primirea prezentei depeșe veți remite prințului Mihail Suțu scrisoarea alăturată pe care cabinetul ministerial i-o adresează din ordinul împăratului.

Copia acestei scrisori care vă este în egală măsură destinată vă va permite să cunoașteți, domnule, modul în care Maiestatea Sa imperială se pronunță asupra nefericitelor evenimente care au avut loc în Moldova ; de ce le dezaprobă, cât de mult le deplînge.

Nu ne rămîne să adăugăm decît că permisiunea pe care ați dat-o conducătorului revoltei și autorităților din Principat de a se folosi de unul din funcționarii consulatului nostru ca emisar pentru a ne transmite mesajele lor, ca și tăcerea voastră față de noi într-un moment în care era de mare importanță să cunoaștem adevărata stare de lucruri, au fost viu dezaprobrate de împărat.

Înapoiindu-vă mesajul împreună cu aceste dureroase considerații, vă îndemnăm să fiți în viitor mai atent în ce privește îndatoririle postului vostru și să păstrați o atitudine totdeauna conformă cu directivele generale cu care ați fost investit. La această oră nu ne îndoiim că domnul consul general Pini v-a transmis ordinele care trebuie să vă călăuzească cu deosebire în actualele circumstanțe. Putem, dealtfel, să vi le rezumăm aici foarte pe scurt.

Împăratul este în stare de pace cu Poarta.

Tratatele cu ea garantează interesele și drepturile provinciilor creștine care îi sînt supuse.

În consecință, orice act menit să tulbure atît raporturile sale pașnice cît și rezultatele binefăcătoare pe care tratatele le asigură Principatelor n-ar putea niciodată să obțină sprijinul ori sancționarea împăratului.

În afară de aceasta, Maiestatea Sa va exprima cele mai sincere dorințe pentru ca guvernul otoman să adopte fără întîrziere, cu înțelepciunea cunoscută, măsurile necesare pentru restabilirea ordinii și a liniștii.

Primiți...

„Către toți dumnealor prea cinstiți boieri, către toți neguțătorii, și către toți lăcuiitorii din orașul București, atît cei de loc, cît și cei străini, câți lăcuiesc acolo.

Fraților oameni ! Știu că vă este auzită și cunoscută cererea ce face tot norodul Țării Rumânești (cel de Dumnezeu păzit !), pentru dreptățile cele folositoare la toată obștea, care dreptăți din vechime le avem milă hărăzită de la prea puternica Împărăție, stăpînitorea noastră. Iar dela o vreme încoace, din pricina unirii pămîntenilor boeri cu cei după vremi trimiși domni, cu totul s-au înghițit și s-au stricat, avîndu-le numai pentru folosul lor, precum prea bine vă e știut, și nici acum mai sus numiții nu voesc a împlini cererea pentru slobozirea dreptăților. De aceea, toată Adunarea Norodului, care este pînă acum peste șaisprezece mii. după ce a coprins toate cinci județele de pe Olt..., toți trag drept la București, unde este ca să se adune țara, cu mic cu mare, și acolo au să aștepte pînă cînd vor sosi trimișii, oameni credincioși ai prea puternicii Împărății, ca să cerceteze jalnica lor stare și să le facă dreptate și orînduială bună...

Ci fiindcă acum, cu mila și ajutorul prea bunului Dumnezeu, am sosit la marginile orașului, iarăși, după datoria creștinească, vă fac cunoscut către toți, mici și mari, parte bisericească și mirenească, veri de ce neam și lege va fi, și de părințește vă sfătuiesc, ca în grabă să-mi dați răspuns în scris, iscălit de toate isnafurile și de toți, mici și mari, precum și de toți ostașii, câți vă aflați în București și vă hrăniți dintr'această țară, ca să știu de voiți binele de obște, sau nu !... Căci oricare va fi la un glas și într-o unire cu creștinescul norod — ce este pornit numai pentru dreptate, — acela se va numi patriot. Iar vericare se va împotrivi binelui obștesc, acela ca un vrăjmaș se va socoti.

Să știți și acesta, pentru care vă și încredințez, că toți câți se vor uni cu obștescul norod și nu vor rămânea căiți, sau boier, sau ostaș, sau vericine ar fi ! Iar care împotrivă va urma, în veac se va căi !...“.

Emil Virtosu, *Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă*, Colecția „Gînd și faptă“, București, 1944, p. 133—135.

40

1821 martie 14/26, Laibach.

Секретно

Милостивый Государь мой, Иванъ Никитичъ,

По высочайшему повелѣнію препровождаю у сего къ вашему Превосходительству копію съ наставленія* даннаго Генералу Графу Витгенштейну¹ по случаю возмущенія въ Молдавіи.

Его Императорскому Величеству угодно, чтобы вы, Милостивый Государь мой, равномѣрно руководствовались начертанными въ ономъ правилами, содѣйствуя Графу Витгенштейну во всѣхъ мѣрахъ относящихся къ сохраненію устройства и тишины вдоль по границъ нашей.

Сверхъ того, ваше Превосходительство усмотреть изволите изъ отвѣта Господарю Молдавскому, что жители Княжества кои, убѣгая смуты и опасности своего края, возжелаютъ искать убѣжища въ Россіи имѣютъ быть допущены въ предѣлы Имперіи.

Воля Государя Императора есть, чтобы соизволеніе сіе содѣлалось предметомъ самого внимательнаго со стороны вашей попеченія. Исполняя долгъ возлагаемый чувствомъ человеколюбія и обычаемъ сосѣдства, надлежитъ не терять изъ виду важнейшихъ обязанностей, основанныхъ на политической системѣ нашей и сопряженныхъ съ пользою нашей собственной безопасности. Вслѣдствіе сего, допуская въ границы Государства означенныхъ выходцевъ, мужескаго, женскаго пола и дѣтей, какого бы званія они не были, и съ тѣмъ имуществомъ, которое успѣютъ спасти изъ среды возмущенія и бѣдствій за нимъ идущихъ, ваше Превосходительство, согласясь съ Генераломъ отъ кавалеріи Графомъ Витгенштейномъ, предложите зависящимъ отъ васъ военнымъ и гражданскимъ чиновникамъ на границъ, дабы они, ни словомъ ни дѣломъ, не возбуждали къ подобнымъ выходамъ. Когда же оныя, не смотря на сію предосторожность, совершатся, то вы прикажите строго выполнять въ отношеніи къ выходцамъ карантинныя обряды; и сверхъ того ваше Превосходительство не имѣете оказывать имъ иной помощи, какъ только простой гостепріимности.

Его Императорскому Величеству приятно будетъ узнать изъ донесеній вашихъ, что старанія вашего Превосходительства увѣнчаны успѣхомъ, и что спокойствіе въ Бессарабіи не только останется ненарушимымъ, но и служить примѣромъ будетъ сосѣднимъ областямъ.

Съ истиннымъ почтениемъ имѣю честь быть, вашего Превосходитель-
ства покорнѣйшій слуга,

Графъ Каподистрия

Лайбахъ Марта 14/26 дня 1821

Его Прев^{ВУ}. И. Н. Инзову

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 423—425 (Centralnyj Gosudarstvennyj Arhiv Drevnih Aktov, fond nr. 1 261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2 582, str. 1—2).

Secret

Stimatul meu domn Ivan Nikitici,

Din înalt ordin trimit alăturat o copie a instrucțiunilor * date generalului conte Wittgenstein¹ cu privire la tulburările din Moldova.

Alteța sa imperială dorește ca dumneavoastră, stimatul meu domn, să vă ghidați adecvat după principiile prevăzute în acele instrucțiuni, ajutându-l pe contele Wittgenstein în toate măsurile care se referă la păstrarea ordinii și liniștii de-a lungul granițelor noastre.

În afară de aceasta, Excelența Voastră va binevoi să vadă din răspunsul către domnul Moldovei că locuitorilor din Principat li se va permite să intre pe teritoriul Imperiului dacă doresc să-și caute refugiul în Rusia din cauza tulburărilor și pericolului din țara lor.

Dorința împăratului este ca permisiunea să constituie obiectul celei mai atente sollicitudini din partea dumneavoastră.

Îndeplinind datoria impusă de un sentiment umanitar și o tradiție de vecinătate, se cuvine să nu pierdeți din vedere cele mai importante obligații întemeiate pe sistemul nostru politic și conjugate cu avantajul propriei noastre securități. Drept urmare, permițând pe teritoriul statului pe numiții refugiați de sex masculin, feminin și copii, indiferent de condiția socială și cu averea pe care reușesc s-o salveze din vilttoarea tulburărilor și a năpastelor care s-au abătut asupra lor, Excelența Voastră, de comun acord cu generalul de cavalerie contele Wittgenstein, recomandați militarilor din subordinea dumneavoastră și funcționarilor civili de la graniță să nu influențeze, nici cu vorba, nici cu fapta, asupra unor astfel de plecări. Dacă totuși, în pofida acestei precauții ele au loc, veți ordona să se aplice cu strictețe refugiaților măsurile de carantină, ba mai mult, Excelența Voastră nu le veți acorda alt ajutor în afară de o simplă ospitalitate.

Alteței Sale imperiale îi va fi plăcut să afle din rapoartele dumneavoastră că străduințele Excelenței Voastre sînt încununuate de succes și că liniștea în Basarabia nu numai că va rămîne netulburată, dar va servi ca exemplu regiunilor învecinate.

Cu adevărată stimă, am onoarea a fi al Excelenței Voastre supus servitor,

Contele Capodistria

Laibach, 14/26 martie 1821

Excelenței Sale I. N. Inzov

* Instrucțiunile lipsesc din microfilm.

¹ Piotr Wittgenstein, comandantul armatei de la Prut.

Visokoblagorodnomu Gospodaru G. Milošu Obrenoviću,
verhovni i I-vi Knjaže i predvoditelju naroda Serbskago :

Vaše poslato pismo primio sam i sve po redu razumeo što mi pišete Gospodaru. Imate mi zato oprostiti ja sam Vama piso već ima osam dana i sve sam u pismu vama javio, daklem G. ako bude vama ono pismo došlo vi ćete razumeti što u pismu piše. Akoli ne bude to pismo došlo a vi mi pišite da ja to pismo tražim kuda je da znam zašto to nije šala vo obšto. Opet vama javljam kako su mi ljudi kazali da su turci prošli u Vlaško i tako i Gica povata ima nji 40 i svakomu ušiju i nos oseče i tako i pustio u Vidin a Derviš paša¹ im rekao što ste tražili malo ste našli a čujemo da je taj komendir Todor došao u Kraljevo i s nim ima do 1000 iljada vojske i to kažu G. da ima od svakojake ruke ljudi kod njega. A u Negotin grade šanac kao isto što je bio napred i došlo je ima za 500 stotina u Negotin turaka i sve se boje od one strane to jest od Vlaške i kažu svu noć na puški spavaju i vojvoda Negotinski razpratio po njegovoj državi da uzimlju konje dobre. Sve uzimlja od ljuda dakle neznam što im trebaju ti konji da li za nji da li za mezul. A moji ljudi svaki put tamo idu i njeni ljudi ovamo dolaze i kažu da turci ništa ne govore za ovu stranu nego se boje od Vlaške. A ja ću opet da šaljem ljude i vama ću opet javiti. I molim Gospodaru za ono pismo ako ne bude došlo a vi mi javite da tražim ja to pismo. Osobito javljam za Sa li agu kako je otišao za onaj njegov šal a kako dodje ovamo ja ću ga poslati vama. Sa tim ostajem vaš pokorni sluga.

U Žagobici

Mart 14 1821 god

Milutin Petrović

knez

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.S.F. Iugoslavia, rola 68, c. 129—131
(Arhiv Srbije, Beograd, Kneževa Kancelarija, KK XXI/211).

Preanobilului domnitor domnul Miloș Obrenovici,
primul cneaz suprem și conducător al poporului sîrb :

Am primit scrisoarea trimisă de Măria Ta și am înțeles tot ce îmi scrieți. Vă rog să mă iertați pentru asta, eu v-am scris încă acum opt zile și despre toate v-am comunicat în scrisoare. Deci, Măria Ta, dacă vă va sosi acea scrisoare, veți înțelege cele scrise în scrisoare. Dacă nu vă va sosi acea scrisoare, vă rog să mă înștiințați ca să o caut unde s-a rătăcit, căci nu e cîtuși de puțin de glumă.

Vă comunic din nou că am aflat de la oameni că turcii au intrat în Țara Românească. Și astfel, Ghiță a prins vreo 40, le-a tăiat la toți urechile și nasul și i-a lăsat să plece așa la Vidin, iar Derviş pașa¹ le-a spus : „ce ați căutat, aia ați găsit“. Am mai auzit că acel comandant, Tudor, a sosit la Craiova și el are armată pînă la o mie și se spune, Măria Ta, că la el sînt oameni de tot felul. La Negotin se sapă șanț la fel cu cel de înainte. Și au sosit la Negotin 500 turci care se tem de partea de dincolo, adică de Țara Românească și se spune că noaptea întregă dorm cu arma în mină și voievodul din Negotin a trimis prin toată țara sa să ia cai buni. Îi iau pe toți de la oameni, dar nu știu pentru ce le trebuie caii, pentru ei sau pentru poștă. Iar oamenii mei

se duc acolo mereu și oamenii lor vin aici și spun că turcii nu pome-
nesc de părțile acestea, ci se tem de Țara Românească. Iar eu voi
trimite din nou oamenii mei și vă voi înștiința iarăși. În legătură cu
scrisoarea aceea vă rog, doamne, să-mi comunicați dacă nu ați primit-o,
ca s-o caut. Vă comunic în special despre Sali-Aga că a plecat după
șalul acela al lui, iar de cum se va întoarce aici, îl voi trimite la
Măria Ta. Cu acestea, rămân a Măriei Tale slugă plecată,

La Jagubița,
14 martie 1821

Milutin Petrovici

¹ Derviş Mustafa, muhafiz de Vidin.

42

1821 martie 14/26, Laibach.

Copie.

Dépêche au Baron de Stroganoff

Laibach, le 14/26 mars 1821

Les troubles des Principautés prennent tous les jours un caractè-
re plus alarmant et plus grave. Le comte Tolstoy aura sans doute
déjà remis à Votre Excellence les dépêches où le Ministère lui a fait
connaître le point de vue sous lequel l'empereur envisageoit les pre-
miers symptômes des ces funestes commotions. Il nous est parvenu
postérieurement des informations directes qui ont augmenté nos crain-
tes, et comme depuis trois mois nous manquons totalement de vos
nouvelles, votre premier courrier est attendu avec une vive impatience.

Quoique vous deviez, Monsieur le Baron, être parfaitement
instruit des circonstances qui ont donné une force nouvelle à la révolte,
par l'apparition subite du prince Alexandre Ypsilanti, nous croyons
devoir vous communiquer ci-joint toutes les notions que nous avons
reçues au sujet de ce déplorable événement.

Vous trouverez dans nos réponses l'expression renouvelée de la
haute et solennelle improbation dont l'empereur frappe les mouvemens
révolutionnaires qui menacent de nouveaux désastres les provinces
grecques de la Turquie. En portant à la connaissance de la Cour de
Constantinople la lettre au prince Alexandre Ypsilanti, il vous sera
facile de faire apprécier l'invariable résolution que Sa Majesté Impé-
riale a prise de ne jamais violer la foi des traités, ni altérer les rapports
qui se sont heureusement établis entre les deux empires.

Nous nous dispensons d'appeler votre attention sur l'importance
de ne compromettre dans cette fâcheuse conjoncture ni le prince Michel
Soutzo, ni les boyards de la Moldavie ; leur démarche n'est qu'une
erreur ; mais la Porte y verroit un crime qu'elle ne pardonneroit pas
et dont l'expiration pourroit faire couler du sang aux Principautés.

Quoique nous ignorions se qui s'est passé en Valachie et en
Moldavie depuis le 24 février, nous doutons que la tranquillité puisse
s'y rétablir d'une manière durable à moins que le gouvernement turc
ne se décide à les placer sous la surveillance immédiate du nouveau
hospodar, prince Callimachi. Le dernier paroît jouir de la confiance du
sultan et avoir su s'acquérir aussi une considération générale parmi
ses compatriotes. On seroit donc fondé à croire que, rendu sur les lieux,
investi de pouvoirs extraordinaires et soutenu par des forces suffi-

santes, il pourroit ramener à de meilleures dispositions les habitants des Principautés et rallier à la cause de son gouvernement les grands propriétaires si essentiellement intéressés au maintien de la paix et du mode d'administration que les traités leur garantissent.

Ce moyen est à nos yeux le seul dont il seroit permis d'espérer le succès. Toute autre mesure et particulièrement toute mesure violente en provoquant d'inévitables réactions entraîneroit les inconvénients graves que semble avoir toujours eu l'intervention exclusive du pouvoir politique et militaire de la Turquie dans les affaires intérieures des Principautés.

Il nous est au reste impossible de vous donner des instructions précises, à la distance où nous sommes des lieux et des événemens. Le seul ordre positif que l'empereur nous charge de vous transmettre, Monsieur le Baron, est celui d'assurer itérativement la Porte des sentimens de surprise, de peine et d'indignation avec lesquels l'empereur a appris que le prince Ypsilanti étoit à la tête des insurgés. Aussitôt que la nouvelle en est parvenue à Sa Majesté Impériale le prince a été rayé de la liste des officiers russes. Le même sort attend tous ceux de ses compatriotes qui se laisseroient entraîner par son exemple et qui seroient au service civil ou militaire de la Russie.

Votre Excellence voudra bien informer la Porte de ces déterminations de l'empereur en lui communiquant notre réponse au prince Ypsilanti.

Sa Majesté Impériale désire en outre que vous vous concertiez avec le Ministère turc sur l'envoi de cette lettre. S'il juge utile de déléguer, au moment où vous la ferez parvenir à sa destination, un des employés chrétiens, auquel il accorde de la confiance et qui auroit ordre de chercher à produire une impression salutare sur l'esprit des sujets ottomans qui entourent le prince Ypsilanti, vous vous joindriez, Monsieur le Baron, à cette démarche et vous uniriez vos efforts à ceux de la Porte, pour engager et le prince et ses adhérens à se désister d'une entreprise dont les conséquences seroient si fatales à leur patrie.

Au cas que le gouvernement turc voulut que ces exhortations ne fussent adressées que de votre part, Sa Majesté Impériale vous invite à vous conformer scrupuleusement aux vœux qu'il vous exprimeroit.

Si enfin il désiroit que vous donnassiez avis à tous nos consuls et vice-consuls dans le Levant par une déclaration ou par des instructions patentes, que notre auguste souverain improuve la révolte et n'en protégera jamais les moteurs, ce seroit encore une demande à laquelle vous vous empresserez d'accéder. Vous pourrez même, Monsieur le Baron, le prévenir, si vous le croyez nécessaire.

Nous nous arrêtons ici car nous ne saurions prévoir toutes les hypothèses et l'empereur abandonne d'ailleurs à votre sagacité le choix des moyens les plus propres à convaincre la Porte que l'insurrection des Principautés a vivement affligé Sa Majesté Impériale et que tous ses desirs seront accomplis quand le désordre aura cessé et que la paix la plus profonde régnera sur toute l'étendue de l'Empire Ottoman.

Nos donnons communication de la présente dépêche et des pièces qui s'y trouvent jointes au Cabinet de Vienne. Sa Majesté Impériale et Roi Apostolique partageant les vues de l'empereur et formant les mêmes souhaits pour la sécurité de la Turquie a fait munir Monsieur

l'Internonce d'instructions analogues à celles que reçoit Votre Excellence.

Il n'est pas indispensable que vos démarches auprès de la Porte et celles de Monsieur de Lützwow soient collectives, mais pour en assurer l'efficacité il sera toujours bon que vous vous prêtiez une mutuelle assistance.

J'ai l'honneur...

Arh. St. Buc.. Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 438—446 (Centralnyi Gosudarstvennyi Archiv, Drevnih Aktov, fond 1261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2578, str. 5—9).

Copie

Scrisoare către baronul Stroganov

Laibach, 14/26 martie 1821

Tulburările din Principate iau în fiecare zi un caracter mai alarmant și mai grav. Contele Tolstoi va fi remis fără îndoială deja Excelenței Voastre scrisorile în care guvernul i-a adus la cunoștință punctul de vedere cu care împăratul a luat în considerare primele simptome ale acestor funeste tulburări. Ne-au parvenit ulterior informații directe care au mărit temerile noastre și cum de trei luni ne lipsesc total informații de la dumneavoastră, primul curier este așteptat cu o vie nerăbdare.

Cu toate că dumneavoastră, domnule baron, trebuie să fiți perfect informat asupra împrejurărilor care au dat un nou avânt revoltei, prin apariția subită a prințului Alexandru Ipsilanti, noi credem că trebuie să vă comunicăm mai jos toate informațiile pe care le-am primit în legătură cu acest deplorabil eveniment.

Dumneavoastră veți găsi în răspunsurile noastre expresia reînnoită a înaltei și solemnei dezaprobări prin care împăratul condamnă mișcările revoluționare care amenință cu noi dezastre provinciile grecești ale Turciei. Aducând la cunoștința curții din Constantinopol scrisoarea către prințul Alexandru Ipsilanti, vă va fi ușor să faceți să fie prețuită hotărârea de nezdruccinat pe care Maiestatea Sa Imperială a luat-o de a nu viola niciodată buna-credință a tratatelor, nici a dăuna raporturilor care în mod fericit s-au stabilit între cele două imperii.

Noi ne abținem de a aduce în atenția dumneavoastră importanța faptului de a nu compromite, în această supărătoare conjunctură, nici pe prințul Mihail Suțu, nici pe boierii Moldovei; demersul lor nu este decât o greșeală, dar Poarta ar vedea în aceasta o crimă pe care ea nu o va ierta și pentru a cărei ispășire ar putea să curgă sînge în Principate. Deși noi ignorăm ceea ce s-a petrecut în Țara Românească și Moldova de la 24 februarie a.c., ne îndoim că liniștea s-ar putea stabili aici într-un mod durabil, cu atât mai puțin cu cît guvernul turc nu se hotărăște să le pună sub supravegherea imediată a noului domn, prințul Callimachi. Acesta din urmă s-ar părea că se bucură de încrederea sultanului și că a știut să-și cîștige, de asemenea, considerația unanimă a compatrioților săi. S-ar putea deci întemeiat a se crede că, instaurat, investit de puteri extraordinare și susținut de forțe suficiente, el ar putea să-i readucă la sentimente mai bune pe locuitorii Principatelor și să ralieze la cauza guvernului său pe marii proprietari atât de mult interesați în menținerea păcii și modului de administrare pe care tratatele le garantează.

Acest mijloc este singurul, după părerea noastră, care ar permite să se spere succesul. Orice altă măsură, și în special orice măsură vio-

lentă, provocând inevitabil reacții, ar crea neplăceri grave care pare să le fi avut întotdeauna intervenția exclusivă a puterii politice și militare a Turciei în treburile interne ale Principatelor.

În rest ne este imposibil a vă da instrucțiuni precise de la distanță la care ne găsim de locurile și de evenimentele respective. Singurul ordin pozitiv pe care împăratul ne-a însărcinat să vi-l transmitem, domnule baron, este acela de a asigura în mod repetat Poarta de sentimentele de surpriză, de teamă și de indignare cu care împăratul a aflat că prințul Ipsilanti a fost în fruntea răsculațiilor. Îndată ce știrea despre acesta i-a parvenit M. S. Imperiale, prințul a fost radiat de pe lista ofițerilor ruși. Aceeași soartă îi așteaptă pe toți aceia dintre compatrioții săi care se vor lăsa antrenați de exemplul său și care ar fi în serviciul civil sau militar al Rusiei.

Excelența Voastră va binevoi să informeze Poarta despre aceste hotărâri ale Împăratului, comunicându-i răspunsul nostru către prințul Ipsilanti.

Maiestatea Sa Imperială dorește în afară de aceasta ca dumneavoastră să vă puneți de acord cu guvernul turc asupra trimiterii acestei scrisori. Dacă el consideră util să delege, în momentul când dumneavoastră o veți face să ajungă la destinație, pe unul din funcționarii creștini căruia el îi acordă încredere și care ar avea ordin să caute să producă o impresie salvatoare asupra atitudinii supușilor otomani care îl înconjoară pe prințul Ipsilanti, dumneavoastră vă veți alătura, domnule baron, acestui demers și vă veți uni eforturile cu cele ale Porții, pentru a angaja și pe prinț și pe aderenții săi să renunțe la o acțiune, ale cărei consecințe ar fi atât de fatale patriei lor.

În cazul în care guvernul turc dorește ca aceste recomandări să nu fie adresate decât din partea dumneavoastră, M. S. Imperială vă invită să vă conformați cu rigurozitate dorințelor pe care el vi le-ar exprima.

Dacă, în sfârșit, el ar dori ca dumneavoastră să înștiințați pe toți consulii și viceconsulii noștri din Levant, printr-o declarație sau prin instrucțiuni clare, că augustul nostru suveran dezaprobă revolta și nu va proteja niciodată pe promotorii ei, aceasta ar fi încă o chestiune la care vă veți grăbi să consimțiți. Dvs. veți putea chiar, d-le baron, să preveniți dacă credeți necesar.

Ne oprim aici întrucât nu vom putea să prevedem toate ipotezele și împăratul lasă de altfel la aprecierea dumneavoastră alegerea mijloacelor celor mai adecvate pentru a convinge Poarta că insurecția Principatelor a mîhnit în mod profund pe M. S. Imperială și că toate dorințele sale vor fi îndeplinite când dezordinea va lua sfârșit și când pacea cea mai profundă va domni pe tot întinsul Imperiului otoman.

Am comunicat Cabinetului de la Viena prezenta scrisoare și pie-sele anexe. M. S. Imperială și regală apostolică împărtășind concepțiile împăratului și formulind aceleași dorințe pentru securitatea Turciei i-a dat internunțului instrucțiuni similare celor primite de Excelența Voastră.

Nu este indispensabil ca demersurile dumneavoastră pe lângă Poartă și cele ale d-lui Lützow să fie colective, dar pentru a le asigura eficacitate, va fi întotdeauna bine ca dumneavoastră să vă acordați ajutor reciproc.

Am onoarea ...

Monsieur le Chargé d'Affaires,

Continuation de mon rapport du 23.

Le 23 jusqu'au soir les mêmes bruits se soutinrent ; le monde était inquiet. Samedi, 24, de même, et l'on apprit que le prince Ypsilanti était à Fokshan et Vasili Karavia, le conducteur de son avant-garde, à Buseo. On parlait de plus d'une troupe allemande, qui devait s'organiser sous les auspices du spadar et avec le consentement de l'Agence impériale pour le maintien de l'ordre public : idée très belle, mais dont en cas de nécessité je ne me promettais pourtant pas un grand effet.

Ce jour et la nuit suivante se passèrent tranquillement. Quoique le nombre des gens armées s'augmentait, particulièrement celui des gens portant sur la tête un fez blanc, entouré d'une peau de mouton teinte en bleu. On disait aussi qu'à la réquisition du prince Ypsilanti, le spadar Baliano se portait d'une maison de boyar à l'autre et mettait le sceau au foin, à l'orge et à la farine qu'il y trouvait [...] ¹.

Rentré chez moi à une heure après-midi ², j'appris qu'une troupe de 250 hommes à cheval, faisant parti du Corps de Wladimiresco, avoit traversé la ville, à drapeau déployé, et avoit été prendre quartier à l'imprimerie [...] ³.

Le 30, on parla d'une proclamation Wladimiresko, par laquelle il annonçait qu'il enverrait Makedonszky à Bucharest pour y maintenir l'ordre public, que chacun devoit rester tranquille, et qu'on n'avoit rien à craindre. Cette proclamation que je ne puis encore me procurer et dont par conséquent je ne puis certifier l'existence, était signée : *slutschar Théodori*. Il ne vint pas encore et doit se trouver avec Wladimiresko à Belvedere, maison de campagne appartenante à Monsieur Golesko et distante d'une demi-lieue de la ville. Ni Monsieur Duka n'arriva jusqu'ici. Il y a des personnes qui croient que Wladimiresko et le prince Ypsilanti n'agissent pas de concert et qu'il seroit possible que les deux partis en vinssent aux mains. La journée se passa tranquillement.

31. Il est midi et rien de nouveau.

Veuillez agréer . . .

Bucharest, ce 31 mars 1821

Kreuchely

A Monsieur le baron de Miltitz etc. à Constantinople

Arh. St. Buc., Colecția xerografii R.D.G., pach. 2, f. 31—42 (Deutsche Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Rep. 81, Constantinopel, VI, 87). Apud Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. X, p. 120—123.

Domnule Însărcinat cu afaceri,

Continuarea raportului meu din 23 [martie].

Pe ziua de 23 pînă seara s-au menținut aceleași zvonuri ; lumea era neliniștită. Sîmbătă 24, la fel, și s-a aflat că prințul Ipsilanti era la Focșani, iar Vasile Caravia, șeful avangărzii sale, la Buzău. Se mai

vorbea de o trupă germană, care urma să se organizeze sub auspiciile spătarului și cu consimțământul Agenției imperiale, pentru menținerea ordinii publice : idee foarte frumoasă, dar de la care, în caz de necesitate, eu nu aş aștepta un rezultat important.

Ziua aceasta și noaptea următoare s-au scurs în liniște. Deși numărul oamenilor înarmați creștea, în special cel al oamenilor purtând pe cap un fes alb, bordat de o piele de oaie în nuanță albastră. Se spunea, de asemenea, că la cererea prințului Ipsilanti, spătarul Băleanu mergea de la o casă de boier la alta și punea pecetea pe finul, orzul și făina pe care o găsea [...] ¹.

Reîntors acasă, la ora 1 după amiază ², am aflat că o trupă de 250 de oameni călări, făcând parte din corpul lui Vladimirescu, traversase orașul, cu steagul desfășurat, și că se instalase la imprimărie [...] ³.

La 30 [martie] s-a vorbit de o proclamație a lui Vladimirescu, prin care anunța că va trimite pe Macedonschi la București, pentru a menține ordinea publică, că fiecare ar trebui să rămână liniștit și că nu era motiv de teamă. Această proclamație, pe care încă nu mi-am putut-o procura și a cărei existență, prin urmare, nu o pot certifica, era semnată : *sluger Tudor*. Macedonschi n-a venit încă și trebuie să se găsească cu Vladimirescu la Belvedere, conac aparținând domnului Goleescu, la distanță de o jumătate de leghe de oraș. Nici domnul Duca n-a sosit pînă acum. Există persoane care cred că Vladimirescu și prințul Ipsilanti nu acționează de comun acord și că ar fi posibil ca cele două părți să se încaiere. Ziua s-a scurs liniștită.

31 [martie]. Este amiază și nu e nimic nou.

Primiți, vă rog...

București, 31 martie 1821

Kreuchely

Domnului Baron de Miltitz etc. la Constantinopol

¹ Despre intenția caimacailor de a părăsi Bucureștiul, fiind lipsiți de autoritate. Angajări și subscripții în biserica Sf. Ioan pentru trupele lui Ipsilanti. Inundații la București.

² Pe ziua de 28 martie.

³ Zvon despre sosirea la București a lui Tudor Vladimirescu și a lui Ipsilanti. Plecarea din București a caimacailor, a consulului rus și a celui austriac.

[...] ¹. Saõ muito mais sérios do que referi a Vossa Excelencia no meu ultimo officio os movimentos revolucionarios que agitaõ a Valaquia e a Moldavia : Na primeira destas Provincias, logo depois do falecimento do hospodar Alexandre Suzzo, poz-se á testa de hum levantamento, Theodoro Wladimirowitsch, homen emprehendedor e de caracter firme ; pelas proclamaçoens que elle publicou, vê-se que a sedicão era mais de pressa dirigida contra as bojares do que contra a Porta, e suppunhasse que com a proxima chegada de novo hospodar que hé o principe Callimachi a revolta seria reprimada ; porem quando menos se esperáva, aparecio em Yassi o principe Ypsilanti general major ao serviço da Russia e filho do antigo hospodar da Moldavia, accompanhado por numerosos arnautas e panduros, pelos quaes segundo se afirmma foi a guarniçaõ turca de Yassi passada ao fio de espada ; o

mesmo aconteeu aos individuos da quella nação que se achavao em Galacz, e que não podêrao, por meio da fuga, escapar ao odio de seus inimigos.

O sobredito principe publicou immediatamente grande copia de proclamaçoens, dirigidas não somente aos habitantes dos dous hospodarados mas taõbem a toda a nação grega, animando-a a pegar em armas afim de se subtrahir ao jugo ottomano que a opprimia tendo até a temeridade de declarar na quellas proclamaçoens, que a sua patriótica empreza seria apadrinhada e activamente auxiliada por huma poderosa nação, a Rússia. Ao mêsmo tempo tévo o referido Ypsilanti a ousadia de dirigir a sua majestade imperador da Russia hum memorial concebido no estilo das mencionadas proclamaçoens; solicitando o apoio da quelle monarcha para effeito de resgatar a nação grega, do dominio ottomano e com especialidade os dous hospodarados!

Logo que sua majestade o imperador da Russia foi informado de semelhantes procedimentos, ordenou, sem a menor perda de tempo, que o principe Ypsilanti fosse expulso do seu seruiço, fez-lhe saber, que de nenhum modo contasse com o seu auxilio, para levar avante taõ reprehensiveis projectos: Ordenou o dito soberano ao mesmo tempo ao conde de Wittgenstein, commandante em chefe do exercito russo na Bessarabia, de não favorecer e menos ainda de tomar parte alguma na revolução operada na Moldavia e Valaquia guardando atol respectu a mais rigorosa neutralidade.

Fiel a estes principios mandou sua majestade imperador da Russia ordem ao barão de Strogonoff, seu ministro em Constantinopola de declarar expressamente a Porta que sua majestade imperador guiado pelas maximas de rectidão que a caracterisação não protegeria nunca movimento algum sedicioso, assim na quellas provincias como em qualquer outra região; e que o seu unico desejo era de manter illesos de toda a violação, os tratados subsistentes entre as duas potencias. Ordens em tudo semelhantes forao expedidas por sua majestade imperador d'Austria ao conde de Ludolf seu Internuncio junto á Porta determinando-lhe de dar ao governo ottomano, os mais positivos seguros.

Das pacificas disposições desta corte, e da sua inalteravel determinação de manter constantemente as relações de amizade que felizmente subsistiaõ entre o imperio austriaco e a Turquia.

Em qualquer outra conjunctura e a não ser te despedido de ambição o animo dos dous imperadores empenhados pelo contrario em suffocar o espirito de revolta que por toda a parte taõ abertamente se manifesta, poderiaõ os levantamentos sediciosos que inopinadamente rebentaraõ na Moldavia e Valaquia, ter consequencias mui importantes, e dar motivo a huma intervenção armada, que favorecesse projectos interessados, em detrimento da integridade do Imperio Ottomano, o que nas presentes circumstancias, não hé de recear.

[. .]².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Portugalia, rola 11, c. 461—468 (Arquivo Nacional da Torre do Tombo, fond Ministerio dos Negocios Estrangeiros, Delegação de Portugal na Austria, Cx nr. 18, doc. 137).

[...] 1. Mișcările revoluționare care frământă Țara Românească și Moldova sînt mult mai serioase decît v-am informat pe dumneavoastră, Excelență, în ultimul meu raport. În prima dintre aceste provincii, imediat după moartea domnitorului Alexandru Suțu, s-a ridicat în fruntea unei mișcări Tudor Vladimirescu, om întreprinzător, cu un caracter ferm ; din proclamațiile pe care le-a publicat, se vede că mișcarea este mai degrabă îndreptată împotriva boierilor decît împotriva Porții și se presupune că odată cu apropiata sosire a noului domnitor, care este prințul Callimachi, revolta va fi reprimată ; totuși, atunci cînd era de așteptat mai puțin, a sosit la Iași prințul Ipsilanti, general-maior în serviciul Rusiei și fiul fostului domnitor al Moldovei, însoțit de numeroși arnăuți și panduri, care au trecut prin tăișul spadei, după cum se afirmă, garnizoana turcă din Iași ; același lucru s-a întîmplat și cu alte persoane ale acestei națiuni care se aflau în Galați și care nu au putut scăpa decît prin fugă de ura dușmanilor lor.

Prințul susmenționat a publicat imediat un mare număr de proclamații adresate nu numai locuitorilor celor două principate ci și întregii națiuni grecești îndemînd-o să pună mîna pe arme în scopul de a se elibera de sub jugul otoman care îi oprima, avînd chiar îndrăzneala de a declara în acele proclamații că acțiunea sa patriotică ar fi patronată și ajutată activ de o puternică națiune vecină (Rusia). În același timp, Ipsilanti a avut îndrăzneala de a adresa Maiestății sale, împăratul Rusiei, un memoriu conceput în stilul proclamațiilor menționate, solicitînd ajutorul acestui monarh în scopul eliberării de sub dominația otomană a națiunii grecești și în special a celor două Principate.

Imediat ce Maiestatea Sa, împăratul Rusiei, a fost informat asupra unor astfel de acțiuni a ordonat, fără cea mai mică pierdere de timp, ca prințul Ipsilanti să fie scos din serviciul său, înștiințîndu-l ca, în nici un caz, să nu conteze pe ajutorul său pentru a promova planuri atît de condamnabile. Sus-zisul suveran a ordonat, în același timp, conțelui Wittgenstein, comandantul șef al armatei ruse din Basarabia, să nu ajute și cu atît mai puțin să nu ia parte în nici un fel la revoluția din Moldova și Țara Românească, păstrînd, în această problemă, cea mai riguroasă neutralitate.

Credincios acestor principii, Maiestatea Sa împăratul Rusiei a ordonat baronului de Stroganov, ministrul său la Constantinopol, să notifice în mod expres Porții că Maiestatea Sa împăratul, condus de preceptele corectitudinii care îl caracterizează, nu ar sprijini niciodată o mișcare de răzvrătire atît în provinciile respective cît și în oricare altă regiune ; și că unica sa dorință este de a menține nevătămate de orice violare tratatele existente între cele două puteri. Ordine întrutotul asemănătoare au fost date de Maiestatea Sa împăratul Austriei, conțelui de Ludolf, internunțiuul său pe lingă Poartă, imputernicindu-l de a da guvernului otoman cele mai categorice asigurări asupra intențiilor pașnice ale acestei Curți și a poziției neschimbate de a menține constante relațiile de prietenie care, din fericire, există între Imperiul austriac și Turcia.

În orice altă conjunctură și dacă n-ar fi fost atît de lipsite de ambiții sufletele celor doi împărați, angajați la rîndul lor în campania de sufocare a spiritului de revoltă, care se manifestă atît de deschis peste tot, mișcările de răzvrătire care au izbucnit pe neașteptate în Moldova și în Țara Românească ar fi putut să aibă consecințe foarte

importante și să motiveze o intervenție armată în favoarea acestor planuri și în detrimentul integrității Imperiului otoman, ceea ce în împrejurările prezente nu este un motiv de neglijat.
[...]².

¹ Informații privind revoluția din Portugalia și relațiile portugalo-braziliene.

² Informații privind revoluția din Italia și măsurile luate la Congresul de la Laibach pentru reprimarea mișcărilor revoluționare.

45

1821 martie 19, Belgrad.

Visokorodni Gôspodaru meni visokopočitajem !

Za[pitanje] Maslat užički kako je tatarin¹ otišao onomad javio sam vam. No ovde je jučer jedan turčin iz Užica došao i na Kapiji kazivao : da od toga ništa neima, niti su oni kadgod po toliko mnogo nasela izlazili i silom desetke od sena uzimali.

Iz Nemecke pouzdavna pisma javljaju : da je Ipsilandov sin sa 7 hiljada vojske svoje u Moldaviju došao i veliku pakost turcima činiti počeo ; on je i proklamaciju u Moldaviju i Vlašku izdao u kojoj stoji pozivanije sviiju vla i proči kristijanski naroda k svobodi, opominjajući da je sad vreme k tome, javljajući im kako je Turska na mnogo strana vobuntovana a imeno : Ali paša, Iladija i proča i dodaje da će on jednako u napredak stupati. Istu proklamaciju ja ću nabaviti i do tri dana poslaću vam ; rosiske vojske na granici 30 hiljada stoji, no još ovamo prelazila nije. Iz Nemačke javljaju : da će veliko delo s turcima biti, zato dobro bi bilo da veresije turcima ne dajete i što bi gde imali da uzmete. Tatarin jedan došao je iz Sofije i kazuje da je Haniju našeg tatara iza Sofije bolesna ostavio i na kolima ide [...]².

U Beogradu
19 Marta 821

Vam
Pokorni sluga,
Georgije Popović

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 262—264 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK II/377).

Preanobile și preastimat de mine, domnitor !

În legătură cu problema de la Ujițe v-am scris alaltăieri, imediat după plecarea tătarului¹. Ieri a sosit aici un turc de la Ujițe, comunicînd Porții că nimic nu este adevărat din toate acestea și că ei nu au mers deloc des prin sate pentru a aduna cu forța zeciuială de fin.

Scrisori de încredere din Germania înștiințează că fiul lui Ipsilanti a intrat în Moldova cu 7 mii de ostași și a început a le face turcilor multe răutăți ; el a emis în Moldova și în Țara Românească și o proclamație, chemîndu-i pe toți românii și alte popoare creștine la libertate, amintindu-le că acum este momentul potrivit și informîndu-i că. Turcia este cuprinsă în mai multe părți de răscoale, respectiv [cea condusă de] Ali pașa, Helada etc., adăugînd că el va continua acțiunea. Voi procura această proclamație și în trei zile o să v-o trimit. La graniță se află 30 mii ostași ruși, dar încă nu au trecut aici. Aflăm din Germania că se va întîmpla o mare faptă cu turcii, de aceea ar fi bine să nu le mai acordați turcilor credite și dacă aveți ceva pe undeva să.

cereți înapoi. Un tătar a venit de la Sofia și ne-a spus că l-a lăsat pe tătărul nostru Hania, bolnav, lângă Sofia să vină cu căruța [...] ².

La Belgrad,
19 martie 1821

Rămîn a dv. slugă plecată,
Gheorghe Popovici

¹ Mesager.

² Despre neînțelegeri mărunte între pașalele locale.

J'ai l'honneur d'adresser à Votre Excellence le huitième rapport des événements qui se passent dans ces provinces, depuis le mois de septembre. L'incertitude où je suis qu'ils parviennent exactement à Votre Excellence m'a décidé à expédier mes lettres par des exprès jusqu'aux frontières de la Transylvanie, l'agent d'Autriche évitant depuis quelque temps de me prévenir, non seulement du passage des courriers, mais encore de se charger de mes plis par la poste ordinaire. Sans doute, il n'agit en cela que d'après ses instructions, qui sont de suivre en tout le Consul de Russie, et ce dernier a trop d'intérêt à ne pas laisser pénétrer les véritables motifs de la prétendue révolution, qui semble s'opérer ici, et dont le but est de faire une diversion, en faisant craindre à la Sublime Porte l'entière subversion de l'Empire ottoman, si elle ne signe pas la paix aux conditions voulues par la Russie ; mais il paraît que le Grand Seigneur est éclairé sur toutes ces menées ; même Monsieur le chargé d'affaires me prévient que les rapports circonstanciés, que je lui ai adressés, ont fait le plus grand plaisir. L'Autriche appuie, dit-on, les demandes de la Russie, afin que cette dernière puissance obtienne le libre passage du Bosphore, pour qu'elle envoie en Italie les secours promis. Cependant, on veut que les projets des souverains alliés soient plus vastes. Il s'agirait de mettre à exécution le plan de Catherine II et de l'Empereur Joseph ; mais on ne voit rien jusqu'à présent, qui donne lieu à la confirmation de cette nouvelle.

Les agitateurs ont très bien réussi dans leur plan. L'anarchie est au comble dans cette malheureuse ville, et la présence d'Ipsilanti, qui est attendu à chaque instant, l'augmentera encore ; car Thèdoraki, qui commande en ce moment, ne veut pas le reconnaître, alors le sort des armes doit en décider. Dans ce désordre, hommes, femmes, enfants, tous se sauvent de la ville, pour aller se faire piller et égorger dans les campagnes. Malgré tout le danger qu'il y a pour moi personnellement à rester ici, surtout depuis que les Consuls de Russie et d'Autriche ont abandonné leur poste, ce qui me rend très suspect, je n'ai cependant pas cru devoir quitter Bucharest, sans avoir reçu les ordres de Votre Excellence ; mais les communications étant rompues de tous côtés, il me sera dorénavant impossible d'être de quelque utilité en prolongeant mon séjour en Valachie, ce qui me fait espérer que Votre Excellence daignera m'autoriser à aller moi-même lui rendre compte des événements.

Apud Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. XVI, p. 1 035—1 036.

Am onoarea să adresez Excelenței Voastre al 8-lea raport despre evenimentele care au loc în aceste provincii, începînd din luna septembrie. Nesiguranța în care mă aflu că ele parvin cu exactitate Excelenței Voastre m-a determinat să expediez scrisorile prin curier expres

pînă la frontiera Transilvaniei, deoarece agentul Austriei evită de cîtva timp să mă prevină, nu numai despre trecerea curierilor, ci chiar de a accepta plicurile mele prin poșta obișnuită. Fără îndoială, el nu acționează astfel decît conform instrucțiunilor sale care sînt în sensul de a urma în totul pe consulul Rusiei, iar acesta din urmă are mult prea mare interes de a nu lăsa să străbată veritabilele motive ale pretensei revoluții, care pare a se desfășura aici și al cărui scop este de a crea o diversiune, menită să inspire Sublimei Porți teamă de o subversiune generală a întregului Imperiu otoman, dacă nu semnează pacea în condițiile voite de Rusia ; se pare însă că Sultanul este lămurit cu privire la toate aceste manevre ; însuși domnul însărcinat cu afaceri mă previne că rapoartele amănunțite pe care i le-am adresat au produs cea mai mare plăcere. Austria sprijină, se spune, cererile Rusiei, în scopul ca această putere din urmă să obțină trecerea liberă prin Bosfor, spre a trimite în Italia ajutoarele promise. Totuși, se pretinde că proiectele suveranilor aliați sînt mai vaste. Ar fi vorba de a pune în aplicare planul Ecaterinei a II-a și al împăratului Iosif ; pînă în prezent însă nu se observă nimic care să confirme această știre.

Agitatorii au reușit foarte bine în planul lor. Anarhia este la culme în acest nefericit oraș, iar prezența lui Ipsilanti, care este așteptat de la un moment la altul, o va mai spori încă ; căci Tudor, care comandă în acest moment, nu vrea să-l recunoască și prin urmare soarta armelor va trebui să decidă. În această dezordine, bărbați, femei, copii — toți fug din oraș, spre a fi jefuiți și măcelăriți la țară. În ciuda pericolului pentru mine personal de a rămîne aici, mai ales de cînd consulii Rusiei și Austriei și-au abandonat posturile — ceea ce mă face foarte suspect — am considerat totuși că nu trebuie să părăsesc Bucureștiul fără a fi primit ordinele Excelenței Voastre ; însă comunicațiile fiind rupte din toate părțile, îmi va fi de aici înainte imposibil de a fi de vreun folos, prelungindu-mi șederea în Țara Românească, ceea ce mă face să sper că Excelența Voastră va binevoi să mă autorizeze să vin personal să-i raportez despre evenimente.

„Către toți locuitorii din orașul București parte bisericească și mireanească, boierească și negustorească, și către tot norodul.

Pricinile care m-au silit a apuca armele, sînt : pierderea privilegiilor noastre și jafurile cele nesuferite care le pătimea frații noștri. Mai înaintea intrării mele în București, cu cale am socotit să vă vestesc mai întîi că din partea norodului uitate de istov celor mai înainte lucrate ; și să vă chem pe toți ca să vă uniți cu norodul și să lucrați cu toții dimpreună obșteasca fericire, fără de care norocire în parte nu poate fi.

Fraților, cîți n-ați lăsat să se stingă în inimile dv. sfînta dragoste cea către patrie, aduceți-vă aminte că sînteți părți ale unui neam ; și că, cîte bunătăți aveți, sînt resplătiri din partea neamului către strămoșii noștri pentru slujbele ce le au făcut. Ca să fim și noi vrednici acestei cinstiri ale neamului, datorie netăgăduită avem să uităm patimile cele dobitocești și vrăjbele care ne-au defăimat atît, încît să nu mai fim

vrednici a ne numi neam. Să ne unim dar cu toții, mici și mari, și ca niște frați, fii a unia maici, să lucrăm cu toții împreună, fieștecare după destoinicia sa, ciștigarea și nașterea a doua a dreptăților noastre.

Vericarele va îndrăzni a face cea mai mică împotrivire în lucrarea acestei nașteri de-al doilea, unul ca acela, fraților, să se pedepsească cumplit ca să cunoască adevărații patrioți și osirdia celor ce voiesc a sluji patriei cu dreptate și fără de vicleșug, cu cale am găsit a se întări legătura cea de obște pentru binele norodului și prin jurământ, care să și trimită ca să-l iscăliți, adevărații fii ai patriei“.

Emil Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă*, Colecția „Gînd și faptă“, București, 1944, p. 136—138.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzûrum olmuşdur !

[*Telhis*] : Mirmirandan¹ Ada-i Kebir muhâfızı, Abdurrahim Paşa kullarının vârid olan arızasıdır ; emr-i muhâfazada derkâr olan takayyüd ve ihtimâmi keyfiyetini mutazammîn olmağla, manzûr-i meâlî-mevfûr şâhâneleri buyurulmak için arz ü takadîm kilindiğı muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda, emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

Dame madâm ül-âlem !

Devletlü, inâyetlü, übbehetlü, âtîfetlü, mezîd-i re’fetlü kâfe-i ibâd-ullahâ merhametlü, velî-ün-nî’am, ulüvv-ül-himem ve kesîr-ül-lütf ve’l-kerem efendim hazretleri, devlet ebedi ve ikbâl sermedî ile sağ olsun !

Arzuhal kullarıdır ki, bundan akdem Eflâk voyvodası hâlik olmak cihetiyle fesede ve eşrardan bir iki nefer şekavet-pîşe memleketin voyvodadan hultüvvini icrâ-yı mefâsid ve hubâsete fırsat ittihâziyle, kendülerine kırka kadar müsellâh avene uydurarak, Bükreş’den çıkup ba’zî mahallere azimet ve ahâlî ve berâyâdan³ kimine ilka-yı dehşet ve kimine ta’lîm-i bâğı ve mefsedet itmekde oldukları, ve sūfehâ-yı raiyyet-den tebaiyyet idenler ile cem’iyyetleri beş yüz nefere bâliğ olup memleket atskerisiyle tefrîk ve tenkîlleri mümkün olamıyacağı, Bükreş tarafından Der-bâr-ı şevket-karara bâ-mahzar² inhâ ve ifhâm ile istîrhâm kılınmış ise de, hâdis-e-yi merkume evvelki hal üzere olmiyüp, cem’iyyet-i eşkiyâ artup ba’zî manastırlara tahassun itmiş olduklarına mebni tard ve ihrâcları topa muhtâc olduğundan, halâ Eflâk voyvodası kulları tarafından memleket-i merkumeye irsâl olunan kaymakamlar istîmdât eyledikleri anda ba [d-ı] (?) te’hîr matlub mikdârı asker ile lüzûmü mikdâr top ve mühimmât-i lâzîmenin irsâl ve isâl kılınması husûsuna irâde-i seniyyeye ta’lik itmiş olmağla, huûs-i mezkûr akdemce bâ-emir-nâme-i sâmi savb-ı abîdâneme ifâde ve beyân olunarak, Ada muhâfazasına vâfi olan askerden başkaca olarak iktizâ iden askeri tehiyye ve ihzâr ve me’mûriyyet emr-i şerifininin vurud eylediğı, ve mersûm kaymakamlar tarafından istîmdâd ve istîânê olunduğı anda, tehiyye olunan asâkiri sevk ve tesyâr eylemem husûsâtı tenbîh ve te’kîd kılınmışdı ; çâkerleri dahi tıbk-ı tenbîhât-ı velî-ün-nî’amileri üzere, tîz-ed-din yüz elli nefer piyâde ve sūvârî asker tedârük ve mûheyyâ, ve bir mikdâr atlı asker için dahi ba’zî mahallere mahfice ademler

irsâl ve isrâ idûp, zuhûr-i emr-i âliye dîde-keşâi intizâr iken, me'mûriyyet-i abidânemi hâvî emr-i şerîf-i mezkûr hâlâ Vidin muhafızı, saâdetlû Dervîş Mustafa Paşa bendeleri tarafından savb-ı bendekâneme vurud ve zuhûr ve derûnunda derc ve testir buyurulup tenbihât-ı âlî ve vesâyâ-yı meâlî manzûr-i abd-ı sadakat-mevfûr olmuştur; eğerçi kethüdâm⁴ kullarıyle irsâlî tasmîm olunan asker-i abidânemle top ve mühimmat-ı lâzimenin cümlesi hâzır ve âmâde kılınmış ise de, mersûm kaymakamlar tarafından taraf-i âcizâneme bu ana değin hiç bir şeyi tahrir olunmamış, ve istimdâd ve istiâne dahi kılınmamış olduğu ve her ne vakt asker matlub iderler ise, dakika-yı vâhidenin imrârı tecvîz olunmıyarak irsâl ve isâl kılınacağı, ve himâyet-i fukarâ ferizesine kemâl-ı ihtimâm ve dikkat eylemeleriçün mûmâ-ileyh kethüdâm kölelerine tenbih ve te'kide mübâderet olunduğu, ve me'mûriyyet-i abidânemi muhtevî emr-i şerîf mezkûr ile beraber müşârûn-ileyh bendeleri tarafından bir kı'â şukka-yı dâverilerinde, bugünler Kalas iskelesine me'mûr serdarın neferatı ve ba'zı tüccâr-ı islâm ale-l-gafle basılıp heter oldukları, ve müteâkıben Firari Ipsilanti-oğlu⁵ on yedi bin asker ile Rusya memâlikinden hurûc ile Boğdan memleketini zabt ve istilâ itmiş olduğu, ve an karıb cânib-i Eflâk'a dahi tahattî itmek üzere oldukları havâdisâtı mestûr ve mûnderic olmağla, öteden berü ifâ-yı levâzım hazm ve ihtiyatda kusurum adîm-ül-vuku' ise de, bir kat dahi riâyet-i ihtiyata ihtimâm ve dikkat ve [mezenkâh-ı] başirete bi'l vucûh sa'y ve gayret olunmakda i[t]dügü beyânıyle arıza-yı bendekânem tahririne ibtidâr ve takdîm hâk-pâyı merhamet-kararları kılınmıştır; in-şâ'Allahü-teâlâ muhât-ı ilm-i âlem ârâ-yı vasiyâneleri huyuruldukda, ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emr ve'l-ihsânındır efendim.

Bende-i Abdurrahim muhafız-ı Kala'-ı Ada-i Kebir.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 65 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümayûn Tasnifi, nr. 38 422). Orig.

[Hatt-ı hümayûn] : A fost vâzută de mine !

[Telhis] : Depeşa sosită din partea supusului Abdurrahim paşa, unul dintre mirmirani¹, muhafiz de Ada-i Kebir; referindu-se la grija și atenția dovedită în problema pazei, a fost prezentată și înaintată spre a fi supusă privirii imperiale, iar când va ajunge la înalta cunoștință, ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptățit să poruncească.

Să fie cît există lumea !

Măria sa norocosul, binevoitorul, mărețul, bunul, mult milostivul și îndurătorul față de toți robii lui Allah, binefăcătorul, generosul, preabunul și preanobilul meu efendi să trăiască în veșnică fericire și eternă prosperitate !

Arzuhalul supusului de mine este următorul :

Mai înainte de aceasta, Curtii imperiale — sediu al puterii — i s-au adresat rugămintă, anunțindu-se și înfățișându-se, prin mahzar² de la București, că : „În urma morții domnului Țării Românești, cîțiva indivizi

dintre cei nevolnici și răufăcători, nărași la rele, atrăgînd de partea lor ca la patruzeci de ajutoare înarmate și văzînd în lipsa de domn a țării o ocazie de a făptui răutăți și mîrșăvii, au ieșit din București și, plecînd spre unele locuri, i-au înspăimîntat pe unii dintre locuitori și beraiale³, iar pe alții i-au instruit întru răzmeriță și răutăți și, gloata lor, împreună cu aceia dintre raialele necuviincioase care i-au urmat, ajungînd la cinci sute de indivizi, nu va putea fi posibil ca ei să fie împrăștiți și îndepărtați cu oastea țării“.

Dar faptele amintite nemaifiind ca la început, și gloata tîlharilor crescînd, întrucît ei s-au întărit în unele mănăstiri, pentru scoaterea și alungarea lor este nevoie de tunuri ; iar problema de a se expedia neîntîrziat numărul necesar de tunuri și munițiile trebuincioase — în clipa cînd caimacamii trimiși, în țara amintită, de domnul de acum al Țării Românești, vor solicita ajutor — depinzînd de sublima dispoziție, problema respectivă mi-a fost explicată sârmanului de mine, mai înainte, prin înalta poruncă. Astfel, am fost sfătuit și mi s-a amintit din nou ca, în clipa cînd va sosi ilustra poruncă despre pregătirea, scoaterea și însărcinarea oștenilor necesari — alții decît cei suficienți pentru paza insulei — și atunci cînd se va cere ajutor de către caimacamii mai sus pomeniți, eu să trimit și să expediez oștenii pregătiți.

Și, în timp ce umilul de mine, făcînd rost și pregătind grabnic o sută cincizeci de oșteni, pedestri și călări, și trimițînd într-ascuns oameni în unele locuri pentru un număr de călăreți — potrivit recomandărilor binevoitoare — așteptam înalta poruncă, la sluga de mine a sosit, din partea fericitului supus Derviș Mustafa pașa, actualul muhafiz de Vidin, ilustra poruncă menționată, care cuprinde sarcina încredințată sârmanului de mine, astfel că înaltele recomandări și sublimale povește înscrise în cuprinsul ei au ajuns sub neputincioasa mea privire, plină de credință.

Deși s-au pregătit tunurile și toate munițiile necesare, precum și oștenii sârmanului de mine, stabiliți a fi trimiși cu supusul meu *ket-hûda*⁴, pînă în clipa de față neputinciosului de mine nu i s-a scris nimic și nu i s-a cerut încă ajutor din partea caimacamilor mai sus pomeniți. Dar, oricînd vor cere oaste, li se va trimite, fără a se lăsa să treacă măcar o clipă, mai sus-menționatului meu rob *kethûda* recomandîndu-i-se și întărindu-i-se de îndată să aibă mare grijă pentru protejarea sârmanilor.

Odată cu amintita poruncă ilustră care cuprinde sarcinile sârmanului de mine, din partea sus-zisului supus a sosit o misivă aleasă în care sînt consemnate și incluse știrile următoare : „Zilele acestea, neferii serdarului însărcinat în schela Galați și unii negustori musulmani, fiind atacați pe neașteptate, și-au vărsat sîngele nevinovat, iar după aceea Firazi Ipsilanti-oğlu⁵, ivindu-se din ținuturile rusești cu șaptesprezece mii de oșteni, a invadat și a cotoptit Moldova, fiind pe punctul de a ataca în curînd și partea Țării Românești“.

Arătînd că, deși nu a existat demult vreo lipsă de a mea în îndeplinirea celor cerute de vigilență și prudență, se dovedește grijă și atenție pentru o și mai mare vigilență, și se dă toată silința pentru prudență, m-am grăbit a scrie umila mea depeșă, prezentată [domniei voastre] preabinevoitoare. Cu voia înaltului Allah, cînd [depeșa mea] va ajunge la cunoștința atotcuprinzătoare, atunci porunca și firmanul în

această privință și în orice caz depind de măriia sa generosul meu efendi, cel îndreptățit să poruncească.

Sluga de mine Abdurrahim, muhafiz al cetății Ada-i Kebir.

¹ Mirmiran (*mir-i-miran*), emir al emirilor ; beilerbei, guvernator de provincie.

² Vezi *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. I, Edit. Acad., 1959, p. 214—215.

³ Beraia (*beraya*), supuși privilegiați ; în acest caz, boieri.

⁴ Chehaia ; intendent al unui vizir sau al unui pașă.

⁵ Alexandru Ipsilanti.

49

[1821 martie].

[Hatt-ı hümayûn] : Kaymakam Paşa,

İşbu mükâleme mazbatasını mütâlaa idüp elçinin ¹ ifâdeleri ma'lûm-i hümayûnum olmuşdur ; Ipsilânti, Rusya'lunun medhâlî olmiyarak eşkiyâ makulesini ayaklandırdığına i'timâd câiz olsa bile, hâin-i mersûmun yanında olan mühendisleri ve yigirmi aded topu ve eşkiyâ-yı saldât kıyâfetine koymak için o kadar ise ve akçeyi nereden bulmuş hattâ Kalâs'ı zapt ve muhâfaza için gelen keferenin mecmû-i saldât kıyâfetine olduğu mütevâtir iken, elçi Divân-i hümayûn'umuza gelmekle, sellem ü safvete [kim] ayna nur — Allah-ül -hamd-ül-minne, ehl-i islâm beyninde bir muhibbet ve ittifâk sûreti baş göstermiş ve gide gide dahi kuvvet bulacağı fehm olunduğundan elçi-yi mersûmun Divân'a geldiğini ümmet-i Muhammed görüp gayretlerine fütûr gelüp, ve herkes birer ma'nâ virerek ehl-i islâm beynine maâz-Allah bir tefrika düşsün deyü mahz-ı hile olduğu zâhirdir, lâkin mâ-dâm ki elçi, muhârib değiliz deyü resmen söylüyor, Devlet-i Âliyye'miz tarafından dahi inanmak gibi görünüp, istid'alarını bir cevâb-ı leyyin ve mülzem ile def' itmek lâzım gelür, Meclis-i şûrâda söyleşüp ne vechle cevâb virilmek münâsib görölür ise ol vechle virilüyor tamâm !

Sevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veli-ün-ni'metim efendim, pâdişâhım,

Dünkü Pencsenbe günü, Rusya tercümanı, Frangetti (?), elçisi tarafından me'mûren 'ale-l-sabâh Bâb-ı Âli'lerine gelüp, Reis efendi ² kullarına vâkî' olan ifâdesinde, elçi begin cânib-i Devlet-i Âliyye'ye hayr-hâhâne ba'zı ifâdât-ı olduğundan, bugün her ne kadar Bâb-ı fetvâ-penâhî'ye ³ gidilecek ise de, bir aralık bulunur ise sâhilhânenizde sizin ile min gayri resm mülâkat iltimâsındadır ve hemân kendüsüne kağı saatde haber gönderilüyör ise azimete âmâdedir dimiş olduğundan, Reis efendi kulları dahi ibtidâ erbâb-ı şûrâ kullarıyla beraber Bâb-ı fetvâ-penâhî'ye gidüp esnâ-yı müzâkerede, elçi-yi mersûmum gönderdiği haber keyfiyyetini huzzâra lede-l-ifâde, elçi-yi mersûmun diyeceği her ne ise ma'lûm olmak için hemân elçi-yi mersûmu celb ve mülâkât eylemesi tensib olduğuna binâen, efendi mûmâ-ileyh kulları doğru sâhilhânesine azimet, ve elçi-yi mersûm dahi min gayri resm sâhilhâne-i mûmâ-ileyha vurud birle lede-l-mülâkat, elçi-yi mersûm hemân kelâme âgaz idüp, el-hâletü hâzihi Memleketeyn'de

tahaddüs iden fesâdda Rusya devletinin kat'en ve katıbe-ten 'ilm ve medhâli olmadığına dâir, tarafımdan bi-d-def'ât vâki' olan ifâdât-ı resmîyeme binâen Devlet-i Âliyye'nin, Rusya devletinden kemâliyle emniyyet üzere olduğuna ben gereği gibi inandım, ve vükelâ-yı Devlet-i Âliyye dahi hakikat-ı hal benim dediğim gibi olduğuna lâıyıkı vechle i'timâd buyurduklarını anladım, bu cihetle devleteynin yek-digerden emniyyetleri ber-kemâl, ve râbita-yı dostu ve musâfâtı masûn an-üz-zevâl olduğu vâreste-i kayd eşkâldır, lâkin Devlet-i Âliyye'nin bu vechle bi-z-zât emniyyet kâmile si derkâr ise de, halk beyninde gûnâ-gûn erâcif, ve Rusya'lu ile sefer lakırdıları tefevvühü mesmûm olduğundan bunun dahi külliyyen izâlesiyle nâsın dahi itminân ve emniyyetlerinin istihsâli bir vesile-i münâsibe mütâlaasında iken, hâtırına şu geldi ki ben hidmet-i sefârete me'mûren Der-i Saâdet'e geleliden berü Rikâb-ı hümâyûn şâhâneye rûsâ-yı oldum, ve iki sene mukaddem bu husûs tarafıma söylenmiş ise de, ol vakt Rusya imparatoru cenâbları tarafıma izn virmiyüb der-dest mübâhase olan mevâdd-ı münâzaanın hitâmına ta'lîk itmişidi, el-hâletü hâzihi devleteynin şimdiye kadar ve bundan böyle dostluk ve muhabbetleri gün be gün kemâle reside olmakda olarak bu bâbda ruhsat-ı imparatori dahi muvâfiq geleceğine binâen, şu erâcîfin def'ine ve nâsın kemâl-ı itminân ve emniyyetine murâd, ve Memleketeyn'de ser-zede zuhûr olan eşkiyanın Rusya devletine dâir meydâna kodukları şâyianın ilgasıyla kendülerinin dahi Rusya devleti i'ânesinden me'yûsiyyetlerine bâis olmak için, hemân bugünlerde hâk-pâyı hümâyûn mülûkâneye rûsâ-yı olmaklığı isterim, bu iltimâsım huzûr-i hümâyûn şâhâneye arz ve istizân buyurulub hemân kağı gün Divân-ı hümâyûn tertibine müsâade-i seniyye buyurulur ise tarafıma ihbâr buyurulmasına müterakkıb olurum dimekle, berü tarafd an vâkiâ düvel-i inûtehâbbe süferâsı Der-i Saâdet'e geldiklerini müteâkıben Divân-ı muallâ erkân-ı şâhâneye azimetleri bir resm-i mergub olup, elçi beğ dostumuzun sebeb-i te'hîri ve iki sene mukaddemki sohbet keyfiyyeti ma'lûmumuz değil ise de, el-hâletü hâzihi kendüsünün taleb va ifâdesi vechle hâk-pâyı hümâyûn hazret-i cihandiyâniye rûsâ-yı olmaklığı vâkıa pek münâsib, ve beyn-en-nâs tefevvüh olunan makalâtın fi-l-cümle def'ini dahi mûcib olur, keyfiyyeti Bâb-ı Âliyye'ye ifâde ideriz, taraf-ı eşref-i şâhâneye arz ve istizân buyurularak ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhi sünûh ve sudûr buyurular ise, elçi beğ dostumuza tebliğ olunur dinildikde, elçi-yi mersûm izhâr-ı mahzûziyyetden sonra tekrâr kelâme başlayüp, bu emniyyetsizlik isitdiğime göre mecmû-i nâs beyninde ve memâlik-i mahrûsanın cümlesinde derkâr olmağla devleteynin müstakırr ve pây-dâr olan dostluk ve muhabbetleri âmme-i âlemiyâna i'lân olunmasını dahi isterim, bu ümniyenin husûlu cânib-i Devlet-i Âliyye'den ve tarafımdan taraf taraf mahsûs i'lân-nâmeler ile ademler gönderilmek ile mi olur, ne vechle münasib ise bu dahi icrâ olunsun, zirâ nâsın lisânında gûyâ tahaddüs iden mâdde-i fesâdda Rusya devletinin medhâli olduğu söylenür imiş ve hatta taşradan tevârid iden yasakçılarımızın⁴ ifâdelerine göre taşralarda dahi bu havâdis tefevvüh olunmakda olarak gûyâ Rusya'lu ile sefer var imiş ve Âsitâne'de Rusya elçisini kaldırmışlar deyü gûnâ-gûn şeyler söylenüyör imiş, ben du tarafda olan bi-l-cümle Rusya bâzergânlarını tarafıma celb ile devleteynin silmi se musâfât ve muhabbetleri derkâr ve ber-karâr olduğu tefhîm iderek bunları te'mîn ve tatmîn itmekdeyim, bu vechle taraf-ı Devlet-i Âliyye'den dahi bi-l-cümle ehl-i islâmın ve memâlik-i mahrûsa

ahâlisinin te'min buyurulmalarını ve asâyîş-ı halâika hâlel gelmemesini istediğimden, dediğim sûreti irâd idiyorum dimesine mukabil, berû tarafdân Devlet-i Âliyye'nin Rusya devletinden evvel ve âher emniyyeti ber-kemâl, ve Rusya devletinin mugayir-i ahd [dâri] hareketi tecvîz itmiyeceği nezed-i âlisinde vâreste-i ihtimâl olduğundan şimdiki hâlde etrâf ve eknâfa neşr ve itâre buyurulan kâfe-i evâmîr-i Âliyye ve tenbihât-ı seniyyede devleteynin dostluğu derkâr ve ber-karâr olduğu, ve tahaddûs iden kazıyye-i fesâdda Rusya devletinin kat'en medhalı olmadığına dâir elçi beğın ifâdât-ı resmîyesi derkâr i[t]dûğü her-bâr iktizâsına göre bast ve tezkâr buyurulmakda olmağla, işte gerek Der-i Saâdet'de ve gerek memâlik-i mahrusada bulunan ahâlî-yi Devlet-i Âliyye cümleten böyle bilürler, ve Rusya devletinden dolayı emniyyetsizlik kimsede olmamak gerekdir denilse câizdir, lâkin elçi beğın dediği vechle bu bâbda etrâfa mahsûs-ı i'lân-nâmeler neşri sûreti devleteynin ba'de-l-harb musâlahaları akdî akıbında icrâ olunan merâsimden olarak şimdi hâcet yokdur, ve usûl-i Devlet-i Âliyye'ye dahi münâfidir, ancak elçi beğ dostumuz tarafdân muktezâ-yı hayr-hâhî ve musâdakatı üzere ve şimdiye değin olduğu vechle gerek ahâlî-yi Devlet-i Âliyye'nin Rusya devletinden dolayı, ve gerek kendü tebaalarının Devlet-i Âliyye'den dolayı kemâliyle itminân ve emniyyetlerini müstelzim olmak üzere kullandığı usûl ve vesâil her ne ise ba'd-ezin dahi anın ardında olması re'y-i râst-kârisine muhâvveldir denilmeğın, elçi-yi mersûm sâded-i ahare girtüp Eflâk tarafdân gelen yasakçılarımızın ifâdelerine göre Memleketeyn eşkıyâsı üzerlerine gitmek üzere Tuna taraflarında müctemî' olan asâkir-i islâmîyye fakat birkaç bin nefer mikdârı imiş, eşkıyâ takımı ise ma'lûm-ı şerifiniz olduğu vechle günden güne çoğalmışlardır, Devlet-i Âliyye'nin bunların mukabele ve tenkillerine tedârükhüce ve külliyyetlûce tavr itmesi lâzımdır, bu mikdâr asker ile olmaz, Ipsilândi-oğlu iptidâ Boğdan'a yigirmi-otuz nefer ademisiyle gelmiş iken az vakda başına bu kadar asker cem' eyledi, Devlet-i Âliyye bu bâbda niçün gevşek hareket idiyor, bunları dahi hayr-hâhlığım muktezâsı üzere ifâde iderim diyecek, berû tarafdân Devlet-i Âliyye'nin eşkıyâ-yı mesfûre üzerine tiz-ed-din tertib buyurulduğu asâkir külliyyet üzeredir, ve şimdiye mesfûrenin uhdesinden gelinecek mertebede kâfi ve vâfi olduğundan başka bir tarafdân dahi tevfir-i tertibâta ikdâm ve ihtimâm buyurulmaktadır, husûsâ ki geçen gün meclis-i mükâlemede elçi beğ dostumuza söylenildiği vechle eşkıyâ-yı mersûmenin zuhûri gûyâ milletce hareket şâyiasıyla olduğundan, bu keyfiyyet umûmen millet-i mansûre-i islâmîyyenin cûş ve hurûş ile hareketlerini müstelzim olur gibi olduğundan bundan böyle tertibâtdan hâric tûfengini kapup gidecek askerin dahi hadd ve pâyânî olmamak gerekdir, bu cihetlerle in-şâ'-Allahü teâlâ karıben ve acelen eşkıyâ-yı mesfûrenin fevk-at-tasavvur tedmîr ve tenkilleri eltâf-ı ilâhiyyeden me'mûldur, elçi beğ dostumuz Ipsilândi-oğlu'nun yigirmi-otuz mikdârı adem ile Boğdan'a çıkup az vaktda çok asker peydâ itdiğini söylüyor, lâkin hâin-i mersûm işbu peydâ itdiği askeri zâhirde az vaktda birikdirmiş görünüyor ise de öyle değildir, belki şaki-yi mesfûr Boğdan'daki Mihâl⁵ kâfir ile mukaddemden hafice sözü bir iderek otuz aydan berû bu fesâdın dest-gâhını kurmuşlar ve şimdi meydâna çıkarup evvelden mahfiyyen tedârük itmiş oldukları eşkıyâyı kendülere ilhâk eylemişler, Devlet-i Âliyye'ye göre ise bu mâdde nüzûl-i sâika gibi nâ-gehânî zuhûr itmiş bir hâdisе olduğundan, derhâl asâkir-i

islâmiyyenin cem' ve tertibi istihsâlna kadar, zarûrî biraz günler mûrûr eyledi, her ne ise in-şâ'-Allah-el-melik-el-muîn bâlâda beyânımız vechle karîben haklarından gelinür, ve elçi beğîn bu bâbda olan her bir ifâde ve ihtârâtı sîdk ve hayr-hâhlığı muktezâsı olduğundan, burası tezâuf-i memnûniyyeti mûcib olmakda olduğu bi-ıştîbâhdır denildikten sonra, elçi-yi mersûm yine nâsın emniyyetsizliğini ve her yerde Rusya'lu ile sefer lakırları bi-asl söylenmekde olduğunu ve hatta bugünlerde Kurşunlu mahzen⁶ semtinde vâkî' câmi'-i şerifin imâmı ol civârda olan bir Moskov bâzergâni ile şematet iderek, mele'-i nâsda Moskov'un bize seferi vardır ne tavra yürüseniz söyle böyle deyü çağırmış olduğunu ve bu makule sâir ba'zı mesmû'i olan akâvil ve havâdisi der-miyân idecek, berü tarafdand gerçi nâs bu makule sözleri bilür bilmez söylerler böyle eyyâmida pek de böyle şeylere bakılmaz, lâkin bu makule erâcif ve akâvil bakılssa pek de ser-riştesiz değildir, burasını dahi elçi beğ dostumuza doğrudan doğruya söyleyeyim, şöyle ki istihbâr olduğuna göre Ipsilândi-çğlu'nun cem' itdiği askerî içinde Rusya mühendisleri ve saldât klyafetinde vâfir ademler var imiş, Devlet-i Âliyye bunları şakî-yi mesfûrun hilesine haml itse bile bu böyle iken sâir nâsi hülliyyen te'mîn itmek mümkün değil gibidir, işte asl ser-rişte-i erâcif olan bu makule şeylerin ibtidâ Rusya devleti tarafından ilgasını esbabını istihsâl olunmak iktizâ ider ki hatta nâsa emniyyet-i sahihe gelerek bu akâvil dahi ber-taraf olsun, her ne ise in-şâ-Allahü-teâlâ hüsn-i niyyet-i cânibeyn ile her bir şey güzel olur denilerek, elçi-yi mersûm dahi kendüsünün bu husûslara kemâl-i ihtimâm ve dikkatını, ve bundan böyle dahi bu usûl üzere hareketde kusur itmiyeceğini, ve evvel-be-evvel sâlif-üz-zikr iltimâsı vechle Rikâb-ı hümayûn şâhâne'ye rûsâ-yı olmak hâhişinde olduğunu beyân itmiş, ve berü tarafdand keyfiyyet ba'de-l-istizân sudûr idecek irâde-i seniyye kendüsüne ihbâr olunacağı ifâde kılınarak meclise hitâm virilmiş i[t]dügü, muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda emr ü fermân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veli-ün-ni'metim efendim, pâdişâhım hazretle-rinindir.

Arh. St. Buc., Colectia microfilme Turcia, rola 19, c. 95 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümayûn Tasnifi nr. 45.387). Orig.

[Hatt-ı hümayûn] : Caimacam paşa,

Citind prezentul proces-verbal al convorbirii, am luat la imperiala mea cunoştinţă declaraţiile elciului ¹.

Chiar dacă s-ar putea crede că Ipsilanti a răsculat speţa de tilhari, fără ca ruşii să aibă vreun amestec, atunci de unde s-au găsit inginerii aflaţi lingă hainul amintit mai sus, cele douăzeci de tunuri şi bani, fie numai pentru a îmbrăca pe tilhari în uniformă de soldat ?

Venirea elciului la Divanul nostru imperial, tocmai cînd se vor-beşte că toţi ghiaurii sosiţi pentru a cuceri şi apăra Galaţiul sînt în uniformă de soldat, înseamnă, evident, curată violenţie, căci se înţelege că printre musulmani — fie binecuvîntaţi şi luminaţi de mult lăudatul şi binefăcătorul Allah ! — a apărut un fel de prietenie şi armonie, care vor deveni tot mai puternice cu timpul, iar mahomedanii vîzînd că elciul a venit la Divan, strădaniile lor vor slăbi şi, fiecare dînd [acestui fapt] cîte un înţeles, printre musulmani — ferească Allah ! — se va naşte discordie. Dar elciul declară oficial cum că „noi nu sîntem în război“. Lăsîndu-se impresia că este crezut de Înalţul nostru Devlet,

trebuie să i se respingă cererile printr-un răspuns plăcut și convingător. De aceea, să se discute în Consiliul imperial și să se dea exact răspunsul ce va fi considerat potrivit să se dea !

Gloriosul, generosul, mărețul, puternicul și binefăcătorul meu efendi, padișahul meu,

Ieri, în ziua de joi, dragomanul Rusiei, Franghetti (?), venind dis-de-dimineață la Înalta Poartă, cu însărcinare din partea elciului său, i-a comunicat supusului *reis efendi*² următoarele : „Elci bei binevoiește să facă unele declarații Înaltului Devlet și, în măsura în care astăzi se va merge la Poarta fetvlei protectoare³, dacă se găsește un răgaz, dorește să aibă o întrevedere neoficială cu domnia voastră, în casa domniei voastre de pe țărmul mării, fiind gata să pornească imediat la orice oră i se dă de știre“.

Supusul *reis efendi* a mers mai întâi la Poarta fetvlei protectoare, împreună cu supușii membri ai Consiliului ; apoi, în timpul discuției, după ce s-a explicat celor de față vestea trimisă de elciul amintit mai sus, s-a convenit ca [pomenitul supus] să-l cheme pe amintitul elciu și să se întâlnească cu el, pentru a se afla oricum ceea ce va zice acesta.

Atunci, supusul [*reis*]efendi menționat mai sus plecând direct spre casa sa de pe țărmul mării, iar elciul amintit sosind neoficial la pomenita casă, după întâlnire, elciul amintit a deschis imediat vorba, spunând : „În virtutea repetatelor mele declarații oficiale despre faptul că, niciodată, statul rus nu a cunoscut și nu a avut vreun amestec în răutățile ivite acum în Principate, am fost convins întocmai că Înaltul Devlet se află în deplină siguranță din partea statului rus și am înțeles că miniștrii Înaltului Devlet cred cum se cuvine că situația este, într-adevăr, așa cum am afirmat eu. Fără îndoială că, în acest mod, siguranța celor două state fiind deplină din ambele părți, legăturile lor prietenești și sincere sînt puternice, ferite de declin. Dar, dacă siguranța proprie a Înaltului Devlet este astfel evidentă, am auzit că în rîndul maselor circulă tot felul de zvonuri false și vorbe despre un război cu rușii și, în timp ce căutam o modalitate potrivită pentru curmarea totală a acestora și obținerea liniștii și siguranței oamenilor, mi-a venit în minte faptul că, de cînd am sosit la Poarta fericirii, fiind însărcinat în slujba ambasadei, am fost recunoscut oficial pe lingă Scara imperială. Problema aceasta mi-a fost comunicată acum doi ani, dar atunci împăratul Rusiei neacordîndu-mi încuviințarea, ea fusese legată de definitivarea unor articole litigioase asupra cărora se purtau discuții. În prezent, stima și prietenia, existente pînă acum și după aceasta între cele două state, întărindu-se zi de zi, întrucît permisiunea împăratească va fi convenabilă în această privință, doresc curmarea acelor false zvonuri, liniștea și siguranța deplină a oamenilor și, pentru a dezminți știrile despre statul rus răspindite de tîlharii iviți în Principate și a nu le da [tîlharilor] speranțe în privința ajutorului din partea statului rus, solicit să fiu recunoscut oficial pe lingă piciorul tronului imperial. Această cerere a mea fiind prezentată spre dispoziția imperială, dacă se exprimă înaltul acord anume în ce zi să se convoace Divanul imperial, aștept să mi se comunice și mie“.

Cînd din partea aceasta i s-a spus că : „Într-adevăr, prezentarea ambasadorilor statelor prietene la Divanul înaltelor coloane imperiale,

imediat după sosirea lor la Poarta fericirii, este un obicei plăcut ; deși nu cunoaștem motivul întârzierii prietenului nostru elci bei și amănunțele discuției de acum doi ani, recunoașterea sa oficială pe lângă măriile și stăpînul lumii, ca urmare a cererii și declarației sale de acum, ar fi într-adevăr, nimerită, ar duce la curmarea totală a vorbelor care se rostesc printre oameni. Situația o vom explica Înaltei Porți și, fiindu-i prezentată ilustrei persoane imperiale, prietenului nostru elci bei i se va comunica exact așa cum se va emite înalta dispoziție padișahală — amintitul elciu, manifestându-și satisfacția, a luat iarăși cuvîntul : „Deoarece această nesiguranță, după cum am auzit, se resimte în rîndul tuturor oamenilor și în toate țările bine păzite, mai solicit ca prietenia și bunele relații stabilite între cele două state să fie făcute cunoscute întregii lumi. Această dorință poate fi oare îndeplinită, trimițîndu-se peste tot oameni cu declarații speciale din partea Înalțului Devlet și din partea mea [nu știu], oricum, să se procedeze cum se va găsi de cuviință, căci se vorbește că statul rus este implicat în răutățile întîmplate și despre care oamenii discută, iar aceste evenimente, potrivit relatărilor *iasacciilor*⁴ noștri sosiți din provincie, fiind comentate și în ținuturile din provincie, acolo se spun tot felul de lucruri cum că ar fi război cu rușii și că Rusia și-ar fi rechemat ambasadorul de la Poartă. Convocînd la mine pe toți negustorii din Rusia aflați în această parte și anunțîndu-i că pacea, stima și prietenia dintre cele două state sînt valabile și durabile, eu îi asigur și îi liniștesc pe aceștia. Invoc cele ce am spus, deoarece vreau ca și din partea Înalțului Devlet să se dea asigurări musulmanilor și populației din țările bine păzite, astfel încît să nu se tulbure liniștea locuitorilor“.

Drept replică la afirmațiile sale, din partea aceasta s-a spus : „Întrucît, după augusta opinie [a padișahului], siguranța de mai înainte și din ultimul timp a Înalțului Devlet, din partea statului rus, este perfectă, iar Rusia, în mod sigur, nu va permite vreo acțiune contrară tratatului, în toate înaltele ordine și în sublimele povește date pretutindeni în situația de față se arată și se amintește, întotdeauna, cum se cuvine, că prietenia dintre cele două state este valabilă și durabilă, că elci bei a făcut declarații despre faptul că statul rus n-a avut niciodată vreun amestec în răutățile întîmplate. Iată, locuitorii Înalțului Devlet, aflați fie la Poarta fericirii, fie în țările bine păzite, toți știu astfel și, dacă se spune că nimeni nu trebuie să se simtă în nesiguranță din cauza statului rus, e posibil [să fie așa], dar răspîndirea pretutindeni a unor declarații speciale în această problemă — precum a zis elci bei — fiind una dintre uzanțele ce se respectă la încheierea păcii după un război între cele două state, nu este necesară și, în plus, contravine regulilor Înalțului Devlet. Numai că găsirea, de acum înainte sau după aceasta, a metodelor și mijloacelor folosite pentru a se asigura liniștea și siguranța atît a locuitorilor Înalțului Devlet, din partea statului rus, cît și a propriilor săi supuși, din partea Înalțului Devlet, în conformitate cu bunăvoința și amicitia dovedite de prietenul nostru elci bei și așa cum a fost pînă acum, este încredințată părerii celui drept“.

Atunci, amintitul elciu a intrat în alt subiect, zicînd : „Potrivit explicațiilor *iasacciilor* noștri sosiți dinspre Țara Românească, oștile islamice adunate în părțile Dunării pentru a merge asupra tilhariilor din Principate ar fi în număr de cîteva mii de neferi, iar banda de tilhari, așa : cum dumneavoastră știți, crește zi de zi ; este necesar ca

Înaltul Devlet să fie gata a lua o atitudine categorică pentru a-i înfrunta și a-i pedepsi pe aceștia, ceea ce nu se poate [realiza] cu acest număr de oșteni. Ipsilanti-oğlu, venind la început în Moldova cu douăzeci-treizeci de oameni, în scurt timp, a adunat atîția oșteni în jurul său. Înaltul Devlet de ce acționează încet în această privință ? Arăt acestea în spiritul bunăvoinței mele“.

Apoi, din partea aceasta s-a spus : „Oștile pe care Înaltul Devlet le-a pregătit grabnic împotriva tilharilor pomeniți sînt numeroase și, pe lângă faptul că oștenii pregătiți și trimiși pînă acum, cu ajutorul înaltului [Allah], sînt destui, atît cît să fie în măsură să-și îndeplinească misiunea legată de tilharii pomeniți, pe de altă parte se fac eforturi și se dovedește grijă pentru mari pregătiri. Mai cu seamă, așa cum i s-a spus prietenului nostru elci bei în timpul convorbirii de zilele trecute, despre apariția tilharilor amintiți răspîndindu-se vestea că ar fi o acțiune cu caracter național, întrucît această situație pare să reclame agitația și acțiunea întregii națiuni islamice victorioase, în afară de pregătirile [ce se vor face] de acum încolo, este necesar să nu se limiteze [numărul] oștenilor care, punînd mîna pe arme, vor pleca [la luptă]. Astfel, cu voia înaltului Allah, există speranța că, prin grația divină, tilharii pomeniți vor primi o pedeapsă greu de imaginat. Prietenul nostru elci bei afirmă că Ipsilanti-oğlu, apărînd în Moldova cu douăzeci-treizeci de oameni, în scurt timp, a scos la iveală mulți oșteni. Dar, deși se pare că amintitul hain a adunat în scurt timp oștenii pe care i-a scos la iveală, nu este așa : poate că răufăcătorul pomenit și ghiaurul Mihail⁵ din Moldova, înțelegîndu-se mai înainte în secret, au pus la cale aceste răutăți cu treizeci de luni mai înainte și, ieșind acum la iveală, au adus alături de ei tilharii pe care i-au pregătit într-ascuns de la început. Pînă la adunarea și pregătirea grabnică a oștilor islamice, au trecut cîteva zile grele, deoarece problema aceasta a fost, pentru înaltul Devlet, un eveniment neașteptat, ca o lovitură de trăsnet. Oricum — cu voia lui Allah, stăpînul și binefăcătorul ! — li se va veni de hac în curînd, iar declarațiile și prevenirile lui elci bei în această privință, fiind conforme cu bunăvoința și credința sa, constituie, fără îndoială, motive de mare satisfacție“.

Elciul amintit s-a referit din nou la nesiguranța oamenilor, la faptul că pretutindeni se rostesc, în mod nejustificat, vorbe despre războiul cu rușii, că, mai mult, zilele acestea imamul sfintei geamii din cartierul *Kurşunlu mahzen*⁶, avînd o discuție aprinsă cu un negustor moscovit din acea zonă, i-ar fi strigat cam așa : „Toată lumea [vorbește] că Moscova e în război cu noi, ce atitudine aveți ?“, că va mai menționa și alte vorbe și fapte de acest fel pe care le-a auzit.

Din partea aceasta spunîndu-se că : „Într-adevăr, oamenii rostesc astfel de vorbe, cu sau fără știință, dar în asemenea zile nu prea se iau în considerație asemenea lucruri ; dacă se iau însă în considerație astfel de vorbe și zvonuri false, atunci ele nu sînt chiar neîntemeiate, căci să-i spunem aici deschis prietenului nostru elci bei, că, după cum s-a anunțat, în rîndul oștenilor adunați s-ar afla ingineri din Rusia și destui oameni în uniformă de soldat. Și, de vreme ce [situația] se prezintă astfel, chiar dacă Înaltul Devlet pune acestea pe seama vicleniei răufăcătorului pomenit mai sus, e aproape imposibil să se dea asigurări categorice altor oameni. Așadar, trebuie să se găsească motive ca lucrurile de acest fel, care sînt, într-adevăr, zvonuri neîntemeiate, să fie înlăturate, mai întîi, de către statul rus și apoi, ajungîndu-se la siguranța

adecvată a oamenilor, să se pună capăt acestor vorbe ; oricum, cu voia înaltului Allah, prin bunele intenții ale celor două părți, orice lucru se va rezolva cu bine“ — elciul amintit a declarat că va acorda și el grijă și atenție deosebită acestor probleme, că nu va dovedi lipsă în a acționa și pe mai departe în acest mod, dar că, înainte de toate, în conformitate cu cererea arătată mai sus, dorește să fie recunoscut oficial pe lângă Scara imperială.

Din partea aceasta, explicându-se că i se va comunica sublima dispoziție ce va fi dată după ce situația [va fi prezentată] spre a se obține încuviințarea, s-a pus capăt întrunirii ; [acestea] ajungând la înalta cunoștință, ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul meu efendi, padișahul meu.

¹ Baronul Stroganov.

² Probabil Doğramaci-zâde Mehmed Hâmid Bey, ministru de externe (‘eis-ül-küttâb) al Porții, în perioada 8 martie — 1 noiembrie 1821.

³ Bab-ı fetva, sau Bab-ı meşihat, reședința „seyhülislam“-ilor ; locul de desfășurare a unora dintre întrunirile miniștrilor otomani.

⁴ Iasaccii, gardă ; ieniceri însărcinați cu paza ambasadurilor acreditați la Poartă, sau a consulilor din schele.

⁵ Mihail Suțu, domn al Moldovei (1819—1821).

⁶ Clădirea vămii din Galata, cartier al Istanbulului.

50

1821 aprilie 3 (1236 cemazi-ül-ahîr 29).

[*Hatt-ı hümâyûn*] : Manzûrum olmuşdur : kudiyerlerin tevkif olunması dahi şimdi uymaz, Ada muhâfızı tarafına yazıldığı vechle paşa-yı mûmâ-ileyhe dahi cevâb yazılsun !

[*Telhis*] : Yerkökü muhâfızı mirmirandan Ismail Hakki Paşa kullarının şukkasıdır , ma'lûm-i hümâyûn mülûkâneleri buyurulduğu üzere, Ada tarafından Der-i Âliyye'lerine vurud idecek Nemçe kuriyerleri maiyyetine Ada muhâfızı Abdurrahim Paşa kulları tarafından tâtâr ¹ terfikiyle Âsitane-i Saâdet'e isâl ve isâl olunması istizânına dâir paşa mûmâ-ileyhin vârid olup sûrh işâretiyle ma'rûz, hatt-ı hümâyûn şâhânelerinde, her gelen Nemçe kuriyerlerine birer tâtâr terfik idüp, te'hîr itmeksizin göndermesi Ada muhâfızı mûmâ-ileyhe serian tahrîr ve irsâl olunsun deyü emr ü fermân buyurulmuş olduğundan, mücebince muhâfız mûmâ-ileyh kullarına tahrir ve iş'âr olunmuş idi ; Yerködü muhâfızı mûmâ-ileyhin işbu şukkası meâlinda, dahi gelüp gitmekde olan Rusya'lu ve Nemçe'lu ulaklarının mürûrlarına, münâfi-yi rızâ olur mulâhazasıyle zuhûr irâde-i seniyyeye kadar mümânaat itmiyeceğini inhâ itmiş olduğundan, bu makule Rusya'lu ve Nemçe'lu kuriyerlerine fakat İstanbul'a gelecek oldukları hâlde yanlarına tarafından birer tâtâr terfikiyle te'hîr itmeksizin, Der-i Saâdet'e göndermesi husûsi, Ada muhâfızı mûmâ-ileyhe Nemçe kuriyerleri hakkında yazıldığı misillü, Yerkökü muhâfızı mûmâ-ileyh kullarına iş'âr olunması muvâfık irâde-i seniyye-i mülûkâneleri buyurulur ise ol vechle taraf-ı çâkeriden mektup tahrir olunacağı muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda, emr ü fermân hazret-i veli-ül-emr efendimizindir.

Ma'rûz kullarındır ki,

Krayova havâlisinde, ser-hergele-i bâğıya olan, Tudor âkıbet makhûr, târîh-i arıza-yı bendekiden, iki gün mukaddem, Firâri Karaca'nın³ Bükreş'e iki saat mesâfe olan bir mahalde vâkı' konâk şeklinde mebnî hânesine, tenzil-i eskal-ı şekâvet idüp keene-hu reâyâdan, ref-i bed' ve tekâlif idecek yüzünden nefis-i Bükreş ve kendi avenesinden hilâfında bulunan dokuz neferi ibret-ül-gayir salb ve idâm, ve bu vechle salâbet ve ikdamını, reâyâya irâet ve ifhâm, ve birkaçını dahi Bükreş derûnunda mescen ittihâz eylediği mahalde pâ-bend kayd ve dam itmiş olduğu, ve gerek Ipsilândi-oğlu ve gerek Tudor nâm şakî, biri Boğdan se biri Eflâk havâlisinde geşt ü güzâr iden tüccâr ve sâir ebnâ-yı sebîlî gâret ve yağmaya taraf taraf aveneleriyle üsera iderek, reâyâdan bulunanların fakat mallarını gârât ile iktifâ ve ehl-i islâmdan zafer-yâb olduklarını geşte-i tîg belâ itmekde oldukları, ve gün be gün bazar fitne ve fesâdlarına, şûriş ve ihtilât ile revâc virmekde i[t]dükleri, ve işbu mah-ı Cemâzi-ül-âhire'nin⁴ yigirmi altıncı günü Bükreş'de Rusya'lu ve Nemçe'lunun mütemekkin konsolosları dahi çıkup Bec hududunda vâkı' Braşov nâm mahalle vusûl ve ande ikâmet itmiş oldukları, ve bu def'a taraf-ı kullarına şeref-bahş isdâr buyurulan emr-i âlî ve emir-nâme-i sâmade, Tuna'dan kimesnenin mürûr ve ubûrlarına ruhsat virilmemek fermûdesi izâh ve tesrih buyurulmuş olduğundan, başı boş kimesnelerin ber-vechle mürûrlarına ruhsat virilmemiş ve min ba'd dahi virilmemek vâcibe-i zimmet-i abidânem ise de, Rusya'lu ve Nemçe'lu ulâklarının, her bir iki günde bir gelüp gitmekde fasla virmediklerinden, o makulelerin bilâ emr ve irâde menî'ne ictirâ olunsâ, münâfi-yi rızâdır mülâhazasiyle, hâsseten zuhûr-i emr ve irâdeye kadar mümânnat olunmıyacağı, muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı seniyye buyuruldukda, ol bâbda emr ü fermân hazret-i veli-ül-emrindir.

Fi 29 C, sene-i [1]236

[Mühür] : Bende-i Ismail Hakki

Arh. St. Buc. Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 176 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-ı Hümayûn Tasnifi, nr. 38 422). Orig.

[Hatt-ı hümayûn] : A fost vâzută de mine. Reținerea curierilor este, în prezent, nepotrivită. Să se răspundă și numitului pașă, așa cum s-a scris muhafizului de Ada [Kaleh] !

[Telhis] : Misiva supusului Ismail Hakki pașă, [unul] dintre mirirani, muhafiz de Giurgiu. Așa cum s-a adus la cunoștința împărătească, s-a raportat cererea venită din partea supusului Abdurrahim pașă, muhafiz de Ada [Kaleh] și însemnată cu roșu, de a se îngădui trimiterea, la Pragul fericirii, a curierilor austrieci. care vor sosi la Înalta Poartă dinspre Ada [Kaleh], cu tătari¹ desemnați pe lângă ei de către numitul pașă. [Acestui] supus muhafiz i s-a scris în conformitate cu imperialul hatt-ı hümayûn prin care s-a poruncit : „Să se întocmească grabnic scrisoare și să se expedieze numitului muhafiz de Ada [Kaleh] astfel încît el, desemnînd cîte un tătar pe lângă fiecare dintre curierii austrieci, care sosesc, să-i trimită neîntîrziat“ !.

În cuprinsul prezentei misive a numitului muhafiz de Giurgiu, se arată că, pînă ce nu se va emite sublima dispoziție, el nu va opri trecerea curierilor ruși și austrieci, care vin și pleacă, pe motiv că [acest fapt] este nepermis. Dacă se va emite sublima dispoziție că este nimerit să se comunice supusului muhafiz de Giurgiu — așa cum s-a scris numitului muhafiz de la Ada [Kaleh] în privința curierilor austrieci — faptul că [trebuie] să trimită neîntîrziat la Poarta fericirii pe curierii ruși și austrieci de acest fel, desemnînd pe lingă ei cite un tătar, [aceasta] însă numai în cazul în care ei vor fi venind la Istanbul, atunci se va întocmi în acest sens o scrisoare din partea mea, preaumilul. Cînd [acestea] vor ajunge la înalta cunoștință, ordinul și firmanul [ce urmează] depind de măriia sa efendi-ul nostru, cel îndreptățit să poruncească.

EL²

Raportul meu preasupus este următorul :

Cu două zile mai înainte de data smeritei mele depeșe, Tudor — care va fi învins pînă la urmă — căpetenia plebei răzvrătite din împrejurimile Craiovei, descinzînd cu suita lui de răufăcători la casa lui Firari Caragea³, construită ca un conac, aflată undeva la două ore distanță de București, a omorît prin spînzurătoare nouă neferi din București și dintre ajutoarele sale — spre a fi pildă altora — deoarece s-au împotrivit cînd a zis că va desființa dările și birurile raialelor și, făcînd astfel cunoscute raialelor stăruința și fermitatea lui, a mai închis pe vreo cîțiva într-un loc pe care l-a ales ca temniță, la București. Atît Ipsilanti-oğlu, cît și răzvrătitul numit Tudor, jefuind, unul în Moldova, iar celălalt în Țara Românească, pe negustori și călători, iau, împreună cu ajutoarele lor, captivi din toate părțile și mulțumindu-se numai de a prăda de bunuri pe raiale, în timp ce pe musulmanii cei mai distinși îi trec prin sabie, întrețin zi de zi răzmerița și faptele lor rele, prin tulburări și dezordine.

În cea de-a douăzeci și șasea zi a acestei luni *cemâzi-ül ahîr*⁴, au plecat atît consulul rus cît și cel austriac [acreditați] la București și, ajungînd în locul numit Brașov, care se află la granița Austriei, s-au stabilit acolo.

Și, deoarece prin înaltul ordin și prin scrisoarea vizirală trimise cu onoare, de această dată, mie preasupusului, s-a emis și s-a explicat porunca de a nu se îngădui nimănui să treacă Dunărea, [arăt că] nu s-a îngăduit celor fără de căpății să treacă, dar, dacă aceasta rămîne și de acum încolo umila mea sarcină, în schimb, a-i opri — fără ordin — pe olăcarii ruși și austrieci, care nu conținesc a veni și a pleca la fiecare una-două zile, este nepermis și, de aceea, atunci cînd va ajunge la sublima cunoștință atotcuprinzătoare că [olăcarii] respectivi nu vor fi împiedicați [să treacă] pînă ce nu se va emite un ordin special, atunci ordinul și firmanul [ce se vor emite] în această privință depind de măriia sa cel îndreptățit să poruncească.

La 29 C, anul [1]236

[*Legenda sigiliului*] : Sluga de mine, Ismail Hakkı

¹ *Tătar* : olăcar, curier, călăraș.

² Allah.

³ Ioan Gheorghe Caragea, domnul Țării Românești (1812—1818).

⁴ 31 martie 1821.

Am 31-ten v.M. habe ich Euer Hochwohlgebornen zu berichten nicht ermangelt, dass ich an diesem Tage über die hiesigen Begebenheiten an Seine Exzellenz den Herrn Grafen einen Bericht verfertigte und selben mit einem Expressen, dem Michale Isaktsiu bis Rustschuk abgeschickte. Dieser fand dort die von Constantinopel nach Bucarest adressirte Postexpedition vom 24ten v.Mü bestehend in zwey Hof und sechs andern Packeten, welche er heute vor Tags glücklich und ohne Verzug anhero mitbrachte. Am Ende der Stadt wurde Michale angehalten und zum Thodor Wladimiresco geführt, der ihn aber unverzüglich entliess, ja sogar ersuchte, mir von dem erfolgten Anhalten nichts zu melden, da er diesen seinen Leuten ertheilten Befehl keineswegs auf Couriere fremder Mächte erstrecken liess.

Durch die dieser Expedition zu gebende Sicherheit sah'ich die Nothwendigkeit mit Thodor Wladimiresco persönlich zu sprechen noch vermehrt und indeme ich mich nach meinem gestrigen Vorsatze mit seinem Vertrauten in das Haus der Frau Zoitza Brancovan begab, wurde ich durch die Menge der Panduren, Servier und zehnfach ausgestellten Wachen zum Herrn Thodor eingeführt und da ich hier den Herrn Bischof Hylarion und Dr. Christali nebst andern bekannten Personen gefunden habe, so war meine Anrede bloss, dass ich ihm für das gestrige Übersenden des Starost Solomonischen Berichtes (den ich bereits gestern meiner gehorsamsten Anzeige beylegte) um so mehr danke als ich daraus von seiner Seite die Beobachtung des Völkerrechts zu entnehmen Gelegenheit hatte und nun ihn nur ersuchen müsse, in Fortfahung derselben zu beharren und mir einen sichern Begleiter für die aus Constantinopel angekommene Expedition zu geben.

Herr Thodor Wladimiresco empfing mich sehr artig, versprach wegen den Begleiter mein Verlangen zu erfüllen und ersuchte mich auf ein Wort in ein ganz abgesondertes Nebenzimmer, in welchem wir ganz allein über eine Stunde beisammen blieben.

Hier war nun meine Anrede folgende :

Herr Slugier ! Meinem aufhabenden Dienste zufolge und selbst aus Menschlichkeit dazu bewogen, finde ich mich veranlasst, Ihnen Wahrheiten zu sagen, welche man Ihnen vielleicht noch gar verheimlicht hat.

Ihr Ansuchen, welches Sie an Ihre Majestäten den Kaiser Franz und Kaiser Alexander nach Laibach gesendet haben, ist richtig an dem Orte seiner Bestimmung angelangt und beyde hohen Monarchen, haben sich veranlasst gefunden, Sie nicht nur darauf keiner Antwort zu würdigen, sondern höchst ihren Ministern und denen hier residirenden Consuln wurde bedeutet, dass man Sie nach der bekannten geschehenen Volksaufwieglung so lange als einen Rebellen ansehe, in so lange Sie mit dem Volke mit bewaffneter Hand, dessen — seye billigen, seye vermeintlichen — Rechte zu begehren beharren werden. Auch ist der Pforte die volle Macht einberaumt worden, mit ottomanischen Truppen die Volksmassen zu Paaren zu treiben.

Sludgier Thodor Wladimiresco versicherte von dieser Antwort gar nichts zu wissen, ja nicht einmal sey ihm bekannt gewesen, ob sein in tiefster Demuth unterlegtes Gesuch zu den Füßen der Monarchen gelangt seye. Er betheuerte, nicht wider seine rechtmässige Regierung

nämlich die Hohe Pforte als Rebell aufgetreten zu seyn, im Gegentheil bitte er nur, womit die Pforte (so wie er es in seinem im Nahmen des Volkes unterlegten Gesuche und in alle seinen Proclamationen stets deutlich ausdrückte) die durch Phanarioten mittels Einfluss einiger hiesigen Bojaren mit Füßen getretenen Volksrechte wieder aufleben mache und denen himmelschreyenden Erpressungen Grenzen setze. Er sagte ferner :

„Ich bin mit denen Serviern einverstanden und diese Nation, welche mit denen Wallachen im immerwährenden Einklange und guten nachbarlichen Verhältnissen lebt, wird mich und das wallachische Volk durch ihre bei der hohen Pforte für sich selbst gemachten Einschreitungen unterstützen. Es ist mir übrigens da ich in immerwährender Correspondenz mit denen Sarhaturi stehe, nicht unbekannt, dass die Pascha's bereits Befehl erhalten haben die wallachische Grenze zu betreten, so wie auch weiss, dass Postelnik Samurkasch bey Rahowa mit 100 Türken auf das wallachische Teritorium sich gezogen und nach Gladowa sich begeben hat, um Türken an sich zu ziehen und die kleine Wallachey in Besitz zu nehmen. Ich führe keinen Krieg mit der Pforte, bin samt dem walachischen Volke derselben stets ergeben und werde dahero auch mich überall zurückziehen, aber laut um die Wiederherstellung der Rechte der Wallachey bitten und die mächtige Fürsprache Seiner Majestät des Kaisers von Österreich anflehen, nur muss ich ihnen treuherzig bekennen dass mich dermalen das Anrücken eines elenischen unter dem Commando des Prinzen Ypsilanti befindlichen Corps in die grösste Verlegenheit setze, da ich nicht weiss, auf was für einem Fundament sich diese Versammlung gründe und ich doch ungern die etwaigen geheimen Pläne einer höhern Macht vereiteln wollte. Ich habe dahero den Prinzen Ypsilanti aufgefordert, sich ausser Bukurest so lange zu halten, bis er mir Beweise gegeben haben wird, dass er wirklich von einer höheren Macht zu seinem Unternehmen authorisirt seye, da ich keinsweg bereit bin, für Griechenland das Blut der Wallachen zu vergiessen und durch ein unkluges und aufbrausendes Benehmen zum Nachtheil des wallachischen Volkes zu wirken. Ich bin ausserdem entschlossen, ein in französischer Sprache wohl geordnetes Bittgesuch an Seine Majestät den Kaiser von Österreich mit einem meinigen Abgeordneten nach Hermannstadt abzusenden, welches ich mit einem ihrigen Vertrauten zu begleiten sie bitten werde.

Endlich habe ich gestern bereits die hier noch befindlichen Bojaren mit dem Metropolit aufgefodert, dass selbe bey mir zusammenkommen und eine neue demüthige Bittschrift an die Pforte durch eine eigene Deputation einsenden. Zur grössern Sicherheit werde ich auch Sie bitten, eine Abschrift dieser Bittschrift an den österreichischen Gesandten nach Constantinopel zu befördern und Hochdenselben zu ersuchen, bey der hohen Pforte zur Beylegung der wallachischen Volksklagen mitzuwirken“.

Da ich von Euer Hochwohlgeboren beauftraget bin, mich in politische Unterhandlungen nicht einzulassen, so konnte ich auch dem Herrn Sludgier Thodor nichts anderes als mündlich versprechen, von der mit mir gepflogenen Unterredung Hochdenselben, Bericht zu erstatten und allenfalls seiner Zeit mir die zu übergebenden Gesuche auch Ihnen zu unterlegen, indem ich auf diese Art Gelegenheit gewinne Hochdenselben auf sicherem Wege die Kenntniss hiesiger fernerer Begebenheiten zu verschaffen.

Nun komme ich auf die ländlichen Begebenheiten zurück.

Heute beyläufig um zehn Uhr begab sich Herr Vistiaire Aleco Philipescu in Begleitung zweyer Arnauten nach der Metropole, um den Metropolit zu sprechen, er wurde aber auf Schussweite von der in der Metropole befindlichen Wache-Besatzung Halt zu machen angerufen. Die zwey Arnauten mussten sich zurückziehen und Aleko Philipescu kam bis zum Thore, liess den Metropolitn dahin kommen und forderte ihn auf, heraus zu gehen, um mit denen Bojaren im Divan sich zu berathschlagen und um dem Thodor verlangtermassen die Resultate dieser Berathschlagung bekannt zu machen. Der Metropolit äusserte den Willen herauszugehen, wurde aber durch die Besatzung mit dem Erklären zurückgehalten, dass selbe weder ihn, noch die Metropole Jemanden ändern, als dem Ipsilanti übergeben wolle.

Philipescu begab sich in die Versammlung des Divans und in Gemässheit gepflogener Berathschlagung wurde Alekaki Wilara und Cherescul als Deputirte zum Thodor Wladimiresco mit dem Bedeuten gesendet, dass die Bojarn bereit seyen, ihn Thodor einzeln zu besuchen, in corpore würden sie aber nie kommen, da sie ihn nicht als ein Oberhaupt anerkennen, wohl aber wollen sie ihn im Divan aufnehmen, wenn er dahin kommen wolle über das Wohl des Landes zu berathschlagen. Zugleich garantiren sie ihm insgesamt für die Sicherheit seines Lebens und Thodor hat nach Aussagen des Wilara beschlossen, morgen im Divan zu erscheinen.

Kurz nach diesen kamen vierzig Ipsilantische Reiter mit Freyheits-Cocarden und zogen in das Kloster Antim, eine Stunde darnach kam Capi : Jordachi, Gentsi Aga und Delibaschi Michali beyläufig mit achtzig Reitern, welche sich geradewegs nach der Metropole begaben und von der Besatzung aufgenommen wurden, ohne dass das Thodorische Corps, vor deren Augen sie auf halbe Schussweite defilirten, sie nur im mindesten beunruhigten.

Spiegelfächtereien aus denen Niemand als der Eingeweihte klug werden kann.

Nachmittags wehte auch schon die Freyheitsfahne auf der Metropole.

Haus-, Hof-u. Staatsarchiv Wien, Staatenabteilungen Moldau-Wallachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (seria nouă), vol. II, p. 647—650.

La 31 ale lunii trecute am raportat Domniei Voastre că în aceeași zi am redactat către Excelența Sa domnul conte un raport despre întimplările de aici și l-am expediat cu un curier expres, Mihail Isacciu, pînă la Rusciuk. Acesta a găsit acolo poșta din 24 ale lunii trecute, trimisă de la Constantinopol spre București, constînd din două pachete pentru Curte și alte șase pe care le-a adus cu bine și fără întîrziere aici, azi înainte de a se lumina de ziuă. La capătul orașului, Mihail a fost reținut și dus la Tudor Vladimirescu, care însă l-a eliberat imediat, ba chiar l-a rugat să nu-mi raporteze despre reținerea lui, deoarece ordinul dat de el nu se extinde în nici un caz asupra curierilor puterilor străine.

Pentru a da siguranță acestei expedieri, am văzut încă mai mult necesitatea de a vorbi personal cu Tudor Vladimirescu și ducîndu-mă potrivit intenției mele de ieri, împreună cu omul lui de încredere, în casa doamnei Zoița Brîncoveanu, am fost introdus, prin mulțimea de

panduri, slugi și gârzi înzecite, la domnul Tudor și, deoarece am găsit aici pe domnul episcop Ilarion și pe dr. Christali, alături de alte persoane cunoscute, cuvintele adresate de mine s-au redus la aceea că i-am mulțumit pentru trimiterea de ieri a raportului starostelui Solomon (pe care l-am anexat încă de ieri preasupusei mele comunicări) cu atât mai mult cu cât din aceasta am avut ocazia să remarc din partea lui respectarea dreptului ginților și acum trebuie să-l rog numai să persevereze în această atitudine și să-mi dea un însoțitor sigur pentru expedierea poștei sosite de la Constantinopol.

Domnul Tudor Vladimirescu m-a primit foarte amabil, a promis să-mi îndeplinească dorința în ce privește însoțitorul și m-a poftit să stau de vorbă într-o cameră alăturată complet separată, în care am rămas absolut singuri mai mult de o oră.

Aici cuvintele mele adresate lui au fost următoarele :

Domnule sluger ! Potrivit serviciului pe care îl dețin și chiar și din omenie, mă văd determinat să vă spun niște adevăruri, care poate v-au fost încă tănuite.

Cererea, pe care dv. ați înaintat-o la Laibach Maiestăților lor împăratului Francisc și împăratului Alexandru, a ajuns la locul destinației sale și ambii monarhi s-au văzut determinați nu numai de a nu vă onora cu un răspuns, ci și de a da instrucțiuni miniștrilor lor și consulilor cu reședința aici să vă considere, în urma cunoscutei instigări a poporului care a avut loc, drept un rebel, atita timp cât dv. împreună cu poporul veți persevera să cereți, cu arma în mână, justele sau presupusele drepturi ale poporului. De asemenea i s-a acordat Porții deplină putere de a goni cu trupele otomane masele populare.

Slugerul Tudor Vladimirescu m-a asigurat că nu știe nimic despre acest răspuns, nu cunoaște nici măcar dacă cererea, supusă cu profundă umilință la picioarele monarhilor, a ajuns. El a afirmat în mod solemn că nu s-a răsculat ca rebel împotriva guvernului său legal, adică împotriva Porții, dimpotrivă el cere numai ca Poarta (așa cum a exprimat mereu în cererea sa, făcută în numele poporului, și în toate proclamațiile sale) să reînvie drepturile poporului călcate în picioare de fanarioți, prin influența citorva boieri de aici și să limiteze extorcările strigătoare la cer. A spus apoi : „Eu sînt de acord cu serviciile dv., iar această națiune care trăiește în înțelegere permanentă cu românii și în relații de vecinătate, mă va sprijini pe mine și poporul român, prin demersurile făcute din propriul îndemn pe lângă Înalta Poartă. Dealtfel, fiindcă mă aflu în corespondență permanentă cu serhaturile, nu-mi este necunoscut că pașalele au primit deja poruncă să treacă granița valahă, de asemenea știu că postelnicul Samurcaș de la Prahova s-a retras cu 100 de turci pe teritoriul valah și s-a îndreptat spre Cladova, pentru a atrage turcii și a lua în stăpînire Oltenia. Eu nu port război cu Poarta, sînt împreună cu poporul român mereu devotat ei și de aceea mă voi retrage de pretutindeni, dar voi cere cu tărie restabilirea drepturilor Țării Românești și voi implora puternicul sprijin al Maiestății Sale împăratul Austriei, trebuie însă să vă mărturisesc sincer că înaintarea unei trupe elene care se află sub comanda prințului Ipsilanti mă pune în cea mai mare încurcătură, căci nu știu pe ce bază se întemeiază această concentrare de forțe și n-aș vrea să zădărnicesc eventualele planuri secrete ale unei mari puteri. De aceea am somat pe prințul Ipsilanti să rămînă în afara orașului București, pînă ce îmi va fi dat dovezi că este într-adevăr autorizat de o putere mai înaltă pentru

acțiunea lui, căci eu nu sînt în nici un caz dispus să vărs pentru Grecia singele românilor și să acționez printr-o comportare neînțeleaptă și înfierbîntată, în dezavantajul poporului român. Afară de aceasta, eu sînt decis să trimit cu un deputat al meu la Sibiu o cerere, pusă la punct în limba franceză, adresată Maiestății Sale împăratului Austriei, rugîndu-vă să fie însoțit de un om de încredere al dv.

În fine, am cerut ieri boierilor, care se află încă aici, precum și mitropolitului să vină toți la mine și să trimitem printr-o deputăție Porții o nouă umilă cerere.

Pentru mai multă siguranță vă rog și pe dv. să înaintați o copie a acestei cereri către Legația austriacă din Constantinopol și să cereți acesteia să contribuie pe lîngă Poartă la satisfacerea plîngerilor poporului român“.

Deoarece am fost însărcinat de Domnia Voastră să nu intru în negocieri politice, n-am putut decît să promit verbal domnului sluger Tudor că vă voi raporta despre convorbirea avută cu mine și eventual vă voi supune și dv., la timpul său, cererile care urmează să-mi fie predate, obținînd în felul acesta ocazia de a vă transmite, pe o cale sigură, informații despre următoarele întîmplări de aici.

Revin acum la întîmplările din țară.

Azi, cam pe la orele 10, domnul vistier Alecu Filipescu, însoțit de doi arnăuți s-a dus la mitropolie, spre a sta de vorbă cu mitropolitul, dar la o distanță de bătaie a armei a fost somat de garda aflată la mitropolie să se oprească. Cei doi arnăuți au trebuit să se retragă, iar Alecu Filipescu a ajuns pînă la poartă, l-a chemat pe mitropolit și l-a solicitat să meargă pentru a se sfătui cu boierii în Divan și pentru a aduce la cunoștință lui Tudor rezultatele acestei consfătuiri cerute de el. Mitropolitul și-a exprimat dorința de a merge, a fost însă reținut de gardă cu explicația că aceasta nu vrea să-l predea nici pe el, nici mitropolia altcuiva decît lui Ipsilanti.

Filipescu s-a întors în adunarea Divanului și, potrivit consfăturii ținute, Alecachi Villara și Herescu au fost trimiși, ca deputați, la Tudor Vladimirescu, cu înștiințarea că boierii sînt dispuși să-l viziteze pe el, Tudor, fiecare în mod individual, dar în corpore nu vor veni niciodată, deoarece nu-l recunosc ca o căpetenie, în Divan însă vor să-l accepte, dacă vrea să vină, pentru a se consfătui despre binele țării. Totodată ei cu toții garantează pentru siguranța vieții sale, iar Tudor, după spusele lui Villara, a hotărît să apară mîine în Divan.

La scurt timp după aceasta au sosit 40 de călăreți de-ai lui Ipsilanti, cu cocardele libertății, și au intrat în mănăstirea Antim; o oră după aceea au sosit capii: Iordache, aga Ghencea și Mihali delibașa, cu aproximativ 80 călăreți, care s-au îndreptat direct spre mitropolie, unde au fost acceptați de gărzi, fără a fi supărați cît de puțin de corpul lui Tudor, în fața căruia ei au defilat la jumătate bătaie de pușcă.

Lupte simulate din care nimeni altul decît cel inițiat poate pricepe ceva.

După amiază flutura deja steagul libertății deasupra mitropoliei.

No. 17

St. Petersburg
March 23rd/April 4th 1821

My Lord,

Information which I have received since the date of My last Letters, partly from M. de Divow and partly from other sources enables me to correct in some material points my first reports respecting the proceedings in Moldavia and Wallachia, and to give Your Lordship some more precise knowledge of the real character of the different events which are taking place in that quarter.

The revolt of the Moldavians under Prince Ipsilanti must be distinguished from that which has broken out in Wallachia under Vlodimirisky, and which, from everything which is at present known, appears to have had a separate Origin, and in most respects a different object.

The revolt of the Moldavians may be considered to be, what I have already described it, a complete and undisguised insurrection against whatever authority has hitherto been exercised by the Turkish Government in that Province, and an effort for the general independence of the Greek people. There is little to add to my former accounts of this proceeding, excepting that I learn from good authority that Prince Ipsilanti had already assembled a force at Jassy composed of Moldavians, Moldavian Greeks, and Greeks from Odessa and other parts amounting to about 3 500 men, and that on the 1st of last Month he had marched with this small army in the direction of Bucharest. A few Turks are said to have been put to the sword in Jassy, but it was the attack made upon those in Galatz which immediately produced the great massacre by the pacha of Brailow of the two thousand Greeks who were within that fortress. I should also add that I learn from M. de Divow that the French translation of Prince Ipsilanti's Proclamation, of which I enclosed a copy in my last despatch, is inaccurately made, and that the passage which there seems so distinctly to point at the support which might be expected from this Government is, in the original Greek, much more cautiously and more ambiguously expressed.

The revolt in Wallachia seems to differ very materially from this in Moldavia. Vlodimirisky, who is at the head of it, and who was the first to erect it's standard at Crajova, the capital of Lower Wallachia, professes rather to demand protection against the oppressions exercised by the Hospodars and other officers of Turkish nomination and immediately under Turkish influence (although the greater part of them are themselves Greeks) than to disclaim the authority of the Porte, or to endeavour to establish complete National Independence. But the manner in which this demand has been made and the menacing attitude which has been assumed make it impossible to view the whole proceeding in any other light than that of an open and complete insurrection.

I now find that it was the intelligence of these events in Wallachia, and not, as I had imagined, of those in Moldavia, which had been received at Laybach when the last courier was despatched from thence on the 5/17th of March. At that time no information whatever of the

proceedings of Prince Ipsilanti had reached the Emperor; and it was from St. Petersburg that the orders mentioned in my former letters to prevent all further issue to the Greeks of passports to proceed into the revolted Provinces was given.

Monsieur de Divov considers these events, and the moment at which they have arisen, as matter of deep regrets to the Emperor, but he informs me that His Imperial Majesty's course has been already taken, and that immediately upon the receipt of the intelligence of the transactions at Crajova, He had sent orders to the Imperial Consul at Bucharest to strip Vlodimirisky of the Decoration of the Order of St. Vladimir which has been conferred upon him when formerly in the Russian Service. And that he had at the same time sent to Constantinople (by Count Tolstoi as I presume) the Sanction necessary under the Treaties with the Porte for the entrance of Turkish Troops into Wallachia.

I have the Honor . . .

Charles Bogot

The Viscount Castlereagh K.G.

Arh. St. Buc., Colecția xerografii Anglia, pachetul IX (Public Record Office, London, Foreign Office, Russia, F.O. 65, vol. 127).

St. Petersburg
Martie 23/aprilie 4, 1821

Excelență,

Știri pe care le-am primit de la data expedierii ultimelor mele scrisori, în parte de la dl Divov și în parte din alte izvoare, îmi îngăduie să îndrept, în unele privințe, conținutul celor dintâi rapoarte ale mele cu referire la cele ce se petrec în Moldova și Țara Românească și să fac Înălțimii Voastre ceva mai multe precizări privitoare la adevăratul caracter al diferitelor evenimente care se desfășoară acum în acel loc.

Trebuie să se facă o deosebire între răscoala din Moldova sub principele Ipsilanti și cea care a izbucnit în Țara Românească sub Vladimirescu și care, după tot ce se știe pînă acum, pare să aibă o origine distinctă și urmărind, în multe privințe, scopuri diferite.

Răscoala din Moldova trebuie să fie privită, așa după cum am descris-o, ca o adevărată și fățișă insurecție împotriva oricărui fel de autoritate exercitată pînă acum de către turci în această provincie și ca un efort pentru dobîndirea independenței depline a poporului grec. Am puțin de adăugat la știrile pe care le-am transmis mai înainte cu privire la cele ce se întîmplă acolo, în afară doar de faptul că am aflat dintr-o sursă demnă de crezare că principele Ipsilanti și-a strîns la Iași o oștire alcătuită din moldoveni, din greci trăitori în Moldova și din greci de la Odesa și din alte părți, ridicîndu-se la aproape 3 500 de oameni și că la 1 ale lunii trecute se îndrepta cu această mică oștire spre București. Se spune că un mic număr de turci a fost trecut prin sabie la Iași, dar că atacurile îndreptate împotriva celor din Galați au provocat masacrarea de către pașa din Brăila a două mii de greci din rîndul celor ce locuiau în acea fortăreață. Ar mai trebui să adaug că am aflat de la dl Divov că tălmăcirea în limba franceză a proclamației

principelui Ipsilanti, din care am anexat o copie la raportul meu anterior, a fost necorespunzătoare și că pasajul unde se afirmă atât de fățiș sprijinul așteptat din partea acestui guvern este redat în originalul grecesc cu mai multă îndoială și prudență.

Răscoala din Țara Românească pare a fi foarte diferită de cea din Moldova, deoarece Vladimirescu, a cărei căpetenie este și care a fost primul ce a ridicat steagul revoltei la Craiova, orașul de reședință al Olteniei, tinde mai de grabă să ceară apărare împotriva opresiunii exercitate de domni și de alți dregători numiți de turci și aflați sub influență turcească (în ciuda faptului că cei mai mulți dintr-înșii sînt greci) decît să tăgăduiască autoritatea Porții sau să încerce să statornicească deplina independență a țării. Dar felul în care a fost făcută această cerere și atitudinea amenințătoare ce-a adoptat-o face cu neputință înțelegerea întregii sale acțiuni într-altă lumină decît aceea a unei insurecții depline și fățișe.

Cred, acum, că știrile privind aceste întîmplări din Țara Românească și nu a celor din Moldova, după cum am crezut la început, au fost primite la Laibach, cînd a fost trimis de acolo cel din urmă curier la 5/17 martie. Pe atunci nici un fel de știre referitoare la cele ce făcea Ipsilanti n-a ajuns la țară; și numai de la St. Petersburg s-au dat poruncile, menționate în scrisorile mele dinainte, de a se preveni, în viitor, acordarea de pașapoarte grecilor, spre a le împiedica astfel trecerea în provinciile răscolite.

Domnul Divov consideră aceste evenimente, ca și momentul în care s-au dezlănțuit, ca fiind motive de mari supărări pentru țară, dar a ținut să mă înștiințeze că linia de conduită a Maiestății Sale imperiale a și fost pusă neîntîrziat în aplicare și că îndată ce s-au primit știrile cu cele petrecute la Craiova, el a dat porunci consulului imperial din București să ridice decorația ordinului Sf. Vladimir ce a fost conferită lui Vladimirescu, pe vremea cînd acesta se afla în slujba Rusiei. Și că țarul a trimis în același timp la Constantinopol (presupun prin contele Tolstoi) încuviințarea necesară, existentă în tratatele cu Poarta, pentru intrarea trupelor turcești în Țara Românească.

Am cîntea . . .

Charles Bogot

Vicontelui Castlereagh, cavalier al Ordinului Jartierii

53

1821 [martie 23]/aprilie 4, Viena.

Vienne, le 4 avril 1821

Monseigneur,

[...] ¹. Par les lettres de la Moldavie, on apprend que le prince Ypsilanti est entré à Yassi à la tête de 5 mille, d'autres disent de 12 mille hommes, et que les deux Principautés sont dans un état de désolation approchant de l'anarchie [...] ².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 48—52 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 4).

Domnule,

[...] ¹. Scrisorile primite din Moldova aduc știrea că prințul Ipsilanti a intrat în Iași în fruntea unei armate de 5 000 de oameni, alții spun de 12 000 și că cele două Principate se află într-o stare de dezolare apropiată de anarhie [...] ².

Rossi

¹ Evenimentele din Piemont, preocupări ale Austriei și Rusiei de a interveni în Italia, rapoartele primite de la Chirico, agentul regatului la Poartă.

² Situația din Imperiul austriac și răscoalele din Banatul Timișoarei.

54

1821 martie 24, Poreci.

Visokoblagorodni Milostivi Blagodetelju, zdravstvujte !

Ovaj čas razume črez ednog moeg čoveka koji dole u Adi svojom tergovinom išao, i kaza mi ove novine da su u Iašu 60 000 russa došli, i u Galacu 40 000 pak russa pred koima je povelitelj Ipsilantov sin bivšeg bega bukureštka, — iz kakovog uzroka došli pitao je moj čovek i kazali su mu da ih e beg jaški zvao da k njemu dodju, erbo e poslao bio svojega vernoga čoveka k nima i kazao im da e on njin i njiovoj vlasti probjegava i sva nužnaja k ratu prigotovljaju i kažu da ćedu na turčina voevati. Konsul moskovski iz Bukurešta pobegao u Sibin Nemačku stranu, za koje već javno govore, a iz kakovog uzroka izvestno ne znamo. Tudor Komendir prispeo je u Bukurešt i on je sobravši sve boljare čokoe protivu koih je vojevao, sudi ih s proćim njegovim Gospodam. Od turske strane ništa više izvestno neznam krome da su Negotin s šarampovom utvrdili i poslali u Brzu Palanku saraor i šance kopaju gde su i pre bili ; i govore da ćedu i na bregovi šance da kopaju, ali do sad ešte nisu počeli kopati. Vojske im druge nije došlo krome ono što smo vam javili, obaće govor e i nadaju se da im dodje vojske više. U budušte što budem razumeo nepremenno hoću vam javiti.

U Poreču 24-go
Marta 1821 ljeta

Vaš pokorni sluga
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 126—128 (Arhiv Srbije, Beograd, Kneževa Kancelarija, KK XXI/215).

Preanobile și milostive binefăcător, sănătate !

Am aflat acum de la un om de-al meu care a fost jos, la Ada [Kaleh] cu afacerile sale negustorești și care mi-a relatat următoarele noutăți : 60 000 ruși au sosit la Iași, iar la Galați 40 000 de ruși al căror conducător este fiul lui Ipsilanti, fostul domn de la București. La întrebarea omului meu, care sînt motivele venirii lor, i s-a răspuns că au fost chemați de domnul de la Iași, căci [domnul] a trimis un om de încredere transmițîndu-le că el este de-al lor și că se supune autori-

tății lor, că ei pregătesc totul pentru război și se spune că vor lupta împotriva turcilor. Consulul moscovit de la București a fugit la Sibiu, de partea germană, lucru despre care se vorbește deschis, dar nu se cunosc precis motivele fugii. Comandantul Tudor a sosit la București și, adunându-i pe toți boierii și ciocoi împotriva cărora a luptat, îi judecă împreună cu alți nobili din anturajul său.

Despre partea turcească nu știu nimic altceva mai precis decât că au fortificat cetatea Negotinului cu tranșee și că au trimis la Brza Palanka salahori și că sapă șanțuri în locul unde au fost și înainte ; se mai spune că vor să sape tranșee și în munți, dar încă nu au început săpăturile. Nu le-a sosit altă armată în afară de cea despre care v-am înștiințat. Dealtfel, este vorba, și ei speră, să le vină mai multă armată. În viitor vă voi comunica neîntârziat tot ce aflu.

La Poreci,
24 martie, anul 1821

A dv. slugă supusă,
Vule Gligorievici

55

1821 [martie 25]/aprilie 6, București.

Den 4-ten dieses wurde von denen hier befindlichen Bojaren des Landes ersten Ranges mit Inbegriff Metropolitens im Hause des Spathar Baliano (wohin Herr Erzbischof durch Capitain Jordaki, Gentsi Aga, Delibaschi Michali und gegen fünfzig bewaffnete Krieger aus der Metropolitanischen Besatzung begleitet, dann aber alldort allein belassen wurde) — eine Urkunde abgefasst um selbe dem Thodor zu übergeben und wie es heisst, dadurch die Eintracht zwischen seiner und der Ipsilantischen Macht zu begründen ; jedoch ist mir der ausführliche Inhalt dieses Aktes noch unbekannt.

An demselben Tage gegen Mittag kam die russische Post von Constantinopel hier an und brachte von Seiner Exzellenz dem Baron Stroganoff neuen Auftrag, dem Metropolitens eine nochmalige schriftliche Erklärung zu machen, dass Seine Majestät der Kaiser Alexander das Unternehmen des Ypsilanti nicht billige und ihn als Rebellen erkläre, wesshalb auch Seine Exzellenz der Herr Gesandte ein vom Constantinopler Patriarchen, sowohl an den Metropolitens der Wallachey, als jenen der Moldau abgefasstes Anathema belege, dessen Inhalt so wie die Erklärung der Gesandtschaft die Praelaten dem Volke vorlesen und jeden versichern sollen, dass jeder welcher die Waffen freywillig ablegen wird, einer vollkommenen Amnestie versichert seyn darf. Im Fall aber die bewaffnete Versammlung bey ihrem sträflichen Unternehmen beharren sollte, so möge selbe wissen dass die Pforte nicht nur hiezu ermächtigt seye, osmanische Truppen zu beordern, um die Rebellen zu vertilgen, sondern dass bereits die diesfälligen Befehle an die türkischen Machthaber erlassen und die nöthigen Verfügungen getroffen worden seyn.

Die Wallachey und Moldau soll dahero keine andere Macht als jene der Pforte in ihrem Innern erwarten und sich darnach richten.

Eine Note dieses Inhalts wurde unverzüglich von russischen Consulate abgefasst und noch am nähmlichen Vormittag durch einem Beamten mit Einschluss des versiegelten Patriarchalischen Anathema

unter der Adresse des Metropolit an die im Hause des Balliano befindliche Bojaren-Versammlung abgeschickt, allwo ich auch zugegen war.

Herr Metropolit las die Consulats-Note mit dem Vistiair Aleko Philipesco in einem abgesonderten Zimmer, kam dann wieder zur Versammlung und wollte — ungeachtet er hiezu von mehreren Bojaren aufgefodert wurde, den Inhalt ihnen nicht mittheilen, vorgebend, die Adresse seye blos an ihn.

Das Patriarchalische Packet, worin der Grösse nach zu schliessen auch ein Ferman gewesen ist, wurde nicht eröffnet. Der russische Beamte und ich haben jedoch den Inhalt mehreren communicirt und das russische Consulat sollte nach Aussage des Herrn von Spiridow diese Note am folgenden Tage allgemein bekannt machen.

Während die Note des Consulats zu der Bojaren-Versammlung gesendet wurde hat man carbunarischer Seits Nachrichten aus Constantinopel zerstreut, das Arsenal wäre durch Griechen genommen und ein Theil der Hauptstadt des osmanischen Reichs in Brand gesteckt worden, wovon aber weder das Consulat, noch gutgesinnte friedliebende Bürger in ihrer Correspondenz etwas erhalten zu haben versichern. Auch war es am 6-ten bestimmt die carbunarische Freyheitsfahne einzuweihen, als man aber von der Note Kenntniss erhielt, so wurden gegen drey Uhr nach Mittag im Beysein des Dr. Christali im Hause des Bellio bey offenen Fenstern und Thüren durch mehrere griechische Pfaffen, von denen mehrere auch bewaffnet waren, drey Fahnen eingeweihet und nachdeme man selbe unter beständigem Freudenschiessen durch die griechische Schuljugend in der Stadt begleitet von mehr als 25 Pfaffen unter beständigem Rufen „es lebe die Freyheit“, herumgetragen hat, zierte man mit ihnen das Thor des Bellio. In mehreren Kirchen wird nicht mehr des Fürsten Callimachi, sondern des Fürsten Ypsilanti als Protector der griechischen Freyheit im Gebete erwähnt.

Gegen fünf Uhr Abends am 4-ten liess mich Manole Gudzia Vertrauter des Slugier Thodor ersuchen, auf einen Augenblick zu ihm, in Chan Scherban, zu kommen. Kaum war ich da, so erschien Thodor Anführer des wallachischen Volkes samt dessen treuem und uzertrennlichen Begleiter Hadgie Prodan, umgeben von mehr als 500 Reitern.

Nach einer kurzen Zeremonie, die vom Hausherrn diesen Gästen gemacht wurde, blieb nur ich mit diesen zwey Anführern im Zimmer und Sludgier Thodor bath mich, ihm den Inhalt obiger russischer Note mitzutheilen, welches ich ohne Scheu treulich that. Sludgier Thodor und Hadgie Prodan wiederholten neuerdings gegen mich die Versicherung ihrer Anhänglichkeit an die Pforte und sagten, dass sie zwey ihrer Vertrauten zu dem Ipsilantischen Corps gesendet hätten, um zu erfahren ob es wahr seye, dass in selbem mehrere Hundert Serbier und noch mehr Russen mit russischem Geschütze sich befänden, aber sie wären ganz vom Gegentheil überzeugt worden, wesshalb sie auch ohne bessere Überzeugung, dass nämlich dies Ipsilantische Unternehmen mit Willen und Mitwirken des russischen Hofes bestehe, nie mit diesem gemeine Sache machen wollten.

Vom Gudziu begab sich Slugier Thodor samt seiner Begleitung zum Herrn Spathar Balliano, welche Visite Letzterer am folgenden Tag erwiederte.

Am 5-ten wurde durch den Marktschreyer ein Verboth, in der Stadt zu schiessen, öffentlich bekannt gemacht und es war auch wirklich an diesem Tage ruhig.

Am nähnlichen Tage liess mich Seine Eminenz der Metropolit zu sich bitten und da er gegenwärtig in der Metropole nur eine kleine Besatzung hat und die Thore offen sind, so begab ich mich dahin. Nachdem mir dieser Praelat ein von seinem ehemals innigsten Freunde dem Vistiir Aleko Philipesco erhaltenes Schreiben zum Lesen gab in welchem er (unter Bedrohung der grössten Gefahr für seine Person) aufgefordert wird, mit den Bischöfen Hylarion gemeinschaftliche Sache zu machen und vereint mit ihm die Geschäfte zu führen, — ersuchte er mich, ihm in der Agentie ein Asyl zu gönnen, da er sich ganz unsichtbar machen wolle. Ich nahm es keineswegs an und machte ihm begreiflich, dass die mit seiner Person vereinbarte Würde, wenn er anwesend bleibt, die Stadt vor manchen Übel ferner bewahren könne und er übrigens in der Agentie welche sich in die Landesangelegenheiten nie gemenget hat, nicht nur unsicher seye, sondern auch diese compromittiren dürfte; er möge daher, wenn er bey seinem Vorsatze beharre sich an das russische Consulat wenden, was er auch bey allenfalls anrückender Gefahr zu thun sich vornahm.

Bey dieser Gelegenheit las mir Herr Metropolit die Übersetzung der russischen Consulats-Note, die er samt dem Patriarchalischen Anathema am 6-ten nähnlich heute öffentlich bekannt zu machen zwar entschlossen war, aber bis nun, obgleich es schon Abend ist — aus mir noch unbekannten Ursachen zu thun unterliess. Er äusserte zugleich eine grosse Verwunderung darüber, dass dem Anathema ausser einem Patriarchalischen Hirtenbriefe weder ein Ferman, noch ein Schreiben des Fürsten Callimachi beygefügt war, was doch zu erwarten gewesen wäre.

Nach Privatbriefen aus Constantinopel, die am 5-ten dieses hier bekannt wurden, soll Janco Callimachi aus dem Exilio berufen seyn und die Ernennung zum Fürsten der Moldau zu gewärtigen haben. Eben solche Briefe berichten, dass der alte Scanavi, sein Schwiegersohn Demeter Manu, der Patriarchalische Kanzler Rizzo, Bruder des Jacowaki Rizzo aus Jassy, die zwey Brüder des Fürsten Handgerli und der Bischof von Ephesus aufgehoben und bey dem Bostangie eingesperrt worden wären. Man behauptet diese Massregel wäre eine Folge einer peinlichen Untersuchung des bekannten Emisairs Aristides.

Gestern kam Nicolopulo, begleitet von zehn Ipsilantischen Reitern hier an und erzählt, er habe sich einige Tage beym Ipsilanti zu Plojest aufgehalten und seine wohl aus mehr, aber nicht weniger als zehn tausend Mann bestehende schöne Armee, die auch zwölf Canonen mitführt, zu sehen Gelegenheit gehabt. Andere behaupten jedoch Ypsilanti habe höchstens 5 000 Mann und könne sich nicht genug wundern, warum sein Einrücken in Bukurest von Tag zu Tag verschoben wird.

Hier bemühen sich mehrere Bojaren einen Kanonengiesser ausfindig zu machen, wozu die Hälfte der Kirchenglocken verwendet werden soll. Ein Beweis dass das Gerücht, als habe Ipsilanti schon lange in Roman eine Kanonengiesserey zu Stande gebracht, nicht glauben verdient. Da man hier alles Pulver und Blei vergriffen hat, so ist auch ein grosser Mangel daran.

Der Sage nach soll endlich das Ipsilantische Corps, welches nur das Anrücken der Canonen abwartete, gestern von Plojest weg seyn und sollte samt dem Generalissimus heute in, oder um Bukurest einrücken. Ungeacht das Brancovanische Haus bereits für Ipsilanti meublirt worden ist, so will man doch hier für sicher wissen, dass weder Ipsilanti noch sein Corps von Plojest sich entfernet habe und heute erschien wirklich nicht einmal ein Quartirmeister.

Das Gerücht, als wäre der Chiliarchos Caravia in Ungnade verfallen, ist unwahr, denn er befindet sich in Tirgoviste auf Werbung.

In der abgewichenen Nacht passirte hierdurch Herr von Pisani aus Constantinopel kommend als Gesandtschafts-Courier in das kaiserliche Hoflager, ohne dass dessen Pass der k.k. Agentie zur visa gesendet oder von seiner Ankunft nur eine freundschaftliche Nachricht gegeben worden wäre.

Dieser Courier brachte die Nachricht, dass die oberwähnten griechischen Gefangenen in Constantinopel, mit Ausnahme des Bischofs von Ephesus decapitirt worden wären und dass eine sehr grosse Anzahl türkischer Truppen die vor Begierde brennen, um so geschwind als möglich in diese Provinzen einzurücken, auf dem Wege sey. Die Kriegskasse der Türken soll auf denen Posten überall 70 Pferde zu ihrer Fortbringung nehmen, wesshalb jenseits der Donau wegen Pferden Schwierigkeiten giebt, ungeacht derer ist Herr von Pisani in 7 Tagen hier angelangt.

Die Pforte soll den Patriarchen aufgefordert haben, für das in Constantinopel befindliche griechische Volk gutzustehen, dass es wider selbe kein übles Vorhaben hege. Patriarch soll für die gemeine Volksklasse sich verbürgt, die Phanarioten aber von dieser Schutzwohlthat ganz ausgeschlossen haben, was auch unter letztern neue Verhaftungen nach sich gezogen haben soll. Die Insurgenten hingegen verbreiten, dass der Patriarch in Constantinopel eingekerkert und Fürst Callimachi enthauptet worden wäre.

Die Post aus Russland ist nicht mehr hier durchpassirt und Herr Jacovenco samt seinem Adjuncten reisen morgen nach Cronstadt ab.

Eben vernehme ich, dass in abgewichener Nacht, ein Kalarasch aus Constantinopel mit Briefen vom Fürsten Callimachi an den Metropolit gekommen seye, die aber dieser Niemanden als seinen Vertrauten mitgetheilet hat. Man will jedoch wissen, dass in diesem Schreiben auch eine in wallachischer Sprache abgefasste Proclamation an die Wallachen seyn soll, worin selbe aufgefordert werden, mit der nächst ankommenden türkischen Armee sich zu vereinigen und die Rebellen zu bekriegen. Das geheimnissvolle Verfahren des Metropolitens hat einige der hier befindlichen Bojaren auf üble Meinungen wider ihn und zu dem Entschluss gebracht, die Stadt zu verlassen und zu fliehen.

Der angekommene Kalarasch versichert, dass er von Constantinopel bis Tsekmedgek eine türkische Fahne an der andern gelassen habe, die im Anmarsch begriffen sind.

La 4 a acestei luni, boierii de prim rang ai țării, care se găseseră aici, inclusiv mitropolitul, au redactat, în casa spătarului Băleanu (unde domnul arhiepiscop, prin căpitanul Iordache, aga Ghencea, Mihali delibașa și aproximativ 50 luptători înarmați din garda de la mitropolie i-a însoțit, lăsându-i apoi acolo singuri) un document, spre a fi înmînat lui Tudor și — cum se spune — spre a pune temei înțelegerii dintre puterea acestuia și cea a lui Ipsilanti; conținutul amănunțit al acestui act însă nu-l cunosc încă.

În aceeași zi, spre amiază, a sosit aici poșta rusă de la Constantinopol, aducînd de la Excelența Sa baronul Stroganov noua însărcinare de a i se face încă o dată mitropolitului o declarație în scris că Maiestatea Sa împăratul Alexandru nu aprobă întreprinderea lui Ipsilanti și îl declară de rebel, de aceea Excelența Sa domnul ministru plenipotențiar anexează o anatemă redactată la patriarhul din Constantinopol, adresată atît mitropolitului Țării Românești, cît și celui al Moldovei, al cărei conținut, împreună cu declarația legației trebuie să fie citită poporului de către prelați și să se dea asigurare fiecăruia că oricine va depune de bunăvoie armele poate fi sigur de o amnistie totală. În caz însă că adunarea înarmată va stărui în întreprinderea sa demnă de penalizare, să ia la cunoștință că Păorta, nu numai că este împuternicită să ordone trupelor osmane să nimicească pe rebeli, ci că ea a emis deja ordinele respective către deținătorii puterii turcești și că dispozițiile necesare au fost date.

Țara Românească și Moldova nu au deci de așteptat în interior o altă putere de cît aceea a Porții și trebuie să se orienteze în acest sens.

O notă cu acest conținut a fost redactată neîntîrziat de consulatul rus și încă în aceeași dimineață a fost trimisă, printr-un funcționar, împreună cu anatema patriarhală pecetluită, pe adresa mitropolitului, către adunarea boierilor, aflată în casa lui Băleanu, unde mă găseam și eu.

Domnul mitropolit împreună cu vistierul Alecu Filipescu au citit într-o cameră separată nota consulatului, s-a întors apoi în adunare și deși a fost solicitat de mai mulți boieri n-a voit să le comunice conținutul, pretextînd că nota este adresată numai lui.

Pachetul de la patriarhie, în care — deducînd după mărime — trebuie să fi fost și un firman, n-a fost deschis. Funcționarul rus și eu am comunicat totuși conținutul la mai mulți, iar consulatul rus — după spusele domnului Spiridov — trebuia ca în ziua următoare să aducă la cunoștința generală această notă.

În timp ce nota consulatului era trimisă adunării boierilor, din Constantinopol se răspîndeau știri din partea cărbunarilor că arsenalul ar fi fost luat de greci și că o parte a capitalei Imperiului osman ar fi fost incendiată, știri pe care însă atît consulatul, cît și cetățenii bine intenționați, iubitori de pace, dădeau asigurări că nu le-au primit în corespondența lor. Pe ziua de 6 fusese hotărîtă sfințirea steagului cărbunar al libertății, cînd s-a primit însă știrea despre notă, pe la orele 3 după amiază, în prezența lui dr. Christali, în casa lui Bellio, cu ferestrele și ușile deschise au fost sfințite trei steaguri de către cîțiva preoți greci, din care unii erau înarmați, și după ce steagurile au fost purtate prin oraș de tineretul școlar grec, însoțit de mai bine de 25 preoți, sub permanente trageri cu arme în semn de bucurie și sub strigăte de „trăiască libertatea“, cu aceste steaguri a fost împodobită

poarta lui Bellio. În câteva biserici n-a mai fost pomenit în rugăciune principele Callimachi, ci prințul Ipsilanti, ca protector al libertății grecești.

Spre orele 5 seara, pe ziua de 4, Manole Gudzia, omul de încredere al lui Tudor, mi-a trimis vorbă să vin pentru o clipă la el la hanul lui Șerban. Abia am sosit că a și apărut Tudor, conducătorul poporului român, împreună cu însoțitorul său credincios și nedespărțit, Ilagi Prodan, înconjurat de mai bine de 500 călăreți.

După o scurtă ceremonie, făcută oaspeților de către stăpînul casei, am rămas în cameră numai eu cu cele două căpetenii iar slugerul Tudor, m-a rugat să-i comunic conținutul notei ruse de mai sus, ceea ce eu am făcut fără sfială în mod fidel. Sluggerul Tudor și Hagi Prodan au dat din nou în fața mea asigurări de credință față de Poartă și au afirmat că ei trimiseseră deja pe doi din oamenii lor de încredere la corpul de armată al lui Ipsilanti, spre a afla dacă este adevărat că în acest corp se află câteva sute de sirbi și încă și mai mulți ruși cu tunuri rusești, dar că s-au convins de contrariul, din care cauză, fără o convingere deplină, anume că acțiunea lui Ipsilanti se efectuează cu voința și colaborarea Curții ruse, ei nu vor să facă cauză comună cu această acțiune.

De la Gudgiu, sluggerul Tudor, cu însoțitorii săi au plecat la domnul spătar Băleanu, acesta din urmă făcîndu-i în ziua următoare o contravizită.

Pe ziua de 5, crainicul a adus la cunoștința publică prohibiția de a se trage cu arma în oraș și în adevăr în acea zi a fost liniște.

În aceeași zi, Eminentă Sa mitropolitul m-a chemat la el și fiindcă acum el nu are la mitropolie decît o mică gardă și porțile sînt deschise, m-am dus acolo. După ce acest prelat mi-a dat să citesc o scrisoare primită de la cel mai apropiat prieten al lui de altădată, vistierul Alecu Filipescu, în care (sub amenințarea celui mai mare pericol pentru persoana lui) el este somat să facă cauză comună cu episcopul Ilarion și, împreună cu el, să conducă treburile, m-a rugat să-i acord un azil la agenție, căci vrea să se facă absolut nevăzut. Eu n-am acceptat în nici un caz și i-am explicat că demnitatea legată de persoana sa, dacă rămîne prezent, poate apăra mai departe orașul de unele rele și că, dealtfel, la agenție, care nu s-a amestecat niciodată în treburile țării, nu numai că ar fi nesigur, dar ar și compromite agenția; de aceea ar putea să se adreseze consulatului rus, dacă perseverează în intenția sa, ceea ce el și-a propus să și facă, la un eventual pericol iminent.

Cu această ocazie, domnul mitropolit mi-a citit traducerea notei consulatului rus, pe care a fost hotărît să o aducă la cunoștința publică, împreună cu anatema patriarhală, pe ziua de 6, adică azi, dar pînă acum, deși este deja seară, n-a făcut-o, din motive mie încă necunoscute. El și-a exprimat totodată marea mirare că anatema, în afară de o scrisoare pastorală patriarhală, nu era însoțită nici de un firman, nici de o scrisoare a principelui Callimachi, ceea ce era totuși de așteptat.

După scrisori particulare din Constantinopol, care au fost cunoscute aici pe ziua de 5, Iancu Callimachi ar fi fost rechemat din exil și i s-ar fi aprobat numirea ca domn în Moldova. Scrisori similare informează că bătrînul Sceanavi, ginerele său, Dimitrie Manu, cancelarul patriarhiei Rizzo, fratele lui Iacovachi Rizzo din Iași, cei doi frați ai principelui Hangerli și un episcop de Efes au fost ridicați și închiși la bostangiu. Se afirmă că această măsură ar fi consecința unei anchete penale a cunoscutului emisar Aristide.

Ieri a sosit aici Nicolopulo, însoțit de 10 călăreți de-ai lui Ipsilanti și a povestit că s-a oprit citeva zile la Ipsilanti, la Ploiești, avînd ocazia să vadă frumoasa armată, care constă, desigur, din mai mult, și în nici un caz mai puțin de 10 000 oameni, care posedă și 12 tunuri. Alții afirmă totuși că Ipsilanti posedă cel mult 5 000 oameni și se miră foarte mult de ce intrarea lui în București este amînată de la o zi la alta.

Aici, mai mulți boieri se ostenesc să găsească un turnător de tunuri, pentru care urmează să fie folosite jumătate din clopotele bisericilor. O dovadă că zvonul că Ipsilanti ar fi înființat încă demult la Roman, o turnătorie de clopote, nu merită încredere. Deoarece aici a fost consumată toată pulberea și plumbul, se simte mare lipsă și la aceste articole.

Potrivit zvonurilor, corpul militar al lui Ipsilanti, care a așteptat numai sosirea tunurilor, ar fi pornit ieri de la Ploiești și va intra, împreună cu generalisimul, azi, în București, sau în împrejurimi. Deși casa lui Brîncoveanu a fost mobilată deja pentru Ipsilanti, se pretinde că se știe în mod sigur că nici Ipsilanti, nici corpul său nu s-au îndepărtat de Ploiești și azi n-a apărut, în adevăr, nici un șef de încartiruire.

Zvonul că colonelul Caravia ar fi căzut în disgrație nu este adevărat, căci el se află în Tîrgoviște, făcînd recrutări.

Noaptea trecută a trecut pe aici domnul Pisani, venind de la Constantinopol în calitate de curier al legației, îndreptîndu-se către reședința Curții imperiale, fără ca pașaportul acestuia să fi fost trimis agenției cezaro-crăiești pentru viză sau să fi dat măcar o știre prietenească despre sosirea lui.

Acest curier a adus știrea că grecii captivi de la Constantinopol amintiți mai sus, cu excepția episcopului de Efes, ar fi fost decapitați și că un mare număr de trupe turcești care ard de dorința să intre în aceste provincii cît mai repede posibil ar fi pornit.

Casieria de război a turcilor ia pretutindeni de la poște cîte 70 cai, spre a fi transportați, din care cauză dincolo de Dunăre există greutăți în ceea ce privește caii; cu toate acestea domnul Pisani a sosit aici în 7 zile.

Poarta ar fi cerut patriarhului să garanteze pentru poporul grec aflat la Constantinopol, anume că nu are intenții rele împotriva Porții. Patriarhul ar fi garantat pentru clasa comună a poporului excluzînd însă de la acest beneficiu pe fanarioți, ceea ce ar fi adus cu sine noi arestări printre aceștia din urmă. Insurgenții răspîndesc dimpotrivă zvonul că patriarhul din Constantinopol ar fi fost întemnițat, iar principele Callimachi decapitat.

Poșta din Rusia n-a mai trecut pe aici, iar domnul Iacovenco, împreună cu adjunctul său pleacă mîine spre Brașov.

Chiar acum aflu că noaptea trecută a sosit un călăraș din Constantinopol cu scrisori de la principele Callimachi către mitropolit, pe care însă acesta nu le-a comunicat nimănui decît oamenilor săi de încredere. Se pretinde însă că în această scrisoare se află și o proclamație redactată în limba română către români, în care aceștia sînt îndemnați să se unească cu armata turcă ce va sosi curînd și să lupte împotriva rebelilor. Procedul misterios al mitropolitului a determinat pe unii boieri care se găsesc aici să-și exprime părerile proaste împotriva mitropolitului, să părăsească orașul și să se refugieze.

Călărașul sosit asigură că de la Constantinopol pînă la Tsekmedgek a lăsat în urmă steaguri turcești, unul după altul, care se află în marș.

[*Hatt-i hümayûn*] : Manzûrum olmuştur ; bu da kâfirlerin bir nev' hileleri olup sarf-ı zihn olunacak mâdde değildir !

[*Telhis*] : Yerkökü muhafızı mirmirandan Ismail Hakkı Paşa kullarının şukkasıdır ; Meclis'te ba'd el-kıraât manzûr-ı meâlî vufur şâhâneleri buyurulmak için arz ve takdîm kılındığı muhât-ı ilm-i âlieri buyurulduka, emr ü fermân harzet-i veli-ül-emr efendimizindir.

HÜVE

Sâmi hüma devletlü efendim,

Tarih-i şukka günü, Tudor nâm şakinin kaymakamlar tarafına kendi lisanlarıyla iki kıt'a kâğıdı bir ademi yediyle vârid olup, tahrir ve takrir meâlînda, kendüntin sebeb-i zuhûri fukaranın ducâr oldukları bed' ve mezalimi def'a ikdâm eylemek husûsundan 'ibâret iken, bir taraftan dahi zuhûr idüp sâir fesâd dimağıyle iki güne kadar Bükreş'e dâhil olmak üzere olan Ipsilândi-oğlu'nun bu vechyle hurûcundan kendi dahi ana mânend bir mufsid kıyas olunacağı, ve bu sûretde Devlet-i Aliyye indinde mağzub olacağı mülâhazasıyle kurmuş old[uğu] * dâm-ı tezvîre ibrâz-i alâim-i nedâmet ve peşimâni eyleyerek, ve Devlet-i Aliyye-i ebedi-üd-devâm i'âne buyurursa, Ipsilândi-oğlu'na mukabele ve mukavemet ve Bükreş'den def'i husûsuna mübâderet ideceğini beyân itmiş olduğunu, kaymakamlar tarafımıza ifâde eylediklerinde, ol emirde göndermiş olduğu adem meçûl-ül-hal ve-l-makal gürûhundan olduğundan, sarf-i nazar Yerkökü'de bulunan asâkir ve' tertibât ve istihkâmin derecesine vâkîf olmak ve yahud bir tarafla akd-ı peyvend dâm-ı tezvîr şekavet eylemek ve-l-hâsıl tafahhüs-i ahvâl ve tecessüs-i keyfiyyet ve akvâl zamîrile zâhiri, bu yüzden ifâdâta me'mûr olduğu mülâhazaları baîd olmadığından, şakî-yi mersûm ittiği da'vâsında ispât-ı sadakat muradında ise, ibtidâ-yı emirde Ipsilândi-oğluyle mukabele ve mukateleye âgaz ve tamâm icrâ-yı merâsim-i adâvetten sonra, kendinin ol hilfet mukabelesinde cerâiminin isti'fâsına dâir ahâlî-yi memlekettten bir mahzar ve kabil-i hitâb olarak çend nefer mu'temed kimesneler tarafımıza gelirler ise, cerâim-i güzêstesinden istiğfâr ve nedâmete mebnî ve ahâlinin mahzar ve ricâlarına mebnî ve Ipsilândi-oğlu'na muâdât sebebiyle isti'fâsına mübâderet ve taraf-ı aliyyeden müsâade sûreti ol vakt irâet olunacağını kaymakamlara ifâde, ve kendi indlerinden yaz[d]ıklarını ta'lim itmiş olduğum mülâbesesiyle ol cevâb ile gelen ademini yevm-i mezkûrde iâde eylediler ; bundan sonra görelim, ne cevâb gelir ve ne sûret bulursa verâdan iş'âr, ve be-her-hâl da'vâsının sıdk u kizbe ihtimâlî derkâr olduğundan vehle-i evvelide sûret-i mülâyemet gösterülmeyüb, yine ber muktezâ-yı vâk ve me'mûriyyet lâzım gelen tedâbirde tecvîz-i acz ve fütûr olunmıyarak izhâr-ı salâbet ve metânette avn-ı Hakkla sâye-i aliyyede kusur olunmadığı vâreste-i kayd işâretidir efendim.

[*Hatt-ı hümayûn*] : A fost văzută de mine ; și aceasta, fiind un fel de viclenie a ghiaurilor, nu-i [o] problemă care să dea de gîndit !

[*Telhis*] : Misiva supusului Ismail Hakki paşa, unul dintre mirmirani, muhafiz de Giurgiu ; după ce i s-a dat citire în Consiliu, a fost prezentată spre a fi supusă privirii imperiale. Cînd [acestea] vor ajunge la înalta cunoștință, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa efendiul nostru, cel îndreptățit să poruncească.

EL

Înaltul și norocosul meu efendi,

La data misivei mele, au sosit la caimacami, prin mijlocirea unui om al lui Tudor, două scrisori ale acestui răzvrătit, întocmite în limba lor. Caimacamii ne-au explicat că, în cuprinsul scrisorilor, el își exprimă părerea de rău și căința pentru opinia falsă formată în privința sa, căci — în timp ce motivul manifestării sale constă în strădania de a înlătura abuzurile și împilările abătute asupra celor sârmani — prin apariția din altă parte a lui Ipsilanti-oğlu, care, cu gînduri rele, este pe punctul de a intra în București peste două zile, el — [Tudor] — va fi asemuit cu acel răufăcător, iar Poarta se va mînia ; de aceea, declară că se va grăbi să întîmpine, să înfrunte și să alunge din București pe Ipsilanti-oğlu, dacă Înaltul Devlet îi va acorda ajutorul cel veșnic.

Le-am exprimat caimacamilor că omul [lui Tudor], trimis cu acea misiune, pe lîngă faptul că este din tagma celor cu starea și vorba neștiute, a venit cu gîndul ascuns de a culege informații despre ostile aflate la Giurgiu, despre gradul de organizare și întărire, ori de a comite fărâdelegea încheierii, cu una din părți, a unei înțelegeri neîntemeiate, într-un cuvînt, de a cerceta situația și de a observa ce se întîmplă și se vorbește, și, pentru că opiniile pe care a fost însărcinat să le prezinte nu sînt străine de [toate] acestea, — dacă răzvrătitul mai sus pomenit dorește să dovedească credință în cererea sa, mai întîi să înceapă a se înfrunta și a se lupta cu Ipsilanti-oğlu și, după ce-i va fi arătat dușmănie, dacă vor veni la noi cîteva persoane de încredere, cu care se poate discuta, precum și un *mahzar* din partea populației țării în legătură cu iertarea vinovățiilor sale în schimbul acelei adversități, atunci, pe baza rugii înălțate divinității și a căinței pentru vechile vinovății, pe baza *mahzar*-ului și rugămintilor populației și datorită ostilității față de Ipsilanti-oğlu, se va înainta grabnic cererea pentru iertarea sa și se va arăta modul în care [i se va acorda] ajutor din partea Porții. De asemenea, am citit și ceea ce au scris caimacamii din partea lor.

În ziua menționată, ei l-au trimis înapoi, cu acest răspuns, pe omul venit [din partea lui Tudor]. Să vedem ce răspuns va sosi după aceasta ; oricum, [ni] se va comunica din acea parte.

Efendiul meu, este neîndoielnic semn că, întrucît e posibil ca în cererea lui [Tudor] să fie adevăr, dar și minciună, din capul locului nu s-a arătat blîndețe, cum, de asemenea, nu s-au îngăduit toleranță și ușurință în privința măsurilor necesare potrivit momentului și sarcinii, iar cu ajutorul lui Allah, în umbra sublimă, nu s-a dovedit [din partea mea] neglijență în ceea ce privește manifestarea puterii și forței.

La 3 B, anul [1]236.

[*Legenda sigiliului*] : Ismail es-Seyid Hakki

* Ilizibil.

57

1821 aprilie 6 (1236 receb 3).

[*Hatt-ı hümayûn*] : Silistre vâlisinin işbu kaimesi ve Eflâk kaymakamlarının müşârûn-ileyhe olan kâğıdları manzûr-i hümayûnum olmuştur ; Eflâk kaymakamları ol tarafa vusûllarından berû yazdıkları kâğıtların meâlî birbirine münâfi olduğundan başka, mukaddemleri memlekete asâkir-i islâmîyenin duhûluna Bükreş'de olan Rusya konsolosu mümânaat cylediği cümlelizin malûmudur, ve kaymakamların Rusya ve Avrupa'ca bir televvûn zuhûr itmezden evvel davranılısûn dimeleri gûyâ Rusya'lunun ve Avrupa'nın iki üç aya kadar televvûnû muhâlî gibi demek oluyor, Rusya'lu ise Devlet-i Aliyye'mizin daima fırsatını gözetdiği bu kadar vakitlerden berû ve tecrübe olunmuş iken, serhadâta takviyet virilmeksizin ve eşkiyâya mukabeleye kifâyet idecek asker ve mühimmât tedârik olunmaksizin karşuya hücum olunmak bana tehlikeli görünüyor, Silistre vâlisine mukaddemce yazılan suretin te'kidini hâvi cevâb yazılsa münâsib olur zann iderim ; lâkin umûr-i cesimeden olmağla elbette böyle olsun deyû kat'i emr eyliyemem, Meclis-i şûrâ'da dahi bu kâğıd okunup müzâkere olsun, zirâ Rusya'lunun merâmı televvûn itmek değil ise, o makûle eşkiyânın ne zemân olsa avn-ı Hakkle kahr ve tedmîrleri asândır, amma merâmı televvûn ise bir günün içinde bir bahâne peydâ edebileceği derkârdır !

[*Telhis*] : Silistre vâlisi Mehmed Selim Paşa kullarının vârid olan kaimesidir ; Yerkökü'ye gelmiş olan Eflâk kaymakamları tarafından kendüye vurud ile aynen göndermiş olduğu şukka ile beraber manzûr-i hümayûn mülûkâneleri buyurulmak için arz ve takdîm kilinmağla, mersûmânın şukkaları meâlînda, Eflâk ve Boğdan'da ser-zede-i zuhûr olan eşkiyânın, vakt ve fırsat fevt olmaksızın, serian istisâl-ı kahr ve tedmîrleri zimminde her tarafdân def'aten hücum ve iktihâm olunmak üzere Ibrail muhâfizinın Boğdan taraflarına, ve Vidin muhâfizinın Kara Eflâk cânibine asâkir-i vâfiye sevk ve irsâllarından başka, Silistre ve Yerkökü câniblerinden dahi Bükreş pîş-gâhında bir kuvvet-i kâmile istihzâr ve Silistre'nin karşusunda olan Kalaraş cânibinde asâkir-i kâfiye imrâr ve Nikboli muhâfizi tarafından dahi Olt nehri geçidinin sede ve

tasarrufuna ibtidâr olunmak sûretleri iş'âr olunmuş, ve vâli-yi müşârün-ileyh kulları dahi mersûmların suret inhâlarını te'yîd birle maslahat bir uğurdan etrâfiyle tutulduğu hâlde in-şâ-Allahü teâla uhdesinden gelinmesi eltâf-ı ilâhiyyeden me'mûl olduğu beyânıyla, bu bâbda ne vechle irâde-i seniyye sudûr buyurulur ise seriân tarafına iş'âr olunmasını inhâ eylemiş olup, ma'lûm-i hümayûn mülûkâneleri buyurulduğu üzere eşkiyâ-yı mesfûrenin istisâl-ı kahr ve tenkilleri maslahat için İbrail muhâfızı Yusuf Paşa kulları ser-asker¹ ta'yîn ve Vidin muhâfızı Derviş Paşa bendeleri dahi Kara Eflâk tarafına külliyyetlü asker imrârına me'mûr ve Rumeli'den Silistre ve Vidin taraflarına sevk için iki kol nefer-i âm askeri tertibiyle sürücüler² ta'yîn ve izâm olunmuş ve Vidin'e sevk olunacak asker, Vidin muhâfızı tarafından ber-vech-i bâlâ baş-buğ maiyyetiyle Kara Eflâk tarafına gönderilüp Silistre'ye sevk olunan asker dahi Silistre vâlisi müşârün-ileyh ma'rifetiyle ser-asker-i müşârün-ileyh maiyyetine isâl olunmak üzere evâmir-i aliyye isdâr ve tesyâr kılınmış, ve Silistre vâlisi müşârün-ileyhe dahi tefsîl-i keyfiyyet ba'de-l-beyân kendüsü İbrail ve Vidin muhâfızları müşârün-ileyhüma ile muhâbere ve ittihâd iderek ve her bir harekâtı bu tarafa tahrir ve istizâna ta'lîk ile imrâr-ı vakt ve fevt-i fırsat itmiyerek hemân iktizâsına göre hareket ve iş görmekliğe gayret eylemesi vesâyâsı etrafıyla yazılmış olarak, müşârün-ileyhin işbu kaimesi anun vusûlundan mukaddem çıkarılmış olduğu müstefâd olmağın tekrâr anı te'kidten cevâb tahriri ve kaymakam-ı mersûmların irâye eyledikleri tedâbir-i mezkûrenin fi'len icrâsına dâir vesâyâ-yı sarihe testiri, ve ol bâbda Yerkökü ve Nikboli muhâfızlarına dahi ne güne tenbihât yazılması husûlârında ne vechle irâde-i seniyye-i mülûkâneleri müteallik ibtidâr olunacağı muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda emr ü fermân hazret min-leh-ül-emrindir.

HÜVE

Devletü, inâyetlü, atufetlü, re'fetlü veli-ün-ni'am
kesir-ül-lütf ve'l-kerem efendim. sultânım hazretleri,

Akdemce Eflâk kaymakamları Yerkökü'ye vurudlarından, taraf-ı bendekâneme gönderdikleri iki kıt'a şukkaları aynen hâk-pâyı sâmilerine irsâl, ve bir sureti dahi İbrail muhâfızı, saâdetlü Yusuf Paşa bendelerine tesyâr olup, bu def'a dahi kaymakamân-ı mersûmân taraflarından gelen bir kit'a şukkanın sûreti müşârün-ileyh tarafına gönderilmiş ve aynen şukka-yı mezbure hâk-pâyı veli ün-ni'amilerine takdim kılınmış olmağla, tefsîl-i keyfiyyet ma'lûm-i veli-ün-ni'amileri buyuralacağı, ve mukaddemâ sâdır olan emr ve irâde-i seniyye üzere karşuya asker geçürmek husûsunda hâzır ve amâde olmuş isem de, sonra zuhûr iden hadise ve erâcîf sebebiyle husûs-i mezkûr tarz-ı aher ve becâyış olmağla, el-hâletü hâzihi kaymakam-ı mersûmanın sâde şukkasıyla amel olunmağa cesâret olunamıyub tekrâr evâmir ve irâde-i seniyye sudûruna menût olmakdan nâşi, kulları mukaddemden hâzır ve amâde olduğumdan bu bâbda ne güne emr ve irâde-i seniyye sudûr ider ise ol vechle amel ve hareket kılınacağı, ve kaymakam-ı mersûmânın iş'ârı üzere bendeleri dahi maslahatı ol vechle fehmi eylediğimden, husûs-i mezkûr bir uğurdan etrâfiyle tutulsa, avn ve inâyet-i bâri, ve kuvvet-i tâmi' şehriyâri ile husûl-pezir olması eltâf-ı

aliyye-i ilahiyyeden mes'ûl i[t]dügü hasbıyla, bu bâbda zuhûr idecek irâde-i seniyyenin seriân iş'ârına inâyet buyurulması bâbında ve her hâlde emr ü fermân devletlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü veli ün-ni'am kesîr-ül-lütf ve'l-kerem efendim, sultânım hazretlerininindir.

Fi 3 B, sene [12]36.

Bende-i Mehmed Selim, vâli-yi eyâlet-i Silistre

[Mühür] : Mehmed Selim.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 108—109 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi nr. 38 864). Orig.

[Hatt-ı hümâyûn] : Prezenta notă a valiului de Silistra și hîrțile caimacamlor Țării Românești către sus-menționatul au fost văzute de mine. În afară de faptul că hîrțile, pe care caimacamii Țării Românești le-au scris de cînd au sosit în acea parte, se contrazic în ceea ce privește conținutul lor, tuturor vă este cunoscut că, mai înainte, consulul Rusiei de la București s-a opus intrării oștilor islamice în țară. Afirmția caimacamlor de a se acționa înainte de a surveni vreo schimbare din partea Rusiei și Europei pare a sugera că e imposibilă o schimbare a atitudinii rușilor și Europei pînă în două-trei luni. Mi se pare însă periculos a întreprinde un atac dincolo, fără a se întări serhaturile și fără a se pregăti muniții și oaste în măsură să înfrunte pe tîlhari, cînd există experiența și, de atîta vreme, se știe că rușii pîndesc mereu ocazia [de a face un rău] înaltului nostru Devlet. Consider că este bine dacă valiului de Silistra i se răspunde în sensul întăririi celor ce i s-au scris mai înainte. Dar, fiind vorba de o chestiune extrem de importantă, desigur, nu pot să ordon categoric, zicînd : „Să se procedeze astfel“ ! Citindu-se, și în Consiliul imperial, această [ultimă] hîrtie venită din partea caimacamlor, să se poarte discuții, căci în cazul cînd rușii nu intenționează să-și schimbe [atitudinea], atunci cu ajutorul celui de sus, acel fel de tîlhari vor fi oricînd lesne nimiciți, iar în cazul cînd intenționează să și-o schimbe, este clar că va putea apărea vreun pretext într-o zi !

[Telhis] : Nota sosită din partea supusului Mehmed Selim pașa, valiu de Silistra ; a fost prezentată, spre a fi supusă privirii împărătești împreună cu misiva ce i-a sosit din partea caimacamlor Țării Românești veniți la Giurgiu, și pe care a trimis-o în original. În cuprinsul misi-velor sus-amintiților, se cere ca, în scopul atacului simultan din toate părțile și al nimicirii prompte a răzvrătiților, muhafizul de Brăila și muhafizul de Vidin să trimită oști suficiente în părțile Moldovei și, respectiv, în partea Olteniei, și, totodată, să fie adusă grabnic în zona Bucureștiului o forță [militară] completă din părțile Silistrei și Giurguiului, să fie trecute oști destule la Călărași, care se află în fața Silistrei, iar vadul riului Olt să fie închis și luat în stăpînire de muhafizul de Nicopol. Supusul valiu menționat mai sus, confirmînd cele anunțate de pomeniții caimacami, își exprimă speranța că, prin grația și cu voia înaltului Allah, își va duce la îndeplinire misiunea în cazul cînd problema expusă de caimacami va fi acceptată în toate amănuntele ei,

și cere să i se comunice imediat și lui sublima dispoziție în felul în care ea va fi emisă în această privință. Așa cum s-a adus la imperiala cunoștință, în legătură cu problema pedepsirii și nimicirii tilharilor pomeniți, supusul Yusuf pașa, muhafiz de Brăila, a fost numit *serascher*¹, umilul Derviş pașa, muhafiz de Vidin, a fost însărcinat cu trecerea întregii oști în partea Olteniei și au fost desemnați și trimiși surugii², organizându-se două detașamente de oșteni pentru a fi îndreptate din Rumelia către părțile Silistrei și Vidinului; de asemenea, s-au emis înalte porunci pentru ca oastea ce va fi îndreptată spre Vidin să fie trimisă în partea Olteniei, în subordinea unui comandant din partea muhafizului de Vidin, așa cum s-a consemnat mai înainte, iar oastea ce va fi îndreptată spre Silistra să fie pusă în subordinea *serascherului* menționat mai sus, cu înștiințarea pomenitului valiu de Silistra, căruia i s-a prezentat pe larg situația și i s-au dat în scris instrucțiuni amănunțite să mențină legătura și să colaboreze în bună înțelegere cu amintiții muhafizi de Brăila și Vidin, străduindu-se să scrie și să apeleze în această parte [la Poartă] în privința oricărei acțiuni, să acționeze imediat așa cum trebuie, fără a pierde vremea și ocazia.

Cînd va ajunge la înalta cunoștință că se va proceda grabnic la îndeplinirea importantelor cerințe, potrivit dispoziției împăratești care se va emite în privința întocmirii din nou a unui răspuns prin care să se întărească cele arătate înainte de sosirea notei sus menționatului valiu de Silistra, a redactării unor instrucțiuni clare pentru aplicarea măsurilor reclamate de caimacamii amintiți, și a recomandărilor ce vor fi date în scris în această privință muhafizilor de Giurgiu și Nicopol — atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măriia sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul,
binefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie,
stăpînul meu,

Am expedit mai înainte înălțimii [voastre] două misive în original, pe care caimacamii Țării Românești mi le-au trimis mie, sluga, încă de cînd au sosit la Giurgiu. Copiile lor au fost înaintate și fericitului supus Yusuf pașa, muhafiz de Brăila, căruia i s-a trimis și copia unei alte misive sosite, de această dată, din partea caimacamilor amintiți. Misiva pomenită a fost prezentată în original domniei [voastre] binefăcătoare, astfel că situația în amănunțime [vă] va ajunge la cunoștință. Și, dacă m-am pregătit în privința trecerii oastei dincolo, potrivit poruncii și sublimei dispoziții emise mai înainte, în prezent, dat fiind că problema pomenită se pune în alt mod din pricina întâmplărilor și zvonurilor false iscate ulterior, nu se poate avea curajul de a acționa conform unei simple misive a caimacamilor amintiți. Dar, întrucît aceasta depinde de emiterea unor noi porunci și a sublimei dispoziții, și deoarece eu, preasupusul, m-am pregătit mai înainte, arăt că se va acționa în conformitate cu porunca și sublima dispoziție ce urmează a fi emise. Dealtfel, eu, sluga, concep chestiunea ca și caimacamii amintiți. Dacă se acceptă

propunerea lor în toate amănuntele, atunci reușita acțiunii — cu ajutorul și prin grația celui de sus, prin participarea forțelor [militare] ale imperiului — atîrnă de înaltele binefaceri divine. În orice caz, ordinul și firmanul în ceea ce privește bunăvoința de a [mi] se transmite sublima dispoziție ce se va emite în această chestiune depind de măriia sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul, binefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie, stăpînul meu.

La 3 B, anul [12]36.

Sluga de mine, Mehmed Selim, valiu al eialetului Silistra

[*Legenda sigiliului*] : Mehmed Selim

¹ Serascher (*ser-asker*), comandant de oaste.

² Surugiu (*sürücü*), dregător otoman însărcinat cu recrutarea și dirijarea trupelor către locurile de concentrare.

58

1821 [martie 26]/aprilie 7, București.

Herr Verwalter,

Am 3. April ist der Capitaine Iordaki mit ungefähr 400 Arnauten von Ipsilanti hieher nach Bukarest gekommen, sie hatten die Fahnen der Freiheit, nämlich die eine war die 3 färbigen mit dem Pelikan und mit den Worten : Freiheit oder den Tod ; die zweite war mit dem Bilde des St. Georg auf einer Seite und auf der anderen Seite das Wappen der Wallachei, und zogen grade in die Mitropolie, als den Sitz der hiesigen Regierung.

Also die Mitropolie ist dem Tudor nicht geöffnet, wohl aber den Ypsilantischen Truppen.

Beschreibung von Tudor. Er ist in mittlerem Alter, hat ein längliches mehr volles Gesicht, dunkle Augen, ist durch ein kleines Gewächs an der linken Seite des Nasenloches leicht erkenntlich, trägt auf dem Kopfe eine schwarze Mütze von Lammfell, ganz rund, ein Schuh hoch, mit weissem Boden, der übrige Anzug ist kaufmännisch. Er ist bewaffnet mit zwei Pistolen und einem Messer, spricht ziemlich Deutsch, scheint kaltblütig zu sein. Bei einer Zusammenkunft in einem Han (Einkehrhaus) hörte ich auf einmal schiessen, vielleicht aus 100 Gewehren, ich wusste nicht was ich davon halten soll, es traten 4 Verkleidete herein, sagten ihm etwas ins Ohr, er gab ihnen Befehle und sprach weiter, allein ich suchte mich zu entfernen ; als ich auf die Gasse kam, sah ich eine Menge Volksversammlung und die Freiheitsfahne herumtragen, die Geistlichen gingen heraus in ihrem Ornat und segneten dann die Fahnen (Arnauten, Griechen, Wallachen, Deutschen, etc. etc. hinter drein) welche unter 1 000 Schüssen in allen Gassen herumgetragen worden sind, dann wurden sie auf ein hohes Thor vor dem Bellnischen Haus aufgesteckt ; dies geschah den 4. April nachmittags um 4 Uhr. Die Fahnen wurden nicht im Freien, sondern im Bellnischen Haus eingeweiht ; gleich darauf kam die Garde des Herrn Tudor und dieser ritt gerade zum Spatar Baleanu, hielt sich da 2 Stunden auf, dann ritt er in sein Quartier. Die Einweihung der Fahne und [ihre] Aussteckung war sowohl für die provisorische Regierung als für den Tudor so un-

erwartet, dass die Erstern sich in 2 Stunden nicht erholen konnten.

Erst den zweiten Tag erfuhr ich die Ursache der Eile der Fahnenweihe. Am 4-ten April vormittags kam nämlich ein Courier aus Constantinopel mit der wichtigen Nachricht, dass die Türken 40 000 Mann Befehl erhalten haben, in doppelten Märschen zu kommen um die Moldau und Wallachei zum Gehorsam zu bringen, dann war dabei ein Bannfluch von dem Patriarchen an den hiesigen Metropoliton um ihn dem Volke vorzulesen, dass niemand sich unterstehen sollte sich an das Ypsilantische Korps anzuschliessen. Dieser Bannfluch war mit einem Schreiben vom russischen Ministerium begleitet, ferner ein Befehl an alle russische Unterthanen sich nicht zu unterstehen weder an das Korps des Tudor noch am jenes des Ypsilanti sich anzuschliessen, sondern nach Rusciuk mit ihrem Consul zu gehen (wenn dieser nicht schon in Hermannstadt wäre !).

Also dieser wegen haben die Griechen geeilt damit ihnen der Mitropolit und diese Depesché den Spass nicht verdirbt.

Als die Freiheitsfahne eingeweiht ist, hat man zwischen dem Volke beigeschlossene Proklamation¹ ausgetheilt, von welcher ich Ihnen hier auch eine mitteile.

Der Todor verhält sich ganz ruhig, ungeachtet die Freiheitsfahne in Bukarest weht. Es scheint, dass er auf eine Antwort von Constantinopel wartet, er hat sich bis heute nicht mit den Griechen vereinigt, gestern rief er einen Glockengiesser und einen Schlosser, vom ersten wollte er, er sollte ihm 30 Kanonen giessen, von den Glocken der Kirchen, und vom Schlosser forderte er 3 000 Bajonette. Ob etwas aus dieser Sache wird, steht zu erwarten, ich glaube schwerlich.

Der Ypsilanti befand sich gestern in Ploiești mit ungefähr 10 000 Mann, hier sind für ihn Quartier gemacht. Allein heute sagte man, dass er gar nicht nach Bukarest kommen will, sondern nach Târgoviște. Auch spricht man hier sehr stark, dass die Türken alle Griechen die in ihren Festungen waren, umgebracht haben. Ein Franzose aus Constantinopel schreibt hier, dass der Fürst Soutzo in Iassy abgesetzt sei in Constantinopel kein Geheimnis mehr.

Wer aber auf seiner Stelle kommen wird, ist nicht bekannt. Heute den 6. April ist abermal eine serbische oder bulgarische Fahne unter Feierlichkeit in der Stadt herumgetragen worden.

Der französische und preussische Geschäftsträger haben auch Orden bekommen nach Ruskiuk zu gehen.

Es heisst der Ypsilanti hat keine grosse Lust nach Bukarest zu kommen seit er Nachricht erhalten, dass das Ministerium ihn so verfolgte. Andere meinen, er warte auf 12 Kanonen die er in Roman hat aus Glocken giessen lassen. Wenn der Ypsilanti wüsste wie ihn das Volk verflucht wegen seiner Unternehmung, so möchte er hieher sicher nicht mehr kommen. Es ist entsetzlich zu denken, in welchem Elend er das ganze Land gebracht hat. Seine Unternehmung scheint in jenes seines Vaters gleich zu sein. Sein Vater versprach den Russen im Jahre 1806, dass er eine Armee aus diesem Lande von 40 000 Mann organisieren wird, und Russland solle ihm nur 3 000 Mann geben. Allein Ypsilanti konnte nicht mehr als 5 000 Mann zusammen bringen und musste die Flucht über Kronstadt nehmen, als die Türken kamen, und Russland musste 150 000 Mann aufopfern.

Sichere Nachrichten aus Constantinopel versichern, dass man allen Griechen die Freiheit gegeben hat sich aus der Hauptstadt zu entfernen,

welche nicht im Stande sind einen türkischen Caventen, dass er friedfertig ist ; auch auf dem Lande geschieht das nähnliche.

Am 6. April nachts kam hier der Ministerial-Secretäre Pisani als Courier, brachte Depeschen auch für den Ypsilanti, dann reiste er weiter nach Laybach ; er soll gewisse Instruktionen für das Consulat gebracht haben.

(ss) Popowich

Bukarest, 7 April 1821.

Bundesministerium Archiv für Inneres, Polizei-Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, *Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821*, în „Revista arhivelor“, vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 180—183.

Domnule administrator,

La 3 aprilie a sosit aici, la București, căpitanul Iordache [Olimpiotul] împreună cu circa 400 de arnăuți de-ai lui Ipsilanti ; ei purtau steagurile libertății, anume, unul era tricolor, cu un pelican pe el și cu cuvintele : Libertate sau Moarte, iar celălalt purta pe o parte chipul Sf. Gheorghe, iar pe alta stema Țării Românești ; ei s-au îndreptat direct spre Mitropolie, sediul guvernului local.

Așadar, porțile Mitropoliei sînt închise lui Tudor Vladimirescu, nu însă și trupelor lui Ipsilanti.

Descrierea lui Tudor. Este de vîrstă mijlocie, are fața prelungă, plină, ochi de culoare închisă, iar o mică excrescență în dreptul nării stîngi îl face lesne de recunoscut ; poartă pe cap o căciulă neagră și rotundă din piele de miel, înaltă de un picior, cu fundul alb ; în rest, îmbrăcăminte de negustor. Este înarmat cu 2 pistoale și un cuțit, vorbește destul de bine nemțește, pare a avea sînge rece. La o întrunire într-un han am auzit, deodată, trăgîndu-se focuri, poate cu o sută de puști, de nu știam ce să cred, cînd iată că au intrat patru inși în uniformă, i-au șoptit ceva la ureche, el le-a dat ordine, apoi a continuat să vorbească, dar eu am căutat să mă îndepărtez ; ieșit pe uliță, am văzut o mulțime adunată, purtînd steagul libertății ; clerul în odăjdii a ieșit afară și a binecuvîntat steagurile (pe arnăuții, grecii, românii, germanii etc. etc. care le urmau), care, în timp ce se trăgeau focuri din mii de puști, au fost purtate pe toate ulițele, apoi au fost înfipte pe o poartă înaltă în fața casei Bellu. Acestea s-au petrecut în după-amiaza zilei de 4 aprilie, la ceasurile patru. Steagul a fost sfințit nu sub cerul liber, ci în casa Bellu ; îndată după aceea a venit garda domnului Tudor, iar acesta s-a dus călare drept la spătarul Băleanu, a zăbovit acolo două ceasuri, apoi s-a întors călare în tabăra lui. Sfințirea și arborarea steagului au fost atît de neașteptate atît pentru guvernul provizoriu, cît și pentru Tudor, încît membrii celui dintîi nu și-au putut reveni timp de două ceasuri.

Abia a doua zi am aflat cauza grabei cu care a fost sfințit steagul, anume că la 4 aprilie, înainte de prînz, sosise un curier de la Constantinopol cu vestea importantă că turcii, în număr de 40 000 de oameni, primiseră ordin să pornească în marș din două părți și să readucă la supunere Moldova și Țara Românească, apoi că patriarhul trimisese mitropolitului o anatemă, spre a fi citită în fața poporului, astfel ca nimeni să nu cuteze a se alătura armatei lui Ipsilanti. Anatema era însoțită de o notă a guvernului rus, precum și de un ordin adresat tuturor supușilor ruși să nu cuteze a se alătura nici armatei lui Tudor,

nici celei a lui Ipsilanti, ci să plece la Rusciuc împreună cu consulul lor (dacă acesta n-ar fi deja la Sibiu !).

Iată de ce s-au grăbit grecii, pentru ca mitropolitul și depeșa aceasta să nu le strice plăcerea.

Steagul libertății fiind sfințit, s-a distribuit populației o proclamație¹ din care vă trimit și dv. alăturat un exemplar.

Tudor stă foarte liniștit, cu toate că stindardul libertății filfii în București. Se pare că el așteaptă un răspuns de la Constantinopol, pînă azi nu s-a unit cu grecii, ieri a chemat la el un turnător de clopote și un lăcătuș, cerînd primului să-i toarne 30 de tunuri din clopotele bisericilor, iar lăcătușului să-i facă 3 000 de baionete. Dacă aceasta va fi cu puțință, rămîne de văzut, mie unuia mi-e greu să cred.

Ipsilanti era ieri la Ploiești, cu vreo 10 000 de oameni, aici [la București] i s-a pregătit încartiruirea. Astăzi însă se spune că el nu ține cîtuși de puțin să ajungă la București, ci la Tîrgoviște. Tot aici se susține sus și tare că turcii i-ar fi ucis pe toți grecii din fortărețele lor. Un francez din Constantinopol scrie că destituirea principelui Suțu de la Iași nu ar mai constitui un secret la Constantinopol.

Nu se știe însă cine va veni în locul lui. Astăzi, 6 aprilie, a fost purtat iarăși festiv prin oraș un steag sîrbesc sau bulgăresc.

Însărcinații cu afaceri ai Franței și Prusiei au primit și ei ordin să plece la Rusciuc.

Se spune că Ipsilanti nu prea are poftă să vină la București după ce a primit vestea că guvernul [rus] îl urmărește de aproape. Alții sînt de părere că el așteaptă 12 tunuri ce a dispus să fie turnate din clopote la Roman. Dacă Ipsilanti ar ști cît îl blestemă poporul din cauza acțiunii sale, cu siguranță că nu ar mai veni. Te cutremuri cînd te gîndești în ce mizerie a aruncat toată țara. Acțiunea lui pare a semăna cu aceea pe care a făcut-o tatăl său. Acesta promisese rușilor în anul 1806 că va organiza în această țară o armată de 40 000 de oameni, Rusia urmînd a-i pune la dispoziție numai 3 000. Dar Ipsilanti nu a reușit să adune mai mult de 5 000 și, cînd au venit turcii, a fost nevoit să fugă la Brașov, în timp ce Rusia a trebuit să sacrifice 150 de mii oameni.

Știri sigure provenind de la Constantinopol confirmă că au fost lăsați liberi să părăsească capitala toți grecii care nu au chezaș un turc garantînd pentru ei că sînt pașnici ; și în restul țării se întîmplă la fel.

În noaptea de 6 aprilie a sosit aici în chip de curier secretarul ministerial Pisani, aducînd depeșe și pentru Ipsilanti, apoi și-a continuat drumul spre Laibach ; se spune că ar fi adus anumite instrucțiuni pentru consulat.

(ss) Popovich

București, 7 aprilie 1821

¹ Probabil Proclamația lui Al. Ipsilanti din 18 III 1821, *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. I, 1959, p. 376.

[...] ¹. Na Valaquia e Moldavia continua a sublevaçoã a fazer progressos : Os povos da quellas provincias faraõ illudidos pelas repetidas e artificiosas proclamaçoens do principe Ypsilanti, nas quaes elle positi-

vamente lhes promette, o poderoso auxilio da Russia ; esperasse porem que logo que forem constantes em Bucharest e em Yassi as resoluçoens tomadas por suas majestades os imperadores de Austria e de Russia de que no meu ultimo officio fiz menção, aquelles povos abandonaraõ o partido de alguns ambiciosos, que incautamente até qui seguirao. Entre tanto esta corte mal poderá dispensar se, de mandar marchar algumas tropas para a fronteira confinante com os réferidos hospodarados a fim de acautelar correrias no territorio austriaco do parte da quelles rebeldes.

Referem as cartas de Constantinopla que o reis efendi fora nomeado para ministro do Interior e substituido no emprego de ministro dos Negocios Estrangeiros por Hamid Bey, que até aqui era guarda do sellos do gram-senhor ; que o primeiro dragoman da Porta, Ionô Callimachi fora deposto deste importante lugar e desterrado ; e que Constantino Maurousi o substituiu a nomencionado emprego [...] ².

Rodrigo Navarro de Andrade

Viena, 7 de abril de 1821

Ilustrissimo excelentissimo senhor Thomaz Antonio de Villanova, Portugal.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Portugalia, rola 11, c. 471—472 (Arquivo Nacional da Torre do Tombo, fond Ministerio dos Negocios Estrangeiros, Delegaço de Portugal na Austria, Cx 18, doc. nr. 138).

[...] ¹. În Țara Românească și Moldova răzvrătirea continuă să facă progrese : locuitorii din aceste provincii au fost induși în eroare de proclamațiile repetate și înșelătoare ale prințului Ipsilanti, în care acesta le promitea în mod sigur un ajutor puternic din partea Rusiei ; se aștepta totuși ca, imediat ce vor fi cunoscute la București și la Iași hotărârile adoptate de maiestățile lor împărății Austriei și Rusiei, despre care am făcut mențiune în ultimul meu raport, acești locuitori să abandoneze gruparea câtorva ambițioși pe care, pînă acum, i-au urmat fără șovăire.

Între timp, această Curte va putea cu greu să trimită cîteva trupe la frontiera cu principatele menționate, în scopul de a preîntîmpina incursiunile pe teritoriul austriac din partea acelor rebeli.

Scrisorile din Constantinopol relatează că reis efendi a fost numit ministru de interne și înlocuit în funcția de ministru al afacerilor străine de Hamid Bey, care, pînă la acel moment, a fost păstrătorul sigiliului sultanului ; că primul dragoman al Porții, Ioan Callimachi, a fost destituit din acest important post și surghiunit și că Constantin Moruzi îl va înlocui în postul respectiv [...] ².

Rodrigo Navarro de Andrade

Viena, 7 aprilie 1821

Excelenței Sale domnului Thomas Antonio de Villanova, Portugalia.

¹ Știri din Italia : ocuparea de către trupele austriece a orașului Napoli ; evoluția mișcării revoluționare din Piemont.

² Continuarea discuțiilor de la Laibach.

Division politique
No. 22

Constantinople, le 10 avril 1821

Monsieur le Baron,

La révolte s'organise dans les Principautés et les forces des insurgés y augmentent tous les jours. Ils lèvent des corps d'infanterie et de cavalerie qui se composent de leurs partisans, attirés par l'or ou exaltés par les idées de liberté et d'indépendance. Ils semblent ne pas savoir qu'ils sont abandonnés à leurs propres forces, ou croire qu'elles leur suffisent pour briser le joug des turcs.

Alexandre Ypsilanti élève leurs espérances par son activité, par son audace et par ses proclamations. Celle qu'il a publiée à Yassi (No. 1) ¹ est très remarquable et a pu seconder la prestation du serment militaire (No. 2).

Ce général sent l'importance, pour sa cause, de l'accession de la Servie ; elle lui offrirait de puissans renforts de troupes et le passage pour se rendre en Grèce et toutes les communications pour rompre les obstacles qui le resserrent encore dans les Principautés. Il voit tous ces avantages et il travaille à les obtenir comme on peut le voir par les pièces 3 et 4.

Le salut de la Porte est dans la tranquillité de la Servie et elle devrait tout mettre en œuvre pour la maintenir. Elle est loin de le faire, s'il est vrai que les députés serviens qui étaient ici depuis longtems, aient été arrêtés hier. D'un autre côté, le bruit se répand que Théodoraki et Ypsilanti ont un commandement bien distinct et des vues séparées ; le premier, pour défendre les Principautés, et le second, pour tâcher de pénétrer dans la Grèce. Cette diversité dans leurs plans pourrait amener leur perte et les succès de la Porte et la fin des troubles, qui peuvent autrement avoir les suites les plus graves.

Les déclarations amicales de la Russie et de l'Autriche, et leurs bons offices ne suffisent pas pour rasseoir l'Empire Ottoman. Il a reçu une violente secousse par les révoltes qui ont déjà éclaté, et il doit craindre qu'elles ne se propagent et qu'elles ne l'obligent à disséminer ses forces de tous côtés.

La Porte a quelques troupes dans les villes du Danube, et elle a déjà fait partir par terre et par mer des jannissaires et des canonniers. Ils vont être suivis par de nouveaux détachemens des uns et des autres. Ils peuvent se monter en tout à environ dix mille hommes, qui iront grossir les troupes et les levées des pachas de la frontière. On presse l'armement de quelques vaisseaux de ligne et de plusieurs frégates.

La Porte a agi, comme si elle ne redoutait que les grecs de Constantinople, et c'est cette crainte qui a fait armer toute la population. Elle a fait couper la tête à Constantinople à quelques grecs parmi lesquels se trouvent et monsieur Manos, l'ex-drogman de l'arsenal, et monsieur Scanavi, riche propriétaire, très âgé et père d'une nombreuse famille. Pendant ce tems-là elle a négligé les préparatifs

contre les rebelles, et elle leur a laissé tout le tems d'en faire eux-mêmes de très redoutables.

J'envoie à Votre Excellence l'état du ministère qui a été renouvelé en entier. L'ex-réis-effendi, qui était devenu kiaya-bey et qui paraissait avoir une grande influence, vient aussi d'être renvoyé. Il a tenu dernièrement, et au milieu de ses fonctions les propos les plus violents et les plus fanatiques contre les chrétiens, en s'adressant à monsieur Bosowich, premier drogman de la légation de Prusse.

Le nouveau grand vézir est attendu et j'ai fait complimenter le nouveau kiaya-bey qui a fait l'accueil le plus aimable à mon message. Le grand seigneur a adressé à ses ministres le hattî-schérif (No. 5) qui est très remarquable.

Il y a eu avant hier exercice du canon à boulets à Top-Khana, et la Porte a averti les légations, afin qu'elles fissent éloigner leurs bâtimens et qu'elles n'eussent pas d'inquiétude. Je me suis plaint à la Porte des dangers que nos nationaux couraient tous les jours de la part des gens armés. Elle m'a répondu qu'elle veillerait avec le plus grand soin à la sûreté de tous les francs, et surtout des français, et elle a fait la même réponse aux plaintes de l'Angleterre et je pense aussi à toutes celles qui lui ont été adressées. Elle travaille à désarmer la masse, et elle y a réussi en partie, depuis la dégradation exemplaire, dont elle a frappé quelques jannissaires coupables de vol et de violences.

Les ministres de Russie et d'Angleterre attendent des courriers directs de leurs souverains dont les assurances amicales ont empêché de grands malheurs dans la capitale, et peuvent contribuer à y rappeler l'ordre. Le roi de Prusse s'en joint aux deux empereurs dans ces démarches de paix et d'amitié.

J'ai donné l'ordre à monsieur Pagé de quitter Bucharest, où il ne doit pas rester au milieu des rebelles et d'aller s'établir à Hermanstadt auprès des consuls d'Angleterre et de Russie qui doivent aussi s'y rendre. Il sera bien placé sur ce point, pour informer Votre Excellence de ce qui se passera autour de lui.

Monsieur de Stroganoff a bien avancé sa négociation dans la conférence qu'il a eue le 3 de ce mois, et dans laquelle il a terminé toutes les affaires des Principautés.

La Porte leur remet les impositions pour deux ans et leur accorde la liberté du commerce. Elles lui fourniront au prix coûtant une quantité modérée de grains et autres provisions, et elles pourront disposer de tout le reste à leur gré. Cette liberté, dans le commerce des grains, nuira un jour aux ventes d'Odessa où on ne peut pas donner le blé à aussi bon marché, à cause des frais de transport, et on calcule déjà que dans quelques années c'est une perte qui pourra aller à 4 ou 5 millions de roubles. L'Empereur Alexandre ne l'ignore pas et n'en a pas moins tenu à procurer aux Principautés ce grand avantage à ses propres dépens.

Il a aussi été arrêté dans cette conférence que les hospodars auraient une liste civile, et que la quotité en serait fixée.

Les premières conférences rouleront sur l'art. 6 du traité de Bucharest. Il concerne les trois villes d'Asie dont la Porte demande la restitution aux russes qui y étaient établis avant que la dernière guerre s'allumât.

Monsieur de Stroganoff a pensé qu'une des plus fortes assurances qu'il pouvait donner à la Porte pour la tranquilliser, était de demander à avoir ses audiences, qu'il n'avait pas songé à prendre depuis sa résidence à Constantinople. Il en a fait la proposition à la Porte, il y a peu de jours et il est vraisemblable qu'elle se hâtera de l'accepter dès qu'elle croira l'ordre assez rétabli pour pouvoir se flatter de protéger efficacement cette cérémonie.

Le ministre de Russie est établi, avec sa légation, dans une belle maison arménienne, qu'il a louée. Il est bien mieux à Péra pour y diriger les affaires difficiles et nombreuses qui se multiplient autour de lui, et la Porte a vu ce déplacement avec satisfaction. Il a dîné au palais de France avec une bonne partie de sa légation et le comte Tolstoï qui a été expédié en courrier de Laybach.

Je transmets à Votre Excellence les trois pièces No. 6, 7 et 8. Ce dernier contient un projet de proclamation des serviens, envoyé à leur chef par A. Ypsilanti. Le ministre de Russie en a donné connaissance à la Porte qu'il informe exactement des nouvelles qu'il reçoit et qui s'est habituée à lui en demander tous les jours. Elle ne communique point les siennes, mais on doit croire qu'elle a une correspondance active avec les frontières du Danube. Elle a saisi un grand nombre de paquets et elle exerce une police très surveillante.

Trois grecs, dont un prêtre, ont été pendus hier à Belgrade et dans les environs; aujourd'hui trois autres ont été décapités à Constantinople, tous émissaires ou conspirateurs.

Nous avons obtenu des ordres pour appuyer les réclamations de quelques-uns de nos protégés, créanciers d'un raya transfuge, et le réis-effendi vient de l'annoncer à monsieur Ducaurray avec beaucoup de bonne grâce.

Monsieur David me fait connaître son opinion sur les avantages qu'une augmentation à la division du Levant offrirait pour la protection des sujets du roi, dans l'état actuel des choses. Il me prie de soumettre ces vues à Votre Excellence et je le fais en reconnaissant qu'elles ont un but utile, mais que je ne saurais être le juge des autres considérations qui peuvent empêcher de les adopter.

Agréé...

Vicomte de Viella

A son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 65—69 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 22

Constantinopol, 10 aprilie 1821

Domnule baron,

Revolta se organizează în Principate și forțele insurgenților sporesc zi de zi. Ei ridică corpuri de infanterie și cavalerie, care se compun din partizanii lor, atrași de bani sau exaltați de ideile de libertate și

independență. Ei par a nu ști că se bazează numai pe propriile lor forțe, dar pare-se cred că acestea le sînt suficiente pentru a frînge jugul turcilor.

Alexandru Ipsilanti le stimulează speranțele prin energia, îndrăzneala și proclamațiile lui. Cea pe care a publicat-o la Iași (nr. 1) ¹ este cu totul remarcabilă și a putut favoriza prestarea jurămîntului militar (nr. 2).

Acest general simte importanța, pentru cauza lui, a aderării Serbiei ; ea i-ar oferi întăriri puternice și posibilitatea de a trece în Grecia, precum și toate căile spre a înlătura obstacolele care îl mai rețin în Principate. El vede toate aceste avantaje și se străduiește să le obțină, cum se poate vedea din actele 3 și 4.

Salvarea Porții se află în liniștea Serbiei și ea ar trebui să pună totul în joc spre a o menține. Este însă departe de a face acest lucru, dacă e adevărat că deputații sirbi, care se aflau aici de mult timp, au fost arestați ieri. Pe de altă parte, se răspîndește zvonul că Tudor și Ipsilanti nu au un comandament comun și au țeluri diferite : cel dintîi, să apere Principatele, iar al doilea se străduiește să pătrundă în Grecia. Această deosebire de planuri ar putea aduce pierderea lor și succesul Porții, precum și sfîrșitul tulburărilor care, altminteri, pot avea cele mai grave urmări.

Declarațiile amicale ale Rusiei și ale Austriei și bunele lor oficii nu sînt suficiente pentru a asigura liniștea Imperiului otoman. Acesta a primit o zguduitură violentă prin revoltele care au izbucnit deja și se va fi temînd ca ele să nu se propage și să nu-l oblige să-și împrăstie forțele în toate părțile.

Poarta are ceva trupe în orașele dunărene și a dispus deja plecarea pe uscat și pe mare a ienicerilor și tunarilor. Aceștia vor fi urmați de noi detașamente din ambele arme. În total, se vor fi urcînd la aproximativ 10 000 oameni, care vor merge să întărească trupele și înrolările pașalelor de la graniță. Se înarmează în grabă cîteva vase de linie și mai multe fregate.

Poarta a acționat ca și cum nu s-ar teme decît de grecii din Constantinopol și această teamă a determinat înarmarea întregii populații. Ea a pus să li se taie capul, la Constantinopol, citorva greci, printre care se află și dl Mano, fostul dragoman al arsenalului, precum și dl Scanavi, proprietar bogat, foarte bătrîn și tată al unei familii numeroase. În acest timp a neglijat pregătirile contra rebelilor, lăsîndu-le acestora timp să-le facă ei foarte serioase.

Trimit Excelenței Voastre lista guvernului, care a fost reinnoită în întregime. Fostul reis efendi, care devenise chehaia bei și care părea să aibă o mare influență, a fost și el demis. El a folosit acum în urmă și cu autoritatea funcției sale, adresîndu-se domnului Bosowich, dragoman-prim al legației Prusiei, expresiile cele mai violente și mai fanatice împotriva creștinilor.

Noul mare vizir este așteptat și am adus omagiile mele noului chehaia bei, care a primit foarte amabil mesajul meu. Sultanul a adresat miniștrilor săi un hatîșerif (nr. 5) cu totul remarcabil.

Alaltăieri a avut loc un exercițiu de tragere cu ghiulele la Top-Khana, iar Poarta a avertizat legațiile să-și îndepărteze navele, și să

nu se neliniștească. M-am plîns Porții de pericolele la care sînt expuși zi de zi conaționalii noștri din parte indivizilor înarmați. Ea mi-a răspuns că va veghea cu cea mai mare grijă la siguranța tuturor europenilor și în special a francezilor și a dat același răspuns plîngerilor Angliei și cred că tuturor celor care i-au fost adresate. Poarta se străduiește să dezarmeze masele și a reușit în parte, după degradarea exemplară cu care a pedepsit pe cîțiva ieniceri vinovați de furt și violență.

Miniștrii Rusiei și Angliei așteaptă curieri direct de la suveranii lor, ale căror asigurări amicale au ferit capitala de mari nenorociri și pot contribui la restabilirea ordinii. Regele Prusiei se alătură celor doi împărați în aceste demersuri de pace și amicitie.

Am dat ordin domnului Pagé să părăsească orașul București, unde nu trebuie să rămînă printre rebeli și să meargă să se stabilească la Sibiu, lîngă consulii Angliei și Rusiei, care trebuie să se ducă și ei acolo. El va fi bine plasat acolo, pentru a informa pe Excelența Voastră despre ceea ce se petrece în jurul său.

Domnul Stroganov a progresat cu negocierile în cadrul conferinței pe care a avut-o la 13 a lunii curente și în care a rezolvat toate problemele Principatelor.

Poarta le scutește de impozite pe doi ani și le acordă libertatea comerțului. Principatele îi furnizează la prețul curent o cantitate medie de grîne și alte provizii, iar ele vor putea dispune de rest după placul lor. Această libertate în comerțul cu cereale va aduce într-o bună zi pagube vînzărilor de la Odesa, unde grîul nu are o piață atît de bună, din cauza cheltuielilor de transport; se face de pe acum calculul că, în cîțiva ani, paguba poate ajunge la 4—5 milioane de ruble. Împăratul Alexandru nu ignoră acest lucru și totuși a ținut să procure Principatelor acest mare avantaj în detrimentul său.

S-a hotărît, de asemenea, în această conferință ca domnitorii să aibă o listă civilă și cuantumul ei să fie fixat.

Primele conferințe vor avea drept subiect articolul 6 al tratatului de la București. Articolul privește cele trei orașe din Asia, a căror restituire este cerută de Poartă de la ruși, stabiliți acolo înainte de izbucnirea ultimului război.

Domnul Stroganov a socotit că una din cele mai serioase asigurări pe care le-ar putea da Porții pentru a o liniști ar fi să ceară audiență de prezentare pe care nu s-a gîndit să o solicite de la venirea sa la Constantinopol. El a făcut Porții propunerea acum cîteva zile și este probabil că aceasta se va grăbi să accepte îndată ce va considera ordinea suficient de restabilită pentru a putea pretinde că va proteja în mod eficace această ceremonie.

Ministrul Rusiei s-a stabilit cu legația sa într-o frumoasă casă armenească, pe care a închiriat-o. E cu mult mai bine în Pera, pentru a conduce afacerile dificile și numeroase care se înmulțesc în jurul lui, iar Poarta a privit cu satisfacție această deplasare. El a cinat la palatul Franței cu o bună parte din legația lui și cu contele Tolstoi, care fusese expedit în calitate de curier de la Laibach.

Transmit Excelenței Voastre trei acte, nr. 6, 7 și 8. Ultimul cuprinde un proiect de proclamație a sîrbilor, trimis șefului lor de Al. Ipsilanti. Ministrul Rusiei l-a adus la cunoștința Porții, pe care o informează exact despre știrile pe care le primește, iar aceasta s-a obișnuit să i le ceară zilnic. Poarta nu le comunică pe ale ei, dar este de crezut că întreține o corespondență susținută cu granițele Dunării. Ea a con-

fiscat un mare număr de pachete poștale și exercită o supraveghere foarte vigilanță.

Trei greci, între care un preot, au fost spânzurați ieri la Belgrad și în împrejurimi; azi, alți trei au fost decapitați la Constantinopol, toți fiind emisari sau conspiratori.

Am obținut ordine pentru a sprijini reclamațiile câtorva dintre protejații noștri, creditori ai unei raiale transfuge, iar reis efendi a anunțat acest lucru cu multă bunăvoință domnului Ducaurray.

Domnul David îmi aduce la cunoștință opinia sa privind avantajele pe care extinderea secției din Levant le-ar oferi în situația actuală pentru protejarea supușilor regelui. El mă roagă să supun Excelenței Voastre punctul său de vedere și fac acest lucru, recunoscând că acesta are un scop util, dacă eu n-aș putea face niște considerații care pot împiedica adoptarea lui.

Primiți...

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Publicat în *Documente privind istoria României. Răscala din 1821*, vol. I, București, 1959, p. 295.

61

1821 [martie 29]/aprilie 10, Pera (Constantinopol).

Eccellenza !

Coll'ultimo corriere di 24 prossimo passato marzo ho avuto l'honore di rappresentare all'Eccellenza Vostra, le ragioni, che aveva il Ministero ottomano da temere un attacco da parte della Russia, quindi la scoperta del progetto insensato dei greci di formare un impero sulla rovina del trono ottomano, e le successive spiegazioni avute del Ministero ottomano con questo signor barone di Stroganoff, le quali avevano, in parte, calmati de suoi timori, non ha finalmente tralasciato di accennarle le prime misure presesi da esso per garantire questa capitale da qualche attentato improvviso da parte di numerosissimi greci qui esistenti.

Dietro all'armamento di tutto il popolo che ha avuto luoco l'istessa sera arrivato essendo il signor conte Tolstoj, ajutante di Sua Maestà l'imperatore di Russia, con dispaccj in 17 gennaio da Laibach, il Signor inviato di Russia portossi immediatamente dal reis effendi per comunicargli ufficialmente, e da parte di Sua Maestà l'imperatore che avendo essa Sua Maestà risaputo la fellonia commessa dal principe Suzzo, l'insurrezione della Vallachia e le trame dei greci tendenti a distruggere l'Impero Ottomano, lungi dal prendervi qualunque benchè minima parte a' tali attentati contro ogni ordine sociale, esorta eziandio, e vedrà con piacere che la Sublima Porta entri con forza armata in due provincie per castigarle e ridurle alla pristina obbedienza.

[...] ¹ Il Gran Vesir ² è stato nei giorni passati deposto ed esiliato à Tenedos ³, in luoco suo è stato nominato a questa dignità Benderli Ali pascia, governatore di Erzerum. Il mufti ⁴ è stato pure deposto ed esiliato, ed in luoco suo passò a questo rango eminente ecclesiastico il ministro delle conferenze ⁵, il quale è sempre ecclesiastico. Non si è potuto, per ora, penetrarne il motivo.

Sei mila giannizzari hanno avuto ordine di marciare; il gran cavallerizzo ⁶ vien di partire per ammassare e spingerle verso il

Danubio ; sei compagnie di cannonieri sono già partite e molte altre si preparano a tutta fretta per quella volta. Questo Signor inviato di Russia è dispiacentissimo di vedere la lentezza con cui procede la Porta contro i nemici dell'impero. Ipsilandi e Suzzo, il primo dei quali, per quanto esso Signor inviato mi assicura, in meno di giorno venti ha formato in Moldavia 25 mila uomini di fanteria e stă organizzando ottomila di cavalleria. Teodoro Vladimiresco, di Vallachia, con 17 mila uomini, o circa, sembra non aver consentito né addottato il piano insensato d'Ipsilandi, egli non si muove dalla sua massima, e dalle domande che ha fatto al governo ottomano ed all'imperatore di Russia e se egli persiste in questa sua condotta, esso Signor inviato di Russia crede che quanto egli esige in nome della provincia, gli sarà in tutto, o almeno in parte, accordate.

Ecco, la genuina nostra attuale situazione fra un popolo tutto armato, il quale eccettuati qualche piccoli latrocinj non ha per grazia del Signore, sin qua commesso verun disordine.

In attenzione di preggetissimi cenni dell'Eccellenza Vostra e dell'arrivo del signor conte di Brusasco con profondo rispetto ho l'honore d'esser dell'Eccellenza Vostra umiliatissimo, devotissimo e obbligato servitore.

Fed. Maria Chirico

Pera di Constantinopoli, li 10 aprile, 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 114—117 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri Porta Ottomana, mazzo 1 bis, 1821—1826).

Excelență !

Cu ultimul curier, din 24 martie trecut, am avut onoarea de a prezenta Excelenței Voastre rațiunile pentru care guvernul otoman se temea de un atac din partea Rusiei, apoi descoperirea proiectului nescotit al grecilor de a forma un imperiu pe ruinele tronului otoman, dar explicațiile succesive pe care le-a avut guvernul otoman cu domnul baron de Stroganov, care au calmat, în parte, temerile acestuia, n-au lăsat să se întrevadă în final nici măcar primele măsuri luate de guvernul otoman pentru a asigura capitala în fața unor eventuale atacuri ale numeroșilor greci care se află aici.

După înarmarea întregii populații care a avut loc în seara venirii aici a domnului conte Tolstoi, aghiotantul Maiestății Sale împăratul Rusiei, cu scrisori din 17 ianuarie, de la Laibach, domnul reprezentant al Rusiei s-a dus imediat la reis efendi pentru a-i comunica oficial din partea Maiestății Sale împăratul că aflînd Maiestatea Sa de trădarea prințului Suțu, despre insurecția din Țara Românească și comploturile grecilor care au ca scop distrugerea Imperiului otoman, departe de a participa în vreun fel la aceste atentate împotriva ordinii sociale, îndeamnă stăruitor și de asemenea ar fi bucuroasă ca Sublima Poartă să intre cu armată în cele două provincii pentru a le pedepsi și a le aduce la starea de supunere anterioară evenimentelor.

[...]¹. Marele vizir² a fost, acum câteva zile, scos din funcție și exilat la Tenedos³, în locul lui a fost numit, în această funcție, Benderli Ali pașa, guvernator de Erzerum. Și muftiul⁴ a fost destituit și exilat, iar în locul lui a trecut în această funcție eminamente ecleziastică, ministrul conferințelor⁵, care este tot o funcție ecleziastică. Nu se cunoaște încă motivul acestei schimbări. 6 000 de ieniceri au primit ordinul de a se pune în mișcare; marele comis⁶ a plecat acum pentru a aduna trupele și a le îndrepta către Dunăre; șase companii de tunari au plecat deja și multe altele se pregătesc în grabă pentru o viitoare plecare. Domnul reprezentant al Rusiei este neplăcut impresionat de încetineala cu care acționează Poarta împotriva dușmanilor imperiului: Ipsilanti și Suțu; primul, așa cum mă asigură domnul reprezentant rus, în mai puțin de douăzeci de zile, a format în Moldova o armată de 25 000 de infanteriști și organizează actualmente o cavalerie de 8 000 de oameni. Tudor Vladimirescu, în Țara Românească cu 17 000 de oameni, sau aproximativ atîția, care pare a nu fi consimțit nici adoptat planul nesăbuit al lui Ipsilanti, nu se abate de la principiul său și de la cererile adresate guvernului otoman și împăratului Rusiei și dacă persistă în această atitudine, domnul reprezentant al Rusiei crede că ceea ce cere în numele țării îi va fi acordat total sau, cel puțin, în parte.

Iată exact situația noastră actuală, înaintea unui popor total înarmat, în rîndul căruia, cu excepția cîtorva mici hoții, nu s-au comis pînă acum, slavă Domnului, nici un fel de dezordini. Cu intenția de a atrage prețioasa atenție a Excelenței Voastre și în așteptarea domnului conte de Brusasco, cu cel mai profund respect, am onoarea de a fi al Excelenței Voastre servitorul cel mai umil, devotat și obligat.

Fed. Maria Chirico

Pera, Constantinopol, 10 aprilie 1821

¹ Influența baronului Stroganov la Curtea otomană; intenția guvernului turc de a nu omorî grecii din Constantinopol; arestarea și decapitarea unora din grecii nobili; supravegherea intrării și ieșirii navelor în Marea Neagră și Dardanele.

² Seyyid Ali pașa (5 ianuarie 1820 — 28 martie 1821).

³ Insulă în Marea Egee.

⁴ Hacı Halil efendi (3 septembrie 1819 — 28 martie 1821).

⁵ Yasinci Zâde Seyyid Abdülvehhab efendi care a deținut funcția de nakib-ül eşraf: înalt demnitar însărcinat cu problemele legate de descendenții profetului Mohamed.

⁶ Mirahor bași, șeful grajdurilor imperiale.

L'événement qui dans ce moment-ci occupe le plus l'attention de la Porte ottomane est la révolution éclatée dans les deux Principautés de Valachie et Moldavie, ainsi que la conspiration de la nation grecque qui paraît vouloir se soustraire à la domination musulmane, et qui s'étend sur toutes les provinces de cet empire et le menace de dangers, dont on ne saurait prévoir ni les suites ni l'étendue.

Un certain Theodor Vladimiresko se trouve à la tête des insurgés de la Valachie; le prince Alexandre Ypsilandy, ci-devant général au

service de Russie, commande l'armée des révolutionnaires grecs en Moldavie, qui se dirige vers le Danube après avoir renversé le gouvernement légitime de cette province, prit possession de Yassy, et fait main-basse sur les turcs qui s'y trouvaient et ceux qu'on rencontra à Galatz et ailleurs.

Le prince Michel Souzo, ci-devant hospodar de cette dernière province, s'est réuni avec le prince Ypsilandy, et des proclamations ont été publiées qui invitent tous les habitants de la Grèce à prendre les armes pour secouer le joug ottoman.

De l'autre côté le corps de Vladimiresko a pris possession de Bucharest dans la journée du 30 mars, et semble vouloir opérer sa jonction avec les insurgés sous le prince Ypsilandy.

Ces événements inattendus ont porté ce gouvernement à décréter les mesures qu'il croit les plus propres pour maintenir son autorité et pour réprimer les rebelles afin de garantir la sûreté publique de ses provinces et de sa capitale. Des ordres ont été expédiés aux pachas des gouvernements situés sur le Danube, qui leur enjoignent de se mettre en marche sur le champ pour anéantir les corps des insurgés grecs. Cinq ortas de janissaires armés ici et formant environ 10 000 hommes ont ordre de partir incessamment. On attend d'autres troupes d'Asie. Un orta de canonniers est parti déjà, et doit être suivi de quatre autres ortas qui se mettront en marche ces jours-ci. D'autres décrets de Sa Hautesse pourvoient à la sûreté de la capitale, en ordonnant l'armement de tous ses habitants musulmans. On arme également la flotte avec la plus grande célérité ; elle sera composée d'environ 15—20 navires et on la croit destinée pour l'Archipel. Des changements remarquables ont eu lieu dans les premières dignités de cet empire. Le 28 mars on annonça au grand visir sa déposition, et l'ordre de Sa Hautesse de se retirer à Gallipoli, tout en lui conservant cependant ses possessions et sa fortune. Les sceaux de l'empire ont été confiés à un caïmacam jusqu'à l'arrivée du nouveau grand-visir Benderli-Ali-Pacha, gouverneur actuel de la Géorgie. Le mufti reçut le même jour, par le tschaouch-bachi, l'ordre du grand seigneur de quitter son poste et de se retirer à Brousse. Il eût pour successeur le ci-devant président de conférences nommé Iasendgi-Zadé, homme très habile et très sensé.

Cependant le gouvernement fit arrêter plusieurs grecs distingués, des boyards, des évêques et des négociants convaincus d'intelligence secrète avec les chefs des insurgés, ils furent jetés dans les cachots de la Porte et du bostangi bachi et plusieurs d'entre eux furent décapités sur les places publiques de Constantinople. Les papiers que l'on a saisi chez eux indiquent des plans qui annoncent l'expulsion des ottomans de toute la Grèce et de l'Archipel.

Le gouvernement a fait publier les ordres les plus sévères adressés à tous les patriarches et à tous les chefs des communautés grecques pour le désarmement de tous les rayas. Le patriarche grec d'ici a fait publier par ordre de Sa Hautesse une pastorale qui prononce l'anathème contre les rebelles Souzo et Ypsilandy, et tous ceux de la nation grecque qui suivraient leur cause et appuieraient leurs projets. La plus légère contravention à ces ordonnances de Sa Hautesse est punie de la manière la plus sévère. Ces désarmements des rayas d'un côté, et l'armement des musulmans de l'autre ont répandu tellement l'alarme dans tous les esprits, qu'une grande partie d'individus de différentes nations qui vivaient ici paisiblement avec leurs familles se sont embarqués

avec les leurs, ils en partent journellement pour aller chercher ailleurs un séjour plus tranquille et plus heureux. Ces émigrations s'étendraient encore plus loin, si les ordres donnés par la Porte et approuvés par les légations étrangères pour la visite de tous les bâtiments partant de Constantinople afin d'empêcher l'évasion des sujets ottomans n'opposaient des obstacles à ces embarquements.

La Porte, quoiqu'en apparence tranquille sur les intentions de la Russie, dont le ministre ne cesse de lui donner les assurances les plus formelles que sa cour n'a aucune connaissance, ni la moindre part aux désordres éclatés dans les deux Principautés, ne peut cependant point cacher toutes ses appréhensions, manifestées d'ailleurs par les grands moyens qu'elle prépare et qu'elle dit vouloir opposer aux rebelles. La méfiance de la Porte envers les serbiens se manifeste aussi par l'ordre donné aux sept députés de cette nation qui se trouvent ici depuis quelque temps, de se rendre aux patriarchat grec de cette capitale, où ils sont pour y être gardés à vue. Des conseils du Divan chez le mufti, ainsi que des conférences avec monsieur l'envoyé de Russie ont très fréquemment lieu et absorbent toute l'attention du nouveau ministère qui a subi ces jours passés encore quelques changements [. . .]¹.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 29—37 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2396).

Pera, Constantinopol, 10 aprilie 1821

Evenimentul care preocupă cel mai mult în momentul de față Poarta otomană este revoluția izbucnită în cele două principate ale Moldovei și Țării Românești, ca și conspirația națiunii grecești care tinde să se elibereze de sub dominația musulmană, extinzându-se în toate provinciile acestui imperiu și amenințând să devină periculoasă. Este greu să se prevadă urmările și întinderea ei.

Un anume Tudor Vladimirescu se află în fruntea insurgenților din Țara Românească ; prințul Alexandru Ipsilanti, mai înainte general în serviciul Rusiei, comandă armata revoluționarilor greci din Moldova. Aceasta, după ce a răsturnat guvernul legitim al țării și a pus stăpânire pe Iași, se îndreaptă spre Dunăre, omorînd pe toți turcii aflați aici, pe cei pe care i-a găsit la Galați sau în alte părți.

Prințul Mihail Suțu, fostul domn al acestei țări, s-a alăturat prințului Ipsilanti și au publicat proclamații prin care cheamă pe toți locuitorii Greciei să pună mîna pe arme pentru a scutura jugul otoman.

Pe de altă parte armata lui Vladimirescu a pus stăpânire pe București în ziua de 30 martie și se pare că vrea să realizeze joncțiunea cu insurgenții aflați sub comanda prințului Ipsilanti.

Aceste evenimente neașteptate au determinat guvernul să adopte măsurile pe care le-a crezut cele mai potrivite pentru menținerea autorității sale și reprimarea răsculaților cu scopul de a garanta siguranța publică a provinciilor și a capitalei. Au fost trimise ordine pașalelor unităților administrative situate pe Dunăre, prin care li se cere să se deplaseze în marș pentru a nimici corpul insurgenților greci. Cele cinci ortale de ieniceri înarmați aici, cuprinzînd aproape 10 000 militari, au ordin să plece neîntîrziat. Se așteaptă alte trupe din Asia. O ortală de artilerie a plecat deja și va fi urmată de alte patru, care vor porni

în zilele următoare. Alte dispoziții ale sultanului privesc siguranța capitalei. S-a ordonat înarmarea tuturor locuitorilor musulmani ; flota este înarmată în cea mai mare grabă ; ea va fi formată din circa 15—20 nave și se crede că va fi destinată Arhipelagului. Schimbări remarcabile au avut loc în primele demnități ale imperiului. La 28 martie i-a fost anunțată marelui vizir destituirea și ordinul sultanului de a se retrage la Galipoli, garantându-i-se posesiunile și averea.

Sigiliile imperiului au fost încredințate unui caimacam pînă la sosirea noului vizir, Benderli Ali pașa, guvernatorul actual al Georgiei. În aceeași zi, muftiul a primit, prin intermediul lui ceaș bași, ordinul sultanului de a părăsi postul și a se retrage la Brussa. Succesorul lui este Yasinci Zade, fostul președinte al conferințelor, om foarte abil și plin de bun simț. Concomitent, autoritățile au arestat mai mulți greci de neam, boieri, episcopi și negustori bănuți de legături secrete cu șefii insurgenților, dintre care unii au fost aruncați în închisorile Porții și ale lui bostangi bași și mai mulți dintre ei au fost decapitați în piețele publice din Constantinopol. Documentele capturate de la ei demonstrează existența unor planuri care prevedeau expulzarea otomanilor din întreaga Grece și din Arhipelag.

Guvernul a publicat ordine dintre cele mai severe adresate tuturor patriarhilor și tuturor căpeteniilor comunităților grecești privind dezarmarea tuturor raialelor. Patriarhul grec de aici a publicat din ordinul sultanului o pastorală prin care anatemizează pe insurgenții Suțu și Ipsilanti, pe toți acei greci care vor urma cauza lor și vor sprijini proiectele lor. Cea mai mică opoziție față de ordonanțele imperiale este pedepsită în modul cel mai sever. Dezarmarea raialelor pe de o parte, înarmarea musulmanilor, pe de alta, au provocat o spaimă generală, așa încît o mare parte a locuitorilor de diferite naționalități care trăiau aici liniștiți, împreună cu familiile lor, s-au îmbarcat cu ai lor ; zilnic pleacă în căutarea unor locuri mai liniștite și mai fericite. Aceste emigrări ar lua proporții și mai mari, dacă prin ordinele date de Poartă și aprobate de către legațiile străine privind controlul tuturor vaselor care pleacă din Constantinopol, pentru a împiedica fuga supușilor otomani, n-ar întâmpina piedici la îmbarcare.

Poarta, liniștită în aparență asupra intențiilor Rusiei, al cărei ministru nu încetează să dea asigurările cele mai ferme că această curte n-are cunoștință, nici vreun amestec în dezordinea izbucnită în cele două Principate, nu-și poate totuși ascunde temerile, manifestate dealtfel prin marea desfășurare de forțe pe care o pregătește și pe care susține că vrea s-o opună răsculaților. Neîncrederea Porții față de sirbi se manifestă, de asemenea, în ordinul dat celor 7 deputați aparținînd acestei națiuni, aflați aici de mai multă vreme, de a se duce la patriarhia greacă din această capitală pentru a fi supravegheați. Ședințele Divanului ținute la muftiu, cît și conferințele cu trimisul Rusiei sînt foarte dese și rețin întreaga atenție a noului minister care, zilele trecute, a suferit din nou unele remanieri [. .] ¹.

¹ Schimbările de demnitari la Poartă.

St. Pétersbourg, le 30 mars/11 avril 1821

Monsieur le Baron,

Les journaux de cette capitale n'ont encore fait jusqu'ici aucune mention des affaires de Grèce, ni de celles du Piémont.

Cependant l'opinion publique en suit les vicissitudes avec le plus vif intérêt. On connaît trop la scrupuleuse probité de la politique impériale pour croire, j'ai presque dit pour espérer qu'elle intervienne en faveur des grecs. On sait qu'aussitôt après avoir eu connaissance du mouvement de Moldavie, l'empereur chargea son consul à Jassi d'ôter la croix de St. Vladimir à Wladimirowitch, chef des révoltés. On croit que Sa Majesté Impériale a fait en outre donner les assurances les plus positives au Divan, de son opposition à cette insurrection. L'ardeur des grecs, d'ailleurs, paraît n'avoir produit jusqu'ici que deux corps de troupes de trois à quatre mille hommes, qui, loin de pouvoir marcher sur Constantinople, ont été forcés par leur faiblesse de se replier sur la Servie pour chercher des renforts. On n'ignore pas le légèreté et la vanité de ces peuples ; on connaît leurs divisions et leurs rivalités, mais il me semble qu'on n'en favorise pas moins des vœux les plus sincères pour une nation autrefois si glorieuse et dont la cruelle oppression lég[itime] aujourd'hui la résistance ; et une tentative qui, dirigée contre les ennemis de la civilisation et de la croix, paraît devenue la cause de l'Europe et de la chrétienté.

[...] ¹.

Le Comte de Gabriac

A Son Excellence le Baron Pasquier, Ministre des Affaires Etrangères

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 97, c. 165—167 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Russie, vol. 161).

Petersburg, 30 martie/11 aprilie 1821

Domnule baron,

Ziarele din această capitală n-au făcut pînă în prezent nici o mențiune cu privire la afacerile din Grecia și cele din Piemont.

Totuși opinia publică urmărește cu cel mai viu interes vicisitudinile acestor afaceri. Este prea bine cunoscută probitatea scrupuloasă a politicii imperiale pentru a crede — mai că era să spun pentru a spera — că ea va interveni în favoarea grecilor. Se știe că îndată ce a luat cunoștință despre mișcarea din Moldova, împăratul a însărcinat pe consulul său de la Iași să-i retragă lui Vladimirescu, șeful răsculaților, crucea Sf. Vladimir. Se crede că Maiestatea Sa imperială a dispus, afară de aceasta, să se dea Divanului asigurările cele mai categorice în ce privește opoziția sa față de această insurecție. Dealtfel, înflăcărarea

greilor pare să nu fi dat naștere pînă acum decît la două corpuri de armată de cîte 3—4 mii de oameni care, departe de a putea întreprinde marșul spre Constantinopol, au fost forțate de propria lor slăbiciune să se replieze spre Serbia, pentru a căuta întăriri. Nu putem ignora ușurința și vanitatea acestui popor ; sînt cunoscute disensiunile și rivalitățile sale, totuși mi se pare că se nutresc cele mai sincere dorințe față de națiunea — altădată atît de glorioasă — a cărei crudă oprimare îi justifică azi rezistența. O încercare, care, îndreptată împotriva dușmanilor civilizației și crucii, pare să fi devenit cauza Europei și creștinătății.

[...] ¹.

Contele de Gabriac

Excelenței Sale baronului Pasquier, ministrul Afacerilor Externe

¹ Convingerea că insurecția din Italia va fi înăbușită de forțele imperiale ; intenția țarului Alexandru de a pune pe picior de război o armată de 500 000 oameni.

64

1821 [martie 30]/aprilie 11, Viena.

Vienne, 11 april 1821

Monseigneur,

[...] ¹. Sur les désordres de la Valachie, le baron de Stürmer m'a dit, que dans peu il attend des nouvelles directes, que les Consuls généraux de l'Autriche et de la Russie avaient quitté Buckarest, au moment où l'avant-garde de l'armée du prince Ypsilanti, sous les ordres de Theodore Wladimiresko allait y entrer et qu'il avait demandé au prince de Metternich des instructions, pour savoir s'il convenait de rappeler les agens qui résident à Yassi, ce qui paraît d'autant plus urgent, que le prince Ypsilanti n'a fait aucun cas de la déclaration de l'empereur de Russie, et continue à y commettre des atrocités révoltantes contre les turcs. D'après les ordres donnés par ce gouvernement, à ce que m'a dit Monsieur le comte de Saurau, les bojars et autres personnes dont la conduite et les principes n'excitent aucun soupçon, mais que les vicissitudes de la Valachie déterminent à chercher leur sûreté dans les états autrichiens, sont accueillies dans la ville de Hermanstadt avec les égards qu'exigent les malheureuses circonstances où elles se trouvent. J'ai l'honneur...

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 59—62 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 120, raport nr. 6).

Viena, 11 aprilie 1821

Sire,

[...] ¹. Baronul Stürmer mi-a spus că aștepta noutăți directe referitoare la dezordinile din Țara Românească ; consuli generali ai Austriei și Rusiei au părăsit Bucureștiul în momentul în care avangarda

armatei prințului Ipsilanti, sub ordinele lui Tudor Vladimirescu, intra ; el a cerut prințului Metternich instrucțiuni pentru a ști dacă este necesar să fie chemați agenții de la Iași, ceea ce pare a fi de altfel foarte urgent, pentru că prințul Ipsilanti nu s-a lăsat impresionat de declarația împăratului Rusiei și continuă să comită atrocități revoltătoare contra turcilor. După ordinele date de guvern, așa cum mi-a spus dl conte de Saurau, boierii și alte persoane a căror conduită și principii sînt mai presus de orice bănuială, dar pe care vicisitudinile din Valahia le determină să-și caute liniștea în statele austriece, sînt primiți în Sibiu cu toată considerația pe care o cer împrejurările nefericite în care ele se găsesc. Am onoarea . . .

Rossi

¹ Situația încordată din Torino (regatul Sardiniei) ; intervenția genovezilor pe lîngă englezi pentru a obține ajutorul acestora în încercarea de a deveni stat independent.

65

1821 aprilie [2]/14, Sibiu.

Die letzten authentischen Nachrichten aus Bukarest reichen bis zum 7-ten dieses, an welchem Tage Ypsilanty noch nicht in jener Stadt angekommen war. Es hiess zwar, Fürst Nicolay Ypsilanty, jüngerer Bruder des Alexander, seye am 6-ten mit 600 Reitern in Bäschkan eingetroffen und werde am 7-ten in Bukarest einreiten. Bis zum Abgang obiger Nachrichten von dort war dies aber noch nicht erfolgt.

Sludgiar Thodor Wladimiresco hielt fortan gute Ordnung in der Stadt und zeigt gegen den Metropoliten sowohl, als gegen die angestellten Bojaren, die grösste Unterwürfigkeit. Er hat am 6-ten dieses an die fürstlichen Caimakams geschrieben und selbe eingeladen sowohl nach Crajova, als nach Bukarest zu kommen, mit dem Bedeuten, sie könnten nach ersterer Stadt ein Hundert Mann türkischer Truppen mitnehmen, für derer Leben er gutstehe. Indessen soll dem Vernehmen nach der nach Crajova bestimmte Caimakam Janco Samurkasch jene Stadt bereits mit einer beträchtlichen Anzahl Türken aus Widdin besetzt haben, welches jedoch annoch einer Bestätigung bedarf.

Ein gestern Abends aus Bukarest angekommener Bothe hat die Nachricht gebracht, dass Alexander Ypsilanti am 10-ten ganz allein in einem Wagen in obige Stadt eingefahren und sich sodann nach Kolen-tina, einem dem Ban Gregor Ghika gehörigen, nur eine halbe Stunde von Bukarest gelegenen Landhause begeben habe.

Thodor Wladimiresco soll zu gleicher Zeit die Stadt verlassen und das feste Kloster Kotrotschann ausserhalb der Stadt bezogen haben, wohin bereits früher eine seinige starke Besatzung gelegt worden war. Ich habe meine durch obigen Bothen angekommenen Briefe, welche in der Contumatz zurückbehalten wurden, bis zur Stunde noch nicht erhalten, kann daher obige Nachrichten nicht verbürgen.

Herr v. Pini ist gestern hier angekommen und gedenkt morgen weiter über Wien nach Laibach zu reisen. Er hat mir den grössten Theil der von seinem Hofe erhaltenen Depêchen und unter anderm auch das von Grafen Nesselrode im Namen des Kaisers Alexander an Fürst Alexander Ypsilanti erlassene Schreiben mitgetheilt, welches so wunderlich abgefasst ist, dass es das Ansehen hat, als wolle man dem

Ypsilanti eher mehr tröstliches sagen, als ihm Furcht einflössen. Auch bin ich im Voraus überzeugt, dass Ypsilanti nach Empfang jenes Schreibens sein Unternehmen keineswegs aufgeben wird, sondern in selbem fortfahren, weil er im Grund von Russland, welches eine strenge Neutralität beobachten zu wollen erklärt, eigentlich gar nichts zu besorgen hat, und man ihm in obigem Schreiben sogar noch auffordert jene Vorschläge zu machen, welche Russland, ohne es gegen die Pforte zu compromittiren, in den Stand setzen könnten bey der türkischen Regierung als Vermittler aufzutreten und sich für das Beste der Fürstenthümer verwenden zu können. Eben so befremdend ist es, dass jenes Schreiben dem Ypsilanti auf dem grössten Umwege über Constantinopel, durch Freyherrn von Stroganoff zugestellt werden sollte, da es doch weit schneller durch Herrn v. Pini von hier aus hätte geschehen können, wo nicht so viel Zeit verloren gegangen wäre und indessen es vielleicht schon zu blutigen Auftritten gekommen seyn dürfte.

Des Herrn von Pini Benehmen, sein Eifer und seine Thätigkeit bey diesen Ereignissen werden übrigens äusserst belobt und sind auch des Beyfalls seines Kaisers gewürdigt worden.

Haus-, Hof-u. Staatsarchiv Wien. Staatenabteilungen, Moldau-Walachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 664—665.

Ultimele știri autentice din București merg pînă la 7 ale acestei luni, cînd Ipsilanti nu sosise încă în acel oraș. Se spunea că prințul Nicolae Ipsilanti, fratele mai tînăr al lui Alexandru, ar fi ajuns la Pașcani pe ziua de 6 cu 600 călăreți și că a sosit pe ziua de 7 la București. Dar pînă la plecarea de acolo a știrilor de mai sus nu se întîmplase acest lucru.

Slugerul Tudor Vladimirescu păstra în continuare ordine bună în oraș și manifesta cea mai mare supunere atît față de mitropolit, cît și față de boierii în funcțiune. Pe ziua de 6 a acestei luni, el a scris caimacamilor domnești și i-a invitat să vină la Craiova, cît și la București, cu indicația că ar putea lua cu ei spre primul oraș 100 de oameni din trupele turcești, garantînd pentru viața acestora. Între timp, după cum se spune, caimacamul Iancu Samurcaș, care trebuia să meargă la Craiova, ar fi ocupat deja acel oraș cu un număr considerabil de turci din Vidin, știre care însă are nevoie de o confirmare.

Un curier sosit ieri seara de la București a adus știrea că Alexandru Ipsilanti ar fi intrat singur, într-o trăsură, în București, pe ziua de 10 și apoi ar fi plecat la Colentina, la o vilă aparținînd banului Grigore Ghica, situată la numai o jumătate de oră de București.

Tudor Vladimirescu ar fi părăsit în același timp orașul și s-ar fi instalat în mănăstirea fortificată Cotroceni în afara orașului, unde încă de mai înainte fusese așezat unul din puternicile sale detașamente. N-am primit încă pînă acum scrisorile adresate mie, sosite prin curierul amintit mai sus, fiind reținute la carantină, de aceea nu pot garanta pentru știrile de mai sus.

Domnul Pini a sosit ieri aici și intenționează să plece mîine mai departe, prin Viena, spre Laibach. El mi-a comunicat cea mai mare parte din depeșele primite de la curtea sa și printre altele și scrisoarea contelui Nesselrode, adresată, în numele împăratului Alexandru, prin-

țului Alexandru Ipsilanti, care este atât de ciudat redactată, încît are aparența că vrea mai curînd să-l consoleze pe Ipsilanti decît să-i insuflă teamă. Eu sînt, dealtfel, convins dinainte că, după primirea acelei scrisori, Ipsilanti nu va renunța în nici un caz la acțiunea lui, ci va persevera în ea, deoarece, în fond el nu are a se teme, la drept vorbind, deloc din partea Rusiei, care declară că vrea să păstreze o neutralitate strictă, ba chiar, în scrisoarea respectivă el este îndemnat să facă acele propuneri, care ar putea pune Rusia în situația ca, fără a fi compromisă față de Poartă, să intervină ca mijlocitoare pe lângă guvernul turc pentru binele Principatelor. Tot atât de ciudat este faptul că acea scrisoare i-ar fi parvenit lui Ipsilanti pe o cale foarte ocolită, prin Constantinopol, prin baronul Stroganov, deși ar fi putut fi transmisă cu mult mai repede de aici, prin domnul Pini, de unde nu s-ar fi pierdut atât de mult timp și nu s-ar fi ajuns poate între timp la ciocniri sîngeroase.

Comportarea domnului Pini, zelul și activitatea lui în aceste evenimente sînt dealtfel foarte lăudate și au fost apreciate chiar și de împăratul său.

66

1821 aprilie [8]/20, [Paris].

Porte Ottomane

20 april 1821

A Monsieur le Vicomte de Viella

Chargé d'affaires

No. 15

Monsieur le Vicomte,

Vous m'avez fait l'honneur de m'adresser le 10 mars les premières nouvelles que vous aviez reçues sur les troubles de Valachie. Le bruit de cet événement est ensuite arrivé en France par différentes voies, et avec des circonstances diverses, qui empêchent encore de démêler toute la vérité. On a répandu que la sédition ne se bornait pas à la Valachie et à la Moldavie; que les insurgés avaient des intelligences avec l'Albanie, et surtout avec la Morée et une partie des îles de l'Archipel; que des mouvemens avaient éclaté sur plusieurs points à la fois, et qu'ils paraissent tenir à un plan général d'affranchissement.

Les circonstances dans lesquelles ces différentes nouvelles ont été répandues ont dû faire supposer qu'elles étaient semées et grossies à dessein; qu'on était bien aisé de supposer tout le midi de l'Europe agité à la fois par les mêmes opinions et formant une ligue générale contre les puissances qui se montraient contraires à cet esprit d'insurrection.

Mais quelque exagérée que soit la nouvelle de ces événemens, ils ne méritent pas moins d'être observés avec beaucoup d'attention; et j'attends de vous, Monsieur, des informations positives et aussi circonstanciées qu'il vous sera possible sur les causes des premiers troubles, sur leur progrès, sur la part qu'ont pu y prendre les grecs des autres provinces, sur les mesures qu'employa la Porte ottomane pour réprimer cette insurrection. Elle peut, dans les premiers momens,

entraîner de part et d'autre de sanglantes catastrophes, et le nombre des turcs et des grecs est tellement disproportionné dans quelques lieux, que les plus faibles tomberont sans défense ; mais toute la force réelle étant entre les mains des turcs, il est probable que cette guerre sera fatale aux insurgés, qu'elle sera accompagnée d'exécutions sanglantes, et que ceux qui prétendaient relever les grecs n'auront fait qu'aggraver leur situation, et affermir dans le moment actuel leur assujettissement.

Les dispositions que le ministre plénipotentiaire de Russie vous a exprimées, au premier moment de ces troubles, s'accordent entièrement avec les démarches directes de son gouvernement. Les Cours de St. Pétersbourg et de Vienne ont fait les déclarations les plus rassurantes sur leurs dispositions envers la Porte ottomane ; et vous devez en avoir connaissance depuis quelque tems.

La crainte que ces premiers mouvemens d'insurrection ne vinssent à s'étendre a fait penser au gouvernement du roi qu'il convenait d'augmenter le nombre des bâtimens qui croisent dans le Levant, afin de donner aux français répandus dans les différentes échelles une garantie de plus pour la sûreté de leurs personnes et de leurs propriétés. C'est particulièrement vers les parages de Smyrne, de Salonique, de la Morée et de l'isle de Candie que ces renforts vont être dirigés. Ils se composeront de sept à huit bâtimens et seront répartis de manière à assurer de promptes communications soit entre eux soit entre les consuls. Les commandans, aux quels il a toujours été recommandé de déférer aux avis des consuls, en recevront encore l'ordre plus positif ; et rien ne sera négligé pour que cette mesure, qui n'a pour but que de protéger, en cas de besoin, les sujets du roi, ait une complète efficacité.

J'ai cru, Monsieur le Vicomte, devoir vous prévenir de ce renfort de nos croisières, et des motifs qui nous l'ont fait regarder comme nécessaire, afin qu'on ne puisse en prendre aucun ombrage dans les différens lieux où nos batimens pourront se présenter.

Agréez . . .

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 72—75 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233), concept.

Poarta Otomană

20 aprilie 1821

Către domnul viconte de Viella

Însărcinat cu afaceri

Nr. 15

Domnule viconte.

Mi-ați făcut onoarea de a-mi adresa la 10 martie primele știri pe care le-ați primit cu privire la tulburările din Țara Românească. Zvonul despre acest eveniment a sosit apoi în Franța pe căi diferite și în împrejurări diverse, care împiedică încă de a discerne întregul adevăr. S-a răspândit zvonul că răscoala nu s-ar limita la Țara Românească și Moldova, că răsculații ar avea înțelegeri cu Albania și mai ales cu Moreea și o parte din insulele Arhipelagului, că ar fi izbucnit mișcări în mai multe puncte deodată și că ele ar părea că țin de un plan general de eliberare.

Împrejurările în care au fost răspândite aceste știri diferite au dus la presupunerea că ele erau difuzate și amplificate în mod intenționat ; că era lesne să-ți închipui că tot sudul Europei este frământat în același timp de idei asemănătoare și formează un front comun contra puterilor care se arătau potrivnice acestui spirit de insurecție.

Dar oricât de exagerată ar fi știrea despre aceste evenimente, ele merită totuși a fi urmărite cu multă atenție ; aștept de la dv., domnule, informații sigure și cât mai amănunțite posibil cu privire la cauzele celor dintii tulburări, progresele lor, eventuala participare a grecilor din celelalte provincii, măsurile pe care le întreprinde Poarta otomană pentru a reprimă această insurecție. Ea poate produce, în primele momente, catastrofe sângeroase de o parte și de alta, iar numărul turcilor și grecilor este atît de disproportionat în unele locuri, încît cei mai slabi vor cădea fără de apărare. Întreaga forță reală aflîndu-se însă în minile turcilor, este probabil că acest război va fi fatal răsculațiilor, că va fi însoțit de execuții sângeroase și că cei care pretindeau să-i elibereze pe greci nu vor fi făcut altceva decît să le agraveze situația și să întărească în momentul actual subjugarea lor.

Atitudinea pe care ministrul plenipotențiar al Rusiei a exprimat-o față de dv. în primul moment al acestor tulburări concordă în întregime cu demersurile directe ale guvernului său. Curțile din Petersburg și Viena au făcut declarațiile cele mai liniștitoare cu privire la atitudinea lor față de Poarta otomană, iar dv. ați luat, desigur, cunoștință de ele în ultimul timp.

Teama că aceste prime mișcări de revoltă s-ar putea extinde a determinat guvernul regelui să reflecteze că ar fi bine să sporească numărul navelor care staționează în Levant, pentru a da francezilor răspîndiți în diferitele porturi o garanție în plus în ce privește siguranța persoanei și proprietății lor. Întăririle vor fi îndreptate în special spre țărmurile Smirnei, Salonicului, Moreii și insulei Creta. Ele vor fi formate din 7—8 nave și vor fi repartizate astfel încît să asigure comunicații prompte fie între ele, fie între consuli. Comandanții, cărora li s-a recomandat totdeauna să recurgă la avizul consuliilor, vor primi ordine mai concrete ; și nimic nu va fi neglijat pentru ca această măsură, care n-are drept scop decît de a proteja, în caz de nevoie, pe supușii regelui, să aibă o eficacitate deplină.

Am socotit, domnule viconte, că trebuie să vă previn cu privire la aceste întăriri ale flotei noastre și la motivele care ne-au determinat să le considerăm necesare, pentru a nu stîrni bănuieli în diferitele locuri în care navele noastre ar putea apărea.

Primiți . . .

67

1821 aprilie [9]/21, Viena.

A. 695 pr. : le 30 Avril 1821
No. 14

Vienne, le 21 Avril 1821

Sire,

Les lettres de Constantinople successivement arrivées à Vienne sont du 24, 31 mars et même du 1 avril. Il m'est revenu à leur égard que la connaissance des troubles en Moldavie et en Valachie y avait

produit la plus grande sensation et que le Ministère ottoman, très inquiet sur les suites de cette insurrection, avait convoqué le ministre de Russie à une conférence pour le 16 de mars quoique ce fut un vendredi, dimanche des turcs, qui n'est d'ailleurs consacré qu'à l'exécution des devoirs de religion. Le Grand-Seigneur a d'abord fait appeler les patriarches grec et arménien pour les sommer de déclarer en son nom qu'il punirait des peines les plus sévères quiconque aurait trempé dans l'insurrection des grecs. Le patriarche arménien déclara d'abord qu'il répondait sur sa tête qu'aucun des siens n'y avait pris part et le patriarche grec se contenta de rassembler les grecs de Constantinople et des environs et de leur faire connaître les ordres du sultan. En attendant, plusieurs grecs compromis par l'envoi des proclamations du prince Ipsilanti et par des correspondances dans les provinces insurgées, ont été arrêtés et d'autres exilés. Une proclamation grecque a paru à Constantinople et a même été envoyée au chargé d'affaires turc, Maurojéni, qui va la faire insérer dans la gazette grecque qui paraît ici chaque semaine. Elle doit assurer amnistie à ceux qui voudront découvrir les ramifications de l'insurrection dans les deux Principautés et impose l'infliction des peines les plus sévères pour tous ceux qui persisteront dans des principes aussi révolutionnaires. Tous les grecs à Constantinople ont été désarmés, tandis que les janissaires et les bostangis ont reçu l'ordre de veiller plus que jamais à la sûreté de la capitale ; des conseils d'état ont été tenus à différentes reprises chez le mufti et en présence du Grand-Seigneur et le baron de Stroganoff avait été de nouveau invité à une conférence ministérielle et tout prouvait qu'au départ des lettres les plus fraîches on n'avait pas encore reçu à Constantinople la déclaration des deux Cours Impériales à l'égard du soulèvement des grecs dont la connaissance avait déjà fait un profond effet en Moldavie.

Je me suis empressé de faire très humblement rapport à Votre Majesté des notions ci-dessus qui, me provenant d'assez bonne part, seront au moins en partie confirmées par les dépêches venant directement de Constantinople.

J'ai l'honneur de joindre ici la Gazette de Vienne d'aujourd'hui qui renferme

1 la relation des dernières affaires dans le Piémont, la soumission de Gênes, etc. et

2 l'ordonnance circulaire de la régence de Basse-Autriche du 15 Avril regardant des modifications qu'on a cru devoir apporter dans ce moment dans la manière d'enrôlement et de distribution de passeports, etc.

Je suis . . .

B. Piquot

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 136—138 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I, Rep. I, Nr. 2 224).

Sire,

Scrisorile din Constantinopol sosite succesiv la Viena sînt din 24. 31 martie și chiar din 1 aprilie. Mi-am dat seama din ele că vestea tulburărilor din Moldova și Țara Românească a produs acolo cea mai mare senzație și că guvernul otoman, foarte îngrijorat de urmările acestei insurecții, l-a convocat pe ministrul Rusiei la o conferință pe data de 16 martie, deși era o zi de vineri — duminica turcilor — care altfel este consacrată numai îndeplinirii obligațiilor religioase. Sultanul a chemat mai întîi pe patriarhul grec și pe cel armean, pentru a-i soma să declare, în numele său, că va sancționa cu pedepsele cele mai severe pe oricine s-ar amesteca în insurecția grecilor. Patriarhul armean a declarat mai întîi că el răspunde cu capul, că nici unul din ai săi nu luase parte la insurecție, iar patriarhul grec s-a mulțumit să adune pe grecii din Constantinopol și împrejurimi și să le aducă la cunoștință ordinul sultanului. Între timp, mai mulți greci, compromiși prin trimiterea de proclamații ale prințului Ipsilanti și prin corespondența cu provinciile răscolate, au fost arestați, iar alții exilați. O proclamație grecească a apărut la Constantinopol și a fost chiar trimisă însărcinatului cu afaceri turc, Mavrogheni, care o va insera în gazeta greacă, ce apare aici în fiecare săptămînă. Ea asigură amnistie celor care vor descoperi ramificațiile insurecției în cele două Principate și impune aplicarea celor mai severe pedepse pentru toți cei care vor persista în principii atît de revoluționare. Toți grecii din Constantinopol au fost dezarmați, în timp ce ienicerii și bostangiii au primit ordinul de a veghea mai mult ca oricînd la siguranța capitalei ; consilii de stat au fost ținute în diferite rînduri la muftiu și în prezența sultanului, iar baronul de Stroganov a fost invitat din nou la o conferință ministerială. Totul dovedește că pînă în momentul expedierii scrisorilor celor mai recente nu fusese încă primită la Constantinopol declarația celor două curți imperiale cu privire la răscoala grecilor, declarație care făcuse deja o impresie profundă în Moldova.

M-am grăbit să raportez prea umil Maiestății Voastre știrile de mai sus care, provenind dintr-o sursă destul de demnă de încredere, vor fi confirmate cel puțin în parte prin depeșele care vin direct de la Constantinopol.

Am onoarea de a anexa aici Gazeta de Viena de azi, care conține :
1 relatarea ultimelor evenimente din Piemont, supunerea Geno-vei etc. și

2 ordonanța-circulară a regentei Austriei de Jos din 15 aprilie, privind modificările considerate necesare în acest moment în modul de înregistrare și distribuire a pașapoartelor etc.

Sînt . . .

B. Piquot

Constantinople, le 23 avril 1821

Monsieur le Baron,

J'ai l'honneur de transmettre à Votre Excellence sept pièces relatives à la révolte des Principautés et à l'état actuel des choses en Valachie.

La 1ère est une lettre du prince Ipsilanti aux caïmacams de Valachie, pour les engager à entrer dans ses projets de liberté et à fournir des provisions à son armée.

La seconde est une lettre du prince Ipsilanti au métropolitain, aux évêques, etc. et membres du divan de Valachie. Il les invite à tranquilliser les habitants et à préparer des vivres pour l'armée.

La 3ème, un projet de supplique de Vladimiresco au Grand Seigneur. Il s'élève contre les boyards et demande l'envoi d'un commissaire de Constantinople, pour régler l'état de la province.

La 4ème, une supplique du divan de Valachie à la Sublime Porte. Ils la supplient de considérer qu'ils n'ont point voulu se soulever contre l'autorité, mais réclament leurs droits.

La 5ème, une lettre des boyards de Valachie à monsieur de Stroganoff pour demander d'être garantis par des troupes turques et de voir leurs droits rétablis.

La 6ème est une lettre de monsieur le comte Capodistrias (ou du cabinet de l'empereur de Russie) au prince Ipsilanti. Elle est en réponse à une lettre qu'il avait adressée à l'empereur et qui était écrite avec beaucoup de feu et en milieu des plus vives espérances, fondées sur l'appui de tous les grecs, dont il paraissait ne pas douter. Je n'ai pas pu me procurer cette lettre. Il lui est déclaré dans celle-ci que lui et ses frères ne sont plus au service de Russie et qu'il n'y trouvera plus d'asile.

La 7ème est la lettre du prince Ipsilanti à monsieur de Stroganoff pour lui annoncer qu'il a renoncé à son entreprise.

Agréé...

Vicomte de Viella

A son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'état au Département des Affaires Etrangères

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 86—87 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 28

Constantinopol, 23 aprilie 1821

Domnule baron,

Am onoarea să transmit Excelenței Voastre șapte documente relative la revolta din Principate și la situația actuală din Țara Românească.

Primul este o scrisoare a prințului Ipsilanti către caimacamii Țării Românești, pentru a-i angaja să intre în proiectele sale de libertate și să procure provizii pentru armata sa.

Al doilea este o scrisoare a prințului Ipsilanti către mitropolit, episcopi etc. și către membrii divanului Țării Românești. Îi invită să liniștească pe locuitori și să pregătească mijloace de subzistență pentru armată.

Al treilea, un proiect de jalbă a lui Vladimirescu către sultan. El se ridică împotriva boierilor și cere trimiterea unui comisar de la Constantinopol pentru a reglementa situația provinciei.

Al patrulea, o jalbă a Divanului Țării Românești către Sublima Poartă. Membrii Divanului o roagă să țină seama că ei n-au voit să se ridice contra autorității, ci își reclamă drepturile.

Al cincilea, o scrisoare a boierilor din Țara Românească către dl Stroganov, în care cer să fie protejați de trupe turcești și să-și vadă drepturile restabilite.

Al șaselea este o scrisoare a domnului conte Capodistria (sau a cabinetului împăratului Rusiei) către prințul Ipsilanti. Este răspunsul la o scrisoare pe care acesta din urmă o adresase împăratului și care era scrisă cu multă ardoare și însuflețită de cele mai vii speranțe, întemeiate pe sprijinul tuturor grecilor, de care el părea că nu se îndoiește. N-am putut să-mi procur această scrisoare. I se declară aici că el și frații săi nu mai sînt în serviciul Rusiei și că nu va mai găsi azil acolo.

Al șaptelea este scrisoarea prințului Ipsilanti către domnul Stroganov, în care anunță că a renunțat la încercarea sa.

Primiți ...

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat al Departamentului Afacerilor Externe

69

1821 aprilie [11]/23, Constantinopol.

Division politique
No. 25

Constantinople, le 23 avril 1821

Monsieur le Baron,

[...] ¹. Monsieur de Stroganoff a eu le 15 une conférence dans laquelle il a donné à la Porte les assurances les plus amicales de son souverain. Il l'a invitée à adopter dans les Principautés des voies de pacification et d'amnistie. Les ministres turcs ont répondu que ce serait dégrader la souveraineté que de traiter avec des rebelles, qu'il fallait combattre avant tout ; qu'ils avaient promis la guerre aux janissaires ; que l'islamisme était attaqué et qu'il devait se montrer. Monsieur de Stroganoff a cherché à les ramener par tous les motifs pris dans leur propre intérêt, et il leur a fait entendre que la Russie avait le droit d'intervenir dans les affaires des Principautés. Ils ont répondu qu'ils avaient parlé d'après leurs instructions et qu'ils prendraient les ordres du Grand Seigneur.

L'internonce devait avoir une conférence qui n'a pas eu lieu, et dans laquelle il se proposait de chercher à amener la Porte à des dispositions pacifiques et modérées.

Je prie...

Vicomte de Viella

A Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 81 v. (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 25

Constantinopol, 23 aprilie 1821

Domnule baron,

[...] ¹. Domnul Stroganov a avut la 15 aprilie o conferință, în care a dat Porții asigurările cele mai amicale din partea suveranului său. El a invitat-o să adopte în Principate calea pacificării și amnistiei. Miniștri turci au răspuns că a trata cu rebeli, pe care înainte de toate trebuie să-i combați, ar însemna o degradare a suveranității; că ei au promis ienicerilor războiul; că islamismul era atacat și că acesta trebuie să se afirme. Domnul Stroganov a căutat să-i readucă la sentimente mai bune, făcând apel la toate argumentele vizînd propriul interes al Turciei și le-a amintit că Rusia are dreptul să intervină în afacerile Principatelor. Ei i-au răspuns că au vorbit potrivit instrucțiunilor lor și că vor primi ordine de la sultan.

Internunțul trebuia să aibă o conferință, care n-a avut loc, și în care își propunea să încerce a aduce Poarta la sentimente pașnice și moderate.

Vă rog...

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Despre controlul navelor străine de către comisarii Porții, bănuitori că pe ele s-ar ascunde transfugi greci; atacuri date de turci înarmați asupra instituțiilor și persoanelor aparținînd unor naționalități străine.

70

1821 aprilie [12]/24, Constantinopol.

Division politique
No. 26

Constantinople, le 24 avril 1821

Monsieur le Baron,

Le 16 de ce mois le prince Costaki Morousi, drogman de la Porte, s'est rendu chez le réis-effendi. Il en est sorti et, un instant après, on lui a lié les mains derrière le dos, on l'a mené à quelques pas et on lui a coupé la tête.

On a cru d'abord que c'était parce qu'il avait garanti la conduite de l'évêque de Patras, qui venait d'appeler les grecs aux armes, mais on a su depuis qu'il avait été décapité pour une autre cause, et que c'était pour avoir fait une traduction infidèle d'une lettre du prince Ipsilanti. Le grand seigneur, s'en étant assuré, a ordonné qu'il fût arrêté et exécuté sur le champ, et on dit même qu'il a voulu voir son supplice et qu'il s'est tenu derrière une fenêtre. d'où il l'apercevait. Une partie de sa famille a disparu et on croit qu'elle a été l'objet des recherches faites sur les bâtimens à Constantinople. Son frère, drogman de l'arsenal, est, dit-on, dans un état qui approche de la folie.

Plusieurs autres personnes ont été exécutées le mêmes jour à Constantinople et à Béchik-tasch.

La Porte avait reçu, le 14, les nouvelles les plus tranquillissantes de la Servie. Le prince Miloch, bien loin d'écouter un émissaire du prince Ipsilanti, lui a fait couper la tête.

Monsieur de Stroganoff avait appris à la Porte, quelques jours après, la soumission du prince Ipsilanti. Il pense que puisque la Russie ne peut pas l'admettre, il conviendrait que l'Autriche lui donnât un refuge, afin de le détourner par là d'aller en Morée. Elle est soulevée et le ministre de Russie en a eu la nouvelle par un courrier de Patras. J'avais voulu profiter de son retour pour écrire à nos consuls, mais ce courrier est encore ici avec mes paquets. J'ai appris que les consuls s'étaient entourés d'une garde ionienne et je suis rassuré par l'expérience locale de monsieur Pouqueville, sur le parti qu'il aura pris.

L'effet des nouvelles de la Morée n'a pas tardé à se faire sentir, le désordre a toujours été croissant depuis. Constantinople ressemblait à une ville assiégée, et l'on y entendait les décharges continuelles des armes à feu et le sifflement des balles qui ont tué et blessé du monde. Plusieurs rayas et même des francs ont été assassinés, et un plus grand nombre ont été volés. Ces accidens funestes sont tombés principalement sur les russes et les autrichiens, et le hasard nous en a préservés.

Les astrologues avaient annoncé au grand vézir que le 21 du mois serait un jour heureux pour son entrée. Il l'a fêté en conséquence ce jour-là, et il a paru être arrivé pour ordonner le supplice du patriarche. Il avait officié la nuit de Pâques à son église et, dans la matinée, il a été saisi et pendu près de son palais. Le grand vézir est allé se placer sur un tabouret auprès du cadavre qui était couvert d'un large écriteau. Ce supplice dégradant et inouï pour un patriarche, et cette exécution aussi odieuse qu'impolitique ont répandu une consternation générale et provoqueront bien des ressentimens.

Le patriarche était très âgé ; il a été remplacé par un métropolite, jeune et cité comme ayant du mérite. L'archevêque d'Ephèse a été pendu le même jour avec deux prélats.

Les décharges des armes à feu ont cessé tout à coup depuis le 23, d'après les ordres les plus sévères qui ont été publiés. On voit par cette cessation brusque que la Porte a des moyens de se faire obéir, lorsqu'elle veut les employer. Elle avait ordonné ces décharges continuelles pour effrayer les grecs, et elle y a mis fin lorsqu'elle a cru n'en avoir plus besoin. On doit espérer de voir diminuer le brigandage que le bruit des armes à feu excitait, et de voir augmenter la force répressive de la police, si le gouvernement veut lui donner de l'action. Le grand vézir l'a promis aux différentes légations.

Je l'ai fait complimenter et par monsieur Ducaurroy, qui lui a témoigné combien je comptais sur ses grandes qualités, pour ramener l'ordre et la sécurité.

Au milieu de tous les embarras, je n'ai pas oublié tous les soins que les intérêts particuliers de nos nationaux requéraient de ma part.

La fin des troubles des Principautés permit à la Porte de diriger ses efforts du côté de la Morée. Ceux qu'elle avait préparés vers le Danube devaient y porter ses forces, en campagnes et dans les places, à cent mille hommes. La direction de ces troupes n'a pas été suspendue, et je n'ai connaissance d'aucun ordre tendant à les ramener.

Le gouvernement a été déterminé à exciter le fanatisme et à armer la population par sa découverte d'un complot dont il ne connaissait pas tous les fils. Ces armes mises dans les mains de beaucoup de fanatiques et de brigands n'ont pu que causer des résultats funestes. Il ne suffit pas de les retirer, il faudrait encore calmer les esprits et c'est ce que le gouvernement ne cherchera pas à faire, tant qu'il croira avoir besoin du mouvement qu'il a excité, pour intimider ses ennemis et pour les opprimer.

Les pistolets et les poignards dont les turcs se servent sans opposition dans les rues de Constantinople exaltent leur orgueil et leur persuadent qu'ils ont vaincu les chrétiens, toutes les fois qu'ils ont tué un raya désarmé et laissé à leur faveur.

Je Vous prie . . .

Vicomte de Viella

P.S. (25 avril). On me dit à l'instant que le cadavre du patriarche a été traîné dans les rues du Fanal, couvert d'insultes par des juifs qui exécutaient les ordres de la Porte et jeté à la mer. C'est avec une profonde douleur que je transmets à Votre Excellence ces détails sur un pareil traitement.

A Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'Etat des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 82—85 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 26

Constantinopol, 24 aprilie 1821

Domnule baron,

La 16 ale lunii curente, prințul Costaki Moruzi, dragomanul Porții, s-a dus la reis efendi. A ieșit de acolo și îndată după aceea i-au fost legate miinile la spate, a fost dus câțiva pași mai departe, unde a fost decapitat.

S-a crezut mai întâi că el garantase comportarea episcopului de Patras, care tocmai chemase la arme pe greci, dar apoi s-a știut că a fost decapitat pentru alt motiv și anume fiindcă făcuse o traducere inexactă a unei scrisori de la prințul Ipsilanti. Sultanul convins de acest

lucru, a ordonat să fie arestat și executat imediat și se spune chiar că a ținut să vadă supliciu acestuia, stînd în spatele unei ferestre, de unde îl zărea. O parte din familia acestuia a dispărut și se crede că ea a fost obiectul cercetărilor făcute pe navele din Constantinopol. Fratele lui, dragoman al arsenalului, se află — după cum se spune — într-o stare vecină cu nebunia.

Multe alte persoane au fost executate în aceeași zi la Constantinopol și la Beşik-taş.

Poarta a primit la 14 aprilie, știri mai liniștitoare din Serbia. Principele Miloș, departe de a da ascultare emisarului prințului Ipsilanti, i-a tăiat capul.

Domnul Stroganov a comunicat după cîteva zile Porții supunerea prințului Ipsilanti. El se gîndește că, dat fiind că Rusia nu-l poate accepta, ar fi bine ca Austria să-i dea azil, pentru a-l împiedica în felul acesta de a se duce în Moreea. Această regiune s-a răscolat și ministrul Rusiei a primit știrea printr-un curier din Patras. Voisem să profit de întoarcerea acestuia, pentru a scrie consulilor noștri, dar curierul este încă aici cu pachetele mele. Am aflat : consuli s-au înconjurat de o gardă ioniană și sînt liniștit căci experiența la fața locului a domnului Pouqueville îi va arăta ce are de făcut.

Efectul știrilor din Moreea n-a întîrziat să se facă resimțit, dezordinea a sporit mereu de atunci încoace. Constantinopolul semăna cu un oraș asediat și se auzeau acolo descărcarea neconținută a armelor de foc și șuieratul gloanțelor, care au ucis și rănit oameni. Numeroase raiale și chiar europeni au fost asasinați și un număr încă și mai mare au fost prădați. Aceste accidente funeste au atins în special pe ruși și austrieci, pe noi ne-a ferit întîmplarea.

Astrologii anunțaseră marelui vizir că ziua de 21 a lunii va fi o zi fericită pentru intrarea lui în funcție. El a sărbătorit în consecință această zi și părea că venise pentru a ordona supliciu patriarhului. Acesta oficiase în noaptea de Paști în biserica sa, iar dimineața a fost prins și spînzurat lîngă palatul său. Marele vizir s-a dus să se așeze pe un taburet lîngă cadavru, care era acoperit de un anunț mare. Acest supliciu degradant și nemaiauzit pentru un patriarh și această execuție, pe cît de odioasă pe atît de lipsită de simț politic, au răspîndit o consternare generală și vor provoca multe resentimente.

Patriarhul era foarte bătrîn ; el a fost înlocuit cu un mitropolit tînăr și cunoscut ca merituos. Arhiepiscopul de Efes a fost spînzurat în aceeași zi împreună cu doi prelați.

Focurile de armă au încetat dintr-odată după 23 aprilie, în urma ordinelor celor mai severe care au fost publicate. Din această încetare bruscă se vede că Poarta are mijloace de a se face ascultată, atunci cînd vrea să le întrebuițeze. Ea ordonase aceste salve neconținute pentru a-i înspăimînta pe greci și le-a pus capăt cînd a socotit că nu mai are nevoie de ele.

Putem spera că vom vedea reducîndu-se tilhăriile pe care le stîrnea zgomotul armelor de foc și că vom vedea sporind forța represivă a poliției, dacă guvernul vrea să o pună în acțiune. Marele vizir a promis acest lucru diferitelor legații. I-am transmis omagiile mele și prin domnul Ducarroy, care i-a mărturisit cît de mult contam pe marile lui calități pentru a restabili ordinea și siguranța.

În mijlocul tuturor tulburărilor n-am uitat grijile pe care interesele particulare ale conaționalilor noștri le reclamau din partea mea.

Sfârșitul tulburărilor în Principate a permis Porții să-și dirijeze eforturile spre Moreea. Trupele pe care le pregătise spre Dunăre trebuie să fi atins, în campanii și garnizoane, cifra de 100 000 oameni. Direcția acestor trupe n-a fost schimbată și n-am cunoștință de vreun ordin care tinde să le readucă.

Guvernul a fost obligat să trezească fanatismul și să înarmeze populația din cauza descoperirii unui complot, ale cărui fire nu le cunoștea în întregime. Aceste arme puse în mâinile numeroșilor fanatici și tilhari n-au avut decât rezultate funeste. Nu este suficient să le retragă, ar mai fi trebui calmate spiritele, ceea ce guvernul nu va căuta să facă atîta timp cît va socoti că are nevoie de mișcarea pe care a stîrnit-o, pentru a intimida pe inamici și pentru a-i oprima.

Pistoalele și pumnalele de care se servesc turcii, fără a întîmpina rezistență, pe străzile Constantinopolului exaltă orgoliul lor și îi încredîntează că ei au învins pe creștini, ori de cîte ori au ucis o raia dezarmată și lăsată la mila lor.

Vă rog ...

Viconte de Viella

P.S. (25 aprilie). Chiar acum mi s-a spus că trupul neînsuflețit al patriarhului a fost tîrît pe străzile Fanarului, acoperit de insulte de către evrei, care executau ordinele Porții, și aruncat în mare. Cu profundă durere transmit Excelenței Voastre aceste amănunte despre un astfel de tratament.

Excelenței sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat al Afacerilor Externe

71

1821 aprilie [12]/24, București.

Eminenza Reverendissima,

Dall'ultima mia avrà l'eminenza vostra reverendissima, ben capito il doloroso, anzi lagrimevole, stato in cui ci troviamo. Un altro dettaglio, più preciso nell'ultimo ordinario lo drizzai a monsignor Ercolani, pregandolo a comunicarlo all'eminenza vostra reverendissima. Questo era segnato sotto il giorno 16 aprile; seguitando ora il modo storico, il giorno 17, alla fuga dei bojari, consoli, signori. e tutti quei che possedevano qualche effetto, partirono insieme 50 carri brasciovani, che è quanto dire, grande ognuno, come una casa di poveri artieri, ed altri, che doppo aver consumato quel poco che avevano, si risolvettero altrove cercarsi il vitto necessario. Quei che sono andati in caravana ben armati non sono stati spogliati, ma gl'altri di poco numero gl'hanno lasciati in camicia (da chi non si può mettere in carte) e questa fuga ogni giorno si aumenta. Queste circostanze tanto critiche hanno dato anche a me motivo di prender su miei religiosi qualche provvedimento. Il piano adunque è questo, che lasciato un solo sacerdote liguorino in Ciopple, gl'altri verranno meco fino ed Ermenstadt — 4 giorni distante di quà. e li rimanere fino, che le cose prenderanno qualche piega. Il padre parroco francescano con altro sacerdote scarriersi fine a Brasciove, o Corona, distante 3 giorni, ma pure in Germania, lasciando sempre un

sacerdote per quei pochissimi cattolici rimasti. Non conviene a me andare in Corona perchè da Ermenstadt parta la posta delle lettere, onde aver comunicazione con monseignor nunzio, ed abbocamento con i signori consuli là rifugiati. Non si verrà alla conclusione della partenza, se non saremmo necessitati dalla circostanza, quale, in caso diverso, ci condanerebbe d'imprudenza, rimanendo.

L'Ipsilanti intanto si è fortificato in Tergovest, paese in Vallachia, lontano due giorni de Bukarest, il Todoro di lui collega in Cotroscen, due ore di quà, vi sono ancora due altri capi con i suoi arnauti o siano soldati, che in tutti, credo non arrivino a 10 mila persone, essi sono nella massima di battersi con i turchi, per cui hanno mandato delle truppe d'uomini circa il Danubio; cosa faccino questi di male, è cosa incredibile. I turchi, al contrario, ricevono ordine dalla Porta di non passare per non rompere i patti con la Russia; si disse ultimamente, che il principe di Vallachia si era mosso da Constantinopoli con 4 basci ed armati per attaccarsi con gli insurgenti, vero si è che ancora non si sono veduti, e noi restiamo a tribolare tra il lutto ed il timore; ogni giorno saziamo morti, latrocinii, ed ognuno teme di escir di casa. Son pochi giorni, che l'imperatore Alessandro per organo dell'internunzio di Costantinopoli ha manifestato all'Ipsilanti i suoi più forti rimproveri, privandolo anche del generalato, della sua grazie, e protezzioni, e che se esso presto non avesse lasciato in pace, i due Principati di Vallachia e Moldavia, esso sarebbe stato spettatore di funeste conseguenze, che gli si andavano preparando, senza por mano alla sua difesa. Questa lettera fù presentata prima alla Porta, quindi ad Ipsilanti, se esso obbedirà, lo vedremo. In tanto la Russia rimprovera l'Ipsilanti, e la Porta non ardisce mandare le sue truppe. Se vienne per conseguenza, che se l'Ipsilanti non obbedisce, ed una forza superiore, non lo abbate, noi saremo vittime o della sua disperazione, o del suo trionfo [...] ¹.

A Vostra Eminenza Reverendissima

Gregoriano Bukarest, 24 aprile 1821 A. ed. O.S.
G. M. Molajoni

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Vatican, rola 65, c. 480—482 (Archivio di Sacra Congregazione per Evangelizzazione dei Popoli, Scritture Riferite nei Congressi, Bulgaria — Vallachia dall'anno 1816 all'anno 1822, vol 9, f. 538—539).

Eminență preavenerată,

Din ultima scrisoare eminența voastră preavenerată a aflat despre situația extrem de dureroasă și dificilă în care ne aflăm. Alte detalii mai precise am prezentat în scrisoarea adresată monseniorului Ercolani pe care l-am rugat să le comunice și eminenței voastre. Aceasta a fost trimisă în data de 16 aprilie. După aceea, în ziua de 17, a urmat fuga boierilor, consulilor, stăpinilor și tuturor celor care dispuneau de oarecare avere, ducînd cu ei 50 de care brașovenști, fiecare dintre ele fiind înalte cît o casă de meșteșugar sărac, iar alții, după ce și-au consumat puținul pe care-l mai aveau, s-au decis să caute în alte părți hrana necesară. Aceia care au pornit la drum în caravană bine înarmați, n-au fost jefuiți, dar ceilalți, puțini la număr, au fost lăsați în cămașă

(despre acest lucru nu se poate scrie). Fuga ia proporții în fiecare zi. Situația atât de critică m-a obligat să prevăd unele măsuri privitoare la credincioșii noștri. Am hotărît să lăsăm un preot ligurin la Cioplea, ceilalți vor merge cu mine la Sibiu, patru zile distanță de aici și vor rămîne acolo pînă cînd lucrurile vor lua o altă întorsătură. Parohul franciscan împreună cu un alt preot se vor deplasa pînă la Brașov sau Corona, 3 zile distanță de aici, dar tot în Austria, lăsînd tot timpul un slujitor pentru acei puțini catolici rămași aici. Nu-mi convine să merg la Brașov, deoarece de la Sibiu pleacă poșta, iar aceasta îmi permite să am comunicații cu nunțul și întrevederi cu domnii consuli refugiați acolo.

Nu vom decide plecarea decît în condițiile în care vom fi constrînși de împrejurări, dar nici nu dorim să fim apreciați ca imprudenți rămînînd pe loc.

Ipsilanti s-a fortificat între timp la Tîrgoviște, localitate din Țara Românească, iar Tudor și tovarășii lui, la Cotroceni, două ore de aici. Mai există încă două căpetenii cu arnăuții lor, soldați de meserie, care în total cred că nu ajung la zece mii de persoane. Ei sînt cei mai bine pregătiți să se lupte cu turcii, motiv pentru care au și trimis trupe aproape de Dunăre: ce nenorociri vor cauza și aceștia este incredibil. Turcii, din contra, primesc ordin de la Poartă să nu treacă peste fluviu, pentru a nu rupe relațiile cu Rusia. În ultimul timp se spune că domnul Țării Românești ar fi plecat din Constantinopol însoțit de 4 pașale și oameni înarmați pentru a se lupta cu insurgenții. Adevărul este că nu și-au făcut apariția pînă acum, iar noi ne chinuim între durere și teamă; în fiecare zi asistăm la omoruri, tîlhării și fiecare se teme să iasă din casă. Sînt puține zile de cînd împăratul Alexandru, prin intermediul internunțului de la Constantinopol, a comunicat înalta sa dezaprobare față de Ipsilanti, privindu-l de gradul de general, de grația și protecția sa, și dacă nu va lăsa în pace repede cele două Principate, ale Moldovei și Țării Românești, el va trebui să se aștepte la funestele consecințe care i se pregătesc, fără a recurge la apărare. Această scrisoare a fost prezentată mai întîi la Poartă și după aceea lui Ipsilanti. Vom vedea dacă acesta se va supune. Rusia l-a dezaprobat atît pe Ipsilanti cît și Turcia nu îndrăznește să trimită armatele sale. Dacă în urma acestora Ipsilanti nu s-ar supune și nici o forță superioară nu l-ar înfrînge, noi vom fi sau victimele deznădejdiei sale, sau ale triumfului său [...] ¹.

Eminenței voastre preă venerate

Stil gregorian, București, 24 aprilie 1821
G. M. Molajoni

¹ Măsurile luate pentru protejarea misionarilor.

Précis d'un mémoire du lieutenant colonel Pestel sur les événements les Principautés.

«Défense du prince Soutzo à l'égard de la conduite qu'il a tenue en Moldavie».

Le prince Michel Soutzo excuse la conduite qu'il a tenue lors que les troubles éclatèrent en Moldavie, par l'impossibilité dans laquelle il s'est trouvé de résister à la force prépondérante du parti d'Ipsilanti. La province n'avait alors que 300 arnautes de troupes effectives. Ce détachement peu considérable passe encore du côté des insurgés.

L'infériorité des moyens de résistance à la disposition du gouvernement moldave est d'autant plus manifeste que les boyards, composant le Divan actuel, malgré leur haine contre les grecs, ne se trouvent pas en état d'arrêter les progrès de l'armement fait à Yassy par quelques directeurs de la société secrète.

Le prince Soutzo aurait dû informer la Porte de l'entreprise qui se préparait en silence, — mais il n'a pu se déterminer à élever la première accusation contre ses compatriotes. Il croit avoir fait son devoir, en s'abstenant de toute participation directe aux projets d'Ipsilanti et en dirigeant tous ses soins vers l'unique objet d'alléger le fardeau qu'imposait à la Moldavie l'insurrection des grecs.

Les motifs qui ont déterminé le prince à quitter Yassy et à implorer un asile en Russie se reduisent aux trois points suivans :

1 L'anathème prononcé par le patriarche de Constantinople [et du consentement du Synode] contre Ipsilanti, contre lui-même, Soutzo, et contre tous ceux des insurgés qui ne rentreraient point dans l'obéissance envers la Porte, anathème qui exposait la sûreté personnelle de l'ex-hospodar s'il avait prolongé son séjour à Yassy.

2 La crainte des actes de vengeance que le gouvernement turc exerce toujours sur les personnes qui lui sont devenues suspectes.

3 La dissension qui règne parmi les boyards, et qui les empêche d'adopter un système de conduite positif et uniforme.

Mesures prises par le Divan provisoire

Le prince Soutzo, avant son départ de Yassy, a fait connaître qu'il confiait aux boyards les plus illustres le soin d'ériger un gouvernement provisoire [kaimakamia, lieutenance] pour la gestion des affaires de la province, jusqu'à nouvel ordre de la part du Sultan.

Les premiers rapports du Divan provisoire n'ont servi qu'à discréditer par tous les moyens possibles l'ex-hospodar auprès de la Porte.

Le gouvernement moldave a procédé ensuite à rendre leurs armes à plusieurs turcs qui se tenaient cachés. Une injure qu'un de ces hommes se permit à l'égard d'un grec porta ces derniers à une telle fureur que le Divan fut obligé de désarmer de nouveau les turcs, afin de sauver leur vie.

L'anathème prononcé contre les insurgés a été hautement proclamé par le Divan, et il a été donné l'ordre à tous les grecs, partisans de la révolte, de quitter la Moldavie. Mais ils n'en poursuivent pas moins leurs préparatifs de guerre, sous la direction de leurs inspecteurs ou ephores.

La mésintelligence qui règne parmi les boyards semble présager au pays les suites les plus funestes.

Leur conduite n'est combinée qu'à servir leurs propres intérêts, au mépris du bien-être public.

Les habitans de la Moldavie méridionale ont quitté leur demeure et vont errer d'un endroit à l'autre. Quelques-uns se sont déjà réfugiés en Russie. Et si le désordre continue à régner dans les provinces, il

est fort à craindre qu'une famine générale ne soit le résultat naturel de la cessation des travaux, et de l'abandon de la culture des champs.

La crainte qui agite les habitans des campagnes est fondée particulièrement sur les deux circonstances ci-après.

1 La position que les grecs ont prise à Galatz et à Fokchani par un détachement fort de 2 000 hommes et appuyé d'une flotille de 20 vaisseaux. Cette position paraît destinée à défendre l'entrée de la Moldavie et à entretenir les communications entre Bucarest et Yassy, afin que les détachemens de troupes formés dans cette dernière ville puissent suivre sans obstacle la marche du corps d'armée d'Ypsilanti. La flotille doit servir probablement à couper les communications des forteresses du Danube avec la Mer Noire.

2 La seconde cause de crainte se trouve fondée sur un acte de cruauté exercé par le pacha de Braïlow sur plusieurs moldaves qu'il a fait décapiter supposant qu'ils avaient averti les grecs de la construction d'un pont sur le Serète, ordonnée par le pacha : pont que la flotille grecque est parvenue à brûler.

Cet exemple de barbarie a fait une profonde impression sur les esprits. Et le Divan s'est en conséquence refusé à l'invitation que lui fut adressée par le pacha de Braïlow d'envoyer quelques députés pour aviser, d'un commun accord, aux moyens de rétablir l'ordre dans les Principautés.

On peut citer le trait suivant comme une preuve de la conduite vacillante et louche des boyards moldaves. Ils ont envoyé ces jours-ci une pétition à l'empereur d'Autriche, par laquelle ils font un brillant éloge de son consul, résidant à Yassy. Cette adresse ne sert pour ainsi dire que d'introduction à une autre pétition qu'ils ont résolu de soumettre à Sa Majesté Impériale et par laquelle ils solliciteront la protection immédiate et exclusive de l'Autriche. Cette dernière adresse n'a pas encore été transmise, mais incessamment il lui sera donné cours. Les boyards affirment que c'est le consul d'Autriche à Yassy lui-même qui les a invités à faire cette démarche. Mais ils avancent ce fait uniquement dans l'intention d'engager un plus grand nombre de leurs compatriotes à revêtir la dite adresse de leur signature : car il n'est guère probable que le consul ait pu les entraîner dans une conduite aussi vaine, aussi infructueuse et aussi contraire à la nature véritable des rapports existans.

Opérations du prince Ypsilanti

Les notions recueillies sur les opérations du prince Ypsilanti concourent à prouver qu'il avait effectué sa jonction à Bucarest avec Wladimiresko et Sawa, et qu'il avait pris son quartier général à Colentine, monastère situé non loin de la ville.

Ses forces réunies s'élevaient à 25 000 hommes, dont 5 à 6 mille hommes de cavalerie. Wladimiresko a, dit-on, 12 canons : et Ypsilanti jusqu'à 20 pièces.

Pendant sa marche de Fokchani à Bucarest le prince tenta d'engager le pacha de Braïlow à livrer bataille. A cet effet il envoya ses fourrageurs jusque sous les murs de la forteresse. Mais les forces étant trop inégales, le pacha évita le combat.

On prétend que Wladimiresko a quitté Bucarest pour se porter de nouveau en Petite Valachie, dans la vue de se rapprocher des

serviens, tandis qu'Ypsilanti irait à la rencontre du prince Callimachi, hospodar de Valachie, qui s'avance à la tête d'un détachement turc.

Il y a deux opinions différentes sur la marche des opérations ultérieures d'Ypsilanti.

1 Les uns supposent que les efforts du prince seront dirigés vers le but d'opérer sa jonction avec les troupes sous les ordres d'Ali Pacha. Cette opinion est fondée sur la circonstance que l'Epyre, la Thessalie, la Macédoine et la Morée sont remplies de grecs et que par conséquent le prince peut trouver infiniment plus de ressources et de chances de succès dans ces belles provinces de l'ancienne Grèce que ne peuvent lui en offrir des pays entièrement étrangers à sa cause.

La plus grande difficulté que présenterait ce plan d'opération serait le passage du Danube. Mais on affirme que le prince a pourvu aux moyens de vaincre cet obstacle et qu'il a lieu de se promettre un heureux succès.

2 D'autres prétendent que les troupes d'Ali Pacha continueront à agir séparément au midi de la Grèce, tandis qu'Ypsilanti poursuivra ses opérations dans les provinces septentrionales, mais qu'il tâcheront de rallier à la cause commune les serviens et les bulgares.

Cette hypothèse s'étaye des ressources matérielles qu'offre la Moldavie et la Valachie — pays riches en toute sorte de produits de nécessité première et qui ont pourvu jusqu'à présent aux besoins de la capitale.

La cessation de ces approvisionnements deviendrait en outre d'autant plus sensible à la capitale, que les grecs, supérieurs aux turcs par leur force maritime pourraient encore leur enlever les communications par mer.

Toutefois cette dernière opinion paraît fondée sur un calcul de moyens fort au-dessus des ressources, actuellement à la disposition du prince.

C'est pourquoi il semble qu'il faut ajouter plus de foi aux nouvelles qui indiquent le projet d'Ypsilanti de passer le Danube et d'entrer en Epyre et dans la Thessalie.

Des forces turques

Le pacha de Brailow a transmis au divan de Moldavie copie d'un firman du sultan, qui le nomme séraskir ou commandant en chef des armées dans les forteresses du Danube et dans les deux principautés. Le commandant est nommé ; ne manquent plus que les troupes ! En effet, les garnisons des forteresses sont très peu considérables. Et les habitants qui doivent entrer dans la formation de l'armée ne sont aucun moment disposés à prendre service. On a même entendu dire aux habitants de Brailow qu'ils leur était indifférent à qui la province serait soumise. Car l'exemple de la Crimée leur a prouvé que la Russie n'interdit pas à ses sujets ottomans l'exercice de leur culte. Le point essentiel une fois réglé le reste leur paraît de moins d'importance.

Après cela, le séraskir aura de la difficulté à rassembler une armée bien nombreuse.

La garnison de Widdin s'élève peut-être à 5—6 mille hommes. Celle des autres forteresses est presque nulle.

Les fortifications sur la ligne du Danube, dont il a été question dans plusieurs rapports, se bornent au rétablissement des ouvrages déjà existans, mais tombés en ruine, par une longue négligence.

Les bulgares n'ont fait jusqu'à présent aucun mouvement. Les turcs continuent à les désarmer. On n'a pas de nouvelles des serviens.

Opérations d'Ali pacha

Ali pacha avait traité les grecs et surtout les sulliotes avec trop de cruauté pour pouvoir compter sur leur appui. Mais le commandant en chef des troupes turques ayant fait couper la tête à plusieurs habitans du pays, Ali pacha sut profiter de cette circonstance pour renforcer son parti. Au mois de février, son armée s'élevait déjà à 30 mille hommes. Les turcs ont été forcés de lever le siège de Janina et de se retirer sur Larissa. Depuis le commencement du mois de février, on n'a plus reçu de nouvelles positives. On prétend qu'Ali pacha est resté à Janina, mais que les grecs continuent à combattre les turcs et qu'Ali pacha leur fournit de l'artillerie et de l'argent. Leur armée peut grossir bientôt d'une manière formidable, vu que la Morée, d'après des informations dignes de foi, a pris les armes et que les forces de l'Epyre et de la Macédoine peuvent lui prêter de nouveaux renforts.

C'est Maynou-Bey qu'on croit appelé à commander l'insurrection de la Morée. Les mainotes, ou habitans des montagnes, sont un peuple guerrier qui ne s'est jamais entièrement soumis au joug ottoman. On dit que déjà le sang a été répandu dans ces contrées. Les îles de l'Archipel arment une flotille nombreuse. Toutes ces forces réunies doivent être placées sous les ordres de Mainy-bey ou du prince Caradja, ex-hospodar de la Valachie.

Événemens de Constantinople

A Constantinople on a tranché la tête à beaucoup de grecs, parmi lesquels on nomme quarante évêques. Tous les parens et adhérens de Soutzo ont péri. On raconte que les grecs sont enlevés, mis à la torture et décapités sans aucune procédure judiciaire quelconque. Ces événemens lugubres augmentent encore le mécontentement des grecs à l'égard des éphores de la société secrète à Constantinople. On compte parmi ce nombre un certain Mawro, qui est récemment arrivé à Odessa avec toute sa famille.

On prétend que, d'après le plan de la société, une révolte générale à Constantinople devait coïncider avec l'entrée du prince Ypsilanti à Jassy. A cet effet 30 000 grecs avaient été réunis à Constantinople et placés sous la direction de trois éphores. Chacun de ces trois détachemens avait une destination particulière à remplir. L'un devait occuper l'arsenal, l'autre devait s'emparer du palais du sultan. En outre, pour faciliter l'exécution de ce plan, et pour augmenter le trouble, la capitale devait être livrée aux flammes.

Tout était prêt et l'on n'attendait plus que l'ordre des éphores. Ypsilanti, après son arrivée à Jassy, expédia immédiatement un courrier à Constantinople pour donner le signal de la révolte.

Mais les éphores, auxquels cette communication fut adressée, craignant de perdre tout leur bien par l'incendie et l'émeute générale, ne donnèrent aucune publicité à l'avis qu'ils venaient de recevoir et

gardèrent le silence pendant deux semaines, intervalle qu'ils employèrent à régler leurs affaires, à embarquer leurs effets les plus précieux et à se sauver eux-mêmes de Constantinople.

Pendant ce tems, les nouvelles de l'insurrection en Moldavie avaient été reçues par le gouvernement. Le prince Callimachi et quelques autres personnes des premières familles informèrent la Porte de la trame ourdie par la société secrète. Et lorsque les grecs demandèrent aux éphores d'entrer en action, il n'en était plus tems. C'est alors que commencèrent les persécutions et les assassinats qui ont déjà frappé tant de victimes.

Préparatifs de guerre du gouvernement ottoman, raison qui s'oppose à son succès

Malgré ce revers éprouvé par les insurgés, le gouvernement turc ne réussit pas encore à rassembler des forces assez considérables pour combattre la révolte.

Une des causes principales de ce retard c'est la dissension qui règne parmi les ministres et les grands fonctionnaires de la Porte.

En outre, Halep-effendi, favori du sultan, a fait introduire, il y a quelques années, un nouveau système d'administration, qui devient aujourd'hui un des plus grands obstacles aux mesures de défense que la Porte est forcée de prendre.

Ce changement qu'on a fait subir au système politique du gouvernement ottoman, consiste dans l'abolition des *ayanes*. Autrefois les provinces européennes de l'empire étaient gouvernées en plus grande partie par des fonctionnaires, nommés par la Porte, mais choisis dans ces provinces mêmes. On appelait ces fonctionnaires *ayanes*. Gouvernant pendant longtems leurs pays, et contractant ainsi de vastes liaisons avec les habitans les plus opulens, les *ayanes* étaient en état, moyennant leurs propres richesses ou leur crédit, de rassembler, en cas de besoin, de nombreuses armées.

Cette circonstance les engageait aussi à se soulever contre la Porte, et à limiter son pouvoir.

Afin d'éloigner le retour de pareils dangers, les *ayanes* furent abolis, les revenus de leurs charges versés dans la caisse du Sultan et le gouvernement des provinces confié à des pachas, choisis dans d'autres pays. En outre, on adopta le principe de les changer aussi souvent que possible.

L'intention de la Porte fut ainsi remplie. Elle se voyait à l'abri du danger des rébellions. Mais, ne possédant pas de troupes régulières, elle avait en même tems fait tarir la source la plus abondante de ses forces militaires.

D'un côté, les pachas n'ont plus les mêmes ressources dont pouvaient disposer les *ayanes*. De l'autre, les habitans des provinces se trouvent plus opprimés par les gouverneurs choisis d'après le système actuel.

Telles sont les causes qui entravent les préparatifs de guerre du gouvernement ottoman.

Il faut ajouter ici une dernière observation sur les projets que forment les grecs pour l'avenir, en cas d'un plein succès. D'après les notions qu'on a pu recueillir à ce sujet, il paraît que la Grèce devait alors être organisée d'après le modèle des Etats-Unis de l'Amérique, en

forme d'une république fédérale. Chaque province aurait son administration et ses lois particulières, toutes seraient unies, dans leurs rapports politiques, par un lien fédératif. Cette idée paraît fondée sur la diversité qui règne parmi les différentes peuplades d'origine grecque, à l'égard de leurs mœurs, de leurs habitudes, de leurs connaissances et de leur manière de penser.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 140—169 (Centralnyj Gosudarstvennyj Archiv Drevnih Aktov, fond nr. 1 261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2 581.

Rezumat al unui memoriu al locotenent-colonelului Pestel asupra evenimentelor din Principate.

„Apărarea prințului Suțu cu privire la conduita sa în Moldova“

Prințul Mihail Suțu își motivează conduita pe care a avut-o atunci cînd au izbucnit tulburările în Moldova, prin imposibilitatea în care s-a aflat de a rezista forței superioare a partidei lui Ipsilanti. Provincia n-avea atunci decît 300 de arnăuți ca trupe efective. Acest detașament puțin numeros a trecut și el de partea insurgenților.

Inferioritatea mijloacelor de rezistență aflate la dispoziția guvernului moldovean este cu atît mai evidentă cu cît boierii care formează actualul Divan, în ciuda urii lor față de greci, nu sînt în stare să oprească progresele înarmării făcute la Iași de cîțiva conducători ai societății secrete.

Prințul Suțu ar fi trebuit să informeze Poarta despre acțiunea care se pregătea pe tăcute, dar el n-a putut să se hotărască să aducă prima acuzație împotriva compatrioților săi. El crede că și-a făcut datoria abținîndu-se de la orice participare directă la proiectele lui Ipsilanti și îndreptîndu-și toate preocupările spre unicul scop de a micșora povara pe care o impunea Moldovei răscoala grecilor.

Motivele care l-au determinat pe prinț să părăsească Iașul și să ceară azil în Rusia se reduc la următoarele trei puncte :

1 Blestemul pronunțat de patriarhul Constantinopolului (și cu consimțămîntul Sinodului) împotriva lui Ipsilanti, împotriva lui Suțu însuși, și împotriva tuturor acelorora dintre răzvrătiți care nu ar reveni la supunerea față de Poartă, blestem care pune în pericol securitatea personală a fostului domn dacă și-ar fi prelungit șederea la Iași.

2 Teamă de acte de răzbunare pe care guvernul turc le exercită totdeauna asupra persoanelor care i-au devenit suspecte.

3 Disensiunea care domnește printre boieri și care îi împiedică să adopte o conduită pozitivă și uniformă.

Măsuri luate de Divanul provizoriu

Prințul Suțu, înainte de plecarea sa de la Iași, a făcut cunoscut că încredințează celor mai renumiți boieri, grija de a forma un guvern provizoriu (căimacamie, locotenență), pentru administrarea treburilor provinciei pînă la noi ordine din partea sultanului.

Primele rapoarte ale Divanului provizoriu n-au făcut altceva decît să discrediteze prin toate mijloacele posibile pe fostul domn pe lîngă Poartă.

Guvernul moldovean a procedat apoi la restituirea armelor mai multor turci care stăteau ascunși. O insultă pe care unul din acești

oameni și-a permis-o față de un grec i-a dus pe aceștia din urmă la o asemenea furie că divanul a fost obligat să-i dezarmeze din nou pe turci spre a le salva viața.

Blestemul pronunțat împotriva insurgenților a fost făcut public de către Divan și s-a dat ordin tuturor grecilor — partizani ai răscoalei, să părăsească Moldova. Dar ei au continuat pregătirile de război sub conducerea inspectorilor sau eforilor lor.

Neînțelegerea care domnește printre boieri pare să prevestească țării urmările cele mai funeste. Atitudinea lor nu e destinată decât să servească propriile lor interese în dauna binelui public.

Locuitorii Moldovei de Sud și-au părăsit locuințele și rățăesc dintr-un loc în altul. Unii s-au refugiat deja în Rusia. Și dacă dezordinea continuă să domnească în provincii este de temut că o foamete generală o să fie rezultatul firesc al încetării lucrului și al părăsirii cultivării pământului.

Teama care agită pe locuitorii satelor se întemeiază în special pe două împrejurări de mai jos :

1 Poziția pe care grecii au ocupat-o la Galați și Focșani printr-un detașament puternic de 2000 de oameni și sprijinit de o flotilă de 20 vase. Această poziție părea să fie destinată să apere intrarea în Moldova și să întrețină comunicațiile dintre București și Iași, pentru ca detașamentele de trupe formate în acest ultim oraș să poată urma, fără obstacol, marșul corpului de armată a lui Ipsilanti. Flotila trebuie să servească probabil pentru a tăia comunicațiile fortărețelor Dunării cu Marea Neagră.

2 Al doilea motiv de teamă e bazat pe un act de cruzime exercitat de pașa de la Brăila asupra mai multor moldoveni pe care i-a decapitat presupunând că i-ar fi avertizat pe greci de construcția unui pod pe Siret, ordonată de pașa — pod pe care flotila greacă a reușit să-l ardă.

Acest exemplu de barbarie a impresionat profund spiritele. Și divanul, în consecință, a refuzat invitația ce i-a fost adresată de pașa de la Brăila, de a trimite câțiva deputați pentru a hotări de comun acord mijloacele de restabilire a ordinii în Principate.

Următoarea împrejurare este o dovadă a purtării schimbătoare și piezișe a boierilor moldoveni. Ei au trimis recent o petiție împăratului Austriei în care au adus un strălucit elogiu consulului ei, rezident la Iași. Această comunicare nu servește ca să spunem așa decât ca introducere la altă petiție pe care au hotărât să o supună Maiestății Sale imperiale și prin care vor cere protecția imediată și exclusivă a Austriei. Această ultimă cerere n-a fost încă transmisă, dar i se va da curs neîntârziat. Boierii afirmă că însuși consulul Austriei la Iași i-a îndemnat să facă acest demers. Dar ei prezintă acest fapt doar în intenția de a angaja un număr cât mai mare de compatrioți de-ai lor să-și pună semnătura pe cererea mai sus pomenită, căci este puțin probabil ca acest consul să-i fi îndemnat la o purtare atât de iluzorie, atât de infructuoasă și atât de contrarie naturii reale a raporturilor existente.

Operațiunile prințului Ipsilanti

Datele culese asupra operațiunilor prințului Ipsilanti concură în a dovedi că el a efectuat joncțiunea sa la București cu Vladimirescu și Sava și că și-a stabilit cartierul general la Colentina — mănăstire situată nu departe de oraș.

Forțele sale reunite se ridicau la 25 000 de oameni din care 5—6 mii oameni la cavalerie. Vladimirescu are, se spune, 12 tunuri și Ipsilanti pînă la 20 de bucăți.

În timpul marșului său de la Focșani la București a încercat să-l angajeze în luptă pe pașa de Brăila, în acest sens i-a trimis pe inten-denții săi pînă la zidurile fortăreței. Dar forțele fiind prea inegale, pașa a evitat lupta.

Se pretinde că Vladimirescu a părăsit Bucureștiul pentru a se duce din nou în Oltenia, cu scopul de a se apropia de sîrbi, în timp ce Ipsilanti ar merge în întîmpinarea prințului Callimachi, domn al Țării Românești, care înaintează în fruntea unui detașament turc.

Există două opinii diferite asupra mersului operațiilor ulterioare ale lui Ipsilanti.

1 Unii presupun că eforturile prințului vor fi îndreptate spre a opera joncțiunea sa cu trupele sub ordinele lui Ali pașa. Această părere este bazată pe împrejurarea că Epirul, Tesalia, Macedonia și Moreea sînt pline de greci și că prin urmare prințul poate găsi infinit mai multe resurse și șanse de succes în aceste frumoase provincii ale vechii Grecii, decît îi pot oferi țări cu totul străine cauzei sale.

Cea mai mare dificultate pe care ar reprezenta-o acest plan de operațiune ar fi trecerea Dunării. Dar se afirmă că prințul a luat măsuri de prevedere pentru a învinge acest obstacol și are motive să-și promită un frumos succes.

2 Alții pretind că trupele lui Ali pașa vor continua să acționeze separat în sudul Greciei în timp ce Ipsilanti va continua operațiile sale în provinciile din Nord, dar că ei se vor strădui să-și alătore la cauza comună pe sîrbi și pe bulgari.

Această ipoteză se sprijină pe resursele materiale pe care le oferă Moldova și Valahia — țări bogate în tot felul de produse de primă necesitate care au satisfăcut pînă acum nevoile capitalei [otomane].

Mai mult, încetarea acestei aprovizionări ar deveni dureroasă cu atît mai evident pentru capitală, cu cît grecii, superiori turcilor prin forța lor maritimă, ar putea să le răpească și comunicațiile pe mare.

Pe de altă parte, această ultimă părere pare întemeiată pe o apreciere a mijloacelor cu mult sub nivelul resurselor actuale aflate la dispoziția Prințului.

Din această cauză se pare că trebuie să acordăm mai multă crezare știrilor care semnalează proiectul lui Ipsilanti de a trece Dunărea și de a intra în Epir și în Tesalia.

Forțe turcești

Pașa din Brăila a transmis Divanului Moldovei copia unui firman al sultanului care îl numește seraskier sau comandant șef al armatei din fortărețele de pe Dunăre și în cele două Principate. Comandan-tul este numit — nu lipsesc decît trupele! De fapt garnizoanele fortă-rețelor sînt foarte puțin numeroase și locuitorii care trebuie să intre în cadrele armatei nu sînt deloc dispuși să activeze. S-a auzit, chiar, că locuitorilor Brăilei le-ar fi indiferent cui va fi supusă provincia. Căci exemplul Crimei le-a dovedit că Rusia nu interzice supușilor săi turci exercitarea cultului lor. Punctul esențial odată reglementat, restul le-ar părea de mai mică importanță.

După aceasta seraskierul va avea greutate în adunarea unei armate mai numeroase.

Garnizoana Vidinului se ridică la aproape 5—6 mii de oameni. Cele ale altor fortărețe sînt aproape nule.

Fortificațiile pe linia Dunării, de care a fost vorba în mai multe rapoarte, se limitează la refacerea lucrărilor deja existente dar căzute în ruină din cauza neglijenței îndelungate.

Bulgarii n-au făcut pînă în prezent nici o mișcare. Turcii continuă să-i dezarmeze. Nu există știri despre sirbi.

Operațiunile lui Ali pașa

Ali pașa îi tratase pe greci și mai ales pe sulioți cu prea multă cruzime pentru a putea conta pe sprijinul lor. Dar șeful trupelor turcești tăind capul mai multor locuitori ai țării, Ali pașa a știut să profite de această împrejurare pentru a-și întări poziția. În luna februarie armata sa se ridica deja la 30 de mii de oameni. Turcii au fost forțați să ridice asediul împotriva Ianinei și să se retragă pe Larisa. De la începutul lunii februarie nu s-au mai primit știri concrete. Se crede că Ali pașa a rămas la Ianina, dar că grecii continuă să-i combată pe turci și că Ali pașa le furnizează artilerie și bani. Armata lor poate să crească în curînd într-un mod spectaculos avînd în vedere că Moreea, potrivit unor informații demne de crezare, a pus mîna pe arme și că forțele din Epir și Macedonia le pot acorda noi întăriri.

Se crede că Maynou bey este acela care a fost numit să comande insurecția din Moreea. Mainoții sau locuitorii munților sînt un popor războinic care nu s-a supus niciodată în întregime jugului otoman. Se spune că s-a vărsat deja sînge în aceste ținuturi. Insulele Arhipelagului înarmează o flotilă numeroasă. Toate aceste forțe reunite trebuie să fie puse sub ordinele lui Mainy bey sau prințului Caragea, fost domn al Țării Românești.

Evenimentele de la Constantinopol

La Constantinopol s-a tăiat capul multor greci, printre care se numără 40 de episcopi. Toate rudele și partizanii lui Suțu au pierit. Se spune că grecii sînt ridicați, supuși la tortură și decapitați fără nici o procedură judiciară. Aceste evenimente lugubre sporesc și mai mult nemulțumirea grecilor față de eforii societății secrete de la Constantinopol. Printre aceștia se numără un oarecare Mavro care a sosit recent la Odesa cu toată familia sa. Se crede că potrivit planului societății o revoltă generală la Constantinopol trebuia să coincidă cu intrarea prințului Ipsilanti la Iași. În acest sens 30 000 de greci au fost adunați la Constantinopol și puși sub conducerea a trei efori. Fiecare din aceste trei detașamente avea o misiune specială de îndeplinit. Unul trebuia să ocupe Arsenalul, altul trebuia să pună stăpînire pe palatul sultanului. În plus, pentru a ușura executarea acestui plan și pentru a mări tulburarea, capitala trebuia să fie incendiată.

Totul era gata și nu se aștepta decît ordinul eforilor. Ipsilanti, după sosirea sa la Iași, a expedit imediat un curier la Constantinopol pentru a da semnalul revoltei. Dar eforii, cărora această comunicare le-a fost adresată, temîndu-se de pierderea avutului în incendiul și răzmerița generală, nu au dat publicității înștiințarea, pe care au primit-o și au

păstrat tăcerea timp de două săptămîni, interval pe care l-au folosit să-și reglementeze afacerile proprii, să-și îmbarce lucrurile cele mai prețioase și să se salveze ei înșiși din Constantinopol.

În acest timp vestea insurecției din Moldova fusese primită de guvern. Prințul Calimachi și alte cîteva persoane din familii din rîndul celor mai de vază au informat Poarta despre uneltirea urzită de societatea secretă. Și atunci cînd grecii au cerut eforilor să intre în acțiune n-a mai fost timp. Atunci au început persecuțiile și asasinatele care au lovit atîtea victime.

Pregătirile de război ale guvernului otoman, motivul care se opune succeselor sale

În ciuda acestui eșec încercat de insurgenți, guvernul turc nu a reușit încă să-și adune forțe de ajuns de numeroase pentru a înăbuși revolta.

Una din cauzele principale ale acestei întîrzieri este neînțelegerea care domnește printre miniștri și marii funcționari ai Porții.

În plus, Halep efendi, favorit al sultanului, a introdus acum cîteva ani un nou sistem de administrație care a devenit azi unul din cele mai mari obstacole în fața măsurilor de apărare pe care Poarta este forțată să le ia.

Această schimbare pe care a suferit-o sistemul politic al conducerii otomane constă în abolirea aianilor. Altă dată provinciile europene ale imperiului erau guvernate în cea mai mare parte de funcționarii numiți de Poartă, dar aleși chiar din aceste provincii. Acești funcționari se numeau aiani. Guvernînd timp îndelungat provinciile lor și contractînd astfel vaste legături cu locuitorii cei mai bogați, aianii erau în stare, prin intermediul propriilor lor averi sau al creditului lor, să adune, în caz de nevoie, armate numeroase. Această împrejurare îi angaja de asemenea să se ridice împotriva Porții și să-i limiteze puterea.

Spre a împiedica reîntoarcerea unor astfel de pericole, aianii au fost aboliți, veniturile funcțiilor vărsate în vistieria sultanului și guvernarea provinciilor încredințată unor pașale alese din alte provincii. În plus, s-a adoptat principiul de a-i schimba cît mai des posibil.

Intenția Porții a fost astfel îndeplinită. Ea se vedea la adăpost de pericolul revoltelor. Dar neposedînd trupe regulate, ea a făcut în același timp să-i sece sursa cea mai abundentă a forțelor sale militare.

Pe de o parte, pașalele nu mai au aceleași resurse de care puteau să dispună aianii. Pe de altă parte, locuitorii provinciilor sînt mai opriți de guvernatorii aleși după sistemul actual.

Acestea sînt cauzele care împiedică pregătirile de război ale guvernului otoman.

Trebuie adăugată aici o ultimă observație asupra proiectelor pe care le formulează grecii pentru viitor — în cazul unui succes deplin. Potrivit știrilor care au putut fi obținute pe această temă, Grecia ar trebui să fie organizată după modelul Statelor Unite ale Americii, sub forma unei republicii federale. Fiecare provincie ar avea administrația și legile sale specifice — toate ar fi unite în raporturile lor politice printr-o legătură federală. Această idee pare fondată pe diversitatea care domnește printre diferitele populații de origine greacă referitor la moravurile, obiceiurile, cunoștințele și felul lor de a gîndi.

Die hochverehrliche Weisung von 17-ten hatte ich am 25-ten d.M. zu erhalten die Ehre. Der meiner Entfernung bei Annäherung der unrechtmässigen Gewalten huldvoll ertheilte gnädigster Beyfall erheischt meinen ehrerbietigsten Dank eben so sehr als die bey dieser Gelegenheit erlassenen ämtlichen Belehungen und erfreulichen Mittheilungen über die glückliche und entscheidende Wendung der Angelegenheiten in Piemont. Ich habe ungesäumt dem k.k. Agentie-Cancelliere in Bukurest aufgetragen diese Nachrichten so viel möglich im Fürstenthume zu verbreiten.

Den fernern bis zum 25-ten dieses M. reichenden Anzeigen dieses letztern zufolge, war am 21-ten ein sicherer Caminar Aleco als Abgesandter des Fürstlichen Herrn Caimacams aus Giurgewo in Begleitung zweyer Türken in Gustinar beym Thodorischen Vorposten-Commando angelangt, von wo er zuerst unter einiger Bedeckung nach dem Kloster Cotrotsceni zum Wladimiresco und dann am 23-ten von letzterem, unter einer Escorte von 400 Mann, nach der Residenz des Metropolitens gebracht wurde. Alldort geschah vom besagten Caminar nochmals die Mittheilung von dem schon bekannt gewordenen durch den Patriarchen von Constantinopel gegen die Rebellen erlassenen Anathema — und von selben zugleich den Bojaren den Rath ertheilt sich bittweise an den Pascha von Giurgewo zu wenden, damit dieser Befehlshaber einen türkischen Effendy als Commissaire zur Vernehmung der Forderungen des Wallachischen Volkes und seiner Vertreter nach Bukarest senden möge. Dieser Vorschlag wurde zwar angenommen, jedoch drang Thodor darauf, dass auch von dem Metropolitens, sowohl als sämtlichen in der Hauptstadt noch anwesenden Bojaren das — dem ertheilten Rath zufolge — an den gedachten Pascha abzufassende Gesuchsschreiben unterzeichnet und die Forderungen des Volkes einverständlich mit ihm (Thodor) unterstützt werden. Allein da unter den von Thodor Wladimiresco angesprochenen Vorrechten vor allem andern darauf angetragen wird, dass künftighin die Würde eines Hospodar's der Wallachey nicht mehr von Griechen bekleidet werden, oder aber falls dieser Punct nicht benehmigt würde, solche griechische Fürsten in Constantinopel oder Rustschuk residiren sollten: so wagten es die Bojaren und der Metropolit nicht, das gedachte Gesuch, ohne gehörige Vorsicht und Verwahrung, zu unterzeichnen. Selbe erklärten demnach vorher mündlich in einer Versammlung bey dem Caminar Aleco, zu welcher man den Udritzky¹ als Zeuge gebeten hatte, das alle Schritte, welche von Thodor dem Anscheine nach einverständlich mit ihnen gegen die Pforte gemacht werden, als ohne ihrem freyen Willen und bloss erzwungenerweise geschehen, anzusehen seyen. Erst nachdem sich die Bojaren durch diese Protestation verwahrt hatten, willigten sie in den Beschluss, das nach Todor's Angabe abgefasste Schreiben durch den besagten Abgesandten des Caimacams an den Pascha von Giurgewo abgehen zu machen.

Ypsilanti fährt fort sich in Tyrgowiste zu verschanzen. Mehr als 600 Landleute werden durch Gewalt gezwungen, an diesen Befestigungen zu arbeiten. In Handstampfen wird Schiesspulver bereitet. Eisen wird in Stücke gehauen und zu Kartätschen verwendet, es werden unausgesetzt Kugeln gegossen und alle Schmiede sind mit Verfertigung von Picken und Lanzen beschäftigt. Von den zu Tyrgowiste ansässigen Kaufleuten werden gegen Empfangsscheine Tücher zur Equipirung der

Mannschaft genommen. Eine Truppen-Abtheilung unter dem Befehl des Obersten Duca ist nach Plojescht, eine andere unter jenem der Capitaine Iordaki und Farmaki nach Kimpolung verlegt worden. Diese Rüstungen lassen auf die beabsichtigte Vertheidigung und Behauptung im Gebirge von Seiten der Insurgenten schliessen.

Th. Wladimiresco — der sich fortan von Ypsilanti getrennt hält und für sich allein zu handeln scheint — hat in den fünf Districten der kleinen Wallachey auf alle jene Luderl, die nicht zwey Mann zu seinem Truppenkorps stellen, einer Steuer von 40 Piaster gelegt. Durch diese Massregel wird seine Volksmacht bedeutend vermehrt. Tismana, Csintsareni, Motru, Kula² und andere Klöster sind mit einer grossen Menge von Lebensmittelvorräthen versehen. Dagegen ward Cotritseni, gegenwärtiges Hauptquartier des Thodor, gar nicht verproviantirt. Woraus sich beynahe mit Bestimmtheit vermuthen lässt, dass selber, im Falle seine Unterhandlungen mit der Pforte zu keiner zeitlichen Beilegung führen sollten, sich von Bukurest weg dem Gebirge zurückziehen werde.

Aus dem in Übersetzung gehorsamst angebogenen Schreiben des Caimacams Vogoridy an Udrizky werden Euer Durchlaucht die den türkischen Befehlshabern an der Donau von der Pforte anbefohlene Einrückung in die Wallachey zu ersehen geruhen, welche auch schon an mehreren Puncten wirklich vor sich gegangen seyn soll.

Der Eingang sowohl, als die Nachschrift des ebenerwähnten Schreibens lässt beynahe keinen Zweifel mehr übrig an dem Ungrunde und der Nichtigkeit des verbreiteten gehässigen Gerüchts von der Ermordung so vieler siebenbürgischen Schafökonomen. Mehrere ansehnliche Anhänger des Ypsilanti und Theilnehmer seiner Unternehmung haben sich bereits unter der Hand an Udrizky mit der Anfrage gewendet, ob ihnen nicht von ihm auf ihr Ansuchen Pässe zur Reise durch die k.k. Staaten ertheilt werden dürften. Udrizky hat sich für diesen eintretenden Fall die nöthigen Belehrungen von mir erbeten und ich habe ihm aufgetragen, bey einer wiederholten Anfrage zu erklären, dass, da er der gegenwärtigen Lage der Dinge in der Wallachey sich nicht als öffentlicher Beamter, sondern als blosser Privatmann (wie die hochverehrliche Weisung vom 17ten April, sowohl als meine ihm ertheilten Verhaltens-Instructionen es ihm zur Pflicht machen) ansehen müsse, so sey er nicht berechtigt, weder Reisepässe noch sonstige öffentliche Urkunden auszufertigen, jedoch stehe es ihnen frey, dies diesfalls bey ihrer Ankunft an der kaiserlich österreichischen Gränze sich an die betreffenden Civil- und Militair Behörden zu wenden, welche in Gemässheit der hohen Vorschriften und Weisungen das Nöthige zu verfügen wissen werden. Ich habe nicht ermangelt, den commandirenden Herrn Generalen von Schustekkh von diesem Umstande zu unterrichten, damit selber die erforderlichen Verfügungen für den Fall des Übertritts flüchtiger Rebellen zu treffen im Stande seyn möge.

Schliesslich nehme ich mir die Freyheit, zwey in Bukurest in Druck erschienene und umlaufende Flugschriften allhier beizufügen, wovon die eine einen Aufruf³ an das griechische und wallachische Volk enthält, die andere aber, deren Übersetzung beyliegt, ein gegen Herrn v. Pini abgefasstes Schandgedicht⁴ ist, das von den grässlichsten Verwünschungen und Anklagen überströmt, zu welchen dieser Consul durch sein Betragen während der Regierung des letztverstorbenen

Fürsten und durch die zum Theil nicht ganz ungegründeten Beschuldigungen einigen Anlass gegeben haben mag.

Haus-, Hof-und Staatsarchiv Wien. Staatenabteilungen Moldau-Walachei. Apud Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 675—677.

Prea cinstita instrucțiune din 17 am avut onoarea să o primesc la 25 ale lunii curente.

Aduc mulțumirile mele prea supuse pentru aprobarea pe care ați binevoit să o acordați plecării din București la apropierea unor forțe nelegale, precum și pentru instrucțiunile oficiale date cu această ocazie, ca și pentru comunicările îmbucurătoare privind întorsătura fericită și hotărâtoare a afacerilor din Piemont. Am dat imediat sarcină cancelistului agenției cezaro-crăiești din București să difuzeze cât mai mult posibil aceste vești în Principat.

După rapoartele acestuia din urmă, care merg pînă la 25 ale lunii curente, pe ziua de 21 a sosit la Gostinari, la comandamentul de avangposturi al lui Tudor un oarecare căminar Alecu, în calitate de trimis al caimacamilor principilor, venind din Giurgiu, însoțit de doi turci, de unde cu oarecare escortă a fost dus mai întîi spre mănăstirea Cotroceni, la Vladimirescu, apoi, pe ziua de 23, de la acesta, cu o escortă de 400 oameni, spre reședința mitropolitului. Acolo, căminarul a făcut încă odată comunicarea despre anatema, cunoscută deja, emisă de patriarhul din Constantinopol contra rebelilor, și totodată el a sfătuit pe boieri să se adreseze pașalei de Giurgiu cu rugămintea ca acest comandant să trimită la București un efendi turc, în calitate de comisar, pentru a asculta doleanțele poporului român și ale reprezentanților săi. Această propunere a fost acceptată, totuși Tudor a insistat ca și mitropolitul, împreună cu toți boierii prezenți în capitală să semneze, potrivit sfatului primit, cererea ce urmează a fi redactată și adresată numitului pașă și să sprijine, de acord cu Tudor, doleanțele poporului. Deoarece însă între privilegiile reclamate de Tudor Vladimirescu se află înainte de toate cererea ca pe viitor demnitatea de domn al Țării Românești să nu mai fie ocupată de greci sau, în caz că acest punct nu este aprobat, astfel de domnitori greci să-și aibă reședința la Constantinopol sau la Rusciuc, boierii și mitropolitul n-au avut curajul să semneze o astfel de cerere fără o precauție de cuviință și fără protest. Aceștia au declarat apoi verbal într-o adunare la căminarul Alecu, la care fusese invitat Udritzki¹ ca martor, că toate demersurile care vor fi făcute de Tudor, aparent în înțelegere cu ei, către Poartă, trebuie considerate ca făcute fără libera voință a lor, ci numai sub constrîngere. Numai după ce boierii s-au pus la adăpost prin acest protest, au aprobat hotărîrea să se expedieze, prin numitul trimis al caimacamilor scrisoarea redactată după indicația lui Tudor, adresată pașalei din Giurgiu.

Ipsilanti continuă să se înconjoare de șanțuri în Țirgoviște. Mai mult de 600 localnici sînt constrinși cu forța să lucreze la aceste întărituri. În pive de mînă este pregătită pulberea. Fierul este tăiat în bucăți și folosit la cartușe, se toarnă neîncetat gloanțe și toți fierarii sînt ocupați cu producerea de sulii și lănci. De la negustorii așezați în Țirgoviște sînt luate, contra chitanță, stofe pentru echiparea ostașilor.

Un detașament a fost mutat la Ploiești sub comanda colonelului Duca, altul la Cîmpulung sub comanda căpitanilor Iordache și Farmache. Aceste măsuri de înarmare permit să deducem intenția insurgenților de apărare și de menținere în munți.

T. Vladimirescu — care se ține în continuare separat de Ipsilanti și pare a acționa pe propriul cont — a pus în cele 5 districte din Oltenia un impozit de 40 piaștri pe acele lude care nu-i pun la dispoziție cite doi oameni pentru trupele sale. Prin această măsură forțele lui militare sînt mult sporite. Tismana, Țințăreni, Motru, Cula² și alte mănăstiri sînt prevăzute cu o mare cantitate de provizii, pe cînd Cotrocenii, actualul cartier general al lui Tudor, nu este aprovizionat. De unde se poate deduce aproape cu certitudine că, în caz că negocierile sale cu Poarta nu vor duce la o înțelegere apropiată, el se va retrage din București spre munți.

Din scrisoarea caimacamului Vogoride către Udritzki, anexată în traducere, Alteța Voastră va binevoi să vadă ordinul de intrare în Țara Românească dat de Poartă comandanților turci de pe Dunăre, intrare care ar fi început deja, în adevăr, în mai multe puncte.

Atît intrarea, cît și traducerea actului amintit permit să nu ne mai îndoim că zvonul răutăcios despre uciderea atîtor oieri transilvăneni este lipsit de orice temei.

Cîțiva partizani de vază ai lui Ipsilanti și participanți la acțiunea lui s-au adresat deja pe ascuns lui Udritzki cu întrebarea dacă nu li se poate elibera, la cerere, pașapoarte de călătorie prin statele cezaro-crăiești. Udritzki a cerut să-i dau instrucțiuni necesare pentru eventualele cazuri, iar eu l-am însărcinat să declare, în caz că întrebarea se repetă, că deoarece el este nevoit să considere actuala situație din Țara Românească nu în calitate de funcționar, ci de persoană particulară (așa cum îi impun ca obligație atît onorata instrucțiune din 17 aprilie, cît și propriile mele instrucțiuni de comportare), el nu este îndreptățit să elibereze pașapoarte sau altfel de documente oficiale, totuși ei au libertatea ca, la sosirea la granița austriacă, să se adreseze autorităților civile și militare respective, care vor ști să dispună cele necesare, conform înaltelor prescripții și instrucțiuni. Am avut grijă să informez despre aceasta pe domnul general comandant von Schusteck, pentru ca el să poată fi în stare a dispune în cazul trecerii graniței de către rebelii fugari.

În fine, îmi permit să anexez două manifeste tipărite la București și care circulă, din care unul este un apel³ la poporul grec și cel român, celălalt însă, anexat în traducere, este un pamflet⁴ împotriva domnului Pini, care spumegă de cele mai grozave blesteme și acuzații, la care va fi dat oarecare motiv acest consul prin comportarea lui în timpul domniei ultimului principe decedat, precum și prin învinuirile care, în parte, nu sînt lipsite de temei.

¹ Udritzki, cancelist la agenția Austriei din București.

² Pentru supoziția identității acestei localități cu Cozia, cf. Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 676.

³ Poate proclamația lui Al. Ipsilanti din 19 aprilie 1821, în *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. II, 1959, p. 83—84.

⁴ Pamfletul este intitulat „Nefericita Dacie către locuitorii universului“, în Hurmuzaki, *Documente privind istoria României* (serie nouă), vol. II, p. 676.

No. 30

Odessa, 16/28, April, 1821

My Lord,

I had the honour of writing to Your Lordship on the 7-th/19-th Instant, having addressed both the original and duplicate under cover to W. Black.

The Governor General of these Provinces declares that he has positive orders not to grant passes for Moldavia; but they are given for Kichienew, and it appears that means are to be found to cross from thence over the frontiers. It is a fact that many persons are continually passing to and fro between this place and the scene of action; and from them we draw at present our information of the transactions of the insurgent army which I presume to communicate to Your Lordship to serve in the possible absence of more direct intelligence.

It appears certain that a part of Prince Ypsilanti's army under the orders of his Brother Georgio Cantacuzene, and Kolohotrone¹ (Nephew of Kolohotrone of the Morea) has crossed the Danube and taken possession of Siztova; while the Prince himself is marching on Craiova to join Theodore Wladimiresco and from thence proceeding Westward to the Danube to form a jonction with the revolted Servians. At present the Fortress of Braila, Djurdju and Turno alone remain in the hands of the Turks in Moldavia and Great Wallachia.

On the 4-th/16-th Instant a Messenger arrived here in ten days from Laybach and immediately proceeded on board a vessel bound for Constantinople. By the same conveyance Count Langeron² has received particular instructions to assure the refugees from the Bosphorus of the Emperor's protection. Morusi arrived yesterday at this Port. I am told he is Brother to the late Dragoman. The Post arrived at the same time from Constantinople by sea, the land communication having been interrupted by the departure of the Russian Consuls from Yassy and Bucharest.

The Russian army has received no counterorder and is in full march to the Westward.

I have the honour to be . . .

James Yeames

His Excellency, The Right Honorable Lord Viscount Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 425, c. 176—177 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 98).

Nr. 30

Odesa, 16/28 aprilie 1821

Excelență,

Am avut onoarea să scriu Excelenței Voastre pe data de 7/19 l.c., transmițind atât originalul cât și copia pe adresa lui W. Black.

Guvernatorul general al acestor provincii declară că are ordine precise să nu acorde pașapoarte pentru Moldova; dar se dau pentru

Chișinău, și pare că se pot găsi mijloace de a trece de acolo peste frontieră. Este binecunoscut că multă lume este într-un continuu du-te-vino între acest loc și teatrul de acțiune; și de la ei obținem în prezent informațiile despre tranzacțiile armatei răsculaților pe care le comunicăm Excelenței Voastre pentru a servi în absența posibilă a altor informații mai directe.

Apare limpede că o parte a armatei prințului Ipsilanti, sub ordinea fratelui său Grigore Cantacuzino și Kolokotronis¹ (nepotul lui Kolokotronis din Moreea) a trecut Dunărea și a ocupat Sistovul în timp ce chiar prințul se îndreaptă în marș spre Craiova să se alăture lui Tudor Vladimirescu pentru ca de acolo înaintând spre vest către Dunăre să realizeze o joncțiune cu sîrbii răsculați. În prezent fortărețele Brăila, Giurgiu și Turnu rămîn singurele în mîinile turcilor din Moldova și Țara Românească.

La 4/16 l.c. a sosit aici un mesager făcînd zece zile de la Laibach și a pornit imediat pe bordul unui vas spre Constantinopol. Prin același mijloc de transport contele Langeron² a primit instrucțiuni speciale să-și asigure pe refugiații din Bosfor de protecția împăratului. Moruzi a sosit ieri în acest port. Mi s-a spus că este fratele defunctului dragoman. Poșta maritimă a sosit în același timp de la Constantinopol, comunicația pe uscat fiind întreruptă prin plecarea consulilor ruși de la Iași și București.

Armata rusă nu a primit nici un contraordin și este în plin marș spre vest.

Am onoarea să fiu . . .

James Yeames

Excelenței Sale, prea onoratul lord viconte Strangford

¹ Theodor Kolokotronis (1770—1843), conducătorul luptei de eliberare a grecilor, 1821—1823.

² Contele Alexandru Langeron (1763—1831), general rus născut în Franța, guvernatorul Crimeii.

75

1821 aprilie [18]/30, Viena.

A. 730, pr. : le 4 Mai 1821
No. 15

Vienne, le 30 Avril 1821

Sire,

Les négociants grecs établis à Vienne particulièrement intéressés à connaître l'état des choses en Moldavie et en Valachie viennent de recevoir à cet égard les nouvelles suivantes. On leur mande en date de Yassy du seize Avril que le Prince Michel Suzzo avait quitté sa résidence et s'était rendu à la quarantaine russe après avoir laissé environ sept millions de piastres de dettes. Les boyards de Moldavie voyant leur Prince abandonner une cause que la plupart d'entre eux n'avaient éprouvé que forcément, ont à l'instant envoyé l'acte de leur soumission

à la Porte et les plus craintifs ont quitté la Moldavie se rendant sur territoire autrichien où plusieurs Valaques de distinction se sont également rendus dans les villes frontières de Cronstatt et de Hermannstatt. D'après des nouvelles indirectes de la Valachie, la correspondance directe avec Bucarest n'étant pas encore rétablie, tout se trouvait dans l'anarchie la plus complète, la terreur y était à son comble et toutes les personnes en état de quitter cette province s'expatriaient dans la crainte des ravages qui vont être la suite de l'entrée des turcs vengeurs dans les deux Principautés pour où on les croyait partis de Constantinople le 7 du courant. La pauvre ville de Bucarest sera exposée doublement par la retraite vraisemblable des troupes jusqu'ici sous les ordres du Prince Ypsilanti et de Théodor Wladimirowics, que par les exécutions et punitions qui vont y avoir lieu quand les troupes turques s'en seront rendus les maîtres. Le commerce dans ce pays qui procurait de l'aisance aux négocians grecs établis ici, sera nul pour longtems autant par la destruction des objets qui le font fleurir, que parce que les grecs du pays n'oseront point montrer qu'il leur reste encore quelque argent, de peur d'être dépouillés entièrement, et les marchands étrangers ne hazarderont point d'y faire entrer des marchandises que d'ici l'on envoyait toujours dans les Principautés et même jusqu'à Constantinople. C'est de cette ville qu'on avait reçu ici par voie d'Odessa des lettres jusqu'au 5 de ce mois. Elles continuaient à dépeindre la terreur générale qui y régnait. Des arrestations, même des exécutions de grecs distingués des familles Hangerli et Mano avaient eu lieu et l'aphorisme (excommunication) du Patriarche grec, lancé contre les Princes Ypsilanti et Michel Suzzo, ainsi que leurs adhérens, doit prouver combien les grecs, exceptés ceux qui se trouvaient dans les deux principautés, avaient été étrangers aux insurrections de leurs compatriotes et qu'il était presque avéré que toute la révolution n'avait été fomentée que par quelques familles grecques distinguées vivant au Fanar, faubourg de Constantinople, qui avaient entretenu des correspondances en Valachie, Moldavie et d'après de nouveaux indices, même en Candie et en Morée. L'on prétend savoir que dans cette dernière province, les turcs, dont une partie avait été massacrée, s'y étaient rassemblés de nouveau et avec des renforts envoyés par le Pacha s'étaient approchés de Patras, chef-lieu de l'insurrection en Morée. Ils doivent l'avoir réduite en cendres après un carnage affreux de quelques milliers de grecs. Toute la ville n'a que six mille habitants.

Je suis . . .

B. Piquot

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 139—140 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I, Rep. I, Nr. 2 224).

A. 730, prezentat : 4 mai 1821
Nr. 15.

Viena, 30 aprilie 1821

Sire,

Negustorii greci stabiliți la Viena, deosebit de interesați de a cunoaște starea de lucruri din Moldova și Țara Românească, au primit în această privință următoarele știri.

Li se comunică din Iași, la 16 aprilie, că principele Mihail Suțu și-a părăsit reședința și s-a predat la carantina rusă, lăsînd circa 7 milioane piaștri datorie. Boierii din Moldova, văzînd că principele lor abandonează o cauză, pe care cei mai mulți dintre ei n-o îmbrățișaseră decît forțat, au trimis imediat un act de supunere față de Poartă, iar cei mai temători au părăsit Moldova, îndreptîndu-se spre teritoriul austriac, unde mai mulți munteni de vază s-au dus de asemenea în orașele de frontieră, Brașov și Sibiu. După știri indirecte din Țara Românească, corespondența directă cu orașul București nefiind încă restabilită, totul se află în anarhia cea mai completă, teroarea este acolo la culme și toate persoanele în stare să părăsească această provincie se expatriază de teama ravagiilor care vor fi urmarea intrării turcilor răzbunători în cele două Principate, pentru care — se crede — au plecat din Constantinopol la 7 ale lunii curente. Bietul oraș București va fi expus de două ori, prin retragerea probabilă a trupelor prințului Ipsilanti și ale lui Tudor Vladimirescu, cît și prin execuțiile și pedepsele care vor avea loc acolo, cînd trupele turcești vor deveni stăpîne.

Comerțul cu această țară, care procura bunăstare negustorilor greci stabiliți aici, va fi inexistent pentru mult timp, atît prin distrugerea obiectelor care îl fac să înflorească, cît și pentru că grecii din țară nu vor îndrăzni să arate că le-a mai rămas încă ceva bani, de teama de a nu fi despuiați în întregime, iar negustorii străini nu vor risca nicicum să introducă acolo mărfuri care se trimiteau totdeauna de aici în Principate și chiar pînă la Constantinopol. Din acest oraș s-au primit aici, prin Odesa, scrisori pînă la 5 ale lunii curente. Ele continuau să descrie teroarea generală care domnea acolo. Au avut loc arestări, chiar executări de greci distinși din familiile Hangerli și Mano și afurisenia (excomunicarea) lansată de patriarhul grec contra principilor Ipsilanti și Mihail Suțu, cît și contra partizanilor acestora, este menită a dovedi în ce măsură grecii, cu excepția celor care se aflau în cele două Principate, fuseseră străini de insurecțiile compatrioților lor și că era aproape confirmat că întreaga revoluție nu fusese instigată decît de cîteva familii grecești de seamă, trăind în Fanar, cartier din Constantinopol, care întreținuseră corespondența cu Țara Românească, Moldova și, după indicii mai noi, chiar Creta și Moreea. Se presupune că, în această din urmă provincie, turcii, din care o parte a fost masacrată, s-ar fi adunat din nou și cu întăriri trimise de pașa, s-ar fi apropiat de Patras, capitala insurecției din Moreea. Ei ar fi prefăcut-o în cenușă, după un măcel îngrozitor al cîtorva mii de greci. Tot orașul nu are decît 6 000 de locuitori.

Sînt . . .

B. Piquot

[*Hatt-ı hümâyûn*]: Benim vezirim, işbu mükâleme takiri ve evrâk-ı sâire manzûr-i hümâyûnum olmuşdur; her ne kadar i'timâd câiz değil ise de, i'timâd olunmuş gibi muâmele olunarak yine lâzım gelen tedâbire i'tinâ ve dikkat olunmalı, sonu güzel olur in-şâ-Allah!

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veli ün-ni'metim efendim, pâdişâhim,

Mâ'lûm-i hümâyûn mülûkâneleri buyurulduğı üzere, Nemçe elçisi ¹ tercümanı vesâtiyle birkaç def'a hidmet-i riyâsete haber irsâliyle, bugünlerde Devlet-i Âliyye'ye tebliğ idecek ba'zi ifâdât-ı hayriyyesi olduğundan min gayri resm mülâkat talebinde olduğunu iş'âr itmiş ve Ada muhâfızı Abdurrahim paşa kulları tarafından vurud idüp, meşmûl-i lahâza-yı meâli ifâza-yı şehryârileri buyurulan tahrirâtda, Nemçe'lünün bu esnâda Ada karşısında vaki' Hırsova (sic !) kasabasına bir mikdâr süvari ve piyâde muallim askeri vurud, ve Lugoş ve Mehadia kasabalarına dahi külliyyetlü askeri tecemmu' eylediğine dâir, ba'zı havâdis inhâ olunmuş, ve keyfiyyet Bâb-ı fetva penâhide ma'kud encümen-i şûrâda lede-l-ityân, havâdis-i mezkûre hîn-i mülâkatda elçi-yi mersûme münasibi vechle söylenüp irâd ideceğı cevâbına dikkat olunması beyn-el-huzzar tezkîr kılınmış olduğundan, ol vechle Reis efendi kullarının elçi-yi mersûmle mülâkat ve vaki' olacak ifâdâtını istimâ' ile havadis-i mezkûreyi dahi bil-münâsebe irâd ve isticvâb eylemesi istizânını mutazammın, ma'rûz-i Atebe-i ulyâyı mülûkâneleri kılınan takrir balâsına, şeref-efzâ-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrun şehryârilerinde, bir gün tahsis ile uzatmadan Reis mükâleme eyliyesün, bugünlerde bunların mükâleme talebi hileden ibâretdir, mütebesirâne hareket iderek iktizâsına göre cevâb virmesini Reis'e tenbih eyliyesin deyü emr ü fermân buyurulmuş, ve mücebince derhâl mülâkat için elçi-yi mersûmle muhâbere olunmak üzere iken araya ba'zı tedbilât ve mevâki' hulûliyle vakt olmıyarak birkaç gün mürûr itmiş ise de, geçen Pazar günü elçi-yi mersûm efendi mûmâ-ileyh kullarının sâhilhânesine celb ve mülâkat birle, tarafeynden pürsiş-i hâtır merâsimi ifâ ve meclis ihlâ olundukda, berü taraftan elçi beğ dostumuz cânib-i Devlet-i Âliyye'ye ba'zı ifâdât-ı hayriyye tebliğ için mülâkat istediğinden, bu sûret mahzûziyyet-i seniyyeyi mûcib olarak, tarafımızdan dahi mülâkata hâhiş olunmuş ise de birkaç def'a tercümanınınız Testa vâsıtasıyla vâki' olani'tizârimiz vechle şimdiye değin vuku'a gelen te'hîr-i zarûri mücerred hasb-el-vakt ve-l-hâl ba'zı meşâgil ve mevânî'n haylûletinden iktiza itmişdir, bugün ihtilâs-ı vakt ile mülâkatımız müyesser, ve elçi beğ dostumuz ile biz-z-zât görüşmekliğimiz dahi bâis-i memnûniyyet olmağla, dostâne ifâde ideceğı ifâdât-ı hayriyyesi her ne ise istimâ'na amâdeyiz denildikde, elçi-yi mersûm şimdiye kadar mülâkatın uzaması fi-l-vâki ma'zûriyyetden nâşi olduğunu kendüsü dahi i'tirâf iderek bugünkü mülâkata olan himmetden memnûn ve müteşekkir olduğunu ba'de-l-beyân, Avusturya devleti Devlet-i Âliyye'nin dost ve hem-civârî, ve her hâlde muhlis ve hayrhâhi olarak dâimâ bekâ-yı fer ve şevket ve istimrar-ı asâyiş ve râhatına hâhiş-ker olmak mülâbesesiyle işbu mekasid-i hayrhâhânesini cânib-i Devlet-i Âliyye'ye tebliğ ve Memleketeyn'de zuhûr iden ahvâla dâir, Avusturya imparatorinin ittihâz kerdesi olan meslek-i safvet-kârânesini beyân ve te'kid zımında Avusturya devleti baş vekili prenc Meternik cânibinden tarafıma gelen tahriratı, bu bâbda Nemçe hududunda olan komandatlara neşr olunan tenbih-nâmelerin sûretini taraf-ı Devlet-i Âliyye'ye arz ve irâeye me'mûrum diyerek bir takun Firengi-ül-ibâre evrâk ibrâz ve i'tâ ve bunların içinde Rusya devletinin Ipsilândi-oğlu'na yazdıkları tevbih-nâme ve ana dâir ba'zi evrâkin dahi sûretleri olup, bunları Rusya elçisi her ne kadar mukaddemce cânib-i Devlet-i Âliyye'ye takdim birle keyfiyyet mâ'lûm-i alî buyurulmuş ise de, li-ecl-it-te'yid tarafından takdîmi

muktezâ-yi me'mûriyyeti olduğunu, ve Avusturya devletinin el-hâletü hâzihi derece-i safveti, ve Devlet-i Âliyye ile dostluğu ne vechle pâ-y-dâr ve ber-kemâl olduğu, evrâk-ı mezkûrenin ba'de-t-tercûme mütâlaalarından gereği gibi ma'lûm-i âli olacağını inbâ itmekle, berü tarafdan vâkiâ Devlet-i Âliyye öteden berü Avusturya devletini dost hayrhâh bilerek her hâlde ol usûla riâyet ideceğinde istibâhı yok gibidir, el-hâletü hâzihi elçi begin bu ifâdâtı dahi me'mûl-i âliyi te'yîd idüp virilen evrâk dahi ba'de-t-tercûme mütâlaa kerde-i âli olarak mücib-i mahzûziyyet-i seniyye olacağı derkârdır denildikde, elçi-yi mersûm i'âde-i kelâm-ı bezle Avusturya devletinin öteden berü Devlet-i Âliyye'ye derkâr ve âşikâr olan kemâl-ı safvet ve muvâlâtı her ne kadar meczûm-i âli ise işbu virdiğim evrâkın ba'de-t-tercûme mütâlaası, bir ol kadar dahi hazz ve teyakkun hâsıl itdirecekdir, kaldı ki Memleketeyn'de zuhûr iden ahvâl ve ihtilâl kendü civârında olmak cihetiyle Avusturya devletinin dahi külliyyen memfûri olarak Devlet-i Âliyye'nin i'mâl-i kuvvet, ve ibrâz-ı satvet ve şevket ile asâyışın istihşâlna olacak himmet-i seniyyesinden ve Memleketeyn'in kariben heyet-i evvelisine ircâ-yı müyessir olmağından zyâde memnûn olacağı bi-istibâhdır, eğerce her yerde bed-hâhlar eksik olmadığından meydâna ba'zı erâcîf çıkarurlar ve eşkiyâ takımı dahi kendü mefâsîdlerini tervîc için ba'zı kuvvetli devletlere itinâd isâasında olurlar, lâkin bu makule ekâzib nezd-i Devlet-i Âliyye'de kat'en ısgâ buyurulmamak iktizâ ider ki, bunların bu gûne harekât ve riyalarında hiç bir devletin medhalı olmayüp husûsiyle Avusturya devletinin cemî' zemânda dostluk ve safvetden gayrı kâr ve endişesi yoktur, hatta eşkiyâ-yı mesfûreden Nemçe hududuna gelür olur ise kat'en kabul olunmaması, ve bir gûne muâvenet istiduâsında olurlar ise aslâ ısgâ olunmaması, ve bil'akis Devlet-i Âliyye me'mûrları her ne gûne muhâbere ve muâvenet talebinde olurlar ise bilâ te'hîr icrâsına bakılması hududda bulunan bil-cümle Nemçe me'mûrlarına tenbih olunmuşdur diyerek, Devlet-i Âliyye'yi te'mîn-i ma'rûzunda bir takım bast-ı makal itmeğın, berü tarafdan Saltanet-i Seniyye Avusturya devletini evvel ve aher dost hakiki bilüp kat'en bir gûne şühbe ve vesvese olunmadığı müsellem, ve elçi begin irâd eylediği ifâdât me'mûl-i âliye muvâfıkdır, lâkin geçende ba'zı havâdis mesmû'-i âli olup sırası geldiğinden elçi beğ dostumuza mücerred hakikatını suâl ve isticvâb zımında irâd ideriz, şöyle ki bu esnâda Ada karşusunda olan Hırsova kasabasına iki yüz nefer piyâde ve bir mikdâr süvari-yi muallem Nemçe askeri gelüp ol tarafda olan Nemçe zabiti Ada muhafızı Abdurrahim Paşa ile bil-mülâkât bu asker Eflâk tarafında zuhûr iden eşkiyânın Nemçe kurasına isâl ve hasâr itmemeleri mülâhazasıyla karağohlânelere taksım için götürüldüğünü ifâde itmiş ise de, karağohlâneye taksım olunmadığından başka muahharren üç yüz kadar Nemçe askeri dahi vurud, ve Lugoş ve Mehadia taraflarında dahi külliyyetlûce asker tecemmu' itmiş, ve gûyâ aşâğı taraflarda Rusya askeri zuhûrunda Nemçe askeri dahi Eflâk'a inecek olduğu havâdisi şüyû' bulmuş olmağla, bunların hakikatını suâl ideriz denildikde, elçi-yi mersûm dediğiniz Nemçe asâkiri fi-l-vâkı' Hırsova zabitinin ifâdesi vechle, mücerred Eflâk'da zuhûr iden eşkiyâ taraflarından Nemçe kurasına bir gûne tecâvüz ve hasâr vuku' bulmaması için olduğu tarafına dahi yazılmış olmağla, hakikatı böyledir işidilen o misillü havâdis-i kâzibe mücerred bed-hâhların ihtirâ'-kerdeleri olmağla, bu bâbda hâtır-ı âliye kat'en bir şey gelmesün diyerek bir tarafdan elçi-yi mersûm, ve bir tarafdan dahi tercümanı Testa kendülüğünden olmak üzere, ben kırk senedir Nemçe devleti hidmetindeyim kizb ve sadâkatim

nezd-i Devlet-i Âliyye'de ma'lûm olmağla, i'timâd buyurulsun ki el-hâletü hâzihi Nemçe devletinden kat'en vesvese buyurulacak bir şey yoktur, imparator cenâbinin dostlukda sebâtı ve vakt hâle dâir muâmelât sahihesi deminden berü söylenilen ve tercüme olunacak evrâkada yazılan gibidir deyü gûyâ sıhhatına şehâdet iderek külli te'mîn sadesinde olmalarıyle, berü cânibden Devlet-i Âliyye'nin dahi me'mûli böyledir, ve havâdis-i mezkûreyi irâd ve istiknâhımız bir güne vesvese ve adem-i i'timâddan nâşi olmayüp mücerred mesmû'ât-ı vâka-yı dostâne beyân içündür yollu cevâb virilmeğın, elçi-yi mersûm yine tebriye-i zimmet ve te'mir sûretiyle ifâdât sabikasını ba'de-t-tekrâr, havâdis-i mezkûri ne vechle mesmû'-i âli olmuş ise devleti tarafına dahi bildirmek için tahriren kendüye virilmesini ityân, ve bugünlerde Memleketeyn'e külliyyetlü Devlet-i Âliyye askeri sevk buyurulduğu mesmû'i olduğunu, ve işitdiğine göre eşkiyâ beynine mübâyenet ve zıddiyyet girmiş olduğundan karıben gailerleri ber-taraf olmak me'mûlunda i[t]dügünü beyân sadesiyle el'hâletü hâzihi ol tarafların usûluna dâir Devlet-i Âliyye'nin ma'lûmat-ı cedidesi ve sûret-i tertibâtı ne vechle olduğunu suâl itmeğın, berü tarafdı Devlet-i Âliyye bu bâbda tertibât-ı külliyyeye teşebbüs buyurup bir tarafdı dahi tertib olunmaktadır, zirâ eşkiyâ-yı mesfûre cânib-i Devlet-i Âliyye'den hakklarında bu makule harekât-i fazihâneye ibtidârlarını müstelzim bir güne muâmele sebkat itmeksizin bi-gayr-ı hakk bu vechle hâd-be-hâd i'lân-ı şekâvete cesâret itmiş olduklarında lâıykıyle icrâ-yı te'dibleri icâb itmiştir, ve mutasaddı oldukları fesâd zu'mlarınca umûmi bir sûret olduğundan, bu keyfiyyet millet-i mansûre-i islâmiyenin dahi ale-l-umûm cûş ve hurûş ile hareketlerini müstelzim olmak mülâbesesiyle el-hâletü hâzihi Devlet-i Âliyye'nin tertibâtından hâric ve efzûn olarak etrâfdı kendü hahişleriyle katı külli asâkir-i islâmiyye dahi hareket ve azimet itmekde olmağla, cümlesi ne mikdâra bâliğ olacağı şimdiki hâlde pek de mâ'lûm olur şey değildir, ve eşkiyâ-yı merkurmeye dâir birkaç gün mukaddemlerde virilen haberler elçi beğın dahi mâ'lûmu olmak gerekdir ki, kân Ipsilândi-oğlu ve Vlâdimiresku nâm hâinlerin birer tarafa çıkildikleri inhâ olunmuşdur, lâkin mahaller yine Memleketeyn derûnunda olduğundan, buna çekildiler ve gaile ber-taraf oldu denilemez olsa olsa Ipsilândi-oğlu külliyyen geldiği tarafa çekilip Devlet-i Âliyye dahi memleketi eski hâl ve heyeti üzere müşâhede buyurmak iktizâ ider idi, binâberin Devlet-i Âliyye bilâ te'hîr i'mâl tertibât-ı fi'liyye ile icrâ-yı lâzıme-i te'diblerine mübâderet buyurulması icâb itmektedir, işte şimdiki hâlde bildiğimiz sûret ve haber böylece olup bundan sonra hayırlı haberler vurud itdikçe elçi beğ dostumuzdan ketm olunmaz denildikde, elçi-yi mersûm mersûmâtın çekildiklerini vâkıâ muhlisiniz dahi bilürüm, lâkin Ipsilândi'nin geldiği tarafa çekilmesi sûreti yâd buyurulmuş ise de mersûmun geldiği tarafa gidebilmesi mutasavver değildir, ve hâkeza bunlara Avusturya arazisi dahi hiç bir vaktde te'mîn ve melce' olabilmek ve Avusturya devleti tarafından bunlara bir güne iânet vuku' gelmek mümkün olur şey değildir, hatta dünkü gün aldığım bir kıt'a mektubda, bugünlerde Ipsilândi tarafından asker tahrir için bir Lehlü ademisi Nemçe derûnuna gitdiği havâdisi yazılıyor, lâkin meczûmumdur ki bu ümîdine destres olamıyüp belki meb'ûs-i mesfûr Avusturya devleti tarafından haber alınarak ahz olunduğu anda salb ve siyâset oluna gerekdir, zirâ eşkiyâ-yı mersûmenin mutasaddı oldukları fesâd ve ihtilâl Nemçe imparatorının bi-gayet menfûri olup husûsâ civârında vuku' cihetle derecesiz müteessir, ve tarf-ı Devlet-i Âliyye'den i'mâl-ı kuvve-i kahire

ile bir an akdem def' ve tenkîllerine hâhiş-ker ve bu bâbda Avusturya devletinden her ne gün iânet taleb buyurulur ise icrâsına hâzır ve amâdedir deyüp, berü tarafdán dahi imparator müşârün-ileyhin evvel ve aher meşhûr olan meslek-i safvet ve hayrhâhlığı Saltanet-i Seniyye'nin müstelezim memnûniyyeti olup el-hâletü hâzihi Devlet-i Âliyye'nin müdafaa-i şakıyâya olan tertibâtı kâfi ve vâfi olarak in'şâ-Allahü-teâlâ kariben hakklarından gelinmesi me'mûl olduğuna dâir ecvibe-i münâsibe temhidiyle bu bâbda Avusturya'lunun aher güne iânesine hâcet olmadığı ba'de-l-îma', çüñkü elçi beğ dostumuz Devlet-i Âliyye me'mûrları tarafından her ne istenilür ise ifâ olunması hududda olan Nemçe me'mûrlarına tenbih olunduğu beyân idiyor, bu esnâda Belgrad tarafında zahirenin biraz fikdânı olduğundan sâbıkda dahi olduğu vechle Nemçe yakasından biraz zahire iştirâsı iktizâ idüp Belgrad muhafızı Ali Paşa' nın Temeşvar ceneralı dostumuz ile hüsn-i i'tilâfı dahi derkâr olduğundan, Belgrad tarafı için ne mikdâr zahire iştirâsı iktiza iderse müşârün-ileyh ceneral mûmâ-ileyhe yazdığında tamâmen virmesi için elçi beğ tarafından bir mektub virilsün müşârün-ileyhe gönderelüm denildikde, elçi-yi mersûm derhâl mahzûzâta izhâr-ı muvâfakat birle ber-vefk meşrûh tarafında ceneral mûmâ-ileyhe olarak bir kıt'a mektup yazup Bâb-ı Âli'ye göndereceğini ve bu bâbda devleti tarafından dahi ceneral-ı mersûma başkaca tenbih ve te'kid olunmak üzere keyfiyyeti bugünlerde çıkarmak üzere olduğu kuriyer ile devleti cânibine tahrir ideceğini, ve bu misillü şeyler ile devletin Saltanet-i Seniyye hakkında olan kemâl-ı safvet ve hüsn-i niyyâtını isbât etmekden hâli olmayacağını ifâde eyledikten sonra Bosna tarafında, Nemçe'lü ile mûnâzi-ün-fih olan mevâdd-ı ma'lûmeye dâir geçen gün Bosna vâlisi hazretlerinin tarafından vurud iden cevâb-nâmenin hulâsası hidmet-i riyasetden elçi-yi mersûm tarafına tercümanıyla gönderilmiş olduğundan tekrâr ol husûslara cevâben hazırlamış olduğu bir kıt'a takrir-i resmiyi Meclis'de itâ ve takdîm iderek sûret ifâdesi lede-t-tercûme ma'lûm-i âli buyurulacağını irâd, ve Bosna'ya me'mûr Süleyman Fâik efendi Der-i Saâdet'e avdet itmiş ise bu mâddeleler mûmâ-ileyhin mahallinde re'y-el-ayn meşhûdi olmak mülâbesesiyle hakikat-i hâl andan dahi suâl ve tahkik buyurulmasını yâd itmeğîn, berü tarafdán takririnin tercûme olunup efendi mûmâ-ileyh dahi bugünlerde gelmiş olduğundan, iktizâ iderse sûret-i hâl andan dahi suâl birle iktizâsına bakilur denilerek takrir-i mezkûr tevkif olunmuş, ve ba'dehû tarafeynden hulûs ve safvete dâir ve sâir ba'zî akvâl dahi cereyân iderek Meclis'e hitâm virilmiş it[d]üğü, ve Bosna vâlisi müşârün-ileyh tarafından mukaddemce vurud ile elçi-yi mersûme virilen hulâsanın asl tahriratı ile elçi mersûmum buna dâir cevâbı hâvi virdiği takrir ve evrâk-ı sâirenin tercûmeleri menzûr-i meâlî-mevfûr mülûkâneleri buyurulmak için, arz ve takdîm kılındığı muhât-i ilm-i alileri buyuruldukda, emr ü fermân şevketlü, kerâmetlü, muhabbetlü, kudretlü, veli-ün-ni'metim efendim, pâdişâhım hazretlerindir.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 29 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 45 465). Orig.

[*Hatt-ı hümâyûn*]: Vizirul meu, prezentul raport asupra convorbirii și celelalte documente au fost vâzute de mine. Chiar dacă nu se poate avea atîta încredere, totuși, se impune ca, procedîndu-se ca și cum s-ar fi dat crezare, să se dovedească grijă și atenție față de măsurile necesare, căci, cu voia lui Allah, [totul] se va sfîrși cu bine !

Gloriosul, generosul, mărețul, puternicul,
binefăcătorul meu efendi, padișahul meu,

În raportul prezentat [anterior] Înaltului prag împărătesc, s-a arătat că : „Așa cum s-a adus la imperiala cunoștință, elciul Austriei¹, trimițând de câteva ori vești slujbașilor cîrmuirii, prin mijlocirea dragomanului său, a anunțat că dorește o întrevedere neoficială, zilele acestea, deoarece are de făcut unele declarații de bun augur Înaltului Devlet. În scrisorile sosite din partea supusului Abdurrahim pașa, muhafiz de Ada [Kaleh], prezentate spre a fi supuse privirii imperiale, au fost semnalate unele informații că, în momentul de față, în tîrgul Orșova, aflat în fața insulei [Ada Kaleh], au venit numeroși călăreți și pedestrași austrieci, [bine] înarmați, și, de asemenea, în tîrgurile Lugoj și Mehadia, au fost concentrați o mulțime de oșteni. După ce situația a fost expusă în cadrul Consiliului întrunit la Poarta fetvanei protectoare, cei prezenți au recomandat ca, la întrevederea cu amintitul elciu, relătîndu-i-se acestuia informațiile menționate mai sus, să se dovedească atenție în privința răspunsului pe care el îl va da. De aceea, s-a cerut permisiunea ca, la întrevederea supusului *reis efendi* cu pomenitul elciu, după ce vor fi ascultate declarațiile acestuia, să i se pună întrebări potrivite în legătură cu informațiile menționate“.

În partea de sus a raportului amintit, a fost consemnat puternicul *hatt-i hümayûn* : „Numaidecît, *reis [efendi]* să aibă convorbire. Cererea acestora de a avea convorbire, tocmai acum, constituie un șiretlic. *Reis [efendi]* să fie sfătuit ca, acționînd cu băgare de seamă, să dea răspuns în funcție de situație“.

Dar atunci cînd, în conformitate cu [acest *hatt-i hümayûn*], urma să se ia legătura cu amintitul elciu, pentru aranjarea imediată a întrevederii, au survenit unele schimbări și situații și, negăsindu-se timp, au trecut câteva zile. Duminica trecută, amintitul elciu fiind chemat la casa de pe țărmul mării a sus-menționatului [*reis*] *efendi*, la întrevedere, după îndeplinirea de către ambele părți a celor legate de ceremonia întîlnirii, din partea aceasta s-a spus : „Prietenul nostru elci bei a solicitat o întrevedere pentru a face Înaltului Devlet unele declarații de bun augur și, deoarece acest fapt a pricinuit sublima satisfacție, am dorit și noi întrevedere, dar, potrivit scuzelor transmise de câteva ori prin mijlocirea dragomanului dumneavoastră Testa, numai unele dificultăți și opreliști legate de timp și situație ne-au obligat să o amînam pînă acum. Astăzi, găsind timp, întrevederea noastră a putut fi realizată. A ne întîlni cu prietenul nostru elci bei e un motiv de bucurie. Sîntem gata să ascultăm declarațiile sale de bun augur pe care le va da în mod amical“.

Elciul amintit, recunoscînd și el că pricina amînării pînă acum a întrevederii o constituie, într-adevăr, cele prezentate în scuze, și exprimîndu-și bucuria și satisfacția pentru grija arătată față de întrevederea de astăzi, a spus : „Statul austriac, fiind prieten și vecin cu Înaltul Devlet și, în orice caz, sincer și binevoitor, îi dorește perpetuarea măreției și puterii, consolidarea liniștii și bunăstării. De aceea, am fost însărcinat să comunic și să confirm Înaltului Devlet aceste

Întru intenții, și să înainteze Înalțului Devlet scrisorile ce mi-au parvenit din partea prințului Metternich, prim-ministru al statului austriac, în legătură cu explicarea și confirmarea atitudinii corecte pe care împăratul Austriei înțelege să o adopte față de situația creată în Principate, precum și copia instrucțiunilor în această privință trimise comandanților de la granița austriacă“. Apoi, elciul a arătat și a înmînat cîteva documente în limba franceză, afirmînd că a considerat de datoria lui să le prezinte, chiar dacă acestea — printre care scrisoarea plină de mustrări adresată de statul rus lui Ipsilanti-oğlu și copiile unor documente referitoare la acesta — fiind prezentate mai înainte Înalțului Devlet de elciul Rusiei, situația a fost adusă la înalta cunoștință; că, după ce documentele sus menționate vor fi traduse și citite, înalta cunoștință [padișahul] va afla, cum se cuvine, cît de corect este statul austriac și cît de constantă și deplină este prietenia sa cu înaltul Devlet.

Cînd din partea aceasta s-a spus că: „Într-adevăr, Înalțul Devlet, cunoscînd statul austriac, încă de multă vreme, ca un prieten binevoitor, nu ar avea îndoieli că, în orice caz, el va respecta acea conduită, iar aceste declarații de acum ale lui elci bei confirmînd înalta speranță, evident că și documentele înmîinate, după ce vor fi traduse și citite [de padișah], vor pricinui sublima satisfacție“ — elciul amintit întorcînd cuvintele plăcute, a făcut declarații mai amănunțite pentru a asigura Înalțul Devlet, afirmînd următoarele: „Oricît de desăvîrșite sînt, [pentru padișah], deplina corectitudine și prietenia, evidente și clare de multă vreme, ale statului austriac față de Înalțul Devlet, citirea acestor documente prezentate de mine, după ce vor fi traduse va spori încă și mai mult vigilența și încrederea [Înalțului Devlet]. Prin urmare, nu încap îndoială că statul austriac, detestînd categoric situația și tulburările create în Principate, pe motiv că s-au întîmplat în vecinătatea sa, va fi și mai satisfăcut dacă [padișahul] se va îngriji ca Înalțul Devlet să-și demonstreze forța și puterea, pentru instituirea liniștii, și dacă, astfel, în curînd, Principatele vor putea fi lesne aduse la starea lor de mai înainte. Cu toate că, pretutindeni, nu lipsesc răuvoitorii care scornesc unele zvonuri false, iar banda de tilhari cere sprijin unor state puternice spre a fi încurajată în faptele rele, este necesar ca Înalțul Devlet să nu-și plece niciodată urechea la minciuni de acest fel. În acțiuni și viclenii de acest fel, nu este implicat nici un stat și, în nici un caz, statul austriac; dincolo de corectitudinea și prietenia sa din totdeauna, el nu urmărește vreun beneficiu sau vreo tulburare. Autorităților austriece de la hotar li s-a recomandat chiar să nu primească niciodată [pe nimeni] dintre tilharii pomeniți, în cazul cînd ar veni la granița austriacă, să nu li se dea ascultare dacă solicită vreun fel de ajutor, ci, dimpotrivă, să se ofere neîntîrziat autorităților otomane orice fel de informații și ajutor ar cere“.

Din partea ceasta spunîndu-se că: „Sublima împărăție, cunoscînd din totdeauna statul austriac ca adevărat prieten nu a avut, desigur, nici un fel de îndoială. Declarațiile făcute de elci bei îndreptățesc înalta speranță. Dar, mai înainte de toate, deoarece au ajuns la auzul [padișahului] unele informații, dorim să-l întrebăm pe prietenul nostru elci bei doar care este realitatea. Astfel, în aceste momente, în tîrgul Orșova, care se află în fața insulei [Ada Kaleh], au venit două sute de pedestrași și un număr de călăreți austrieци [bine] înarmați, iar comandantul austriac din acea parte, întîlnindu-se cu Abdurrahim pașa, muhafiz de Ada [Kaleh], deși a afirmat că acești oșteni au fost aduși spre a fi repartizați

corpurilor de gardă, pentru ca tilharii apăruți în părțile Țării Românești să nu vină să jefuiască statele austriece, nu numai că ei n-au fost repartizați corpurilor de gardă, dar, ulterior, au mai sosit încă vreo trei sute de oșteni austrieci, iar în părțile Lugoșului și Mehadieii au fost concentrați destul de mulți oșteni. Și, întrucît au fost răspîndite știri că, la apariția oastei rusești în părțile de jos, și oastea austriacă va coborî în Țara Românească, vă întrebăm despre autenticitatea acestora“ — elciul amintit a răspuns următoarele : „Mi s-a scris și mie că oștenii austrieci, la care v-ați referit, într-adevăr, așa cum a arătat comandantul din Orșova, au fost aduși pentru a nu se întîmpla vreo acțiune de jaf și atac asupra satelor austriece din partea tilharilor apăruți în Țara Românească. Acesta e adevărul. Știrile mincinoase de acest fel care se aud sînt numai scorneli ale răuvoitorilor. În această privință să nu-i treacă prin minte [padișahului] altceva“. Pe de o parte amintitul elciu, iar pe de alta dragomanul său Testa — care, din proprie inițiativă, a spus că : „eu slujesc de patruzeci de ani statul austriac și Înalțul Devlet știe cînd mint și cînd sînt cîstit, [rog] să se creadă că, în prezent, nu există vreun motiv de îndoială față de statul austriac ; statornicia întru prietenie a împăratului și modul just în care el acționează în funcție de timp și situație sînt exact așa cum se scrie în documentele despre care s-a vorbit adineaori și care vor fi traduse“ — au depus mărturie în sprijinul celor rostite și au încercat să dea asigurări categorice.

Atunci, din parte aceasta s-a răspuns în modul următor : „Astfel speră și Înalțul Devlet. Am amintit știrile menționate mai sus și am căutat să aflăm adevărul, nu din pricină că am avea îndoială și neîncredere, ci numai pentru a expune întîmplările auzite“. Elciul amintit, după ce a repetat declarațiile anterioare legate de îndeplinirea obligațiilor sale și de asigurările date, a cerut să i se prezinte în scris știrile menționate, sub forma în care au ajuns la auzul [padișahului], pentru a le comunica și statutul său, și ținînd să arate că a aflat despre trimiterea, zilele acestea, în Principate, a unei numeroase oști a Înalțului Devlet, a afirmat că nutrește speranța că, în curînd, se va pune capăt nenorocirii provocate de tilhari, căci între aceștia, așa cum a auzit, au apărut divergențe și neînțelegeri ; a întrebat apoi ce informații noi are Înalțul Devlet despre situația actuală din părțile acelea și ce fel de pregătiri face.

Din partea aceasta s-a spus că : „Înalțul Devlet a început să facă mari pregătiri în această privință și continuă să se pregătească, deoarece tilharii pomeniți trebuie pedepsiți cum se cuvine fiindcă au îndrăznit, în mod ilegal și din proprie inițiativă, să declanșeze revolta, fără ca Înalțul Devlet să fi avut inițial față de ei vreo atitudine care să fi dus la inițierea unor asemenea acțiuni insolente. Întrucît răutățile ce le-au făptuit au, — se pretinde — un caracter general, această situație a provocat agitația generală și acțiunile națiunii islamice victorioase. De aceea, în prezent, în afară de pregătirile pe care le face Înalțul Devlet, se pun în mișcare și pleacă, din propria lor dorință, numeroase oști, astfel încît, în momentul de față, nu se știe exact la ce număr vor ajunge în total. Și elci bei trebuie să fi aflat știrile răspîndite acum cîteva zile în legătură cu tilharii pomeniți. S-a anunțat că hainii numiți Ipsilanti-oğlu și Vladimirescu s-au retras fiecare în altă parte. Dar, întrucît e vorba de locuri aflate tot în Principate, nu se poate spune că s-au retras de acolo și că s-a pus capăt nenorocirii. Ipsilanti-oğlu retrăgîndu-se cu totul în părțile de unde a venit, era necesar ca Înalțul

Devlet să se preocupe ca țara [să fie adusă] la vechea ei stare. De aceea, se impune ca Înaltul Devlet să treacă grabnic la inițierea pedepselor cuvenite. Iată, acestea fiind situația și informațiile pe care le cunoaștem, pe măsură ce ulterior vor parveni vești utile, ele nu-i vor fi tănuite prietenului nostru elci bei“.

Amintitul elciu a răspuns următoarele : „Într-adevăr, sînteți sinceri, știu că [tilharii] pomeniți s-au retras. Dar, pentru că s-a amintit de retragerea lui Ipsilanti în părțile de unde a venit, este de neînchipuit ca sus-numitul să poată pleca în părțile de unde a venit, după cum, de asemenea, este imposibil ca teritoriul austriac să fie vreodată refugiu pentru aceștia, sau ca statul austriac să-i ajute în vreun fel. Într-o scrisoare pe care am primit-o chiar ieri, se consemnează știrea că un emisar polnez al lui Ipsilanti a plecat, zilele acestea, în interiorul [statului] austriac, pentru a înregistra oșteni. Am însă convingerea că nu-și va atinge țelul ; poate că statul austriac, prinzînd de veste, emisarul respectiv, în clipa cînd va fi prins, va fi probabil pedepsit prin spînzurătoare. Căci răutățile și tulburările făptuite de tilharii pomeniți sînt dezaprobrate categoric de împăratul Austriei, care profund afectat, în special, fiindcă evenimentele s-au întîmplat în vecinătatea sa, dorește ca ei să fie izgoniți și nimiciți, cu o clipă mai devreme, prin folosirea de către Înaltul Devlet a forței sale zdrobitoare, fiind gata și statul austriac să acorde orice fel de ajutor i s-ar cere, în această privință“.

Atunci, din partea aceasta s-a răspuns, cum se cuvine, că atitudinea corectă și binevoitoare pe care împăratul a avut-o atît mai înainte, cît și în ultima vreme, fiind motiv de satisfacție pentru Sublima Împărăție, pregătirile pe care le face în prezent Înaltul Devlet, spre a se apăra de răufăcători, sînt suficiente ; că există speranța că, în curînd, cu voia înaltului Allah, li se va veni de hac, și, după ce s-a arătat că, în această privință, nu este nevoie de un ajutor al Austriei, s-a spus : „Prietenul nostru elci bei declară că autorităților austriece de la graniță li s-a recomandat să acorde orice li s-ar cere de către autoritățile Înaltului Devlet. Deoarece, în momentul de față, în părțile Belgradului se simte oarecare lipsă de provizii, trebuie să se cumpere, ca și în trecut, ceva provizii de pe țărmul austriac. Ali pașa, muhafizul de Belgrad, se află în bune relații cu generalul din Timișoara. De aceea, să se întocmească o scrisoare din partea lui elci bei, pe care noi să o trimitem numitului muhafiz, pentru ca, atunci cînd acesta va scrie respectivului general, să se ofere întocmai cantitatea de provizii de care ar fi nevoie în părțile Belgradului“.

Elciul amintit, exprimîndu-și imediat asentimentul față de asemenea probleme plăcute, a declarat că, în conformitate cu cele arătate, va întocmi și va trimite Înaltei Porți o scrisoare către generalul menționat mai sus ; că va raporta situația și statului său, prin curierul care urmează să fie trimis zilele acestea, pentru ca și din partea statului său să se dea și să se confirme respectivului general alte instrucțiuni în această privință ; că nu va neglija să demonstreze, prin astfel de lucruri, deplina corectitudine și bunele intenții ale statului său față de Sublima împărăție. Întrucît din partea slujbașilor cîrmuirii i s-a trimis, prin drago-manul său, rezumatul scrisorii de răspuns sosite zilele trecute, de la măriș la valiul de Bosnia în privința cunoscutelor puncte de litigiu cu austrieii, elciul a cerut ca nota oficială pe care a pregătit-o în chip de răspuns la aceleași probleme, fiind prezentată în Consiliul [imperial], după ce va fi tradusă, să fie adusă la înalta cunoștință, și ca Süleyman

Faik efendi, însărcinat în Bosnia, în caz că s-a întors la Poarta fericirii, să fie întrebat și el asupra situației adevărate, ținând seamă că a cunoscut la fața locului aceste probleme.

Din partea aceasta spunându-se că : „Nota dumneavoastră va fi tradusă și, pentru că sus-numitul efendi a sosit zilele acestea, dacă va fi nevoie, se va purta de grijă ca și el să fie întrebat asupra situației“, nota respectivă a fost acceptată și, după ce din ambele părți s-au mai rostit unele cuvinte despre sinceritate și corectitudine, s-a pus capăt întrunirii.

Cînd va ajunge la înalta cunoștință că originalul scrisorii sosite mai înainte de la numitul valiu de Bosnia, al cărei rezumat a fost înmînat amintitului elciu, precum și traducerea notei remise de acesta, cuprinzînd răspunsul său, ca și traducerile celorlalte documente au fost prezentate, spre a fi supuse privirii imperiale, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de mîria sa gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul meu efendi, padișahul meu.

¹ Contele Lützow, internunțul Austriei la Poartă.

Makam-i riyâsetden ¹ Rusya elçisine ² ifâde olunacak mevâddın müzek-kiresidir :

Memleketeyn bahsî müteferriâtından girürüde kalan tazmînât mâdesi, bu esnâda söyleşilüp bitdiği sûretde Devlet-i Aliyye'nin hüsn-i niyyet, ve Rusya'lu ile te'kid-i sulh ve musâfâta derece-i meyl ve rağbeti Avrupa'ca müceddeden sübût bularak, ba'dehû Rusya'lunun bir gûne hubâseti tebeyyün ider ise, üzerine bir kat dahi tahmil-i hacâlet olunacağı bedidâr olduğuna binâen, bu def'a akd olunacak meclis-i mükâlemede zikr olunan tazmînât mâddesi dahi müzâkere olunmak ;

(3) *. Eflâk ve Boğdan taraflarında vuku bulan hâdiseye dâir Rusya elçisinin devleti cânibine vâkı'olacak sûret-i ifâdesi, ve Mihâl beğ ³ ile Boğdan boyarlarının Rusya imparâtoruna gönderilen kâğıdları şâyed imparâtor-i merkumi taglît birle tecâhül sûretiyle bir gûne sû-i hareketini icâb tecâhül idebildiğinden, makam-ı vâlâ-yi riyâsetden umûr dâhiliyyesi nazır konte Neselrod'e ** bu def'a kaleme aldırılan bir kıt'a mektub-i mahsûs-i kuriyer ihrâciyle nâzır-ı merkume gönderilmek üzere meclis-i mezbûrde elçi-yi mersûme teslim buyurulmak ;

(6). Mektub-i mezkûrde icmâlen yâd ve tezkâr kiîndiği üzere kân işbu mâtde-i kerihye dâir elçi-yi mersûmun muvâlât-ı devletiye muvafik vâkı' olan ifâdâtı her gûne sû-i zannı vâkı' ise de, böyle mâtde-i nâzikede hâtıra gelen iddeti (?) ukdenin ketm ve ihfâsı muktezâ-yı hulûs ve safvete mugayir add olunduğundan, ba'zı keyfiyyatın dostâne dermiyân kılınması lâzım geldiğinden bahsiyle, Ipsilândi-oğlu'nun Rusya devleti himâyesinde ve cenerallık misillü cêsım hidmetinde iken, böyle emr-i şenia ibtidâr eylediği ve gerek mesfûrun yanında olan ihtisâr ve gerek Eflâk cânibinde ika-yı fesâd iden haşerât-ı ser-gerdelerinin ekserisi Rusya tebaasından olup mesfûr Ipsilândi haşerât-ı mezkûreyi Boğdan memleketinde bir müddetden berü cem' ve tevzif itmekde iken Yaş'da

mukîm Rusya konsolosu vaktiyle haber vermeyüp, cem'iyet-i mezkûreyi yalnız tebeyyün-i hâdiseden bir gün mukaddem ihbâr eylediği, ve Eflâk memleketinde isyân iden Tudor Vladimireşku'nun ser-i tebbe yalnız memleket-i merkumê askeri ile mukavemet olunamayacağını yerlû boyârân teyakkun iderek, serhadât-ı hakanyeden asker celbi husûsunu memleketin voyvoda hulûvvi takribi Bükreş'de mukîm Rusya konsolosuna ifâde eylemiş iken konsolos-i mersûm tarafından izhâr-ı sûret-i mûmânaatda ısrar olunup, gâile-i mezkûrenin şimdye kadar indifâ'i mukadder iken, mûmânaat-ı mezbûre sebebi ile bu ana değin imtidâd bulduğu keyfiyyetleri mükâleme-i mezkûrede hüsn-i ta'bîr ile ifâde ve beyân kılınmak ;

Hadise-i mezbûrenin def'i için Rusya devletinin kavlen ve fi'len muâvenetini elçi-yi mersûm mükâleme-i sabıkada arz ve irâd eylemiş ise de, fi'len muâveneti şakî-yi usât tâifesinin müsted'âlarına muvâfık bir sûret olarak, mesfûrunun neşr ve ilka eyledikleri eracıf-ı mefsedet redifi te'kid idecek nesnelerden olmağla, devlet-i merkumenin kavlen muâvenet dostanesiyle iktifâ olunup şöyle ki, evvellâ tarfeynden bu def'a ibrâz olunan evrâka nazaren Ipsilândi-oğlu o makule fesâd-âmîz kâğıdları, Eflâk ve Boğdan'dan gayri sâir memâlik-i Devlet-i Aliyye'ye dahi neşr eylediği ve bu misillü evrâkı, mukaddema Firârî ⁴ babâsına müteallik olup, bu def'a Rusya devleti hidmetiyle ba'zi mahâllde bulunan kimesneler vesâletiyle dağıtıtığı meczûm olmağla, o makule maznûm el-hâl eşhâsın memâlik-i mahrûsadan def' ve ib'adiyle yerlerine aher sahîh Rusya'ludan ehl'i ırz kimesnelerin ta'yîni, sâniyen elçi-yi mersûm tarafından Bükreş'de mukîm Rusya konsolosuna tahrir birle mükâleme-i sabıkada bir kıt'a sûreti devletlû Reis efendi ⁵ hazretlerine takdîm olunan mektub misillü Yaş'da mukîm Rusya konsolosuna dahi tarafından kâğıd yazılarak mesfûr Ipsilândi'nin vuku gelen tahattî ve isyânını takbîhen ve gerek yanında olan sâair Rusya'lular, der-akab memâlik-i Devlet-i Aliyye'den hurûc birle, Rusya memâlikine avdet itmezler ise, mukaddemce Tudor Vladimireşku'nun şakavetin hakkında ilân olunduğu gibi kendüsü ve Rusya'ludan avenesi Rusya devletinin himâyetinden tard ve iskat ile siyâset-i Devlet-i Aliyye'ye terk olunacaklarını ilânen Eflâk ve Boğdan'da beyânnâmeler neşri husûsunun dahi konsolosân-ı mersûmâne tavsiye ve tenbihi, sâlisen zikr olunan mazmûnda Asitâne-i Aliyye'de, ve Rusya konsoloslarının mahale ikamesi olan memâlik-ı sâirede dahi elçi-yi mersûm tarafından bilâ te'hîr kâğıdlar neşri, râbian mesfûr Ipsilândi Rusya'ludan olan avenesi berûdan ⁶ ta'kîb olunarak girü Rusya memâlikine firâr eyledikleri hâlde ibret-üs-sâireye Rusya devleti tarafından cezâları tertib olunup, âsi-yi mesfûrun tebaa-yı Devlet-i Aliyye'den olan avenesi, ve gerek bin-nefs Mihâl beg, ve müteallikatı Rusya diyârına kaçarlarsa ise o makulelerin hasb-üş-şurût Devlet-i Aliyye tarafına redd ve iâdesi iddiâ olunmak ;

(2) Zikr olunan mazmûnda düvel-i sâirenin Der-i Aliyye'de mukîm elçilerinden dahi kâğıdlar neşri matlûb olunacağına binâen, matlûb-ı mezkûr der-miyân buyurulmazdan mukaddem kân hadise-i mezkûreye dâir Rusya devletinin usûl ve muâmelesi Rusya elçisi tarafından süferâ-yi merkumeye bildirilmek lâzımeden i[t]düğü mütalaasıyla elçi-yi mersûme arz-ı hulûs siyâkında ihtâr buyurulmak ;

(4) Mükâleme-i sabıkada elçi-yi mersûm Mihâl begin bu mâddede nev'an-mâ tebriye-i zimmeti kaydına düşdüğünden, hâin-i mezburun

ba'zı muâmelâtını mübeyyin, Eflâk cânibinden muahharen vârid olan evrâkın dahi meâlını mükâleme-i âtiyede elçi-yi mersûme tefhîm birle, gerek evrâk-ı mezkûreden, ve gerek elçi-yi mersumun ibrâz eglediği evrâkdan, mesfûr Mihâl beğın hıyânet ve hubaseti müstedill ve mütebân i[t]dügü i'lân buyurularak elçi-yi mersûmun bu vechle mesfûri tebriye-i zimmetinden cây-gir zamiri olan maksad ve niyyeti şimdiden cerh ve izâle olunmak ;

(5) Ve-l-hâsıl Rusya devletinin ilmi lâhik olmıyarak, hudûs iden bu misillü ahvâl sebebi ile beyn-üd-devleteyn derkâr ve üstüvâr olan rabita-yı kavi-yi hubb ve vilâya hâlele gelemediğini te'kid birle ba'zı hıyânet-pişelerin hubaset cibilliyelerinden neşet iden hadise-i mezkûreyi in-şâ-Allahü teâlâ müddet-i kalilede def'îçün kazıyyeye medhalı olmıyan bi-cerem ve kabahat ahâli-yi Memleketeyn'e cevri ve taaddî isâl olunmak-sızın sevk-i asâkir lâzıme mübâderet buyurulacağının kat'ıyyen ifhâmıyle hatm-ı kelâm olunmak ;

(Mükerrer) Çünkü Rusya'lu bu mâddede kendülerinin kat'en re'y ve medhalları olmamak sûretini göstermekde olduklarından şimdilik taraf-ı Devlet-i Aliyye'den dahi bunların bu lâkırdıları kân tamâmına sayılmış gibi tutularak, fakat ba'zı kinâyât-ı müessire surerinden sonra, elçi beğın Ipsilândi-oğlu hakkında meclis-i sâbıkada irâd eylediği ifâdâtı, yani mesfûrun mütecâsir olduğu kazıyye-i ifsâda Rusya devletinin kat'en re'y ve medhalı olmadığına dâir tefhîmâtı Saltanet-i Seniyye'nin hasb-ül-hulûs derkâr olan me'mûl-i âlisini te'yid idüp, bu sûretde cânib-i Devlet-i Aliyye'den hemân şakî-yi mesfûr ile ana tâbî' olan eşkıyânın def' ve tenkîlleriyle asayış-ı memleketin iâdesi zımnında Memleketeyn'e asâkir-i islâmiyye sevki, ve mesfûrun etrâfa yaydığı şerâre-i fesâdın itfâ ve ihmâdı zımnında sâir ba'zı tedâbir-i mukteziye icrâsı lâzım geldiğinden, Saltanet-i Seniyye ol vechle mütehattim zimmet-i mülkdârisi olan tedâbir ve muktezayâtı bin-nefs icrâyaya mecbûr ve hâfi olmağla, Rusya devleti tarafından fi'len muâvenet-i şakî dostâne irâd olunmuş ise de, bu sûret mahâzır-ı mütenevviadan sâlim olmamak cihetiyle, anden sarf-ı nazar olunarak, fakat eşkıyâ-yı mersûmenin ikâ'na mütecâsir oldukları mukaddemât-ı ifsâdiyenin ibtâl ve ilgasına dâir, Rusya devleti tarafından kavlen lâzım gelen suver-i müessirenin icrâsı, ve havene-i mezkûrenin bundan böyle. Rusya hududuna firâr ve ilticâları takdîrinde, içlerinde Rusya tabiyyeti iddiasında olanlar, devlet-i müşârün-ileyh tarafından te'dib, ve Devlet-i Aliyye'nin tebaa-yı kadimesinden olanlar dahi derhâl cânib-i Devlet-i Aliyye'ye redd ve teslim olunmaları matlûb-i âli olduğu etrâfıyle ifâde ve tefhîm olunması ;

Ve bu mâddede Boğdan voyvodası Mihâl'ın ez her cihet töhmet ve hıyâneti zâhir ve mütehakkık olduğuna binâen, hasb-üş-şurût hâin-i mersûm voyvodalıktan azl ile, yerine aherinin nasb ve ta'yîni icâb eylediğinden, Devlet-i Aliyye aher birini voyvoda nasb iderek, Boğdan'a sevh ve ta'yîn buyuralacak asâfir-i mansûre, işbu voyvoda-yı lâhiki makarr-ı emâretine ikâd itmekliğe dahi me'mûr olacakları ifâde kılınması ;

(7) Ve Bahr-ı Siyah boğazına⁷ ta'yîn olunacak muhâfız paşa'nın sûret-i me'mûriyyeti, yani bundan böyle Kara Deniz'e mürûr iden Rusya sefinelerinde, reâyâ firârları bulunmamak için, sefâin-i mezkû-

renin mahmûl oldukları emvâl-ı ticârete, ber mûcib-i şurût kat'en mudâhale olunmıyarak, fakat derûnlarında firârî olup olmadığını yoklamak, ve bulunan firârileri ahz ve girift itmek üzere me'mûr kılındığı elçi-yı mersûme beyân olunarak, bu husûsi kendü tarafından dahi bil-cümle Rusya tüccâr sefineleri tâkımlarına şimdiden i'lân ve tenbih olunması lâzımeden i[t]dügü iş'âr ve tezkâr olunması ;

Devletlû Reis efendi hazretleri Sırp milleti vekillerini celb ile te'mîn ve istimâletlerine, ve eğer Ipsilândi yânında olan Sırp'luların celb ve tefriki, ve memleketlerine vardığı takdirde mesfûrun ve avenesinin ahz ve girift ve Der-i Aliyye'ye isrâlı misillü, bu mâddede hidmet ve sadakâtları meşhud-i âli olur ise, Miloş'un⁸ mükâfât-ı seniyyeye mazhariyyeti misillü nice inâyât-ı seniyyeye mazhar olacakları ifâdesiyle teşvik ve tergiblerine himmet buyurulması.

Makam-ı riyâsetden icrâ olunacak husûsdur ***.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 155—158 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 41 382).

Notă privind problemele ce vor fi explicate
de către cîrmuire¹ elciului Rusiei².

Deoarece este evident că, în maniera de rezolvare, prin tratative, a problemei despăgubirilor — unul din amănuntele rămase restante în privința Principatelor — bunele intenții ale Înalțului Devlet, înclinația și dorința sa de a întări pacea și prietenia sinceră cu rușii au fost constatate din nou de către Europa, de acum înainte, dacă se va vădi vreun act răuvoitor din partea rușilor, ei se vor acoperi și mai mult de rușine. La convorbirea care va avea loc de această dată, să se discute din nou problema despăgubirilor amintite.

(3)* Avînd în vedere că, dacă atît modul în care elciul Rusiei va explica statului său evenimentele declanșate în părțile Țării Românești și Moldovei, cît și hîrțile trimise împăratului Rusiei de Mihail bei³ și de boierii din Moldova îl vor induce în eroare pe menționatul împărat, și astfel prin tănuirea [adevărului], s-ar putea săvîrși o acțiune necugetată, la întrunirea pomenită să se prezinte elciului amintit scrisoarea redactată, de această dată, de către înalta cîrmuire către contele Nesselrode **, ministru al afacerilor interne, și care urmează a-i fi trimisă prin curier special.

Arătîndu-se că este necesar să fie amintite în mod amical unele situații, căci o interpretare greșită a declarațiilor pomenitului elciu referitoare la această problemă neplăcută, tănuirea și trecerea sub tăcere a dificultăților (?) ar fi contrare exigențelor lealității și prieteniei sincere și nu corespund — așa cum s-a menționat pe scurt în scrisoarea amintită — bunelor relații dintre cele două state, la convorbirea pomenită să se explice și să se arate cu politețe că Ipsilanti-oğlu s-a grăbit a săvîrși o asemenea faptă rea în timp ce era sub protecția Rusiei și avea funcția înaltă de general, că atît cei adunați în jurul său, cît și majoritatea căpeteniilor plebei care au făptuit răutăți în partea Țării Românești au fost supuși ai Rusiei ; că sus-numitul Ipsilanti stringea

și ținea în solda sa, de o vreme, în Țara Moldovei [oamenii] recrutați din rîndurile plebei ; că și consulul Rusiei de la Iași, nedînd de știre la timp, a informat doar cu o zi mai înainte de apariția gloatei pomenite ; că atunci cînd boierii pămînteni — știind bine că lui Tudor Vladimirescu, capul fărădelegilor, care s-a răsculat în Țara Românească, nu i se va putea opune rezistență numai cu oastea țării, ținînd seamă de lipsa unui domnitor — au explicat consulului Rusiei de la București necesitatea aducerii oastei de la hotarele imperiale, acesta s-a opus categoric și, din pricina opoziției sale, nenorocirea s-a prelungit pînă în clipa de față, deși ea era menită să se stingă pînă acum.

Chiar dacă la convorbirea precedentă, elciul amintit a prezentat și a invocat [intervenția] verbală și ajutorul efectiv al statului rus pentru încetarea evenimentelor pomenite, acum dat fiind faptul că un ajutor efectiv, conform cererilor tagmei rebelilor, ar întări în continuare zvonurile false despre revoltă, răspindite de [insurgenții] amintiți, să se arate că [Înaltul Devlet] se mulțumește cu [intervenția] verbală a statului rus și să se ceară : în primul rînd, expulzarea și îndepărtarea, din țările bine păzite, a acelor persoane care nu prezintă garanții, și numirea, în locul lor, a altor [oameni], care să fie cinstiți și dintre rușii adevărați, întrucît, potrivit documentelor prezentate de această dată, de către ambele părți, s-a stabilit că Ipsilanti-oğlu a răspindit acel fel de hîrtii pline de răutăți, nu numai în Țara Românească și Moldova, ci și în alte țări ale Înaltului Devlet și anume prin intermediul persoanelor aflate în unele locuri, în serviciul statului rus, și care mai înainte au depins de tatăl său Firari⁴ ; în al doilea rînd, amintitul elciu să scrie și consulului Rusiei de la Iași o scrisoare asemănătoare cu cea adresată de el consulului Rusiei de la București, și a cărei copie a fost înmînată mării sale norocosului *reis efendi*⁵ ; consulilor amintiți să li se dea instrucțiuni și recomandări în privința răspîndirii, în Țara Românească și Moldova, a unor declarații prin care să se dezaprobe excesele și revolta pomenitului Ipsilanti, și să se anunțe că, în cazul că sus-numitul, ca și alți ruși aflați în jurul său, ieșind pînă la urmă din țările Înaltului Devlet, nu se vor întoarce în ținuturile rusești, atunci atît el personal, cît și ajutoarele sale din [rîndul] rușilor, fiind scoși de sub protecția Rusiei, vor fi pasibili de pedeapsa Înaltului Devlet, așa cum s-a anunțat mai înainte în legătură cu răutățile lui Tudor Vladimirescu ; în al treilea rînd, și elciul amintit să răspîndească neîntîrziat — la Înaltul Prag și în alte provincii [ale Imperiului otoman] unde se află consuli ai Rusiei — declarații în sensul menționat ; în al patrulea rînd, numitul Ipsilanti și ajutoarele sale dintre ruși, fiind urmăriți în această parte⁶, în cazul cînd fug înapoi în ținuturile rusești, să li se aplice de către statul rus pedepse care să fie învățătură de minte altora, iar acele ajutoare ale rebelului pomenit, care fac parte din supușii Înaltului Devlet — [mai ales] Mihail bei în persoană și cei din suita sa — dacă fug în Rusia, să fie predați Înaltului Devlet, conform clauzelor în vigoare.

(2) Avînd în vedere că și elciilor altor state aflați la Înalta Poartă li se va cere să răspîndească declarații în sensul menționat, și că, înainte de a li se adresa această cerere, va fi necesar ca elciul Rusiei să comunice ambasadorilor pomeniți măsurile și atitudinea statului rus cu pri-

vire la evenimentele arătate, elciului amintit să i se atragă atenția în mod curtenitor [asupra acestui aspect].

(4) Deoarece la convorbirea precedentă, elciul amintit, manifestînd preocuparea de a-l absolvi pe Mihail bei de orice fel de vină, a scos în evidență unele atitudini ale acestui hain, la convorbirea viitoare, aducîndu-i-se la cunoștință pomenitului elciu și conținutul documentelor sosite ulterior din părțile Țării Românești și arătîndu-se că, atît din documentele respective, cît și din documentele prezentate de elciu, rezultă clar și convingător trădarea și viclenia sus-numitului Mihail bei, să nu se accepte și să se respingă din capul locului intențiile și scopurile elciului amintit, legate de absolvirea de vină a respectivului domnitor.

(5) Reafirmînd, pe scurt, că, din pricina unor asemenea situații create fără știrea statului rus, legăturile trainice, de stimă și prietenie, statornicite între cele două state nu vor putea fi prejudiciate, să se pună capăt convorbirii, subliniindu-se în mod categoric că, pentru curmarea, în timp scurt — cu voia înaltului Allah — a evenimentelor menționate, care au izbucnit datorită firii răutăcioase a unor trădători, va fi necesar să se procedeze grabnic la trimiterea oștii, fără a se comite, însă, nedreptăți și excese împotriva populației nevinovate a Principatelor, care nu este amestecată în întîmplările respective.

(Bis) Întrucît rușii persistă în a susține că ei n-au avut niciodată habar și amestec în această chestiune, să se procedeze ca și cum vorbele lor sînt luate în considerare întocmai și de către Înaltul Devlet, dar să se arate și să se explice pe larg următoarele : declarațiile pe care elci bei le-a făcut, după unele aluzii usturătoare, la întrunirea precedentă, în legătură cu Ipsilanti-oğlu — adică afirmațiile sale că statul rus nu a avut niciodată habar și amestec în fărădelegile la care sus-numitul a îndrăznit a se deda — întăresc speranța sinceră a Sublimei împărății ; pentru restabilirea liniștii în Principate, prin pedepsirea exemplară și alungarea imediată de către Înaltul Devlet a sus-numitului răzvrătit [Ipsilanti] și a tilharilor supuși lui, ca și în scopul îndeplinirii altor măsuri necesare pentru stingerea și înăbușirea scînteii tulburării extinse în împrejurări de sus-numitul, este nevoie să fie trimise oștile islamice ; Sublima împărăție se vede, astfel, obligată să îndeplinească ea însăși măsurile și toate cele necesare, care intră în atribuțiile sale imperiale ; chiar dacă s-a amintit în mod amical despre ajutorul efectiv al statului rus [împotriva] răvrătiților, să se renunțe la el, pentru a nu împiedica astfel luarea diverselor măsuri de precauție, și să se concretizeze mijloacele eficiente reclamate de [intervenția] verbală a statului rus pentru curmarea și încetarea fărădelegilor anterioare, pe care tilharii pomeniți s-au încumetat a le făptui ; în cazul cînd, după aceasta, hainii amintiți fug și se refugiază în hotarele Rusiei, cei ce pretind că sînt supuși ai Rusiei să fie pedepsiți de statul menționat, și, potrivit dorinței înalte [a padișahului], cei ce sînt dintre supușii vechi ai Înaltului Devlet să fie predați imediat acestuia.

Deplina vinovăție și trădarea dovedite, în această privință, de Mihail, domnul Moldovei, fiind evidente și adeverate, se impune ca, în conformitate cu clauzele în vigoare, acest hain să fie mazilit de la domnie, iar în locul său să fie numit un altul ; să se explice că Înaltul Devlet, numind pe un altul ca voievod, oștile victorioase ce vor fi desemnate și trimise în Moldova vor primi și misiunea de a-l lua pe acest voievod și a-l instala la reședința cîrmuirii sale.

(7) Elciul amintit, explicându-i-se natura misiunii ce o are *paşa* care va fi numit ca muhafiz al strimtorii⁷ Mării Negre, adică însărcinarea dată lui ca, de-acum înainte — pentru ca pe vasele ruseşti ce trec spre Marea Neagră să nu se afle raiale fugare — să controleze dacă pe ele se află sau nu fugari, să prindă şi să reţină pe fugarii găsiţi, dar, potrivit clauzelor, să nu se amestece niciodată la mărfurile comerciale încercate pe vasele respective, să i se arate şi să i se aducă aminte că este necesar ca şi el să facă recomandări şi să aducă la cunoştinţă, de pe acum, tuturor celor de pe vasele comerciale ruseşti.

Să se depună eforturi, ca măria sa norocosul *reis efendi* chemînd pe reprezentanţii naţiunii sîrbe, aceştia să fie bine primiţi şi înconjuraţi cu atenţie, explicându-li-se că Miloş⁸ va avea parte de sublimile recompense, iar ei se vor bucura de multe favoruri sublime [din partea padişahului], dacă vor face înalta dovadă de supunere şi slujire cu credinţă în chestiuni de felul acesta, cum ar fi atragerea şi despărţirea sîrbilor aflaţi pe lîngă Ipsilanti, sau prinderea şi trimiterea la Înalta Poartă a acestuia şi a ajutoarelor sale, în cazul cînd ar ajunge pe teritoriul sîrb.

Problema va fi rezolvată de cei de la cîrmuire ***.

* Cifre notate pe marginea paragrafelor, arătînd ordinea acestora.

** Iniţial fusese scris : Capodistria.

*** Menţiunea făcută deasupra ultimului paragraf.

¹ Poarta otomană.

² Baronul Stroganov.

³ Mihail Suţu, domn al Moldovei (1819—1821).

⁴ Constantin Ipsilanti, domn al Moldovei (1799—1801) domn al Țării Româneşti (1802—1806 ; 1806—1807 ; 1807).

⁵ Probabil Doğramacı-zâde Mehmed Hamid Bey, ministru de externe al Porţii (8 martie — 1 noiembrie 1821).

⁶ Imperiul otoman.

⁷ Bosfor.

⁸ Miloş Obrenovici, principe al Serbiei (1817—1839).

[*Hatt-i hümayûn*] : Benim vezirim, İşbu tahririn ve gâvurların altı kıt'a kâğıdlarının tercemeleri ma'lûm-i hümayûnum olmuştur ; bunların cûmlesi husûsiyle Rusya elçisinin tahriri hezeyândan ve hileden ibâret olmağla, efendi dâ'imızın hânesinde akd-ı encûmen-i şurâ ile her tarafını müzâkere idüp ne vechle cevâb virilmeğe karar virilür ise, taraf-ı hümayûnuma arz eyliyesin !

HÜVE

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veli ün-ni'metim efendim, pâdişâhim,

Bu defa memleket-i Eflâk'ın mitropolid ve piskopos ve boyâranı taraflarından, Atebe-i felek mertebe-i cihâniyanilerine takdim için ba'zı istirhâmât ve istifa'yı mutazammın olarak, Nemçe kuryeriyle Rusya elçisi tarafına gelmiş olan arz-mahzarı, ve Eflâk mitropolidi-yi mersûm tarafından Rum patrikine, ve Eflâk voyvodası Iskerlet beğе muharrer mektupları, ve Bükreş'de kalan Rusya konsolosluğu hademesi tarâtından, ol havâlinin hâl ve keyfiyyetine ve Ipsilandi-oğlu ve Vladimiresku nâm şakilerin sûret-i harekâtlarına dâir, ve muaharren mersûmânın başlarnıda olan haşerât ile Bükreş'den birer tarafa çekildiklerini müş'ir, kendüye gelen havâdis-i evrâkının hulâsasını, elçi-yi mersûm evvelki gün Bâb-ı Âli'lerine takdim iderek, bu husûslara dahi kendüsü dahi hidmet-i riyâsete bir kıt'a tezkere yazmış, ve Eflâk voyvodası mersûm dahi, bu esnâda kaymakamları tarafından kendüye gelen tahrirâtın meâlını mübeyyin bir kıt'a takrir takdim itmiş, ve dünkü gün Yerkökü muhatızı Hakki kulları tarafından vurud ile meşmûl-i lihâza-yı meâlî ifâza-yı mülükâneleri kılınan tahrirât içinde mesfûr Ipsilândi-oğlu tarafından elçi-yi mersûme muharrer olarak, zuhûr iden mektub hey'etiyle kendü-süne gönderildiğine binâen, bugün elçi-yi mersûm tekrâr hidmet-i riyâsete bir kıt'a tezkere tahiririyle meâlında, el-hâletü hâzihi mesfûr Ipsilândi-oğlu çekilerek memleketin ihtilâlî asayişe mübeddel olmuş, ve voyvodaların irsâlî mevsimi gelmiş olduğunu se iktizâ-yı hâl ve maslahata dâir lâzım gelen tertib ve tedbirin kendü ile söyleşilmesini inhâ, ve mektub-i mezkûri dahi aynen isrâ eylemiş olmağla, cümlesi tercüme itdirilüp, manzûr-i meâlî mevfûr şâhâneleri buyurulmak için arz ve takdim kılındı; evrâk-ı mezkûrenin her birinden bir güne ahkâm-ı müstenbat, ve her bir iş'ârâtdan bir nev' hile-i vazîâ mahsûr mülâ-besesiyle, el-hâletü hâzihi sûret-i maslahata ve elçi-yi mersûmûn siyâk ifâdâtına göre, taraf-ı Devlet-i Âliyye'lerinden ne vechle davranılmak, ve her bir husûsda ne güne hareket ve muâmele olunmak ve elçi-yi mersûme nasıl cevâb virilmek lâzım geleceği etrafiyle mülâhaza ve mütâlaa olunmak üzere evrâk-ı mezkûre bundan böyle Bâb-ı fetvâ — penâhide akd olunacak encümen-i şûrâda kirâat ve müzâkere olunarak, cereyân idecek ebhâs ve virilecek kararın, hak-pâyı hümayûn şâhânelerine arz ve iş'âr olunması husûsunda, ne vechle irâde-i seniyye-i mülükâneleri sünûh ve sudûr buyurulur ise, emr ü fermân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, veli-ün-ni'metim efendim, pâdişâhim hazretlerininindir.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 66 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-i Hümayûn Tasnifi, nr. 45 439). Orig.

[*Hatt-i hümayûn*]: Vizirul meu, prezentul tău raport și traduce-rile celor șase hîrtii ale ghiaurilor au fost vâzute de mine; toate acestea și, în special, nota elciului Rusiei fiind constituite din viclenie și absurdități, să fie discutate fiecare în parte, la întrunirea Consilului în casa supusului nostru efendi, și să se raporteze augustei mele persoane ce răspuns s-a hotărât să se dea!

Gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul meu efendi, padișahul meu,

Alaltăieri, elciul Rusiei a prezentat Înaltei Porți *arzmahzarul* ce i-a parvenit prin curierul austriac și care cuprinde unele rugăminți și cereri de iertare adresate, de această dată, Porții celeste a lumii de către mitropolitul, episcopii și boierii Țării Românești, scrisorile întocmite de suszislul mitropolit al Țării Românești către patriarhul grec și către Scarlat bei, domnul Țării Românești, rezumatul documentelor ce i-au sosit din partea personalului consulatului Rusiei rămas în București, în legătură cu situația din acele locuri, cu felul acțiunilor răzvrătiților Ipsilanti-oğlu și Vladimirescu, și cu faptul că, ulterior, sus-amintiții s-au retras din București, fiecare în altă parte, împreună cu plebea în fruntea căreia se află, despre aceste probleme scriind și elciul o notă către slujbașii cîrmuirii.

Sus-numitul domn al Țării Românești a prezentat un raport în care arată cele cuprinse în scrisorile ce i-au sosit, în aceste momente, din partea caimacamlor săi.

Printre scrisorile sosite ieri, din partea supusului [Ismail] Hakkı, muhafız de Giurgiu, și, de aceea, aduse la cunoștința imperială, se află o scrisoare adresată de sus-numitul Ipsilanti-oğlu amintitului elciu, care, datorită faptului că [scrisoarea] i-a fost trimisă lui, a întocmit din nou o notă către slujbașii cîrmuirii, în care arată că, în prezent, numitul Ipsilanti-oğlu retrăgîndu-se, liniștea a luat locul tulburărilor din țară, că a sosit vremea trimiterii domnilor și că să se discute cu el măsurile ce se impun în legătură cu rezolvarea urgentă a situației și problemelor. Scrisoarea menționată fiind trimisă în original, s-a dispus ca toate [documentele] să fie traduse; ele au fost prezentate spre a fi supuse privirii împărătești.

Avînd în vedere că din fiecare dintre documentele menționate trebuie să rezulte unele decizii, că fiecărui înscris îi este specific un fel de viclenie ordinară, documentele menționate vor fi citite și discutate în cadrul Consiliului ce se va întruni după aceasta la Poarta fetvalei protectoare, chiar în scopul de a le studia și cerceta, deoarece este nevoie ca — în conformitate cu natura chestiunilor actuale și cu explicațiile ce le va da amintitul elciu — [să se știe] cum să se acționeze, ce atitudine să se adopte în fiecare problemă și cum să se răspundă amintitului elciu, în numele Înaltului Devlet; și dacă se va emite împărăteasca dispoziție, ca augustei persoane imperiale să i se raporteze discuțiile ce vor avea loc și hotărîrea luată, atunci ordinul și firmanul [în această privință] depind de măriile sa gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul meu efendi, padișahul meu.

Monsieur le Baron,

Un corps stationné à Moscou, qui avait été commandé pour se mettre en marche le 26 avril/8 mai, ne doit plus, d'après de nouveaux ordres, se tenir prêt que pour le 10/22 Juin, et les troupes destinées à sortir de l'Empire ne passeront pas la frontière sans un ordre ultérieur.

Cependant le grand mouvement intérieur de dislocation et d'échelonnement de l'armée russe continue à s'effectuer. Les gardes vont commencer ces jours-ci à se diriger de Pétersbourg sur la ligne qui leur est assignée entre Dunabourg et Smolensk. Ces déplacements coûtent, dit-on, près de 40 millions de roubles ; mais comme la dépense s'en fait dans l'intérieur de ce pays, on ne la considère point comme une perte.

Le change sur Paris est à 101 1/2 cent par rouble.

Le contre-amiral Karobka, commandant à Cronstadt, a reçu l'ordre de faire armer quatre vaisseaux de ligne, deux frégates et quatre briks. Ces bâtimens doivent s'exercer dans la baliste. On dit qu'une de ces frégates et un de ces briks séjourneront dans un port de France une partie de tems.

D'après les dernières nouvelles de Constantinople il n'y auroit point jusqu'à présent d'union entre le prince Ypsilanty et Vladimiresko. Celui-ci qui ne combat que dans l'intérêt particulier de l'indépendance de la Valachie et de la Moldavie, et non pour délivrance générale des grecs ; après s'être rendu maître de Bucharest, auroit fait dire au prince Ypsilanty, arrivé peu après avec sept ou huit mille hommes aux environs de cette ville, de se garder d'entrer dans Bucharest et de continuer sa route, que le prince Ypsilanty auroit effectivement dirigée sur la Servie. Mais l'on supposait ensuite que l'armée de 20 milles turcs, qui a dû passer le Danube, aurait contraint Vladimiresko à quitter lui-même Bucharest, et à chercher à se réunir aux autres révoltés. On ne sait pas en outre si les turcs qui déjà décapitent les grecs à Constantinople, les pillent et les assassinent, ne se laisseront pas entraîner par le fanatisme religieux et la soif de la vengeance, à une réaction si générale et si atroce, qu'elle n'oblige les puissances limitrophes à interposer leur médiation pour sauver la nation et la religion grecque d'une si furieuse persécution.

Voici une particularité sur le prince Ypsilanty : lorsque son père mourut, il fit, à son lit de mort, jurer à son fils, de ne jamais se refuser à combattre pour la cause des grecs, s'ils l'appelaient un jour à se mettre à leur tête pour recouvrer leur indépendance.

On tient, ici, très caché, un petit mouvement qui a eu lieu, ces jours derniers ; dans le régiment de Presobragenski. Les soldats, ont, dit-on, demandé tumultueusement de meilleurs cuirs pour leurs bottes et une meilleure nourriture. On les a casernés pendant quelques jours, mais on a fini par satisfaire à leur réclamation.

J'ai l'honneur. . .

Le Comte de Gabriac

Domnule baron,

Un corp de armată staționat la Moscova, căruia i se comandase să pornească în marș la 26 aprilie/8 mai, n-a mai trebuit să fie gata — după noile ordine decît pentru 10/23 iunie, iar trupele destinate să iasă afară din imperiu nu vor trece frontiera fără un ordin ulterior.

Totuși marea mișcare interioară de dislocare și de eșalonare a armatei ruse continuă să se efectueze. Gărzile vor începe zilele acestea să se îndrepte de la Petersburg spre linia care le este atribuită între Dunaburg și Smolensk. Aceste deplasări costă, se spune, aproape 40 milioane de ruble ; dar fiindcă cheltuiala se efectuează în interiorul acestei țări, ea nu este considerată ca o pierdere.

Schimbul la Paris este de 101 1/2 centime rubla.

Contraamirarul Karobka, comandant la Cronstadt, a primit ordinul de a înarma patru vase de linie, două fregate și patru bricuri. Aceste nave urmează să facă exerciții de tragere de proiectile. Se spune că una din aceste fregate și unul din aceste bricuri vor staționa o parte de timp într-un port din Franța.

După ultimele știri din Constantinopol, n-ar exista pînă în prezent o unire între prințul Ipsilanti și Vladimirescu. Acesta din urmă care luptă pentru independența Țării Românești și Moldovei, și nu pentru eliberarea generală a grecilor, după ce a devenit stăpînul Bucureștiului, ar fi spus prințului Ipsilanti, sosit la puțin timp după aceea cu 7—8 mii de oameni în împrejurimile acestui oraș, să se ferească de a intra în București și să-și continue marșul, pe care prințul Ipsilanti l-ar fi îndreptat într-adevăr spre Serbia. Dar s-a presupus apoi că armata de 20 mii de turci, care ar fi trecut Dunărea, l-ar fi constrîns pe Vladimirescu, să părăsească și el Bucureștiul și să caute să se unească cu ceilalți răsculați. Dealtfel, nu se știe dacă turcii, care decapitează deja pe greci la Constantinopol, îi jefuiesc și îi asasinează, nu se vor lăsa antrenați de fanatismul religios și de setea de răzbunare la o reacție atît de generală și de atroce, încît să oblige puterile limitrofe să-și ofere mediația lor pentru a salva națiunea și religia greacă de-o persecuție atît de cumplită.

Iată un fapt despre prințul Ipsilanti : cînd tatăl său era pe patul de moarte, l-a pus pe fiul său să jure că nu va refuza niciodată să lupte pentru cauza grecilor, în caz că aceștia îl vor chema într-o zi pentru a se așeza în fruntea lor, în scopul redobîndirii independenței.

Aici se păstrează în mare taină o mică mișcare care a avut loc în ultimele zile în regimentul Preobrajenski. Soldații — se spune — au cerut zgomotos piele mai bună pentru cizme și hrană mai bună. Ei au

fost închiși în cazarmă câteva zile dar pînă la urmă li s-a satisfăcut reclamația.

Am onoarea . . .

Contele de Gabriac

Către Excelența Sa domnul baron Pasquier, ministrul Afacerilor Externe.

80

1821 [aprilie 24]/mai 6.

Traduction d'une dépêche écrite par le Grand Vizir Salih Pascha au Bey d'Alger en date du 6 Mai 1821.

Depuis quelque tems il existait parmi la Nation Grecque un projet très secret d'insurrection. Ceux de cette nation qui étaient les plus enclins à cette trahison s'étaient mis d'accord entre eux, n'attendaient qu'une occasion pour mettre en exécution le plan de cette trahison diabolique. En dernier lieu, aussitôt après la mort d'Alexandre Soutzo, prince de Valachie, un scélérat appelé Theodori s'est mis dans cette province à la tête d'une troupe de rayas composée de la lie du peuple et a déployé l'étendard de la révolte. Le commandant envoyé de la part du prince de Moldavie à Galatz ayant proposé aux musulmans qui s'y trouvaient de quitter leurs armes il y suscita une dispute entre lui et un magistrat turc, et un grand massacre s'en est suivi, en conséquence du quel la ville de Galatz est devenue la proie des flammes. Ceux des négocians musulmans, qui n'ont pas pu prendre la fuite de Galatz et de ses environs, sont morts martyrs.

Le traître Alexandre, fils l'Ipsilanti, qui s'était enfui en Russie lors de la guerre de l'année 1222 (1807), a passé le Pruth et est entré dans la ville de Yassi, et conjointement avec le prince de Moldavie, Michel¹, qui s'est attaché à son parti, ils ont excité les rayas à la rébellion et ont ainsi commencé à mettre en exécution leur dessein inique [. . .]².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 425, c. 231—232 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 98).

Traducerea unei scrisori scrise de marele vizir Salih Pașa beifului din Alger pe data de 6 mai 1821.

De cîtva timp există la națiunea greacă un proiect secret de revoluție. Unii dintre ei, care erau cei mai înclinați spre această trădare, s-au pus de acord între ei și nu au așteptat decît o ocazie să pună în aplicare planul acestei trădări diabolice. În ultimul timp, imediat după moartea lui Alexandru Suțu, domnul Țării Românești un nelegiuit, numit Tudor, s-a pus, în această Provincie, în fruntea unei trupe de raiale compuse din drojdia poporului și a desfășurat steagul revoltei. Comandantul trimis la Galați din partea domnului Moldovei după ce a propus musulmanilor care se aflau acolo să lase armele, a iscat o discuție între el și un magistrat turc și a urmat un mare masacru ; ca urmare, orașul

Galați a căzut pradă flăcărilor. Unii dintre negustorii musulmani care n-au apucat să fugă din Galați și din împrejurimi au murit ca martiri. Trădătorul Alexandru, fiul lui Ipsilanti, care a fugit în Rusia în timpul războiului din anul 1222 (1807), a trecut Prutul și a pătruns în orașul Iași și împreună cu domnul Moldovei, Mihail¹, care i s-a alăturat, a ațîțat raialele la răscoală și astfel au început să-și pună proiectul lor nelegiuit în aplicare [...] ².

¹ Mihail Șuțu (1819—1821).

² În continuare se referă la extinderea răscoalei din arhipelagul grecesc, din Moreea, Rumelia; la situația garnizoanelor militare otomane ale imperiului; face apel la zelul și curajul beifului de Alger de a se alătura fiotei imperiale pentru a combate pe insurgenți.

81

1821 [aprilie 28]/mai 10, Constantinopol.

Constantinople, le 10 mai 1821

Division politique
No. 32

Monsieur le Baron,

[...] ¹. Monsieur de Strogonoff a eu, le 6 de ce mois une conférence avec le réis-effendi. Ce ministre a parlé de combattre et d'exercer des vengeances dans les Principautés, et ce langage a été contredit par monsieur de Strogonoff. Il a observé que le prince Ypsilanti avait renoncé à ses projets et était retiré aux frontières d'Autriche; que Vladimiresco n'avait que peu de monde derrière Bucharest; qu'il était soumis à la Porte et armé seulement contre les vexations des boyards et des grecs; que la guerre n'était plus de saison, mais que c'étaient la paix et la conciliation qui devaient en prendre la place [...] ².

A Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'état, au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 94—95 (Ministère des Affaires Etrangère, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 32

Constantinopol, 10 mai 1821

[...] ¹. Domnul Stroganov a avut, la 6 ale lunii curente, o conferință cu reis efendi. Acest ministru a vorbit despre combaterea și aplicarea de represalii în Principate, și acest limbaj a fost contrazis de domnul Stroganov. El a făcut observația că prințul Ipsilanti renunțase la proiectele sale și se retrăsese la granițele Austriei; că Vladimirescu nu avea decît puțini oameni în spatele orașului București, că el este supus Porții și că este înarmat numai contra vexațiunilor boierilor și

grecilor ; că războiul nu mai este la ordinea zilei și că pacea și concilierea trebuie să-i ia locul [...] ².

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Internunțiul Austriei sprijină demersurile lui Stroganov, iar acesta din urmă primește un nou titlu și rang, în semn de aprobare din partea țarului ; refuzul lui Stroganov de a preda pe transfugi.

² Altercații între Stroganov și reis efendi cu privire la extradarea lui Ipsilanti, sosirea unei nave de război ruse, uciderea patriarhului, distrugerea bisericilor grecești ; indemnurile lui Stroganov la moderație ; arestarea lui Danéssi, bancherul legației ruse.

82

1821 [aprilie 28]/mai 10, Constantinopol.

Division politique
No. 33

Constantinople, 10 mai 1821

Monsieur le Baron,

[...] ¹. Vladimiresco n'a qu'une poignée de soldats auprès de Bucharest. Il proteste de sa soumission à la Porte, et il répète que son attitude est contre les boyards.

Le prince Michel Soutzo a abandonné la Moldavie et s'est réfugié, dit-on, en Russie. Dans la situation actuelle des Principautés, il semble que la Porte y rétablirait l'ordre avec de la modération plus sûrement qu'avec des soldats et qu'elle ne peut pas aujourd'hui les faire agir dans ces provinces sans risquer d'amener une complication dangereuse [...] ².

Vicomte de Viella

À Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'état au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 99 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Secția politică
Nr. 33

Constantinopol, 10 mai 1821

Domnule baron,

[...] ¹. Vladimirescu nu are decât un pumn de soldați aproape de București. El dă asigurări de supunere față de Poartă și repetă că atitudinea sa este împotriva boierilor.

Principele Mihail Suțu a părăsit Moldova și s-a refugiat, se spune, în Rusia. În situația actuală a Principatelor se pare că Poarta va restabili

acolo ordinea mai curînd prin moderație decît prin soldați și că nu poate azi să-i pună în acțiune în aceste provincii fără a risca de a aduce o complicație periculoasă [...] ².

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat al Departamentului Afacerilor Externe.

¹ Despre dezordinile de la Constantinopol, jafuri, omucideri, demolări de biserici ; sporirea fanatismului turc printr-un hatiserif.

² Despre situația din Serbia, Moreea ; protestul ambadorului Angliei la Constantinopol împotriva actelor de violență.

83

1821 aprilie 30/mai 12, Odesa.

Copy

Odessa, the 30 April/12 May 1821

Sir,

Since those Letters which Y[our] E[xcellency] has acknowledged, I have had the honor of writing on the 12/24th — 19/31st of March, the 26/7th — 30/11th — 13/25th & 18/30th of April.

Serious measures are now taken by this Gov[ernment] to prevent the passage over the frontier into Moldavia, & several adventurers, who were proceeding to the insurgent armies, have lately returned from Kichniew, where they had been stopped.

A few days ago the Father of Sutzo, Hospodar of Moldavia, with several other individuals of the same family, arrived in this City, from the frontier ; and the Prince Himself is expected soon to follow, having since the commencement of these troubles lost all Authority, & being equally in dread of the Grecian as of the Turkish Parties.

By these fugitives as well as by other sources of intelligence, the affairs of the neighbouring revolted Provinces appear to be drawing to a crisis. The boyars of Jassy had throughout protested against the enterprise of Prince Ipsilanti, and as soon as his advance had left the country open, they attempted to form a provisional administration, and sent a deputation to the Pasha of Braila with assurances of their faithful allegiance to the Porte. By the accounts of these deputies, the Pasha, having been appointed by Firman Seraskier, was preparing to march in force into the two Provinces, directing a corps on Bucharest and another at Jassy. The Pasha had received reinforcements & artillery from Varna where they had been sent with great expedition from the Bosphorus. The consternation of the whole country is extreme, and the Russian quarantines in Bessarabia are crowded with fugitives.

In the meantime prince Ipsilanti has marched to Targovitz, a retrograde motion, occasioned by some misunderstandings with Theodore Wladem[er]sco at Craiova, & by the refusal of the Servians to join him [...] ¹.

I have ...

(Signed) James Yeames

His Exc[ellen]cy Sir C[harles] Bogot, G.C.B.

Arh. St. Buc., Colecția xerografii Anglia, pachetul IX (Public Record Office, London, Foreign Office, Russia, F.O. 65, vol. 127).

Domnule,

După acele scrisori pe care le-a primit Excelența Voastră, am avut cinstea de a-i mai scrie la 12/24—19/31 martie, 26 martie/7 aprilie—30 martie/11 aprilie—13/25 și 18/30 aprilie.

Aceste autorități iau acum măsuri severe pentru a preveni trecerea hotarului în Moldova și mai mulți aventurieri, care se îndreptau către oștirile răsculaților, au fost de curînd întorși din drum de la Chișinău, unde fuseseră reținuți.

Acum citeva zile, tatăl lui Suțu, domnul Moldovei, împreună cu mai mulți membri ai familiei, au sosit în acest oraș, venind dinspre hotar; domnul însuși este așteptat să-i urmeze curînd, pierzîndu-și întreaga autoritate de la izbucnirea acestor tulburări și temîndu-se foarte mult, în aceeași măsură, atît de partida grecilor cît și de aceea a turcilor.

De la acești fugari, ca și din alte surse de informare, am aflat că treburile din principatele învecinate răsculate par să se îndrepte către un impas. Boierii din Iași au protestat pretutindeni împotriva acțiunii întreprinse de principele Ipsilanti și de îndată ce înaintarea sa a lăsat teritoriul fără apărare, ei au încercat să înjghebeze o administrație provizorie și au trimis o delegație la pașa din Brăila să-l asigure de supunerea lor față de Poartă. După informațiile acestor delegați, pașa, fiind numit seraskier printr-un firman, stă gata pregătit să intre cu forța armată în cele două principate, îndreptînd un corp de oștire spre București și un altul spre Iași. Pașa a primit întăriri și artilerie de la Varna, unde au fost trimise cu mare grabă de pe țărmurile Bosforului. Țara toată se află în mare consternare și carantinele rusești din Basarabia sînt pline de fugari venind din Moldova.

Între timp, principele Ipsilanti s-a îndreptat spre Tîrgoviște, fiind silit la o mișcare de repliere pricinuită de izbucnirea unor neînțelegeri cu Tudor Vladimirescu la Craiova și de refuzul sîrbilor de a i se alătura [...]¹.

Am onoarea...

(semnat) James Yeames

Excelenței Sale Sir Charles Bogot, cavalier al Ordinului Sf. Gheorghe.

¹ În continuare se referă la navigația neprielnică pe Marea Neagră care a împiedicat sosirea refugiaților de la Constantinopol; știri despre incendierea casei lui Fonton, membru al ambasadei ruse la Poartă; decapitarea marelui dragoman Moruzi.

Monsieur le Comte,

[...] ¹. On s'attend d'un moment à l'autre d'apprendre la nouvelle du massacre de tous les grecs domiciliés dans les états ottomans. Le pacha de Brăila, qui est en marche vers la Moldavie, a, dit-on, l'ordre

de tout mettre à feu et à sang sans épargner même les femmes enceintes, *puisqu'elles portent peut-être dans leur sein des enfans qui deviendront rebelles à leur maître [...]*².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 75—78 (Arh. St. Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 18).

Viena, 19 mai 1821

Domnule conte,

[...] ¹. Se așteaptă dintr-un moment în altul să se afle vestea masacrului comis asupra tuturor grecilor domiciliați în statele otomane. Pașa de Brăila, care este în marș spre Moldova, se spune că are ordin să treacă totul prin foc și sabie, fără a cruța nici femeile însărcinate, *pentru că ele poartă probabil în sânul lor copii care vor deveni rebeli față de stăpînul lor [...]*².

Rossi

¹ Probleme de familie ale Casei imperiale de Austria.

85

1821 mai 24 — iunie 1 (1236 evahîr-ı şaban).

HÜVE

El-yevm Krayova'da kaymakam olan [...] * zîd-rüşdiyyeye hükm ki :

Eflâk ve Boğdan memleketleri dâr-ül-hilâfet-il-aliyyemin kilâri mesâbesinde olmakdan nâsi, aâli ve reâyâsi ale-d-devâm iz'âc ve rençişden azâde ve hoş-hâl ve sâye-i merhâhim-vâye-i mülûkânemde asûde ve sarf-ül-bâl olmak irâde-i katî'yi cihândârâneme muktezasından i[t]dügü zâhir, ve insilâb-i emin ve asâyişlerini mûcib olup, [halis (?)] vuku'i riza-yi meyâmin iktizâ-yi tâcdârâneme min-küll-il-vücûh münâfi ve mugayir iken, Eflâk voyvodasi Aleku'nun ¹ helâki esnâsında Tudori nâmında bir hâin başına bir takım haşerât cem'iyle memleket-i Eflâk'da alem-efrâz bağı ve tuğyân olmuş, ve akıbında voyvoda-yı esbak Firaci İpsilândi'nin ² oğlu Aleksandri dedikleri mel'ûn dahi meydâna çıkup, Boğdan voyvodası Mihâl ³ bed-fiâlî kendüye uydurarak, Yaş kasabasını zabta ibtidâr ve etrâf eknâfa türrehâtдан ibaret kâğıdlar neşriyle, bil-ittifâk envâ fesâdâta ictisâr olunmuş olduklarına mebnî Saltanet-i Seniyye'm dahi vâcibe-i zimmet himmeti olduğu üzere, ol makule eşkiyâyı tenkil ve tedmîr, ve vücûd-i hubaset âlûdlarından Memleketeyn'i tasfiye ve tathîr ile muhâfazaları husûsuna dikkat ve i'tina, ve zimmet-i mekârim-semân pâdişâhâneme vedîa-yı cenab-ı Rabb-ı izzet olan sekene-i vilâyet ve acize-i raiyyetin âsâyiş ve emniyetleri mâddesini i'ade ve ifâ-yi zimmetinden, Rumeli ve Anadolu câniblerinden taraf taraf askerler tertîb birle me'mûrlar ta'yîn ve tesyîr, ve voyvodaların irsâlî husûl-i

âsâyîşe te'hîr kılınmış idi ; el-hâletü hâzihi Eflâk boyârları mersûmlardan ibtidâ-yı ihtilâlde Nemçe devleti arazisine çekilmiş olanların der-bâr-ı merhamet-medâr mülûkâneme mahzarları vurudiyle, il ve memleketlerinden devr ve ez her cihet sefil ve mehcûr olduklarından bahsiyle istirhâm olunmuş, ve reâyâ-yı memleket tarafından dahi mukaddem ve muahhar birbirini müteâkib feryâd-nâmeler gelmiş olup, netice-i meâlları memleketin eşkiyâdan tathîriyle istibka'yı emin ve asâyîşleri niyâzından ibâret, ve Memleketeyn'e kol kol asâkir-nusret-meâsir sevkinden [merâm-ı (?)] hayriyyet-encâm şâhânem dahi mutlaka şu gürûh-i mekrûh fesede ve eşkiyânın def' ve inhizâmlarıyla mücrim ve bi-cerem olanların temyiz ve tefriki ve ol vechle âsâyîşin puruzsuzca istihsâlî mâddesine mebnî it[î]dûğu vâreste-i kayd işaret olup, yosha kendü hâlinde ırz ve edeble mukayyed olanlar ve raiyyet ve ubûdiyyette sebât ve metânet idenlere bir şey denilmiyeceği bedîhi, ve ol makulelerin cümlesi zır cenâh-ı re'fet-i şâhâne ve sâye-i adalet-vâye-i pâdişâhânemde müstazıl ve muhmi kılınacağı beyânından müstagni olduğuna binâen, bu def'a postelnik Negri Bükreş kaymakamlığında ibka ve takrir ve ol bâbda lâzım gelen emr-i münîfim tasdir ve tesyir olmuş, ve Krayova kaymakamlığı dahi senki mersûmsun kemâ-kân sana ihâle ve tefviz kılınmış olmağla, vusûl-i münifimde keyfiyeti reâyâ-yı Devlet-ı Aliyye'min küçük ve büyüğüne i'lân ve işâa ile acize-i ahâli ve fukarâyı te'mîn, ve belki eşkiyâdan rû-gerdân olarak Saltanet-i Seniyye'ne izhâr-i sadâkat ve istikamet iden tabakat-ı reâyânın vaktiyle nâil-i hüsn iltifât olacaklarını kendülerine tebîş ve tebeyyûn iderek, ahali ile bil-ittifak muhâfızların idare-i ta'yînleriyle her hâlde sadıkane hizmet, ve eşkiyânın def' ve tenkîlleri maslahatında ve ale-l-husûs fesede ve eşkiyâdan [bu aralık] ba'zi mahallerde müterassid-i fırsat olarak ihtifâ melhûz olanların zâhire ve ihraci husûsunda tarafından lâzım gelen sadâkat ve istikamet merâsimini ifâyâ dikkat ve l-hâsıl doğruluk ve kulluk bu kere bellü olacağı ecelden, ana göre amel ve hareket eylemeği fermânım olmağın şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrunum mücebince işbu emr-i celil ül-kadrim isdâr ve irsâl olunmuşdur ; imdi mazmûn-ı irâde-i seniyyem mantûk-i emr-i münîfimen ma'lûmun oldukda, balâda mezkûr vesâyâ ve tenbihat-i cihândârânem muktezasını icrâ, ve her hâlde lâzıme-i sadâkat ve istikamet ve merâsim-i hizmet-gûzârî ve ubûdiyyeti ifâyâ ihtimam ve dikkat, ve hilâfından gayet ihfâyâ hazer ve mucânebet bâbında.

Fi evahir-ı Ş, sene [12]36.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 84, c. 12 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Cevdet Tasnifi (Hariciye) nr. 2 229). Concept oficial publicat în „Revista Arhivelor“, anul LV, vol. XL, nr. 3/1978, p. 314—315.

EL

Poruncă lui [Iancu Samurcaș] — sporească-i virtutea ! — în prezent caimacam la Craiova :

În momentul cînd a murit Alecu ¹, domnul Țării Românești, cînd era evident că Țara Românească și Moldova fiind socotite chilerul sublimei mele reședințe princiare, dispoziția mea hotărîită, de care

ascultă întreaga lume, [cerea] ca raialele și locuitorii lor să fie scutiți permanent de supărare și înstrăinare, să trăiască în liniște și tihnă, în mod plăcut, la umbra mea imperială plină de îndurare, și când tulburarea liniștii și siguranței contravenea întrutotul voiei mele auguste aducătoare de fericire, un hain pe nume Tudor, adunînd în jurul său cîțiva plebei, a ridicat steagul revoltei și răzvrătirii în Țara Românească, iar apoi ieșind la iveală și blestematul căruia îi zic Alexandru, fiul fostului voievod Firari Ipsilanti², și răufăcătorul Mihail³, domnul Moldovei, dîndu-i ascultare, au pus stăpînire pe tîrgul Iași și, în strînsă alianță, s-au încumetat să comită felurite fărădelegi, răspîndind în toate părțile proclamații compuse din vorbe deșarte.

De aceea, au fost organizate și desemnate oști din diferite părți ale Rumeliei și Anatoliei, pentru ca, în conformitate cu obligația ce revine în mod curent Sublimei mele împărății, să pedepsească și să nimicească tilharii de acest fel și, curățind Principatele de trupurile lor murdare, să aibă în grijă și atenție problema apărării lor și să redea siguranța și liniștea locuitorilor țării și neputincioaselor raiale aflate în augusta mea grijă padișahală și în paza măriei sale stăpînului cel glorios. Trimiterea domnilor a întîrziat însă instituirea liniștii.

În prezent, la curtea mea imperială — sediu al bunăvoinței — au sosit din partea boierilor Țării Românești, a celor dintre susamintiții [boieri] care s-au refugiat pe teritoriul statului austriac la izbucnirea tulburărilor, *mahzar*-uri pline de rugăminți, arătînd că ei se află într-o stare jalnică, departe de ținutul și țara lor. De asemenea, mai înainte și în ultima vreme au sosit, una după alta, plîngeri și din partea raialelor țării, cuprinzînd în esență rugăminți pentru curățirea țării de tilhari, păstrarea siguranței și liniștii lor.

Așadar, dorința mea imperială lăudabilă fiind aceea de a trimite oastea încununată de victorie, desigur, la alungarea și nimicirea absolută a tilharilor și a acelei cohorte degustătoare, se va face distincție între cei vinovați și cei nevinovați; în modul acesta, liniștea va fi asigurată fără violență. Fiind deci clar că nu li se va spune nimic celor ce se străduiesc să-și vadă de treburile lor, celor ce persistă în a fi supuși, și considerîndu-se totodată suficientă explicația că toți cei de acest fel vor fi ocrotiți sub aripa bunăvoinței mele imperiale și la umbra dreptății mele padișahale, postelnicul Negri a fost confirmat acum la căimăcămia din București și s-a întocmit și redactat ordinul meu ilustru necesar în această privință.

Și, întrucît căimăcămia de la Craiova ți-a fost încredințată și acor-dată ție ca și altădată, tu, cel menționat mai sus, cînd va sosi ordinul meu ilustru, să anunți și să aduci la cunoștință această situație supușilor mici și mari ai Înalțului meu Devlet și să spui sărmanilor locuitori, să-i sfătuești și să le dai de știre că acei supuși care, întorcîndu-și fața de la răzvrătiți, vor dovedi loialitate și fidelitate față de Sublima mea împărăție, vor avea poate, cu timpul, parte de o atitudine binevoitoare.

De aceea, a fost emis acest înalt ordin cu autograful meu puternic însoțit de glorie, pentru că există firmanul meu de a acționa întocmai, căci vor fi evidente de această dată loialitatea și supușenia și vei căuta să împlinești cu cinstea și fidelitatea ce trebuie dovedite din partea ta în ceea ce privește buna înțelegere cu locuitorii, desemnarea păzitorilor — care, în orice caz, să slujească cu credință — precum și urmărirea și pedepsirea tilharilor, ca și scoaterea la iveală a acelora

care speră că se pot ascunde în acest timp, în unele locuri. Apoi, când vei afla sensul dispoziției mele ilustre și ceea ce glăsuiește înaltul meu ordin, să îndeplinești întocmai povețele și sfaturile mele imperiale menționate mai sus, să dovedești atenție și grijă întru slujirea cu supunere, loialitate și fidelitate, și să te ferești a ține ascuns ceva.

La sfârșitul [lunii] Ș, anul [12]36.

* Loc alb.

¹ Alexandru Suțu, domn al Țării Românești (1806 ; 1818—1821) ; domn al Moldovei (1801—1802).

² Constantin Ipsilanti, domn al Moldovei (1799—1801) ; domn al Țării Românești (1802—1806 ; 1806—1807 ; 1807).

³ Mihail Suțu, domn al Moldovei (1819—1821).

86

1821 mai [13]/25, Pera.

Bulletin.

Péra de Constantinople, 25 mai 1821

Ce gouvernement continue ses dispositions énergiques pour combattre ses sujets révoltés dans les deux Principautés, ainsi que dans les îles de l'Archipel. Douze mille hommes des troupes arrivées depuis peu de l'Asie ont quitté les environs de cette capitale et s'acheminent vers la Roumelie. On prétend généralement qu'elles sont destinées pour entrer par Russchuk à Bucarest.

D'autre troupes sous les ordres de Ioussouf-pacha, gouverneur d'Ibraïl, doivent avoir passé le Danube et occupé Iassy, après quelques combats heureux avec les rebelles [. . .] ¹.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 45—48 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2 396).

Buletin.

Pera, Constantinopol, 25 mai 1821

Acest guvern continuă să aplice cele mai energice măsuri în lupta împotriva supușilor răsculați din cele două principate și insulele grecești. Douăsprezece mii de oameni sosiți de puțin timp din Asia au părăsit împrejurimile acestei capitale îndreptându-se spre Rumelia. Se pretinde, în general, că ele sînt destinate a pătrunde în București, pe la Ruscium.

Alte trupe, puse sub ordinele lui Yusuf pașa, guvernatorul Brăilei, trebuie să fi trecut Dunărea și să fi ocupat Iașul, după mai multe victorii împotriva rebelilor [. . .] ¹.

¹ Măsurile adoptate pentru reprimarea mișcării din insulele grecești ; audiența lordului Strangford la marele vizir.

87

[După 25 mai 1821].

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzûrum olmuşdur ; müşârûn-ileyhin gayret ve ikdâmına diyecek yoktur, sâdık vezirdir, betâyet iden a'yânların ¹ ismini tasrih itmiyor, lâkin Çırpan ve Râzluk kazâlarından vurud iden asker pek kalıl olmakla bu kazâların a'yânları te'dîb olunup sâire ibret kılinsun !

[*Telhis*] : Vidin muhâfızı Derviş Mustafa Paşa kullarının vârid olan kaimesidir ; Vidin'den karşı Kara Eflâk cânibine geçirilmiş olan asâkirin mikdâr ve kemiyetini bu tarafa tahrîr eylemesi husûsî ile sâir ba'zı vesâyâ ve ta' limât ve te'kidâtı hâvi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i şâhâneleri üzere tarafına gönderilen emr-i âlî, ve taraf-ı çâkeriden yazılan mektubun vurudundan bâhisle asâkir-i merkumenin bir kıt'a defterini terkim ve takdim eylediğini, ve kendüsü umur-i me'mûresinde kemâl-ı sadâkat ve istikamet üzere çalışmakta olup, bundan böyle dahi tıbk-ı fermûde-i seniyye üzere harekete mübâderet ideceğini, ve Rumeli'nin orta kolundan Vidin cânibine bâ-irâde-i seniyye ihrâcî mürettib olan asâkir cüz'i vurud idüp ba'zı kazâlar a'yânlarından betâyet ve rehâvet zuhûr itmiş olduğundan işbu betâyet ve rehâvetin irâde buyurulduğu ve iktizâsı vechle def'i husûsunu inhâ itmeğe, ve defter-i mezkûr ile beraber manzûr-i hümâyûn şâhâneleri buyurulmak için arz ve takdîm kılıldığı muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda, emr ü fermân hazret min-ül-emrindir.

HÜVE

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, übbehetlü, re'fetlü
velin-ün-nî'am kesîr-ül-kerem efendim, sultânım
hazretleri devlet ve ikbâl ile sağ olsun !

Rum milleti beyrinde mahfi olan fesâdın mukaddimesi Eflâk ve Boğdan taraflarından zuhûr itmiş, ve sonra Mora ve Ağriboz ve sâir ba'zı mahallere dahi sirâyet ile din-i mübeyyin ve devlet-i muhammediyye ebed karın hakkında icrâ-yı mekr ve mel'anete milletce müttetik ve mütehid oldukları gereği gibi meydâna çıkmış olduğuna binâen, mukaddemce Memleketeyn eşkiyâsinin kahr ve tedmîrleri zimninda Anadolu ve Rumeli taraflarından, asâkir-i vâfiye tertib buyurularak, hâla İbrail muhâfız, atûfetlü Yusuf Paşa hazretleri, ser-askerlik, ve Varna muhâfız, atûfetlü Sâlih Paşa hazretleri, çerhacılık² ünvânıyla me'mûr buyurulmuş oldukları, ve bundan akdemce şeref-efzâ-yı sahife-i sudûr olan emr-i celil-üş-şân ile tenbîh ve te'kid buyurulduğu vechle şimdiye kadar icrâ-yı me'mûriyyete ibtidâr ile karşıya hayli asker imrârı me'mûl i[t]düğü, ve reâyânın fesâde gün be gün artmakda ve bunların bu derece cesâretleri bütün bütün Memleketeyn eşkiyâsına istinâdlarından neş'et itmeğin bi-inâyetü — Allah — el — melik — il — müsteân esâs-ı fitne ve fesâd kal' ve kam' olunmadıkça, şerâre-i şerr ve mekîdetlerinin bil-külliyye itfâsı hâsıl olamayacağı tebeyyün itmiş olduğu, ve kazâlardan şimdiye kadar Vidin'e sevk olunan asâkirden mâ-adâ bir taraftan dahi ardı arâsı kesilmiyerek harb ve darbe kadir külliyyetlü cünûd-i muvahiddin ihrâc ile pey-der-pey i'zâm ve isbâl kılınması husûsî tekrâr te'kid ve isti'câl buyurulmuş olduğu ve karşıya imrâr itmekde olduğum asâkiri, mu'temed ve mücerrib-ül-atvâr ser-gerdem ile Kara Eflâk tarafına doğru irsâl ve eşkiyânın te'dim ve tenkilleriyle, ol tarafların muhâfazası esbabının istihsâl bâbında, bu kullarına ruhsat-ı kâmile inâyet buyurulduğu derciyle, karşıya imrâr olunan asâkirin mikdâr ve kemiyeti arz ve iş'âr olunmak bâbında bâ-hatt-ı hümâyûn

şeref-sudûr iden bir kıt'a emr-i âlinin mazmûn mûnifi, ve bu çâkerleri ve gerek me'mûriyyet-i müşârûn-ileyhim hazerâtı muktezâ-yı me'mûriyyetimiz üzere Eflâk ve Boğdan'a asker i'zâm ve idhâlimızda ilerü câsuslar irsâliyle, gerek eşkiyânın ve gerek Rusya'lunun ahvâlları tahkik olarak tâife-i eşkiyâ ve hevâ-dârlarının kahr ve tenkilleri husûsuna dikkat ile zuhûr, ve Memleketeyn'e duhûl ve eşkiyâya iltihâk bir uğurdan muhârebeye tasaddî iderler ise me'mûrlar dahi ale-l-umûm mukabele ve mûdâfaalarına ikdâm idüp, maâz-Allahü teâlâ, mağlûbiyyet sureti teferrûs olunduğu hâlde Memleketeyn'i cob kalmamak vechle ihrâk bin-nâr ve yağma ve gâret ve kılâ-i serhâdâta avdet birle asâkir-i islâmiyyeyi telef itdirmemeğe sarf-ı kudret, ve işbu irâde ve ta'lîmâtı şimdiki hâlde yalnız bu kulları bilüp, askeriden ferd-i vâhide ser-i rişte virilmiyerek vaktine değin bi-gayet ketm ve ihfâsına dikkat olunmak vesâyâ ve tenbihâtını şâmil enâm-zıb ta'zım olan bir kıt'a emir-nâme-i sâmi-yi veli-ün-ni'amânelerinin meâl-i mekârim istimâli mü-be-mû mâ'lûm-i abd-i sadâkat şârları olmuşdur; mukaddem ve muahhar şeref-pirâ-yı sahâif sudûr olan evâmîr-i seniyye ve emir-nâme-i sâmi-yi veli-ün-ni'amâneleri mücebilerince bâ-buyuruludu³ Nikboli sancağı kazâlarından Rusçuk ve Nikboli kal'alarına irsâl olunan asâkirden başka, Vidin'e celb olunan bin iki yüz on beş nefere Vidin ahâlileriyle dâire-i çâkerânem mevcûdinden ilâve olunarak iki bin beş yüz nefere iblâğ, ve silahdârım Tahir Ağa kulları ser-gerdeliğiyle karşuya geçirilmiş olduğu, bundan akdem hâk-pâyı âlilerine arz ve iş-âr kılınmış idi; livâ-yı mezkûrden mukaddem ve bu def'a iki bin doksan üç nefer ve Rumeli kazâlarından mürettib olup zuhûr iden bin otuz bir nefer, ve Vidin ahâlilerinden ve dâiremiz mevcûdinden bin yedi yüz nefer ki cem'an dört bin sekiz yüz yigirmi dört nefer ve iki kıt'a top ser-gerdem mûmâ-ileyh kulları maiyyetiyle, mütevekillen al-Allah ve mütevessilen bi ruhâniyyet resûl-ullah⁴, işbu Şa'bân-ı şerif'in⁵ yigirmi ikinci mübârek Pençsenbih günü, Kara Eflak'da olan eşkiyâ üzerine i'zâm ve isbâl kılınmış olmağla, inâyet-i bâri ve yümn-i teveccüh hazret şehryâri ile, Krayova kasabasının zabtı ve Kara Eflâk'ın muhâfazası esbâbının istihsâlna sa'y ufha (?) kılınacağı, ve emr ve irâde-i seniyye üzere cevânib-i erbaaya câsuslar göndererek gerek eşkiyânın ve gerek Rusya'lunun ahvâlları tahkikine dikkat olunmakda i[t]düğü, ve kahr ve tedmîr-i eşkiyâya müstâinen bi-llâhi her taraftan hücum ve iktihâm olunarak ateş-i harb ve kıtâl iştîâl buldukda, maâz-Allahü teâlâ, Rusya'lu askeri hududu tecâvüz ile zuhûr ve Memleketeyn'e duhûl ve eşkiyâya iltihâk birle bir uğurdan muhârebeye tasaddî ider ise irâde-i hafiyyenin icrâsına ve her bir emr ve irâde-i aliyyenin, ve be-tahsis bu bâbda olan me'mûriyyet-i çâkerânemin ber-vefk-i rizâ-yı âli infâz ve ifâsına fevk-ül-gâye ihtimâm ve i'tinâ olunacağı, vâreste-i kayd imtirâdır. Hemân cenâb-ı hayr-ün-nâsırın ve hâmi-yi din-i mübeyyin cillet-i azametehü hazretleri⁶ her hâlde cünûd-i muvahiddini mansûr ve muzaffer ve a'dâ-yı dini makhûr ve müdemmer eyliye! Amin. Rumeli kazâlarından harb ve darb erbâbının ihrâcı zımında mahsûs sürücüler ta'yin buyurularak ol bâbda cilâ-zerin-i sahâif sudûr olan evâmîr-i aliyyede bu vakitler evkat-ı sâireye ber-vechle mukis olmiyüp bu bâbda iğmâz ve tesâmuh misillü vaz' ve hâlet mücib-i peşimâni ve nedâmet olacağı tehdid ve te'kid buyurulmuş olduğundan, müslümânım diyen ve gayret diniyyesi çalışmağa farz mesâbesinde iken, ve memâlik-i mahrûsa-yı şâhâne olan bil-cümle darb ve harb erbâbını, cebren ve kahren, sefer-i hümayûna sevk ve tesâyara kuvvet-i kahire-i Saltanet-i

Seniyye derkâr iken mahzen merhamet ve şefkat-ı şâhânedan nâsı tergib ve teşvik suretleri irâeyi buyurulmuş iken, Rumeli'nin orta kolu kazâlarından mukaddemâ ihrâc ve Vidin'e sevk ve tesyârına irâde buyurulup el-hâletü hâzihi yedi kazâdan vârid olan harb ve zarb erbâbı hâk-pâyı âlilerine takdîm olunan defter mantûkunca bin yiğirmi sekiz nefer asker olup, husûsâ Çırpan kazâsından, yedi sekiz yüz mikdârı harb ve zarb erbâbı mevcûd olup, yüz elli iki yüz mikdârı gelmeleri lâzım iken piyâde ve sîvârî olarak otuz altı nefer gelmiştir ; bunların bu vechle betâyet hareketlerine nazaren matlûb-i âli buyurulduğu vechle kuvvet-i kâmile hâsıl olamıyacağı derkâr olmağla, a'yânandan birinin te'dibiyle sâirlerinin tehdid ve ter'ibine mi irâde buyurulur, yohsa kazâlarında bulunan asker ile a'yânanın binnefs me'mûrlarına yâhud ihrâcına irâde buyurulan asâkirin kemiyet ve mikdârları tasrihine mi irâde-i seniyye taalluk ider, bu husûs menût-i re'y-i âli olan hâlatdan olmağla, arz ve iş'ârına ictisâr olunarak arzuhâl-ı çâkerânem tahrir, ve merfû'-i piş-gâh re'fet-mesirleri kılındı ; in-şâ Allahu teâlâ muhât-ı ilm-âlem ârâ-yı asâf-âneleri buyuruldukda, ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veli-ün-ni'am ve ihsânındır.

Bende-i Derviş Mustafa, muhafız-ı Vidin

[*Mühûr*] : Abd-ı muzaffer [. .] Derviş Mustafa

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 92—94 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 38 684). Orig.

[*Hatt-i hümmâyûn*] : A fost văzută de mine. Nimic de zis despre rîvna și strădania celui menționat, e un vizir credincios, dar nu arată clar numele *aianilor*¹ care dau dovadă de nepăsare. Deoarece au venit foarte puțini oșteni din cazalele Çırpan și Razluk, *aianii* acestor cazale să fie pedepsiți, drept pildă pentru alții !

[*Telhis*] : Notă sosită din partea supusului Derviş Mustafa pașa, muhafiz de Vidin, prin care acesta, amintind de primirea scrisorii întocmite din partea mea, preamulul, și de porunca înaltă care, potrivit exigențelor dispoziției împărătești, conține unele recomandări și instrucțiuni, ca și necesitatea de a [ni] se comunica în scris numărul oștenilor trecuți de la Vidin dincolo, în partea Olteniei, anunță că a întocmit și a prezentat o condică a oștenilor pomeniți ; că el însuși, slujind cu credință și loialitate, se va grăbi să acționeze, și de acum înainte, în conformitate cu sublimul ordin ; că au sosit o parte din ostașii care, au fost scoși din zona centrală a Rumeliei și organizați la Vidin, potrivit sublimiei dispoziții ; că a invocat nepăsarea și neglijarea [și a cerut] pedepse așa cum trebuie, deoarece *aianii* unor cazale au dovedit nepăsare și neglijență. Când va ajunge la înalta cunoștință că [nota] a fost prezentată împreună cu pomenita condică, spre a fi supuse privirii împărătești, atunci porunca și firmanul ce urmează depind de mânia sa cel îndreptățit să poruncească.

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul,
milostivul, binefăcătorul, mărinimosul meu efendi,
stăpînul meu, să fie sănătos și să se bucure
de fericire și prosperitate !

Sărmanul de mine, plin de credință, am luat la cunoștință, cu mare atenție, sublimul cuprins al unei înalte porunci, emise cu onoare, prin *hatt-i hümayûn*, în care, [cerîndu-mi-se] să raportez numărul oștenilor trecuți dincolo, se consemnează următoarele : a ieșit clar la iveală faptul că răzvrătirea, [pregătită] într-ascuns de neamul grecesc, izbucnind mai întîi în părțile Țării Românești și Moldovei, s-a întins apoi în Moreea, Aghriboz și în alte cîteva locuri, că [grecii], acționînd ca o națiune unită, s-au dedat la viclenii și afurisenii în privința religiei musulmane și a veșnicului stat mahomedan ; pentru nimicirea și lichidarea tîlharilor din Principate, s-a trecut, mai înainte, la organizarea unor oști numeroase din părțile Anatoliei și Rumeliei, iar măria sa bunul Yusuf pașa, muhafiz de Brăila, și măria sa bunul Salih pașa, muhafiz de Varna, au fost însărcinați ca *serascher* și, respectiv, *cerhagi*² ; se speră că, dovedindu-se grijă pentru îndeplinirea pînă acum a misiunii, va fi trecută dincolo oaste destulă. așa cum s-a recomandat și s-a întărit prin glorioasa poruncă emisă cu onoare mai înainte de aceasta ; raialele săvîrșesc, zi de zi, tot mai multe fapte rele și, deoarece curajul lor atît [de mare] izvorăște din sprijinul lor total față de tîlharii din Principate, s-a dovedit că scînteia faptelor rele și vicleniei nu va putea fi stinsă în întregime, dacă — prin grația lui Allah, stăpînul căruia i se cere ajutor — nu vor fi spulberate și înlăturate cauzele răzmeriței și răutăților ; s-a întărit din nou și s-a urgentat problema ca, în afară de oștenii îndreptați pînă acum din cazale spre Vidin, să se scoată neînterupt dintr-o parte și să se trimită, unii după alții, toți oștenii islamici, apți pentru luptă ; s-a purtat grijă ca [mie], preasupusul, să [mi] se îngăduie de a trimite în partea Olteniei, cu o căpetenie de-a mea, de încredere și cu experiență, oastea pe care urmează să o trec dincolo, și de a asigura paza acelor părți, prin pedepsirea și nimicirea tîlharilor.

De asemenea, am luat la cunoștință conținutul plin de milă al unei porunci binefăcătoare, împodobite cu omenie, în care se dau următoarele povește și recomandări : atît eu, preaumila slugă, cît și măriile lor [muhafizii de Brăila și de Varna], a căror sarcină a fost menționată mai sus, cînd vom expedia oaste și vom pătrunde în Țara Românească și Moldova, potrivit cerințelor misiunii noastre, să trimitem iscoade și, cercetînd astfel situația tîlharilor și rușilor, să dovedim atenție în ceea ce privește nimicirea și lichidarea tagmei de tîlhari și a adeptilor lor ; [oștenii] însărcinați să se străduiască a opune o rezistență generală și a se apăra, dacă în momentul acela apare oastea rusească, atacînd hotarul, și dacă [rușii], intrînd în Principate și unindu-se cu tîlharii, pornesc deodată la luptă, iar în cazul cînd — ferească înaltul Allah ! — se vădesc [semnele] înfrîngerii. atunci Principatele să fie

jefuite și distruse prin foc, încît să nu mai rămînă fir din ele, și să se facă tot ce-i posibil ca oștile islamice să se întoarcă în cetățile de la serhaturi și, astfel, să nu fie nevoite a se jertfi; aceste dispoziții și instrucțiuni fiind cunoscute, în clipa de față, doar de mine, preasupusul, să se dovedească atenție ca ele să rămînă strict secrete, pînă la momentul oportun, și nici unuia dintre oșteni să nu i se dea motiv [de bănuială].

Mai înainte de aceasta, înălțimii [voastre vi] se raportase că, în afară de oștenii trimiși din cazalele sangeacului Nicopol, spre cetățile Rusciuc și Nicopol, prin *buiuruldu*³, în conformitate cu sublimele porunci și înalta poruncă binefăcătoare, emise cu deosebită onoare mai înainte și ulterior, la cei o mie două sute cincisprezece neferi aduși la Vidin adăugîndu-se și [alții] din garda umilului de mine și dintre locuitorii Vidinului, s-au strîns în total două mii cinci sute neferi care au fost trecuți dincolo, sub comanda supusului nostru *silahdâr* Tahir ağa. Avînd credință în Allah și în spiritul împuternicitelui lui Allah⁴, în cea de a douăzeci și doua zi — joia sfîntă — a acestui ilustru *şa'ban*⁵, s-au trimis împotriva țilharilor aflați în Oltenia două mii nouăzeci și trei neferi [aduși] mai înainte și ulterior din sangeacul amintit [Nicopol], o mie treizeci și unu neferi adunați din cazalele Rumeliei, o mie șapte sute neferi din garda noastră și dintre locuitorii Vidinului, în total patru mii opt sute douăzeci și patru neferi, cu două tunuri, în subordinea sus-numitei mele căpetenii.

De aceea, este neîndoielnic faptul că, prin grația celui de sus și mulțumită fericitei bunăvoințe a maiestății imperiale, se vor face eforturi pentru atingerea țelurilor privind luarea în stăpînire a țîrgului Craiova și apărarea Țării Românești; că, potrivit poruncii și sublimei dispoziții, s-au trimis iscoade în toate părțile, dovedindu-se atenție pentru cercetarea situației țilharilor și rușilor; că, invocîndu-se ajutorul divin și atacîndu-se din fiecare parte, focul luptei și războiului arde cu putere; că se va dovedi mare grijă și se va da toată silința — în conformitate cu înalta dorință [a padișahului] — pentru îndeplinirea dispoziției secrete, a oricărei porunci și înalte dispoziții și, în special, a misiunii pe care umilul de mine o are în această privință, anume în cazul cînd — ferească înaltul Allah! — oastea rusească va apărea și va ataca hotarul și, pătrunzînd în Principate și unindu-se cu țilharii, va porni deodată la luptă. Fie ca cel mai bun dintre cei care ajută, protectorul religiei musulmane și al ilustrelor persoane⁶, să-i facă victorioși pe oștenii islamici, să nimicească și să stăpînească dușmanii credinței! Amin.

Pentru scoaterea luptătorilor din cazalele Rumeliei au fost desemnați surugii speciali, în înaltele și strălucitele porunci, emise în acea privință, avertizîndu-se și întărindu-se că, deoarece vremurile de acum nu se compară cu alte vremuri, atitudinile precum nepăsarea și indulgența în această problemă vor pricinui cîntă și păreri de rău. Dar, cînd cei ce zic că sînt musulmani și se străduiesc întru credință au obligația sacră de a le pieri somnul și tihna și de a sluji pînă la sacrificiul suprem, cînd forța nimicitoare a sublimei împărății depinde de trimiterea și îndreptarea cu sila, către expediția împărătească, a tuturor luptătorilor din ținuturile imperiale bine păzite și cînd s-a cerut ca oamenii să fie încurajați și determinați să dorească doar mila și îndurarea imperială, numărul luptătorilor sosiți din șapte cazale, ca urmare a dispoziției de a fi scoși mai înainte din cazalele aflate în zona centrală a Rumeliei și de a fi îndreptați și trimiși spre Vidin, se ridică, în prezent, la o mie douăzeci și opt oșteni, așa cum se menționează în condica prezentată înălțimii

[voastre] ; mai cu seamă din cazaua Țirpan, în care există șapte-opt sute de luptători, au sosit doar treizeci și șase de pedestrași și călăreți, când trebuiau să vină o sută cincizeci — două sute. Avînd în vedere nepăsarea de acest fel a acestora, este evident că nu se va putea ajunge la forța [militară] desăvîrșită, potrivit înaltei dorințe [a padișahului]. Fie că se ordonă pedepsirea unui *aian* pentru amenințarea și înfricoșarea altora, fie că se emite sublima dispoziție pentru înregistrarea oștenilor, prin scoaterea ori însărcinarea personală a *aianilor* și oștenilor aflați în caza-lele lor — această problemă face parte din situațiile [a căror rezolvare] atîrnă de înalta părere [a padișahului]. De aceea, am avut îndrăzneala de a scrie umilul meu *arzuhal*, prezentat [domniei voastre] pline de mărinimie ; cu voia înaltului Allah, cînd [vi] se va aduce la dreapta și atotcuprinzătoarea cunoștință, atunci ordinul și firmanul [ce vor fi emise] în această privință și în orice caz depind de măriia sa cel binefăcător și mărinimos.

Sluga de mine Dervîș Mustafa, muhafiz de Vidin

[*Legenda sigiliului*] : Robul victorios [...] Dervîș Mustafa

¹ Aian (*a'yan*), notabil ; dregător otoman din orașe și sate.

² Cerhagi (*cerhaci*), trupă ușoară, de avangardă ; căpetenia unei asemenea trupe.

³ Buiuruldu (*buyuruldu*), porunca unui superior (pașă, vizir, mare vizir) către autoritățile subalterne.

⁴ Unul dintre epitetele lui Mahomed.

⁵ 25 mai 1821.

⁶ Unul dintre epitetele lui Allah.

Visokorodni blagodeltju, zdravstvujte !

Ovaj čas prispe jedan porećanin iz Ade, koji je slučajno za so tamo bio i ove mi novine donese da je jedan Todorov bimbaša na Černec uveče 13-go Maja 821-god, nećajanno napao i na turke koih je čislo preko stotina 6 [...] ¹ udario gde je turke razbio i pobio mnogo i Ispravnika i bešli agu žive ufatio. Što je dalje sledovalo izvešten nisam no očekivam do sutra moeg čoveka, koego sam naročito za takove i poslao posle 15-go sego tekuštago — i što budem izvestno čuo razume se o višerečenoj novini, bez zakasnenija ću vam javiti. U Adu je došao tatarin iz Stanbola i novine doneo da je Ali paša ² od jednog njiovog bimbaše života lišen prem da je car Ali paši ferman poslao i njegovu pogrešku i nepokornost svu oprostio i sovjetovao da u budušte u pokornosti k njemu bude i prestane od kavge a sva okrestna mesta koje je i deržao pak da derži, i on je dakle prizvao svoga bimbašu i sovjetovao da se caru pokore. On neprimivši njegov sovjet i predloženije svojim mačem obezglavio ga. Mi po dolžnosti javljamo obaće jeli izvestno neznamo no uskorićemo i s drugim pismom izvestiti bolje. Bimbaša onaj po lišeniju života Ali pašinog, postao je predvoditeljem one vojske i napao je na carsku vojsku i razbio, od kojih do 4 000 mrtvie osim ranjeni palo. Jedan buljubaša Nefremski sas 12 duša danas doće ovde prebivati.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 121—123 (Arhiv
Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/224).

Preanobile binefăcător, sănătate !

Acum a sosit de la Ada [-Kaleh] un cetățean din Poreci, care a fost întâmplător acolo pentru sare, și mi-a adus următoarele noutăți : un căpitan al lui Tudor a atacat pe neașteptate Cernețul, în seara zilei de 13 mai 1821, și s-a năpustit asupra turcilor al căror număr trecea de 600 [...] ¹, unde i-a învins pe turci, omorându-i pe mulți dintre ei, iar pe ispravnic și pe bešli-aga i-a prins de vii. Nu știu ce s-a mai întâmplat în continuare, dar aștept mâine omul meu, pe care l-am trimis special pentru asemenea treburi în 15 l.c. și ce voi afla cu certitudine, se înțelege, în legătură cu știrea sus-amintită, vă voi comunica fără întârziere.

La Ada [-Kaleh] a venit un tătar de la Istanbul și a adus următoarele noutăți : Ali pașa ² a fost ucis de un bimbașă al lor, deși sultanul i-a trimis lui Ali pașa un firman prin care îl iertase complet de greșeală și nesupunere, sfătuindu-l ca pe viitor să-i fie supus și să înceteze cu gilceava, acordându-i în continuare locurile din împrejurimi pe care le deținuse pînă atunci. Și el l-a convocat, deci, pe bimbașă, sfătuindu-l să se supună sultanului. Acesta, neacceptînd sfatul și propunerea pașei, l-a decapitat cu sabia sa. Noi ne facem datoria să vă informăm, dar nu sîntem siguri că este adevărat ; vom urgenta și cu prima scrisoare că vom informa exact. După ce l-a ucis pe Ali pașa, acel bimbașă a devenit conducătorul acelei armate și a atacat armata sultanului, învingînd-o. Au fost 4 000 de morți, în afară de răniți.

Astăzi urmează să sosească un bulucbașă al neferilor cu 12 oameni pentru a se instala aici.

La Poreci, 16 mai 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

¹ Cuvînt ilizibil.

² Tepedelenli Ali, pașa de Ianina.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzurum olmuşdur ; gönderdiği bayrâk ve kulaklar nihâde-i cây-i ibret kilinup, muşârûn-ileyhin tâtârlarina hil'at iksâ ve tahsîn ve teşviki hâvi cevâb tahrir ve isrâ oluna !

[*Telhis*] : Vidin muhâfızı Derviş Paşa kullarının vârid olan tahriratıdır ; ma'lûm ol mikdâr asker ile mukaddemce Eflâk yakasına imrâr itmiş olduğu silâhdârı ¹ tarafından, Krayova kasabasının zabt ve istih-

kâmından sonra mûmâ-ileyh, mevcûd maiyyeti olan asâkirin bir takımını balkan eteklerinde kâin manastırlarda mütehassın eşkiyâ üzerine, ve bir takımını dahi Olt nehri cânibine ta'yîn ve irsâl birle nehr-i mezbûr tarafına me'mûr olan cünûd-i muvahiddin kenâr-i nehirde kâin Dragaşan nâm karyeye vurudlarında rûsâ-yı eşkiydan olan Salâmon ve Mihail-oğlu Anastas'ın beş altı yüz mikdârı eşkiyâ ile Rıbnik tarafına mürûr eylediğini istihbâr eylediklerinde, hemân ardlarına düşerek yetişüp bir uğurdan sell-i seyf hücum ve iktihâm birle otuz iki nefer mikdârı havene-i müşrikîn karın-ı kahr ve tedmîr, ve bir aded bayrâkları dahi zabt ve teshîr birle mâ-adâ-yı eşkiyâ balkan tarafına firâr itmiş i[t]dügünü, ve havene-i makhûrenin kulaklarıyla ahz, ve zabt olunan bayrâk ba'is ve irsâl olunmuş olduğunu mutazammin olmağla manzûr-i hümayûn-i şâhâneleri buyurulmak için arz ve takdim kılındığı, ve zikr kulak olunan ve bayrâk nihâde-i mevki'-i ibret kilinarak, gelen tâtârlara hil'atlar iskâ. ve müşârûn-ileyhe tahsını hâvi mektub takrîr ve isrâ kılınması muvâfık-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneleri buyurulur ise emr ü fermân hazret min leh-ül-emrindir.

[HÜVE]

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, ubbâhetlü, re'fetlü veli-ün-ni'am kesîr-ül-kerem efendim, sultânım hazretleri devlet ve ikbâl ile sağ olsun !

Muktezâ-yı me'mûriyyet-i abidânem üzere, silâhdârım kulları sergerde ta'yîn kılınarak, maiyyetiyle bundan akdem karşı Eflâk cânibine imrâr olunan cünûd-i muvahiddin bi-inâyet-i Allah el-muîm mâh-ı Şa'ban-ı şerif'in² yigirmi altıncı Pazarertesi günü Krayova kasabasını zabt ve teshîr itmiş oldukları, ve Kara Eflâk'da olan eşkiyâ balkan taraflarına çekilmiş olmalarıyla kasaba-yı mezbûre kemâliyle metânet ve istihkâm virdükdikden sonra eşkiyâ-yı merkûmenin kahr ve tenkilleri esbâbının istihâsalına dikkat eylemesi husûsî ser-gerdem mûmâ-ileyh kullarına tahriren tenbîh ve te'kid kılınmış i[t]dügü bundan akdem hâk-pâyı âlilerine arz ve iş'ar olunmuş idi ; mûmâ-ileyh kulları muktezâ-yı me'muriyyeti üzere Krayova kasabasına lâıykı vechle metânet ve istihkâm virmiş ve mevcûd-i maiyyeti olan cünûd-i nusret-mev'ûdun bir takımını Olt nehri taraflarına, ve bir takımını balkan eteklerinde eşkiyânın tahassun itdikleri manastırlar semtlerine irsâl ve tesrib itmiş olduğu, ve Olt nehri taraflarına giden asâkir-i nuşret-meâsir nehr-i mezbûr kenârında vâki' Dragaşan nâm karyeye vurudlarında, ser-i ağ kafiye-i hîzlân olan Salâmon ve Mihâl-oğlu Anastas nâm kâfirler beş altı yüz mikdârı süvârî-yi eşkiyâ ile Rıbnik tarafına geçmiş olduklarını lede-l-istihbâr der-akîb atlarına süvâr ve eşkiyâ taraflarına inân-pezir ilgar olup ol gürâzan-ı cengel-istan-ı haybet ve haşerâtı Rıbnik'e beş sâat mesâfede vâki' bir mahalde yetişüp bir uğurdan sell-i seyf iderek üzelerine lede-l-muhâceme hamle-i şîrâne-i asâkir-i islâmâ tâb-ı öd mukâvemet olamıyup münhezim ve perişân ve balkan taraflarına gürizân olmuş ve avn ve inâyet-i bârı ve yümn-i teveccüh-i hazret şehryârı ile otuz iki kelle ve Mihâl-oğlu Anastas'ın bir aded bayrâğı ahz olunmuş, ve rûs-i maktuânın kulakları endâhte-i hâk mezellet kılınmak üzere irsâl olunmuş olduğu, ve balkan eteklerinde olan eşkiyânın eynemâ-kânde kahr ve

tenkilleri vesâilinin istikmâlina bezl-i gayret eylemesi husûsi ser-gerdem mûmâ-ileyh kullarına ekîden tenbîh olunmuş olduğu bi-lûtfihi teâlâ eşkiyâ-yi merkume hecme-i şîrâne-i islâmyâna tab-i öd mukavemet olamıyûp cûmlesi mazhar-ı kahr ve dimâr olacakları eltâf-ı aleyhi-yi-ilâhiyyeden mes'ûl ve müsted'a i[t]dügü beyânıyla arzuhâl-ı çâkerânem tahrîr, ve merfû-i pîş-gâh re'fet-mesirleri kılındı; in-şâ-Allahü teâlâ muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı âsaf-âneleri buyuruldukda, ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i velî-ün-ni'am ve-l-ihsânındır.

Bende-i Dervîş Mustafa, muhâfız-ı Vidin

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 90—91 (Başbașanlık Arşivi, Istanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 38 932). Orig.

[*Hatt-i hümâyûn*] : A fost văzută de mine. Stindardul și urechile pe care le-a trimis [muhafizul de Vidin], să fie îngropate drept pildă, tătarii celui menționat să fie căftăniți, iar lui să i se scrie și să i se expedieze un răspuns cuprinzînd laude și încurajări !

[*Telhis*] : Scrisoarea sosită din partea supusului Dervîș pașa, muhafiz de Vidin. Se referă la faptul că, după cucerirea și întărirea tîrgului Craiova de către *silahdârul*¹ său, trecut mai înainte pe teritoriul Țării Românești, cu acel cunoscut număr de oșteni, sus-numitul a desemnat și a trimis pe unii dintre oștenii aflați în subordinea sa împotriva tîlharilor întăriți în mănăstirile de la poalele munților, iar pe alții spre zona rîului Olt ; oștenii islamici cu misiune în partea rîului amintit — dîndu-și seama că, la sosirea lor în satul numit Drăgășani, situat pe marginea rîului, Solomon și Mihal-oğlu Anastas, căpetenii ale tîlharilor, au trecut spre Rîmnic, cu cinci-șase sute tîlhari — au luat îndată urma acestora și, scoțînd deodată săbiile și atacîndu-i, au nimicit și au zdrobit treizeci și doi de haini idolatri, capturîndu-le și un stindard ; restul de tîlhari au fugit spre munți ; au fost trimise urechile luate de la hainii uciși și stindardul capturat. [Scrisoarea] a fost prezentată, spre a fi supusă privirii împăratești. Dacă se dă dispoziția imperială de a se îngropa, drept pildă, stindardul și urechile mai sus menționate, de a se căftăni tătarii sosiți și de a se întocmi și trimite sus-numitului [muhafiz] o scrisoare de laudă, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa cel îndreptățit să poruncească.

[EL]

Măriia sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, milostivul, binefăcătorul, mărinimosul meu efendi, stăpînul meu, să fie sănătos și să se bucure de fericire și prosperitate !

Mai înainte de aceasta, înălțimii [voastre vi] se adusesese la cunoștință că, potrivit misiunii mele, preasărmanul, l-am desemnat căpetenie pe supusul meu *silahdâr*, că oștenii islamici din subordinea sa, trecuți mai înainte, dincolo, în partea Țării Românești, au cucerit și au luat în stăpînire — prin bunăvoința lui Allah, atotajutătorul — tîrgul Cra-

iova, în cea de a douăzeci și șasea zi — duminică — a lunii ilustrului *șab'an*², că — tâlharii din Oltenia, retrăgându-se în părțile munților — supusei mele căpeteniei mai sus menționate i s-a recomandat și i s-a confirmat în scris ca, după ce va fi întărit și consolidat perfect târgul amintit, să se preocupe de nimicirea și pedepsirea exemplară a tâlhărilor pomeniți.

Supusa [căpetenie] mai sus menționată, conformându-se misiunii sale, a consolidat și a fortificat cum se cuvine târgul Craiova, a trimis pe unii dintre oștenii sortiți victoriei, aflați în subordinea sa, spre părțile râului Olt, iar pe alții către mănăstirile de la poalele munților, în care s-au întărit tâlharii. Oștenii victorioși, plecați spre părțile râului Olt, și-au dat seama că, la sosirea lor în satul Drăgășani, situat pe marginea râului pomenit, ghiaurii pe nume Solomon și Mihal-oğlu Anastas, aflați în fruntea convoiului de neputincioși, au trecut spre Rîmnic, cu cincisăse sute de tâlhari călări. De aceea, au încălecat imediat pe cai, îndreptându-se val-virtej spre părțile tâlharilor. Ajungându-i pe acei înfrinți și tîrîtori prin pădurea celor bravi, într-un loc aflat la cinci ceasuri distanță de Rîmnic, [oștenii musulmani] au scos deodată săbiile și s-au năpustit asupra acelora. Neputînd rezista asaltului oștii islamice, [tîlharii] au fost înfrinți și risipiți, luînd-o la goană spre munți. Cu ajutorul și grația celui de sus, prin marea bunăvoință a maiestății imperiale, au fost capturate treizeci și două de căpățîni și un stîndard al lui Mihal-oğlu Anastas, iar urechile comandanților uciși au fost trimise spre a fi batjorcorite și îngropate. Supusei mele căpeteniei mai sus menționate i s-a recomandat în mod ferm să se străduiască a duce la îndeplinire cele legate de nimicirea și pedepsirea exemplară a tâlharilor aflați la poalele munților. Prin bunăvoința lui Allah, tâlharii pomeniți, neputînd rezista forței islamice leonine, vor fi cu toții sortiți nimicirii și pieirii, în acest sens fiind invocată grația divină. Arătînd [cele de mai sus], am scris umilul meu *arzuhal*, prezentat [domniei voastre] înaltul și mărinimosul; cu voia înaltului Allah, cînd va ajunge la dreapta și atotcuprinzătoarea cunoștință, ordinul și firmanul în această privință și în orice caz depind de măriia sa cel binefăcător și mărinimos.

Sluga de mine, Derviş Mustafa, muhafîz de Vidin

¹ Tahir ağa.

² 29 mai 1821.

Ego visokorodrom blagodelju, zdravstvujte !

Pod datumom 16-go sego tekuščago, javio sam vam da je jedan Todorov bimbaša na Černec udario, no neizvešten dobro. Sada prispe moj poslanik kojego sam naročito za takove novine i poslao i kaza mi izvestno da je Todor sam snekim čislom vojske na zovomo brdo *Kurilovo*, koje dva sata daleko od Černeca odstoji došao i svojego bimbašu s nekoliko momaka natajno 13-go tekuščago uveče poslao u Černec koji su Ispravnikov konak obsjeli, a turcima koji su se s bešlijom nahodili kazali da u nji ništa dirati niti kakova vreda pričiniti hoćedu. Turci su dakle u miru prebivali-i ovi po predloženiju Todorovu napadši na

konak ispravnikov mnogo su izginuli, premda je i Ispravnik podosta pandura sobom imao. No Todorova strana preobvlada i Ispravnika živa ufate i svoga na komade izsjeku, i nahodjašćim se turcima predstavili su da se vrata u njiovu stranu i u budušte da ne derznu prehoditi tamo na način koji su sada prešli bili. I ovi se u Kladovo preveli a tergovci černecksi u Adu pribegli su za vreme.

Bimbaša Todorov po nastavljenju Todorovu učinio je i sa svojim momkami paki k Todoru na višerečeno mesto otide, koji i sada onde prebiva. Čislo njegove vojske ni mi je izvestno. No toliko sam črez poslanika razumeo da be samo tri s Todorom vojske, no u sva ona obližnja sela pod planinom po 200 duša u selu nahode se Todorove vojske. S kojim su obače namerenijem tu došli ne znam. No trudiću se svakim načinom doznati i vami javiti. Na onoga Ibraim buljukbašino mesto koji je 16-go sego t. sas 12 druga ovde sediti došao, danas prispe jedan tatarin i veli buljukbašu sa 40 nefrema dovede, a onoga vrati natrag.

U Poreču 18-go
Maja 1821 god

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 118—120 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/225).

Preanobile binefăcător, sănătate !

La data de 16 l.c. v-am comunicat că un căpitan al lui Tudor a atacat Cernețul dar nu eram bine informat. Acum a sosit omul meu pe care l-am trimis special pentru aceste noutăți și mi-a spus clar că Tudor însuși a venit cu un număr de ostași pe dealul numit *Curila*, la 2 ore distanță de Cerneți, iar pe căpitanul său l-a trimis în taină la Cerneți în seara zilei de 13 l.c., împreună cu cîțiva băieți, care au înconjurat conacul ispravnicului, asigurindu-i pe turcii care se aflau acolo cu beșliul lor că nu se vor atinge de ei și nu le vor face niciun rău. Turcii au rămas, deci, liniștiți, iar aceștia au atacat conacul ispravnicului la ordinul lui Tudor. Au fost multe victime cu toate că ispravnicul avea destui panduri pe lîngă el. Dar oamenii lui Tudor au învins ; l-au prins pe ispravnic viu și l-au tăiat în bucăți, iar turcilor, care se aflau acolo, le-au pus în vedere să se întoarcă pe teritoriul lor și să nu mai îndrăznească în viitor să treacă aici așa cum au făcut-o acum. Aceștia au trecut la Cladova, iar negustorii din Cerneți s-au refugiat temporar la Ada [-Kaleh].

Căpitanul lui Tudor a procedat așa cum i-a ordonat Tudor, apoi s-a întors la el cu oamenii în locul sus-menționat, unde se află și acum. Nu cunosc efectivul armatei sale. De la trimis am aflat doar că lîngă Tudor se aflau numai trei oști, dar în fiecare localitate montană din împrejurimi se află cîte 200 oameni de-ai săi. Nu cunosc scopul venirii lor aici. Mă voi strădui neapărat să aflu și vă voi comunica.

În locul aceluia Ibrahim-bulucbașă, care a venit în 16 l.c. cu 12 tovarăși pentru a se instala aici, a sosit astăzi un tătar și a spus că a adus un bulucbașă cu 40 de neferi, iar pe celălalt l-a trimis înapoi.

La Poreci,
în 18 mai 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

Nouvelles arrivées
des Principautés de
Moldavie et de Valachie

Vienne, le 6 Juin 1821

Un courrier expédié de Bukarest le 28 mai a apporté la nouvelle de l'évacuation de cette ville par les rebelles, et de l'entrée paisible de l'avant-garde de l'armée turque. Kiaja Mehmed, pacha de Silistria, commande le corps d'armée, destiné à occuper la Valachie, lequel est composé d'environ 12 mille hommes sous les ordres de 24 binbachas, s'est avancé le 26 jusqu'à Obileschti, le 27 jusqu'à Tratsinest [sic] à 5 lieues de Bukarest, et le matin du jour suivant jusque près de cette ville, sans que les troupes d'aucune des différentes parties aient fait le moindre essai de résistance. Théodor Wladimiresko, Hadschi Prodan et binbacha Sava ont abandonné le 27 à la hâte avec leurs adhérens le couvent de Kotrocseni et la capitale, après qu'il eurent acquis la certitude de l'approche des troupes turques. La tranquillité publique fut maintenue pendant quelques jours par les mesures concertées entre monsieur Udritzky, chancelier de l'agence impériale, les boyards et les commandants turcs et à l'aide des sujets autrichiens établis à Bukarest, formés en sauve-garde sur la demande des turcs mêmes.

Le 28, un détachement de 200 hommes de troupes turques entra dans la ville, ils observèrent une discipline sévère et une modération très louable. Les habitans, qui dans les derniers jours avaient craint un pillage général, les reçurent en libérateurs.

Théodor s'était retiré avec les siens à Curte d'Argish et avait emmené en passant tous les chevaux de poste et autres. Le plus grand désordre régnait parmi ses troupes et il est à prévoir que si les forces turques parvenaient à les atteindre dans la plaine, ils ne se hasarderont pas de les combattre.

Ypsilanti avait envoyé la plus grande partie de ses hellènes sous les ordres du Kantakuzeno contre les troupes turques qui avaient pris Gallatz et qui s'avançaient de ce côté. Ce corps était évalué à 2 000 hommes. Lui-même était resté avec 600 hommes à Tergowischte. Le corps d'Ahmed bacha, d'un côté, et celui de Yussuf bacha, bacha d'Ibrayl, de l'autre, se sont mis en marche pour chasser de ce poste le chef des insurgés.

Depuis que les hétéristes sont partis de Iassy il règne en Moldavie une anarchie complète. Ces rebelles parcourent le pays, le dévastent et le pillent en véritables brigands, de manière que les habitans attendent comme leurs libérateurs les troupes du seriasker Yussuf bacha, qui s'avancent vers Iassy en différents détachemens. Les troupes turques maintiennent également ici l'ordre et la discipline et payent tout comptant.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 97, c. 46—49 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Autriche, vol. 402),

Viena, 6 iunie 1821

Un curier expedit din București la 28 mai a adus știrea despre evacuarea acestui oraș de către rebeli și despre intrarea pașnică a avangărzii armatei turcești. Chehaia Mehmed, pașă de Silistra, comandă corpul de armată destinat să ocupe Țara Românească. Acest corp, compus din circa 12 mii de oameni, a înaintat la 26 mai pînă la Obilești, la 27 pînă la Frăsinet, la 5 leghe de București, iar în dimineața zilei următoare pînă în apropierea acestui oraș, fără ca trupele vreunuia din diferitele partide să fi făcut măcar cea mai slabă încercare de rezistență.

Tudor Vladimirescu, Hagi Prodan și bimbașa Sava, împreună cu partizanii lor au părăsit în grabă, la 27 mai, mănăstirea Cotroceni și capitala, după ce au căpătat certitudinea apropierii trupelor turcești. Liniștea publică a fost menținută cîteva zile prin măsurile convenite între domnul Udritzky, secretarul agenției imperiale [austriece], boierii și comandanții turci și cu ajutorul supușilor austrieci stabiliți la București, constituiți în gardă de protecție, la cererea chiar a turcilor.

La 28 mai, un detașament de 200 de oameni din trupele turcești au intrat în oraș, respectînd o disciplină severă și o moderație foarte lăudabilă. Locuitorii, care în ultimele zile se temuseră de un jaf general, i-au primit ca pe liberatori.

Tudor se retrăsese cu ai săi la Curtea de Argeș și luase, în trecere, toți caii de poștă și alți cai. Cea mai mare dezordine domnea în rîndul trupelor sale și este de presupus că, dacă forțele turcești ar fi ajuns să le înîlnească în cîmpie, aceste trupe n-ar fi riscat să le înfrunte.

Ipsilanti trimisese cea mai mare parte dintre elenii lui, sub ordinul lui Cantacuzino, împotriva trupelor turcești, care luaseră orașul Galați și care înaintau din acea parte. Acest corp era evaluat la 2.000 de oameni. El însuși rămăsese cu 600 oameni la Tîrgoviște. Corpul de armată a lui Ahmed pașa, pe de o parte, și cel al lui Yusuf pașa, pașă de Brăila, pe de altă parte, au pornit în marș, pentru a goni din acest loc al insurrecției pe șeful răsculaților.

De cînd au plecat eteriștii din Iași, domnește în Moldova o anarhie completă. Acești rebeli parcurg țara, o devastează și o jefuiesc ca niște adevărați tîlhari, astfel încît locuitorii așteaptă ca pe eliberatorii lor trupele seraskerului Yusuf pașa, care înaintează, în detașamente separate, spre Iași.

Trupele turcești mențin și aici ordinea și disciplina și plătesc în bani peșin.

Ego Visokorodni Blagodetelju, zdravstvujte !

Iz Fetislama ¹ prispe edan tergovac ovde, črez koega razumje novine, da su iz Fetislama 300 Turaka u Černec 25-o t.m. prešli onde prebivati i kaza mi da e Todorov brat *Papa* sas 5 000 svoje vojnika pod planinom

u ednome selu od Černeca na 8 sati daleko. A Todor sas proćimi i s njegovom armadom u Bukureštu nahodi se. Pri pohodu njegovom iz Fetislama razumeo je da e Jusuf — paša berkovački sas 4 000 Turaka u Kraljevu otišao onde prebivati, do prišestvija većeg čisla. Turci Adalijski izvjestno govore da će im 30 000 vojske o barjamu odozdo doći s namjereniem protivu Todora u Vlašku proći pred kojom će vojskom Adalijski Paša predvoditelom biti. Obaće eli izvjestno neznamo — Paša je Adalijski zapovjest izdao da hristijani do 24 sati odjelo koje im je od čoje soderžavalo, sa sebe sbace i u mesto čoje i tergovci i proći u belo sukno obuku se i u belo j maloj šubari namesto čojani kapa da nose i u crnim emenijama da hode t.e. koji su tergovci, i ovo je cela istina. Tergovac fetislamski kaže mi da su turci baš u namereniju u Vlašku preći i na Todora napasti, premda se turci sami fale, i govore, da čedu po okončanju Todora i na nas napasti. Juče sam poslao odavde čoveka do Ada-Kala a ima i 8 dana već kako sam i u Vidin poslao, i ožidavam ih koji sat da dodju, i od nji što se izvjestio budem vami izvjestno javiću.

U Poreču 28-go
Maja 1821 goda

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 115—117 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/227).

Preanobile binefăcător, sănătate !

A sosit aici un negustor din Fetislam¹ de la care am aflat nou-tatea că la 25 l.c. au trecut din Fetislam la Cerneți 300 de turci pentru a se instala aici și că fratele lui Tudor, Papa, se află cu 5 000 ostași la poalele unui munte, într-un sat, la 8 ore distanță de Cerneți. Iar Tudor se află cu ceilalți și cu armata sa la București. La plecarea sa din Fetislam a auzit că Yusuf pașa la Craiova să se instaleze acolo pînă la venirea unui efectiv mai mare [de turci].

Turcii de la Ada [-Kaleh] vorbesc deschis că de bairam vor veni din părțile de jos 30 000 ostași, care intenționează să intre în Țara Românească împotriva lui Tudor și că conducătorul lor va fi pașa de Ada [-Kaleh]. Nu știm însă dacă este adevărat. Pașa de Ada [-Kaleh] a dat poruncă ca creștinii, în 24 de ore, să-și scoată îmbrăcămintea de postav și în locul postavului, atît negustorii cît și ceilalți să îmbrace abaua albă, iar pe cap să-și pună căciuli albe, mici, în locul tichiilor de postav, iar negustorii să umble în iminei negri. Toate acestea sînt adevărate. Negustorul din Fetislam mi-a spus că turcii intenționează chiar să treacă în Țara Românească și să-l atace pe Tudor și se laudă că după ce termină cu Tudor ne vor ataca și pe noi. Ieri am trimis un om de aici la Ada [-Kaleh], iar acum 8 zile am trimis altul la Vidin. Îi aștept să vină dintr-o clipă într-alta și, după ce mă informez de la ei, vă voi comunica neapărat și dumneavoastră.

La Poreci, în 28 mai, anul 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

¹ Cladova.

Ego visokorodni blagodetelju, zdravstvujte !

Iz Ade dodje mi poslanik, takodje i iz Vidina, i ove mi novine doneše, da turci naglo u Vlašku prelaze i u Kraljevu svi dolaze, i onde logor čine. Predvoditelj turski kažu da je iz Silistre paša¹, a drugi opet kažu da je Iusuf paša berkovački, dakle baš za oto izvestni dobro nismo. Todor je u Bukureštu sa celim čislom vojske. Samo je u *Tisman* manastir sas njegovim bratom *Papom* 20 000 duša. Do sad se nigde u Vlaški srazili nisu s turcima. U Kraljevu je bila vojska Todorova i kad su turci blizu Kraljeva bili oni su svi izišli i otišli k Todoru i Kraljevo ustupili turcima bez najmanjeg sraženija. Tako i na više mesta činila je Todorova vojska i turkom ustupala brez vreda unutra ulaziti. U Vidinu nepremenno turci odozdo dolaze i u Vlašku na Kalafat prehode. I u budušte što budemo čuli nepremenno ću vam javljati.

U Poreču 30-go
Maja 1821 god

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 113—114 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/228).

Preanobile binefăcător, sănătate !

A sosit trimisul de la Ada [-Kaleh] și cel de la Vidin și au adus următoarele știri : că turcii intră năpraznic în Țara Românească îndreptându-se cu toții spre Craiova, unde își instalează tabăra. Unii spun că conducătorul lor ar fi pașa de Silistra¹, iar alții susțin că ar fi Yusuf pașa din Berkovcea și, prin urmare, nu sîntem bine informați. Tudor se află cu întregul efectiv de ostași la București. Doar la mănăstirea *Tismana* se află fratele său, *Papa*, cu 20 000 de oameni. Pînă în prezent nu a avut loc nici o bătălie cu turcii în Țara Românească. Oastea lui Tudor se afla la Craiova ; în momentul apropierei turcilor de Craiova, ea a părăsit orașul plecînd la Tudor și cedînd Craiova turcilor fără luptă. Oastea lui Tudor a procedat astfel în mai multe locuri, permițînd turcilor să pătrundă în interior fără să-i stînjenească. La Vidin sosesc fără întrerupere turci din părțile de jos și trec prin Calafat în Țara Românească. Și în viitor vă voi informa negreșit despre tot ce aflăm.

La Poreci, 30 mai 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

¹ Cara Mehmed Selim Efendi.

Rapport du premier Dragoman d'Angleterre
fait en date du 11 Juin 1821

My Lord,

Le premier objet de mon entretien de ce jour avec le reis-effendi, a été de lui faire sentir l'embarras dans lequel se trouvoit Votre Excellence relativement à la conduite des Commandans Turcs dans les Provinces de Valachie et de Moldavie, représentée d'un côté par lui-même comme très modérée et sage, et de l'autre comme très exaspérée et même cruelle, assert les publications du Pasha d'Ibraïlow, dont je lui ai fait mention du plus saillant passage, celui de mettre à mort les femmes enceintes.

Le reis-effendi a paru étonné d'apprendre que de pareilles publications aient pu exister, et il m'a chargé d'assurer Votre Excellence que d'après les instructions que la Porte a données à tous les paschas et officiers en commission dans les Provinces insurgées, ils ne doivent user de rigueur et employer les armes, que contre les coupables de rébellion, et contre ceux qui oseroient faire résistance aux forces ottomanes. Que toute attaque contre des habitans innocens et paisibles de ces pays, comme de toute autre place de l'Empire, ne sauroit nullement être justifiée, ni elle peut avoir lieu qu'en infraction des ordres précis de la Sublime Porte, et des prescriptions claires de la sainte loi du prophète ; que tout ce qui a été dit ou écrit à la charge du Pasha d'Ibraïlow à cet égard, aura été mal interprété et que le Pasha susmentionné ne peut avoir manqué aux devoirs de la religion qu'il professe ; mais que des pareilles insinuations sont l'ouvrage de ceux qui avancent beaucoup de choses, sans rien prouver, et qui emploient tous les moyens pour donner des torts à la Sublime Porte, & pour dénigrer sa noble et généreuse conduite [...] ¹.

La Porte a reçu la nouvelle d'une affaire à Fokshan, où un corps d'insurgés a été complètement battu et dit-on détruit. Je n'ai pu encore me procurer aucun détail.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 425, c. 332—335 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78 vol. 99) ca anexă la depeșă nr. 52 din 31 mai/12 iunie 1821 a lordului Strangford către lordul Castlereagh (ibidem, c. 328—329).

Raport al primului dragoman al ambasadei
britanice redactat la 11 iunie 1821

Exceleță,

Principalul motiv al convorbirii avute astăzi cu reis efendi a fost să-i dau a înțelege situația delicată în care se găsește Excelența Voastră față de comportarea căpeteniilor otomane în Țara Românească și Moldova, înfățișată de el însuși, pe de o parte, ca fiind foarte înțeleaptă și moderată, iar pe de altă parte ca de-a dreptul exasperantă și chiar crudă, așa cum reiese din ordonanțele pașalei de Brăila din care i-am menționat pasajul cel mai izbitor, acela care prevedea uciderea femeilor gravide.

Reis efendi s-a arătat surprins să afle de existența unor asemenea ordonanțe și mi-a cerut să dau asigurări formale Excelenței Voastre cum că potrivit instrucțiunilor date de Poartă tuturor pașalelor și ofi-

terilor trimiși în provinciile răzvrătite, recurgerea la represii și forță va fi folosită exclusiv împotriva celor dovediți de rebeliune ori care s-ar încumeta să opună rezistență oștilor otomane; de asemenea, că orice violență față de populația pașnică și fără vină din aceste țări precum și din orice altă parte a Împărăției nu ar putea fi justificată și ar constitui o infracțiune la adresa poruncilor precise ale Sublimei Porți și a prescripțiilor răspicat enunțate în sfânta lege a profetului; că tot ce s-a spus și s-a scris împotriva aceluia pașă de Brăila, în această privință, a fost tălmăcit greșit, întrucât nu este posibil ca el să fi nesocotit îndatoririle pe care i le impune credința sa, iar că asemenea insinuări sînt opera celor care lansează multe fără a dovedi ceva, folosind orice mijloc pentru a prejudicia Sublima Poartă și a denigra generosul și nobilul ei comportament [...] ¹.

Se spune că a venit la Poartă vestea unei ciocniri iscate la Focșani unde un grup de răzvrătiți a fost zdrobit în luptă și, zice-se, nimic. Alte amănunte asupra acestui fapt nu am putut obține.

¹ Convorbirea purtată asupra atitudinii ambadorului rus Stroganov, reticențele acestuia de a informa pe țar.

95

1821 [mai 30]/iunie 11, Pera (Constantinopol).

Bulletin. Péra de Constantinople, le 11 juin 1821

[...] ¹. Si la Porte a reçu dans cet intervalle des nouvelles satisfaisantes du côté des deux Principautés, où les paschas d'Ibrail et de Silistrie ont fait passé leurs troupes qui ont occupé Bucarest et avancent également avec avantage en Moldavie, celles au contraire que la Porte vient de recevoir du côté de ses commandans d'armée contre Aly Pascha et de la Morée sont, à ce qu'on se dit presque généralement à l'oreille, d'une nature très inquiétante [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 49—56 (Archivio* di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2396).

Buletin. Pera, Constantinopol, 11 iunie 1821

[...] ¹. Dacă Poarta a primit în acest interval de timp noutăți satisfăcătoare în privința celor două Principate, unde pașa de Brăila și cel de Silistra au pătruns cu armatele lor, care au ocupat Bucureștiul și înaintează victorioase în Moldova, în schimb cele sosite de la comandanții de armate care luptă contra lui Ali pașa și în Moreea sînt pe cît se spune extrem de îngrijorătoare [...] ².

¹ Starea de spirit a populației din Constantinopol.

² Evoluția evenimentelor revoluționare din Grecia și măsurile militare adoptate de Poartă.

Division politique
No. 45

Constantinople, le 12 juin 1821

Monsieur le Baron,

Le pacha d'Ibraïlow s'est emparé de Galatz, où il y a eu beaucoup de sang versé. D'un autre côté, les turcs sont entrés à Bucharest le 27 mai. Le reïs-effendi a dit qu'ils y avaient été reçus avec joie, qu'ils s'étaient conduits avec beaucoup d'humanité et qu'un officier turc avait été pendu pour avoir pris un cheval.

Pendant que l'ambassadeur d'Angleterre me donnait ces détails, monsieur de Strogonoff me disait que les turcs avaient fait une boucherie à Galatz ; que le pacha avait publié des ordres pour que tous les grecs fussent massacrés, jusqu'aux femmes grosses, afin d'éteindre cette race maudite.

L'attaque sur Galatz avait été précédée par des discussions établies dans lesquelles la Porte et monsieur de Strogonoff ne s'étaient pas entendus.

Depuis l'occupation de Bucharest on prétend qu'il y a eu entre les turcs et le prince Ypsilanti un engagement très chaud à la suite duquel le dernier a maintenu sa position. On est étonné de retrouver en force le prince Ypsilanti que l'on représentait comme entièrement abandonné [. . .] ¹.

Vicomte de Viella

A Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, Ministre secrétaire d'état au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, c. 139—140 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Constantinopol, 12 iunie 1821

Secția politică
Nr. 45

Domnule baron,

Pașa de Brăila a pus stăpînire pe Galați, unde s-a vărsat mult singe. Pe de altă parte, turcii au intrat în București la 27 mai. Reis efendi a spus că ei au fost primiți acolo cu bucurie, că s-au purtat cu multă omenie și că un ofițer turc a fost spînzurat, fiindcă luase un cal.

În timp ce ambasadorul Angliei îmi dădea aceste amănunte, dl Stroganov mi-a spus că turcii au făcut un masacru la Galați, că pașa publicase ordine ca toți grecii să fie masacrați, chiar și femeile însărcinate, pentru a stinge această rasă blestemată. Atacul asupra orașului Galați fusese precedat de conferințe în care Poarta și dl Stroganov nu s-au înțeles.

După ocuparea orașului București se spune că între turci și principele Ipsilanti au avut loc lupte înclăștate, în urma cărora acesta din

urmă și-a menținut poziția. E de mirare că este încă în putere principele Ipsilanti, căci se credea că este complet abandonat [...] ¹.

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Despre luptele cu Ali pașa, și din Moreea, situația la Atena și Salonic; fuga locuitorilor din Constantinopol unde în trei luni au fost spânzurați 30 000 de oameni.

97

1821 mai 31, Poreci.

Ego visokoblagerodni milostivi Gospodaru, zdravstvujte !

Vașe čestno pismo primio jesam i razumeo što mi pišete, da ste od beogradski tergovaca izvešteni da su dve ladje turaka na nas upravljene i da su nas već sbrisali, za koje vam javljam da od toga do danas ništa bilo nije, niti smo kakovu opasnost od tuda čuvstvovali, za koje ni najmanje brige nemajte. Do danas blagodarenije bogu u miru prebivamo. No u budušte čuvaćemo se i odozgor premda do danas ni ponjatio imao nisam hotja da nikakovu opasnost osjetio odozgo nisam. A odozdo ešte za ovo vreme uzdam se da čemo u miru prebivati.

Novo vam javljam da je i Silistrijski paša k Iusuf paši u Kraljevu s nekim čislom vojske otišao i nepremenno prolaze u Valahiju turci obače nigdi se u Vlaškoj s Todorom ni s njegovom vojskom do danas pobili nisu. Turci s namerenijem jednako slede protivu Todora da se gde pobiju, no Todorovci svuda su im ustupili mesta i manastira gde su se obdržavali bez sraženija i turke dalje puštali unutra, koje je turcima za veliko udivljenije. Todor se s voinstvom u Bukureštu nahodi, a njegov brat *Papa* sa 20 000 duša u manastir Tismana kao što smo vam prežde javili. Razumeli smo da su se i u Trnovi bolgari protivu turaka opolčili i da su s moreancima u jednom saglasiju. Obače izvestno neznam.

No trudiću se doznati i nezaderžano vami javiti. Buljubaš neframeski odavde sas 3 svoja druga 29-go maja otišao u Beograd, s kakovim namerenijem neznam.

U Poreču 31-go
Maja 1821 goda

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 110—112 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/229).

Preanobile și milostive domnitor, sănătate !

Am primit onorata dv. scrisoare și am înțeles ce îmi scrieți că ați fost informat de niște negustori belgrădeni că înspre noi s-ar fi îndreptat două vase cu turci și că ne-ar fi nimicit deja. În legătură cu aceasta, vă informez că pînă în prezent nu s-a întîmplat nimic și nici nu am simțit vreun pericol. Nu vă faceți nici un fel de griji. Pînă în prezent, slavă Domnului, sîntem în pace. Pe viitor însă ne vom apăra și dinspre partea

•

de sus, cu toate că pînă acum nici nu am simțit vreun pericol din acea parte. În privința acelor de jos sperăm să fim în pace.

Vă aduc la cunoștință noutatea că și pașa de Silistra a plecat la Craiova, la Yusuf pașa, cu ceva armată și că turcii trec neîncetat în Țara Românească, dar încă nu au avut nici o bătălie cu Tudor și nici cu armata lui. Turcii îl urmăresc neîncetat pe Tudor cu intenția de a angaja undeva o luptă, dar ostașii lui Tudor le-au cedat, fără luptă, peste tot locurile și mănăstirile unde s-au menținut, lăsându-i pe turci să pătrundă în interior. Acest fapt i-a surprins foarte mult pe turci.

Tudor se află cu armata sa la București, iar fratele său, *Papa*, este cu 20 000 oameni la mănăstirea Tismana, așa cum v-am mai comunicat. Am auzit că și bulgarii din Tîrnovo s-au ridicat împotriva turcilor și că ar fi în înțelegere cu moraiții, dar nu sînt sigur. Mă voi strădui însă să aflu și vă voi informa imediat.

Bulucbașa neferilor a plecat de aici cu trei tovarăși ai săi în 29 mai la Belgrad. Nu cunosc scopul călătoriei lor.

La Poreci,
în 31 mai 1821

A dv. slugă supusă,
Vule Gligorievici

98

1821 [mai 31]/iunie 12, Pera.

Eccellenza,

Abbenchè il Signor Inviato di Russia avesse in passato ufficialmente dichiarato alla Sublima Porta che l'entrare delle truppe turche nelle provincie di Vallachia e di Moldavia, per vindicare il sangue di mussulmani ivi trucidatisi, dietro alla dispersione delle trupe ribelli sole colpevoli, non potrebbe esser considerato dall'Imperiale Corte di Russia si non, che come una infrazione dei trattati : ciò non ostante la Porta Ottomana, supponendo, che l'entrarvi amichevolmente sarebbe il mezzo da conciliare le sue viste senza compromettersi con essa, Imperiale Corte, ha dato ordine ai due pascia di Vidin e di Rusciuk di entrarvi senza però esercitare la benchè minima ostilità. Questi pascia in fatti entrarono nelle ditte due provincie osservando esattamente gl'ordini della Porta, le occuparono sin al Pruth, e vi stabilirono i due luogotenenti, ossia caimecami spediti dal principe Callimaki quali [sono] governatori da parte del Gran Signore à Bucarest, ed in Iassy, sebbene quest'ultimo destinato fosse dal [Signore], Principe al Banato di Crajova.

Carà Feizi, uno degl'ajani della Rumelia entrò contemporaneamente in Galata, dove starragliò un residuo di truppe greche, che va si è trovati e spedi a Constantinopoli un capitano greco sottinsulare, il quale con un bastimento armato in Odessa esercitava ogni sorta d'eccessi nel Danubio, esso capitano ed otto marinari del suo equipaggio sono qui decapitati li 7 corrente.

Dietro a tali notizie sollecitò con insistenza il Signor inviato di Russia una conferenza col Ministero Ottomano, ma il Ministero, prima sotto varj pretesti, ed ultimamente sotto quello del corrente ramazano, digiuno de turchi, se n'è scusato. Invece d'entrare in discussione su tal materia vedendosi esso Signor inviato comparire li 5 corr. una nota della Porta del tenore che dietro alle notificazioni ufficiali fatesi da esso Signor inviato all Sublima Porta de'sentimenti pacifici e gene-

rosi di Sua Maestà l'imperatore delle Russie nell'attuale fellonia de' greci, e dietro alle stesse insinuazioni del Signor inviato di prendere possesso delle due provincie, la Porta Ottomana non ha potuto vedere che con sorpresa le sue proteste pochi giorni doppo comunicatele contro l'entrata delle truppe ottomane nelle ditte due provincie : siccome però da queste proteste la Sublima Porta non poteva arguirne, se non che il timore personale di esso Signor inviato che le truppe ottomane vindicassero il sangue degl'innocenti mussulmani si crudelmente trucidativisi, così per dare anche in quest'occasione una pruova de sua generosità **ha dato** ordini severi ai pascia di Vidin e di Rusciuk di entrare nelle due provincie senza toccare alla vita e beni di chicchessia : che nell'atto di comunicargli l'entrata amichevole delle truppe ottomane in ditte provincie seguita li 27 maggio, non poteva però dispensarsi dall'osservargli li dolore che essa pruova nel rilevare dalle proteste di esso Signor inviato, e da tutta la sua condotta nell'attuali emergenze de' greci, di sentimenti tutto opposti alle protestazioni amichevoli fatelesi da parte di Sua Maestà ed a suoi ben notati pacifici e generosi sentimenti.

[...] ¹.

La Porta Ottomana ha dato ordine al reis effendi ministro dell'estero di esporre ingenuamente a questo Signor Conte di Lutzoﬀ ed a lord Stradford lo stato in cui s'attuova col Signor barone Stroganoff, ed egli pregò i prefati Ministri in una conferenza lor'accordata nella sua casa di campagna li 7 ed 8 corrente di ragguagliare li tutto alle Loro Maestà l'imperatore d'Austria col re d'Inghilterra à propria loro informazione ed accioche ne rendano anche informata Sua Maestà l'imperatore delle Russie. Il suddetto Governo Ottomano prende frattanto tutte le misure possibili per la sua interna ed esterna sicurezza.

[...] ².

Fed. Maria Chirico

Pera di Costantinopoli, li 12 giugno, 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 150—155 (Archivio di Stato Torino, fond Nazionali, Lettere Ministri, Porta Ottomana mazzo 1 bis, 1821—1826).

Excelență,

Cu toate că în trecut domnul reprezentant al Rusiei a declarat oficial Sublimei Porți că intrarea trupelor turcești în provinciile Țara Românească și Moldova, pe urmele trupelor rebele, singurele vinovate de aceasta, pentru a răzbuna sîngele musulmanilor uciși acolo, nu ar putea fi considerată de Curtea imperială a Rusiei decît ca o încălcare a tratatelor, cu toate acestea Poarta otomană, presupunînd că intrarea pașnică ar fi mijlocul de a satisface propriul său punct de vedere, fără a compromite relațiile cu Rusia, a dat ordin celor două pașale de Vidin și de Rușciuc să intre în cele două provincii fără să se poarte totuși dușmănos. Aceste pașale au intrat, într-adevăr, în cele două provincii, urmînd în mod riguros ordinele Porții, le-au ocupat pînă la Prut și au stabilit pe cei doi locotenenți sau caimacami, trimiși de prințul Callimachi, care sînt guvernatori ai sultanului la București și Iași, cu toate că cel din urmă fusese destinat funcției de ban de Craiova.

Kara Feyzi, unul din aianii de Rumelia a intrat în același timp în Galați, unde mai există rămășițe ale trupelor grecești care s-au aflat aici și

a expediat la Constantinopol un căpitan grec peninsular care cu o navă de război de la Odesa comitea tot felul de nelegiuiri pe Dunăre ; acest căpitan și opt marinari din echipaj au fost decapitați aici în 7 ale lunii curente.

În urma unor astfel de informații domnul reprezentant al Rusiei a solicitat cu insistență o discuție cu ministerul otoman, dar ministerul mai întâi sub diverse pretexte, și recent sub cel al ramazanului care se desfășoară acum, postul turcilor, s-a eschivat.

În loc să intre în discuție pe această temă, domnul reprezentant s-a văzut pus în fața unei note care are următorul sens : ca urmare a notificărilor oficiale ale domnului reprezentant către Sublima Poartă, în care sînt exprimate sentimentele de pace și de generozitate ale Maiestății Sale împăratul Rusiei în actuala răzvrătire a grecilor și ca urmare a faptului că domnul reprezentant a avansat ideea că nu ar exista o opoziție a Rusiei față de ocuparea celor două provincii, Poarta otomană n-a putut decît să rămînă surprinsă în fața protestelor comunicate acum cîteva zile, proteste împotriva intrării trupelor otomane în cele două provincii ; dealtfel Sublima Poartă nu putea deduce din aceste proteste decît neliniștea personală a domnului reprezentant, care se temea că trupele otomane ar răzbuna singele nevinovaților musulmani cu atîta cruzime vărsat și pentru a dovedi și cu această ocazie generozitatea sa, a dat ordine severe pașalelor de Vidin și de Rusciuc să intre în cele două provincii fără a atenta la viața sau bunurile cuiva ; că prin actul prin care comunică intrarea pașnică a trupelor otomane în sus-amintitele provincii, în 27 mai, nu putea să renunțe la a remarca durerea pe care o resimte în fața protestelor domnului reprezentant și în fața întregii sale atitudini în actuala stare de urgență creată de greci, în fața sentimentelor total opuse protestelor prietenești ale Maiestății Sale sultanul, și sentimentelor sale pacifice și generoase.

[...] ¹.

Poarta otomană a dat ordin lui reis efendi, ministrul de externe, să expună în mod sincer domnului conte Lutzov și lordului Strangford situația creată de domnul baron Stroganov și a rugat pe sus-amintiții miniștri, într-o întrevedere acordată lor în vila de la țară, în 7 și 8 ale lunii curente, să informeze amănunțit asupra tuturor aspectelor problemei pe Maiestățile lor, împăratul Austriei și regele Angliei, pentru propria lor cunoștință și pentru ca să fie informată și Maiestatea Sa împăratul Rusiei. Guvernul otoman va lua, între timp, toate măsurile necesare pentru securitatea sa internă și externă.

[...] ².

Fed. Maria Chirico
Pera, Constantinopol, 12 iunie 1821

¹ Încercarea baronului Stroganov de a se muta din Pera la Büyükdere pentru siguranța sa și a ambasadei ruse și intrarea în Bosfor a pachebotului rus ; ruperea relațiilor între guvernul otoman și ambasadorul rus.

² Pregătiri militare ale Imperiului otoman în vederea apărării capitalei împotriva unui eventual atac rus ; luptele din Moreea, de la Lepanto, din insula Chios și Izmir ; dezordinea care a cuprins Constantinopolul, execuții ale grecilor.

Die Menge sieht in den, in der Europäischen Turkey ausgebrochenen Aufständen nur zwey sich gegenüber stehende Parteyen, die der Griechen und jene der Turkey. Diese Ansicht ist falsch.

Die sich zum Griechischen nicht unirten Ritus bekennenden Bewohner des Osmanischen Reiches theilen sich in vielfache, ganz getrennte Volksstämme. Diese Trennung wirkt in diesem Reiche, wie dies der Fall in der ganzen übrigen Welt ist, tief auf jede politische Frage ein. Irgend einen Schluss auf den wahren Stand aus dem alleinigen Grunde des Glaubenbekenntnisses ziehen zu wollen, wäre so irrig, als wenn man im Oriente die politischen Verhältnisse Europa's nach den verschiedenen christlichen Confessionen beurtheilen wollte.

Diese Verschiedenheit der Volksstämme hat vom Beginn der letzten Ereignisse in der Turkey an, einen wesentlichen Unterschied in den Zwecken sowohl als in den Verhältnissen der Unternehmungen, welche die Ruhe in diesem Reiche stören, veranlasst.

Der erste Aufstand fand in der kleinen Wallachey durch das Unternehmen des Wallachischen Anführers Thodor statt. Er war gegen die Griechen (eigentlich gegen die den Fanar in Constantinopel bewohnenden, unter der Benennung „Fanarioten“ bekannten, grossen Griechischen Familien, aus denen die Hospodare der beyden Fürstenthümer, die Pforten-Dolmetsche, und sonstige, den Griechen vorbehaltene höhere Bedienstungen im Centrum der Regierung gezogen werden) gerichtet. Thodors Erklärungen gegen die Pforte waren demnach keineswegs im Sinne der Ypsilantischen Proclamationen abgefasst.

Nun erschien in der Moldau Ypsilanti als der Vertreter der rein Griechischen Sache, deren natürliche Anhänger den Pelopones bewohnen. Der Fanariot Michael Suzzo, Hospodar der Provinz, entlarvte augenblicklich seinen bisherigen Gang, verrieth die Pforte, deren Vertheidiger er war, und erklärte sich gegen dieselbe.

Die grösste Verschiedenheit herrscht zwischen Dacischen Völkern, den eigentlichen Abkömmlingen Römischer Coloni[st]en, und der rein Hellenischen; von beyden unterscheidet sich wieder das Serbische Volk, von Slavischen Urstämme, gleich den Bulgaren. Auch fand das Hellenische Unternehmen in der Moldau in dem ersten Augenblicke nur jene Unterstützung, welche bey dem Umsturze der gewohnten Ordnung der Dinge nur zu oft von Seite der Nichts besitzenden Classe geleistet wird. Bald erwachte unter den Besitzern die Furcht vor den Folgen des gewagten Unternehmens einiger Fremdlinge, und die Rahmen selbst der Fanarioten, welche an deren Spitze auftreten, waren nicht geeignet, die Stimme des Dacischen Volkes für sich zu gewinnen.

Bereits im verflossenen Monath März hatte Ypsilanti insgeheim einen Vertrauten an den Vorsteher des Servischen Volkes, Milosch Obrenovicz, abgesendet, um ihn zum Aufstande vorzubereiten, und zur Unterstützung des Griechischen Unternehmens aufzufordern. Zwischen den Serbiern und den Griechen besteht aber ein so ausgesprochener nationaler Hass, dass es keineswegs zu verwundern ist, dass Milosch dem Vorschlage nicht nur kein Gehör gab, sondern der Pforte die Treue der Serbischen Nation beschwör. Auch hat sich Serbien bisher ganz ruhig verhalten, wie dies der Fall von Seite der Peloponesischen Griechen in frühern Zeiten, während der langen, und so oft wiederholten Unruhen in Serbien war.

Will man sich demnach nicht trügen, so muss man den dermaligen Stand der Dinge aus folgendem Gesichtspuncte betrachten :

Das eigentliche Griechische Unternehmen beschränkt sich in seinem Sinne auf den Pelopones, und die Griechischen Inseln des Archipels. Der Ausbruch des Fürsten Ypsilanti scheint in dieser Beziehung zu früh gewesen zu seyn. Die durch die geheime Secte der Hetäristen in Griechenland vorbereitete Revolution hat die Wiederherstellung des alten Griechenlands zum Zwecke. Diese Secte kann in ihrem Entstehen auf das Jahr 1814 zurückgeführt werden; ihre Verzweigungen sind weit ausgedehnt und mannigfaltig, und sie verbinden sich eng mit den Triebkräften, welche die letzten revolutionären Bewegungen in manchen Theilen des christlichen Europa bewirkten. Auch ist die Wahl des Augenblicks des Erscheinens des Fürsten Ypsilanti keineswegs zufällig gewesen, sondern es genügt einer oberflächlichen Ansicht, um dessen Zusammenhang mit dem geträumten Gange der Dinge in Italien und am manchen andern Orten nicht zu misskennen. Wenn es eines andern Beweises bedürfte, so wäre derselbe leicht in der Art des Unternehmens selbst zu entdecken, welches, wie die übrigen revolutionären Unternehmungen des verflassenen und des gegenwärtigen Jahres, einzig und allein auf den Grund politischen Truges gebaut war.

Der Aufstand in der Wallachey war demnach nicht nur nicht in dem Sinne der Hetäristen, sondern demselben schnurstracks entgegen gesetzt. Die beyden Fürstenthümer an der Donau geniessen sehr ausgedehnter Privilegien und einer beynahe vollkommenen Unabhängigkeit von den Türken; die Muselmänner dürfen sich in diesen Provinzen nicht einmahl ansässig niederlassen. Die Klagen des dortigen Volkes sind also keineswegs gegen die Osmanische Oberherrschaft, sondern gegen den Druck der Griechischen Fürsten gerichtet, welche diese Länder stets mit unumschränkter Gewalt regierten, und dieselben ihrer persönlichen Habsucht und ihrer ausgedehnten Clientel nur zu oft ausschliessend widmeten.

Serbien steht, wie ein getrenntes Land, mittem in dem griechischen Kampfe ruhig.

Dass Ali Pacha von Janina dem Unternehmen nicht nur nicht fremd ist, sondern eine bedeutende Rolle in selbem zu spielen haben dürfte, lässt sich aus dessen früheren Verhältnissen schliessen. Seine in der letzteren Zeit bedrängte Lage hat sich durch selbes wesentlich geändert. Man kann demnach die Lage des Epirus ebenfalls als ein Zwischenspiel in dem Gange der Ereignisse in der Europäischen Turkey betrachten. Die grosse Mehrzahl der Bewohner dieses Landes sind übrigens auch Slavischer Herkunft und keine Hellenen.

Welches wird die Entwicklung des grossen Drama seyn? Diese Frage ist allerdings heute noch schwer zu lösen. Dass es nicht die seyn wird, welche manche Anführer eines auf die Störung der politischen Ruhe des christlichen Europa eigens berechneten Unternehmens beabsichtigten, war an dem Tage entschieden, an dem die grossen Mächte ihren Standpunct in selbem ausgesprochen haben.

In jedem Falle kann man nur mit einem Gefühle von Trauer die Folgen eines so schlecht berechneten, leidenschaftlichen, auf Trug gegründeten Unternehmens bedenken. Welche leidigen Resultate für Tausende des Hellenisch-christlichen Volkes die Versuche hatten, die in dem siebenten Decennium des verflassenen Jahrhunderts im Pelopones gewagt worden, ist bekannt.

Wie wenig Glauben den Gerüchten beygemessen werden kann, welche durch Hetäristen in Europa verbreitet werden, könnte wohl kaum

starker als durch den Vergleich bewiesen werden, welchen jeder Unbefangene zwischen dem wahren Stande der Dinge und den in der „Allgemeinen Zeitung“ vom 31. May und 2. Junius über die Griechischen Angelegenheiten aufgenommenen Artikeln anzustellen im Stande ist.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Austria, rola 170, c. 85 („Wiener Zeitung“, 1821, nr. 136, vol. 2, p. 543).

Turcia

Observațiile de mai jos asupra situației din Turcia europeană, într-un moment în care atenția generală este îndreptată asupra evenimentelor de acolo, nu vor fi lipsite de interes.

Cei mai mulți văd în tulburările izbucnite în Turcia europeană înfruntându-se numai două părți: grecii și turcii. Această opinie este greșită.

Locuitorii imperiului otoman de rit greco-neunit, se împart în mai multe etnii complet deosebite. Această deosebire se răsfringe profund în acest imperiu, ca și în tot restul lumii, asupra fiecărei probleme politice. Orice concluzie asupra situației adevărate pe care am dori s-o tragem numai pe temei confesional ar fi tot atât de greșită ca și când am vrea să judecăm în Orient relațiile politice europene după diferitele confesiuni creștine.

Această deosebire între etnii a pricinuit încă de la începutul ultimelor evenimente din Turcia o diferență esențială atât în scopurile, cât și în relațiile dintre acțiunile care tulbură liniștea în acest imperiu.

Prima răscoală s-a produs în Oltenia din inițiativa căpeteniei române Tudor [Vladimirescu]. Ea era îndreptată împotriva grecilor (mai precis contra marilor familii grecești care trăiesc în Fanar la Constantinopol, cunoscuți sub denumirea de „fanarioți“, din rîndurile cărora sînt recrutați domnitorii celor două principate, dragomanii Porții și ceilalți ocupanți ai înaltelor demnități din administrația centrală rezervate grecilor). Din această cauză, declarațiile lui Tudor împotriva Porții nu au fost formulate cîtuși de puțin în sensul proclamațiilor lui Ipsilanti.

Apoi s-a ivit în Moldova Ipsilanti ca reprezentant al cauzei pur grecești, ai cărui partizani firești trăiesc în Peloponez. Fanariotul Mihail Suțu, domnitorul acestei provincii, și-a demascat pe dată atitudinea de pînă atunci, a trădat Poarta, al cărei apărător era, și s-a declarat împotriva ei.

Între populațiile dacice, urmașe propriu-zise ale coloniștilor romani, și poporul curat grecesc există cea mai mare deosebire; de amîndouă se deosebește apoi poporul sîrb, de origine slavă ca și bulgarii. De aceea acțiunea greacă în Moldova a găsit în primele momente numai acel sprijin pe care-l putea oferi la răsturnarea ordinii stabilite doar clasa neposedantă. Curînd s-a trezit în rîndurile celor care posedă ceva teama de urmările acțiunii temerare a unor străini și însuși cadrul acțiunii fanarioților, situați în frunte, nu era propriu pentru a cîștiga de partea lor adeziunea poporului dac.

Chiar în martie trecut, Ipsilanti a trimis în secret un confident la conducătorul poporului sîrb, Miloș Obrenovici, cu misiunea de a-l incita la răscoală și de a obține sprijinul său pentru acțiunea grecilor. Între sîrbi și greci există o vrajbă națională atât de evidentă, încît nu e cîtuși de puțin de mirare că Miloș nu numai că nu a primit propunerea, dar chiar a făgăduit solemn Porții că națiunea sîrbă îi rămîne credincioasă.

Și pînă acum Serbia a stat foarte liniștită, așa cum au stat în trecut și grecii din Peloponez în cursul îndelungatelor și atît de des repetatelor tulburări din Serbia.

Dacă nu vrem așadar să ne înșelăm, trebuie să considerăm situația actuală din următorul punct de vedere.

Acțiunea propriu-zis grecească se limitează, în sensul ei, numai la Peloponez și la insulele grecești ale Arhipelagului. Pornirea prințului Ipsilanti apare astfel ca prematură. Revoluția pregătită în Grecia de secta secretă a eteriștilor are ca scop restabilirea Greciei vechi. Apariția acestei secte poate fi situată în anul 1814; ramificațiile ei sînt foarte întinse și variate și ele sînt strîns legate de acele forțe care au pus în acțiune cele mai recente mișcări revoluționare din unele părți ale Europei creștine. Și alegerea momentului apariției prințului Ipsilanti nu a fost cîtuși de puțin întîmplătoare, ci e de ajuns chiar o privire superficială pentru a sesiza legătura sa cu cursul dorit al evenimentelor în Italia și în multe alte locuri. O altă dovadă — dacă ar mai fi necesară — ar putea fi descoperită chiar în modalitatea acțiunii, care, întocmai ca și toate acțiunile revoluționare din anii trecuți și din prezent, se bazează numai și numai pe iluzii politice.

Răscoala din Țara Românească a fost așadar nu numai în dezacord cu țelul eteriștilor, dar chiar direct opusă acestui țel. Ambele principate dunărene se bucură de privilegiu foarte largi și de o neatîrnare aproape deplină față de turci; musulmanii nu au voie măcar să se stabilească în aceste provincii. Astfel, plîngerile poporului de acolo nu sînt cîtuși de puțin îndreptate împotriva hegemoniei otomane, ci împotriva apăsării principilor greci, care întotdeauna au guvernat aceste țări cu o putere nelimitată și le-au folosit prea adesea exclusiv pentru a satisface propria lor lăcomie și pe aceea a numeroasei lor clientele.

Serbia rămîne impasibilă, ca o țară distinctă, în mijlocul luptei grecilor.

Că Ali pașa din Ianina nu numai că nu este străin de această acțiune, ci trebuie să fi jucat un rol important în ea, se poate deduce din relațiile lui de mai înainte. Situația lui critică din ultimul timp s-a schimbat esențial prin aceasta. Așadar situația din Epir poate fi considerată de asemenea ca un interludiu în evoluția evenimentelor din Turcia europeană. Dealtfel marea majoritate a locuitorilor acestei țări sînt de origine slavă și nu grecească.

Cum se va desfășura mai departe această dramă? Iată, desigur, o întrebare la care e încă greu de răspuns. Că soluția nu este aceea pe care o doreau anumite căpetenii ale unei acțiuni calculate anume pentru a tulbura liniștea politică a Europei creștine s-a decis în ziua în care marile puteri și-au exprimat punctul de vedere asupra ei.

În orice caz, nu ne putem gîndi decît cu mîhnire la urmările unei acțiuni atît de prost calculate, pătimașe, clădite pe iluzii. Se știe ce rezultate nefericite au avut pentru mii de creștini greci încercările făcute în Peloponez în deceniul al șaptelea al secolului trecut.

Cît de puțină crezare merită zvonurile răspîndite în Europa de eteriști o poate vedea prea bine orice om fără idei preconcepute, în stare să compare adevărata stare a lucrurilor cu cea zugrăvită în articolele despre chestiunea greacă publicate în „Allgemeine Zeitung“ numerele sale din 31 mai și 2 iunie.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzûrum olmuştur ; müşârûn-ileyh mesbûk-ül hideme gayretli vezirdir, vâkıâ hissesine düşen hidmeti diriğ itmez !

[*Telhis*] : Mısır vâlisi kullarının gönderilen mektub-i çâkeriye cevâb olmak üzere vârid olan arızasıdır ; emr ü fermân hazret-i veli-ül-emr efendimizindir.

HÜVE

Devetlü, inâyetlü, atûfetlü, re'fetlü, ubbehettlü veliün-ni'am ali-himem kesir-ül-lütf ve'l-kerem efendim, sultânım hazretleri,

Eflâk voyvodası Aleku'nun ¹ helâkini müteâkıb Tudori nâm şaki bir takım asâfil-i reâyayı bâşına cem' birle, memleket-i Eflâk'da bağı ve şekâvete ibtidâr eylediğinden başka, bu esnâda Boğdan voyvodası tarafından Kalas kasabasına ta'yîn olunan serdar ile gönüllü ağası ² beyinde münâfese vuku'yle, Kalas'da bulunan ehl-i islâma silâhlarını bırakmaları teklif olunmuş, ve serdar-ı merkumun mümânaatına binâen beynlerinde kıtâl-ı külli vâkı' olarak, Kalas ihrâk itmiş, ve Kalas ve sâir ol taraflarda bulunup firâr iden ehl-i islâm tüccârı i'dâm kılınmış olduğu, ve bundan akdem Rusya devletine firâr iden Ipsilândi'nin oğlu Aleksandri hâin dahi Prut suyunu geçüp Yaş kasabasına duhül birle kasaba-yı merkumeyi zabta cesâret, ve Boğdan voyvodası Mihâl ³ zalâlet-i iştimâl dahi teb'iyet iderek reâyâyı izlâl ve ifsâd ve şikaka ibtidâr itmiş, ve mersûm Aleksandri gûya umûmen Rum milletini ayaklandırmak dâiye-i fâsidesine düşmüş olduğu inhâ ve tahkik kılınmış i[t]dügüne mebnî, keyfiyyet Der-i Saâdet'de olan Rusya elçisinden devletce resmen suâl olundukda, şakî-yi mezbûrun cesâret eylediği fesâd ve şikaka Rusya devletinin kat'en rızâsı ve medhalı olmadığını beyân itmiş olup, [...] * cümleye ma'lûm olduğu vechle kâfe-i kibr ve tersâ ve bil-cümle mil-i nasârâ din-i mübeyyin, ve Devlet-i Âliyye-i eberr rehinin mihini olarak ellerinden gelse cây-gîr zamîrları olan hıyânet ve mel'antlerini icra dâiyesiyle cümlesi birbirlerine lâzım gelen îâneti ifâ ve el-küfr millet-i vâhide mâ-sadakınca rabt-ı peyvend ittifaka i'tinâ eyliyecekleri hüveydâ, ve hâdis-e-i merkumenin sûret-i vuku-na ve evvel ve âhirine ve istirâk olunan keyfiyyâta nazaren Devlet-i Âliyye mülk ve reâyâsını muhâfazaya i'tinâ ve ihtimâm ve hazm ve ihtiyâta kemaliyle riâyete ikdâm eylemesi reside-i rütbe-i vücûb olduğundan, bu def'a Saltanet-i Seniyye tedâbir-i lâzimeyi ic'râ itmekde olduğu vareste-i kayd îmadır, el-hâletü hâzihi Devlet-i Âliyye Rusya ve düvel-i sâire ile mesâlih ise dahi cemî'i zemânda düvel-i ecnebiyenin hiç birinden emniyyet câyiz olmıyüp, bunların mekr ve hilelerinden bir cihetle tegafül olunmaması şerâit-i mahsûse-i agâhiden, ve ale-l husûs Rusya'lu, sâirinden ziyâde zamîr-i hubâset semirinde merkûz olan mevâdd-ı mekidenin kuvvetden fi'le çıkarılması, hayâl-ı hâmiyle i'mâl-ı envâ' hile ve desâis-i mürtekib olacağı bi-t-tecârib, ma'lûm olan hâlâtdan, ve şimdiki hâlde gerek sâirlerin bir gûne kıpırdıları yoğ ise de, bu dahi bir nev' hile olarak neticesinde sefer vuku'nu icâb ider ise, gafil bulunmıyarak hâzır ve âmâde bulunulması umûr-i mefrûzeden i[t]dügü zâhir, ve böyle vaktde herkes zîr-i idâresinde bulunan mahâll-ı kazâ ⁴ ve

kurâsında kâin reâyânın dâima çi-gûnegi-i hâllerinden gafil bulunmıyarak, imrâr-ı nazar dikkat ve her hâlde mütebassırâne hareket eylemesi lâzım geleceği bedihi ve bâhir, ve emr ü fermân-ı şâhâne dahi bu merkezde dâir keyfiyyet Anadolu ve Rumeli'de vâki' vüzerâ-yı azzâm ve sâireye iktizâsına göre bildirilmiş olmağın, her ne kadar şimdilik bir kıpırdıları yoğ ise de, hail'i efrençiyeyi dâima der-pîş ve tefekkür iderek, ale-d-devâm kılâ' ve enhânın muhâfaza ve muhâresesi hâsûsuna himmet ve dikkat, ve merâsim-i tebassur ve âgâhînin icrâsına ve bu keyfiyyet bir sefer vuku'nu icâb ider ise gafil olmıyarak hâzır bulunmalığıla, ve bu bâbda ma'lûmât ve mesmû'at-ı bendegi var mıdır, ve lâyıh-ı zihn olan keyfiyyet ne vechledir tahrir ve iş'âre mübâderet ve bir an gaflet vuku'a gelmemesi emr-i ehemmine müsâberet olunması, bundan akdem atûfetlû Kâymakâm Paşa bendeleri tarafından tahrir buyurulmuş idi ; câkerlerinin işbu mevâdde dâir bir mesmû' ve ma'lûmum olmıyüp, ancak Devlet-i Âliyye-i ebedi-üd-devâm müeyyed min ind-Allah olmağla reâyânın desâisi mazaratı muntic olmıyüp hüsn vechle mündefi' olacağı bedihidir, kaldı ki obd-i muhlisleri Devlet-i Âliyye'nin bir fermân-ber bendesi ve Saltanet-i Seniyye'nin câker rızâ perverdesi olup, iptidâ-yı vezâretimden ile-l-ân muhavvil-i uhde-i câkeri buyurulan umûr ve mesâlihde sermu tekâsül itmiyerek, ber-vefk-i rızâ-yı tanzımına dikkat ve ber-vech-i hüsn-i iktizâ irâde-ı seniyye muktezâsını icrâya bezl-i makderet idegeldiğim beyândan müstagni olmağla, işbu mâdde-i seferi mûcib olduğu hâlde hisse-i bende-gâneme düşen hidmât-ı lâzıme-yi ifâya, ve cemi'-i zemânda emr ü fermân-ı Devlet-i Âliyye, ve irâde-i Saltanet-i Seniyye'yi infâz ve icrâya âmâde olduğumun beyân ve ifâdesi bâis-i arz-ı ubudiyyetim olmuşdur ; in-şâ-Allahü-teâlâ led-eşref-il-vusûl muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı veli-ün-ni'ami-leri buyuruldukda, emr ü fermân devletlû, inâyetlû, atûfetlâ, re'fetlû, ubbehettlû, veli-ün-ni'am ali-himem kesîr-ül-lûtf ve'l-kerem efendim, sultânım hazretlerininindir.

Fi 13 N, sene [1]236

[Mühür] : Mehmed Ali

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 120—122 (Başbakanlık Arşivi, Hatt-i Hümayûn Tasnifi, nr. 38 566). Orig.

[Hatt-ı hümayûn] : A fost vâzută de mine. Numitul vizir este plin de rîvnă, încercat în slujbă ; într-adevăr, nu refuză sarcina ce-i revine !

[Telhis] : Depeșa supusului valiu de Egipt sosită ca răspuns la scri-soarea trimisă de mine, preaumilul ; ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa efendi-ul nostru, cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul, mărețul binefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie, stăpînul meu,

Mai înainte de aceasta, din partea preabunului supus *kaymakam paşa*, mi s-a scris despre următoarele :

„După moartea lui Alecu¹, domnul Țării Românești, răzvrătitul pe nume Tudor, strângînd în jurul său cîteva raiale din rîndurile plebei, a început îndată răzmerița și răutățile în Țara Românească. Mai mult decît atît, izbucnind dușmănia ascunsă dintre *gönüllü-ağası*² și serdarul desemnat în tîrgul Galați, de domnul Moldovei, musulmanilor aflați în Galați li s-a cerut să predea armele dar, la împotrivirea amintitului serdar. s-a iscat între ei o luptă grea, [tîrgul] Galați a fost incendiat, iar negustorii musulmani care se găseau în Galați și prin părțile acelea, încercînd să fugă, au fost uciși.

Hainul pe nume Alexandru, fiul lui Ipsilanti, care mai înainte de aceasta fugise în Rusia, a trecut apa Prutului și, intrînd în tîrgul Iași, a îndrăznit să pună stăpînire pe acest tîrg, iar Mihail³, domnul Moldovei, căzut în rătăcire, supunîndu-i-se, s-a grăbit a atrage raialele la greșeli și fărădelegi. Se spune că numitul Alexandru ar fi însuflețit de dorința de a răscula întreaga națiune greacă.

Elciul Rusiei la Poarta fericirii, întrebînd în mod oficial, în legătură cu [această] situație, de către autoritățile [otomane], a declarat că statul rus nu a aprobat niciodată și nu are vreun amestec în răutățile și fărădelegile pe care sus-amintiții răzvrătiți s-au încumetat să le săvîrșească.

Este însă limpede că, așa cum e cunoscut tuturor, atîta timp cît există religia mahomedană, a cărei strălucită reprezentare este Înalțul Devlet, atît cei mari cît și cei mici, toate națiunile creștine, dacă ar putea, și-ar acorda reciproc ajutorul trebuincios, în dorința lor de trădare și în pornirile diabolice înrădăcinate în firea lor, că, oricum, ghiaurii, ca o națiune unică, vor avea grijă să întărească unitatea lor.

Avînd în vedere modul în care s-au petrecut evenimentele amintite mai sus, precum și situațiile de mai înainte și din ultima vreme, care au rămas ascunse, apare ca o necesitate deosebită strădania de a dovedi o desăvîrșită preocupare pentru vigilență și prudență, ca și o mare grijă pentru ocrotirea proprietății Înalțului Devlet și a supușilor săi. Astfel, se poate arăta că, de această dată, Sublima împărăție ia măsurile necesare.

Chiar dacă, în prezent, este pace între Înalțul Devlet, Rusia și alte state, totuși, așa cum e îndeobște cunoscut, ca întotdeauna, nu e îngăduit a avea siguranță din partea vreunuia dintre statele străine, ori a ignora în vreun fel vicleniile și intrigile acestora, mai cu seamă ale rușilor care ar putea să folosească mașinațiile ce le sînt ascunse în firea lor răutăcioasă mai mult decît altora, căci, din experiență și din situațiile știute, se înțelege că ei, nutrind iluzii deșarte, se vor deda la felurite șiretlicuri și viclenii. În situația de față, dacă nici rușii și nici alții nu fac vreo mișcare și dacă aceasta, fiind un fel de viclenie, pînă la urmă, va duce la declanșarea expediției, a nu neglija [situația] și a fi gata și pregătit înseamnă în mod clar o sarcină obligatorie și este limpede că, în asemenea momente, va trebui ca fiecare să-și încordeze atenția și, în orice caz, să acționeze cu băgare de seamă, nepierzînd vreodată din vedere situațiile multiple în care se află supușii din caza-lele⁴ și satele de sub administrația sa.

Întrucît situația a fost comunicată, așa cum se cuvine, prin ordin și firman împărătesc, marilor viziri și altora care se află în Anatolia și Rumelia, [este necesar] să se aibă permanent în vedere și în minte viclenia europenilor, chiar dacă ei nu fac acum nici o mișcare, să se dovedească neîncetat atenție și grijă față de apărarea cetăților și ținuturilor, fără a se neglija îndeplinirea celor legate de buna cunoaștere

[a evenimentelor] și faptul de a fi pregătiți, în cazul când această situație ar impune declanșarea expediției“.

De asemenea, mie, preasupusul, mi s-a cerut să mă grăbesc a scrie și a comunica dacă știu ori am aflat ceva în această privință, precum și modul în care înțeleg situația, și, nedovedind neglijență vreo clipă, să fiu preocupat mereu de sarcina [mea] importantă.

Dar eu, preaumilul, nu am auzit și nu știu nimic în legătură cu această problemă. Este însă limpede că, Înaltul Devlet fiind ocrotit neconținut de Allah, supușii săi nu vor fi victima intrigilor, ci vor fi bine apărați.

Prin urmare, mă mulțumesc să arăt că eu, fiind un supus cinstit, care ascultă de firmanul Înaltului Devlet și duce la bun sfârșit înalta dorință a Sublimei împărății, de la începutul viziratului meu și pînă acum, n-am neglijat sarcinile și misiunile încredințate mie, preaumilul, ci am dovedit atenție pentru a mă conforma dispoziției [imperiale], și m-am străduit să îndeplinesc cît mai bine cele cerute de sublimul ordin. De aceea, pricina smeritului meu *arz* este de a explica faptul că sînt gata să execut întocmai cele impuse de slujba ce-mi revine mie, sluga, în cazul că va fi necesară expediția, să duc la îndeplinire, ca întotdeauna, porunca și firmanul Înaltului Devlet, precum și ordinul Sublimei împărății. Cu voia înaltului Allah, cînd acestea vor ajunge cu onoare la atotcuprinzătoarea cunoștință, plină de bunăvoință, ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul, mărețul, preabinefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie, stăpînul meu.

La 13 N, anul [1]236

[*Legenda sigiliului*] : Mehmed Ali

* Ilizibil.

¹ Alexandru Suțu, domn al Țării Românești (1806 : 1818—1821).

² Comandant de voluntari.

³ Mihail Suțu, domn al Moldovei (1819—1821).

⁴ Caza (*kaza*), unitate administrativă în Imperiul otoman, aflată sub jurisdicția unui *kadî*.

101

1821 iunie 3, Poreci.

Ego visokorodni milostivi blagodeltju, zdravstvujte !

Danas, črez jednog reiža ove novine razume, da je Iusuf paša berkovački s vojskom u Bukurešt otišao i da ga je Todor bez pripjatstviya pustio ući u Bukurešt, i da je jedan rossiski general koji je pre u Srbiju bio sada u Bukurešt prispeo. S kakovim je namerenijem tu došao neznam. No toliko mi reiz kaže da je došao miriti Todora, jest li obače istina neznam. No trudiću se bolše ove novine izslediti i javiti vami. Todorov brat ošte sas vojskom u Tisman manastiru nahodi se sa 20 000 duša, kao i prežde što sam vam javio, i na više mesta pod planinom u Vlaškoj dokazuje se da ima vojske ravnim čislom. No za udivljenje je svakomu da nigde Todorova vojska turke dočekati niti š njima sraženija hoće, no sve unutra ih pušta brez pripjatstviya. Turci gde koga od Todorovi vojnika ufate, oni ga izsjeku, i živa ne ostave. Od Vidina zasad vam ništa novo javiti neznam. Za Trnovu čujem da su se bolgari protiv turaka opolčili i na oružije digli, jest li je istina ne znam.

Nas što se ovde tiče blagodarenije tvorcu u miru smo, obaće u podozreniju smo od svake strane i čuvamo se koliko smo u mogućstvu, premda i nismo do danas kakovu opasnost čuvstvovali. No opet ne prenebregavamo takove čuvati se. Za ovoga buljukbašu javio sam vam da je 28-go maja t.l. sas 3 druga svoja u Beograd otišao i ostale seimene sve ostavio, i ešt do danas nije došo. U budušte ću se truditi razbirati novine, koje se u Valahiji priključuju i vami takove javljati.

U Poreču 3-go
Junija 1821 goda

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 107—109 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/231).

Preanobile și milostive binefăcător, sănătate !

Astăzi am aflat următoarele noutăți de la un reis : că Yusuf pașa din Berkovcea a plecat cu armata sa la București, iar Tudor l-a lăsat să intre în București fără a-i opune rezistență și că un general rus, care a fost mai întâi în Serbia, a sosit acum la București. Cu ce intenție a venit aici nu știu. Reisul mi-a spus doar că a venit pentru a-l liniști pe Tudor, dar nu știu dacă este adevărat. Mă voi strădui să verific mai bine știrile și vă voi informa. Așa cum v-am mai comunicat, fratele lui Tudor încă se mai află, cu armata de 20 000 de oameni, la mănăstirea Tismana și se spune că la poalele munților, în Țara Românească, se află, în mai multe locuri, armată cu același efectiv. Însă toată lumea este surprinsă de faptul că armata lui Tudor nu a ieșit în calea turcilor nicăieri și nici nu are de gând să angajeze lupte cu ei, ci îi lasă să intre fără luptă. Turcii, oriunde prind pe vreun ostaș al lui Tudor, îl măcelăresc și nu-i cruță viața.

De la Vidin nu am pînă acum nici o veste. Se vorbește că bulgarii de la Tîrnovo s-au răscolat împotriva turcilor, dar nu știu dacă este adevărat.

În ceea ce ne privește, slavă Domnului, sîntem în pace, deși suspecțați din toate părțile și ne apărăm cît putem, cu toate că nu am simțit pînă acum nici un pericol. Nu neglijăm, totuși, să ne apărăm.

V-am scris că acest bulucbașa a plecat cu trei tovarăși ai săi la Belgrad în 28 mai curent, lăsîndu-i pe toți ceilalți seimeni și încă nu s-au întors. În viitor mă voi strădui să aflu știri referitoare la Țara Românească și vi le voi comunica întocmai.

La Poreci,
3 iunie 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

102

1821 iunie [4]/16, Petersburg.

Copie d'une dépêche
au baron de Strogonoff.

Les dépêches par lesquelles Votre Excellence nous annonçait la fin tragique du vénérable chef de l'église grecque à Constantinople et de

322

ses principaux pasteurs nous sont parvenues peu de moments après que l'empereur eût quitté Laybach.

Celles que vous aviez confiées au courrier Michailoff et qui renfermaient des détails plus affligeans encore, s'il est possible, ont été remises à Monsieur le comte de Capodistrias, aux environs de Brzest-Litowski et lorsque Sa Majesté impériale se trouvait déjà sur la route de Varsovie à Pétersbourg.

Enfin c'est ici que nous avons reçu la dernière expédition de Votre Excellence en date de 7/19 mai de la présente année.

Dès son retour dans sa capitale, l'empereur s'est fait un devoir d'examiner avec une attention profonde les graves questions de politique que présente la situation actuelle de l'Empire ottoman. Nous ne pouvions nous dissimuler que la marche progressive des événemens et surtout les fautes que la Porte accumulait, l'une sur l'autre, avec la plus fatale rapidité, ne présageassent à la Turquie une prochaine et inévitable catastrophe.

Nous ne pouvions, non plus, ne pas nous rendre un compte sévère de ce que nous avions fait pour prévenir ces événemens, ces fautes et leurs conséquences.

Il nous restait en outre à considérer ce qu'exigeaient de notre part, dans un tel état de choses, non pas seulement les devoirs particuliers de la Russie, mais l'intérêt général d'éloigner les causes des complications, que la chute du gouvernement turc pourrait amener dans le reste de l'Europe.

La plus stricte impartialité a présidé à cet examen, qui embrassait les destinées d'un empire, l'honneur de la religion chrétienne, la conservation de la paix et de tous les biens, dont elle est la source et la garantie.

Les fautes dont nous avons parlé plus haut sont trop frappantes pour que nous ayons besoin de démontrer ici, où elles doivent miner le gouvernement, qui les a commises. Au lieu d'étouffer l'esprit révolutionnaire, il le propage ; au lieu de perdre à jamais la cause de la révolution, il semble prendre à tâche de l'annoblir ; enfin au lieu de prouver à la nation grecque que les moteurs des troubles la séduisent et l'égarent, il lui prouve par le caractère et le but de ses mesures, qu'elle n'a d'autre alternative que le désespoir ou la mort.

Dans ce déplorable aveuglement, la Porte s'est méprise sur les intentions les plus pures ; elle a rejeté des offres aussi franches et désintéressées, qu'elles étaient utiles et salutaires. Cependant, plus on considère notre conduite envers la Turquie, plus on reconnaît combien cette méfiance est injuste et mal fondée.

Depuis cinq ans, chaque jour, pour ainsi dire, est venu éclairer le gouvernement turc sur la constante et véritable tendance de notre politique. Chaque jour la Porte a pu se convaincre que notre système à son égard était un système pacifique et conservateur. Pacifique, car nous ne lui avons jamais demandé que la simple exécution des traités, que nous avons conclus avec elle. Conservateur, car l'existence du gouvernement turc, tel qu'il s'est montré jusqu'au mois de mars et d'avril contribuait indirectement au maintien de la paix de l'Europe ; or, le ministère ottoman n'avait qu'à jeter un regard autour de lui, pour s'apercevoir que nous n'avions d'autre dessein que de consolider cette paix si précieuse. Il n'avait même, s'il voulait juger de nos vues, qu'a

observer la franchise de notre marche dans les négociations qu'il poursuivait avec nous.

Notre modération y est allée jusqu'à la longanimité. Durant cinq années consécutives, presque aucun de nos vœux n'avait été accueilli, presque aucune de nos réclamations n'avait été satisfaite et néanmoins c'était uniquement par la force de la persuasion, par la douceur et la persévérance, que nous voulions vaincre de continuels refus et dissiper d'illégitimes préventions.

Mais à supposer encore, à supposer par impossible que la Porte ait eu une raison quelconque pour ne pas apprécier l'esprit de bienveillance, qui avait dicté toutes nos propositions dans les négociations, dont il s'agit, comment pouvait-elle douter de la sincérité des vœux, que nous formions pour elle, après le langage et la conduite, que nous nous empressâmes de tenir, dès que nous vîmes éclater la révolution, dont la Valachie et la Moldavie ont été le premier théâtre. Nos déclarations sous ce rapport sont si récentes et si positives, nous leur avons donné une telle publicité, que nous croyons superflu d'en rappeler la teneur.

L'empereur ne se contenta pas, au reste, d'improver hautement l'entreprise dirigée contre le gouvernement turc ; il lui indiqua, dès l'origine, les moyens les plus efficaces de la réprimer et offrit de coopérer lui-même à la pacification des provinces où les traités nécessitaient l'intervention de la Russie.

Certes, témoigner un si scrupuleux respect pour la foi donnée, appliquer si fidèlement à nos rapports avec la Turquie les principes qui règlent nos relations avec les puissances chrétiennes c'était améliorer, autant qu'il était en nous, la position critique de la Cour de Constantinople. Elle pouvait, en s'entendant franchement avec la Russie, rétablir sans peine l'ordre dans les Principautés. Elle pouvait, en y déployant à la fois de la fermeté et de la justice, intimider et ramener tout ensemble la Morée et les autres provinces de la Grèce. Elle pouvait, en un mot, et elle devait sagement profiter de l'obéissance que la religion chrétienne commande aux ordres de l'autorité établie.

Ce que le gouvernement turc a fait, au lieu de prendre ces mesures dictées par la prudence, est connu. Ce ne sont plus les révolutionnaires seuls, qu'il combat ; c'est contre la nation grecque en masse, que les décrets du grand seigneur arment tous les musulmans. Ce n'est plus à sa défense et à sa propre sûreté seulement qu'il s'efforce de pouvoir, c'est la vraie religion, c'est le culte du Christ qu'il attaque. On le voit donner lui-même le signal du désordre, en appelant à son secours la fureur d'un aveugle fanatisme, oublier tous les égards, s'est interdire presque la possibilité de co-exister désormais avec les gouvernements chrétiens et violer les traités, qui lui garantissaient les intentions des puissances ses voisines, comme si l'insurrection grecque avait pris place dans ses conseils pour le pousser à sa perte, ou comme si le bras du Tout Puissant l'entraînait malgré lui, vers l'abîme, qu'on s'est vainement efforcé de signaler à sa prévoyance.

Dans ces conjonctures décisives, la conscience de l'empereur lui a dit, ce que doit dire assurément celle de tout monarque chrétien et de tout ami de l'humanité.

Si les excès, auxquels se livrent les turcs continuent, si dans leurs états notre sainte religion devient tous les jours l'objet de nouveaux outrages, s'ils ne tendent qu'à exterminer la nation grecque, on sentira

aisément que la Russie, non plus qu'aucune autre puissance de l'Europe, ne saurait rester spectatrice immobile de ces profanations et de ces cruautés.

Mais la première obligation d'un gouvernement lié par des traités est de vouloir ce que les traités consacrent ou ordonnent. Nous devons donc vouloir encore la conservation du gouvernement turc aux conditions, qui peuvent s'accorder avec les devoirs religieux et politiques de Sa Majesté impériale. Nous devons avertir une dernière fois la Porte des dangers auxquels elle s'expose. Ce service est le seul qu'elle puisse recevoir aujourd'hui. Quand nous le lui aurons rendu, l'époque des déclarations et des conseils aura atteint son terme.

Notre démarche fera connaître à l'Europe, si le Divan est à même de réparer le mal immense qu'il a fait et qu'il ne cesse d'aggraver. Au cas qu'il possède réellement encore cet heureux pouvoir, la Russie lui doit une coopération sincère ; et il peut y compter. Dans l'alternative opposée, l'attitude, que l'empereur se verrait forcé de prendre, est facile à pressentir. Ce serait celle que lui prescriraient la religion et l'humanité, celle, où il protégerait le plus efficacement leurs intérêts, celle, enfin, où d'accord et de concert avec ses alliés, il pourrait faire le plus de bien au monde.

Telles sont les importantes vérités, qu'il est de toute urgence de ne point laisser ignorer au gouvernement turc. Nous les avons retracées dans la note, dont vous trouverez ci-près la minute et qui développe toutes les considérations, que nous n'avons fait qu'indiquer dans la présente dépêche.

L'empereur invite Votre Excellence à remettre cette note au Ministère ottoman sans le moindre délai. De sa réponse dépendront les déterminations ultérieures de Sa Majesté impériale.

Recevez. . .

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 457—470 (Centralnyj Gosudarstvennyj Arhiv Drevnih Aktov, fond nr. 1 261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2 578, str. 17—23 ob).

Copie a unei scrisori
către baronul Stroganov.

Scrisorile în care Excelența Voastră ne anunța sfârșitul tragic al venerabilului conducător al bisericii grecești din Constantinopol și al principalilor săi ierarhi ne-au parvenit la puțină vreme după ce împăratul a părăsit Laibach-ul.

Cele pe care le-ați încredințat curierului Mihailov și care conțineau detalii și mai dureroase, dacă lucrul acesta mai e posibil, au fost predate domnului conte Capodistria în împrejurimile Brest Litovsk-ului, pe cînd Maiestatea sa imperială se afla deja în drum de la Varșovia la Petersburg.

Aici am primit, în cele din urmă, ultima misivă a Excelenței Voastre, purtînd data de 7/19 mai a anului în curs.

De la întoarcerea în capitală, împăratul și-a făcut o datorie din a examina cu profundă atenție gravele probleme de politică pe care le prezintă situația actuală a Imperiului otoman. N-am putea ascunde că mersul neabătut al evenimentelor și îndeosebi greșelile pe care Poarta le comite, una peste alta, cu cea mai fatală rapiditate, prevestesc pentru Turcia o apropiată și inevitabilă catastrofă.

N-am putea nici să nu prezentăm o dare de seamă severă asupra celor pe care le-am făcut pentru a preîntîmpina aceste evenimente, aceste greșeli și consecințele lor.

Ne-ar rămîne în plus să arătăm ce ar cere din partea noastră, într-o atare stare de lucruri, nu numai datoriile particulare ale Rusiei, ci chiar interesul general de a îndepărta cauzele complicațiilor pe care căderea guvernului turc ar putea să le provoace în restul Europei.

Cea mai riguroasă imparțialitate a prezidat această analiză care lua în considerație destinele unui imperiu, onoarea religiei creștine, păstrarea păcii și a tuturor bunurilor cărora ea le este sursa și garanția.

Greșelile de care am vorbit mai sus sînt prea bătătoare la ochi pentru a mai avea nevoie s-o demonstrăm aici, cînd ele trebuie să submineze guvernul care le-a comis. În loc să înăbușe spiritul revoluționar, el (guvernul) îl propagă ; în loc să discrediteze pentru totdeauna cauza revoluției, el pare că își ia sarcina s-o înobileze ; în sfîrșit, în loc să arate națiunii grecești că instigatorii tulburărilor o amăgesc și o pierd, el îi dovedește prin caracterul și scopul măsurilor sale că n-are altă alternativă decît disperarea sau moartea.

În această deplorabilă orbire, Poarta s-a înșelat asupra intențiilor celor mai curate ; a respins oferte cu atît mai sincere și mai dezinteresate, cu cît îi erau mai utile și mai salutare. În vreme ce, cu cît cercetăm mai mult atitudinea noastră față de Turcia, cu atît trebuie să recunoaștem cît de nedreaptă și neîntemeiată este această neîncredere.

De cinci ani, fiecare zi, ca să spunem așa, venea să lămurească guvernul turc asupra adevăratei tendințe și statorniciei politicii noastre. În fiecare zi Poarta a putut să se convingă că atitudinea noastră în ce o privește este întemeiată pe principii pașnice și neschimbate. Pașnice, căci noi nu i-am cerut niciodată decît simpla aplicare a tratatelor pe care le-am încheiat cu ea. Neschimbate, căci existența guvernului turc, așa cum s-a înfățișat pînă în martie și aprilie, contribuia indirect la menținerea păcii în Europa ; or, guvernul otoman n-avea decît să arunce o privire în jur pentru a-și da seama că noi n-avem altă intenție decît să întărim această pace atît de prețioasă. Dacă voia să-și facă o părere despre punctele noastre de vedere, nu avea decît să observe franchețea poziției noastre în negocierile pe care le purta cu noi.

Moderația noastră în această privință a mers pînă la marginile răbdării. Timp de cinci ani consecutiv, aproape nici una din cererile noastre n-a fost bine primită, aproape niciuna din reclamațiile noastre n-a fost satisfăcută și cu toate acestea exclusiv prin forța convingerii, prin bunăvoință și perseverență am vrut să înfrîngem continue refuzuri și să risipim precauții neîntemeiate.

Or, să mai pretinzi încă, să mai pretinzi forțînd imposibilul că Poarta ar avea un motiv oarecare ca să nu aprecieze spiritul de bunăvoință care a dictat toate propunerile noastre în cadrul negocierilor de care e vorba, cum ar putea deci să se mai îndoiască de sinceritatea dorințelor pe care le formulăm în legătură cu ea, dacă ții cont de limba-jul și conduita pe care ne-am grăbit să le adoptăm, de îndată ce am văzut izbucnind revoluția al cărei prim teatru au fost Țara Românească și Moldova. Sub acest raport declarațiile noastre sînt cu totul recente și clare, le-am făcut o asemenea publicitate încît credem că este superfluu să le amintim conținutul.

Împăratul nu s-a mulțumit dealtfel să dezaprobe deschis acțiunea dirijată împotriva guvernului turc ; el i-a indicat acestuia de la început

mijloacele cele mai eficace pentru a o înăbuși și s-a oferit să coopereze personal pentru pacificarea acelor provincii în care tratatele reclamau intervenția Rusiei.

Cu certitudine, să dovedești un respect atât de scrupulos pentru cuvîntul dat, să aplici cu atîta fidelitate în raporturile noastre cu Turcia principiile care reglementează relațiile noastre cu puterile creștine înseamnă să temperezi, atît cît ne stă în putință, poziția critică a Curții de la Constantinopol. Aceasta putea, înțelegîndu-se în mod loial cu Rusia, să restabilească fără greutate ordinea în Principate. Putea, manifestînd în același timp fermitate și dreptate, să intimideze și să supună Moreea și celelalte provincii ale Greciei. Putea, într-un cuvînt, și trebuia să profite cu înțelepciune de supunerea pe care religia creștină o impune față de ordinele autorității stabile.

Ceea ce a făcut guvernul turc, în loc să ia măsurile dictate de prudență, este cunoscut. Nu luptă numai împotriva revoluționarilor; decretul sultanului îi înarmează pe toți musulmanii împotriva întregii națiuni grecești. Nu doar pentru apărarea și propria-i siguranță se străduiește să se pregătească, ci adevărata credință, slava lui Cristos sînt acelea pe care le atacă. Îl vezi dînd chiar el semnalul dezordinii, chemînd în ajutor furia unui fanatism orb și nemaiîntînd seama de nimic, ceea ce înseamnă să interzici aproape posibilitatea de a coexista pe viitor cu guvernele creștine și să violezi tratatele care chezășuiau intențiile puterilor vecine, de parcă insurecția greacă ar fi luat loc la consfăturile sale spre a-l împinge la propria pierzanie, sau ca și cum brațul celui atotputernic l-ar țîri împotriva voinței sale către abis, pe care în van te-ai străduit să-l faci să-l bage de seamă.

În aceste împrejurări decisive, conștiința împăratului a spus ceea ce trebuie cu siguranță să spună conștiința oricărui monarh creștin și a oricărui prieten al omenirii.

Dacă excesele la care se dedau turcii continuă, dacă în statele lor sfînta noastră religie devine în fiecare zi obiectul unor noi ofense, dacă ei nu năzuiesc decît să extermină națiunea greacă, vor simți cu ușurință că Rusia, nu mai puțin decît oricare altă putere din Europa, va ști să nu rămînă spectatoare imobilă a acestor profanări, a acestor cruzimi.

Dar prima obligație a unui guvern legat prin tratate este să voiască ceea ce tratatele consacră sau dispun. Trebuie deci ca noi să dorim încă menținerea guvernului turc în acele condiții care se pot pune de acord cu datoriile religioase și politice ale Maiestății Sale imperiale. Trebuie să avertizăm Poarta pentru ultima dată asupra pericolelor la care se expune. Acesta este singurul serviciu pe care îl poate primi astăzi. Cînd i-l vom fi făcut, epoca declarațiilor și a recomandărilor își va fi atins sfîrșitul.

Intervenția noastră va face cunoscut Europei dacă divanul este capabil să repare răul imens pe care l-a făcut și care continuă să se agraveze. În cazul în care el are realmente această benefică putere, Rusia îi este datoare cu o cooperare loială și el poate conta pe ea. În caz contrar, atitudinea pe care împăratul s-ar vedea silit să o ia este ușor de prevăzut. Ar fi aceea pe care i-ar impune-o religia și omenirea — aceea prin care le-ar apăra mai eficace interesele, aceea, în fine, prin care, de acord și în perfectă înțelegere cu aliații săi, ar putea face cel mai mult bine lumii.

Acestea sînt adevărurile importante pe care de urgență nu trebuie să le lăsăm ignorate de guvernul turc. Le-am reafirmat în nota a cărei

minută o veți găsi alături și care dezvoltă toate considerațiile pe care n-am făcut decât să le punctăm în prezenta scrisoare.

Împăratul invită pe Excelența Voastră să depună această notă la ministerul otoman fără cea mai mică întârziere. De răspunsul său vor depinde hotărârile ulterioare ale Maiestății Sale imperiale.

Primiți...

103

1821 iunie 9, Belgrad.

Visoko-rodni Gospodaru meni visoko-počitajem !

Jučer došla su pisma nekim trgovcima u Zemun iz Brašove, u koima javlja im se, da je vojska turska k Bukoreštu otišavša sa svim izginula i postradala i da je neki Katakusmo¹ od poglavara buntovnički, na Šištovu s ovu stranu Dunava prešao. Ovo sam jučer preko jednoga trgovca razumeo, budući e brašančevo bilo i ljudi u Zemun odlazili nisu danaske pak posle poldne moći ćemo se i bolje o rečenom izvestiti.

U Beogradu
9 Junija 1821

Ostaju Vaš pokorni sluga,
Georgie Popović

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 265—266 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK II/416).

Preanobile și preastimat de mine domnitor !

Niște negustori din Zemun au primit ieri corespondență de la Brașov, prin care li se comunică că armata turcă care a plecat spre București a fost învinsă și distrusă complet și că un anume Cantacuzino¹, căpetenie a răsculaților, a trecut de partea aceasta a Dunării, la Sviștov. Aceste noutăți le-am aflat ieri de la un negustor, căci, fiind sărbătoare, oamenii nu au fost la Zemun, însă după amiază ne vom putea informa mai detaliat despre cele spuse.

La Belgrad,
9 iunie 1821

Rămîn a dv. slugă plecată,
Gheorghe Popovici

¹ Probabil Gheorghe Cantacuzino-Deleanu.

104

1821 iunie 9, Poreci.

Ego visokorodni blagodelju, zdravstvujte !

Danas, črez ednog zdešnjeg trgovca, koji je u Adu bio svojim poslom, i vozvrativši se iz Ade, prešao na skelu oršavačku, aki svojom trgovinom, i onde sastavši se sas ednim glavnim trgovcom srbinom, s kojim često trgovinu vodi od marve. Koji trgovac aki roda svoga.

328

Ijubitelj ove mu je novine kazao, da e oni den polučio iz Temišvara od svoeg zeta pismo, u koemu je javio da su Greci belomorci pola Carigrada izgoreli i da e strašna medju Grecima i Turcima bitka. koje je i kurir Nemački posvedočio, koji je za 9 dana iz Stanbola u Oršavu 5-go tek. Junia prispeo, i odatle u Beč otišao, kurir je dakle kazao da su Greci cjeo Salonik uzeli i da su Serez obkolili ; i za naše knezove kazao da su pobešli u jednu Grečesku galiju, premda im je dokazano bilo da čedu pogubljeni od Cara biti, i hotjeli su u Rusiju bežat, no nije im moguće bilo. I pobjegši dakle kod Greka sebe izjasnivši, koje su i Greci nepremeno upravili k nama preko Triesta doći, — koju novinu trgovac Oršavački cjelo uvjeravajući da je istina. Od Valahie paki črez Oršavačkog trgovca koji je zdešnomu trgovcu soobštio da su dve paše s vojskom u Bukurešt ušli, i da je Ipsilant sas svojom vojskom brez sraženija kojih je čislo 4 000 duša ustupio. Turci osvoivši dakle i Bukurešt, načeli su strašno bezbožstvo protiv Greka i Srba toest koliko su našli i gde su koga ufatili i daže do malog deteta, sekli — vešali i na kolac mečali, kuće palili, harali-i pročaja sim podobna tvorili. Todorova vojska i druge koje su po Vlaškoj bili sve su se rasturili, i ostavili načalnike svoje, i druge vojske sada u Vlaškoj nema sovokupljene, krome što je sa Ipsilantom. Što će dakle i sonom sledovati neznam. Majoru je u Oršavi iz Moldavije pismo od jednoga došlo koji dobru plaću od Austriskoga cara imade, da svaki slučaj javi i ove mu je novine naznačio da je jedan Rossijski general imenom *Vilhenštajn*¹ koji je na granici rusiskoj, poslao jednoga kurira u Galac k veziru, i kazao mu da je Austriski car u dve kraljevine imao rebeliju, i on ju e umirio, pa ničiju kuću nije upalio, ni poarao, ni trgovca i siroma posjekao ; No samo rebeliante štrofovaju, a trgovci i sirotinja, svaki su posao svoj gledali, i u miru prebivali, — a vaš e car poslao da samo haraju, i biju i na kolac nabijaju, dakle da znate da će naša ljubav ešte za tri dna trajati, a posle ćemo preduzeti ljubov neprijateljsku, ove reči izgovorivši kurir paki svome generalu vozvratu se.

Kara Fezia premda je za Srbiju opredelen bio-po dokazatelstvu trgovca, sada pak po zapovesti Devleta u Vlašku s vojskom njegovom prelazi, protivu koga nezna se...² Turci se dolni vesma fale da čedu po okončanju Vlaške na Srbiju udariti. [..]³.

U Poreču 9-go
Junia 821 goda

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 103—106 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/234).

Preanobile binefăcător, sănătate !

Astăzi am aflat de la un negustor de aici, care a fost cu afacerile sale la Ada [-Kaleh], și, întorcându-se de la Ada [-Kaleh], a trecut prin schela Orșova cu comerțul său, unde s-a întâlnit cu un negustor sîrb de seamă, cu care face adesea comerț de vite, care negustor, iubitor al neamului său, i-a spus următoarele noutăți : că în aceeași zi a primit o scrisoare de la Timișoara, de la ginerele lui, prin care îl înștiințează că grecii au incendiat jumătate din Constantinopol și că între greci și turci se duce o bătălie crîncenă. Același lucru l-a confirmat și curierul

german, care a sosit în ziua de 5 iunie curent de la Constantinopol la Orșova, călătorind 9 zile, și de acolo a plecat la Viena. Curierul a afirmat, deci, că grecii au ocupat Salonicul întreg și că au încercuit Seresul. Despre cnezii noștri a spus că au fugit pe un vas grecesc, deși li s-a spus că vor fi uciși de sultan. Intenționau să fugă în Rusia, dar nu au reușit ; au fugit, deci, la greci iar după ce au explicat situația lor, grecii i-au trimis imediat la noi prin Triest. Negustorul de la Orșova susține că știrea ar fi întru totul adevărată.

În legătură cu Țara Românească, negustorul din Orșova i-a spus negustorului de aici că în București au intrat două pașale cu armată și că Ipsilanti cu armata sa în număr de 4 000 ostași au cedat fără luptă. Turcii, după ce au cucerit și Bucureștiul, au început să comită fărâdelegi împotriva grecilor și a sîrbilor, respectiv, pe toți cei pe care îi găseau și pe unde prindeau pe cineva, inclusiv copii, îi căsăpeau, îi spinzurau și îi trăgeau în țeapă, ardeau casele, prădau și alte asemenea răutăți mai făceau. Oastea lui Tudor și altele, care se aflau în Țara Românească, s-au risipit complet și și-au părăsit comandanții. Altă oaste adunată în Țara Românească nu mai există acum, în afară de cea a lui Ipsilanti ; ce se va întâmpla și cu aceasta nu știu.

Maiorul de la Orșova a primit o scrisoare din Moldova de la o persoană bine plătită de împăratul austriac pentru a-l informa despre toate evenimentele, care i-a relatat următoarele noutăți : că un general rus cu numele de *Wilhenstein*¹, care se află la granița cu Rusia, a trimis un curier la Galați, la vizir și i-a spus că împăratul austriac a avut revoltă în două regate și el a înăbușit-o fără să incendieze vreo casă și să prade și fără să măcelărească pe negustori și pe săraci ; doar pe răsculați îi pedepesc, iar negustorii și sărăcimea și-au văzut de treabă și au rămas liniștiți ; „iar sultanul vostru a trimis numai să prade, să ucidă și să tragă în țeapă. Să știți, deci, că dragostea noastră va mai dura trei zile, după care se va transforma în ură“. Terminînd de rostit aceste vorbe, curierul s-a întors la generalul său.

După cum spune negustorul, Kara-Fezia, deși fusese trimis inițial în Serbia, va trece acum cu oastea sa, la ordinul Devletului, în Țara Românească, nu se știe împotriva cui...². Turcii din partea de jos se laudă că după ce termină cu Țara Românească vor ataca Serbia. [...] ³.

La Poreci,
9 iunie 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

¹ P. Wittgenstein, general rus, comandantul armatei de la Prut.

² Loc liber în text.

³ Despre situația recoltei în regiunea Poreci.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Vidin muhâfızının işbu kâğıdıyle şergerdeleri tarafından vurud iden kâğıd manzûr-i hümayûnum olmuşdur ; Allah-habib ekremi meremetine ümmet-i Muhammedi mansûr eyliye ! Bu on iki nefer ser-gerdelere birer a'lâ kaput ve silahdârına bir kontoş kürk ve tâtârlarına dahi hil'at iksâ olunup, tahsîn ve teşvîki hâvi cevâb tahrir oluna !

[Telhis] : Vidin muhâfızı Derviş Mustafa Paşa kullarının muahharen vârid olan arızasıdır ; müşârün-ileyhin mukaddem gönderdiği iki bin mikdâri asâkir-i nusret meâsir, Ipsilândi-oğlu nâm hâinin askeri ile lede-l-muharebe mahzen âsâr-ı tevcihât cenâb-ı tacdârilere ile berü tarafdân fevz ve galebe zuhûri ve küffârın inhizâm ve makhûren firârları, ve Ipsilândi-oğlu'nun altı kıt'a toprakları ahd ve zabt olunduğu keyfiyeti mutazammın olmağla, askerisi ser-gerdesi tarafından kendüye gelen varaka ile beraber manzûr-i meâli mevfur şâhâneleri buyurulmak için arz ve takdim kılndığı, ve müşârün-ileyhin gelen tâtârlarına hil'at iksâ ve tahsîn ve teşviki hâvi iktizâsına göre cevâb-nâme testir ve isrâ kılınacağı muhât-ı ilm-i âlileri buyuruldukda, emr ü fermân hazret-i veli-ül-emr.

[HÜVE]

Devetlü, inâyetlü, atûfetlü, übbehetlü, re'fetlü veli-ün-ni'am, kesir-ül-kerem efendim, sultânım hazretleri devlet ve ikbâl ile sağ olsun !

Krayova kasabasına on iki saat mesâfede Olt mehri kenârında vâki' Dırağan nâm karyede olan altı yüz mikdâri asâkir-i islâm üzerine bundan mukaddemce hücum ve iktihâm idüp, avn ve inâyet-i bâri, ve meyâmin hulûs-i hazret cihandârî ile münhezimen ve makhûren Rî[m]nik kasabası tarafına inân-rız rücû-i kâhkari olan Tudori ve Solomon ve Mihal-oğlu ve Anastas nâm kâfirler ile Ipsilanti-oğlu bin-nefs altı kît'a top ve dört binden mütecâvuz piyâde ve süvâri sipâh şakavet — penâh ile lede-l-mülâkât, ser-giran-ı neşve-i gurur olan Tudori nâm kâfiri bir hâl ile katl ve idâm itmiş ve kendünün ve rûsâ-yı menhûse-i sâirenin mevcûdları olan cem'en yedi bin nefer piyâde ve süvâri-yi gürâzân-ı cengel-istân-ı hizlân ile, işbu mah-ı Ramazan-ı şerif'in ¹ on dokuzuncu Salı günü saat yedide Dırağan karyesinde yugruk alemdarımız ², ve tüfengci-başımız ³ maiyyetlerinde mukaddem bulunan altı yüz ve muahharen giden bin dört yüz cem'an mevcûd olan iki bin nefer şecâat-ı cenk-azmâyân üzerine umûm ale-l-umûm iki def'a şiddet ile hücum eylediklerinde, fûrce-yâb duhûl olamıyup, nâire-i zarb ve peygâr müştâil iken cünûd-i nusret-mev'ud müstâinen bi-llâhi karye-i mezkûreden taşra hurûc, ve tabur-i makhûr düşmen-i dine hamle-i rûstemâne ile hücum itmeleriyle, küffâr-ı haksâr sipâh-ı nusret-şîâr islâmın mânend-i şîr-i jiyân hecme-i delirâne ve satvet-i kûh-endaz haydarâne-lerine ber-vechle mukavemet idemiyup, münhezimen ve makhûren firâr ve balkan taraflarına reh-neverid idbâr olup, asâkir-i nusret-meâsir padişâhi rehin-i envâ' nusret ve mesârr olup, kayd-ı katar-ı hizlân ve piş-âheng râhle-i haşerât olan Ipsilandi-oğlu nâm hâinin götürmüş olduğu toprak zabt olunmuş, ve bir hayli düşmen-i din tume-i şîr-i şimşir ve niceleri best-i rencber esir olmuş olduğu, ser-gerdekân-ı mûmâ-ileyhim kulları tarafından vârid olan ademleri takririnden ve yazdıkları kâğıtlarından müstebân olup, ma'reke-i mezkûrenin mahrusa-yı Vidin'e otuz saat mesâfe-i ba'di olmağla ahd olunan toprak ve dil ve kelleler, bundan sonracâ irsâl olunacağı beyânıyla arzuhâl-i abidânem tahrir, ve merfû-i piş-gâh refet-masirleri kılndı ; in-şâ-Allahü teâlâ muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı âsaf-âneleri buyuruldukda, ol bâbda ve her hâlde emr ü

ferman devletlü, inâyetlü, atûfetlü, ubbehettlü, re'fetlü veli-ün-ni'am kesîr-ül-kerem efendim, sultânım hazretlerindir.

[*Mühür*] : Bende-i Dervîş Mustafa, muhâfız-ı Vidin

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 131-132 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-i Hümayûn Tasnifi, nr. 38 486). Orig.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Prezenta hîrtie a muhafizului de Vidin și hîrtia sosită din partea comandanților [aflați în subordinea sa] au fost văzute de mine. Fie ca Allah să aibă în grijă pe drept credincioșii și victorioșii supuși ai lui Mahomed ! Oferindu-se cite un căput de bună calitate acestor douăsprezece căpetenii, un contoș *silahdârului* și caftane tătarilor [muhafizului pomenit], să i se scrie un răspuns cuprinzînd laude și încurajări !

[*Telhis*] : Depeșa supusului Dervîş Mustafa pașa, muhafiz de Vidin, sosită ulterior ; se referă la faptul că, după lupta celor două mii de oșteni încununați de victorie — pe care sus-numitul i-a trimis mai înainte și ulterior — cu oastea hainului Ipsilanti-oğlu, numai prin semnele bunăvoinței divine, izbînda s-a arătat de partea [noastră], fiind capturați ghiauri, [care au fost] zdrobiți și nimiciți, precum și șase tunuri ale lui Ipsilanti-oğlu. Cînd va ajunge la înalta cunoștință că [depeșa] a fost prezentată împreună cu documentul sosit la [muhafiz] din partea căpeteniei oastei sale, spre a fi supuse privirii imperiale, că vor fi căf-tăniți tătarii sosiți din partea sus-numitului [muhafiz] și că se va întocmi și i se va trimite o scrisoare de răspuns cuprinzînd laude și încurajări cum se cuvine, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, milostivul, binefăcătorul, mărinimosul meu efendi, stăpînul meu, să fie sănătos și să se bucure de fericire și prosperitate !

Mai înainte de aceasta, ghiaurii numiți Tudor, Solomon, Mihal-oğlu și Anastas au atacat pe cei șase sute de oșteni musulmani aflați în satul Drăgășani, situat pe marginea riului Olt, la douăsprezece ceasuri distanță de tîrgul Craiova ; [oștenii lor] fiind zdrobiți și nimiciți, cu ajutorul și prin bunăvoința celui de sus, mulțumită destinului fericit al mării sale stăpînului lumii, ei s-au îndreptat în mare grabă spre tîrgul Rîmnic. Apoi, întîlnindu-se cu însuși Ipsilanti-oğlu, cu peste patru mii de pedestrași și călăreți — susținători ai răzvrătirii — și șase tunuri, [acesta din urmă] l-a ucis într-un chip oarecare pe ghiaurul numit Tudor, care era beat de mîndrie.

Cînd, în cea de-a nouăsprezecea zi — marți — a acestei luni a sfîntului *ramazan*¹, la orele șapte, cu [un efectiv] total de șapte mii de pedestrași și călăreți — neputincioși în pădurea celor bravi — ai săi

și ai altor căpetenii nenorocite au întreprins în două rînduri atacuri generale și puternice asupra oștenilor curajoși și căliți în luptă — șase sute aflați mai înainte în satul Drăgășani, în subordinea rapidului nostru *alemdar*² și a *tüfenkci-başı*³-ului nostru, plus alți o mie patru sute sosiți ulterior, în total două mii — atunci, în focul luptei, nevindundu-se nici o breșă în rîndul lor, oștenii predestinați victoriei, implorînd ajutorul divin, au ieșit din satul pomenit și s-au năpustit vitejește asupra taberei dușmanilor religiei sortiți pieirii. Neputînd să reziste forței leonine dezlănțuite și loviturilor puternice ale spahiilor musulmani victorioși, ghiaurii cei josnici au fost zdrobiți și nimiciți, apucînd nefericiți calea munților. Oștile padișahale, încununete de victorie au avut dovada unor izbînzii și bucurii felurite ; au fost capturate cele șase tunuri pe care le adusese hainul pe nume Ipsilanti-oğlu, căpetenia turmei de neputincioși, cel aflat în fruntea caravanei de tîrîtori, și au fost trecuți prin sabie o sumedenie de dușmani ai religiei, mulți dintre ei fiind puși în lanțuri și luați captivi.

[Acestea rezultă] clar din însemnările oamenilor sosiți din partea suspuselor căpetenii menționate mai sus, precum și din hîrțiile pe care le-au scris. Arătînd că locul amintitei bătălii se află la treizeci de ceasuri distanță de bine păzitul Vidin, că după aceea vor fi trimise tunurile, limbile și căpătinile capturate, am întocmit smeritul meu *arzuhal*, prezentat [domniei voastre] preabinevoitoare ; cu voia înaltului Allah, cînd [acesta] va ajunge la dreapta și atotcuprinzătoarea cunoștință, atunci ordinul și firmanul ce vor fi emise în acea privință și în orice caz depînd de măriia sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, binefăcătorul meu efendi, plin de mărinimie, stăpînul meu.

[*Legenda sigiliului*] : Sluga de mine Dervîș Mustafa, muhafîz de Vidin

¹ 20 iunie 1821.

² Purtător de stîndard ; stegar.

³ Comandant de pușcași.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzûrum olmuşdur ; Rusya'lu ol havaliye asker indirdiği sûretde müşârûn-ileyhe kal'ayı bırak da ilerüye git denilmez, ve Ibrail sâir serhadâta kıyâs olunmaz, Sâlih Paşa'ya lâzım olan îâneyi idüp kendüsü Ibrail kal'ası bırakmasun !

[*Telhis*] : Ibrail muhafızı Yusuf Paşa kullarının icrâ-yı irâde-i seniyyeye dâir ba'zı iş'ârâtı mutazammın kaimesidir ; emr û fermân hazret-i veli-ül-emr efendimizindir.

HÜVE

Devletlü, saâdetlü, atûfetlü, re'fetlü, vefi-ül-himem,
mekârim-şiyem sultânım hazretleri,

Eflâk ve Boğdan memleketlerinde alem-efrâz-ı bağı ve şakka olan Rum kâfirlerinin kahr ve tenkilleri husûsuna bâ hatt-ı hümayûn şevket-makrûn şâhâne, çakerleri ser-asger me'mûr ve ta'yîn buyurulmuş isem

dahi, Ibrail kal'asının muhafızlığı uhde-i hâlisânemde olduğundan her vechle takviyet ve istihkâmı husûsuna dikkat olunmak lâzıme-i hâlden olduğuna binâen, Babadağı muhâfazasına li-ecl-il-ihitiyât me'mûr buyurulmuş olan Varna muhafızı Sâlih Paşa mevcûd-i maiyyeti olan Dergâh-ı Ali yeniçerileri ve sâir askeri ile çerhacılık ünvâniyle bâ emr-i âli bu havâliye me'mûr ve ta'yîn buyurulmağla vezir-i müşârûn-ileyhin mevcûd-i maiyyeti olan askeri ile, işbu mâh-ı Ramazan-ı nusret nişan'ın evvelinde ¹ nehr-i Tuna'yı mürûr ve Ibrail'e vusûllari müyesser eyleyüb bu taraftan hareketlerinde cebehâne ve mühimât-i levâzimât-i sâirenin nakli için arabalar tedârük olununcaya kadar bu tarafta meks ve arâm olunmak iktizâ i[t]dügü ise de, mâh-ı mezbûrun on birinci yevm ² bu taraftan hareket ve nehr-i Siret'i imrâr ve Bogdan memleketine pâ-nihâde vusûl ve duhûllari mukadder olduğu, ve vezir-i müşârûn-ileyhin verâsından bu çâkerlerinin gitmesi her ne kadar muktezî ise de, câsuslarımızın takrîrlerinden ve mahall-ı (?) sâireden tahkik-kerde-i hâlisânem olduğu, Rusya'lu, nehr-i Prut'un öte tarafında Tomarabad ve Kişnev semtlerine külliyyetlü asker indirmiş, ve sâir tedârikâtını köprü tâkımına dek âmâde eylemiş, ve merâmı ne i[t]dügü zâhir değil ise dahi, emr-i muhafızı olduğum Ibrail kal'ası nehr-i Prut'a dört beş saât mesâfe-ı karib ve Yaş kasabası kal'a-yi merkumeye kırk elli saât mesâfe-i ba'id olduğundan kendim gitmek husûsî ber-vechle uyuyamadığından maiyyet-i çâkerâneme me'mûr buyurulan süvâri topçuları ve topları ve sâir askerim kethûdâm kulları maiyyetine ta'yîn olunarak vezir-i müşârûn-ileyhin verâsından ferdâsı yevm i'zâm kılındığı, ve bundan böyle çâkerlerinin dahi gitmesi iktizâ i[t]dügü hâlde anide yetiŕeçegim bedihî ve aşikâr i[t]dügü beyânı vesile-i ibrâz-ı sir-hulûsum olmuŕdur ; in-ŕâ-Allâhü teâlâ lede-sa'd-ül vusûl fi'mâba'd dahi cânib-i beka-cû'yileri teveccühât-ı vefiyeleriyle is'ada himmet buyurmaları mütemennâ-yı hâlisânemdir.

Fi 21 N, sene [1]236

[Mühür] : Yusuf

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 137.—138 (Başbakanlık Arşivi, İstanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 38 464). Orig.

[Hatt-ı hümâyûn] : A fost văzută de mine ; în cazul cînd ruŕii coboară oaste în acele locuri, celui menționat nu i se poate spune : „Lasă cetatea ŕi pleacă !“, căci Brăila nu se compară cu celelalte serhaturi, așa încît el, acordînd ajutor necesar lui Salih paŕa, să nu părăsească cetatea Brăila !

[Telhis] : Nota supusului Yusuf paŕa, muhafiz de Brăila, cuprinzînd unele consemnări despre îndeplinirea sublimei dispoziții ; ordinul ŕi firmanul depînd de măria sa efendiul nostru, cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măria sa norocosul, fericitul, bunul, milostivul, preamilosul ŕi binevoitorul meu stăpîn,

Dacă umilul de mine am fost însărcinat ŕi numit *serascher*, prin puternicul *hatt-ı hümâyûn* imperial, pentru nimicirea ŕi reprimarea ghiaurilor greci care au înălțat steagul răzmeriței ŕi răutății în Țara Româ-

nească și Moldova, atunci, dat fiind că apărarea cetății Brăila se află în sarcina mea plină de grijă, a fost necesar să se acorde atenție problemei întăririi și consolidării ei cu orice chip. Prin înaltă poruncă, Salih pașa, muhafiz de Varna, căruia i s-a încredințat în mod preventiv paza Babadagului, a fost însărcinat și numit în funcția de *cerhagî* în aceste locuri, împreună cu ienicerii Înaltei Curți și ceilalți oșteni din subordinea sa. Sus-numitul vizir și oastea din subordinea sa, trecînd fluviul Dunărea în prima decadă a acestei victorioase luni *ramazan*¹, au ajuns lesne la Brăila. Și, siliți să rămînă în această parte, pînă ce de aici li s-au procurat care pentru transportarea munițiilor și a celorlalte materiale necesare, în cea de-a unsprezecea zi a lunii pomenite² mai sus au plecat din această parte și, trecînd peste riul Siret, le-a fost dat să ajungă și să pătrundă în Țara Moldovei. Dar, oricît de necesar ar fi fost ca umilul de mine să plec după sus-numitul vizir, am avut grijă să întreprind atente cercetări; din rapoartele iscoadelor noastre și din alte surse (?), [am aflat] că rușii au coborît oaste numeroasă dincolo de riul Prut, în ținuturile Tomarabad și Chișinău, că au făcut și alte pregătiri, pînă și poduri. Nefiind clar ce scop urmăresc, am considerat că nu este deloc potrivit să plec personal, deoarece cetatea Brăila, al cărui muhafiz încă sînt, se află în apropiere, la patru-cinci ceasuri de riul Prut, iar tîrgul Iași — la patruzeci-cincizeci de ceasuri de cetatea amintită. Tunurile și tunarii călări din subordinea mea, preaumilul, punîndu-se la dispoziția supusului meu *kethûda*, au pornit ieri în urma sus-numitului vizir.

Arătînd [cele de mai sus] și faptul că, desigur, voi ajunge imediat dacă, după aceasta, va trebui să plec și eu, preaumilul, am avut prilejul de a face dovada sincerității mele. Cu voia înaltului Allah, dorința mea sinceră este de a se purta de grijă ca, după ce [toate acestea] vor ajunge [cu bine], și de acum înainte, să am fericirea de a mă bucura de înalta bunăvoință a celui sortit veșniciei.

La 21 N, anul [1]236
[*Legenda sigiliului*] : Yusuf

¹ 2—11 iunie 1821.

² 12 iunie 1821.

Monsieur le Comte,

[...] ¹. Quelques détachemens de la petite armée du prince Ypsilanti ayant été battus par les turcs, qui reçoivent journellement des renforts de Widin, de Silistria et d'autres places de guerre, on s'attend à voir dans peu ce chef réduit à prendre la fuite, et toute la Valachie soumise à la puissance ottomane; l'émigration tant de cette Principauté, que de la Moldavie continue et devient même tous les jours plus considérable, et bientôt ces pays ne présenteront plus que l'aspect d'un désert.

Avant de se séparer, les empereurs d'Autriche et de Russie, ayant supposé et examiné toutes les circonstances qui pourraient résulter, soit des désordres produits par l'insurrection des grecs, soit des chances aux quelles la politique aveugle et farouche des turcs pourrait donner lieu;

des concerts convenables ont été adoptés pour resserrer de plus en plus les liens de bonne amitié qui les unit ensemble, et pour étouffer d'avance les germes de mésintelligence que la marche des événemens ou la malice humaine chercheraient à susciter entre les deux Cours. Aussi, tout dernièrement et pour la seconde fois, Monsieur le prince de Metternich a fait passer à l'internonce autrichien à Constantinople des instructions conformes à ces arrangements, puisque Monsieur le comte de Lutzow a reçu ordre de recommander très énergiquement à la Porte, pour autant qu'elle apprécie les dispositions amicales de la Cour de Vienne, de mettre dans sa conduite politique la modération et les égards qui sont dus à la loyauté de l'Empereur de Russie et à ses intentions pacifiques et amicales [...] ².

Arh. St. București, Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 93—97 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 30).

Viena, 23 iunie 1821

Domnule conte,

[...] ¹. Cîteva detașamente din mica armată a prințului Ipsilanti au fost bătute de turci, care primesc zilnic întăriri de la Vidin, Silistra și alte orașe de garnizoană. Se așteaptă ca în scurtă vreme să fie silit să fugă și toată Țara Românească să fie supusă puterii otomane. Continuă emigrările atît din acest principat cît și din Moldova. Acestea iau proporții în fiecare zi și în curînd cele două țări vor căpăta aspectul unui pustiu.

Înainte de a se despărți, împărații Austriei și Rusiei au dezbătut și analizat toate consecințele care s-ar putea ivi, fie din cauza dezordinilor provocate de insurecția grecilor, fie determinate de politica oarbă și sălbatică a turcilor. Au fost adoptate măsuri pentru a strînge și mai mult legăturile de bună prietenie care-i unesc, și pentru a înăbuși dinainte germenii neînțelegerii pe care mersul evenimentelor sau răutatea ome-nească ar căuta să îi semene între cele două două curți. În ultimul timp, pentru a doua oară, domnul prinț Metternich a transmis internunțului austriac la Constantinopol instrucțiuni în conformitate cu aceste aranjamente, pentru că domnul conte Lutzow a primit ordin de a recomanda Porții în termenii cei mai energici, în măsura în care ia în considerație comportarea amicală a curții de la Viena, să adopte în conduita sa politică moderația și atenția datorate loialității împăratului Rusiei, intențiilor sale pacifice și prietenești [...] ².

¹ Despre situația internațională.

² Obligațiile curții din Viena de a explica politica imperială externă.

108
No. 7

[După 1821 iunie 12/24], București.

Monsieur le Comte,

J'ai l'honneur de rapporter à Votre Excellence que je parvins à la connaissance positive, que Mr. de Pini écrivit à Mr. Constantin de Negri, kaïmakam du Hospodar Prince Charles Kallimachi, en date de

Hermannstadt le 8 juin nouveau style, que revenant de Laybach où il avait été appelé par Sa Majesté l'Empereur, il le félicitait sur ce que l'entrée de l'armée musulmane en Valachie l'avait mis dans la possibilité de revenir à Bukarest et d'y reprendre les fonctions de kaimakam. Il lui rappelle en même temps que, lors de leur dernière entrevue, ils étaient convenus de rester toujours dans une relation intime et sincère. Pour première preuve de cette sincérité il le prie de faire munir de passeports turcs les courriers que le Sr. Cartoff, premier dragoman et gérant intérimairement des affaires du Consulat général de Russie, pourrait lui envoyer à Hermannstadt, de même que ceux qu'il pourrait expédier pour Constantinople. Il supposa dans cette même lettre que dans l'espace de quatre semaines de la date, il pourrait bien revenir à Bukarest pour y reprendre ses fonctions.

Une seconde lettre en date du 24 juin nouveau style et qui respire entièrement le ton dictatoire (sic) que Mr. de Pini s'est approprié, dit : que Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, n'ayant consenti à l'entrée des troupes ottomanes en Valachie qu'à la seule condition qu'en réprimant les rebelles cette Principauté soit ménagée et ses habitans traités avec cette douceur qui devait leur faire oublier et réparer en partie les malheurs occasionnés par les insurgés. Avec surprise il apprenait au contraire que le fer et le feu accompagnait la marche des Ottomans, qui pillaient même les lieux les plus sacrés et que dans la capitale même les exécutions se suivaient sur des accusations vagues. Que cette manière de tromper dans leurs espérances les habitans d'une province qui jouit de la protection de Sa Majesté était tout aussi contraire aux traités, qu'aux conditions sous lesquelles l'Empereur avait consenti à l'entrée des troupes ottomanes dans ce pays. Il termina par demander une explication et rendit le kaimakam responsable de tous les événemens semblables. Le kaimakam lui répondit par la lettre que j'ai l'honneur d'accluse (sic) en copie et communiqua celles de Mr. de Pini au kiaya bey, au pacha de Silistrie et au hospodar. Je m'appliquerai de savoir quelle réponse Mr. de Négri recevra de Mr. de Pini et la communiquerai aussitôt à Votre Excellence. Négri ne me paraît pas être tout à fait dans l'inquiétude, relativement à la Russie, peut-être c'est à cause qu'il sent qu'une démarche possible de la part de cette puissance devrait être le signal du massacre général de tous les Grecs et probablement des Valaques et des Moldaves.

J'ose prier Votre Excellence de vouloir bien m'honorer de ses ordres, au cas de quelques événemens imprévus.

Au reste, je ne puis que confirmer ce que j'eus l'honneur d'exposer dans mes rapports précédents que la capitale jouit effectivement d'une parfaite tranquillité et sûreté et que tous les excès qui se commettent (et qui pourrait les éviter entièrement) sitôt qu'ils parviennent à la connaissance du kiaya bey, sont punis avec la dernière rigueur.

J'ai l'honneur...

Kreuchely

A Son Excellence Monsieur le Comte de Schladen, Conseiller intime actuel de Sa Majesté le Roi de Prusse, etc. à Vienne

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29 c. 89—91 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt. I, Rep. I, nr. 3 074).

Domnule conte,

Am onoarea să raportez Excelenței Voastre că am ajuns să aflu în mod sigur că dl Pini a scris din Sibiu, la 8 iunie stil nou, lui Constantin Negri, caimacamul domnitorului principe Scarlat Callimachi, că întorcându-se de la Laibach, unde fusese chemat de Maiestatea Sa împăratul, îl felicită pentru faptul că intrarea armatei musulmane în Țara Românească i-a dat posibilitatea de a reveni la București și de a-și relua funcțiile de caimacam. Îi amintește în același timp că, în timpul ultimei lor întrevederi, au convenit să rămână totdeauna în relații strinse și sincere. Ca primă dovadă a acestei sincerități, îl roagă să doteze cu pașapoarte turcești pe curierii pe care dl Kartov, prim dragoman și girant interimar al afacerilor Consulatului general al Rusiei, i-ar putea trimite la Sibiu, precum și pe cei pe care i-ar putea expedia la Constantinopol. El presupunea în aceeași scrisoare că, în intervalul de patru săptămâni, ar putea reveni la București pentru a-și relua funcțiile.

O a doua scrisoare, din 24 iunie stil nou, și care respiră în întregime tonul dictatorial pe care și l-a însușit dl Pini, spune : că Maiestatea Sa împăratul tuturor Rusiilor, neconsimțind la intrarea trupelor otomane în Țara Românească decât cu condiția ca, reprimând pe rebeli, acest Principat să fie cruțat, iar locuitorii săi tratați cu acea blîndețe care trebuie să-i facă să uite și să repare în parte nenorocirile ocazionate de răsculați. Au aflat însă cu stupefacție contrariul, că focul și sabia însoțesc marșul otomanilor, care pradă chiar locurile cele mai sfinte și că în capitală chiar au avut loc execuții în urma unor acuzații vagi. Că această manieră de a înșela în speranțele lor pe locuitorii unei provincii care se bucură de protecția Maiestății Sale era deopotrivă contrară tratatelor, cât și condițiilor în care împăratul consimțise la intrarea trupelor otomane în această țară. El a terminat cerînd o explicație și l-a făcut răspunzător pe caimacam de toate evenimentele asemănătoare. Caimacamul i-a răspuns prin scrisoarea pe care am onoarea să o anexez în copie și a comunicat lui chehaia-bei, pașalei de Silistra și domnitorului scrisorile d-lui Pini. Voi încerca să aflu ce răspuns va primi dl Negri de la dl Pini și îl voi comunica îndată Excelenței Voastre. Negri nu-mi pare a fi foarte neliniștit în ce privește Rusia, poate din cauză că simte că un demers posibil din partea acestei puteri ar trebui să fie semnalul masacrului general al tuturor grecilor și probabil și al valahilor și moldovenilor.

Îndrăznesc să rog pe Excelența Voastră să binevoiască a mă onora cu ordinele sale, în cazul unor evenimente neprevăzute.

În rest, nu pot decât să confirm ceea ce am avut onoarea să expun în rapoartele mele precedente că în capitală domnește efectiv o liniște și siguranță perfectă și că toate excesele care se comit (și care ar putea fi evitate în întregime), îndată ce ajung la cunoștința lui chehaia-bei sînt pedepsite cu toată rigoarea.

Am onoarea ...

Kreuchely

Excelenței Sale domnului conte de Schladen, consilier intim actual al Maiestății Sale regelui Prusiei etc. la Viena

Copie Communiquée officiellement à l'Ambassade de France
par le reis-effendi le 7 juillet

Traduction d'une lettre adressée par Son Altesse le grand vézir de la Sublime Porte ottomane à Son Excellence monsieur le comte de Nesselrode, conseiller privé de Sa Majesté l'Empereur et Padichah de toutes les Russies et secrétaire d'état dirigeant le Département des Affaires Etrangères, en date du 27e de la lune de ramazan 1236 (répondant au 27 juin 1821. N.S.).

Très illustre, très excellent, très honoré et très estimé ami,

Le public, qui observe toujours avec des yeux de modération et d'équité la conduite que les puissances amies tiennent les unes envers les autres, sait bien que de tout tems la Sublime Porte s'est constamment attachée à la stricte et scrupuleuse observation des traités existans entre elle et les autres puissances avec lesquelles elle est en paix, et particulièrement avec la Cour de Russie, son amie intime et sa voisine ; que désirant d'augmenter de plus en plus son intimité avec les puissances ses amies, elle fait même souvent usage d'un système d'égards, dans plusieurs affaires, qui ne sont pas tout à fait exigés par les traités ; et qu'enfin elle a toujours eu soin d'éviter toute conduite contraire à ses conventions et au système d'égards qu'on observe envers ses amis. On peut même citer comme une preuve de son constant attachement à ce système amical, sa conduite envers Son Excellence Monsieur de Strogonoff, ministre plénipotentiaire de la Cour de Russie auprès d'elle, puisque non seulement depuis l'arrivée de ce ministre dans cette capitale, elle a, dans son langage et dans sa conduite à son égard, accompli tous les témoignages d'estime et de considération exigés par les traités existans entre les deux empires, ainsi que par leur amitié évidente, dont la durée est mutuellement désirée ; mais aussi, uniquement par égard pour l'amitié intime qui existe entre les deux empires, et particulièrement pour les liens de sincérité qui unissent Sa Hautesse et [le conseiller privé de] Sa Majesté impériale, elle a plusieurs fois regardé avec un œil de bienveillance plusieurs procédés peu convenables auxquels le dit envoyé s'est souvent porté sur diverses affaires, à cause de l'impétuosité et de la raideur qui font le fond de son caractère, et qui sont contraires au système pacifique qui fait le premier devoir des ministres des cours amies.

Mais, si l'on veut approfondir la cause de tous ces égards et soins, on la trouvera principalement dans le désir de conserver le repos et la tranquillité des sujets respectifs. La Sublime Porte surtout, ayant, plus que toute autre puissance, en vue le repos général de ses sujets, n'a jamais cessé, pour maintenir la tranquillité, de punir tout musulman, qui, contre sa volonté, oserait commettre des injustices envers les dits habitans de ses provinces ; et plus que toute autre puissance, considérant, d'après la loi sainte, les diverses nations qui lui sont sujettes comme un dépôt que Dieu lui a confié, et comme des peuples faibles et impuissans qu'elle doit protéger, elle se fait un soin constant de les défendre de toutes les manières, de répandre sur eux toutes sortes de grâces et de faveurs, beaucoup même au delà de ce qui peut être comporté par les droits de sujet, et de leur accorder une tolérance convenable pour l'exercice de leur religion, autant qu'elle est permise

par la loi. En un mot, personne ne peut nier la sollicitude de la Sublime Porte envers ses sujets, provenant uniquement de ses principes de clémence et nullement de quelque espèce de faiblesse ou de nécessité.

La Sublime Porte s'attendait, par conséquent, très justement non seulement à voir qu'aucun étranger n'aurait rien à redire aux mesures et aux préparatifs occasionnés par la nécessité d'étouffer la révolte et de purger ses provinces du mal révolutionnaire, vû les événemens extraordinaires qui viennent d'être produits par la malveillance, à savoir : la révolte générale et inattendue des sujets grecs, qui, de tous tems, regorgent de ses bienfaits ; mais que même toutes les puissances qui lui témoignent de l'amitié, et surtout celles qui, au Congrès de Laybach, viennent de fortifier entre elles le système du repos général, approuveraient les mesures qu'elle a prises à cet égard, et en avoueraient la justice. Elle a donc été bien étonnée d'apprendre, par certains avis qui lui sont parvenus, que le contraire de son attente est arrivé, et comme il est bien clair que ce n'a pu arriver que par suite des représentations que monsieur de Strogonoff a faites à sa Cour, uniquement pour couvrir sa conduite peu convenable, suggérée par son propre caractère, et contraire à la véritable exigence du cas, la Sublime Porte, de son côté, fondée uniquement sur les principes d'équité de la Cour de Russie et personnellement sur ceux de Sa Majesté l'empereur — a jugé très à propos d'écrire et de faire connaître aujourd'hui, directement et immédiatement, à la dite cour le détail des événemens actuels ; elle regarde cette démarche comme une preuve éclatante du désir des deux cours pour l'affermissement des liens de paix et d'amitié qui les unissent.

Cette nation grecque, méconnaissant ses devoirs de gratitude pour les diverses grâces et faveurs dont elle fut de tout tems comblée par la Sublime Porte, plus que tous ses sujets des autres nations, avait sûrement, depuis quelque tems formé un projet de révolte, qui, sur quelque suggestion ou corruption qu'il fut fondé, était toujours au dessus de sa force, et n'était basé que sur des espérances et de calculs purement chimériques. Ainsi, immédiatement après la mort d'Aleko Sutzo, ci-devant hospodar de Valachie, le sujet russe Théodore Wladimiresko, qui se trouvait en Valachie, osa sous une autre forme, lever l'étendard de la révolte ; et peu de tems après, le traître fils d'Ipsilandi, sorti de l'intérieur de la Russie, avec la qualité de général russe, et passant en Moldavie, extermina, sans aucune raison tous les musulmans bechlys* et autres musulmans qui se sont trouvés dans la capitale de cette province. D'un autre côté, le traître Michel, qui se trouvait prince de Moldavie, suivant l'impulsion de sa scélératesse et de son ingratitude, et s'unissant au dit Ipsilandi, tua un nombre considérable de musulmans, qui se trouvaient à Galatz, et qui devinrent les martyrs de sa cruauté et des traitements indignes qu'il leur fit subir, sans qu'ils fussent coupables de rien, et pendant qu'ils ignoraient absolument ce qui leur était destiné. En outre, les dits malfaiteurs osèrent publier partout que la nation grecque, prête à mettre en exécution le projet d'insurrection qu'ils disaient avoir été arrêté par elle depuis longtems comme ci-dessus, se proposait d'agir unanimement au tems convenu dans toutes les parties de l'Empire ottoman, pour obtenir l'accomplissement de ses vains desirs, et que la Cour de Russie approuvait et appuyait ce projet. Ils répandirent aussi secrètement des papiers révolutionnaires dans toutes les

* Bechlys, nom particulier donné à des musulmans enrôlés au service militaire des hospodars de Valachie et de Moldavie.

contrées habitées par un grand nombre de sujets grecs dans l'intérieur de l'Empire ottoman.

Ces menées sourdes parvinrent à la connaissance de la Sublime Porte, d'abord par plusieurs papiers insurrectionnels dans ce sens envoyés par le prince Ipsilandi, et interceptés; ensuite par la communication du susdit envoyé de Russie, dans son entrevue avec le reis-effendi. Le dit ministre avait d'abord à cette occasion, avec des préambules de sincérité, déclaré plus d'une fois à la Sublime Porte que la Cour de Russie ignorait et désapprouvait entièrement les dites menées révolutionnaires; qu'elle considérait Théodore et Ipsilandi comme des révoltés; et que pour cela elle les avait dégradé et chassé de sa protection; — que la circonstance exigeait la prompte mise à exécution par la Sublime Porte, des plus fortes mesures pour la punition des deux chefs de révoltés sus-mentionnés et de leurs adhérens, et que la Cour de Russie était prête à accorder toute sorte d'assistance morale que la Sublime Porte lui demanderait, puisqu'une assistance de fait de sa part n'avait pas été acceptée. Le même ministre, en donnant aussi de tems en tems des nouvelles sur les Principautés, qui avertissaient que le corps des révoltés grossissait tous les jours, qu'il montait déjà à 15 ou 20 000 hommes, et que les vexations qu'ils commettaient dans les provinces étaient au delà de toute mesure, conseilla plus d'une fois à la Sublime Porte, sous l'apparence de la sollicitude, d'employer aussi de son côté une force et une célérité analogues.

Mais lorsque la Sublime Porte, d'après ses devoirs de suzeraineté, arma un nombre suffisant de troupes, uniquement pour exterminer les révoltés et les malveillans qui ont osé se porter à une action aussi criminelle, d'abord le métropolitain de Valachie et ses boyards, tantôt rapportant les menées révolutionnaires du dit Théodore, annonçaient qu'ils allaient employer les moyens de le combattre, par les propres forces du pays, et tantôt représentant sa conduite comme n'étant nullement contraire à l'équité, et purement fondée sur des desseins utiles à la Principauté, sollicitaient l'adhésion de la Sublime Porte à ses propositions; d'un autre côté, le consul de Russie qui se trouvait en Valachie, par des représentations contradictoires, adressées aux agens du gouvernement, dans le but de ne point permettre l'entrée des troupes de la Sublime Porte dans le pays, pour en chasser les insurgés, empêcha longtemps cette entrée et contribua ainsi à l'augmentation et au renforcement de la troupe insurgée. Enfin monsieur l'envoyé lui-même, dans le tems précisément que le rassemblement des armées musulmanes s'était effectué et que celles-ci brûlaient du désir de faire leur devoir, prenant le parti de demander le pardon du dit Ipsilandi, représenta, comme un moyen d'apaiser sans difficulté les troubles et de rétablir naturellement le calme, l'expédient de faire obtenir aux deux chefs des révoltés sus-mentionnés et à leurs adhérens un passage par le territoire autrichien, par où ceux-ci retireraient des deux Principautés; il déclara en même tems que le refus d'accéder à cette proposition, ainsi que l'envoi des troupes de la Sublime Porte, aux dites Principautés, serait inconvenant; et pour appuyer sa proposition, il ajouta plusieurs discours et allégations inventées dans ce seul dessein.

La Sublime Porte, de son côté, mit tout son soin à lui donner amicalement et sincèrement, tantôt en conférence, et tantôt par des notes, les justes réponses de chaque point de ses propositions, et entre autres, elle lui représenta plus d'une fois et en détail que, vu le degré

de culpabilité et de scélératesse du dit Ipsilandi, qui est le principal moteur de tous les troubles arrivés, le laisser ainsi partir sans l'avoir puni, serait une mesure peu propre à rétablir la tranquillité, et à calmer les esprits qui se trouvent en effervescence ; et demanda de ne point les accepter au cas qu'ils eussent voulu se réfugier en Russie ou en Autriche ; que même l'internonce de la Cour d'Autriche près la Sublime Porte a sincèrement déclaré que la dite cour promettait de ne point permettre aux dits révoltés de mettre le pied sur le territoire autrichien ; et que s'ils voulaient dépasser les frontières, non seulement elle ne les accepterait point, mais aussi elle ne balancerait pas un instant à leur infliger par la potence la punition qu'ils ont méritée, et que la dite cour a déjà envoyé des instructions précises à ce sujet à ses officiers employés aux frontières ; qu'avant tout, il était urgent que les dépendans du dit Michel et ses adhérens, dont les noms sont connus, et qui, au commencement de l'insurrection, se sont évadés de Constantinople et rendus à Odessa, ainsi que le dit traître lui même, qui a dernièrement passé au delà du Pruth, fussent, d'après les traités, rendus à la Sublime Porte ; que même dans ces événemens, une des principales choses qui ont troublé l'esprit des musulmans, et qui ont occasionné leur mouvement général, c'est que les insurgés et les malfaiteurs, qui ont paru de cette manière, sont sortis de la Russie, et que les révoltés et les criminels, qui prennent la fuite, passent et se réfugient dans les états de cette puissance ; de sorte que, quand même le ministère de la Sublime Porte n'aurait aucune méfiance de la Russie et croirait entièrement aux assurances qu'elle lui donne, tant que les dites circonstances subsisteraient, il serait impossible de tranquilliser la nation musulmane et de lui inspirer de la confiance ; que par la même raison, tant que la restitution des dits fugitifs ne serait point effectuée, le rétablissement du calme deviendrait impossible, que la Sublime Porte ne saurait garder le silence sur ce point, ni se désister de sa demande à cet égard ; et qu'enfin puisque monsieur l'envoyé avait déclaré que la Cour de Russie était prête à accorder à la Sublime Porte toute sorte d'assistance dans cette affaire, la meilleure de toutes serait d'exécuter les traités en restituant les dits fugitifs. Mais ce ministre étant par sa nature incapable de se convaincre et de se persuader, et le tems et les circonstances étant trop délicats et ne permettant nullement des délais et des retards, la Sublime Porte, uniquement pour exterminer les dits malfaiteurs, fit enfin entrer dans les Principautés un nombre suffisant de troupes victorieuses sous des commandans experts et intelligens ; et en même tems elle eut continuellement soin de faire part amicalement au dit ministre de toutes les mesures et préparatifs adoptés et exécutés par elle, d'après l'exigence du cas, et avec la conservation des privilèges des deux Principautés. Partout le dit ministre, voulant absolument, dans toutes les affaires, faire adopter sa proposition, sans jamais avouer la justice et les droits d'autrui, et accoutumé pour cela à changer tous les jours de procédés et de conduite, n'a point laissé de chicane, dont il n'ait fait usage injustement envers la Sublime Porte, tant sur les points susmentionnés, que sur ceux qui vont être rapportés. Il s'est aussi porté à des procédés qui ne conviennent nullement à sa qualité de ministre de paix, et il s'est emporté de manière à ce qu'on puisse dire qu'il avait effectivement part à cette révolte des sujets de la Sublime Porte.

L'énumération de tous ces faits et le détail de chaque point en particulier arrivent à tout moment parmi la populace, et quelques actions

insignifiantes, et auxquelles on aurait dû ne pas prendre garde, comises par les troupes, qui, forcées par un complot aussi inouï, s'étaient mises en mouvement ; et en faisant des sujets de plaintes, d'un côté il chicana sans raison la Sublime Porte, et de l'autre il facilita ouvertement l'évasion des négocians russes et des sujets de la Sublime Porte qu'il protégeait ; et non seulement il inventa à cet effet diverses difficultés toutes les fois que la Sublime Porte procéda aux moyens d'empêcher l'effet de ces mesures ; mais aussi, quoiqu'il ait dit qu'il allait envoyer aux consuls russes résidans dans les états de l'Empire Ottoman, des instructions circulaires et analogues au système amical des deux empires — on ne sait quel autre effet produisit le tour qu'il fit faire à un employé de la mission ainsi que ces instructions circulaires qu'il dit avoir envoyées à tous ses consuls, immédiatement après l'état d'insurrection en Valachie et en Moldavie, si ce n'est la révolte à laquelle ses sujets des autres provinces de l'empire ont osé se porter, en publiant le secours et la coopération de la Russie ; et l'évacuation des consuls russes avec les révoltés de l'ancienne Patras, ainsi que de plusieurs endroits où ils résidaient. Cette conduite inconvenante du consul de Patras n'est sans doute nullement conforme au système d'amitié des deux empires, puisque dans le tems que les envoyés de la Sublime Porte entrèrent dans ce district pour saisir et exterminer ses habitans grecs, en punition des diverses crimes et horreurs qu'ils avaient commis dans la petit espace de tems qu'ils avaient eu la force et le pouvoir, en allumant le feu de l'insurrection : tous les consuls des puissances amies restèrent à leur poste, au lieu que le consul de Russie accompagna les révoltés qui s'enfuirent dans des bateaux, en faisant même arborer le pavillon russe.

Tous les consuls de Russie qui se trouvaient dans les états ottomans, étant sous l'inspection de l'envoyé de cette cour, et agissant d'après ses instructions, une pareille conduite de la part du consul de Patras, et l'évasion de quelques autres consuls, comme s'il y avait la guerre entre les deux empires, ne sauraient être fondées que sur les instructions du dit ministre ; et ce sont aussi ces circonstances qui ont donné de justes soupçons à tous les musulmans et même aux autres puissances sur les intentions de la Russie [...] ¹.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 193—201 (Ministère des Affaires Etrangères Archives diplomatiques, Turquie, vol. 233).

Copie comunicată oficial ambasadei Franței
de către reis efendi, la 7 iulie.

Traducerea unei scrisori adresate de Alteța Sa marele vizir al Sublimei Porți otomane către Excelența Sa domnul conte de Nesselrode, consilier personal al Majestății Sale împăratul și padișahul tuturor Rusiilor și secretar de stat conducător al Departamentului Afacerilor Externe, la 27 a lunii ramazanului 1236 (corespunzător cu 27 iunie 1821. Nota subsemnatului).

Preailustru, preaexcelent, preaonorat și preastimat prieten,

Lumea, care observă totdeauna cu cumpătare și dreptate purtarea pe care puterile prietene o au unele față de altele, cunoaște foarte bine

că Sublima Poartă a ținut întotdeauna la respectarea strictă și scrupuloasă a tratatelor existente între ea și celelalte puteri cu care se află în stare de pace și în special cu curtea Rusiei, prietena apropiată și vecina ei ; că, dorind să sporească din ce în ce mai mult relațiile de apropiere cu puterile prietene ea face adesea uz de un sistem de menajamente în numeroase afaceri care nu sînt chiar cerute de tratate ; și că, în fine, ea a avut totdeauna grijă să evite orice purtare contrară convențiilor ei și sistemului de menajamente practicate față de prieteni. Ca dovadă a atașamentului ei constant față de acest sistem amical poate fi citată purtarea ei față de Excelența Sa domnul Stroganov, ministru plenipotențiar al curții ruse pe lângă Poartă, căci, de la sosirea numitului ministru în această capitală, ea nu numai că a dat, prin limbaj și conduită, toate mărturiile de stimă și considerație cerute de tratatele existente între cele două imperii, ca și de prietenia lor evidentă, a cărei durată este reciproc dorită, ci, de asemenea, din considerație față de prietenia strînsă care există între cele două imperii și, în mod special, față de relațiile sincere care leagă pe Alteța Sa [marele vizir] de [consilierul particular al] Maiestății Sale imperiale — Sublima Poartă a privit de mai multe ori cu un ochi binevoitor numeroase procedee puțin convenabile, în care numitul ambasador s-a lăsat adesea antrenat în diverse afaceri, datorită impetuozității și rigidității care constituie fondul caracterului său și care contravin sistemului împăciuitoare, care formează cea dintîi datorie a miniștrilor curților prietene.

Dar, dacă vrem să aprofundăm motivul tuturor acestor menajamente și atenții, îl vom găsi în primul rînd în dorința de a păstra pacea și liniștea supușilor respectivi. Sublima Poartă în special avînd în vedere mai mult decît oricare altă putere pacea generală a supușilor ei, n-a încetat niciodată — în scopul menținerii liniștei — de a sancționa pe oricare musulman, care, împotriva voinței ei, ar îndrăzni să comită nedreptăți față de numiții locuitori ai provinciilor sale ; și considerînd, mai mult decît oricare altă putere, conform legii sfînte, diferitele națiuni care îi sînt supuse drept un bun pe care i l-a încredințat Dumnezeu, ca niște popoare slabe și neputincioase pe care trebuie să le protejeze, Sublima Poartă își face o grijă constantă de a le apăra în toate chipurile, de a revărsa asupra lor tot felul de binefaceri și favoruri, multe chiar depășind ceea ce poate comporta dreptul de supus, și de a le acorda o toleranță convenabilă pentru exercitarea religiei lor, în măsura în care este permisă de legea musulmană. Într-un cuvînt, nimeni nu poate nega solitudinea Sublimei Porți față de supușii ei, provenind numai din principiile ei de clemență și nicidecum din vreun fel de slăbiciune sau din necesitate.

Sublima Poartă s-a așteptat, prin urmare, pe bună dreptate, să vadă nu numai că nici un străin nu va avea de criticat măsurile și pregătirile prilejuite de necesitatea de a înăbuși revolta și de a curăți provinciile de răul revoluționar, avînd în vedere evenimentele extraordinare care s-au produs din răutate, anume revolta generală și neașteptată a supușilor greci, care, din totdeauna s-au bucurat din plin de binefacerile Sublimei Porți ; ci că și toate puterile care îi dovedesc prietenie, în special cele care la Congresul de la Laibach au consolidat între ele sistemul păcii generale, vor aproba măsurile pe care le-a luat în această privință și vor atesta justețea lor. Ea a fost deci foarte mirată, aflînd, prin unele înștiințări care i-au parvenit, că s-a întîmplat exact contrariul așteptărilor ei și, fiindcă este foarte clar că acest lucru nu

s-a putut întâmpla decât în urma prezentării faptelor, pe care domnul Stroganov a făcut-o curții sale, numai pentru a-și acoperi conduita, puțin convenabilă, sugerată de propriul său caracter și contrară adevăratei cerințe a cazului, Sublima Poartă, la rîndul ei — bazîndu-se numai pe principiile de dreptate ale curții ruse și în mod personal pe cele ale Maiestății Sale împăratul — a considerat foarte oportun să scrie și să aducă la cunoștință, azi, în mod nemijlocit și imediat, numitei curți amănuntele evenimentelor actuale ; ea consideră acest demers ca o dovadă evidentă a dorinței celor două curți de a întări legăturile de pace și prietenie care le unesc.

Această națiune greacă, ignorînd obligațiile ei de gratitudine pentru diversele binefaceri și favoruri cu care a fost din totdeauna copleșită de Sublima Poartă, mai mult decât toți supușii ei de alte naționalități, făurise desigur de mai mult timp un proiect de revoltă, care, indiferent pe ce fel de sugestii sau corupție a fost întemeiat, era oricum mai presus de forțele sale, nefiind bazat decât pe speranțe și calcule pur himerice. Astfel, imediat după moartea lui Alecu Suțu, fost domnitor al Țării Românești, supusul rus Teodor Vladimirescu, care se afla în Țara Românească, a cutezat — sub o altă formă — să ridice stindardul revoltei ; iar puțin timp după aceea, trădătorul fiu al lui Ipsilanti, plecat din interiorul Rusiei cu rangul de general rus și trecînd în Moldova a exterminat fără nici un motiv pe toți beșliii* musulmani și pe alți musulmani care s-au aflat în capitala acestei provincii. Pe de altă parte, trădătorul Mihail, care era principe al Moldovei, împins de nelegiuirea și ingratitudea sa și alăturîndu-se numitului Ipsilanti, a ucis un număr considerabil de musulmani care se aflau la Galați și care au devenit martirii cruzimii lui și ai tratamentelor nedemne la care au fost supuși, fără a fi vinovați de ceva și fiind absolut neștiutori de ceea ce li se destinase. Ba, mai mult, numiții răufăcători au cutezat să anunțe pretutindeni că națiunea greacă, gata de a pune în aplicare proiectul insurtecției, care, ziceau ei, fusese făurit de ea încă de multă vreme în sensul de mai sus, își propunea să acționeze concomitent, la momentul convenit, în toate părțile Imperiului otoman, pentru a obține îndeplinirea himericilor ei dorințe și că curtea rusă aproba și sprijinea acest proiect. Ei au răspîndit de asemenea în secret manifeste revoluționare în toate regiunile locuite de un număr mare de supuși greci din interiorul Imperiului otoman.

Aceste agitații surde au ajuns la cunoștința Sublimei Porți, mai întîi prin numeroase manifeste cu apeluri insurecționale, trimise de prințul Ipsilanti și interceptate, apoi prin comunicarea mai sus numitului ambasador al Rusiei, în întvederea lui cu reis efendi. Cu această ocazie amintitul ministru declarase, cu preambule de sinceritate, de repetate ori Sublimei Porți că curtea rusă ignora și dezaproba în întregime respectivele agitații revoluționare ; că ea considera pe Tudor și pe Ipsilanti ca răsculați și că de aceea îi degradase și izgonise de sub protecția ei ; că împrejurările reclamau prompta punere în aplicare de către Sublima Poartă a celor mai energice măsuri pentru sancționarea celor doi șefi ai răsculaților și a partizanilor acestora și că curtea rusă era gata să acorde orice fel de asistență morală pe care i-ar cere-o Sublima Poartă, deoarece o asistență de fapt din partea ei nu fusese acceptată. Același ministru, dînd din timp în timp știri despre Principate, care avertizau

* Beșlii, denumire specială pentru musulmanii înrolați în serviciul militar al domnitorilor Țării Românești și Moldovei.

că armata răsculaților sporea zi de zi, ajungînd deja la 15—20 mii de oameni și că nedreptățile pe care le săvîrșeau în provincii depășeau orice măsură, a sfătuit nu odată Sublima Poartă, sub aparențe de solitudine, să întrebuințeze și ea, la rîndul ei, forță și rapiditate asemănătoare.

Dar cînd Sublima Poartă, potrivit datoriilor ei de putere suzerană, a înarmat un număr suficient de trupe, numai pentru a extermina pe răsculați și pe răufăcătorii care au cutezat să se dedea la o acțiune atît de criminală, mai întîi mitropolitul Țării Românești și boierii săi, raportînd tulburările revoluționare ale numitului Teodor, anunțau uneori că ei vor întrebuința mijloacele de a-l combate cu propriile forțe ale țării, iar altele — prezentînd purtarea lui ca nefiind nicicum contrară dreptății, ci pur și simplu întemeiată pe scopuri utile Principatului — solicitau adeziunea Sublimei Porți la propunerile sale, pe de altă parte, consulul Rusiei, care se afla în Țara Românească prin informații contradictorii, adresate agenților guvernului, în scopul de a nu permite intrarea trupelor Sublimei Porți în țară pentru a goni pe răsculați — a împiedicat mult timp această intrare, contribuind astfel la sporirea și întărirea trupeii răsculaților. În fine, domnul ambasador însuși, exact în timpul cînd adunarea armatelor musulmane se efectuase și cînd acestea ardeau de dorința de a-și face datoria, adoptînd atitudinea de a cere iertarea numitului Ipsilanti, prezenta drept mijloc de a potoli fără dificultate tulburările și de a restabili în mod firesc calmul, expedientul de a obține pentru cei doi șefi ai răsculaților mai sus amintiți și partizanilor acestora trecerea prin teritoriul Austriei, prin care ei s-ar retrage din Principate ; el declara în același timp că refuzul de a consimți la această propunere, ca și trimiterea de trupe turcești în Principate ar fi neconvenabile ; și pentru a sprijini propunerea sa, el adăuga numeroase vorbe și pretexte inventate în acest unic scop.

Sublima Poartă, pe de altă parte, a pus toată grija în a-i da amical și sincer, cînd în conferințe, cînd prin note, răspunsuri juste la fiecare punct din propunerile lui și, între altele, ea i-a arătat de mai multe ori și amănunțit că, avînd în vedere gradul de vină și nelegiuire a numitului Ipsilanti — care este principalul instigator al tuturor tulburărilor întîmplute — a-l lăsa să plece astfel, fără a-l fi pedepsit, ar fi o măsură puțin propice pentru a restabili liniștea și a calma spiritele, care se află în fierbere ; și a cerut să nu fie acceptați, în caz că ei ar fi voit să se refugieze în Rusia sau în Austria ; că însuși internunțul curții Austriei pe lîngă Sublima Poartă a declarat sincer că numita curte promitea să nu permită numiților răsculați de a pune piciorul pe teritoriul austriac, și că, în caz că ei ar vrea să treacă granițele, nu numai că ea nu-i va accepta, dar nu va ezita nici un moment de a le aplica, cu toată puterea, sancțiunea meritată și că numita curte a trimis deja instrucțiuni precise în această chestiune ofițerilor săi folosiți la graniță ; că, înainte de toate, era urgent ca familiarii numitului Mihail și partizanii lui, ale căror nume sînt cunoscute și care, la începutul insurecției, au evadat de la Constantinopol, ducîndu-se la Odesa, ca și numitul trădător însuși, care în ultimul timp a trecut dincolo de Prut, să fie, potrivit tratatelor, predați Sublimei Porți ; că, în această situație chiar, una din principalele împrejurări care au tulburat spiritul musulmanilor și care au prilejuit mișcarea lor generală, a fost faptul că răsculații și răufăcătorii care au apărut în acest fel, au plecat din Rusia și că răsculații și criminalii fugari trec și se refugiază în provinciile acestei

puteri ; astfel încît, chiar dacă guvernul Sublimei Porți n-ar avea suspiciuni față de Rusia și ar crede în întregime în asigurările pe care aceasta i le dă, atîta timp cît numitele împrejurări vor dăinui, ar fi imposibil să liniștești națiunea musulmană și să-i inspire încredere ; că din același motiv, atîta timp cît restituirea fugarilor nu va fi efectuată, restabilirea calmului va rămîne imposibilă ; că Sublima Poartă n-ar putea păstra tăcerea asupra acestui punct, nici renunța la cererea sa în această privință ; și că, în fine, deoarece domnul ambasador declarase că curtea Rusiei era gata să acorde Sublimei Porți orice fel de asistență în această afacere, cel mai bine ar fi de a pune în aplicare tratatele, predînd pe numiții fugari. Dar acest ministru, fiind, prin natura lui, incapabil de a se lăsa convins și influențat, iar timpul și împrejurările fiind prea delicate și nepermițînd amînări și întîrzieri, Sublima Poartă, numai pentru a extermina pe numiții răufăcători a dispus intrarea în Principate a unui număr suficient de trupe victorioase, avînd comandanți experți și dibaci ; și în același timp, ea a avut neconținut grijă să aducă la cunoștință amical numitului ministru măsurile și preparativele adoptate și executate de ea, după cum o cerea situația și păstrînd privilegiile celor două Principate. Pretutindeni, numitul ministru, voind absolut în toate afacerile să determine adoptarea propunerii sale, fără a admite vreodată judecata și drepturile altuia, și obișnuit de aceea să-și schimbe în fiecare zi procedeele și conduita, n-a lăsat să-i scape nici o șicană fără să n-o fi folosit în mod nedrept față de Sublima Poartă, atît în punctele mai sus menționate, cît și în acelea care vor fi relatate. El a recurs, de asemenea, la procedee care nu se potrivesc nicidecum cu calitatea sa de mesager al păcii și a mers pînă acolo, încît s-ar putea zice că a participat efectiv la această revoltă a supușilor Sublimei Porți.

Înșirînd toate aceste fapte și amănuntele fiecărui punct în parte, care se întîmplă în fiecare moment în rîndurile populației, plus cîteva acțiuni neînsemnate care nu trebuiau luate în seamă, comise de trupele care, forțate de un complot nemaiauzit, se puseseră în mișcare, și făcînd din ele obiect de plîngere, pe de o parte el a șicanat fără motiv Sublima Poartă, iar pe de altă parte a facilitat în mod fățiș evadarea negustorilor ruși și a supușilor Sublimei Porți pe care îi proteja ; și nu numai că a născocit în acest scop diverse dificultăți, ori de cîte ori Sublima Poartă găsea mijloacele de a împiedica efectul acestor măsuri, dar mai mult, deși spusese că va trimite consulilor ruși rezidenți în statele Imperiului otoman instrucțiuni și circulare corespunzătoare sistemului amical dintre cele două imperii, nu se cunoaște ce alt efect a produs călătoria în care l-a trimis pe un funcționar al misiunii, ca și instrucțiunile circulare, pe care zice că le-a trimis tuturor consulilor săi, îndată după izbucnirea insurecției din Țara Românească și Moldova, afară de răzmerița pe care au pornit-o supușii săi din alte provincii ale imperiului, făcînd cunoscute ajutorul și cooperarea Rusiei ; precum și evacuarea consulilor ruși odată cu răsculații din vechiul Patras, precum și din numeroase alte localități, unde își aveau reședința. Această conduită neconvenabilă a consulului din Patras nu este fără îndoială nicidecum conformă sistemului de prietenie dintre cele două imperii, deoarece — în timp ce trimișii Sublimei Porți au intrat în acest district, pentru a prinde și extermina pe locuitorii greci, ca pedeapsă pentru diferitele crime și orori comise în micul interval în care deținuseră forța și puterea, aprinzînd focul insurecției — toți consulii puterilor prietene au rămas la postul lor,

în timp ce consulul Rusiei însoțea pe răsculații care fugeau pe nave, abordând chiar pavilionul rus. Toți consulii Rusiei care se aflau în statele otomane, fiind subordonați ambasadorului acestei curți și lucrând după instrucțiunile sale, o astfel de conduită din partea consulului din Patras și evadarea altor câțiva consuli, ca și cum ar fi stare de război între cele două imperii, n-ar putea fi fondate decât pe instrucțiunile numitului ministru; de asemenea și aceste împrejurări au provocat bănuieli îndreptate tuturor musulmanilor și chiar și altor puteri cu privire la intențiile Rusiei [...] ¹.

¹ Se aduc acuzații ambasadorului rus că a facilitat evadarea unor supuși ai Imperiului otoman, precum și a unor negustori și supuși ruși; că și-a adus o navă cu pavilion comercial dar având alura unui vas de război, păstrînd-o în fața palatului său din Büyükdere, că a anunțat sosirea unor pacheboturi ruse; se amintește de ordinul Porții către patriarhul grec, de extinderea războaielor în Moreea, masacrarea turcilor de acolo, sancțiunile aplicate de Poartă; considerarea patriarhului drept factor principal al complotului; justificarea măsurilor de înarmare luate de Poartă, ca fiind îndreptate împotriva tulburărilor interne, fără a afecta relațiile externe.

110

Viena [15]/27 iunie 1821.

Monsieur le Comte,

Vienne, le 27 juin 1821

[...] ¹. Des lettres de la Transylvanie en date de 16 nous annoncent les progrès des turcs contre le prince Ypsilanty, qui malgré la supériorité numérique de ses troupes s'est retiré à Romnik sur l'Aluta, et paraît vouloir gagner Kimpolung, dans les montagnes, si les turcs continuent à l'harceler.

Avant de quitter Tergowischt, ce général y a fait fusiller, le 7, Theodor Wladimiresco, qui par ses ordres avait été arrêté à Peteschtl plus auparavant. [...] ².

Rossi

Arh. St. București, Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 98—100 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 31).

Viena, 27 iunie 1821

Domnule conte,

[...] ¹. Scrisori din Transilvania, cu data de 16, ne anunță progresele turcilor contra prințului Ipsilanti, care, în ciuda superiorității numerice a trupelor sale, s-a retras la Rîmnic, pe Olt, și pare că dorește să ajungă la Cîmpulung, în munți, dacă turcii continuă să-l hărțuiască.

Înainte de a părăsi Tîrgoviște acest general a dat dispoziții, în 7, să fie împușcat Tudor Wladimirescu, arestat mai înainte din ordinul său, la Pitești. [...] ².

¹ Situația din Piemont și Lombardia, atitudini europene după întâlnirea de la Laibach față de hotărârile adoptate acolo.

² Plecarea unor diplomați imperiali la Londra.

Милостивый Государь мой, Иванъ Никитичъ !

По Высочайшему повелѣнію честь имѣю препроводить къ вашему Превосходительству въ копіи депешу¹, составляющую главный предметъ сегоднѣшняго отправленія къ посланнику нашему Барону Стrogанову.

Воля Государя Императора есть, чтобы предварительнымъ извѣщеніемъ васъ о важныхъ и рѣшительныхъ объясненіяхъ посланника сего съ Портою, были вы поставлены въ возможность принять всѣ нужныя мѣры какъ въ удвоеніи бдительности на васъ возложенной, или другихъ выгодъ управленія вашего, такъ и для содѣйствія во время, тѣмъ распоряженіямъ, какія, въ новомъ положеніи дѣлъ, были бы приняты относительно къ Оттоманскому Правительству и другимъ державамъ.

Что касается до сего послѣдняго обстоятельства и до политической системы, переворота коея Государь Императоръ отнюдь не желаетъ и предполагать не изволяетъ, ваше Превосходительство извѣщены будете въ свое время отъ Г. Главнокомандующего 2^ю арміею. Нынѣ же я ограничусь только увѣдомленіемъ васъ, что до сего дня не послѣдовало никакой перемѣны въ совокупности тѣхъ началъ и видовъ, кои изложены въ наставленіи, сообщенномъ вамъ по Высочайшему повелѣнію 14/26 прошедшаго Марта, и кои по сему будутъ служить вамъ постояннымъ руководствомъ до тѣхъ поръ, пока отвѣты самой Порты не разрѣшатъ предложеннаго ей обширнаго вопроса, заключающаго въ себѣ съ нашей стороны одни только желанія сохранить миръ, тишину и справедливость.

Съ истиннымъ почтеніемъ...

Графъ Каподистрия

С. Петербургъ, Іюня 16. дня 1821

Его Пр^{ВУ} И. Н. Изаву

Arh. St. Buc., Colecția microfilme U.R.S.S., rola 32, c. 426—427 (Centralnyj Gosudarstvennyj Arhiv Drevnih Aktov, fond nr. 1261, opis nr. 1, ed. hr. nr. 2 582, str. 3—3 ob.).

Secret

Stimatul meu domn, Ivan Nikitici !

Din înalt ordin, am onoarea de a transmite Excelenței Voastre, în copie, depeșă¹ care a constituit obiectul principal al corespondenței de astăzi către trimisul nostru, baronul Stroganov.

Dorința împăratului este ca, prin informarea în prealabil a dumneavoastră cu privire la importanțele și hotărârile explicații ale acestui trimis cu Poarta, să fiți pus în posibilitatea de a lua toate măsurile necesare atât în direcția sporirii vigilenței în misiunea care v-a fost încredințată și a celorlalte drepturi din administrația dumneavoastră, cât și pentru sprijinirea oportună a acelor dispoziții care, în noua situație, se vor adopta cu privire la guvernul otoman și la alte state.

În ceea ce privește această ultimă stare de lucruri și sistemul politic a cărui schimbare împăratul nu o dorește deloc și nici măcar nu o concepe, Excelența Voastră va fi înștiințată la timp de dl comandant șef al armatei a 2-a. În prezent mă limitez să vă informez că pînă acum nu s-a produs nici o schimbare în ansamblul acelor principii și aspecte

expuse în instrucțiunile comunicate dumneavoastră din înalt ordin la 14/26 martie trecut și care, după aceasta, vă vor servi drept ghid permanent pînă cînd răspunsul Porții va soluționa problema vastă care i s-a propus și care include dorința noastră unică de a menține pacea, liniștea și dreptatea.

Cu deosebit respect...

Contele Capodistria

St. Petersburg, 16 iunie 1821

Excelenței sale, I. N. Inzov

¹ Depeșa nu a fost microfilmată.

112

1821 iunie [18]/30, Viena.

No. 7

Chiffrement

Vienne, le 30 Juin 1821

Monsieur le Baron,

Les nouvelles des Principautés font regarder l'insurrection grecque dans ces provinces comme tombant à sa fin, tant par les moyens répressifs que les turcs y ont employés que par les dispositions même des habitants que les excès des troupes insurgées avaient fait fuir de tous côtés et qui rentrent dans leurs foyers, à mesure que les chefs turcs rétablissent les anciennes autorités. Les frontières russes et autrichiennes reçoivent les fuyards, les désarment et les renvoient dans l'intérieur. Il paraît que, de ce côté, l'ordre sera bientôt rétabli. Les turcs observent une discipline qui étonne tous ceux qui ont quelque habitude de leur manière ordinaire de faire la guerre. On ne sait rien de positif sur les progrès de l'insurrection dans les parties méridionales et occidentales de l'Empire. Les nouvelles maritimes sont trop vagues et trop peu sûres pour mériter quelqu'attention. [. .] ¹.

Le Marquis de Caraman

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 97, c. 49—50 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques. Autriche, vol. 402).

Nr. 7

Cifrat

Viena, 30 iunie 1821

Domnule baron,

Știrile din Principate ne determină să considerăm insurecția greacă din aceste provincii ca îndreptîndu-se spre final, atît prin mijloacele represive pe care turcii le-au întrebuițat acolo, cît și prin sentimentele locuitorilor, pe care excesele trupelor răscolate i-au determinat să fugă în toate părțile și care se întorc la căminele lor pe măsură ce căpeteniile turcești restabilesc vechile autorități. Granițele ruse și austriece îi

primesc pe fugari, îi dezarmează și îi expediază spre interior. Se pare că în această privință ordinea va fi curînd restabilită. Turcii respectă o disciplină, care uimește pe toți cei care s-au deprins întrucîtva cu maniera lor obișnuită de a face război.

Nu se cunoaște nimic sigur cu privire la înaintarea insurecției în părțile meridionale și occidentale ale Imperiului otoman. Știrile de pe mare sînt prea vagi și prea puțin sigure pentru a merita vreo atenție [...]¹.

Marchizul de Caraman

¹ Răspunsul lui reis efendi către Metternich, în care se manifestă iritarea Porții împotriva Rusiei, pe care o consideră instigatoarea insurecției grecești.

Visoko-rodni Gospodaru Nam visokopočitajem !

Prispevši ovde danas za edno sa knezovima od kancelarije narodne išli smo u grad. Pismo vaše naipre kod Čaja bega a potom zajedno sa Čajom i kod vezira pročitali smo ; za uzrok nevaljali reči koje su age šabačke sirotinju plašeci izgovarali, pošilje č. vezir svoga Musta-bega samnom zajedno, da se izvidi do koga je ta krivica i sutra rano u Šabac poćićemo. Opomenuli smo č. veziru kako vam abrovi dolaze, da se turci na Drinu kupe, i pitali smo ga ku će ti turci ? On odgovara : da kako vi tako i oni od pre još čuli ste ferman da je došao Veziru bosanskom vojsku da pripiše i da je prepravi kud bi mu se zapovjedalo da podje a da je vojska na Drinu dolaziti počela kaže abra neima, no veli mogućno je i na Drini da se ulogori, jer car sumnja očete li vi na miru biti, ali Drine doista prelaziti neće dok ste god vi u miru. Vrlo se srdi č. vezir za neke bošnjake koje G. Efrem-kako oni kažu-iz Bosne vodom iduće, kod Šabca svračao i džulusio. O svemu našem današnjem dva puta na Kapiji bivšem razgovoru kazaće vam knez Paja ustmeno, koi po vezirskoj zapovesti odlazi k vami ; ja pak što u Šabcu svršim i od Drine dočujem doći ću od Šabca k vami da kažem.

Novo od Vlaške čujemo : da su dve velike batalie bile i da su u obe turci stradali. Iz Černeca dokazuju da su komandu Todora Vladimirovskog predali Milenku, Dobrinu i sinu Karadjordjevu.

U Beogradu
22 Junija 1821

Ostajemo Vam pokorni,
Georgie Popović
i
Jovan Protić

Sosind astăzi aici, împreună cu cnejii Cancelariei publice am ieșit în oraș. Scrisoarea dv. am dus-o mai întâi lui chehaia-bei, apoi, împreună cu chehaia, am citit-o și vizirului. Pentru cercetarea motivelor care au determinat agalele din Șabaț să-i înspăimînte cu vorbe urite pe săracii de aici, [institutul] vizir îl va trimite pe Musta[fa]-bei cu mine să constate a cui este vina și mîine dis-de-dimineață voi pleca la Șabaț. I-am spus vizirului că vă parvin vești că turcii se adună la Drina, l-am întrebat încotro se pregătesc acei turci. El mi-a răspuns că, atît dumneavoastră, cît și ei, cunoașteți de mai înainte că vizirului din Bosnia i-a venit firman să înregistreze oastea și s-o pregătească pentru a putea merge oriunde i se ordonă. A mai spus că nu are nici o știre că oastea a început să vină pe Drina, dar crede că ar fi posibil să-și instaleze tabăra pe Drina, deoarece sultanul nu este sigur că veți fi în pace ; nu va traversa însă Drina atîta timp cît dv. veți fi în pace. Cinstitul vizir este foarte supărat pentru niște bosnioci, pe care domnul Efrem — după cum susțin ei — în timp ce veneau din Bosnia pe apă, i-a obligat să se abată la Șabaț și i-a jefuit. Cneazul Paia care va veni la dv., din porunca vizirului, vă va povesti despre cele două convorbiri ale noastre de astăzi cu Poarta. Iar eu, după ce-mi voi termina treburile la Șabaț și voi obține știri de pe Drina, voi veni de la Șabaț la dv. să vi le comunic.

Din Țara Românească avem următoarele noutăți : au avut loc două mari bătălii și în amîndouă turcii au fost învinși. De la Cerneți se aude că în locul lui Tudor Vladimirescu comanda a fost încredințată lui Milenko, Dobrinaț și fiului lui Karagheorghe.

La Belgrad,
22 iunie 1821

Rămînem ai dv. supuși,
Gheorghe Popovici
și
Iovan Protici

114

1821 [iunie 22]/iulie 4, Viena.

Vienne, le 4 juillet 1821

Monsieur le Comte,

[...] ¹. Les brillantes victoires du prince Ypsilanti, dont les lettres des grecs à leurs correspondans d'ici avoient donné la nouvelle, ont bientôt été contradites par des rapports officiels arrivés par voie extraordinaire à cette Chancellerie d'État. «L'Observateur Autrichien» ayant communiqué au public la substance de ce qu'ils contiennent par sa feuille d'hier, nr. 184, je me bornerai à Vous dire en peu de mots, Monsieur le Comte, que le prince Ypsilanti, trompé par le prince Cantacuzène qui a gagné la frontière russe, et par kaminar Savva, le meilleur de ses officiers généraux, lequel s'est joint aux turcs ; abandonné par les albanais et les pandurs après la défaite du corps que commandait le prince Nicolas, son frère, à Beyka, où il a perdu son artillerie ; privé du secours qu'il attendait de la part de Mihalaghe Tschelebi, qui fût

battu à Crajowa par serdar aga, a été réduit, à ce que disent des déserteurs de son armée, à se réfugier dans le couvent de Kosia sur la rive droite de l'Aluta à peu de distance des frontières de Transylvanie du côté de Hermanstadt d'où il ne tardera pas à être délogé par les différents corps turcs, qui sont en marche contre lui. Mais, si les opérations militaires de ceux-ci sont bien dirigées, on n'en saurait pas dire autant de celles de la politique de leur gouvernement, puisqu'il paraît avoir pris la tâche d'irriter, et de blesser de plus en plus la délicatesse de l'envoyé de Russie, soit en négligeant de rechercher et de punir les auteurs des violences commises contre les sujets russes, ou autres jouissants de sa protection, soit en refusant de prêter foi à l'assurance qu'il a donnée, que le bâtiment qui lui a été expédié par l'empereur, son maître, pour lui servir d'asile en cas de besoin, et le transporter en lieu de sûreté. n'est ni armé, ni équipé en guerre, soit en menaçant de couler à fond ce bâtiment, s'il quitte la rade, quoique monsieur le baron de Strogonoff y ait fait embarquer ses effets, pour les transporter de Pera à Buyuckdere, sa résidence d'été.

Ce que l'on en sait jusqu'à ce moment, est que l'ambassadeur d'Angleterre et l'internonce autrichien se sont interposés auprès du reis-effendy pour le ramener à la modération, et aux égards bien dûs au ministre d'une puissance amie de la Porte et animée des principes très pacifiques ; on était donc impatient de recevoir le courrier de Constantinople qui aurait dû être ici depuis 6 jours, et qui doit enfin être arrivé hier, puisqu'on en a distribué ce matin les lettres. Celle de monsieur Chirico à mon adresse que je joins ici, et qui accompagnait son rapport officiel, vous fournira, Monsieur le Comte, des détails qui par la suite serviront à éclaircir différentes allégations ; vous remarquerez dans ces deux pièces quelque divergence avec ce que je viens de vous écrire, mais pour le présent je ne me retracte pas, puisque mes nouvelles partent d'une source que je dois regarder comme très limpide. En attendant les fonds publics ici ont commencé à baisser. Par le premier courrier j'espère pouvoir vous rendre compte de ce que des correspondants mieux instruits que ne peut l'être monsieur Chirico auront mandé ici à leurs amis sur un objet d'aussi grande importance.

Sur le bruit qui court depuis quelques semaines, et qui s'est renforcé dans ces derniers jours, touchant un nouveau congrès qui s'ouvrirait relativement aux affaires du Levant, je n'ai encore rien ni de positif, ni de probable à vous mander.

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 102—106 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 32).

Viena, 4 iulie 1821

Domnule conte,

[...] ¹. Strălucitele victorii ale prințului Ipsilanti, despre care au informat scrisorile trimise de greci corespondenților lor de aici, au fost de curind contrazise de rapoartele oficiale sosite pe căi extraordinare la această cancelarie de stat. „Observatorul Austriac“ informînd publicul asupra conținutului acestora prin nr. său de ieri, 184, mă voi limita să

vă comunic în câteva cuvinte, domnule conte, că prințul Ipsilanti, înșelat de prințul Cantacuzino care a trecut în Rusia și de căminarul Sava, cel mai bun dintre generali săi, care s-a alăturat turcilor, abandonat de albanezi și panduri, după înfrângerea corpului comandat de prințul Nicolae, fratele său, la Beica, unde a pierdut artileria, privat de sprijinul pe care-l aștepta din partea lui Mihalache Celebi, care a fost bătut la Craiova de serdar aga, a fost constrâns, așa cum afirmă dezertorii din armata sa, să se refugieze la mănăstirea Cozia, pe malul drept al Oltului la mică distanță de frontiera Transilvaniei dinspre Sibiu, de unde nu peste multă vreme va fi alungat de diferitele corpuri de armată turcești care se îndreaptă către el. Dar dacă operațiunile militare ale acestora sînt bine conduse, atunci nu s-ar putea spune același lucru despre cele politice ale guvernului lor, căci se pare că acesta și-a luat sarcina să irite și să rănească din ce în ce mai mult delicatețea ambasadorului Rusiei, fie prin neglijența cu care sînt căutați și pedepsiți autorii violențelor comise împotriva supușilor ruși sau a altora care beneficiază de protecția sa, fie refuzînd să acorde încredere asigurării oferite de acesta că vasul ce i-a fost trimis de împărat, stăpînul său, pentru a-i servi drept refugiu în caz de nevoie, și pentru a-l transporta într-un loc sigur; nu este nici înarmat și nici echipat de război, fie amenințînd să scufunde vasul în cazul în care ar părăsi rada, deși domnul Stroganov și-a imbarcat pe el lucrurile pentru a le transporta de la Pera la Büyükdere, locuința sa de vară.

Ceea ce se știe pînă în momentul de față este că ambasadorul Angliei și internunțul austriac au intervenit pe lângă reis efendi pentru a-l determina la o atitudine de moderație și menajament față de ministrul unei puteri prietene Porții, animată de principii pacifiste. Aici s-a manifestat îngrijorarea în privința curierului de la Constantinopol, care ar fi trebuit să fie aici cu șase zile în urmă, și care trebuie să fi ajuns abia ieri, deoarece astăzi dimineată s-au distribuit scrisorile. Cea a domnului Chirico adresată mie, o anexez aici împreună cu raportul său oficial; ea vă va oferi, domnule conte, amănunte care vor ajuta la clarificarea diferitelor afirmații; veți remarca în aceste două documente câteva nepotriviri față de cele ce v-am scris eu, dar pentru moment nu le retractez, deoarece știrile mele provin dintr-o sursă pe care trebuie să o privesc ca foarte serioasă. Între timp, titlurile de rentă au început să scadă. Sper ca prin primul curier să vă pot raporta asupra unor probleme pe care corespondenți mai bine informați decît poate fi domnul Chirico le vor transmite aici prietenilor lor în legătură cu acest subiect de mare importanță.

Cu privire la zvonul care circulă de mai multe săptămîni și care a căpătat amploare în ultimele zile în legătură cu un nou congres referitor la problemele Levantului care și-ar începe lucrările, nu am să vă raportez nimic sigur și nici probabil.

Rossi

¹ Despre situația din Danemarca și unele ecouri internaționale.

Vienne, le 7 juillet 1821

Monsieur le Comte,

Les lettres de Hermanstadt du 28 juin annoncent la dissolution de l'armée hetairiste et la disparition du prince Ypsilanti leur chef, que l'on conjecture s'être retiré en Transylvanie pour se soustraire au sort que les turcs lui préparaient s'il venait à tomber entre leurs mains. En suite de quoi la guerre a pris fin dans les principautés de Valachie et de Moldavie [. . .] ¹.

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 107—110 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 33).

Viena, 7 iulie 1821

Domnule conte,

Scrisorile din 28 iunie de la Sibiu anunță dizolvarea armatei eteriste și dispariția prințului Alexandru Ipsilanti, căpetenia ei, și se presupune că el s-ar fi retras în Transilvania pentru a scăpa de pedeapsa pe care turcii i-o pregăteau, în cazul în care ar fi căzut în mâinile lor. În urma acestor evenimente războiul din Țara Românească și Moldova ar fi luat sfârșit [. . .] ¹.

Rossi

¹ Situația din Imperiul otoman, ecouri și atitudini diplomatice europene.

Division politique
Nr. 56

Constantinople, le 10 Juillet 1821

Monsieur le Baron,

La Porte avait reçu avant le beyram la nouvelle de grands avantages obtenus sur le prince Ypsilanti qui a fait périr Théodoraki Wladimiresco. Monsieur Bounin est bien placé pour savoir ce qui se passe dans les Principautés et pour en informer Votre Excellence, il m'a écrit deux lettres qui me sont parvenues fort tard et qui ne m'apprennent que d'anciens événements [. . .] ¹.

Vicomte de Viella

À Son Excellence monsieur le Baron Pasquier, ministre secrétaire d'état au Département des Affaires Etrangères.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 68, f. 216—217 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie).

Secția politică
Nr. 56

Constantinopol, 10 iulie 1821

Domnule baron,

Poarta primise încă înainte de bairam știrea despre succesele obținute împotriva prințului Ipsilanti, care a dispus uciderea lui Tudor Vladimirescu. Domnul Bounin este bine plasat pentru a cunoaște ceea ce se întâmplă în Principate și pentru a informa pe Excelența Voastră ; el mi-a scris două scrisori, care mi-au parvenit foarte târziu și care nu-mi aduc la cunoștință decât vechi evenimente [. .] ¹.

Viconte de Viella

Excelenței Sale domnului baron Pasquier, ministru secretar de stat la Departamentul Afacerilor Externe.

¹ Despre evenimentele din Arhipelagul grec ; concentrarea de forțe militare turcești ; executarea la Constantinopol a unor persoane aduse din Țara Românească ; exilarea prințului Callimachi.

117

1821 [iunie 28]/iulie 10, Pera (Constantinopol).

Bulletin. Péra de Constantinople, le 10 Juillet 1821

[...] ¹. Les nouvelles du dehors paraissent être toutes favorables aux intérêts de la Porte.

Un tatar arrivé de Chorschid pascha a été revêtu d'une pelisse, comme porteur de 12 sacs remplis d'oreilles et des têtes, on a répandu le bruit qu'il avait apporté la nouvelle que Aly pascha a mis fin par lui-même à son existence après un fort perdu et pris par les troupes de Chorschid pascha, mais cette nouvelle est prématurée.

Demain on attend ici une soixantaine de prisonniers faits en Valachie, cinq canons et un officier de marque de l'armée d'Ypsilanti ; les drapeaux sont venus aujourd'hui. Le gouvernement a fait préparer des pâles pour les empâler.

Déjà cinq militaires valaques pris antieurement ont été décapités. Aujourd'hui on a pendu et décapité cinq individus d'ici.

Le sort de la famille des Callimachi est aussi décidé. On a transporté hier toute la famille, le seigneur prince et Charles Callimachi, le nouveau prince de Valachie avec les femmes, enfants et domestiques

de la maison à la douane et de là on les embarque pour leur exil à Boli, devant passer par Nicomédie. Son agent Pandasi a été exilé à Brousse. Malgré cette sentence on craint toujours pour la fin tragique de toute cette famille, afin qu'il ne reste plus de prétendants aux Principautés [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 67—70 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2396).

Buletin. Pera (Constantinopol), 10 iulie 1821

[...] ¹. Noutățile primite din afară par a fi toate favorabile intereselor Porții.

Un tătar sosit de la Hurșid pașa a fost căftănit ca aducător de doisprezece saci umpluți cu urechi și capete ; s-a răspândit vestea că a adus știrea sinuciderii lui Ali pașa, după pierderea unui fort ocupat de trupele lui Hurșid pașa, dar această noutate este prematură.

Miine sînt așteptați aici în jur de 60 de prizonieri prinși în Țara Românească, 5 tunuri și un ofițer din armata lui Ipsilanti ; drapelele au sosit astăzi. Guvernul pregătește țepile pentru a-i trage în țepă.

Cinci militari români prinși anterior au fost decapitați.

Astăzi au fost spînzurați și decapitați 5 indivizi de aici.

Este, de asemenea, hotărîtă soarta familiei Callimachi. Ieri întreaga familie, prințul și Scarlat Callimachi, noul domn al Țării Românești, femeile, copiii și servitorii lor au fost transportați de acasă la vamă și de aici imbarcați pentru exilul lor la Bolu, trebuind să treacă prin Nicomedia. Pantazi, agentul său, a fost exilat la Brusa. În ciuda acestei sentințe, există teama de un sfîrșit tragic al întregii familii, pentru ca să nu mai rămînă pretendenți la tronul Principatelor [...] ².

¹ Înarmarea generală a populației musulmane pentru lupta contra revoluționarilor.

² Pregătirea flotei militare otomane.

Eccellenza !

[...] ¹. La Porta Ottomana vien di ricevere delle nuove interessanti dalla Vallachia : il pascia di Vidino doppo di aver dissipato un residuo d'insurgenti greci in Foksan, ha battuto compiutamente l'armata d'Ipsilanti una volta à Tergovizza, e l'altra à Crajova e toltigli sei cannoni, l'obbligò a ricovrarsi con un migliajo d'uomini verso i confini della Transilvania, quattro sacchi d'orecchie o qualche bandiera furon spedite alla Porta ; ecco adunque delle ragioni, che militano à favor dell'Impero Ottomano per aver egli operato all'instar della prima nota del signor inviato di'Russia, in cui gl'insinuava di entrare nelle due provincie a fin di distrugere l'armata nascente degl'insorgenti, e per non essersi

tenuto alla seconda sua nota protestativa contro l'ingresso delle truppe turche, in cui asseriva esser dissipate le armate de' greci. [...] ².

Fed. Maria Chirico
Pera di Constantinopoli, 10 luglio 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 164—169 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri Porta Ottomana, mazzo 1 bis, 1821—1826).

Excelență !

[...] ¹. Poarta otomană a primit de curînd vesti interesante din Țara Românească : pașa de Vidin, după ce a împrăștiat rămășițele insurgenților greci la Focșani, a înfrînt definitiv armata lui Ipsilanti o dată la Tîrgoviște și altă dată la Craiova și a capturat șase tunuri, obligînd-o să se refugieze, împreună cu circa o mie de oameni spre granița Transilvaniei ; patru saci de urechi și cîteva steaguri au fost expediate la Poartă ; iată, așadar, rațiunile care lucrează în favoarea Imperiului otoman ca urmare a faptului că a acționat imediat la prima notă trimisă de domnul reprezentant al Rusiei, în care se insinua ideea intrării în cele două provincii cu scopul de a distruge armata de insurgenți care se forma, și nu după cea de-a doua notă de protest împotriva intrării trupelor turcești, în care se afirma că trupele grecești ar fi fost împrăștiate. [...] ².

Fed. M. Chirico
Pera, Constantinopol, 10 iulie 1821

¹ Intrarea lui Ibrahim, pașa de Brusa, cu armata în Constantinopol pentru apărarea autorităților turce în fața eventualelor atacuri grecești.

² Masacrarea grecilor în Constantinopol.

Eminenza Reverendissima,

Non dispiaceva a vostra eminenza reverendissima, se per la seconda volta gli mando l'Istoria della rivoluzione di Bukarest, in cui potrà altresì ravvisare il mio operato.

Qualunque esso sia ho procurato di portarmi con consiglio e prudenza, e soprattutto con direzione di monsignor nunzio in quelle cose almeno, che ammettevano tempo per l'interpellazione.

In fine della medesima istoria conoscerà, che in questo momento gl'affari di Bukarest, hanno una qualche tregua, ma è certo altresì che non sarà di lunga durata, mentre l'avviso, che mi dà il signor console Heischhakel in Ermenstadt, sotto l'enigma di Nuodez in concludo, che vi sarà la guerra di moscoviti, e germani contro al turco.

I turchi tengono occupata la strada contro i briganti, che dai confini della Transilvania conduce in Bukarest, non ostante questo pericolo, ho scritto a monsignor nunzio, che a posta corrente mi dia avviso se debbo ritornare ; e qualunque sia il suo riscontro, non mancherò eseguirlo. Esso, come al fiato degl'affari politici nella corte d'Austria, sarà più al giorno d'una consegna risposta, ed a quella in tutta mi rimetta.

Da circa tre mesi, che non ho alcuna lettera nè dalla Sacra Congregazione, nè da monsignor Ercolani, non ne capisco il perchè, mentre, se non vi è ostacolo alla mettà della strada (...) ¹ il resto è libero fino ad Ermenstadt.

A Vostra Eminenza Reverendissima Hermenstadt, 14 luglio 1821
G. M. Molajoni

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Vatican, rola 65, c. 486 (Archivio di Sacra Congregazione per Evangelizzazione dei Popoli, Scritture Riferite nei Congressi, Bulgaria — Vallachia dall'anno 1816 all'anno 1822, vol. 9, f. 542).

Eminență preavenerată,

Nu va dispăcea eminenței voastre preavenerate, dacă trimit pentru a doua oară Istoria revoluției din București, prin intermediul căreia vă informez din nou asupra a ceea ce am făcut.

În toate acestea am beneficiat de sfatul, indemnul și mai ales de conducerea monseniorului nunțiu cel puțin în acele probleme care puteau da naștere la interpretări.

În sfârșit, din aceeași lucrare veți afla că în momentul de față la București e un fel de armistițiu, dar în mod sigur acesta nu va fi de lungă durată, căci, prin știrea pe care mi-o transmite domnul consul Fleischhackel la Sibiu, sub parola Nuodez, trag concluzia că va fi război între moscoviți și austrieci, pe de o parte, și turci, pe de alta.

Turcii mențin ocupate contra briganzilor căile de acces care duc de la granițele Transilvaniei către București ; în ciuda acestui pericol, am scris monseniorului nunțiu, ca prin poșta curentă să-mi comunice dacă trebuie să mă întorc sau nu și indiferent de răspunsul său, îl voi urma. El este mai în măsură să-mi dea o comunicare corectă, deoarece cunoaște suflul politic de la curtea austriacă și o voi executa întru totul.

De aproximativ trei luni nu am primit nici o scrisoare de la sacra congregație și nici de la monseniorul Ercolani. Nu înțeleg de ce ? deoarece dacă nu există obstacole la mijlocul distanței (...) ¹ restul pînă la Sibiu este liber.

Eminenței voastre preaenerate

Sibiu, 14 iulie 1821
G. M. Molajoni

¹ Punctele de suspensie în original.

HÜVE

Vefi-ül-himem sultânım efendi hazretleri,

Emr-i muhâfızı olduğum İbrail'in Eflâk ve Boğdan memleketlerine harîb civâr bulunduğu münâsebet ile ahâlisi Memleketeyn merkumeteyn reâyâsına taadî ve hasâr itmeği âdet idinmiş ; serhad-ı şâhâne bulunduğu cihetle bu serbestiyyet kendülerine çok görülmemiş ; Memleketeyn merkumeteynde zuhûre gelen ihtilâlde mâliyyet reâyâ zimmetinde kaldı bahânesiyle, Memleketeyn merkumeteyne geçüp, reâyâ fukarâsının hayvânât ve emvâllarını garât itmeğe başladıklarında def'i gailesinde iken, yeniçeri ağası ve yeniçeri ustaları¹ kendülerini meydâna atup, bu belde ahâlisi yeniçeridir, yeniçeriye paşa karışmaz deyü iddiâyâ düşdüklerinde, şunların bir takrîb def'lerine bakılması Bâb-ı Âli'ye ifâde olundukda, âher tarafa haml olunarak sitem-amîz bir kıta emir-nâme-i sadâret-i uzmâ zuhûr idüp yine hur izhâr olunmıyarak fukarânın himâyesine sa'y ve ihtimâm olunmada kusur olunmadı ; Sâlih Paşa maiyyetiyle bu cânibe ta'yîn buyurlân yeniçeri askeri geldikde, cümlesi yek-vücûd ve ittifak iderek ve İbrail'li kulâğuzluk iderek reâyâyâ itdikleri zahmet ve hasâr ve kesr-i îrz ve gûnâ-gûn nâ-devâ hareket kaleme gelmez, zuhûre gelen Rum eşkiyâsının gailisi, vaktinde tarafımıza imâ buyurulduğu gibi, bu avânda telefîyata bakılmıyup maslahatın vücûd bulmasına bakılmak dahi evvelî görüldüğünden iğmâz olunarak hizmet-i şâhânenin vücûd bulmasına dikkat olunduğu, ve bi-hamdülillâhü-teâlâ şimdi bu gaile hemân def' olur gibi sûrete vardı ; şimdî girü reâyâ fukarâsının rahne-dâr ve perâkende olması rîzâ-yı hümayûnun hilâfı olduğu melhûz, Boğdan memleketi levs-i vücûd eşkiyâdan tathîr olundukda, reâyânın istimâletiyle asâkir-i pâdişâhının idâresi için li-maslahatın gönderilen İstefanaki gönderilüp, reâyânın istimâletine ve asâkirin idaresine cehd ve sa'y olunmakda, ancak mukaddem ordû-yi şâhâne Yaş kasabası hâricinde kurulmuş i[t]diği Bâb-ı Âli'ye ifâde olunup, bârânın kesreti hasbîyle askeri kasaba derûnuna duhûl ve ber-vechiyle merâm anlatmak mümkün olamadığından, derûn-i memleketde konak tertîb ve yerleşmiş iken, şimdî muhârebe kalmadı, bizi niçin bu tarafda tutuyorlar bahâne iderek, kırkar ellişer yüzer kazâlara dağılup ve 'Eflâk memleketine dahi geçüp, ba'zı reâyâyı Rum diyerek katl ve idâm ve mallarını aldıklarından başka, hemân buldukları hayvânât ve sâir eşyâ Rum malı diyerek nehb ve garât itmede ve reâyâ dahi başlarına düşüp feryâd figan itmede, yedlerinden emvâl magzûben alup eshâbına redd itmek ihtimâmında olduğum vâzih ; İbrail'e karîb geldiklerinde, yeniçeri ustaları karşulayıp, yoldaşlarımızın mâl gazâsıdır diyerek, doğru kışlâlarına getürdükleri ve ahâleden Mehmed [Reis] (?) Ağa ve yeniçeri ağası ve ba'zı bunların emsâlları muayyen olup, şimdîye deik bir kaç âdemilerimizi katl ve idâm itdiler ise de, şu yeniçerin tavr ve hareketi reâyânın istimâletine mâni' olup, savnında askerin idâresi emr-i müteassir olacağından mâ-adâ, memleket-i Boğdan hudud ve sınura mutassıl ve Yaş dahi hududa üç sâat karîb, bunlar böyle şeyine bakmaz ve reâyâ ile Rum kâfirini fark itmez ve sudid nedir ve reâyâ-yı pâdişâhi kangısı nedir bilmez olduğundan bir büyük fesâda müeddî olacağından, ihtirâzen yeniçeri hücceti (?) olmayarak askeri tâifesidir diyerek arz ve ifâde Bâb-ı Âli'ye itmiş olduğum, ve bu tarafda asâkîr-i ma'hûde

olduğunu fehm iderler, cenâb-ı şeriflerinden suâl olunur ise, etrâfiyle ifâdeye himmet eyleyüp, ve sâir askere ve Anadolu askerine dahi sirâyet ideceği derkâr, mukteza-yı me'mûriyyetim ve ferize-i zimmetim vech üzere ifâde olundu ; emr ve irâde ne vechle te'aluk ider ise, fermûde-i seniyyenin tenfîz ve icrâsı mâye-i mefharetimdir, ancak şikâyet fehm olunmadım, her ne kadar ihtirâz iderek tahrîr itmiş isem, dahi bir kere ifâdesi lâzmeden emr ü fermân hazret-i şevket-meâb efendimizindir ; cenâb-ı saâdetlerinin mecbûl oldukları mâye-i kâr-âgâhî ve diyânet muktezâsı üzere sırasıyla takrîre himmet buyurulması mütemennâdır, bu şukkamızı izhâr itme, zirâ şikâyet fehm olunur tahrîrâtlarım açık gönderilmiştir ; nazar buyurup suâl iktizâ ider ise, sirasıyla tefhîm buyurasız, sultanım ; iktizâ ider ise, diğer şukkamızı irâe eyliyesiz ; bütün bütün askerin mecmû'î anlaşılmadan ihtirâz itmiş isem, dahi yeniçeri askeri irâd itmek uymadığı ma'lûmun olduğda, fark ve tefrikine dâir kelime-i tayyibeleri ibzâl buyurulması me'mûldur.

Sultanım efendi hazretleri, Ibrail kal'asının sepetlerinin i'mâ, ve kal'ada lüzûmî olan topların kundakları i'mâlinda kusurum olmayüp i'mâl olundu ; ancak mesârifeti beyân ve istid-âsının vakti midir, değil midir tarafımıza iş'âr buyurmanız me'mûlumdur.

Fi 15 L, sene [1]236

[Mühür] : Yusuf . . .

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 147 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 45 291). Orig.

EL

Măria sa preabunul meu stăpîn,

Deoarece Brăila, al cărei muhafiz sînt, se află în apropiere de Țara Românească și Moldova, locuitorii ei au deprins obiceiul de-a ataca și păgubi raialele celor două Principate amintite ; această libertate nu li s-a îngăduit prea mult, întrucît aici este hotar împărătesc. Cînd au trecut în Principatele amintite, unde — sub pretextul că, în tulburările iscate în Principatele amintite, avuțiile au rămas în păstrarea raialelor — au început a jefui animalele și bunurile sărmanelor raiale, s-a dovedit grijă ca ei să fie îndepărtați, dar atunci aga și *ustalele*¹ de ieniceri, ieșind în față, au pretins că „locuitorii acestui tîrg sînt ieniceri, *pașa* nu se amestecă [în treburile] ienicerilor !“. De aceea, s-a explicat Înaltei Porți că aceștia trebuie să fie îndepărtați în vreun fel ; atunci a apărut o poruncă severă din partea marelui vizirat pentru însărcinarea lor în altă parte, astfel încît, dispărînd teama, nu au fost neglijate grija și strădania pentru protejarea sărmanilor.

Oștenii ieniceri, desemnați în această parte, în subordinea lui Salih pașa, la sosirea lor, acționînd toți în bună înțelegere și unire, și avînd drept călăuze pe cei din Brăila, au pricinuit raialelor suferințe și pagube, umiliri și felurite nelegiuiri de nedescris. Cît despre nenorocirea legată de tîlharii greci care au ieșit la iveală, așa cum ni s-a semnalat la timpul său, s-a acordat atenție îndeplinirii slujbei împărătești, lăsînd la o parte faptul că, neținîndu-se seamă de pierderile din aceste momente,

se prevăzuse mai înainte îndeplinirea sarcinii ; acum, slavă înaltului Allah, această nenorocire este aproape ca și înlăturată. Socotindu-se că, de acum înainte, păgubirea și risipirea sărmanelor raiale sînt contrare voinței imperiale, Țara Moldovei a fost curățată de tîlharii ticăloși și, fiind trimis Ștefanachi, cu misiunea de-a îndruma oștile padișahale și a împăca raialele, s-au depus strădanii pentru îndrumarea oștenilor și împăcarea raialelor

Înaltei Porți i s-a explicat însă că, mai înainte, urdia împărătească se stabilise în afara tîrgului Iași. Din cauza ploilor abundente, oastea a intrat în tîrg, dar, nereușind să-și facă înțelese intențiile, și-a pregătit conace și s-a așezat în interiorul țării. Și atunci, pretextînd că „acuma nu mai e război, de ce ne țin în această parte ?”, [oștenii] s-au risipit prin județe, cîte patruzeci, cîte cincizeci, cîte o sută și, trecînd și în Țara Românească, pe lingă faptul că au omorît unele raiale, zicînd despre ele că-s greci și luîndu-le bunurile, au mai prădat animale și alte lucruri pe care, găsindu-le, le-au socotit averi de-ale grecilor. Desigur, la plînsurile raialelor, care mergeau în fața lor, m-am străduit să iau cu forța bunurile din mîna lor și să le restitui stăpînilor. Cînd au sosit însă, în apropiere de Brăila, *ustalele* de ieniceri, ieșindu-le în întîmpinare și spunînd că [lucrurile] „constituie prada de război a camarazilor noștri !”, le-au dus direct la cazarmile lor. Mehmed Reis (?) aga și aga de ieniceri, precum și unii de teapa acestora, care sînt cu toții locuitori ai Brăilei și care au fost identificați, au ucis pînă acum cîțiva oameni de-ai noștri. Atitudinea și acțiunile acelor ieniceri nu îngăduie împăcarea raialelor, așa încît îndrumarea oștenilor pentru apărarea [raialelor] va fi o problemă grea. Țara Moldovei se află în apropierea hotarului, iar Iașul la trei ceasuri de hotar, acești [ieniceri] însă nu țin seamă de un asemenea lucru, nu fac deosebire între raiale și greci, nu știu ce înseamnă a fi sudit și care sînt supușii padișahului. De aceea, **am raportat și am explicat** Înaltei Porți, afirmînd cu prudență că aceștia nu sînt ieniceri adevărați (?), ci o clică de oșteni. Ei se consideră a fi oșteni desemnați în această parte. Dacă voi fi întrebât de către [domnia voastră], ilustre [stăpîne], mă voi strădui să dau explicații amănunțite ; fiind însă evident că o asemenea atitudine va influența alte oști ca și oastea Anato- liei, am dat explicații potrivit obligației mele sacre și datoriei misiunii mele. Este o deosebită onoare pentru mine să îndeplinesc sublimul ordin, în sensul în care vor fi concepute dispoziția și porunca. Să nu se înțeleagă însă că m-am plîns, chiar dacă am scris cu atîta prudență. În caz că e nevoie să dau explicații încă o dată, ordinul și firmanul depind de măriile efendi-ului nostru preamilostiv. Este de dorit ca, potri- vit preceptelor credinței și priceperii înnăscute a [domniei voastre], prea- fericite [stăpîne], să se poarte de grijă de a [mi] se scrie la timp. Să nu dezvălui[ți] această misivă a noastră, căci ar putea fi considerată o reclamație. Scrisorile mele au fost întocmite limpede. Citindu-le, în cazul cînd aveți întrebări, să anunțați la timp, stăpîne. Dacă va fi nevoie, să arătați cealaltă misivă a noastră. Am dovedit prudență, să nu se înțe- leagă însă că e vorba de întreaga oaste. Sper că, atunci cînd veți afla că nu se cade a pomeni de oastea ienicerilor, nu veți precupeți vorbele bune despre această deosebire.

Măria [ta], stăpine, nu am neglijat construirea palisadelor cetății Brăila și a afeturilor de tunuri necesare cetății. Sper că ne veți comunica dacă e sau nu timpul să arătăm cheltuielile și să cerem ajutor.

La 15 L, anul [1]236

[*Legenda sigiliului*]: Yusuf...

¹ Usta. căpetenie de ieniceri.

121

1821 iulie 6/18, Pera (Constantinopol).

Copie de la note présentée par Monsieur
l'envoyé Baron de Strogonoff à la Sublime
Porte en date du 6/18 juillet 1821.

Le soussigné, etc. a rendu compte à sa Cour des événements qui se sont succédés depuis trois mois à Constantinople et dans toute la partie européenne des états de Sa Hautesse.

Il a fait parvenir en même temps à la connoissance de l'empereur, son maître, les protocoles des conférences qu'il a eues avec Son Excellence le reis-effendi jusqu'au 25 avril, ainsi que toutes les pièces officielles échangées entre la Mission de Russie et le Ministère ottoman, durant cette époque de crise et de malheurs.

Muni des ordres de Sa Majesté Imperiale, le soussigné va les remplir en résumant dans la présente note les faits sur lesquels ces conférences ont roulé. Il y joindra des observations où la Sublime Porte va trouver de nouvelles preuves de la franchise accoutumée du cabinet de Russie, et qui ne pourront laisser à Sa Hautesse aucun doute sur la manière dont l'Empereur envisage et juge l'état actuel des choses dans l'Empire Ottoman, la position du gouvernement turc et l'attitude que toute puissance qui respecte ses devoirs est dans la nécessité de prendre envers la Sublime Porte et les chrétiens soumis à sa domination.

A peine les premiers symptômes d'une révolution se furent-ils manifestés en Valachie et Moldavie, que la Russie s'empressa de proclamer hautement combien elle improuvait les hommes qui en étaient les moteurs et les chefs, et d'engager le divan à prendre les mesures nécessaires pour étouffer dès sa naissance un mal dont les principes et les progrès paraissaient également redoutables. Des motifs que le ministère de Sa Hautesse ne sauroit méconnoître portèrent la Russie à publier cette déclaration. Elle voyoit dans la conservation du gouvernement turc un moyen de plus de maintenir et de consolider la paix de l'Europe. Elle devoit par conséquent condamner toute entreprise qui pouvoit porter atteinte à l'existence de ce gouvernement. Elle le devait encore, comme puissance toujours loyale et toujours désintéressée dans ses relations avec un état qu'elle invitait depuis cinq ans à s'environner des garanties, qu'assure l'accomplissement religieux des traités, et l'absence de tout motif de discussion. La Russie fit plus. Elle offrit à la Sublime Porte une coopération franchement amicale, dont l'efficacité n'était pas douteuse, et dont l'objet devoit être d'isoler le plus promptement possible la contagion révolutionnaire et d'épargner des calamités sans nombre au peuple valaque et moldave, à ce peuple qui n'avait cessé de donner au gouvernement turc des preuves de son innocence et de sa fidélité.

La force des armes devoit agir, selon l'opinion de la Russie, pour délivrer les deux Principautés des étrangers qui en avoient compromis la tranquillité intérieure. Mais la force des armes sagement employée devoit avoir un but salulaire. Elle devoit être mise en usage sous protection d'un gouvernement réparateur et des lois, ainsi que des transactions qui constituent le droit public de la Valachie et de la Moldavie, jamais sous les bannières du fanatisme, jamais pour assouvir les passions qu'il enfante.

C'est avec le plus vif regret que la Russie a vu que ses propositions à cet égard n'avaient point été appréciées par la Sublime Porte, que le gouvernement turc paraissoit se méprendre sur l'importance d'apaiser les troubles avec la certitude d'en prévenir le retour et que par le système qu'il adoptoit, il allait émouvoir en faveur des hommes qui avoient attaqué son autorité, les sentimens dont tous les peuples s'honnorent, les sentimens de religion, de l'humanité, de la patrie et de l'intérêt qu'inspire une nation réduite au désespoir.

Ce que l'empereur craignait le plus pour la Sublime Porte c'est que les mesures décrétées par le ministère ottoman n'imprimassent à l'entreprise des auteurs de la révolution le caractère d'une défense légitime contre une destruction totale de la nation grecque et du culte qu'elle professe.

Ces craintes, il faut bien en convenir, ces craintes ne semblent s'être que trop réalisées.

Plus d'une fois les provinces, où viennent d'avoir lieu les premières attaques contre la puissance ottomane, étoient devenues le théâtre des mêmes tentatives et cependant jamais le gouvernement turc n'avoit armé contre la population de ces pays la totalité de ses sujets musulmans au nom de leur religion en péril. Plus d'une fois des dangers non moins réels avoient menacé la Sublime Porte à des époques même où des guerres extérieures aggravoient sa position, et cependant, jamais en Turquie une proscription générale n'avoit enveloppé une nation tout entière, ni livré la religion chrétienne aux plus sanglans outrages.

[...]¹. Forte de la justice de ses réclamations, sûre d'avoir inspiré à tous ses alliés la conviction de la pureté de ses vues, la Russie, en prenant la défense d'un intérêt général, n'a pas cité jusqu'à présent les titres plus particuliers sur les quels elle pourroit fonder sa démarche auprès du gouvernement turc. Il ne dépendroit que d'elle néanmoins, d'invoquer les stipulations du traité de Kainardgi et le droit de protection que cet acte autorise à exercer en faveur de la religion grecque dans tous les états de Sa Hauteur. Il lui seroit cependant permis de relever une infraction évidente du traité de Bucarest, en citant les propositions que Son Excellence, Monsieur le reis-effendi, a consignées au protocole de la conférence du 25 avril, propositions qui tendent à rendre illusoirs tous les droits que le dit traité assure à la Cour de S. Pétersbourg en Valachie et en Moldavie et qui enlèvent même aux habitants de ces malheureuses contrées la perspective d'un terme à leurs souffrances. Il ne tiendrait, enfin, qu'au gouvernement russe de prouver qu'en vertu de ces mêmes traités, jamais il ne *peut* séparer l'intérêt qu'il témoignera au gouvernement turc de l'intérêt qu'il *doit* aux chrétiens qui peuplent la Turquie européenne.

[...]². Les mesures adoptées jusqu'à ce jour par la Sublime Porte ne peuvent être considérées que comme l'effet d'une volonté libre, et d'un plan raisonné, ou d'un système que les circonstances et le fanatisme

de quelques hommes égarés forcent le ministère ottoman à suivre malgré lui.

L'empereur se plaît à croire que cette dernière supposition est la seule qui puisse être juste, mais il demande à ce sujet une explication catégorique.

Si, comme il aime à le penser, c'est contre le gré de la Sublime Porte que s'exécutent en Turquie les mesures dont gémissent la religion et l'humanité, Sa Majesté Impériale désire que Sa Hautesse prouve qu'elle possède encore le pouvoir de changer un système qui, tel qu'il est, ne permettrait plus aux gouvernements chrétiens de traiter, ni de composer avec le gouvernement Turc.

Qu'alors les églises détruites ou pillées soient immédiatement remises en état de servir à leur sainte destination, que la Sublime Porte, en rendant à la religion chrétienne ses prérogatives, en accordant la même protection que par le passé, en lui garantissant son inviolabilité à l'avenir, s'efforce de consoler l'Europe du supplice du patriarcat de Constantinople et des profanations qui ont suivi à sa mort, qu'une sage et équitable distinction s'établisse entre les auteurs des troubles, les hommes qui y prennent part et ceux que leur innocence doit mettre à l'abri de la sévérité du divan ; qu'à cet effet on ouvre un avenir de paix et de tranquillité aux grecs, qui seront restés soumis, ou qui se soumettrons dans un délai donné, et qu'en tout état de cause, on se ménage les moyens de distinguer les innocents des coupables, que pour mieux constater cet indispensable changement, le gouvernement turc, en acceptant les propositions antérieures du soussigné, mette la Russie à même de contribuer, dans l'esprit des traités, à la pacification des Principautés de Valachie et de Moldavie ; qu'on cherche uniquement à y rasseoir l'ordre et la tranquillité publiques sur des fondemens durables, qu'en un mot, l'exemple de ces provinces puisse être de nature à ramener à l'obéissance tous les grecs, qui aiment sincèrement leur patrie.

[...] ³. En faisant ces déclarations à la Sublime Porte, l'Empereur croit avoir achevé de remplir jusqu'au scrupule tous ses devoirs envers elle.

Une politique moins loyale eut, peut-être, profité de l'entreprise des moteurs de la révolution.

L'Empereur l'a hautement condamnée.

Avec des intentions moins franches on se seroit contenté d'avoir tenu ce langage.

L'Empereur, loin d'y borner sa droiture, a signalé aussitôt au gouvernement turc le moyen de prévenir les conséquences et les progrès des troubles.

Il lui a prouvé, qu'observateur fidèle des traités, il souhaitoit sincèrement la conservation, puisqu'il lui a indiqué les mesures qui pourroient les sauver ; qu'il a même manifesté le désir de coopérer à son salut.

Il lui prouve encore aujourd'hui, puisqu'il lui fait savoir les seules conditions, auxquelles la Sublime Porte puisse éviter une entière ruine, et qu'il la prévient d'avance que si elle persistoit dans la poursuite d'un plan destructeur, elle ne laisseroit à la Russie que l'option de méconnaître ses obligations ou de les respecter et que dans une semblable circonstance le choix de l'empereur ne saurait être douteux.

[...] ⁴. Pour copie conforme, le premier secrétaire de la Légation, Bouteneff.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 180—188 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri Porta Ottomana, mazzo 1 bis, 1821—1826).

Copie a notei prezentate de domnul ambasador al Rusiei, baronul Stroganov, Sublimei Porți în 6/18 iulie 1821.

Subsemnatul etc., a raportat curții sale asupra evenimentelor care au avut loc începînd de acum trei luni la Constantinopol și în toată partea europeană a statelor Înălțimii Sale.

În același timp a adus la cunoștința împăratului, stăpînul său, protocoalele conferințelor pe care le-a avut cu Excelența Sa reis efendi pînă la 25 aprilie, ca și toate piesele oficiale schimbate între misiunea Rusiei și guvernul otoman, în perioada aceasta de criză și nenorociri.

Împuternicit cu ordinele Maiestății Sale imperiale, subsemnatul le va aduce la îndeplinire, rezumînd în prezenta notă faptele asupra cărora s-au purtat discuțiile. Va adăuga observații în care Sublima Poartă va găsi noi dovezi ale sincerității obișnuite a cabinetului Rusiei și care nu vor putea lăsa Înălțimii Sale nici o îndoială asupra modului în care împăratul examinează și judecă starea de lucruri actuală din Imperiul otoman, poziția guvernului turc și atitudinea pe care oricare putere care-și respectă datoriile este obligată să o adopte față de Sublima Poartă și față de creștinii supuși dominației sale.

Abia s-au manifestat primele simptome ale unei revoluții în Țara Românească și Moldova că Rusia s-a și grăbit să declare în modul cel mai hotărît cit de mult dezaprobă ea pe cei care erau motorul și conducătorii acesteia și să îndemne divanul să ia măsurile necesare pentru a înăbuși din fașă un rău ale cărui origini și evoluție păreau, în aceeași măsură, de temut. Motive pe care guvernul Înălțimii Sale nu le-ar putea subestima au obligat Rusia să publice această declarație. Rusia vedea în păstrarea cîrmuirii turcești un mijloc în plus pentru menținerea și consolidarea păcii în Europa. În consecință ea era datoare să condamne orice încercare care putea prejudicia existența acestei cîrmuirii. Ea era cu atît mai mult obligată ca putere totdeauna sinceră și totdeauna dezininteresată în relațiile cu un stat pe care îl invita de cinci ani să se înconjoare cu garanții, care asigură îndeplinirea strictă a tratatelor și înlăturarea oricăror motive de discuții. Rusia a făcut mai mult. Ea a oferit Sublimei Porți o cooperare sincer prietenească a cărei eficacitate era neîndoielnică și al cărei obiect trebuia să fie de a izola în modul cel mai prompt posibil o contaminare revoluționară și de a cruța de nenumărate calamități poporul din Țara Românească și Moldova, popor care nu a încetat să ofere cîrmuirii turcești dovezi ale nevinovăției și fidelității sale.

Forța armelor trebuia să acționeze, după opinia Rusiei, pentru a elibera cele două principate de străinii care compromiseseră liniștea internă. Dar forța armelor, înțelept întrebuințată, trebuia să aibă un scop salutar. Ea trebuia pusă în mișcare sub protecția unei cîrmuiri în stare să îndrepte lucrurile și a unor legi și înțelegeri care constituie dreptul public al Țării Românești și Moldovei, niciodată sub flamura fanatismului, niciodată pentru a satisface pasiunile pe care le naște acesta.

Rusia a văzut, cu cel mai viu regret, că propunerile sale în acest sens n-au fost apreciate sub nici o formă de Sublima Poartă, că guvernul turc părea să se înșele asupra importanței de a înăbuși răzmerița cu certitudinea de a preveni o reapariție a acesteia și că prin sistemul pe care l-a adoptat a stîrnit, în favoarea celor care îi atacaseră autoritatea, sentimente din care orice popor își face o onoare, sentimentul religios, de umanitate, patriotic și cel al interesului pe care îl inspiră o națiune adusă la disperare.

Lucrul de care împăratul se temea cel mai mult pentru Sublima Poartă era faptul că măsurile decretate de guvernul otoman să nu imprime acțiunii autorilor revoluției caracterul de legitimă apărare în fața distrugerii totale a națiunii grecești și a cultului profesat de aceasta.

Aceste temeri, trebuie să cădem de acord, aceste temeri pare că s-au realizat din plin.

De mai multe ori provinciile, unde au avut loc primele atacuri împotriva puterii otomane, au fost teatrul aceluiași gen de tentative, dar cu toate acestea niciodată guvernul turc n-a înarmat împotriva populației acestor țări totalitatea supușilor săi musulmani în numele religiei lor în pericol. De mai multe ori, pericole nu mai puțin reale au amenințat Sublima Poartă în diverse epoci, chiar atunci cînd războaie externe agravau situația sa, și cu toate acestea niciodată în Turcia o proscriere generală nu a învăluit în întregime o națiune, nici nu a abandonat religia creștină celor mai singeroase ofense.

[...] ¹. Sigură de dreptatea cererilor sale, sigură de faptul că a inspirat tuturor aliaților săi convingere în integritatea vederilor sale, Rusia, luînd apărarea unui interes general, nu a citat, pînă în prezent, drepturile speciale pe care ea ar putea să-și întemeieze intervențiile pe lângă guvernul turc. Nu ar depinde decît de ea, de altfel, pentru a invoca stipulațiile tratatului de Kainargi și dreptul de protecție pe care acest act o autorizează să-l exercite în favoarea religiei grecești, în toate statele Înălțimii Sale. I-ar fi permis în același timp să releve o infracțiune evidentă la tratatul de la București, citînd propunerile pe care Excelența Sa, domnul reis efendi, le-a consemnat în protocolul conferinței din 25 aprilie, propuneri care tind să facă iluzorii toate drepturile pe care amintitul tratat le asigură curții de la Petersburg în Țara Românească și Moldova și care răpesc chiar locuitorilor acestor nefericite regiuni perspectiva sfîrșitului suferințelor lor. În sfîrșit, nu ar depinde decît de guvernul rus să dovedească faptul că în virtutea acestor tratate chiar, el nu poate separa niciodată interesul pe care îl poartă guvernului turc de interesul pe care îl *datorează* creștinilor care locuiesc în Turcia europeană.

[...] ². Măsurile adoptate pînă acum de Sublima Poartă nu pot fi considerate decît ori ca efectul unei voințe libere și al unui plan rațional, ori ca un sistem prin care împrejurările și fanatismul cîtorva oameni rătăciți forțează guvernul otoman să-l urmeze împotriva propriei lui voințe.

Împăratului îi face plăcere să creadă că această ultimă presupunere este singura care poate fi justă, dar el cere o explicație categorică asupra acestui lucru.

Dacă, așa cum îi place să creadă, în Turcia se execută măsurile sub care geme religia și umanitatea împotriva voinței Sublimei Porți, Maiestatea Sa imperială dorește ca Înălțimea Sa să dovedească că are încă puterea de a schimba un sistem care, așa cum este, nu va permite guvernului creștine nici să trateze nici să cadă la vreo înțelegere cu guvernul turc.

În cazul acesta bisericile distruse și jefuite să fie imediat repuse în condiția de a servi sfintei lor destinații, Sublima Poartă, redând religiei creștine prerogativele, acordându-i aceeași protecție ca și în trecut, garantându-i inviolabilitatea în viitor, să facă efortul de a consola Europa pentru supliciul patriarhului Constantinopolului și pentru profanările care au urmat morții sale, să fie stabilită o deosebire înțeleaptă și echitabilă între autorii acestor răzmerițe, cei care au luat parte la ele și cei a căror nevinovăție trebuie să-i pună la adăpost de severitatea divanului; ca urmare a acestui lucru, să se deschidă un viitor de pace și liniște pentru grecii care vor rămâne supuși sau care se vor supune într-un timp dat, și în orice caz trebuie găsite mijloacele de a distinge pe cei vinovați de nevinovați, iar pentru a se constata mai ușor această neapărată schimbare, guvernul turc, acceptînd propunerile anterioare ale subsemnatului, să pună Rusia în situația de a contribui, în spiritul tratatelor deja existente, la pacificarea principatelor Țării Românești și Moldovei; să se caute numai a reaseza ordinea și liniștea publică pe baze durabile; într-un cuvînt, exemplul acestor provincii să poată fi de natură a readuce la ascultare pe toți grecii care își iubesc în mod sincer patria.

[...]³. Făcînd aceste declarații Sublimei Porți, împăratul crede că și-a îndeplinit în modul cel mai scrupulos toate îndatoririle față de ea.

O politică mai puțin cinstită ar fi profitat, poate, de acțiunea declanșată de instigatorii revoluției.

Împăratul a condamnat-o în modul cel mai categoric.

Cu intenții mai puțin sincere s-ar fi mulțumit numai cu aceste cuvinte. Împăratul, departe de a-și mărgini loialitatea, a semnalat imediat guvernului turc mijlocul de a preveni consecințele și evoluția acestei răzmerițe.

El i-a demonstrat, ca observator fidel al tratatelor, că dorește sincer păstrarea lor, pentru că a indicat și măsurile care le-ar putea salva, pentru că a manifestat chiar dorința de a coopera la salvarea lor.

O demonstrează și astăzi, pentru că arată Sublimei Porți care sînt condițiile pentru a evita o ruină totală și o previne dinainte că dacă va persista în urmărirea acestui plan de distrugere, ea nu va lăsa Rusiei decît opțiunea de a nesocoti obligațiile sale sau de a le respecta și că în astfel de împrejurări alegerea împăratului n-ar putea fi șovăitoare.

[...]⁴. Pentru copie întocmai, prim secretar al Legației, Butenev.

¹ Uciderea patriarhului din Constantinopol și alte atrocități comise în capitala imperiului; atitudinea Rusiei în fața evenimentelor.

² Avertizarea asupra pericolului în care se află guvernul turc.

³ Atitudinea Rusiei față de grecii persecutați în Imperiul otoman.

⁴ Autorizarea lui Stroganov de a trata cu Poarta și de a părăsi capitala otomană, în caz de respingere a propunerilor ruse.

Copie d'une note du Ministère imperial de Russie
au Grand Visir.

Le Ministère impérial ayant mis sous les yeux de Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies les lettres de Son Altesse le Grand Visir, en date du 15 juin et 18 juillet de l'année courante, a reçu de Sa Majesté impériale l'ordre de faire au Grand Visir la réponse qui suit.

Par les deux lettres citées et par la note qui se trouvait jointe à la dernière, la Sublime Porte, en essayant de justifier le système qu'elle a adopté depuis le mois de mars envers les habitants de la Valachie, de la Moldavie et de la nation grecque, a fait connoître au Ministère impérial l'intention de persévérer dans ce système ; a élevé des plaintes contre la conduite de l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire baron de Strogonoff, et demandé l'extradition des réfugiés qui ont trouvé un asile dans les états de Sa Majesté impériale.

Tout a été dit quant au système que la Porte est résolue de poursuivre : la note qui lui a été remise le 6/18 juillet de la présente année, d'ordre exprès de l'empereur, par le baron de Strogonoff, prouve indubitablement jusqu'à quel point ce système est contraire aux véritables intérêts de la Sublime Porte, et attentatoire aux droits les plus positifs de la Russie. Le service que cette puissance a rendu au gouvernement turc, en l'avertissant des dangers auxquels il s'expose, était le dernier qu'elle pût lui rendre.

Pour ce qui regarde l'envoyé, baron de Strogonoff, la lettre adressée au Ministère impérial par le reis-effendi, sous la date du 11/23 mars dernier, atteste que la Sublime Porte a reconnu elle-même que le ministre lui avait rendu d'éminens services, en prouvant dès leur origine les troubles qui venaient d'éclater dans les Principautés et en offrant la coopération amicale et sincère de la Russie à l'exécution du seul plan de pacification, qui pût rendre une tranquillité durable aux pays placés sous la protection de Sa Majesté impériale. Mais, lorsque la Porte, changeant tout à coup d'intentions, rejetta ces offres si salutaires et si bienveillantes, la conduite du baron de Strogonoff ne pouvoit être différente de ce qu'elle a été depuis le mois de mars, et le Ministère impérial declare ici, que, dans toutes les déterminations et dans toutes les mesures que Monsieur de Strogonoff a prises, il n'a fait qu'exécuter ponctuellement les ordres de sa cour.

En ce qui concerne l'extradition des réfugiés qui ont reçu un asile sur le territoire russe, le Ministère impérial se réfère à la déclaration que l'empereur a chargé il y a trois mois le baron de Strogonoff de remettre sur ce point à la Sublime Porte, et que celui-ci lui a présenté le 22 mai. Nul principe de droit positif, applicable à l'état présent des choses, n'impose à Sa Majesté l'obligation de satisfaire à cette demande. Sa religion et l'humanité le lui interdisent.

Le Ministère impérial ne relèvera ni les fausses informations sur lesquelles la Sublime Porte fonde ses argumens ni le fait controuvé du supplice d'un patriarche de Russie, ni les erreurs qu'il serait si facile de signaler dans toutes les autres assertions que renferment les deux lettres de Son Altesse le Grand Visir.

La Sublime Porte a entre les mains ses traités avec la Russie et les actes des dernières négociations. Qu'elle les consulte, et elle se con-

vaincra bientôt de quel côté sont la verité et le bon droit.

En observant que de nouvelles infractions aux traités dont il s'agit, telles que l'exil d'un Hospodar et la mort violente de son agent, sont venues tout récemment augmenter la source des justes griefs du gouvernement russe, le Ministère impérial prévient la Sublime Porte qu'à moins que des faits contraires à ceux dont elle a rendu l'envoyé témoin depuis six mois ne constatent (sic) un changement absolu de conduite de la part du gouvernement turc et ne prouvent (sic), non seulement qu'il a adhéré à toutes les mesures proposées au nom de Sa Majesté impériale par le baron de Strogonoff dans la note de 6/18 juillet de l'année courante, mais encore qu'il les a toutes mises à exécution, les déterminations annoncées par cette même note subsisteront dans toute leur force.

La Sublime Porte a résolu, dit'elle, d'en appeler à l'équité et aux dispositions bienveillantes des autres puissances. Les dernières démarches de leurs ministres ont déjà dû lui démontrer que ces puissances partagent l'opinion et les vœux de l'empereur. Sa Majesté achèvera au reste, en les informant de son côté des réponses de la Sublime Porte, de placer dans tout son jour la justice de la cause que plaide la Russie, ainsi que la longanimité de sa politique. Elle ne doute pas que ses augustes alliés ne continuent à honorer de leur suffrage sa marche ultérieure et les mesures qu'elle se verra dans le cas de prendre.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 118—121 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128).

Copia unei note a Ministerului imperial al Rusiei
adresată marelui vizir.

Guvernul imperial, supunînd atenției Maiestății Sale împăratul tuturor Rusiilor, scrisorile Alteței Sale, marele vizir, din data de 15 iunie și 18 iulie a anului curent, a primit ordin de la Maiestatea Sa imperială să se dea următorul răspuns marelui vizir.

Prin cele două scrisori citate și prin nota care era anexată ultimei scrisori, Sublima Poartă, încercînd să justifice sistemul pe care îl adoptase, începînd din luna martie, față de locuitorii Țării Românești și Moldovei și față de națiunea greacă, a făcut cunoscută guvernului imperial intenția de a persevera în acest sistem ; s-a plîns împotriva modului de comportare a trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar, baronul Stroganov și a cerut extrădarea refugiaților care au găsit azil în statele Maiestății Sale imperiale.

În ceea ce privește sistemul pe care Poarta este hotărîtă să-l urmeze, s-a spus totul : nota care i-a fost remisă la 6/18 iulie a prezentului an din ordinul special al împăratului, de către baronul Stroganov, dovedește deosebit de clar pînă la ce punct acest sistem este contrar adevăratelor interese ale Sublimei Porți și în ce măsură atentează la drepturile legitime ale Rusiei. Serviciul pe care această putere l-a făcut guvernului turc avertizîndu-l de pericolele la care se expune, era ultimul pe care i-l putea face.

În ceea ce privește pe trimisul său, baronul Stroganov, scrisoarea adresată guvernului imperial de către reis efendi cu data de 11/23 martie, atestă că Sublima Poartă a recunoscut ea însăși faptul că ministrul i-a adus servicii remarcabile, confirmînd de la început, tulburările care

izbucneau în principate și oferind cooperarea prietenească și sinceră a Rusiei la executarea unicului plan de pacificare care ar fi putut aduce o liniște durabilă în țările aflate sub protecția Maiestății Sale imperiale ; cînd însă Poarta, schimbîndu-și dintr-odată intențiile, a respins aceste oferte atît de salutare și binevoitoare, atitudinea baronului Stroganov nu putea fi diferită de cea pe care o adoptase începînd din luna martie și guvernul imperial declară aici că, în toate hotărîrile și în toate măsurile pe care domnul Stroganov le-a luat, nu a făcut altceva decît să execute, în mod strict, indicațiile curții sale.

În ceea ce privește extrădarea refugiaților care au primit azil pe teritoriul rus, guvernul imperial se referă la declarația asupra acestui punct pe care împăratul l-a însărcinat pe baronul Stroganov să o remită Sublimei Porți și pe care acesta a prezentat-o în 22 mai. Nici un principiu de drept pozitiv, aplicabil la starea actuală de lucruri, nu impune Maiestății Sale obligația de a satisface această cerere.

Religia și umanitatea i-o interzic.

Guvernul imperial nu va dezvălui nici falsele informații pe care Sublima Poartă își fondează argumentele, nici faptul inventat al suplicului unui patriarh al Rusiei, nici erorile pe care ar fi atît de simplu să le semnaleze în toate celelalte afirmații care sînt cuprinse în cele două scrisori ale Alteței Sale, marele vizir.

Sublima Poartă are în mîini tratatele sale cu Rusia și actele ultimelor negocieri. Să le consulte și se va convinge imediat de ce parte sînt adevărul și dreptatea.

Observînd că noi încălcări ale tratatelor de care este vorba și anume exilul unui domn și moartea violentă a agentului său, au augmentat de curînd sursa motivelor reale de plîngere ale statului rus, guvernul imperial previne Sublima Poartă că, dacă din fapte opuse celor căroră le-a fost martor reprezentantul rus, de șase luni încoace, nu constată o schimbare absolută în atitudine din partea guvernului turc și acesta nu dovedește, nu numai că aderă la toate măsurile propuse în numele Maiestății Sale imperiale, prin baronul Stroganov, în nota din 6/18 iulie a anului curent, dar și faptul că *le-a pus pe toate în aplicare*, hotărîrile anunțate de această notă, se vor îndeplini în toată amplexarea lor.

Sublima Poartă susține că s-a hotărît, să facă apel la simțul de echitate și la dispozițiile binevoitoare ale celorlalte puteri. Ultimele demersuri ale miniștrilor lor i-au demonstrat deja că aceste puteri împărtășesc opinia și dorințele împăratului. Maiestatea Sa, informîndu-le la rîndul ei asupra răspunsurilor date de Sublima Poartă, va sfîrși în rest prin a pune în deplină lumină dreptatea cauzei pe care o pledează Rusia ca și marea răbdare a politicii sale. Ea este sigură că auguștii săi aliați vor continua să onoreze cu aprobarea lor acțiunile sale ulterioare și măsurile pe care le va lua, în caz de nevoie.

Eccellenza !

[...] ¹. I due fratelli Franchini, primi dragomani di Russia presentarono detta nota li 18 corrente al reis effendi e dietro ad un brevissimo **trattenimento** di pochi minuti se ne ritirarono. Il Gran Signore ed il suo

ministero è vivamente ferito dalle espressioni acerbe contenutesi nel preambolo della nota suddetta, e qui si teme, che non tanto le domande suddette, ma sopra tutto il preambolo non porti il Governo Ottomano a degl'eccessi ed alla disperazione.

Egli è da rimarcarsi non esservi nella suddetta nota ufficiale veruna domanda circa l'evacuazione delle due provincie di Vallachia e di Moldavia, su cui tanto ha insistito per lo passato questo signor inviato, ne circa qualsivoglia altro punto relativo ai trattati, o circa l'affettati personali, che pretendeva esso signor inviato aver avuto : ma soltanto circa oggetti relativi al christianismo [...] ².

La Porta è giornalmente occupata in consigli plenarj e straordinarj, esso de ierj ha ordinato l'immediata partenza verso il Danubio di venti regimenti di giannizzari e dieci compagnie di cannonieri, ha spedito di corrieri in Asia per accelerare l'arrivo delle truppe già ordinate ed agli pascia in Europa per spingere le loro verso le provincie di Vallachia e di Moldavia. Questo signor ambasciatore d'Inghilterra sollecita da varj giorni una conferenza col Ministero Ottomano, e l'ha finalmente ottenuta oggi per indurlo ad entrare col signor inviato di Russia in discussione delle domande della sua corte senza far attenzione al preambolo della nota, travagliando sinceramente e facendo ogni sforzo per conservare la pace [...] ³.

Fed. Maria Chirico

Pera di Constantinopoli, li 25 luglio, 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 170—175 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere ministri Porta Ottomana, mazzo 1 bis, 1821—1826).

Excelență !

[...] ¹. Cei doi frați Franchini, primi dragomani ai Rusiei, au prezentat lui reis efendi, amintita notă din 18 ale lunii curente și după o scurtă întrevvedere, de cîteva minute, s-au retras. Sultanul și ministerul său sînt adînc răniți de expresiile violente conținute de preambulul notei sus-amintite și aici există teama că nu atît cererile din notă, cît mai ales preambulul ei ar putea duce guvernul otoman la excese și la disperare.

Trebuie să se remarce că în nota oficială menționată nu există nici o cerere referitoare la evacuarea celor două provincii, Țara Românească și Moldova, asupra căreia a insistat așa de mult în trecut domnul reprezentant al Rusiei, nici referitoare la alt punct relativ la tratatele în vigoare, sau la dorințele personale, pe care domnul reprezentant pretinde că aceasta le-ar cuprinde, ci numai probleme legate de creștinism [...] ².

Poarta se află acum în mod obișnuit ocupată în consilii plenare și extraordinare, cel de ieri a ordonat plecarea imediată către Dunăre a douăzeci de regimente de ieniceri și zece companii de tunari, a trimis curieri în Asia pentru a accelera venirea trupelor deja chemate aici și la pașalele din Europa pentru a-și împinge trupele către provinciile Țara Românească și Moldova. Domnul ambasador al Angliei solicita de mai multe zile o întrevvedere cu guvernul otoman și astăzi, în sfîrșit, a obținut-o pentru a-l determina să intre în discuții cu domnul repre-

zentat al Rusiei asupra cererilor curții sale, fără a acorda atenție preambulului notei, străduindu-se sincer și făcând toate eforturile pentru menținerea păcii. [...] ³.

Fed. M. Chirico

Pera, Constantinopol, 25 iulie 1821

¹ Atmosfera din Constantinopol; abuzurile bandelor înarmate de răufăcători, măsurile guvernului otoman. Situația existentă în relațiile diplomatice ruso-turce.

² Observații ale lui Chirico pe marginea notei ruse, cu elogiul sultanului, care, după părerea ambasadorului sard, a asigurat totdeauna dreptul la cult creștinilor din imperiu, neprejudiciind demnității patriarhale, ci pedepsind pe rebeli.

³ Situația revoluționară din Grecia și insule; pregătiri ale flotei turcești pentru eventuale evenimente militare.

124

1821 iulie [13]/25, Pera (Constantinopol).

Bulletin. Pera de Constantinople, 25 juillet 1821

D'abord, après le départ du courrier, la Porte avait reçu des détails satisfaisants du gouverneur d'Ibraïl, Iussuph pacha, au sujet d'une affaire sanglante sur le Pruth, à Dragaschan ¹, en Moldavie. Le bulletin publié sur cette action fait mention de la grande fermeté et insolence avec lesquels les insurgés ont attaqué les troupes de la Porte, il parle d'un secours de 400 hommes que les insurgés avaient reçu au milieu de l'action avec 2 canons. Mais rien n'a pu, dit-il, résister à la valeur et l'intrépidité des turcs qui ont passé la plus grande partie au fil de l'épée, l'autre a péri dans la rivière et un très petit nombre s'est réfugié dans les montagnes.

Les têtes et oreilles ont été exposées au Babi Hemajoun.

Peu de jours après, nous avons ici exposé également deux écritaux avec des détails sur une autre action du côté de la Valachie et un sur les massacres à Salonique, ensemble avec les drapeaux pris sur les insurgés, des piques et autres trophées.

En dernier lieu arrivèrent un transport d'oreilles de côté de Monte Santo où l'insurrection avait aussi éclaté. Le muhurdar de Bebram pascha, qui commandait une division, a fait également détruire toute la population et une grande partie des moines sont tombés sous le glaive et les fers des turcs acharnés.

La semaine passée sont arrivés en fin par terre les 74 prisonniers avec 6 petits canons pris dans la petite Valachie sur le corps d'Ypsilanti battu, que le gouverneur de Vidin a envoyés à la Porte ensemble avec un drapeau. Le Grand Seigneur, placé à Alay Kiosk ² à dessein pour voir ces malheureux, les a fait défiler devant la porte du visir, les canons misérables étaient traînés par eux. Six furent décapités le lendemain, 5 jettés dans les prisons du bostangi bachi, les autres en

revanche mis au bagne. Le rapport du Pascha dit que dans cette action il est resté 206 sur le champ de bataille [...] ³.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 71—79 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2396).

Buletin. Pera, Constantinopol, 25 iulie 1821

În primul rînd, după plecarea curierului, Poarta a primit amănunte satisfăcătoare de la Yusuf pașa, guvernatorul Brăilei, cu privire la o luptă singeroasă pe Prut, la Drăgășani ¹ în Moldova. Buletinul publicat asupra acestei acțiuni menționează marea fermitate și insolența cu care insurgenții au atacat trupele Porții, se pomenește de ajutorul acordat insurgenților de 400 de oameni, care au intervenit cu 2 tunuri în toiul luptei. Dar, se precizează în buletin, nimic n-a putut rezista valorii și îndrăznellii turcilor, care au trecut prin sabie pe cei mai mulți dintre aceștia, în timp ce alții s-au înecat în apa riului și numai puțini au scăpat refugiindu-se în munți.

Căpățînile și urechile au fost expuse la Bab-i Hümâyûn.

La cîteva zile după aceasta au fost afișate două anunțuri care prezentau detalii asupra altei acțiuni petrecute în Țara Românească și unul asupra masacrelor de la Salonic cu steagurile luate de la insurgenți, sulite și alte trofee.

În ultimul timp a sosit un transport de urechi de la Sfîntul Munte, unde a izbucnit, de asemenea, insurecția. Mühürdarul lui Behram pașa, care comanda o divizie, a omorît, de asemenea, toată populația și o mare parte a călugărilor care au căzut victime spadei și sabiei turcilor înverșunați. Săptămîna trecută au sosit pe uscat cei 74 prizonieri și 6 tunuri mici din armata înfrîntă a lui Îpsilanti, prinși în Oltenia, pe care guvernatorul Vidinului i-a trimis la Poartă împreună cu un steag. Sultanul, aflat la Alay-Köşk ² cu intenția vădită de a-i vedea pe acești nenorociți, i-a făcut să defileze în fața porții marelui vizir, cu nenorocitele de tunuri trase de ei înșiși. Șase au fost decapitați a doua zi, cinci aruncați în închisoarea lui bostangi-bași, iar restul, în schimb, trimiși la ocnă. Raportul pașalei afirmă că în această acțiune 206 au rămas pe cîmpul de luptă. [...] ³.

¹ Probabil Drăgușeni.

² Pavilion în Topkapı Sarayı din Istanbul.

³ Știrile răspindite de greci privind soarta flotei otomane, angajată în luptele contra insurgenților, situația din Constantinopol, activitatea diplomatică de la Poartă.

Copie de la réponse faite par la Sublime Porte
à la note présentée par Monsieur l'envoyée de la Russie,
Baron de Stroganoff, le 6/18 juillet 1821.

[...] ¹. Il lui * a été souvent répété que, pour la Valachie et la Moldavie, la base des ordres donnés par Sa Hautesse aux troupes et

aux agents envoyés dans ces provinces pour la punition des perturbateurs qui s'y étoient montrés, n'avoit d'autre but que de les en purger et délivrer en général et n'annonçoit nullement l'intention de traitements et de principes qui portassent atteinte, soit actuellement soit dans l'avenir, aux réglemens et privilèges dont elles jouissent, qu'à l'instant où la tranquillité, dont elles ont tant besoin, auroit reprise son assiette première, c'est-à-dire quand elles seroient purgées et délivrées entièrement des perturbateurs qui s'y sont montrés, quand le transfuge Michel, ancien voïvode de Moldavie, ainsi que tous les transfuges qui lui appartiennent et ceux des perturbateurs qui se seroient réfugiés sur les terres soit de la Russie, soit de l'Autriche, seroient rendus et remis sans exception, ou bien auroient subi dans les endroits où ils se trouvent leur châtimement public, en présence des commissaires nommés d'une part et d'autre, à l'instant même la Sublime Porte nommerait et mettrait en place les voïvodes que ces provinces doivent avoir, qu'elle s'empresserait de les faire jouir de tous leurs réglemens et privilèges comme par le passé [...] ². Par ces considérations la Russie devra écouter et accueillir les explications officielles tant de fois données par Sa Hautesse relatives aux questions mentionnées, ainsi que celles relatives aux deux provinces. Ici le but principal de la Sublime Porte se borne bien à les purger et délivrer des gens sans aveu qui s'y sont montrés et au désir d'y rappeler et rétablir la tranquillité dont elles ont besoin ; mais quoique, grâce à Dieu, les armées musulmanes qui de commun accord des deux gouvernemens y sont entrées, ayant fait justice de ceux de ces misérables, qu'elles y ont trouvés ; l'on n'en est pas encore arrivé à ce point, que le pays en soit entièrement netoyé et purgé ; d'ailleurs, quoique la Sublime Porte ait demandé et réclamé, d'après les traités, l'extradition du traître Michel, ancien voïvode de Moldavie et des autres transfuges de sa suite ou ses adhérens. Monsieur l'envoyé a fait entendre dans une note qu'il a remise dernièrement et dont il n'a pas encore reçu la réponse, que s'étoit en quelque sorte l'humanité qui les faisait recevoir par la Russie. Mais il est reconnu de tout le monde qu'un gouvernement ne peut établir une pareille démarcation entre les traités qui lient les états entre eux et les vues d'humanité qui lui sont propres. Ce que dans son opinion il regardera comme **humanité**, il ne peut donc le faire servir de motif pour mettre de côté les traités contractés avec une autre puissance [...] ³.

En effet, ce qui aujourd'hui inquiète le plus les esprits des musulmans, c'est que généralement ces transfuges se soient retirés en Russie, qu'ils y restent, qu'on les y garde et cette circonstance ajoute encore à la défiance que Sa Hautesse est sans doute bien fondée à avoir contre la nation grecque ; tandis qu'au contraire, l'extradition des transfuges aux termes des traités servent d'exemple aux voïvodes que la Sublime Porte nommerait et enverrait dans les deux provinces, seroit pour elle un motif de sûreté.

Ainsi toute disposée que soit la Sublime Porte à nommer et envoyer les voïvodes, **sans** y apporter de retard, tant que les transfuges restent dans la même position, les mêmes motifs de défiance subsisteront. Sa Hautesse, obligée de différer le choix et l'envoi des deux voïvodes, laissera jusqu'à l'instant marqué sur le pied actuel l'administration de ces provinces entre les mains des lieutenants à qui elle les a confiées et la garde des habitants et des pauvres, aux agens qu'elle y a placés.

Mais si le gouvernement de Russie ne préférant point accorder son assistance à cinq ou six transfuges, au malheur de prolonger l'inquiétude de tant de nations, montre à l'univers tout son respect pour les traités et pour ajouter encore à sa réputation de loyauté et à sa dignité, rend et livre à la Sublime Porte les transfuges susdits, et donne ainsi une nouvelle force à ses assurances de paix et d'amitié, il est certain que dans ce cas Sa Hautesse, délivrée désormais du souci d'avoir à se défier des voivodes, s'occupera de les choisir et de les envoyer. [...] ¹. Per copie conforme all'originale in idioma turco.

Fed. Maria Chirico

1 Zilcade 1236 ère turque, 30 Juillet 1821 ère chrétienne

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 204—214 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri Porta Ottomana mazzo 1 bis 1821—1826).

Copia răspunsului dat de Sublima Poartă
la nota prezentată de domnul ambasador
al Rusiei, baronul Stroganov, în 6/18 iulie 1821.

[...] ¹. I* s-a repetat adesea că pentru Țara Românească și Moldova baza ordinelor date de Înălțimea Sa trupelor și agenților trimiși în aceste provincii pentru pedepsirea celor care tulburaseră liniștea nu avea alt scop decît să le curețe și să le elibereze, în general, și nu anunța, în nici un caz, intenția de a aplica tratamente și principii care să aducă prejudicii, fie acum, fie în viitor, regulamentelor și privilegiilor de care ele se bucură, că în momentul în care liniștea de care au atita nevoie, se va reinstaura, adică atunci cînd vor fi curățate și eliberate total de răzvrătiții care și-au făcut apariția aici, cînd transfugul Mihail, fostul domn al Moldovei, ca și toți transfugii care îi aparțin și toți răzvrătiții care s-au refugiat fie pe pămînturile Rusiei, fie ale Austriei, vor fi predați și trimiși fără excepție, sau vor suporta, în locurile unde se află, pedeapsa publică, în prezența comisarilor numiți de ambele părți, în același moment Sublima Poartă va numi și va instala domnii pe care aceste provincii trebuie să-i aibă, că se va grăbi să le facă să beneficieze de toate regulamentele și privilegiile, ca și în trecut. [...] ².

Pentru aceste motive Rusia va trebui să asculte și să primească explicațiile oficiale date de atîtea ori de Înălțimea Sa privind problemele menționate ca și cele relative la cele două provincii. Aici [în cele două provincii], scopul principal al Sublimei Porți se limitează numai la a le curăți și a le scăpa de oamenii fără căpătii care s-au manifestat și la dorința de a readuce și restabili liniștea de care ele au nevoie; dar, cu toate că mulțumită lui Dumnezeu, armatele musulmane, cu acordul celor două guverne, au intrat și au pedepsit pe acei mizerabili pe care i-au găsit, nu s-au ajuns încă la stadiul în care țara să fie total curățată și purificată; deși Sublima Poartă a cerut și reclamat, conform tratatelor, extrădarea trădătorului Mihail, fostul domn al Moldovei și a altor transfugi din suită sau aderenți ai săi, domnul ambasador a lăsat să se înțeleagă într-o notă remisă recent și la care nu a primit încă

răspuns, că într-un fel, ideile umanitare erau cele care determinau Rusia să-i primească pe aceștia. Dar este cunoscut de toată lumea că un guvern nu poate stabili o astfel de linie de demarcație între tratatele care leagă statele între ele și vederile umanitare proprii. Ceea ce în propria sa opinie este privit drept umanitar, nu poate servi ca motiv pentru a ignora tratatele încheiate cu o altă putere. [...] ³.

Într-adevăr, ceea ce azi neliniștește cel mai mult spiritul musulmanilor este ideea că, în general, acești transfugi s-ar fi retras în Rusia, că ei rămân și sînt găzduiți acolo și această circumstanță sporește neîncrederea pe care Înălțimea Sa o are, fără îndoială în mod absolut întemeiat, față de națiunea greacă, în timp ce, din contră, extrădarea transfugilor, conform tratatelor, servind drept pildă pentru domnitorii pe care Sublima Poartă i-ar numi și trimite în cele două provincii, ar constitui un temei pentru siguranța ei.

Astfel, oricît de dispusă ar fi Sublima Poartă să numească și să trimită fără întârziere domni, atîta timp cît transfugii rămîn în aceeași situație, aceleași motive de neîncredere se vor menține; Înălțimea Sa, obligată să amîne alegerea și trimiterea celor doi domnitori, va lăsa pînă la momentul hotărît administrația acestor provincii așa cum este, în miinile locotenenților cărora le-a încredințat-o și paza locuitorilor și săracilor, agenților pe care i-a pus acolo.

Dar dacă guvernul Rusiei, renunțînd la a acorda asistența sa celor 5 sau 6 transfugi, cu prețul de a prelungi neliniștea atîtor națiuni, arată lumii întregi respectul său pentru tratate și pentru a-și amplifica reputația sa de credință și demnitate, predă și trimite Sublimei Porți transfugii sus-menționați și dă, astfel, o nouă forță asigurărilor de pace și prietenie, este sigur că în acest caz Înălțimea Sa, eliberată pe viitor de grija neîncrederii în domnitori, se va ocupa să îi aleagă și trimită [...] ⁴.

Pentru copie, conformă cu originalul în limba turcă,
Fed. Maria Chirico

1 zil kad'e 1236 era turcă, 30 iulie 1821 era creștină

* Reprezentantul Rusiei la Constantinopol, baronul Stroganov.

¹ Se amintesc discuțiile purtate anterior în legătură cu pedepsirea patriarhului și clerului ortodox din Constantinopol.

² Acuzația adusă lui Stroganov de a fi prezentat deformat curții rusești adevărul asupra discuțiilor purtate cu Poarta; retragerea ambasadorului rus la Büyükdere și ruperea relațiilor cu guvernul otoman; istoricul situației grecilor din imperiul otoman; revolta din Calavrit, Moreea, locul de naștere al patriarhului.

³ Necesitatea respectării prevederilor tratatelor și punerea de acord a acestora cu sentimentele umanitare.

⁴ Formula de încheiere.

Ego visokorodni milostivi blagodelelju, zdravstvujte !

Iz Orșave danas prispe jedan tergovac, koji sa zdešnjim tergovcem korešpondenciju ima, i od njega novine nepovolne razume, da je Vlaška sva pala pod turke, da je i kapetan Iordaki nekuda pobegao s proćimi njegovi kapetani i da samo Gica este sa 1000 duša po planinami obder-

žava se. Est li obače cela istina ne znam. Tergovac i ovo prestavlja da mu je pismo iz Karan Sebeša došlo od njegova jednoga poznanika koji je onde preko solare carske, u kojemu javljamu da je russ turcima rat objavio i najdalje do 20 dana u Bukureštu će biti. Drugi tergovac prispe iz Ade i drugo mi ništa kazati nije mogao, premda je našim zabranjeno s ondašnjim tergovcima nasamo i u tajnosti razgovor imati, bez prisutstva turskog i bavlajući se svojim poslom dva dana u Adu ovo mi kaže : da za ona dva dana dokle je onde bio neprestano i danju i noću topovi pucali u Vlaškoj, šta je dakle sledovalo ne zna ni on. Turci su vesma stušteni i neveseli, i koji ovuda odozdo prodje naviješe za Vlašku usta ne otvara, ili dobro ili zlo da kaže. [. .] ¹.

U Poreču 24 go
Julija 1821 goda

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 94—96 (Arhiv Srbije. Beograd. Kneževa Kancelarija, KK XXI/260).

Preanobile și milostive binefăcător, sănătate !

Astăzi a venit un negustor de la Orșova, care poartă corespondență cu un negustor de aici, și a aflat vești neplăcute de la el că întreaga Țară Românească a căzut sub turci, că și căpitanul Iordache [Olimpiotul] a fugit undeva împreună cu alți căpitani, doar Ghiță cu 1 000 de oameni mai rezistă în munți. Nu știu dacă este adevărat. Negustorul ne-a mai spus că a primit o scrisoare de la o cunoștință din Caransebeș, care se ocupă de salinele împărătești, în care îi scrie că rușii au declarat război turcilor și că cel tîrziu în 20 de zile vor fi la București. Un alt negustor a sosit de la Ada [-Kaleh] și nimic altceva n-a putut să-mi spună decît că negustorilor le este interzis să aibă discuții confidențiale cu cei de acolo, fără a fi prezent un turc. Și rămînînd două zile cu treburile sale la Ada [-Kaleh], mi-a spus că, în timpul celor două zile cît a stat acolo, au bubuit tunurile neîncetat, zi și noapte, în Țara Românească ; ce s-a mai întîmplat nu știe nici el. Turcii sînt foarte posomorîți și triști, iar cei care trec pe aici nu vorbesc nici de bine, nici de rău. [. .] ¹.

La Poreci
24 iulie 1821

A dv. slugă plecată,
Vule Gligorievici

¹ Despre o misiune neînsemnată a unui curier.

Ego visokorodni milostivi blagodetelju, zdravstvujte !

Jedan zdešnjij tergovac, koji je do Ade išao, sada prispe i ove novine kaza nam, koje je u Adi od poznanika jednoga razumeo, da su turci čislom 200 u obližnja ona sela iz Černeca izašli, i zanoćili, i Gica osetivši udari na nji i 50 živije ufati, i 20 izsekao turaka i žive odveo kapetan Iordakiju, koji se sada u Ribniku nahodi sas vojskom svojom. Ešte je prestavio poznanik onaj tergovcu da kapetan Iordaki sve više

sobira vojsku i da je turcima u Vlaškoj nahodjašćimsja kazao da do 16 dana ili će ih preko Dunava natrag preterati, ili i on u Vlaškoj biti neće više. Turci adalijski vesma se čuvaju i u Tekia na lengera noćom čete drže, bojeći se od srba da Tekie ne baetišu. U budušte što razumeo budem brez zakasnenija ću vami javiti.

U Poreču 26 go Julija 1821

Vaš pokorni sluga,
Vule Gligoriević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 92—93 (Arhiv Srbije, Beograd, Kneževa Kancelarija, KK XXI/261).

Preanobile și milostive binefăcător, sănătate !

Un negustor de aici, care a fost la Ada [-Kaleh], a sosit acum și ne-a adus următoarele noutăți, pe care le-a aflat de la un cunoscut : turcii, în număr de 200, au ieșit din Cerneți în satele apropiate și au înnoptat ; prinzînd de veste, Ghiță i-a atacat, a prins 50 de turci vii și a tăiat 20 ; pe cei vii i-a dus căpitanului Iordache [Olimpiotul], care se află acum la Rîmnice, împreună cu oastea sa. Cunoscutul acela i-a mai relatat negustorului că căpitanul Iordache adună tot mai multă oaste și că le-a transmis turcilor din Țara Românească că în 16 zile ori îi izgonește peste Dunăre, ori nu va mai fi nici el în Țara Românească. Turcii de la Ada [-Kaleh] se apără bine, iar la Tekia pun noaptea de strajă cete, temîndu-se ca sirbii să nu atace Tekia. În viitor vă voi comunica fără întîrziere tot ce aflu.

La Poreci, 26 iulie 1821

A dv. plecată slugă,
Vule Gligorievici

128 **1821 [iulie 29]/august 10, Pera (Constantinopol).**

Bulletin, Péra de Constantinople, le 10 août 1821

La Porte a reçu ces jours passés un transport de rebelles faits prisonniers dans une affaire à Slobosie, en Valachie, et un sac avec des têtes et des oreilles [...] ¹.

Monsieur le baron de Strogonoff, envoyé de Russie près la Sublime Porte, vient de quitter cette capitale, il a fait voile ce matin de Bujukdère avec tous les officiers de sa légation et toutes les personnes de sa suite. Monsieur l'envoyé se rend à Odessa. [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 80 (Archivio di Stato Firenze, fond. Ministero degli Affari Esteri, busta 2396).

Poarta a primit zilele trecute un transport de rebeli făcuți prizonieri în lupta de la Slobozia din Țara Românească și un sac plin cu căpățini și urechi [. . .] ¹.

Domnul baron Stroganov, ambasadorul Rusiei la Poartă, a părăsit acum această capitală; el a ridicat ancora azi dimineață de la Büyükdere împreună cu ofițerii legației și personalul suitei sale. Domnul ambasador se duce spre Odesa [. . .] ².

¹ În continuare despre omorîrea fiilor lui Ali pașa de Ianina, călătoriile sultanului, eventualitatea conflictului ruso-turc.

² Despre ravagiile ciumei la Smirna.

129

1821 august 16 (1236 zi-l ka'de 17).

[*Hatt-ı hümayûn*] : Manzûrum olmuşdur ; el-hamdü-lillâhü Allah'ın lûtf ve ihsânina hamd ü senâ olsun !

[*Telhis*] : Silistre vâlisi Mehmed Selim Paşa kullarının, kaimesidir ; bundan akdemce şeref-efzâ-yi sudûr olan irâde-i seniyye-i şâhâneleri mücebince fi-mâba'd muhârebât-da ahz olunan dillerin bir kaç işe yararlari Der-i Saâdet'e gönderilerek mâ-adâsinin mahalltında i'dâm ve izâlesi için taraf-ı çâkeriden müşârûn-ileyhe mektup yazılmış ise de, henüz anın vusûluna vakt olmaksızın, bu def'a dahi avn ve inâyet-i hazret-illâhi, ve kuvvet-i kahire-i şâhinşâhileriyle Kara Eflâk tarafında fütûhât-ı azîme vuku'yle ahz olunan serdar Yamandi nâm ser-gerde ile yüz otuz sekiz nefer dil ve yigirmi altı çift kulak ve dört kelle ve iki kıt'a top ve iki cebehâne arabası cümleten Der-i Saâdet'e gönderilmek üzere olduğunu mübeyyin, ve bu vechle li-illâhil-hamd, Kara Eflâk tarafında dahi eşkiyâ cemiyyeti kalmamış olduğuna dâir ve sâir ba'zı iş'ârâtı mutazammîn olmağla, manzûr-i meâlî-mevfûr şehryârleri buyurulmak için hâk-pâyı hümayûnlarına arz ve takdîn kılnduğu rehin-i ilm-i âlileri buyuruldukda, emr ü fermân hazret-i min-leh-ül-emrindir.

HÜVE

Saâdetlü, devetlü, atûfetlü, refetlü, dâver-i a'azz ve ekremim sultânım haveretleri,

Bundan akdemce savb-ı sâmilerine iş'âr olunduğu üzere Kara Eflâk cânibine mikdâr-ı vâfi asker-i nusret-eser şâhâne ile irsâl olunan silâhdârımız ¹ kulları Kara Eflâk toprağına duhûlunda ol havâlide geşt ve güzâr iden ser-gerdekân-ı eşkiyânın serdâr-ı bevâr medârı olan serdâr Yamandi kâfiri bir takım eşkiyâ ile ol taraflarda vâki' Kozya manastırında tahassun itmiş olduklarından, eşkiyâ-yı mersûm ile haylice muhârebeden sonra avn ve inâyet-i cenâb-ı haky-ün-nâsırın ² ve imdâd-ı ruhâniyyet-i seyydid-ül-mürselin ³, ve kuvvet-i tâli-yi hazret-i pâdişâh-ı rûy-i zemin ile asâkir-i mensûre gâlib gelüp, mersûm Yamandi işbu verta-yı hevl-nâkdan tahlis-i giribân idemiyeyeğini lede-l-ihsâs yalniz nefsi için silâh-

dârımız kullarından istîmân eylediğine binâen, sûretâ kendüsüne şöylece re'y gibi ber-istimâlet virilerek derûn-i manastırdan ihrâc olunmuş, ve eşkiyâ-yı mersûmeden ol muhârebede yüz otuz sekiz dil ve yigirmi altı çift kulak ve dört kelle ve biri sagîr ve birisi kebirce iki kıt'a top ve iki cebehâne arabası ahz olunup cümlesi savb-ı hâlisânemize gönderilmiş olmağın, lâkin mersûm Yamandi nefsi için istimân ile çıkarılmış olduğundan ser-gerdekân-ı asâkir tarafından hakkında istişfâ' kılınmış ise de, havâle-i sem' isga olunmıyarak mesfûr Yamandi ve zikr olunan yüz otuz sekiz dil ve yigirmi altı çift kulak ve dört kelle ve iki top ve iki cebehâne arabası mahsûsen bu def'a Tatar Ağamız kullarıyla savb-ı sâmilerine irsâl olunmak üzere olduğu, ve mersûm Yamandi'nin vatan aslisi olan Yanya semtinden getürmüş olduğu asl zevcesini, bundan akdem cemî' emvâi ve eşyasıyla Nemçe tarafına göndermiş ve Eflâk'dan peydâ itmiş olduğu diğer karı ile üç nefer sagîr evlâd zükûri manastır-ı mezburde bulunup firâra fırsat-yâb olamıyarak mahall-i mezbûrden Bükreş'e getürdülmiş olmağın, mersûmlerin dahi naklları husûsî kethüdâmız⁴ kullarına yazılmış olduğu, ve el-hamdü lillâhü teâlâ mahz-ı yümn-ı nüfûz cenâb-ı şehryâriyle Kara Eflâk'da olan ser-gerdekân-ı eşkiyânın piş-aheng katar-ı hizlânî olan mersûm serdâr Yamandi hâini ele geçdiğinden sâir ser-gerdekân-ı eşkiyâ dahi Nemçe cânibine firâr itmiş olmalarıyla, ol havâlide dahi cemîyyet-i eşkiyâ kalmamış ve onlar dahi başsız kalmış olduğundan, perâkende ve perişân olarak dağlarda ve ormanlarda gürizân olmalarıyla o makûle eşkiyânın, avn-ı bârî ve kuvve-i nüfûz şehryâriyle, kahr ve izmihlâlların Vidin muhâfızı, devletlû Derviş Paşa hazretlerinin ol cânibde olan silahdârı maiyyetinde mevcûd asâkir dahi vefâ ideceğini müşârûn-ileyhin silahdârı, silahdârımız kullarına bildirmiş olmakdan nâşi, ol dahi keyfiyyeti tarafımıza led-t-tahrîr, silahdârımız kullarının gelüp Bükreş'de kethüdâmız kulları maiyyetinde olarak emr-i muhâfazada ikamet eylemesi için tarafımızdan bu def'a tahrîr ve tenbîh kılunduğu keyfiyyâtı ma'lûm-i âlileri buyurulmak ifâdesiyle işbu kaime-i hulûs-veri tahrîr ve meb'ûs savb-ı refet-semîrleri kılındı ; in-şâ-Allahü teâlâ karın-ilm-i mekârim-kârileri buyurdukda, ba'd'ezin dahi cânib-i hulûs-kâr bi-merâlarin teveccühât-ı mahâsin âyât-ı rûfîleriyle yâd ve is'âda himmet buyurmaları mütemennâ-yı hulûsânemizdir.

Fi 17 Za, sene [12]36

Mehmed Selim, vâli-yi eyâlet-i Silistre

[Mühür] : Mehmed Selim

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 110—111 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 38 574). Orig.

[Hatt-ı hümâyûn] : A fost văzută de mine. Slavă lui Allah ! Fie lăudate grația și bunăvoința lui Allah !

[Telhis] : Nota supusului Mehmed Selim paşa, valiu de Silistra. Sus-numitului i s-a scris din partea mea, preaumîlul, o epistolă prin care s-a cerut ca, de acum încolo, în conformitate cu dispoziția imperială emisă cu onoare mai înainte de aceasta, să se trimită la Poarta fericirii cîteva limbi folositoare, dintre acelea capturate în lupte, iar restul să

fie nimicite pe loc ; totuși n-a fost timp ca epistola mea să-i parvină. De aceea, cînd va ajunge la înalta cunoștință că [nota sa] — care se referă la unele situații și la faptul că urmează să se trimită la Poarta fericirii căpetenia numită serdarul Iamandi, împreună cu o sută treizeci și opt de limbi, douăzeci și șase perechi de urechi, patru căpățîni, două tunuri și două care cu muniții, toate capturate ca urmare a marilor victorii obținute în partea Olteniei, și de această dată, cu ajutorul și prin bunăvoința marelui Allah, și datorită zdrobitoarelor forțe [militare] ale imperiului, că astfel, slavă lui Allah, n-a mai rămas adunătură de tilhari nici în partea Olteniei — a fost prezentată augustei persoane spre a fi supusă privirii împăratești, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măriia sa cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măriia sa fericitul, bunul, generosul, milostivul, milosul, dreptul, puternicul și ilustrul meu stăpîn,

Așa cum [vi] s-a adus la cunoștință mai înainte de aceasta înălțimii [voastre], atunci cînd supusul nostru *silahdâr*¹, trimis în Oltenia, cu destulă oaste imperială victorioasă, a pătruns pe pămîntul Olteniei, ghiaurul serdar Iamandi — comandantul ce este pricina pierzaniei — una dintre căpeteniile tilharilor care colindau prin acele împrejurimi, s-a întărit cu niște tilhari în mănăstirea Cozia, aflată în acele părți. Dar, cu ajutorul și prin bunăvoința celui mai bun dintre cei care ajută², cu sprijinul divin al prințului profeților³, și mulțumită uriașei forțe [militare] a mării sale padișahului [stăpîn] pe fața pămîntului, oștenii predestinați victoriei, luptîndu-se destul cu tilharii amintiți, au învins. Pomenitului Iamandi — care, după ce și-a dat seama că nu va putea să scape din această prăpastie a fricii, a cerut îndurare numai pentru sine de la supusul nostru *silahdar* — i s-a arătat aparent bunăvoință și, astfel, el a fost scos din mănăstire. În lupta aceea, s-au capturat de la tilharii amintiți o sută treizeci și opt de limbi, douăzeci și șase perechi de urechi, patru căpățîni, două tunuri — unul mic și unul destul de mare — precum și două care cu muniții ; toate ne-au fost trimise. Din partea comandanților oștii s-au făcut intervenții pentru [iertarea] amintitului Iamandi, deoarece el a fost scos [din mănăstire] la cererea sa de a se avea îndurare față de sine. Aceste intervenții însă nu au fost luate în seamă, astfel că, de această dată, înălțimii [voastre] urmează a [vi] se trimite — prin intermediul supusului nostru *ağa* al tătarilor — sus-numitul Iamandi, împreună cu o sută treizeci și opt de limbi, douăzeci și șase perechi de urechi, patru căpățîni, două tunuri și două care cu muniții.

Mai înainte de aceasta, amintitul Iamandi și-a trimis, cu toate lucrurile și bunurile sale, în partea Austriei, soția adevărată pe care o adusese din ținutul Ianina, patria sa natală. Cealaltă soție, pe care a luat-o din Țara Românească, se afla în mănăstirea pomenită, împreună cu trei băieți mici ; negăsind prilejul de-a fugi, au fost aduși [cu toții] la București. Supusului nostru *kethûda*⁴, i s-a scris ca și aceștia să fie transportați [înceace].

Slavă înaltului Allah, datorită autorității imperiale de bun augur, hainul serdar Iamandi — aflat în fruntea turmei de neputincioși printre căpeteniile tilharilor din Țara Românească — a fost prins, iar alte căpetenii ale tilharilor fugind în partea Austriei, n-a mai rămas adunătură de tilhari în acele împrejurimi. Nemaiavind comandanți, [tilharii] s-au risipit în dezordine, ajungând fugari prin munți și păduri. *Silahdarul* din acele părți al măriei sale norocosului Derviș pașa, muhafizul din Vidin, a comunicat supusului nostru *silahdâr* că oștile din subordinea sa vor fi suficiente pentru nimicirea și distrugerea tilharilor de acel fel, cu ajutorul celui de sus și cu puternica forță [militară] a imperiului; el [de]scriindu-ne și nouă situația, de această dată, s-a scris și s-a recomandat din partea noastră ca supusul nostru *silâhdâr* să vină și să se stabilească în București, la pază, în subordinea supusului nostru *kethûda*.

De aceea, s-a scris și s-a trimis [domniei voastre], preamiloștive [stăpîne], această notă plină de sinceritate, pentru ca situațiile [arătate mai sus] să fie aduse la înalta cunoștință. Cu voia înaltului Allah, dorința noastră sinceră este de a se purta de grijă ca, [aceasta] ajungînd la știința plină de îngăduință, și de acum înainte, să avem fericirea de a ne bucura de milostivenia și plăcuta bunăvoință ale preacinstiului [stăpîn]. La 17 Za, anul [12]36

Mehmed Selim, valiu al eialetului Silistra
[*Legenda sigilului*] : Mehmed Selim

¹ Salih efendi.

² Allah.

³ Mahomed.

⁴ Kara Ahmed efendi.

130

1821 august [12]/24, București.

A. 1 630

Prés. le 26 Septembre 1821

Monsieur le Comte,

[...] ¹. Le 18 août beaucoup de boyards sont revenus de Cronstadt, entr'eux le Bano Barbo Vakaresko, l'un des premiers seigneurs du pays, et d'autres boyards de distinction. Le 20 au soir ils vinrent me faire une visite et je pus m'apercevoir qu'ils n'étaient pas à leur aise; le massacre des albanais avoit fait sur eux une grande impression et le bruit que plusieurs devront subir le même sort augmenta la terreur. Bientôt on parla d'un dîner que le kiaya-bey voulait donner hors de la ville dans le jardin du grand logotheti Belio (ce jardin avec un belle maison de campagne sur le chemin de Bucharest à Rustschuk, au dessus et peu éloigné de Philarète, marqué sur le plan de Bucharest, promenade publique avec un grand chiosk sous lequel se trouve une fontaine avec la meilleure eau de Bucharest), si l'on en avoit cru le monde, il ne s'agissait de rien moins que de massacrer à ce dîner tous les boyards; d'autres plus modérés se contentaient de faire trancher la tête à quelques-uns, qu'on désignait même par leurs noms. Ces bruits vinrent aux oreilles du kiaya-bey, qui, pour ôter toute crainte, au lieu de donner ce repas au jardin désigné, donna ordre au vornik Michel Mano, pour le moment grand trésorier, de donner en son nom ce dîner et, pour ôter tout soupçon et toute crainte, il défendit qu'aucun turc n'assiste. Il se passa donc avec

moins d'inquiétude, mais je doute si avec beaucoup de gaieté.

Encore le monde n'est-il pas tranquilisé et ne le sera que par la nouvelle d'un arrangement amical entre la Russie et la Porte, car on sait très bien que c'est le seul moyen de sauver la ville, qui serait perdue si une déclaration de guerre avait lieu.

Non loin de Tergovesti, le vornik Nay Golesko possède une verrerie. Le prince Ipsilanty consumma tous les verres et matériaux qu'il y trouva pour en faire des grenades. Elles ont restées (sic) et le kiaya-bey les envoya à Silistrie. Je réussis cependant de m'en procurer une, que j'aurai l'honneur d'envoyer à Votre Excellence dans la petite caisse qui contiendra les costumes des insurgés dont j'attends les derniers feuilles sous peu de jours.

Veuillez...

Kreuchely

Bukarest le 24 Août 1821

A Son Excellence Monsieur le Comte de Schladen, Conseiller intime

Arh. St. Buc., Colecția microfilme R.D.G., rola 29, c. 99—101 (Deutsches Zentralarchiv, Historische Abteilung II, Merseburg, Auswärtiges Amt I, Rep. I, nr. 3 074).

A. 1 630

prezentat : 26 sept. 1821

Domnule conte,

[...] ¹. La 18 august mulți boieri s-au întors din Brașov, printre ei banul Barbu Văcărescu, unul din cei mai mari boieri ai țării și alți boieri de vază. La 20 septembrie seara, ei au venit să mă viziteze și am putut constata că nu se simțeau în largul lor ; masacrul albanezilor făcuse asupra lor o puternică impresie și zvonul că încă mai mulți vor avea de suferit aceeași soartă a sporit groaza. Apoi s-a vorbit de un dineu pe care chehaia-bei voia să-l dea în afara orașului, în grădina marelui logofăt Belu (această grădină cu o casă de țară frumoasă, pe drumul între București și Rusciuc, mai sus și nu prea departe de Filaret, marcată pe planul Bucureștiului, promenadă publică cu un chioșc mare sub care se găsește o fântină cu cea mai bună apă din București), iar dacă ai da crezare zvonului, la acest dineu ar fi vorba nici mai mult, nici mai puțin decât de a masakra pe toți boierii ; alte zvonuri, mai moderate, se mulțumeau să vorbească de decapitarea câtorva boieri, care erau chiar specificați cu numele lor. Aceste zvonuri au ajuns la urechea lui chehaia-bei, care, pentru a înlătura orice teamă, în loc să dea această masă în grădina amintită, a dat ordin vornicului Mihail Mano, în prezent mare vistier, să dea, în numele său, acest dineu, iar pentru a înlătura orice bănuială și orice teamă, a interzis să asiste acolo vreun turc. Dineul s-a desfășurat deci cu mai puțină neliniște, dar mă îndoiesc că cu multă veselie.

Oamenii nu sînt încă liniștiți și nu vor fi decât la știrea unui aranjament amical între Rusia și Poartă, căci se știe foarte bine că este singurul mijloc de a salva orașul, care ar fi pierdut dacă s-ar pro-

duce o declarație de război.

Nu departe de Tîrgoviște, vornicul Nae Golescu posedă o sticlărie. Prințul Ipsilanti a consumat toată sticla și materialele pe care le-a găsit, pentru a face grenade. Ele au rămas, iar chehaia-bei le-a trimis la Silistra. Am reușit totuși să-mi procur o grenadă, pe care voi avea onoarea să o trimit într-o casetă mică ce va cuprinde [albumul cu] costumele răsculaților, ale cărui ultime file le aștept peste câteva zile.

Binevoiți...

Kreuchely

București, 24 august 1821

Excelenței Sale domnului conte de Schladen, consilier intim

¹ Face specificarea documentelor, în copie, pe care i le înainteză (notele consulului austriac și celui rus către chehaia-bei, proclamațiile lui chehaia-bei ș.a.).

131

1821 august 24 (1236 zi'l ka'de 25).

25 Za, sene [12]36

Hububât nâzırına,

Bundan akdem savb-ı rûfilerine iş'âr olunduğu üzere, Kara Eflâk'da vaki' Kozya manastırı zabt olunarak İamandi hâini çıkarıldıktan sonra, bundan akdem kethüdâmız¹ bendeleri Tîrgoviște'de iken Sava ve Genca ve Mihâl nâm kâfirlerin re'y gibi ber istimâlet virilerek çıkarılmış idi ise de, vehle-i evvelide teştî-i cem'iyet-i eşkiyâ mâddesine mebnî olup, [fi-lillah] (?)—il—hamdü-l-minne, Büyük Eflâk'da cem'iyet-i eşkiyâ kalmıyûp, avn-ı bâri ve kuvve-i tali' cenâb-i şehryâri ile, cümlesi makhûr ve münhezim olmağla, zıkr olunan Kozya manastırı muhârebesinde mersûmlar silahdârımız² kullarıyla beraber olmalarıyla manastır-ı mezbûr zabt olunduktan sonra, [sıra bunlara] (?) gelmiş olduğundan, işbu mâh-ı zi'l ka'de şerife'nin on dokuzuncu günü³ asâkir-i mansûre ile cümlesi Bükreş'e lede-l-vurud kurenâsı mersûm Sava ve Genca ve Mihâl nâm hâinler kethüdâmızın olduğu konağa⁴ celb ile, yiğirmi nefer kadar kurenâsıyla ol mahallde üçünün dahi vücûd-i levs-endûdleri izâle olunup [ve kasden haveneleri] (?) dahi ezikka ve esvâkda bulundukları mahallerde tu'me-i şîr-i şîmşîr, ve ba'zıları dest-beste olup, ve Bükreş'in kenârında olan Dabağlar mahallesinde iki aded manastırda tahassun (?) kapanmış olan iki yüz mikdârı havene yiğirmi dört sâat ale-t-tevâlî muhârebeden sonra üzerlerine top dahi çekilmiş olduğundan, ale-s-seher havene-i mesfûre manastırı ihrâk birle taşra lede-l-hurûc, cümlesi izâle ve i'dâm ve iki yüz mikdârı dahi hâkister-i ateş kahr ve ıztıram olup, işbu muhârebede kazaklardan mecrûh ve helâk olanlar ile ehl-i islâmdan câm-ı şehâdeti nûş iden ve zahm-nâk olan tahminen üç yüze balığ olduğu, ve Bükreş derûnunda, zıkr olunan iki manastır ile civârında olan yedi sekiz mikdârı hâne muhterik olup mâ-adâ, gerek müste'minâtdan ve gerek ahâli-yi memleketden bir kimesneye zarar ve ziyân olmayarak, el-hamdüli-llâh-i teâlâ, memleket-i merkume levs-i havenden tathîr olduğu, ve ihrâk olunanlardan mâ-adâ yüz otuz sekiz kelle ve yetmiş dil ve elli altı çift kulak, Sava hâinin konağında zuhûr iden üç sagır

top ve İamandi'nin diğer bayrağı ahz olunmuş olduğu beyânıyla iş'are ibdidâr olundu.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 84, c. 96—97 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Cevdet Tasnifi (Hariciye), nr. 5176). Concept. Publicat în „Revista arhivelor“, anul LV, vol. XL, nr. 3/1978, p. 315—316.

25 Za, anul [12]36

Către intendentul aprovizionării :

Așa cum s-a adus la cunoștință mai înainte [stăpînului] preabinevoitor, mănăstirea Cozia din Oltenia, fiind luată în stăpînire, hainul İamandi a fost scos din ea ; el a fost scos ținîndu-se seama de părerea ghiaurilor Sava, Ghencea și Mihali, mai înainte, cînd supusul nostru *kethûda*¹ se afla la Tîrgoviște. Cît privește problema împrăstierii, în primul rînd, a adunăturii de tîlhari, slavă lui Allah, în Țara Românească n-a mai rămas adunătură de tîlhari întrucît, cu ajutorul celui de sus și mulțumită forței [militare] a imperiului, [tîlharii] au fost cu toții înfrînți și nimiciți.

În timpul luptei de la mănăstirea Cozia, sus-numiții s-au aflat alături de supusul nostru *silâhdâr*² și, după ce mănăstirea pomenită a fost luată, au sosit cu toții la București, împreună cu oștile victorioase, în cea de a nouăsprezecea zi a acestei luni a ilustrului *zi'l ka'de*³. Atunci, venind [și rîndul acestora], aliații săi, sus-numiții haini Sava, Ghencea și Mihali au fost atrași la conacul⁴ unde se afla [supusul] nostru *kethûda* ; acolo, trupurile murdare ale acestor trei [haini] au fost nimicite odată cu douăzeci de neferi de-ai lor. [Totodată, și alți perfizi] au fost trecuți prin sabie, pe străzile și în piețele unde se aflau, unii fiind făcuți robi și puși în lanțuri. După o luptă neconținută, timp de douăzeci și patru de ceasuri, cu două sute de perfizi, închiși în două mănăstiri din mahalaua Tăbăcari, de la marginea Bucureștiului, cînd s-a tras cu tunul asupra lor și cînd în zorii zilei s-a dat foc mănăstirii și perfizilor sus-ziși, ei au fost scoși afară fiind toți nimiciți. Alți două sute au pierit arși. Numărul cazacilor răniți și uciși și al musulmanilor plini de răni grele sau care au băut din paharul jertfirii, în această luptă, a fost de aproximativ trei sute. În București, fiind arse cele două mănăstiri sus-amintite și șapte-opt case din preajma lor, nu s-a pricinuit nici o pagubă atît supușilor străini, cît și vreunuia dintre locuitorii țării.

Slavă înaltului Allah, țara sus-menționată a fost curățată de perfizii murdari, pe lîngă cei arși luîndu-se o sută treizeci și opt de căpățîni, șaptezeci de limbi, cincizeci și șase perechi de urechi, trei tunuri mici găsite în conacul hainului Sava și celălalt steag al lui İamandi. De aceea, s-a dovedit grabă pentru a fi aduse [toate acestea] la cunoștință.

¹ Kara Ahmed efendi, comandantul suprem al oștilor otomane din Țara Românească.

² Salih efendi, silâhdarul pașei de Silistra.

³ 18 august 1821.

⁴ Casele logofătului Ștefan Belu de la Podul Mogoșoaiei.

[...] ¹. Quando o sobre dito correio na sua derrota de Constanti-nopola para esta corte passou por Buckarest ou pelas visinhanças desta capital de Vallaquia achou elle a referida cidade na maior confusão, por effecto da destruição completa do corpo de arnautas commandado pelo chefe delles, caminar Bimbaschi Savva que precedentemente havia tomado parte no levantamento de Thodor, e que depois se tinha decla-rado a favor da Porta; porem suspeitando o kiaja-bey commandante das forças ottomanas na Vallaquie, que o sobre dido chefe commença-va secretamente o favorecer os projectos dos gregos, lhe mandou ordem da baixo de especiosos pretextos de se transferir a Buckarest com o corpo de arnautas que se acháva sob o seu commando, composto de mil e tantos homens, os aquaes a penas chegraraõ foraõ inopinadamente accomettidos com a maior ferocidade pelos turcos e totalmente exterminados juntamente com o seu chefe, naõ sem grande resistencia da parte dos arnautas, que deffendendo-se com o maior valor, mataraõ ou feriraõ gravemente quatro centos e tantos ottomanos. Parece que boa parte da cidade de Bukarest fora por esta occasião reduzida a censas!

[...] ².

Rodrigo Navaro de Andrade

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Portugalia, rola 11, c. 504—506 (Arquivo Nacional da Torre do Tombo, fond Ministerio dos Negocios Estrangeiro, Delegaço de Portugal na Austria Cx 18, doc. 163).

[...] ¹. Cind curierul susmenționat în drumul său de la Constantinopol spre Curtea aceasta a trecut prin București sau prin apropierea acestei capitale a Țării Românești a găsit în acest oraș cea mai mare confuzie ca urmare a distrugerii complete a corpului de arnăuți comandat de șeful lor căminar Bimbașa Sava care înainte luase parte la mișcarea lui Tudor, dar care apoi se declarase în favoarea Porții; totuși, întrucât kiaja bei, comandantul forțelor otomane din Țara Românească, bănuind că șeful susmenționat începe să susțină în secret planurile grecești, i-a transmis ordine sub pretexte false de a se transfera la București cu corpul lui de arnăuți ce se afla sub comanda sa compusă din o mie și ceva de oameni care, abia sosiți, au fost atacați pe neașteptate cu cea mai mare ferocitate de turci și total exterminați împreună cu șeful lor, nu fără o mare rezistență din partea arnăuților care, apărându-se cu cea mai mare vitejie, au ucis sau rănit grav patru sute și ceva de oameni. Se pare că o mare parte din orașul București a fost, cu această ocazie, prefăcut în cenușă.

[...] ².

Rodrigo Navaro de Andrade

¹ Informații despre circulara guvernului Rusiei către Corpul Diplomatic de la Constantinopol; negocierile ruso-otomane.

² Întărirea exportului de arme din Austria către Țara Românească, Moldova și Serbia.

[Telhis] : Vidin muhâfızı Derviş Mustafa Paşa kullarının vârid olan mektubudur.

[HÜVE]

Devletlü, inâyetlü, atûfetlü, übbehetlü, re'fetlü veli-ün-ni'am kesîr-ül-kerem efendim, sultânım hazretleri devlet ve ikbâl ile sağ olsun !

Rum milletinin mürtekib oldukları fesâd ve mel'anet, mücerred Rusya'lunun tahrik ve ifsâdatdan iktizâ eyledikçe, ba'zı amârât-ı müdellele ile müsebbet i[t]düğü, ve bugünlerde Der-i Aliyye'de mukîm Rusya elçisi huşûnet-âmîz usûla teşebbüs, ve bil'âhire sefâret takîmını alup avdet itmek üzere devleti tarafından me'mûr olduğuna beyân, ve hemân kalkup gideceğini der-miyân itmiş olmağla, Meclis-i şûrâda karâr virildiği üzere, elçi-yi mûmâ-ileyh gidüp gitmemekte tahyîr kılındığı, ve mersumun bu vechle mumâmelesi dahi, Rusya'lunun bundan böyle i'lân-ı harb itmesi ihtimâlını müeyyid olmağın, Eflâk ve Boğdan taraflarına ve kıl'a ve serhadâta kifâyyet mikdârı meştâ askeri tertîbine şûrû' ve mevcûd olan asâkirin dahi yeniden tertibât-ı sayfiyye ile teksirine mübâşeret, ve sâir mahâl-i muktezienin dahi takviye ve istihkâmâtına i'tinâ ve dikkat buyurularak, keyfiyyet bil-cümle vülât ve muhâfızın hazerâtına mahfiyyen tahrir buyurulmuş olduğu, ve Devlet-i Aliyye'nin müteşebbis olduğu usûl bilinerek, mukaddemâ tavsiye ve tenbîh buyurulduğu vechle harekete dikkat olunmak, Rusya'lu muhtemel olan nakz-ı ahdi bilâ mûcib irtikâb iderek, hududu tecâvüz ve asker geçürerek, i'lân-ı harb eyler ise, gafil bulunmamak ve avn ve nusret cenâb-ı bâri'ye i'timâden berûi tarafdân mukabele ve müdâfaasına ikdâm, ve maâz-Allahü teâlâ, mukavemetden aciz ve ye's geldiği sûrette, Memleketeyn Rusya askerine makarr ve me'vâ olamayacak vechle ihrâk ve yağma itdirilerek asâkir-i islâmiyyenin bi-hûde telefden vikayesi tedâbirinin yoluyla icrâsına ihtimâm ve dikkat olunmak tenbîhât ve te'kîdâtını şâmil, bu def'a etemmlerle zıb ta'zîm olan bir kıt'a emir-nâme-i sâmi-yi veli-ün-ni'amâneleri mezâyâsi mü-be-mû ma'lûm-i abd-ı müstedimleri olup, tıbk-ı irâde-i seniyye üzere harekete ibtidâr olunmak ferize-i zimmet ve vâcibe-i uhde-i diyânet olmakdan nâşi, Rusya'lu bilâ-mûcib nakz-ı ahdi irtikâb ve Memleketeyn'e asker geçürerek, i'lân-ı harb eyler ise emr ü fermân buyurulduğu vechle harekete ikdâm ve ihtimâm olunacağı vâreste-i kayd iş-ârdır ; kaldı ki Mehadya ılcalarına, öteden berûi Firenkistan'dan vâfir kesân tevârid itmekde olduğuna mebnî, havâliden ba'zı havadis celbi için bundan akdemce bir nefer câsus gönderilmiş idi, câsus-i mersûm bu def'a vurud idüp, Devlet-i Osmaniyye benim şânıma lâîk vechle dokunmuş ve bundan böyle sabır ve tahammülüm kalmamışdır deyü i'lân eylemiş olduğunu, ve Rusya'luya Nemçe'lu altmış bin ve Brand[en]burg kırk bin nefer asker Leh toprağından imrâr birle imdâd ideceklerini, ve işbu Ağustos içinde, Rusya'lu, hududu tecâvüz eylemek niyet-i fâsidesinde olduğunu Firenkistân'dan, zıkr olunan ılcalara vurud idenlerden istirâk itmiş olduğunu tahrir ve beyân itmekle câsus-i mersûmun tahriri ve elçi-yi mezbûrun izhâr-ı

huşûnet idüp, avdet itmek üzere olduğu Rusya'lunun, i'lân-ı harb ideceğini müeyyid olup, hemân cenâb-ı hayr-ün-nâsarîn, habib ekremi hürmetine, cünûd-i muvahiddâni mansûr ve muzaffer, ve a'dâ-yı dîni makhûr ve müdemmir eyliye! Amin. Rusya bilâ mûcib, nakz-ı ahdi irtikâb iderek, hududu tecâvüz, ve asker geçürerek, i'lân-ı harb eylediği sûretde, Sırb'lu melâîni dahi öteden berü münhî-yi isyân ve tuğyân olduklarından, anlar dahi alem-efrâz bağı ve şikak ve Rusya'lu ile zünnâr-ı bend ittifâk olup, Feth-ül-islâm ve Preveze ve Negotin taraflarından iltihâka mübâderet idecekleri atvâr-ı sâbıkalarından istidlâl olunmağla mahâl-ı mezkûre ile sâir muhâfazaları ehemm ve elzem olan palankaların muhâfazalarında olan askerin kemiyetini ve ne mikdâr asker ile muhâfâza olunacaklarını mübeyyin, ve Eflâk mâddesi için Rumeli kazâlarından ve Nikboli sancağından mukaddem ve muahhar tertîb ve bu tarafa tesrîb buyurulan asâkir-i pâdişâhının mikdârını mütebeyyin iki kıt'a defteri, ariza-yı çâkerâneme leffen hâk-pâyı âlilerine takdîm kılınmışdır; defâtîr-i mezkure mantukınca muhâfazaları ehemm olan mahâl-ı mezkûrenin beherine dörder beşer yüz mikdârı asker ikame olunmak lâzımeden, ve Vidin ve nevâhisi Sırb'lu ve Eflâk'lu ile hem-hudud olup, muhâfazası muktezî olan mahâl ve mevâzi'i kesir olduğundan, bu tarafda külliyyetlice askerin vücûdundan lâ-büdd i[t]dügü muhtac-ı beyân münâsib ise, külliyyetlice asker tertîb ve ta'yîn buyurulması niyâz-ı abidâbem olmağla, ol bâbda ve her hâlde, emr ü fermân lûtf ve âtefet bî-pâyân hazret veli-ün-ni'am ve'l-ihsânındır.

Bende-i Dervîş Mustafa, muhâfız-ı Vidin

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 148, c. 112—113 (Başbakanlık Arşivi İstanbul, Hatt-ı Hümâyûn Tasnifi, nr. 38 574/A). Orig.

[Telhis]: Scrisoarea sosită din partea supusului Dervîş Mustafa paşa, muhafiz de Vidin.

[EL]

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, milostivul, binefăcătorul meu efendi, plin de mărinimie, stăpînul meu să fie sănătos și să se bucure de prosperitate !

Veșnic smeritul de mine am luat la cunoștință, cu mare atenție, cele cuprinse într-o sublimă poruncă binefăcătoare, emisă de această dată, anume că : răutățile și afuriseniile națiunii grece fiind bazate, probabil, pe încurajările și instigarea la revoltă ale rușilor, acest fapt s-a stabilit prin unele calcule dovedite ; zilele acestea, elciul Rusiei, adoptînd o atitudine dură, a declarat că a fost însărcinat de statul său să-și retragă pînă la urmă ambasada și să revină [în patrie], și a susținut că va pleca imediat ; potrivit hotărîrii luate în Consiliul imperial, s-a lăsat la latitudinea amintitului elciu dacă să plece sau nu ; întrucît și o astfel de atitudine a celui menționat mai sus adeverește posibilitatea ca rușii să declare război după aceasta, situația a fost comunicată în secret tuturor mărilor lor valiilor și muhafizilor, pentru a se trece la

organizarea încartuirii unui număr suficient de oșteni în părțile Țării Românești și Moldovei, în cetăți și la serhaturi, pentru sporirea efectivelor prezente, prin reorganizarea înregistrării lor, și pentru a se dovedi grijă și atenție în privința întăririi și consolidării altor locuri necesare ; cunoscându-se metoda aplicată de Înaltul Devlet, să se dovedească atenție pentru a se acționa în spiritul recomandărilor și instrucțiunilor anterioare ; de asemenea, s-a recomandat și s-au dat instrucțiuni ca, în cazul cînd, probabil, rușii vor încălca fără motiv tratatul de pace și vor declara război, atacînd hotarul și trecînd oaste, să nu se săvîrșească greșeli, ci, avîndu-se încredere în ajutorul și în sprijinul celui de sus, să se depună eforturi din această parte pentru înfruntare și apărare, iar dacă — ferească înaltul Allah ! — nu se va putea opune rezistență, atunci să se dovedească grijă și atenție în ceea ce privește aplicarea măsurilor pentru salvarea de la o distrugere fără rost a oștilor islamice, și pentru jefuirea și incendierea Principatelor în așa fel încît oastea rusească să nu poată fi încartiruită în ele. Date fiind preceptele impuse de obligația divină și cerințele îndatoririi față de religie, este neîndoielnic faptul că, în cazul cînd rușii vor încălca fără motiv tratatul de pace și vor declara război, trecînd oaste în Principate, se va dovedi grijă și atenție pentru a se acționa exact așa cum s-a poruncit și s-a ordonat.

Prin urmare, mai înainte de aceasta se trimisese o iscoadă la băile din Mehadia, pentru a culege unele informații din acele părți, deoarece acolo sosesc, de multă vreme, destule persoane din Europa. Iscoada amintită a venit, arătînd în scris că, de la cei sosiți din Europa la băile menționate mai sus, a reușit să afle că împăratul Rusiei a răspîndit în Europa *manifeste*, adică hîrtii în care declară : „Statul otoman mi-a lezat reputația într-o manieră nepotrivită, de acum încolo nu mai am răbdare și nu mai suport“, că austrieii și Brandenburgul îi vor ajuta pe ruși, trecînd prin teritoriul Poloniei șaizeci de mii și, respectiv, patruzeci de mii de oșteni, și că rușii au intenția rea de a ataca hotarul, în cursul acestui *august*. Cele scrise, de această dată, de amintita iscoadă și faptul că elciul pomenit, dînd dovadă de asprime, este pe punctul de a se întoarce în patrie atestă că rușii vor declara război. Fie ca marele binefăcător, cel mai bun dintre cei care ajută să-i facă victorioși pe oștenii musulmani, să nimicească și să stîrpească dușmanii credinței ! Amin.

În cazul cînd rușii vor încălca fără motiv tratatul de pace și vor declara război, atacînd hotarul și trecînd oaste [în Principate], sîrbii blestemați vor înălța și ei steagul revoltei și discordiei, pentru că au anunțat de multă vreme răzmerița și răscoala. Modul cum au acționat în trecut probează faptul că ei, uniți cu rușii prin necredință, se vor grăbi să se alăture acestora, mai ales cei din părțile Cladovei, Prevezei și Negotinului.

Înălțimii [voastre vi] s-au prezentat, incluse în umila mea scri-soare, două condici : una care arată numărul oștenilor aflați la paza palăncilor — de mare însemnătate și trebuință pentru apărarea locurilor menționate mai sus și a altora — precum și cu cîți oșteni vor putea fi ele apărate, iar o alta care indică efectivul oștilor padișahale organizate mai înainte și după aceea în cazalele Rumeliei și în sangeacul Nicopol, și trimise în partea aceasta, pentru problema legată de Țara Românească.

Așa cum se consemnează în condicile pomenite, se impune ca, în fiecare dintre locurile menționate, a căror apărare este de mare însem-

năitate, să fie încartiruiți cîte patru-cinci sute oșteni. Vidinul și împrejurimile sale avînd hotar comun cu sîrbii și românii, există multe locuri ce trebuie apărute. Fără a mai trebui să arăt că, în această parte, este nevoie de toți oștenii, adresez smerita mea rugă ca, prin grație și bună-voință, să se dispună organizarea și numirea tuturor oștenilor, din orice loc potrivit ; în acea privință și în orice caz, ordinul și firmanul depind de mîria sa binefăcător și mărinimos, plin de grație și bunătate.

Sluga de mine Dervîș Mustafa, muhafiz de Vidin

134

1821 [august 20]/septembrie 1, Viena.

No. 19

Vienne, le 1er Septembre 1821

Monsieur le Baron,

[...] ¹. Il paraît que l'on voudrait à la Porte pouvoir nommer au plutôt des princes hospodars ; mais l'embarras est de trouver parmi les grecs des individus qui ne soient pas ou incapables ou marqués par des relations suspectes avec les insurgés et on ne peut se dissimuler que les principales familles du Fanar se sont rendues toutes plus ou moins suspectes. On ne serait pas éloigné d'y suppléer en prenant des princes hospodars parmi les boyards valaques ou moldaves, renonçant ainsi au système oppressif qui soumettait ce malheureux pays à une autorité qui ne pouvait être que vexatoire, puisque son temps d'exercice était limité. Si ce nouveau mode de gouvernement était adopté, il paraît que l'on ferait le bonheur du pays, en donnant à la Porte une garantie beaucoup plus certaine.

Le prince de Metternich a envoyé en Italie une circulaire à tous les agents autrichiens dans laquelle il leur trace la manière dont ils doivent faire envisager les intentions de l'empereur relativement aux affaires du Levant. Il attribue la révolte des grecs au parti désorganisateur qui espérait jeter le trouble et la désunion entre la Russie et l'Autriche et dont tout l'espoir était dans une rupture avec la Porte, qui devait entraîner au moins de l'inquiétude et de la défiance. Il repousse tout ce qui peut jeter le moindre doute sur les sentiments intimes qui lient les deux empereurs, et annonce la plus grande confiance dans l'uniformité de leurs vues et de leurs vœux. Cette pièce sera envoyée à Paris par le courrier qui partira mardi et sera communiquée à Votre Excellence.

Agréé . . .

marquis de Caraman

A Son Excellence Monsieur le Baron Pasquier, etc.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 97, c. 112—114 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Autriche, vol. 402).

Domnule baron,

[...] ¹. Se pare că Poarta ar voi să poată numi cît mai repede principii domnitori ; dar dificultatea este de a găsi, printre greci, persoane care să nu fie nici incapabile, nici dovedite de relații suspecte cu răsculații și nu poate fi ascuns faptul că principalele familii din Fanar s-au făcut toate mai mult sau mai puțin suspecte. Poarta se află pe punctul de a remedia acest lucru, numind domnitori dintre boierii valahi sau moldoveni, renunțînd astfel la sistemul opresiv care supunea această nefericită țară unei autorități ce nu putea fi decît vexatorie, deoarece perioada de exercitare a funcției era limitată. Dacă acest nou mod de guvernare va fi adoptat, se pare că el va aduce fericire țării, dînd totodată Porții o garanție cu mult mai sigură.

Prințul Metternich a trimis în Italia o circulară tuturor agenților diplomatici austrieci, în care le indică modul în care trebuie să prezinte intențiile împăratului relativ la afacerile din Levant. El atribuie revolta grecilor partidului iubitor de dezorganizare, care spera să arunce tulburarea și dezbinarea între Rusia și Austria și care își puna toată speranța într-o ruptură cu Poarta, trebuind să aducă cel puțin neliniște și neîncredere. El respinge tot ceea ce poate arunca o îndoială cît de mică asupra sentimentelor intime care leagă pe cei doi împărați și anunță cea mai mare încredere în unitatea vederilor și dorințelor acestora. Circulara respectivă va fi trimisă la Paris prin curierul care va pleca marți și va fi comunicată Excelenței Voastre.

Primiți...

marchizul de Caraman

Excelenței Sale domnului baron Pasquier etc.

¹ Influența exercitată asupra sultanului de demersurile simultane ale tuturor puterilor, pentru a-l determina să dea satisfacție împăratului Rusiei și să îndepărteze pericolul unei rupturi. Încercarea internunțiului austriac de a determina Poarta să renunțe la cererea de a i se preda fugarii, Rusia luîndu-și obligația de a supraveghea pe cei aflați pe teritoriul ei.

Un commissaire de la Porte est arrivé le 10 courant à Bucharest, dans la personne d'un Tedekly zaim ¹ nommé Hussein aga. Le lendemain de son arrivée il y eut une assemblée des différents chefs des troupes ottomanes ainsi que de tous les boyars, dans l'habitation de kyaya-bey, ou en présence du dit commissaire, il fut fait lecture et publication d'un firman sultanique, dont ce dernier avoit été le porteur. Cet ordre imp[éria]l tend à interdire et à empêcher les excès auxquels les troupes de Sa Hautesse ne s'étaient hélas ! que trop livrées jusqu'ici, il as-

sure aux boyars et autres habitants de la Valachie paisibles et innocents, la sûreté de leurs personnes et de leurs propriétés, et enjoint une discipline sévère aux troupes, et une vigilance zélée aux chefs et commandants turcs, afin que les rayas ne soient pas impunément vexés et molestés par quiconque.

À l'occasion de la visite de M. Kreuchely, consul de Prusse en Valachie, s'empressa de faire le premier jour au dit zaim, celui-ci se plaignait de ce que la Sublime Porte, n'avoit pu s'emparer que d'un très petit nombre de rebelles, vû que l'Autriche, malgré les relations d'amitié subsistantes entre elle et la Porte, avoit reçu dans ses États les ennemis de cette dernière.

L'extradition de ces rebelles, en conformité des traités en vigueur, devoit incessamment être mise sur le tapis par la Porte. Hussein Aga termina ces communications envers le dit consul par l'espoir de voir sous peu régner la plus parfaite tranquillité en Valachie par l'arrivée prochaine d'un Prince et par la garnison de quelques milliers de troupes asiatiques bien disciplinées qui viendraient remplacer celles qui s'y trouvent actuellement et qui iraient retourner dans leurs foyers.

Le commissaire ne tint point le même langage lors de la visite que lui fit notre chancelier de l'agence et se borna simplement à des protestations de cette amitié et bonne intelligence, qui régnaient entre les deux gouvernements respectifs. Interpellé par M. Udrizky si l'on pouvoit lui adresser les différentes réclamations sur les dommages et pertes causées à des sujets étrangers par les troupes ottomanes, Hussein Aga déclara de n'être point chargé de cette commission, qui, d'ailleurs devroit être motivée par des demandes faites à cet égard par les missions étrangères à Constantinople. Il promit cependant de vouloir en faire mention dans son rapport à la Porte.

Le 14 du courant ce Commissaire devait partir pour Craïova et de là à Widdin pour y faire également publication du firman sultanique susmentionné.

Le kyaya-bey vient enfin communiquer à M. Udrizky la réponse qu'il a reçue de Constantinople par rapport au départ des employés du consulat de Russie. Il ne dépend que de ces derniers de partir en pleine liberté s'ils persistent toutefois dans leur première résolution, sans que la Porte qui ne veut reconnaître un changement quelconque dans ses relations de paix et d'amitié envers la Russie ne puisse les en empêcher ou bien les forcer à rester à Bucharest contre leur gré. Elle enjoint en même tems au kyaya-bey de faire élire deux députés parmi les sujets imp[er]iaux russes qui de concert avec les autorités du pays soigneraient les affaires de leurs nationaux. Une pareille mesure doit avoir été mise en exécution dans la capitale Ottomane, avec l'agrément de l'inter-nunciature impériale et royale d'Autriche.

Le caïmakam Mr. le postelnik Negri confirma cette déclaration en y ajoutant encore que le pavillon du consulat de Russie ne devoit point être descendu au cas même que les employés du consulat de Russie seraient partis.

Depuis quelque tems déjà il courut ici de bruit que des emissaires anglois existaient dans les différentes contrées du Danube. Cette nouvelle vient d'être confirmée d'une source certaine et digne de foi. D'ailleurs des avis directs de Craïova portent que dans cette dernière ville un certain Constantini (grec insulaire et sujet anglais) se fait passer pour consul britannique dans la petite Valachie. Il jouit d'une considération et d'un ascendant assez grand auprès de Selikdar aga, qui y

commande. Il paraît étrange de voir paroître un individu, qui déploie le caractère d'un consul britannique à Craïova, tandis que depuis un nombre d'années jusqu'à ce jourd'hui, l'agent impérial et royal d'Autriche en Valachie se trouve chargé de la gestion de ce consulat, et confirmé par Lord Strangford lui-même dans cette commission. Une nouvelle détermination à ce sujet ne devoit-il pas lui être communiquée ? D'autant plus que les sujets britanniques à Bukarest et dans d'autres endroits de la Valachie jouissent toujours encore de la protection de l'agence Impériale gérant le consulat anglois.

[Pe verso :] Inclosure in Viscount Strangford's Nr. 134 of 10 october 1821

Arh. St. Buc., Colecția xerografii Anglia, pach. IX (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 195, vol. 31).

Sibiu, 19 septembrie 1821

Pe data de 10 curent, a sosit la București un comisar din partea Porții, în persoana unui tedeqli zaim¹ pe nume Hussein aga. A doua zi de la sosire, a avut loc o întâlnire între căpeteniile trupelor turcești cu boierimea, la locuința lui chehaia bei, în prezența zisului comisar, în cursul căreia s-a dat citire unui firman împărătesc pe care îl adusesese acesta. El cuprinde dispoziții menite să stăvilească și să împiedice pe viitor excesele la care s-au dat, din păcate, pînă în prezent trupele Înălțimii Sale, asigurînd boierilor precum și celorlalți localnici pașnici și nevinovați din Țara Românească securitatea lor personală și a avutului lor, instaurînd o disciplină severă a armatei și recomandînd o vigilență sporită din partea șefilor și a comandanților otomani, astfel încît raialele să nu mai aibă de pătimit pe nedrept jigniri și molestări din partea oricui ar fi.

Cu prilejul vizitei pe care dl Kreuchely, consulul Prusiei în Țara Românească, s-a grăbit să o facă încă din prima zi aceluia zaim, acesta i s-a plîns de faptul că autoritățile otomane nu au putut captura decît un număr restrîns de răzvrățiți, deoarece în pofida relațiilor amicale existente cu Poarta, Austria a îngăduit multor dușmani ai imperiului turc să se refugieze pe teritoriile sale.

În conformitate cu tratatele în vigoare, extrădarea acestor rebeli urmează să fie cerută fără întîrziere de către Poartă. În încheierea convorbirilor dintre consul și Hussein aga, acesta și-a exprimat speranța că foarte curînd se va ajunge la liniște deplină în Țara Românească prin viitoarea înscăunare a unui domnitor și sosirea unei garnizoane alcătuită din cîteva mii de oșteni *asiatici* bine disciplinați care vor înlocui pe cei aflați actualmente acolo și care se vor înapoia la vetrele lor.

Față de cancelistul Agenției noastre, comisarul s-a mulțumit, în cursul vizitei acestuia, să-i vorbească numai de amicitia și buna înțelegere statornicită între guvernele respective. Întrebat de dl Udritzki dacă i se pot remite cereri de despăgubiri pentru pierderi suferite de unii supuși străini din vina trupelor otomane, Hussein aga a replicat că nu are nici o împuternicire în acest sens și socotește că această chestiune ar trebui ridicată de-a dreptul la Constantinopol de către misiunile străine interesate acreditate acolo. El a făgăduit totuși că va menționa această problemă în raportul pe care îl va înainta Porții.

Pe data de 14 curent, Comisarul urma să plece la Craiova, iar de acolo la Vidin, pentru a da publicității textul firmanului imperial pomenit mai sus.

În sfârșit, chehaia bei a comunicat d-lui Udritzki răspunsul primit de la Constantinopol cu privire la plecarea din țară a membrilor personalului consular rusesc. În cazul că aceștia își mențin intenția de a părăsi capitala, o pot face nestingheriți întru nimic de către Poartă, care nu-i poate împiedica nici sili să rămână la București dacă nu o voiesc, considerînd că relațiile sale de pace și prietenie cu Rusia nu au suferit nici o schimbare. I s-a cerut în același timp lui kehaia-bei să recomande desemnarea a doi împuterniciți din rîndul supușilor împărătești ruși care, în acord cu autoritățile locale, să se îngrijească de interesele conaționalilor lor. O asemenea măsură va trebui însă perfectată în capitala otomană cu agrementul Internunțiatului imperial și regale a Austriei.

Caimacamul țării, postelnicul Negri s-a declarat de acord cu aceste dispoziții și a declarat că pavilionul arborat pe localul consulatului rusesc va putea rămîne la vedere chiar după plecarea personalului.

Circulă de mai multă vreme zvonul apariției unor emisari englezi prin diverse regiuni danubiene. Lucrul mi-a fost confirmat dintr-un izvor sigur și demn de încredere. Dealtfel, vești sosite din Craiova pomenesc de un oarecare Constantini (grec insular de cetățenie britanică) care pretinde că este consul al Angliei pe tot întinsul Olteniei. Se pare că el se bucură de o deosebită considerație și are multă influență asupra lui Selikdar-aga, căpetenia turcă ce stăpînește țara. Mă surprinde acțiunea desfășurată de acest personaj care se comportă ca și cînd ar fi consul al Marii Britanii la Craiova, cînd se știe că de atîția ani de zile și pînă în prezent gestiunea unui asemenea consulat este încredințată agentului imperial și regal al Austriei în Țara Românească fapt confirmat de însuși lordul Strangford în fața acestei comisii. Oare o schimbare intervenită în această chestiune nu ar fi trebuit să-i fie adusă la cunoștință? Cu atît mai mult cu cît cetățenii englezi aflați în București sau în alte localități din Țara Românească se bucură în continuare de protecția Agenției Imperiale în calitate de girantă a consulatului britanic.

[Pe verso :] Inclusă în raportul lordului Strangford nr. 134 din 10 octombrie 1821

¹ Probabil yedekei zaim = proprietar al unei feude militare.

Eminenza Reverendissima,

La Vallachia va'sempre in decadenza, mentre dimorando i turchi colà, vogliono prima di partire vendicare gl'oltraggi ricevuti dai ribelli, e per questo con lettere di falsa assicurazione richiamano i bojari, e greci, che in numero di 35 mila sono nella Transilvania, alcuni non conoscendo la tattica ottomana, sono tornati, e vi hanno lasciata la testa. Si dice, che vi dimoreranno tutto quest'inverno, se pure qualche mostra d'armi gli guasti il disegno.

Le nostre chiese di Bukarest cioè di Ciopple, e Campolongo in Vallachia sono assistiti dai sacerdoti lasciatevi, e vivono sufficientemente quieti, giacchè i sudditi austriaci fin'ad ora sono rispettati.

Hermenstadt, 22 settembre 1821

G. M. Molajoni

Arh. St. Bucureşti, Colecţia xerografii Vatican (Archivio di Santa Congregazione per Evangelizzazione dei popoli, Scritture Riferite nei Congressi, Bulgaria-Vallachia dall'anno 1816 all'anno 1822, vol. 9, f. 552).

Eminenţă preavenerată,

După intrarea turcilor în Țara Românească aceasta cunoaște o decădere continuă. Aceștia, înainte de a pleca, vor să răzbune toate insultele primite din partea insurgenților și pentru ducerea la îndeplinire a acestui țel, îi recheamă, prin scrisori de falsă asigurare, pe boieri și pe greci, dintre care 35 000 sînt refugiați în Transilvania; unii, care nu cunosc tactica otomanilor s-au întors, și li s-au tăiat capetele. Se spune că [turcii] vor rămîne aici toată iarna, chiar dacă prin unele demonstrații militare li s-ar strica planurile.

Bisericile noastre din București, cea de la Cioplea, ca și cea de la Cîmpulung, Țara Românească, sînt slujite de preoți lăsați acolo și duc o viață destul de liniștită, pentru că supușii austrieci au fost respectați pînă acum.

Sibiu, 22 septembrie 1821

G. M. Molajoni

137

1821 [septembrie-octombrie, Petersburg].

Copie.

Observations du Cabinet de Russie sur la note adressée par le reiss-effendi à Monsieur l'internonce d'Autriche le 5/17 août 1821, sur les derniers commandements sultaniques.

Le Cabinet de Russie a examiné la note du reiss-effendi à Monsieur le comte de Lützow en date du 5/17 août et les derniers ordres du grand seigneur avec l'espoir d'y trouver des dispositions sincèrement pacifiques, la reconnaissance des droits de Sa Majesté impériale et les bases d'un prochain arrangement.

Sans ôter ni aux expressions dont la Porte se sert dans ces deux pièces, ni aux intentions qu'elle y manifeste, rien de ce qui peut faire croire à la possibilité du rétablissement de ses anciennes relations avec ses sujets chrétiens et par conséquent avec la Russie, qui les protège, le Cabinet impérial manquerait aux principes d'une politique loyale et franche s'il n'énonçait les observations suivantes.

Les unes tirées du texte même des pièces turques y signaleront quelques contradictions déplorables, mais vu la situation de la Porte, et le caractère accoutumé de son langage diplomatique, le Cabinet impérial n'y attachera qu'un intérêt secondaire.

Les autres seront plus essentielles, en ce qu'elles concerneront les droits de la Russie, et la confiance que peuvent inspirer les déclarations du Gouvernement turc.

Parmi les observations de la première catégorie il en est une qui doit précéder les autres, parcequ'elle se présente le plus naturellement.

La note de la Porte étant une note responsive, pour en apprécier la teneur il convient avant tout de rappeler les propositions auxquelles elle sert de réponse. Or, ces propositions étaient consignées dans la dépêche de Monsieur le prince de Metternich à Monsieur le comte de Lützow en date du 17 juillet, dépêche où le chancelier d'Autriche analysant les conditions de l'ultimatum que le baron de Strogonoff a adressé le 6/18 du même mois à la Porte et les réduisant à 4 points principaux chargeait le comte de Lützow de témoigner au Gouvernement turc que la Cour de Vienne trouvait de toute justice les demandes de la Russie et qu'il était indispensable qu'aux termes de la note de Monsieur de Strogonoff le Gouvernement turc procédât à la construction des églises démolies.

Qu'il accordât à la religion chrétienne la même protection que pour le passé et les mêmes garanties d'individualité pour l'avenir, et qu'il établît une juste distinction entre les innocents et les coupables.

Qu'il mit enfin la Russie à même de contribuer dans l'esprit des traités à la pacification des principautés de Valachie et de Moldavie.

Soit que l'on considère ces 4 points dans leur ensemble, soit qu'on les envisage séparément, on ne peut s'empêcher d'observer avec un vif regret d'abord, quant à leur ensemble, que dans la note à Monsieur l'internonce le Gouvernement turc se réfère simplement aux explications que le grand visir a données au Ministère impérial, et qu'il déclare en termes exprès que ces explications doivent avoir pleinement satisfait Sa Majesté l'empereur de Russie et Sa Majesté l'empereur d'Autriche.

Cependant le Cabinet impérial a démontré dans ses dépêches du 29 août/10 septembre que loin d'attester des dispositions conciliantes les lettres du grand visir citées par le reiss-effendi ne renfermaient que des récriminations sans motif, des accusations sans fondement et, à vrai dire, un refus implicite d'adhérer à aucune proposition de la Russie.

C'est avec le même regret qu'on voit les turcs manifester une mauvaise foi évidente en invoquant le témoignage de Monsieur de Lützow à l'appui de l'assertion que les lettres du grand visir «ont dû satisfaire l'empereur», tandis que dans la dépêche du 5 août à Monsieur le prince de Metternich Monsieur de Lützow dit «je crois que la Porte est dans l'erreur, si elle suppose que ce langage conviendra à la Cour de St. Pétersbourg, et je vois à mon grand étonnement qu'elle semble vouloir allier le corps diplomatique à ses différends avec Monsieur de Strogonoff».

C'est encore avec peine que nous remarquons dans la note turque un passage, où le reiss-effendi affirme *qu'aucun innocent n'a eu à souffrir tandis que l'ordre du sultan lui-même prouve que jusqu'à présent les innocents ont été confondus avec les coupables*. De telles contradictions sont toujours affligeantes, parcequ'elles font craindre qu'on ne doive juger de l'avenir par le passé.

Si l'on examine maintenant chacun des quatre articles indiqués plus haut, et si on les considère séparément sous le rapport de leur exécution par le Gouvernement turc, on se voit malgré les intentions les plus bienveillantes forcé de reconnaître : [. .] ¹.

4 Enfin, sur l'article de la pacification des principautés de Valachie et de Moldavie, que non seulement il n'est fait aucune mention de la part, que la Russie prendra, et que les traités lui donnent le droit de prendre au rétablissement de la tranquillité publique dans ce pays, mais que l'évacuation en est même indéfiniment ajournée, et que le gouvernement turc le fait dépendre d'une condition à la quelle l'empereur ne souscrira jamais.

Ces dernières observations rentrent déjà en grande partie dans la catégorie de celles qui doivent avoir une importance majeure aux yeux de Sa Majesté l'empereur. [...] ².

Si l'on ajoute à ces vérités si palpables mais si tristes que tandis que les ordres du grand seigneur proclament des instructions plus humaines, d'affreux excès se commettent tous les jours en Valachie et Moldavie sur une population innocente, que ni l'âge, ni le sex n'y sont épargnés par les troupes turques, que le nombre de ces troupes s'y augmente de plus en plus, que le bimbachi Sawa et les chefs albanais ont été décapités quoique non seulement ils se fussent soumis à l'autorité du grand seigneur, mais qu'ils eussent même combattus contre leur coreligionnaires, que dans d'autres tems les serviens ont été massacrés malgré l'amnistie formellement stipulée en leur faveur par le traité de Buckarest, qu'aujourd'hui cette même ville de Buckarest est devenue presque toute entière la proie des flammes, on sera obligé de convenir que les dernières déclarations de la Porte ne peuvent point inspirer de confiance et que si l'on ne voulait considérer que l'intérêt des turcs, encore la Russie devrait-elle exiger d'eux comme elle l'exige non des paroles, mais bien des faits publics et irréfragables.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 129—136 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128).

Copie.

Observațiile Cabinetului Rusiei asupra notei adresate de reis efendi domnului internunțiu al Austriei în 5/17 august 1821, privind ultimele porunci ale sultanului.

Cabinetul Rusiei a examinat nota lui reis efendi către domnul conte Lützow, cu data de 5/17 august și ultimele ordine ale sultanului cu speranța de a găsi dispoziții sincer pacifice, recunoașterea drepturilor Maiesității Sale imperiale și bazele unui viitor acord.

Fără a contesta niciuna din expresiile de care Poarta se servește în aceste două documente, nici intențiile pe care le manifestă, nimic din ceea ce poate să facă să se creadă în posibilitatea de a restabili vechile sale relații cu supușii creștini și în consecință cu Rusia care îi protejează, Cabinetul imperial ar da dovadă de lipsa unor principii politice sincere și cinstite dacă nu ar enunța observațiile următoare :

Unele, extrase chiar din textele documentelor turcești, vor semăna câteva contradicții deplorabile, dar, avînd în vedere situația Porții și caracterul obișnuit al limbajului său diplomatic, Cabinetul imperial nu le va acorda decît un interes de ordin secundar.

Celelalte vor fi mai importante în ceea ce privește drepturile Rusiei și încrederea pe care o inspiră declarațiile guvernului turc.

Printre observațiile din prima categorie există una care trebuie să le precedă pe celelalte, pentru că se detașează în mod natural din situația existentă.

Nota Porții, fiind o notă de răspuns, pentru a-i aprecia conținutul trebuie mai întâi să se reamintească propunerile cărora ea le servește drept răspuns. Or, aceste propuneri au fost consemnate în scrisoarea domnului prinț de Metternich către domnul conte Lützow cu data de 17 iulie, scrisoare în care cancelarul Austriei, analizând condițiile ultimatum-ului pe care baronul Stroganov le-a adresat la 6/18 ale aceleiași luni Porții și reducându-l la patru puncte principale, însărcina pe contele Lützow să demonstreze guvernului turc faptul că cererile Rusiei erau considerate foarte întemeiate de Curtea de la Viena și că era indispensabil ca, în termenii notei domnului Stroganov, guvernul turc să procedeze la construcția bisericilor demolate.

Să acorde religiei creștine aceeași protecție ca și în trecut și aceleași garanții de individualitate pentru viitor și să stabilească o distincție reală între nevinovați și vinovați. În sfârșit, Rusia să fie pusă în situația de a contribui în spiritul tratatelor, la pacificarea principatelor Țării Românești și Moldovei.

Fie că se consideră cele patru puncte în ansamblu, fie că sînt examinate separat, nu ne putem împiedica să nu observăm cu un viu regret, dealtfel, în ceea ce le privește, că în nota adresată internunțului, guvernul turc se referă numai la explicațiile pe care marele vizir le-a dat guvernului imperial și el declară, în mod expres, că aceste explicații trebuie să fi satisfăcut pe deplin pe Maiestatea Sa împăratul Rusiei și pe Maiestatea sa împăratul Austriei.

Cu toate acestea, Cabinetul imperial a arătat în scrisorile din 29 august/10 septembrie că, departe de a atesta dispoziții conciliatoare, scrisorile marelui vizir citate de reis efendi nu conțineau decît proteste nemotivate, acuzații fără fundament și, mai corect spus, un refuz implicit de a adera la oricare din propunerile Rusiei. Cu același viu regret vedem că turcii manifestă o evidentă rea credință, invocînd mărturia domnului Lützow în sprijinul afirmației că scrisorile marelui vizir „au dat satisfacție împăratului“, în timp ce în scrisoarea din 5 august către domnul prinț Metternich, domnul Lützow spune „eu cred că Poarta se înșală dacă crede că acest limbaj va conveni Curții din Petersburg și văd, spre marea mea surprindere, că ea dorește să alieze corpul diplomatic la neînțelegerile cu domnul Stroganov“.

Remarcăm, iarăși cu durere, în nota turcă un pasaj în care reis efendi afirmă că *nici un nevinovat nu a avut de suferit, în timp ce ordinul sultanului, el însuși, dovedește că pînă în prezent nevinovații au fost confundați cu vinovații*. Astfel de contradicții sînt todeauna dezo-lante, pentru că ele provoacă teama ca nu cumva să fim obligați să judecăm viitorul prin trecut.

Dacă se examinează acum fiecare dintre cele patru articole indicate mai sus și dacă sînt considerate separat sub raportul execuției lor de către guvernul turc, sîntem constrînși să recunoaștem, în ciuda intențiilor celor mai binevoitoare că : [. . .] ¹.

4 În fine, asupra articolului privind pacificarea principatelor Țării Românești și Moldovei, nu numai că nu este menționată contribuția pe care Rusia o va avea și la care tratatele îi dau dreptul, în vederea restabilirii liniștii publice în această țară, dar că evacuarea este amînată

sine die și că guvernul turc o face să depindă de o condiție la care împăratul nu va subscrie niciodată.

Aceste ultime observații intră deja în mare parte în categoria celor care trebuie să aibă o importanță majoră în ochii Maiestății Sale împăratul [. . .]².

Dacă adăugăm la aceste adevăruri atât de palpabile și atât de triste faptul că în timp ce ordinele sultanului proclamă instrucțiuni mai umane, se comit excese oribile, în fiecare zi, în Țara Românească și Moldova, față de o populație nevinovată în fața căreia trupele turcești n-au ținut seama nici de vîrstă, nici de sex, că numărul trupelor turcești se mărește continuu, că bimbașa Sava și conducătorii albanezi au fost decapitați cu toate că nu numai că s-au supus autorității sultanului, dar chiar au luptat împotriva coreligionarilor lor, că în alte timpuri sîrbii au fost masacrați cu toată amnistia stipulată în mod categoric în favoarea lor prin tratatul de la București, că astăzi chiar acest oraș București a căzut aproape în întregime victimă flăcărilor; vom fi obligați să cădem de acord că ultimele declarații ale Porții nu pot inspira nici un fel de încredere și că dacă nu dorește să aibă în vedere decît interesul turcilor, Rusia va fi obligată să ceară, așa cum cere aceasta, nu vorbe ci fapte concrete și de necontestat.

¹ Primele trei articole cu propunerile făcute de Rusia Imperiului otoman în legătură cu bisericele ortodoxe; inviolabilitatea religiei creștine; distincția ce trebuie făcută între inocenți și vinovați.

² Moartea patriarhului, demolarea bisericilor ortodoxe.

138

[1821 noiembrie].

[*Hatt-ı hümayûn*] : Benim vezirim,

İşbu takririn ve arzuhal-ı mezkûr ile hulâsa manzûr-i hümayûnum olmuşdur; mersûmun arzuhâlde yazdığı maddelerin ba'zıları sonra lâzım olacak şeylerdir; lâkin Devlet-i Âliyye'mizi te'mîn idecek vechle taahhüd itdkleri sûretde Rum'ların bu hıyânetlerinden sonra onlardan voyvoda nasb olunmakdan ise yerlû boyârlardan olunmakdan her vechle ensebdir; hemân Silistre vâlisine yazup, ne vechle mümkün ise te'mîn iderek Eflâk ve Boğdan'dan birkaç işe yarar boyâr celb itdirlesin!

Şevketlû, Kerâmetlû, mehâbetlû, Kudretlû, veli ün-ni'metim efendim, pâdişâhim,

Eflâk yerlû boyârlarından Nikolây Golesku nâm boyâr tarafından Eflâk ve Boğdan ahvâline dâir, geçen gün Rikâb-ı kâm-yâb mülûkâne-lerine takdim olunan bir kıta mufassal arzuhâl Bâb-ı Âli'lerine isâl birle iktizâsına bakılması emr ü fermân-i şâhâneleri buyurulmuş olmağla, arzuhâl-ı mezkûr ba'zi havâss kullarının birer kere ima'an-ı nazar dikkat ile manzûrları olarak ve ba'zı elfâz-ı mükerrere ve haşviyyâtın tayyible başka hulâsa itdirilerek, dünkü gün ba'zı havâss bendeleri ile bil-ictimâ' bu husûsun müzâkeresi dahi dermiyân olundukda, arzuhal-ı mezkûrun mukaddimâtında munderic keyfiyyat-ı vâkiâ mutâbık ve Eflâk ve Boğdan'ın bundan böyle kat'-ı fesâdâtına dâir gösterilen tedâbir dahi mütâlâaya muvâfık olarak hâsıl yazılan şeylerin ekserisinden râyihâ-yı sadâkat istişmâm olunup, ancak ilerüde gösterilen tedâbir ve ez-cümle ba'd-ezın Memleketeyn'de bulunan bil-cümle Rum boyârla-

rının ve Arnavud ve Bulgar tâifesinin Rumeli tarafına tard ve def'leri husûsî vâkıâ tamâm iktizâ-yı maslahat ise de, bu misillü şeylerin icrâsı voyvodaların nasbından sonra olacak şeyler olduğundan, ve el-hâletü hâzihi¹ elçilere virilmekde olan cevâb vechle, Rum milletinin fesâdı meydâna iken bunlardan voyvoda nasbı mümkün olamayacağı misillü bil-farz mev'ûd olan mevsim-i asâyîş karıben hâsıl olsa bile millet-i mersûmenin bu kadar ihânât ve hıyânetleri vuku'bulmuş iken, yine bunlardan voyvoda nasbı nâmûs-i saltanete muvâfık görünemiyceğinden vefi-ül-kadim Eflâk ve Boğdan voyvodaları yerlû boyârlardan nasb olunur iken, bunların dahi mukaddemlerde ba'zı uygunsuzlukları zuhûrına mebni yüz seneden berü Rum'lardan nasb olunagelmış ise de, şimdi Rum'lardan ta'yîn olunmadığı sûrette yine yerlû boyârlardan intihâb ve ta'yîn olunmaktan gayri sûret olmiyup bunların mukaddemâ intihâb itmiş olan uygunsuzlukları misillü, bundan böyle giderek yine uygunsuzluğa başlamaları ihtimâldan ba'id değil ise dahi şimdiki hâlde Rum milletinin Memleketeyn voyvodalıklarına ve boyârlıklarına istilâları bunların menfûri olarak kendülerinden nasb olduğu takdîrde, hem Rum'ların Memleketeyn'den def' ve tathîrlerini ber-vech-i suhulet istihsâl etmek mümkün, ve hem biraz vakt ve hiç olmaz ise beş on sene kadar Devlet-i Âliyye'ye kendülerini beğendirmek ve vatanlarını mekâyid-i ağıyârlardan muhâfaza etmek için, müslimin sadâkatı iltizâm idinmeleri melhûz i[t]dügünden, şimdiki hâlde gerek Rum'ların burunlarını sürûtmek ve gerek Memleketeyn'in ba'zı nizâmına destres olmak için, voyvodaların yerlû boyârlardan intihâb ve ta'yîn bir nev' ehven-i şerr-kabilinden olup, şimdiden taharrî ve intihâbına teşebbüs olunması dahi, Firenk'lerin derkâr olan ta'cîl ve şematetleri tahfifini mücib olacağına binâen, taraf-ı çakeriden Silistre vâlisi kullarına mektub tahrîr, ve arzuhal-ı mezkûrun bir sûreti tesyîr olunarak, meâl-ı mektubda Eflâk boyarlarından birisi Rikâb-ı hümayûn şâhâneye şu vechle bir arzuhal takdîm idüp, lede-l-mutâlaa vakıâ yazdığı şeyler yolluca göründüğünden, bunlara dâir ba'zı mesâli-i memleketi etrafiyle taharrî ve tahkik için Eflâk ve Boğdan'ın asl yerlû boyârlarından birkaç nefer mu'teber boyârların Der-i Saâdet'e celbi lâzım gelmekle, Eflâk'ın yerlû boyârlarından asl Devlet sadığı, ve Moskov'lunun hilâfı olanların içlerinden söz sâhibi ve mu'teber ve dirâyet-kâr ve sadâkat ve istikâmeti me'mûl olan bir kaç nefer boyârları, ve gerek arzuhal-ı mezkûrun sâhibi olan boyârı taharrî ve te'mîn birle tarafınıza celb, ve sizleri Der-i Saâdet'den mücerred yine sizlerin ve memleketinizin hakkında ba'zı hayrlu maslahat ve müzakere için istiyorlar diyerek bir an akdem bu tarafa irsâl idesiz, ve geçende Boğdan'ın yerlû boyârlarından bâ mahzar tarafınıza gelüp Âsitâne'ye gelmek istemişler iken ol vaktin hükümüne göre bu tarafa vurudları tecvîz olunmıyarak hüsn-i sûretle Boğdan'a i'âde olunmuş olan dört nefer boyârları, ve gerek bunlardan başka yine yerlû takımından olarak, ve Moskov'lu taraftarı olmamak vechle sâdık ve mu'teber boyârlardan birkaçını dahi kezâlik bi-t-te'mîn tarafınıza celb, ve iki takımın dahi eminen ve sâlimen vurudları için yanlarına ademler terfikiyle Der-i Saâdet'e gönderesiz yollu tahrîr ve iş'âr olunup, ba'dehû boyârân-ı mersûmunun bu tarafa geldiklerinde her bir husûs kendüleriyle şöyleşilerek fi-mâba'd Rum takımlarının Memleketeyn'den def'leri, ve kendülerinden voyvoda nasb olunduğu hâlde evlâd ve ıyâllarının rehîn sûretiyle Der-i Saâdet'e celb ve ikâmesi ve sâir mücib-i emniyyet olacak ba'zı tedâbir-i melhûzenin icrâsı misillü şeylere taahhüd iderek bir hüsn-i rabita tahta tevsîki hâsıl olacağı tebeyyün ider ise ol vakt içlerinden

birer münâsibi bil-intihâb voyvoda nasb olunması, ve uymadığı sûretde yine memleketlerine i'âde olunarak ana göre iktizâsına bakılması sûretleri vakt ve hâle göre münasib görüldüğü havâss-ı mûmâ-ileyhüm kulları beyinde müzakere ve tasvîb olunmuş, ve hulâsa-yı mezkûre manzûr-i hümayûn mülûkâneleri buyurulmak için aslıyle beraber arz ve takdim kılınmış olmağla, bu vechle icrâsına teşebbüs ve Silistre vâlisi müşârûn-ileyh kullarına ber-vech-i meşrûh tahrirât irsâl olunması husûsunda ne vechle irâde-i seniyye-i cihâniyânileri sûnûh ve sudûr buyurulur ise mektezâ-yı münifi icrasına ibtidâr olunacağı muhât-ı 'ilm-i âlileri buyuruldukta, emr ü fermân, şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veli-ün-ni'metim efendim, pâdişâhim hazretlerindir.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 64 (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-i Hümayûn Tasnifi, nr. 45 441). Orig.

[*Hatt-ı hümayûn*] : Vizirul meu,

Am văzut prezentul tău raport, pomenitul *arzuhal* și rezumatul. Unele din chestiunile consemnate, în *arzuhal*, de amintitul boier, sînt lucruri ce vor trebui rezolvate ulterior. În cazul cînd boierii pămînteni se angajează însă că vor da asigurări Înalțului nostru Devlet, este mai bine, din toate punctele de vedere, să fie numiți domni dintre ei, decît dintre greci, după trădările de acum ale acestora. Să scrii numaidecît valiului de Silistra, punîndu-l să găsească și să cheme, pe cît va fi posibil, cîțiva boieri destoinici din Țara Românească și Moldova !

Gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul
meu efendi, padișahul meu,

Trimițîndu-se la Înalta Poartă un *arzuhal* amănunțit despre situația din Țara Românească și Moldova, prezentat zilele trecute Scării fericii împărătești, de boierul pe nume Nicolae Golescu, unul dintre boierii pămînteni din Țara Românească, s-au emis ordinul și firmanul imperial de a se proceda în consecință.

După ce pomenitul *arzuhal* a fost citit cu mare atenție, pe rînd, de către unii supuși demnitari, s-a dat dispoziție pentru întocmirea unui alt rezumat, cu unele cuvinte repetate și cu o seamă de vorbe plăcute.

La întrunirea de ieri cu unii supuși demnitari, fiind adusă în discuție și această problemă, s-au arătat următoarele : deoarece din majoritatea chestiunilor consemnate pe scurt se simte fidelitatea, este nimerit să fie analizate și măsurile indicate pentru înlăturarea, de acum încolo, a răutăților din Țara Românească și Moldova, și care se potrivesc situațiilor cuprinse în partea introductivă a pomenitului *arzuhal* ; dacă măsurile indicate a se lua în viitor — printre altele, chestiunea îndepărtării, de acum încolo, în Rumelia, a tuturor boierilor greci, a celor din tagma arnăuților și bulgarilor aflați în Principate — depind de clarificarea evenimentelor, atunci asemenea probleme vor fi îndeplinite după numirea domnilor ;

aşa cum se precizează în [nota] de răspuns care urmează a fi înmînată, zilele acestea¹ ambasadurilor, atîta timp cît sînt vădite faptele rele săvîrşite de greci, nu poate fi vorba de-a fi numiţi domni dintre ei, după cum numirea domnilor, iarăşi, din rîndul neamului amintit mai sus, cînd s-au întîmplat atîtea trădări din partea sa, nu va părea potrivită onoarea împărăţiei, chiar dacă, să zicem, prin aceasta ar începe fîgăduita vreme a liniştii ;

dacă, în trecut, domnii Țării Româneşti şi Moldovei erau numiţi dintre boierii pămînteni, de o sută de ani însă, din pricina unor fapte rele ale acestora, ei au fost numiţi dintre greci ; acum, în cazul în care nu vor mai fi desemnaţi dintre greci, nu există altă cale decît să fie aleşi şi desemnaţi iarăşi dintre boierii pămînteni ;

chiar dacă nu este exclus ca, de acum încolo, aceştia să înceapă cu timpul a se deda iarăşi la fapte rele, de genul celor din trecut, totuşi, în cazul în care domnii ar fi numiţi dintre ei — mai cu seamă că, în situaţia de faţă, nu privesc cu ochi buni acapararea de către neamul grecesc a domniilor şi rangurilor boiereşti din Principate — atunci, grecii ar putea fi lesne îndepărtaţi şi alungaţi din Principate, după cum alegerea şi desemnarea domnilor dintre boierii pămînteni ar fi una din cele mai mici greşeli ce s-ar putea comite pentru a-i sili ca, în scurt timp, oricum pînă în cinci-zece ani, să se facă plăcuţi Înalţului Devlet, să-şi scutească patria de alte viclenii, pentru a se ajunge la unele rînduiri în Principate şi a-i umili acum pe greci întrucît s-au slujit de buna credinţă a musulmanilor ;

căutarea şi alegerea, de pe acum, a [domnilor pămînteni] vor potoli graba şi nerăbdarea europenilor.

De aceea, din partea mea, preaumilul, va fi întocmită o scrisoare către supusul valiu de Silistra, căruia i se va trimite şi o copie a pomenitului *arzuhal*.

În scrisoare se va arăta : „Unul dintre boierii pămînteni din Țara Românească, găsind un prilej oarecare, a prezentat Scării imperiale un *arzuhal*. După citirea lui, cele scrise de pomenitul boier pîrînd a fi chestiuni destul de juste, s-a socotit că, pentru examinarea amănunţită a unora din problemele ţării legate de acestea, este nevoie să fie chemaţi la Poarta fericirii cîţiva boieri venerabili, dintre adevăraţii boieri pămînteni ai Țării Româneşti şi Moldovei. Căutînd şi găsind pe cîţiva boieri — dintre boierii pămînteni ai Țării Româneşti, cu adevărat credincioşi Devletului, venerabili şi înţelepţi, potrivnici ruşilor, oricum dintre aceia care se bucură de autoritate şi în a căror statornicie şi dreaptă purtare se poate nădăjdui — precum şi boierul care a întocmit pomenitul *arzuhal*, să-i chemaţi la domnia voastră şi, spunîndu-se că «cei de la Poarta fericirii vor doar să discute şi să afle unele lucruri bune despre voi, şi ţara voastră», să-i trimiteţi încoace o clipă mai devreme. Şi, tot astfel, să găsiţi şi să chemaţi la domnia voastră, pe cei patru boieri, dintre boierii pămînteni ai Moldovei — care, sosind cu *mahzar* la domnia voastră, au dorit să vină la Poartă, dar în împrejurările de atunci neîngăduindu-li-se să vină încoace, au fost trimişi cu bine înapoi în Moldova, — şi, în afară de aceştia, pe alţi cîţiva boieri, de asemenea din rîndul boierilor pămînteni, cinstiţi, venerabili, şi care să nu țină cu ruşii. Să trimiteţi la Poarta fericirii cele două delegaţii de boieri, desemnînd oameni care să-i însoţească, astfel încît ei să ajungă aici teferi şi sănătoşi“.

În urma discuţiilor purtate între supuşii demnitari menţionaţi mai sus, s-a exprimat acordul că, în funcţie de timp şi situaţie, este bine

ca, după aceea, cînd boierii pămînteni vor veni încoace, să se vorbească cu ei și, convenindu-se asupra unor chestiuni precum chemarea și stabilirea, ca ostateci, la Poarta fericirii, a odraslelor și rubedeniilor lor, și îndeplinirea unor alte măsuri de asigurare — aceasta numai în cazul în care vor fi numiți domni dintre ei și tagma grecilor va fi îndepărtată, de acum înainte, din Principate — dacă va apare limpede că se confirmă astfel un tron puternic, atunci să fie numiți domnii prin alegerea dintre ei a cîte unuia potrivit, iar în situația cînd nu se ajunge la vreo înțelegere, să fie trimiși iarăși înapoi în țările lor.

Cînd va ajunge la înalta cunoștință că rezumatul amintit mai sus a fost trimis împreună cu originalul său, spre a fi supuse privirii împăratești, că se va trece grabnic la îndeplinirea, conform înaltelor ei cerințe, a dispoziției sublime, căreia i se supune întreaga lume, așa cum va suna ea în ceea ce privește problema de a se încerca să se acționeze întocmai și de a se trimite sus-zisului supus valiu de Silistra cele ce se vor scrie în maniera arătată mai înainte, atunci ordinul și firmanul ce urmează a fi emise depind de măriia sa gloriosul, generosul, mărețul, puternicul, binefăcătorul meu efendi, padișahul meu.

¹ Este vorba, probabil, de nota oficială, din 2 decembrie 1821 (7 rebi I, 1237), urmînd a fi înmînată ambasadorilor străini acreditați la Poartă (vezi Arh. St. Buc., Colecția microfilme Turcia, rola 19, c. 25 ; Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-i Hümayûn Tasnifi, doc. nr. 45 466/A).

139 1821 [noiembrie 28]/decembrie 10, Pera (Constantinopol).

Eccellenza !

Mentre questo signore internunzio si lusingava di aver convinto i ministri della conferenza, che ha avuto luoco in passato, e particolarmente Gianib effendi, capo di essa, dell'indispensabile necessità di evacuare le due provincie di Moldavia e di Vallachia senza alternativa e riserva alcuna, i due consigli del 26 e 29 prossimo passato novembre decisero che non si debba in verun conto evacuare le ditte provincie senza la previa estradizione de'colpevoli, il principe Michele Suzzo e de'suoi aderenti, ed il Gran Signore vi diede il pieno suo assenso. Dietro all'arrivo di un corriere straordinario da Hanovra giunto à questo signore ambasciatore d'Inghilterra prima della risposta datasi della Porta a'questo signore internunzio relativamente agl'affari di Russia fece esso signore ambasciatore ogni sforzo per ottenere una conferenza col Ministero ottomano, ma accortosi il Ministero che si trattava di modificare le sue massime e risoluzioni estesa egli senza indugio la sua riposta in una nota ufficiale, la consegnò li 2 corrente al signore internunzio, e nel tempo stesso me consegnò una copia ed essi signore ambasciatore pregandolo di dispensarsi della pena di venire ad una conferenza per entrare in qualche nuova discussione di materie, sulle quali in essa nota ufficiale vedrà le irrevocabili risoluzioni del Sultano. Ciò nonostante esso signore ambasciatore insistito avendo di conferire col Ministero per comunicargli delle cose interessanti gli fù accordata una conferenza li 6 corrente. Non si sa per ora cosa precisamente possa egli aver comunicato alla Porta, si suppone però ch'egli le abbia solo comunicato le disposizioni pacifiche della corte di Russia e delle corti sue alleate,

non che la necessità di cedere, nel punto principale de'desiderj della corte di Russia circa la suddeta evacuazione, ma si crede, che tuttavia la Porta non voglia cangiare veruna espressione nella sua nota.

Mi è stato impossibile di averne attualmente una copia per trasmetterla all'Eccellenza Vostra, giachè i due ministri di Austria e d'Inghilterra non ne hanno dato copia agli signori incaricati di Francia e di Prussia sin à questa mattina, sperando forse, che lor riescirebbe di cangiarne qualche espressioni e massime, tutto quello però, che ho potuto rilevarne si è, che la Porta ottomana si sforzò a pruovare ed a convincere la corte di Austria cui è diretta essa nota, che gli è impossibile di evacuare le due provincie sin a tanto che i greci, suoi sudditi si truovano in piena insurrezione, che non puote spedire de'principi a quelle provincie, temendo di esporre al furore popolare le loro vite nel loro viaggio, non solo sin ai confini ma neppur sin à Adrianopoli dichiarando, che essa farà ristaurare le chiese diroccate ogni qualvolta i greci abitanti della città ed il patriarca truovandolo opportuno saranno per chiederglielo nel modo consueto, e per mezzo di loro memoriali.

Da tutto il suaccenato ragguaglio rilevasi evidentemente quanto poca fiducia ispirino ormai i gabinetti europei al Governo ottomano e quanto sempre maggiormente sempre crescendo vada nel cuor del sovrano, e del suo Ministero essa diffidenza, ed il timore di esser ingannati nell'insinuazioni loro anche le più sincere, supponendo, come sin dal primo momento della sacra alleanza sospettavano essersi queste potenze collegate per umiliare e perdere l'islamismo [...] ¹.

Federico Maria Chirico

Pera di Constantinopole li lo dicembre 1821

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 9, c. 267—272 (Archivio di Stato Torino, fond Consolati nazionali, Lettere Ministri, Porta Ottomana, mazzo 1 bis 1821—1826).

Excelență !

În timp ce internunțiuul spera că i-a convins pe miniștri reușiți în conferința care a avut loc, și în mod special pe Gianib efendi, președintele acesteia, de necesitatea absolută a evacuării celor două provincii, Țara Românească și Moldova, fără nici o altă alternativă sau rezervă, cele două consilii din 26 și 29 noiembrie trecut au decis că nu se pot evacua, în nici un caz, provinciile amintite fără o prealabilă extrădare a vinovaților, prințul Mihail Suțu și aderenții săi, iar Înălțimea Sa [sultanul] și-a dat deplinul său consimțământ. După venirea curierului extraordinar de la Hanovra, ajuns la domnul ambasador al Angliei înainte de răspunsul dat de către Poartă domnului internunțiu privind problemele cu Rusia, domnul ambasador a făcut toate eforturile pentru a obține o convorbire cu guvernul otoman dar guvernul, dându-și seama că este vorba de modificarea directivelor și rezoluțiilor a prezentat, fără întârziere, răspunsul său printr-o notă oficială pe care a înmînat-o în ziua de 2 ale lunii curente domnului internunțiu și în același timp mi-a înmînat și mie o copie, rugîndu-l pe domnul ambasador să nu se mai obosească de a se deplasa la o conferință pentru a intra în noi discuții

asupra problemelor care, în această notă oficială, primesc sancțiunea definitivă a sultanului. Cu toate acestea, domnul ambasador a insistat asupra discuției, declarînd că are să comunice guvernului lucruri interesante și întrederea i-a fost acordată în 6 ale lunii curente. În momentul actual nu se știe exact ce a putut comunica Porții, se presupune totuși că ar fi conferit numai despre oferte de pace ale curții Rusiei și ale curților aliate, ca și asupra necesității de a ceda în privința punctului principal al dorințelor curții Rusiei — acela al evacuării sus-menționate, dar se crede totuși că Poarta nu vrea să modifice nici o expresie din nota sa.

Mi-a fost imposibil să procur pînă la ora actuală o copie pentru a o trimite Excelenței Voastre, întrucît cei doi miniștri, ai Austriei și Angliei, nu au dat copii domnilor însărcinați ai Franței și Prusiei pînă în această dimineață, sperînd poate că vor reuși să se schimbe unele expresii și idei din notă; tot ceea ce am reușit să deduc este faptul că Poarta otomană face eforturi de a demonstra și convinge curtea, austriacă căreia îi este adresată nota, că îi este imposibil să evacueze cele două provincii atîta timp cît grecii sus-menționați se află în plină insurecție, că nu poate trimite domnitori în acele provincii de teama de a nu expune furiei populare viețile lor, în timpul călătoriei, nu pînă la graniță, dar nici pînă la Adrianopol; mai declarînd că ea va restaura bisericile dărmate ori de cîte ori grecii care locuiesc în oraș și patriarhul vor găsi oportun să ceară aceasta pe calea obișnuită și prin intermediul petițiilor.

Din toată această confruntare schițată mai sus, reiese clar cît de puțină încredere inspiră acum guvernului otoman cabinetele europene, și cum crește, cum se augmentează această neîncredere în inima suveranului și a guvernului său și teama de a nu fi înșelați chiar în cele mai sincere sugestii ale lor, presupunînd că, din primul moment al Sacrei Alianțe, cabinetele europene au fost suspectate de a se fi unit pentru a umili și distruge islamismul [. . .] ¹.

Federico Maria Chirico

Pera, Constantinopol 10 decembrie 1821

¹ Masacrele comise de greci și apoi de turci, situația din Constanținopol, Izmir, Candia, insula Cassandra, Salonic și Alep (luptele cu persanii).

140

1821 decembrie [5]/17, Viena.

Vienne, le 17 décembre 1821

Monsieur le Comte,

[. . .] ¹. Galib prétend que la Porte a des notions positives que dans les Principautés de Moldavie et de Valachie y existe encore des rebelles; en conséquence, non seulement la demande de leur évacuation ne saurait

avoir lieu, mais il a déclaré qu'on va y faire passer de nouvelles troupes et nommer des chefs militaires pour les commander [...] ².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 140—144 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 80).

Viena, 17 decembrie 1821

Domnule conte,

[...] ¹. Galib pretinde că Poarta deține informații sigure precum că în Principatele Moldovei și Țării Românești ar mai exista rebeli ; în consecință, nu numai că nu va fi satisfăcută cererea privitoare la evacuarea acestora, dar, a declarat el, acolo vor fi trimise noi trupe și vor fi numiți ofițeri pentru a le comanda [...] ².

Rossi

¹ Știrile primite la Viena privind Orientul.

² Lupta grecilor și evoluția raporturilor ruso-otomane.

Relazione dell'accaduto ai missionarj di Bulgaria presso il Danubio dal mese di marzo 1821 fino al novembre del medesimo anno.

I torbidi della Bulgaria incominciarono nel mese di marzo 1821, allor che avvelenato in Bukarest il principe Suzzo, i scismatici pretesero di rializzare il già fatto progetto di ristabilire l'impero de'greci.

Essi vantavansi di ridurre i turchi in schiavitù, e di saziarsi del loro sangue : di passar quindi in Transilvania, poi in Ungaria, poi in Germania, poi in Italia, poi in Roma, distruggendo l'impero austriaco, e la Santa Sede Apostolica. Su tali chimere aprirono tra loro corrispondenze, spedirono messi, scrissero lettere, e si unirono di sentimento nelle provincie di Servia, Bosnia, Moldavia, Vallachia, Bulgaria, Romania, Macedonia, chiamarono ad assumere il principato vacante di Vallachia un certo Todor, vallaco di nazione e scismatico di religione, ed all'entrata di questo con poche truppe in Bukarest, preti greci benedissero le sue bandiere, predicarono la rebellione alla Porta Ottomana, minacciarono ai cattolici o un nuovo battesimo o la morte, e quasi vincitori dell'Europa e dell'Asia girarono per le strade della città con acqua benedetta invitando il popolo ad insorgere in massa per scuotere il giogo de'turchi. Erano allora in Bukarest alcuni turchi travestiti da Wallachi i quali furono i testimonj del fatto, e partiti dalla Vallachia riferirono il tutto ai loro compagni di Bulgaria, proseguendo il viaggio per Constantino-poli, ad informarne il sovrano.

Immediatamente si fecero in Bulgaria le più scrupolose indagini per trovar lettere, per iscuoprire manovre, e per venire al giorno della corrispondenza de' greci. Nel così detto monastero di Nicopolis furono trovate alcune carte, ed i 4 scismatici monaci furono incarcerati al momento [...] ¹.

Il vaivoda non volle dar loro la carta di passo senza una lettera del kiaja-bei di Bukarest, onde convenne spedire una staffetta colà, il di cui ritorno si desidera per 6 giorni.

Venuta la lettera de' kiaja-bei, qual fu la nostra allegrezza al vedere il padre Giuseppe Molajoni in Sistof.

Noi, considerando essere assai pericolosa la nostra permanenza in Oresce, Laxieni, e Bellini, si per i ladri, che per i turchi dei detti villaggi sempre disposti al calunniarci, e ad ucciderci determinammo di partire, anche sulle tracce de' nostri predecessori, che ne' torbidi tempi si sono prudentemente allontanati, tanto più che a memoria de' più vecchi tra i bulgari mai vi è stato tempo più torbido di presente, e di maggior pericolo per i missionarj. Si era veduta troppo necessaria questa partenza da noi fin da quando si riseppe che il ministro di Russia era partito da Constantinopoli, e la cancelleria moscovita de Bukarest. I turchi in tempo di guerra non fan distinzione tra moscovita, italiano, e tedesco, e la sola nostra vista nei villaggi avrebbe compromesso la nostra vita.

Noi c'imbarcammo sul Danubio in Sistof la sera di 24 ottobre, ove insorta questione tra il dragomano tedesco, e alcuni turchi a motivo della gabelle, ci fù intimato l'arresto, ed un momento dopo si diede l'ordine di partenza.

Trovammo piena di turchi la città di Bukarest, con un corpo di cosachi celebri per le loro rapine, onde non si giudicò prudente il restare colà. Solo il padre Matteo Baldini vedendo infermo il missionario di Ciohle, villaggio bulgaro prossimo a Bukarest, mosso da spirito di carità si contentò di restare in quel luogo fino al ristabilimento del padre Etsker. Io poi col padre Gioachimo proseguimmo il viaggio con la scorta d'un caporale tedesco, e dell'amorevole padre Giuseppe Molajoni, e traversata in 5 giorni la Vallachia giungemmo in Hermenstadt il giorno 8 novembre, dopo aver prese le opportune misure per avvenuta sollecita del padre Matteo Baldini che stiamo attendendo tra giorni.

Luigi Bonaugurj,
Vicario Generale di Nicopoli

Arh. St. Buc., Colecția xerografii Vatican (Archivio di Santa Congregazione per Evangelizzazione dei popoli, fond Scritture Riferite nei Congressi, Bulgaria-Vallachia dall'anno 1816 all'anno 1822, vol. 9, f. 556 și 561).

Relatare asupra celor întimplate misionarilor aflați în zonele de lângă Dunăre din Bulgaria, din luna martie 1821 pînă în noiembrie a aceleiași an.

Tulburările din Bulgaria au început în luna martie 1821, atunci cînd a fost otrăvit la București prințul Suțu, iar schismaticii au început să-și pună în practică planul deja întocmit de a reface imperiul grecilor. Ei se lăudau că-i vor transforma pe turci în sclavi și că se vor sătura cu sîngele lor, că vor trece după aceea în Transilvania și Ungaria, apoi

în Germania, Italia și Roma, distrugînd imperiul austriac și Sfîntul scaun apostolic.

În scopul realizării unor astfel de himere au schimbat scrisori între dinșii, au trimis depeșe, au realizat o unitate spirituală în provincii, Serbia, Bosnia, Moldova, Țara Românească, Bulgaria, regiunile stăpînite de turci în Rumelia, Macedonia, l-au chemat pe Tudor, român de neam și de religie ortodoxă, să accepte tronul vacant al Țării Românești și, la intrarea acestuia cu puține trupe în București, preoții greci au binecuvîntat steagurile lui, au propovăduit rebeliunea contra Porții, au amenințat pe catolici cu moartea sau cu un nou botez și, ca și cum ar fi învingătorii Europei și ai Asiei, colindă străzile orașului cu aghiazmă invitînd poporul la o răscoală în masă pentru scuturarea jugului turcesc. Erau atunci în București cîțiva turci travestiți în români, care au fost martori oculari la cele petrecute și, plecați din Țara Românească, au relatat totul camarazilor lor din Bulgaria, continuîndu-și drumul spre Constantinopol pentru a-l informa pe sultan.

S-au făcut imediat cele mai severe percheziții în toată Bulgaria pentru a descoperi scrisori, planuri și a se cunoaște la zi corespondența grecilor. În minăstirea de la Nicopole au fost găsite unele documente și cei 4 călugări au fost arestați imediat [...] ¹.

Voievodul nu a vrut să le dea scrisori de trecere fără aprobarea lui chehaia bei din București, unde a fost necesar să se trimită o ștafetă a cărei reîntoarcere este așteptată peste șase zile.

Odată cu sosirea scrisorii de la chehaia bei, am avut plăcerea să-l vedem și pe părintele Giuseppe Molajoni la Șistov.

Noi, considerînd ca periculoasă șederea noastră în satele Oresce, Laxieni și Belini, atît din cauza hoților cît și a turcilor din localitățile respective, veșnic dispuși să ne calomnieze și să ne omoare, am hotărît să plecăm, așa cum au făcut și înaintașii noștri, care în timpurile tulburi s-au retras, mai ales că cei mai bătrîni dintre bulgari nu-și aduc aminte de vremuri mai tulburi ca acestea de astăzi și de un pericol mai mare pentru misionari. Această plecare era cu atît mai necesară cu cît s-a răspîndit știrea că ministrul Rusiei a părăsit Constantinopolul și reprezentanța rusă s-a retras din București. Turcii în timp de război nu fac distincție între ruși, italieni, germani și numai vederea noastră prin sate ne-ar fi primejduit viața.

Ne-am imbarcat pe Dunăre la Șistov în seara de 24 octombrie, unde, datorită unei neînțelegeri dintre dragomanul german și niște turci din cauza taxelor, am fost arestați pentru scurt timp, iar după aceasta s-a dat ordin de plecare.

Orașul București l-am găsit plin de turci reținuți și de un corp de cazaci cunoscuți prin prădăciunile lor. Din aceste motive s-a apreciat că este prudent să nu rămînem acolo. Doar părintele Matteo Baldini, văzîndu-l infirm pe misionarul din Cioplea, sat de bulgari din vecinătatea Bucureștiului, pătruns de spirit de caritate, s-a decis să rămînă în această localitate pînă la însănătoșirea preotului Etsker. Eu, împreună cu părintele Ioachim, am continuat călătoria escortați de un caporal austriac și cu binevoitorul părinte Giuseppe Molajoni, și după ce am traversat Țara Românească în cinci zile, am ajuns la Sibiu în data de 8 noiem-

brie, după ce am luat toate măsurile necesare pentru primirea părintelui Matteo Baldini, a cărei sosire o așteptăm pe curînd.

Luigi Bonauguri,
vicar general al Nicopolului

¹ Situația catolicilor din Bulgaria.

142

[1821].

Svetlomu Dobrodetelnomu i Našemu č[estitom] veziru
Marašli Ali Paši
Naše pokorneiše pozdravlje i poklonenie !

Sa istinnim moim visokopočitaniem i pokornostiju poklanjajući se tebi čestiti naš veziru, dohodim javiti, da buntovnni knezovi Požarevački nagovoreni li ot koga, ili iz svoe glave, sami videći da Narod naš zadovoljan s današnjim rahtlukom i pokoem, moli Boga za velikoga Sultana i tvoe č[estiti] Devletlija zdravlje i ni u kak niovo zloumišlenie pomešati se ne želi sledovatelno i oni svoj preduzeti buntovnij plan proizvesti ne mogu, bili su pošli k Poreču, možet biti u Vlašku preći, no obustavljeni na stražama i potera ot naroda u stopce rastavili su se u bežani i Dobrnjac sa dva svoja momka i ednim Grkom, koji e se kod njega neko vreme nahodio, noćom prokrao se i otišao u Paraćin a odande odveden k Leskovačkom Paši Abdulu pak gola i bosa s ednim samo momkom tera četa naša po Moravskim lugovima. Šta se i s nim soverši izvestiću tebe. Narod pak ondašnj i sva sirotinja moli Boga za Carevo i tvoe č[estiti] Devletlija zdravie, koimu ovaj mir i tišinu poklonjate i ot onakovij koi im ovo otuzeti staraju se branite i zasčiščavate.

Ja sam u hitnosti juče kako sam razumeo da je Dobrnjac u Leskovac otveden, napisao edno pismo paši Leskovačkom da nam ovoga buntovnika na komšiluku povrati, budući krome učinjene ovdi pobune, za koju e i narod mnogo terpio, oteo e više ot 100 kesa carske mirie. Togo radi pokorneiše molim i tebe č[estiti] Devletlija da bi odma ednoga tvoega tatara k Leskovačkom Paši poslao da rečenoga kneza s tolikom carskom miriom povrati ovamo k nama. A takožde da bi i visočajšemu Devletu opisali, da su ovu bunu samo dva kneza nagovoreni ot niovi rodnij iz Vlaške, buntovnika bili podigli, no dasmo mi dvoica u soglasiju ovakovu bunu utišali, štoe se s buntovni knezova dogodilo, da e narod u tišini i da se nie hoteo u ova buntovna djela ni pomešati. Na ovo pismo i jasam rad podpisati se. Moe pak učinjene u ovomu slučaju zasluge i nanovo pokazati vernost k velikomu Sultanu vi najbolje možete znati i visočajšemu Devletu javiti, i ovo ostavljam ja na velikoe pravsudie Tvoe.

S otim ostajem s istinnim visokopočitaniem i pokloneniam i jesam.

Tvoj pokornejšij Sluga,
Verhovnij Serbskij Knjaz
[Miloš Obrenović]

Arh. St. Buc., Colectia microfilme R. S. F. Iugoslavia, rola 149, c. 189—191
(Arhiv S.A.N.U., Beograd, Istorijska zbirka, dok. 802).

Luminăției sale binefăcătorului, cinstului nostru vizir
Marașli Ali pașa, salutul și plecăciunea noastră supusă !

Cu sinceră înaltă considerație și cu supușenie mă aplec în fața ta, cinstite vizir, vin a-ți comunica că cnezii răzvrătiți din Pojarevaț, instigați de cineva sau de capul lor, văzînd că poporul nostru este mulțumit cu bunăstarea actuală și cu pacea, se roagă lui Dumnezeu pentru marele sultan și sănătatea ta, cinstite și preafericite, și nu dorește cîtuși de puțin să se amestece în această nesăbuiță, și prin urmare planul lor de răscoală nu-l pot înfăptui. Porniseră spre Poreci, poate cu gîndul să treacă în Țara Românească, dar au fost opriți de strajă și de poporul care-i urmărea pas cu pas, s-au risipit, iar Dobrnjac cu doi flăcăi și cu un grec, care se afla la el de cîțva timp, pe timpul nopții s-a furișat pînă la Paracin și de acolo a fost dus la Abdul pașa de Leskovac, dezbrăcat și desculț, cu încă un flăcău, sub supravegherea cetei noastre care nu i-a slăbit prin crîngurile Moravei. Te voi anunța ce se va întîmpla cu el. Poporul și sărăcimea se roagă la Dumnezeu pentru sănătatea sultanului și a ta, cinstite și preafericite, pentru liniștea și pacea pe care le-o dăruieți și vă îngrijiți și-i apărați de cei ce doresc să le-o tulbure.

De îndată ce am aflat că Dobrnjac a fost dus la Leskovac am și scris pașalei de Leskovac să ni-l predea pe acest răzvrătit, deoarece în afară de răscoala făcută aici, pentru care și poporul a avut multe de suferit, el a luat peste 100 de pungi din tributul sultanului. De aceea, te rog supus și pe tine, cinstite și preafericite, să trimiți de îndată un tătar de al tău la pașa de Leskovac ca să ni-l aducă pe cneazul amintit împreună cu partea de tribut. De asemenea, te rog să-i comunicîi Înalțului Devlet că răzmerița aceasta au pornit-o numai doi cnezi la îndemnul rudelor din Țara Românească, dar că noi doi, în deplină înțelegere, am potolit răscoala ; să-i explici ce s-a întîmplat cu cnezii răzvrătiți, că poporul este liniștit și că nici nu a vrut să se amestece în această răzvrătire. Și eu subscriu cu plăcere la această scrisoare. Despre meritele mele în această privință, care arată încă odată fidelitatea mea față de sultan, tu o știi cel mai bine și vei încunoștința Înalțul Devlet, eu lăsînd aceasta în seama marelui spirit de dreptate al tău.

Cu acestea rămîn cu sincer respect și închinăciune,

a ta cea mai plecată slugă, fidelul
tău cneaz [Miloș Obrenović].

143

[1821 decembrie 24]/1822 ianuarie 5, Viena.

Vienne, le 5 janvier 1822

Monsieur le Comte,

[...] ¹. En attendant, je puis vous assurer que, quoiqu'en disent les feuilles publiques et les lettre d'Odessa, de Yassy, de Buckarest, de la Buchowina, dont j'ai des cartons remplis, sur le nombre prodigieux des troupes turques qui occuperaient les principautés de Moldavie et de Valachie, il n'y a plus dans ce moment-ci un seul turc armé dans

cette dernière, et il n'en reste peut-être pas mille dans l'autre, les quels n'y figurent que comme gardes du caïmacam grec qui y réside en attendant qu'un hospodar puisse s'y rendre ; et ce petit corps, qui ne saurait donner de l'inquiétude à qui que ce soit, est d'autant plus indispensable, que les hétairistes armés sur le bord du Pruth ont déjà annoncé le projet de passer cette rivière aussitôt qu'elle sera prise de gel, pour tomber sur la Moldavie. Si l'on peut porter la Russie et la Porte à nommer des commissaires pour l'applanissement des difficultés que la méfiance réciproque a fait naître, nous auront bientôt la paix. Le bruit qui a couru que les turcs allaient former un camp de 130 mille hommes à Brahila est aussi faux que celui de l'existence de 17 mille hommes en Moldavie. Nous avons dessus des rapports détaillés des explorateurs que le commandant général de la Transylvanie y a fait passer et qui ont parcouru les Principautés et les principales places le long du Danube. Ces bruits m'avaient donné de l'inquiétude ; maintenant je suis tranquille [. .] ².

Rossi

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 149—155 (Archivo di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, col. 128, raport nr. 86).

Viena, 5 ianuarie 1822

Domnule conte,

[. .] ¹. Pot să vă asigur că, în ziarele și scrisorile de la Odesa, Iași, București, din Bucovina, cu care am mapele pline cu tot ce se spune despre numărul imens de trupe turcești care ar ocupa Principatele Moldovei și Țării Românești, în momentul de față nu există nici un turc înarmat în această din urmă provincie, iar în cealaltă n-au rămas decât aproximativ o mie pentru a asigura garda caïmacamului grec rezident aici, în așteptarea sosirii domnitorului și acest mic corp, care n-ar putea neliniști pe nimeni, oricine ar fi el, este cu atât mai mult indispensabil, cu cât eteriștii înarmați de pe malul Prutului au anunțat intenția lor de a trece peste acest rîu de îndată ce va îngheța, pentru a ataca Moldova. Dacă Rusia și Poarta ar putea fi convinse să numească comisari pentru a aplană neînțelegerile pe care neîncrederea reciprocă le-a făcut să se nască, în curînd am avea pacea. Zvonul, care a circulat că turcii își vor organiza o tabără de 130 000 oameni la Brăila, este la fel de fals ca și acela despre existența a 17 000 oameni [înarmați] în Moldova. Noi sîntem în posesia unor rapoarte amănunțite de la informatorii pe care comandantul general al Transilvaniei i-a trimis acolo și care au străbătut Principatele și principalele orașe de garnizoană situate de-a lungul Dunării. Aceste zvonuri m-au neliniștit ; acum sînt liniștit [. .] ².

Rossi

¹ Situația din Persia și atitudinea Rusiei, Angliei, Porții față de evenimentele de acolo.

² Exagerările presei germane.

Vienne, le 19 janvier 1822

Monsieur le Comte,

La correspondance de quelques uns de mes collègues me met à même de rectifier l'article du rapport de Constantinople que j'ai eù l'honneur de vous transmettre, Monsieur le Comte, par le dernier courrier, relativement à l'incursion d'un corps de janissaires au delà de Pruth. Selon les dépêches que j'ai eù occasion de lire, ce corps se réduisait à 15 hommes, lesquels surpris par des cosaques pendant le pillage, ont été reconduits en deçà de la rivière et remis au seraskier, qui ayant reçu avec beaucoup de politesses l'officier russe chargé de cette mission, et l'ayant invité après la collation à faire un tour de promenade lui fit voir pendus ces mêmes maraudeurs qu'il venait de ramener au camp. N'ayant pas pû me procurer une copie littérale de la note de la Porte à l'ambassadeur britannique, lor Strangford, en date du 2 octobre, j'ai taché d'en faire un extrait qui renferme tout ce qui j'ai trouvé de plus remarquable, et quoique je doive supposer qu'une pièce aussi ancienne soit déjà parvenue entr2 vos mains de quelqu'autre côté, je me fait cependant un devoir de vous l'envoyer, d'autant plus que je dois vous ajouter que dans un firman très prolixe, adressé en date du 13 octobre soit au seraskier de Moldavie, soit à ceux de la grande et de la petite Valachie, contenant les ordres et instructions d'après les quelles ils devront régler leur conduite, défendre ces provinces contre les brigands, empêcher les rebellions, mais en évitant de vexer, fouler, inquiéter les habitants paisibles, le tout en conformité de ce qui est proposé par la Porte au lord Strangford, sous la lettre B de la note ci-dessus, la déclaration contenue dans la susdite note sous la lettre A s'y trouve substantiellement répétée. Mais il y a de plus encore. Dans une dépêche de Constantinople en date du 26 octobre reçue par une légation européenne ici résident il est dit, à ce que m'assure une personne qui l'a lue, et à la quelle je puis me rapporter avec confiance, que la Porte persiste à refuser l'évacuation des deux Principautés, se relachant sur les autres points en contestation, et que non seulement en Moldavie, mais dans les deux Valachies il y a encore bon nombre des troupes ottomanes [...] ¹.

Extrait substantiel d'une note adressée par la Sublime Porte à l'ambassadeur de l'Angleterre sous la date du 2 octobre 1821.

La Sublime Porte débute par annoncer à Son Excellence qu'elle a pris communication des instructions qu'il a donné à son dragoman, ainsi que des pièces précédemment présentées par Monsieur le Comte de Lützow. Elle proteste de son entière confiance dans le cour de Londres, de son désir d'aller de concert avec elle dans tout ce qui peut influencer sur la tranquillité générale, et de son aversion envers tout ce qui ressemblerait à une violation des traités, déclarant qu'elle ne commencera pas la guerre, et qu'elle observera scrupuleusement et à la lettre tout ce qui a été stipulée entr'elle et la Russie.

Que cependant tandis qu'il est nécessaire qu'avant l'exécution de tout autre article, cette puissance observe celui de l'extradition des

transfuges, la Russie se refuse à les rendre. Quant à la nation grecque, vu les projets imaginaires, sa rébellion, la guerre ouvert qu'elle a commencé dans les deux Principautés et qu'elle continue ailleurs contr'elle, la Sublime Porte voit les plus grands inconvénients à faire évacuer ces Principautés dans les circonstances actuelles, et à en confier le gouvernement et l'administration à des princes grecs, puisqu'elles seraient exposées à devenir l'asyle et le repaire des rebelles et des brigands. Il lui paraît qu'en mettant ce prétexte en avant la Russie tend à acquérir du relief en Europe, mais le fait est que ni sous le rapport civil et national, ni sous celui de la religion et de la loi, la Sublime Porte ne peut y adhérer dans ce moment ; que cependant dans la vue de conserver la paix avec la Russie, et par égard pour les représentations de l'Angleterre, elle se prêtera à ajourner sa juste prétention sur les transfuges, *différant l'évacuation de la Moldavie et de la Valachie jusqu'à l'époque où la révolte des grecs sera apaisée soit par la punition, soit par leur soumission, et jusqu'à ce qu'elle aura été convaincue qu'il ni a plus rien à craindre de leur part*, et si la Russie persiste à exiger ce point, elle fait une chose contraire au droit des gens et des gouvernemens. On peut donc modifier cett'affaire, en convenant que *jusqu'à ce que la rébellion cesse, la Porte fasse garder ces deux provinces par les officiers et par un nombre de troupes suffisant à protéger le pays contre les brigands, sans molester, ni vexer les rayas, et qu'elle fasse en attendant, gérer les affaires par les caïmacams grecs, ainsi que cela se fait déjà* [. .] ².

Rossi

Arh. St. București, Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 158—164 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Viena, vol. 128, raport nr. 90).

Viena, 19 ianuarie 1822

Domnule conte,

Correspondența unora dintre colegii mei mă determină să rectific chiar acea parte din raportul de la Constantinopol pe care am avut onoarea, domnule conte, să vi-l trimit cu ultimul curier referitor la incursiunea unui corp de ieniceri dincolo de Prut. Conform depeșelor pe care am avut ocazia să le citesc, acest corp se reducea la 15 oameni, care, surprinși de cazaci în timpul jafurilor au fost conduși de partea cealaltă a râului și incredințați seraskerului, care primind cu multă politețe pe ofițerul rus însărcinat cu îndeplinirea acestei misiuni și invitându-l după masă să facă o plimbare i-a arătat spînzurați chiar pe hoții pe care îi readusese în tabără. Neputînd să-mi procur o copie exactă a notei pe care Poarta a adresat-o ambasadorului britanic, lordul Strangford, cu data de 2 octombrie, am încercat să fac un rezumat care să cuprindă tot ce am găsit mai demn de luat în seamă și deși trebuie să presupun că un document atît de vechi a și ajuns în mîinile dumneavoastră pe alte căi, eu îmi îndeplinesc totuși datoria de a vi-l trimite cu atît mai mult cu cît trebuie să adaug că într-un firman foarte confuz, adresat la 13 octombrie, fie seraskerului din Moldova, fie celor din Țara Românească și Oltenia, și care cuprinde ordinele și

instrucțiunile după care vor trebui să reglementeze conduita lor, să apere aceste provincii împotriva tilharilor, să împiedice rebeliunile, dar fără să jignească, să oprească și să nelineștească pe locuitorii pașnici, totul în conformitate cu ceea ce s-a propus de către Poartă lordului Strangford, așa cum se arată la litera B din nota de mai jos, declarația înscrisă în nota de mai jos, la litera A, este repetată în esență. Există și ceva în plus. Într-o scrisoare din Constantinopol, cu data de 26 octombrie, primită de către o legăție europeană de aici, se afirmă, așa cum mă asigură o persoană care a citit-o și la care mă pot referi cu încredere, că Poarta persistă în refuzul de a evacua Principatele, cedând în compensație asupra altor puncte și că nu numai în Moldova ci și în cele două Valahii se află încă un mare număr de trupe otomane [...] ¹.

Extras amplu dintr-o notă adresată de către Sublima Poartă ambasadorului Angliei în data de 2 octombrie 1821.

Sublima Poartă anunță mai întâi pe Excelența Sa că a luat notă de instrucțiunile pe care le-a dat dragomanului său, ca și de documentele prezentate anterior de domnul conte Lützow. Ea asigură de deplină încredere pe care o are în curtea de la Londra, de dorința de a acționa de comun acord cu aceasta în tot ceea ce poate influența asupra liniștii generale și de aversiunea față de tot ce ar semăna cu o violare a tratatelor, declarând că ea nu va începe războiul și va respecta în modul cel mai hotărât și întocmai tot ceea ce a fost stipulat între ea și Rusia.

Cu toate acestea, în timp ce această putere consideră că extrădarea transfugilor este necesară înaintea îndeplinirii celorlalte articole, Rusia refuză să-i predea. Cât privește națiunea greacă, având în vedere proiectele sale imaginare, răscoala sa, războiul deschis pe care l-a declanșat în Principate, și pe care îl continuă și în alte părți, Sublima Poartă vede cele mai mari inconveniente în evacuarea Principatelor în împrejurările actuale și în încredințarea administrării și guvernării lor unor prinți greci, deoarece ele ar fi expuse să devină azil și loc de întâlnire al rebelilor și tilharilor. Ea consideră că invocând acest pretext Rusia tinde să se remarce în Europa, numai că Sublima Poartă nu poate adera la aceasta, în momentul de față nici sub raport civil și național, nici sub cel religios și al legilor; oricum în dorința de a menține pacea cu Rusia și din considerație pentru obiecțiile ridicate de Anglia, ea va consimți să amâne pretenția dreaptă asupra transfugilor, *amânând evacuarea Moldovei și a Țării Românești până în momentul în care revolta grecilor va fi potolită fie prin pedeapsă, fie prin supunerea acestora și până când va fi convinsă că nu are a se teme de nimic din partea lor, și dacă Rusia continuă să ceară rezolvarea acestei probleme, ea săvârșește un lucru contrar dreptului ginților și guvernelor. Se poate deci aranja această afacere, stabilindu-se ca până la încetarea revoluției Poarta să păzească cele două provincii printr-un număr de ofițeri și trupe suficiente pentru a proteja țara contra tilharilor, fără a asupra nici jigni raialele, iar ea, între timp, să rezolve problemele prin căimacamii greci, așa cum s-a procedat înainte [...]* ².

Rossi

¹ Raporturile ruso-otomane, eventualitatea unui conflict între cele două puteri.

² Situația bisericilor creștine din posesiunile otomane.

Vienne, le 23 janvier 1822

Monsieur le Comte,

[...] ¹. L'«Observateur Autrichien» du 21, d'après des rapports de la Transylvanie et de la Buckowin, nous apprend que les turcs continuaient à évacuer les principautés de Moldavie et de Valachie ; que le 1-er octobre un convoi d'artillerie parti de Yassy et se dirigeant sur Brahila avait traversé la ville de Fochsan, en fin qu'à cette époque là le nombre de troupes ottomanes dans les deux pays se réduisait à 3 000 environs.

Par un autre article successif, la même feuille, répondant au rédacteur de la «Gazette de Mayence» (qui l'accusait de plaider la cause des turcs et de supposer que la Porte eût adhéré à l'ultimatum de la Russie) reproche à son antagoniste des suppositions beaucoup plus hardies, mais surtout moins favorables à la tranquillité et au bonheur de l'Europe, sans cependant s'expliquer d'une manière claire et catégorique relativement à l'acceptation de la part de la Porte des points exigés par la Russie ; or, comme ces deux articles portent tous le caractère de pièces communiqué par le gouvernement, on en déduit que jusqu'à cette heure l'évacuation définitive et absolue des deux Principautés n'a pas été consentie, ni accordée par le divan [...] ².

Rossi

Arh. St. București, Colecția microfilme Italia, rola 25, c. 165—168 (Archivio di Stato Torino, fond Lettere Ministri Vienna, vol. 128, raport nr. 91).

Viena, 23 ianuarie 1822

Domnule conte,

[...] ¹. „Observatorul Austriac” din 21, conform rapoartelor din Transilvania și Bucovina, relatează că turcii continuă să evacueze Principatele Moldova și Țara Românească ; că la 1 octombrie un convoi de artilerie a plecat de la Iași și în drum spre Brăila a traversat orașul Focșani ; în fine că, atunci trupele otomane aflate în cele două țări se reduceau la aproximativ 3 000 de oameni.

Printr-un articol ulterior, același ziar, răspunzând unui redactor al „Gazetei de Mainz” (care acuza că pledează în favoarea turcilor și că presupune că Poarta ar fi aderat la ultimatumul Rusiei) reproșă opoziției sale presupunerii prea hazardate, dar mai cu seamă puțin favorabile liniștii și fericirii Europei, fără să se explice în același timp într-o manieră clară și categorică asupra acceptării de către Poartă a punctelor cerute de Rusia.

Or, cum aceste două articole au caracterul unor documente comunicate de guvern, se poate deduce că pînă în momentul de față evacuarea definitivă și absolută a celor două Principate n-a fost consimțită și nici acordată de către divan [...] ².

Rossi

¹ Mulțumirile aduse ministrului de externe de la Torino pentru noutățile transmise.

² Așteptarea curierului de la Petersburg, evenimentele de la Lisabona.

*List of Queries proposed by Viscount Strangford to M. Koch,
at Bucharest¹*

1 Quelle a été la plus grande force des troupes ottomanes dans les deux Principautés depuis le commencement de la rébellion — Cavalerie, Infanterie et Artillerie ? Quelle est *aujourd'hui* leur force ?

2 Est-il vrai que les Pachas lèvent des contributions *énormes* — que les troupes se livrent au pillage — et que les habitants sont vexés et opprimés de mille manières différentes ?

3 Qui sont les caimakams ? Quelle est l'individualité de chacun ? Gouvernent-ils en véritables caimakams ou substituts des Hospodars, ou bien ne sont-ils que les exécuteurs serviles des volontés des Pachas, sans égard aux lois et aux usages du pays ?

4 Croyez-vous que dans les montagnes ou dans les forêts qui s'étendent le long de la partie septentrionale des deux Principautés il y ait encore des hétaires ou d'autres voleurs et brigands, qui dans le cas où les Provinces fussent évacuées, pourroient troubler de nouveau la tranquillité publique ? Croyez-vous que dans ce cas les caimakams et les boyards pourroient réunir parmi les gens du pays une force suffisante pour résister aux rebelles et les expulser, ou croyez-vous que le peuple même préféreroit de voir prolongé le séjour des troupes ottomanes (en très petit nombre bien entendu) pour être protégé par elles, plutôt que de courir le risque d'être encore une fois exposé aux horreurs de l'anarchie et de la rébellion.

5 Quelle est l'opinion des gens les plus sensés parmi les boyards sur le résultat final de l'entreprise des grecs ? et de quel esprit supposerez-vous le peuple animé en général.

6 A-t-on dernièrement expédié des ordres de Constantinople pour retirer des troupes ? Ces ordres sont-ils respectés ? La diminution a-t-elle déjà commencé à s'effectuer, et jusqu'à quel point ? Est-ce que l'ordre pour la retraite doit s'exécuter selon la discrétion des Pachas, ou est-ce qu'il est positif.

7 Parle-t-on d'évacuation *totale*, ou bien d'évacuation *partielle* ? Dans le premier de ces deux cas, quel est le terme qu'on paroît avoir fixé pour compléter l'évacuation et dans le second, quel est le nombre des troupes qui seront laissées dans les deux Provinces ?

8 Pourroit-on moyennant une rémunération obtenir des copies des firmans expédiés par la Porte, pour l'évacuation, soit complète soit partielle ?

*Mr. Koch's Replies to the Queries proposed to him
by Viscount Strangford²*

1 En entrant en Valachie et en Moldavie, les armées ottomanes pouvaient avoir un effectif à peu près de dix-sept mille soldats pour la Valachie et de dix-neuf mille pour la Moldavie. Après la défaite et la dispersion des rebelles, ces mêmes armées ont été réduites notablement, et maintenant le nombre des troupes ottomanes cantonnées dans la ville de Bucharest monte à six mille hommes, et en y joignant celles qui se trouvent sous le commandement du Seliktar du Pasha de Silistrie à Foxani, avec les Beshlis et les Kir-serdars peuvent être évaluées en

tout à neuf mille soldats. L'armée de Moldavie est plus forte de deux mille cinq cent hommes environ. L'armée turque en entrant en Valachie était composée de onze mille cavaliers et de six mille fantassins, traînant après elle 7 petites pièces de campagne. L'armée de Moldavie possédait 14 mille cavaliers, 5 mille fantassins et 10 petites pièces de campagne.

2 De tout tems, les contribuables en Valachie étoient partagés en *loudres* (dénomination qu'on donne ici à la perception des impôts). Chaque *loudre* contient un certain nombre de familles qui en payant leur quota à la caisse de la trésorerie forment le revenu le plus marquant de cette Principauté. En 1803, et du tems de la Principauté de l'hospodar prince Constantin Ipsilanti, le nombre des *loudres* montoit à quarante deux mille environ. Après la dernière guerre entre la Russie et la Sublime Porte, le prince régnant Jean de Caradjà, ayant extrêmement vexé le pays et les habitans des campagnes s'étant apauvris, son successeur, le prince Alleco Soutzo, fut obligé d'incorporer un plus grand nombre de familles ensemble, pour compléter la valeur d'un *loudre*, et ceux-ci furent réduits à 17 mille seulement. Ce même prince régnant A(lleco) Soutzo étant, à sa nomination à la Principauté, obéré de dettes à Constantinople et surchargé d'une nombreuse famille, désirant et de payer ses dettes, et d'établir pour toujours une fortune princière à ses enfans, au lieu de diminuer les impôts déjà trop onéreux aux habitans de cette Province, a mis tout en usage pour les augmenter, de sorte qu'à sa mort, les belles campagnes de la fertile Valachie n'étoient plus habitées que par des êtres réduits à la dernière misère. Le 19 janvier 1821 le Prince Soutzo ayant cessé de vivre, le 21 du même mois le rebelle Théodore, qui pour mieux tromper le peuple avoit pris la flatteuse dénomination de Vengeur de la Dacie, se mit en campagne escorté par une nombreuse horde de brigands et parcourant la Valachie, son passage étoit marqué par l'incendie, le pillage et le meurtre³. Au commencement du mois de mars de la même année, le Prince Al(exandre) Ipsilante étant arrivé à Yassy, et ayant publié son premier manifeste, tous les arnautes qui se trouvoient en Valachie, au nombre de cinq mille environ partagé sous les ordres de différens chefs, prirent les armes et se réunirent à lui, non pour coopérer avec les haeteristes à la liberté de la Grèce, mais pour pouvoir en toute liberté piller les villes et les campagnes de la Valachie, de sorte que le peuple a été réduit dans la plus affreuse misère et les dix sept mille *loudres* existans du tems du Prince Al[leco] Soutzo furent réduits à huit mille seulement. Le 15 du mois de mai de la même année, les armées turques entrèrent en Valachie, et le Divan fut obligé de fournir non seulement les rations nécessaires à l'entretien de la cavalerie, et les vivres indispensables pour la nourriture des soldats, mais aussi des milliers de chariots pour le transport des fourrages, des vivres, des tentes, et du bagage. Au mois de juin, le Chiaja Pasha étant retourné à Bucharest, accompagné de la plus grande partie de son armée, et le Gouvernement Valaque, étant organisé et mis en possession des revenus de cette Province, on a exigé de lui la solde de l'armée et les rations nécessaires soit pour la cavalerie que pour l'infanterie. Malgré que l'armée se trouve maintenant réduite à 8 ou 9 mille soldats, la Trésorerie est obligée de fournir chaque mois 180 000 piastres pour la solde de cette même armée et 210 000 pour les fournitures nécessaires. Dix années auparavant la Valachie auroit pu fournir trois fois autant sans éprouver la moindre gêne, mais aujourd'hui par la progression de 15 années de

malheur, elle succombe sous le fardeau, qui lui est imposé. Les Pashas bien loin de vexer cette Province ou de commettre des extorsions arbitraires punissent sévèrement les employés valaques presque tous, en général, immoraux, sans patriotisme et qui malgré la détresse générale tâchent de s'enrichir au dépens de ce malheureux peuple. Notre Gouverneur, Ahmet Pasha, par sa conduite franche, noble et humaine mérite la reconnaissance éternelle de la population valaque³. Pour ce que concerne les soldats, je les distinguerai en soldats européens, asiatiques et cosaques. Les premiers se sont toujours parfaitement bien conduits, et fraternisent avec les rajas ; mais les seconds et les troisièmes se permettent bien souvent, pour ne pas dire presque journellement, des excès de la plus grande atrocité malgré les sévères punitions de notre Pasha.

3 Les Caimacams sont, pour la Valachie, Mr. le Postelnik Negri, et pour la Moldavie M. Guvoridi. Eloigné de la Moldavie et la correspondance étant suspendue avec cette Province, nous ne possédons ici aucun rapport officiel qui la concerne ; cependant tout le monde s'accorde à dire que M. Guvoridi soit un homme courageux et ferme ; et qu'il se comporte passablement bien. J'ai l'honneur de personnellement connaître M. le Postelnik Negri et d'avoir souvent avec lui de très longues conversations. Il est un très honnête homme, mais intimidé par les événements, il n'ose pas mettre en usage toute l'énergie dont il pourroit être susceptible — cependant, il possède des qualités éminentes pour la gestion des affaires qui concernent le Gouvernement de la Valachie pour la rendre heureuse. Du vivant du Scarlato Voda, les deux Caimacams de Moldavie et de Valachie étoient des substituts de ce feu Prince, mais quelque tems après sa mort nous avons reçu un firman émané par la Sublime Porte, qui désignoit M. Negri Caimacam du Gouvernement Ottoman en Valachie, et je suppose que M. Guvoridi a reçu à Yassy un pareil firman. Les Caimacams sont les exécuteurs servils des Pashas pour ce que concerne les nécessités de l'armée et de la perception des impôts, et dans leur qualité actuelle de Caimacams du Gouvernement ils se trouvent placés sous l'immédiate volonté du Seraskier Pasha de Silistrie. Le Sultan par ces firmans accorde aux Caimacams la libre gestion des affaires et sanctionne tous les privilèges dont jouit la Valachie, depuis des siècles. Si les lois, les usages et les privilèges de cette Principauté ont essayé quelque atteinte, on doit attribuer la faute aux Valaques mêmes.

4 Les montagnes et les forêts qui s'étendent le long de la partie septentrionale des deux Principautés se trouvent parfaitement délivrées de la présence des haitéristes et de toute autre sorte de brigands. Ceux-ci poursuivis par l'armée ottomane, se sont tous réfugiés en Transylvanie, d'où une grande partie est passée en Bessarabie, et si la Sublime Porte prenoit la résolution de faire évacuer par ses troupes ces deux Principautés, elles sont à l'abri de toute crainte de voir troubler de nouveau par l'arrivée de ces brigands, sa tranquillité ; mais si malheureusement après la retraite de l'armée, les révolutionnaires trouvoient le moyen de repasser les montagnes et de rentrer en Moldavie et en Valachie, les caimacams et les boyards ne seroient pas en état de s'opposer à leurs entreprises, n'ayant à leur disposition aucune force active, et encore moins ils seroient en état de les rechasser hors des confins. Le peuple valaque en général qui ne s'est rendu coupable d'aucune révolte envers son souverain et qui a été si cruellement vexé par les anarchistes, pré-

féreroit sans doute le séjour des troupes ottomanes (en très petit nombre) au danger d'être de nouveau exposé à souffrir les maux qu'il a éprouvés pendant la règne des révolutionnaires³.

5 Le plus grand nombre des boyards se trouvent encore expropriés (et surtout les plus marquans) pour pouvoir précisément connaître leur sentiment par rapport au résultat final de l'entreprise des grecs. Cependant, je crois pouvoir avancer, sans crainte de me tromper, qu'aucun d'eux ne se fait illusion sur cette même fin qu'en général le peuple et les boyards valaques qui haïssent de bonne foi la nation grecque⁴, désirent la totale extinction de cette nation, et si parmi les boyards se sont trouvés des individus assez dépourvus de bon sens pour prendre les armes et se déclarer en faveur des rebelles, leurs motifs différoient en tout de ceux des grecs.

6 Jusqu'aujourd'hui aucun ordre n'est arrivé de Constantinople pour la retraite des troupes, ou bien cet ordre étant arrivé n'est pas venu à la connaissance du public. L'armée a été réduite presque à la moitié de son effectif sans savoir précisément si cette réduction a eu lieu en conséquence des ordres émanés de Constantinople, ou par la seule volonté du Pasha de Silistrie.

7 Le plus grand silence règne à Bucharest sur le propos d'une évacuation prochaine, soit totale soit partielle.

8 Quelques employés de la plus grande distinction, enhardis par l'appât d'une généreuse rémunération et assurés d'un religieux secret, m'ont promis que toutes les fois que je le désirerois, ils me fourniroient les copies dont je pourrais avoir besoin, avec cette seule condition que s'il leur seroit impossible de me les donner en idiome turc, ils me remettraient les copies des traductions de ces mêmes firmans en idiome grec, déposées dans les archives du Divan de la Valachie.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 427, c. 640—641 ; 646—654 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 107, în anexa raportului nr. 57 din 13/25 aprilie 1822, expediat de lordul Strangford către Castlereagh).

Listă de întrebări adresată de lordul Strangford dlui Koch la București¹

1 Care au fost efectivele maxime ale trupelor otomane sosite în ambele principate de la începutul rebeliunii (cavalerie, infanterie, artilerie) ? *Actualmente*, care este efectivul lor ?

2 Care este partea de adevăr în afirmațiile că pașalele percep contribuții *enorme* și că trupele otomane se dedau la jafuri, persecutînd și spoliînd populația în cele mai felurite chipuri ?

3 Cine sînt acei caimacami ? Ce știți asupra persoanei lor ? Se comportă ei ca adevărați locuitori ai domnitorului sau doar ca unelte slugarnice de execuție ale poruncilor pașalelor, fără a respecta legile și obiceiurile țării ?

4 Dețineți vreo informație cum că în munții și pădurile din partea de nord a celor două principate s-ar mai afla eteriști ori bande de tîlhari care ar putea amenința din nou ordinea publică în cazul cînd armatele otomane ar fi retrase ? Apreciați, într-o astfel de eventualitate, că ar fi capabili caimacamii și boierimea să mobilizeze din rîndurile popu-

lației o forță suficientă care să se opună rebelilor și să-i izgonească ? ori aveți vreo indicație că oamenii ar dori mai bine prelungirea staționării trupelor otomane (bineînțeles într-un număr redus) pentru a-i ocroti, decât să riște revenirea la teroarea și anarhia din vremea rebeliunii ?

5 Ce gândesc acele personalități din boierime, cu o oarecare pondere de seriozitate, despre rezultatul final al acțiunii întreprinse de greci și cum vede populația, în general, acest lucru ?

6 Datu-s-au dispoziții de la Constantinopol pentru retragerea armatelor ? În asemenea caz, sint respectate oare aceste dispoziții ? Se constată cumva vreun început de execuție ? și în ce proporție ? Ordinul de evacuare are el un caracter cominator sau rămîne ca pașalele să-l aplice după bunul lor plac ?

7 Din cele ce ați putut afla, evacuarea fi-va *totală* sau doar *parțială* ? În prima ipoteză, care ar fi termenul în care urmează să fie definitivată ? iar în cea de a doua, ce efective ar fi menținute în fiecare din cele două principate ?

8 Apreciați oare că în schimbul unei remunerații s-ar putea obține copii de pe firmele împărătești sosite de la Poartă cu privire la retragerea trupelor, fie ea completă sau parțială ?

Răspunsurile dlui Koch la chestionarul propus de lordul Strangford²

1 La sosirea în Principate, efectivul trupelor otomane a fost de aproximativ 17 000 de ostași în Țara Românească și cam de 19 000 în Moldova. După înfrîngerea și alungarea rebelilor, aceste efective au fost reduse simțitor, actualmente numărul soldaților turci cantonați în București fiind în jurul a 6 000 la care adăugînd pe cei aflați sub comanda seliktarului pașă de Silistra de la Focșani și pe beșli și kir-serdari s-ar ajunge cam la 9 000. Efectivul trupelor din Moldova ar fi aproximativ cu 2 500 mai mare. Inițial, armata otomană care a pătruns în Țara Românească era compusă din 11 000 de călăreți și de 6 000 de pedestrași ducînd cu ei 7 guri de foc de mic calibru. Cea care a intrat în Moldova avea 14 000 de călăreți, 5 000 de pedestrași și 10 guri de foc de același soi.

2 Din vremuri îndepărtate, contribuabilii din Țara Românească erau împărțiți în *liude* (denumire dată încasării birurilor). Fiecare *liudă* se compunea din un oarecare număr de familii care plăteau vistieriei cota ce le fusese statornicită. Prestațiile provenind din *liude* constituiesc în Principate principala sursă de venituri. În anul 1803 sub domnia lui Constantin Ipsilanti, numărul *liudelor* era de aproape 42 000. La sfîrșitul războiului ruso-turc, după ce domnitorul Ion Caragea storsese cumplit țărănimea, ajunsă la sapă de lemn, urmașul său prințul Alecu Suțu s-a văzut obligat să adune un mai mare număr de familii la un loc într-o *liudă*, pentru a se putea realiza echivalentul sumei statornicită pe unitate, așa încît n-au mai rămas decît 17 000. Acest prinț era plin de datorii contractate la Constantinopol, înainte de a fi înscăunat și mai avea și o familie foarte numeroasă ; pentru a face față pasivului și cu gîndul de a-și chivernisi cum se cuvenea neamurile, Alecu Suțu nu numai că nu a micșorat dările, și așa peste puterile locuitorilor, dar nu a pregetat să le sporească, încît la moartea lui, cîmpiile mînoase ale țării nu mai erau populate decît de ființe ajunse în cea mai cumplită sărăcie. La 19 ianuarie prințul Suțu s-a stins din viață și două zile mai tîrziu, la

21, pornea la luptă Tudor răzvrătitul, care pentru a amăgi mai bine poporul își zicea Răzbunător al Daciei. În fruntea unei numeroase bande de tilhari el a pirjolit întreaga provincie pustiind totul și lăsând în urma sa doar scrum, prădăciune și omor³. La începutul lui martie a aceluiași an, sosise la Iași prințul Alexandru Ipsilanti și ca urmare a chemării sale, toți arnăuții aflați în Țara Românească — vreo 5 000 la număr — împărțiți în mai multe unități, au pus mâna pe arme și i s-au alăturat, dar nicidecum pentru a coopera cu eteriștii pentru libertatea Greciei, ci pentru a putea jefui în voie orașele și câmpiile Țării Românești, astfel încât mizeria poporului n-a mai avut margini și din 17 000 de *liude* câte erau pe vremea prințului Suțu, acum ajunseseră la numai vreo 8 000. În același an, la 15 mai, au pătruns în țară oștile otomane și Divanul s-a văzut nevoit să le pună la îndemână nu numai rațiile trebuincioase pentru întreținerea cavaleriei și hrana indispensabilă pentru soldătime, dar și mii de căruțe pentru transportul furajelor, alimentelor, corturilor și bagajelor. În iunie, chehaia bei s-a înapoiat la București împreună cu o bună parte din oaste și, întrucât guvernul țării fusese constituit și încasase birurile, i s-a cerut să suporte plata soldelor întregii trupe și să pună la dispoziție rațiile de hrană pentru unitățile de cavalerie cât și pentru pedestriime. Deși actualmente numărul oștenilor s-a redus la aproximativ 8—9 000, se pretinde vistieriei să plătească lunar 180 000 de piaștri pentru solde și alți 210 000 pentru furniturile de aprovizionare. Cu zece ani în urmă, această țară ar fi fost în măsură să suporte de trei ori pe atît, fără să-i pese, dar acum, după cincisprezece ani de nenorociri crunte, ea e doborîită de povară. Departe de a spolia provincia sau de a pretinde prestațiuni arbitrare, pașalele pedepsesc cu strășnicie pe funcționarii valahi — mai toți lipsiți de scrupule și de patriotism — care în pofida mizeriei cumplite a poporului, încearcă să se înavuțească pe seama acestor biete ființe obidite. Prin conduita sa corectă, nobilă și omenească, guvernatorul Ahmet Pașa merită o veșnică recunoștință din partea populației valahe³. În ceea ce privește pe soldați, voi face deosebire între cei originari din Europa și cei asiatici și cazaci. Primii au avut un comportament fără cusur, înfrățindu-se cu raialele; în schimb, ceilalți se dedau adeseori — ca să nu zic chiar zilnic — la excese de cea mai cumplită atrocitate, cu toate pedepsele severe aplicate de pașă.

3 În Țara Românească caimacam este postelnicul Negri iar în Moldova d. Vogoride. Asupra acestuia din urmă nu dețin nici un raport oficial, întrucât legătura prin corespondență cu acea provincie este întreruptă; lumea este însă unanimă în a-l considera ca pe un om curajos și hotărît care se comportă destul de bine. Pe postelnicul Negri am cîntea să-l cunosc personal și să mă întretin cu dînsul, adeseori, pe îndelete. E un bărbat integru dar, timorat de evenimente, se sfiește să dea curs unor acțiuni mai energice de care, de altfel, ar fi desigur capabil; e bine înzestrat pentru gestiunea treburilor conducerii țării și pentru a o face să prospere. În vremea lui vodă Scarlat acești doi caimacami erau adjuncții lui, și după moartea sa, de la Poartă s-a primit un firman prin care postelnicul Negri era desemnat caimacam al guvernatorului otoman în Țara Românească; e de presupus că Vogoride a primit la Iași un firman similar. De fapt, caimacamii sînt executanții docili ai pașalelor în ceea ce privește nevoile oștirii și încasarea dărilor iar în actuala lor calitate de caimacami ai guvernămîntului se află sub autoritatea directă a seraskierului pașă de Silistra. Prin firmele emise, sultanul lasă caimacamilor mină liberă în gestiunea treburilor interne și confirmă pri-

vilegiile de care Țara Românească s-a bucurat de mai multe secole. Dacă unele știrbiri au intervenit în legislație, obiceiuri și privilegii, vina o poartă valahii singuri.

4 Munții și codrii aflați în regiunile nordice ale celor două principate sînt de acum pe deplin goliți de elementele eteriste sau alte cete de tilhari. Încolțiți de trupele otomane, răzvrătiții s-au refugiat în Transilvania de unde, o bună parte au trecut în Basarabia. În cazul în care Poarta ar hotărî retragerea trupelor sale din cele două principate, consider că ele nu ar mai fi în primejdie de a-și vedea liniștea tulburată din nou prin revenirea acestor netrebnici ; dar dacă din nefericire, după plecarea armatei, ar izbuci rebelii să treacă munții și să revină în țară, caimacamii și boierii nu ar fi în stare să-i stînjenească, întrucît ei nu dispun de o putere eficace și cu atît mai puțin ar putea să-i alunge. În general, populația valahă care nu a participat la nici o acțiune împotriva suveranului și care a avut atît de mult de pătimit de pe urma anarhiștilor, ar prefera, desigur, prelungirea prezenței trupelor otomane (firește, în foarte mic număr) decît să cadă din nou pradă relelor abătute asupra ei sub domnia răsculaților³.

5 Majoritatea boierilor fiind plecați din țară (în special cei mai de seamă), nu sînt în măsură să cunosc opinia lor asupra rezultatului final al acțiunii întreprinse de greci. Pot afirma însă, fără teamă să greșesc, că nici unul nu se amăgește în privința deznodămîntului, pentru că în general, atît poporul cît și boierimea valahă dușmănesc profund națiunea greacă⁴ și îi doresc pieirea. Dacă s-au găsit printre ei oameni lipsiți de bun simț care au pornit la luptă declarîndu-se de partea rebelilor, cu totul altele decît cele ale grecilor au fost motivele lor.

6 Pînă în prezent nu a sosit nici o poruncă de la Constantinopol privitoare la o retragere a trupelor — sau dacă ar fi sosit, ea nu a ajuns la urechile localnicilor. Armata a fost redusă la jumătate din efectiv fără a se ști precis dacă aceasta este o consecință a unor dispoziții venite de la Constantinopol sau dacă măsura a fost inițiată de pașa de Silistra.

7 La București nu se vorbește nimic asupra unei viitoare retrageri a trupelor otomane, fie totală, fie parțială.

8 Am primit asigurări din partea unor slujbași care dețin funcții din cele mai importante, atrași de perspectiva unei remunerații substanțiale și de garantarea unei discreții desăvîrșite, că mi se vor pune oricînd la dispoziție copii de pe documentele de care aș avea nevoie ; un singur impediment : nu voi căpăta textele originale redactate în idiom turcesc ci doar versiunea tălmăcită în greacă aflată în arhiva Divanului.

¹ Data întrebărilor : 17/25 martie.

² Data răspunsurilor : după 5/17 aprilie.

³ Opiniile lui Koch decurgînd din poziția diplomației engleze în ochii căreia „rebelul” Tudor s-a ridicat împotriva suveranului „legal” (Poarta otomană).

⁴ Diplomatul englez se referă, de fapt, la fanarioți.

[...] ¹. Les boyards des principautés de Valachie et de Moldavie, appelés ici par le divan pour connaître les résolutions de la Porte à leur égard, sont traités avec beaucoup de distinction par le gouvernement.

On leur a assigné un bel hôtel dans un des villages de Bosphore, et les ministres ottomans ainsi que plusieurs seigneurs turcs se sont empressés de leur faire des visites de cérémonie.

Des avis récents de ces Provinces nous marquent que les troupes turques ont commencé à les évacuer ; il faut espérer que cette mesure sera bientôt suivie de résultats définitifs, propres à amener un prochain accommodement entre la Porte et la Cour de Russie [...] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Italia, rola 23, c. 103—106 (Archivio di Stato Firenze, fond Ministero degli Affari Esteri, busta 2 396).

‘Buletin. Pera, Constantinopol, 25 mai 1822

[...] ¹. Boierii din Principatele Țara Românească și Moldova, che-mați aici de către divan pentru a cunoaște hotărârile adoptate de Poartă în privința lor, sînt tratați cu multă atenție de autorități.

Li s-a rezervat o locuință frumoasă într-unul din satele din Bosfor, iar miniștrii otomani și mai mulți demnitari turci sînt zeloși să le facă vizite de curtuazie.

Știri recente din cele două provincii ne informează că armatele otomane au început să le evacueze ; trebuie să sperăm că această măsură va fi urmată în curînd de rezultatele definitive, menite să ducă la o înțelegere între Poartă și Curtea Rusiei. [...] ².

¹ Luptele navale dintre otomani și greci.

² Plata ienicerilor.

148

1822 iunie 22, Belgrad.

Milostivejšij Gosudar moj !

Pismo Mustakovovo od 14 tekuščago meseca javljami da su nanovo turci u Bukorešt na dva puta došli 1 600 i konaci se su gotovili za 1 400 jošte. U Moldaviju došli su 600 i za 6 000 gotovili su konaci. Iaš e v pepel prebraten. Ostale su nekoliko kuće od koih samo do 14 nepokolebime su ostale. Turci koji su se natrag od Bukurešta povukli nisu Dunav prešli, nego tamo se okolo brega Dunavskoga nahodu. A gde sad mnogo po veće čislo ima neželi kad su protiv Ipsilanta bili. Takodjer i u Moldaviju. To Mustakov zamečava s nalogom da vama to zacelo pišemo [...] ¹.

Belgrad, 22 Junija 1822

Vsepokornejšij i vsenižajšij Vašego Sijateljstva rab,

Marko Georgiević

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Iugoslavia, rola 68, c. 231 (Arhiv Srbije, Beograd. Kneževa Kancelarija, KK VII/45).

Preamilostive domnitor,

Scrisoarea lui Mustakov din 14 l.c., îmi comunică că turcii au intrat din nou, în două rînduri, în București în număr de 1 600 și au fost pregătite conace pentru încă 1 400. În Moldova au intrat 600 [turci] și s-au pregătit conace pentru 6 000. Iașul este prefăcut în cenușă. Au rămas cîteva case, dintre care doar 14 sînt întregi. Turcii, care s-au retras din București, nu au traversat Dunărea, ci se află acolo, pe malul ei, iar numărul lor este mult mai mare decît atunci cînd au luptat împotriva lui Ipsilanti. La fel și în Moldova. Aceasta este observația lui Mustakov, care a ordonat să vă scriem întocmai [...] ¹.

Belgrad, 22 iunie 1822

Preasupusă și preaumilă slugă a Luminăției Voastre,
Marko Gheorghievici

¹ Despre o tranzacție comercială.

149

1822 [iunie 28]/iulie 10, Constantinopol.

No. 110

Constantinople, Wednesday July 10-th 1822

My Lord,

I have the satisfaction of being able to assure Your Lordship that at the Council which was held on the Eight Instant, the choice of the new hospodars for Wallachia and Moldavia was finally agreed upon, without a single dissenting voice.

The travail of the Council will be laid before the Sultan tomorrow or at the farthest, on Friday next. His Highness's approbation will be notified to the Divan on Monday the Fifteenth Instant — and I am positively and officially informed by the reis effendi and by Giamil effendi, that almost immediately afterwards, I may expect to receive a written communication upon the subject.

The reis effendi has desired me to state to my Court by this opportunity, that the affair of the princes is *now finished*, and that he is only prevented from making a confidential disclosure of the names of the persons who have been selected for that office, by the necessary formality of the sultan's approbation being previously obtained. He added "that by the very first post, I should certainly be enabled to make to my government an official report of the satisfactory result of this question, founded upon an authentic document, to be transmitted by him to me".

(I believe that the appointment of the princes would have taken place at the Council held on the First Instant — had it not been for a circumstance which I am unwilling to report, because in so doing, I should be obliged to record my disapprobation of a step which one of my colleagues, actuated by an excess of zeal, thought himself justifying in taking).

I cannot form a conjecture as to the individuals on whom the choice of the Porte has fallen. Notwithstanding the opinion which I have so frequently stated in former dispatches, that *Greeks* would not be selected for the office of hospodars, some circumstances have come to my knowledge, which induce me to think that the sentiments of the Divan upon the subject have undergone a sudden and remarkable change.

I am assured that the Porte, alarmed by the progressive successes of the Insurgents, is resolved to try measures of conciliation — and that in order to prove to the Greeks that she is not disposed to break with them altogether, and that such of them as adhere to their allegiance are treated with undiminished confidence and kindness, by sultan, it has been determined again to entrust the administration of the Principalities to individuals of that nation — a step which it is thought will have a powerful effect in inducing the Greeks in general to submit. It is said moreover, that the boyards have on enquiry and examination, shewn themselves to be so incapable of filling the important and responsible offices for which [it was thought] they were destined, that the Porte was forced to relinquish the idea of choosing the hospodars from among them.

If after all, Greeks have actually been appointed, (as a few days must now determine), it is almost certain that choice of the Porte must have fallen upon the son of Prince Charles Callimaki — the young Prince Alexander Suzzo — M. Negri (the brother-in-law to Prince Charles Callimaki —) or M. Argiropulo.

I have the honour...

Lord Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 71—74 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Nr. 110

Constantinopol, miercuri, iulie 10, 1822

Exelență,

Am onoarea să pot asigura pe Excelența Voastră că la Consiliul care s-a ținut pe 8 l.c., s-a căzut în cele din urmă de acord în unanimitate asupra alegerii domnilor Țării Românești și Moldovei.

Lucrările Consiliului vor fi miine înfățișate sultanului, sau cel mai tirziu, vinerea viitoare. Aprobarea înălțimii sale va fi notificată luni, cincisprezece l.c. și sînt în mod ferm și oficial informat de reis efendi și de Giamil efendi că aproape imediat după aceea, mă pot aștepta să primesc în scris o comunicare asupra acestei chestiuni.

Reis efendi dorește ca eu să declar curții mele că această chestiune a domnilor *s-a încheiat acum* și că nu are încă permisiunea să divulge confidențial numele persoanelor care au fost alese pentru această funcție, pînă cînd formalitățile necesare aprobării sultanului nu vor fi fost în prealabil obținute. A adăugat „că voi putea chiar prin prima poștă, în mod sigur, să-mi informez oficial guvernul despre rezultatul satisfăcător al acestei chestiuni, bazată pe un document autentic care să-mi fie transmis de el“.

(Consider că dacă numirea domnilor ar fi avut loc în Consiliul ținut pe întîii a l.c., de nu s-ar fi întîmplat un lucru, pe care nu aş

vrea să fiu silit să-l raporteze, deoarece procedind astfel, aş fi obligat să-mi exprim dezaprobarea pentru un pas pe care unul dintre colegii mei, împins de un exces de zel, s-a crezut justificat să-l facă).

Nu am nici o idee în privinţa persoanelor asupra cărora a căzut alegerea Porţii. În ciuda opiniei pe care am expus-o adeseori în rapoartele mele anterioare, anume că *grecii* nu vor fi aleşi pentru funcţia de domni, citeva cazuri de care am aflat mă determină să cred că sentimentele Divanului asupra acestei chestiuni au suferit o schimbare bruscă şi remarcabilă.

Sînt sigur că Poarta, alarmată de succesele crescînde ale răsculaţilor, este hotărîtă să caute măsuri de conciliere — şi în scopul de a dovedi grecilor că ea nu este dispusă să rupă cu ei cu totul şi că astfel unii dintre ei, în măsura în care arată supunere (faţă de Poartă), sînt trataţi cu o încredere şi bunăvoinţă nemicşorată de către sultan ; Poarta a fost din nou determinată să încredinţeze administraţia Principatelor unor persoane aparţinînd acestei naţiuni — un pas care se crede că va avea un efect puternic în a determina pe greci, în general, să se supună. S-a spus, dealtfel, că boierii asupra cărora se face cercetare şi examinare s-au arătat să fie atît de incapabili de a îndeplini funcţiile importante şi de răspundere pentru care (cum se credea) erau destinaţi, că Poarta a fost obligată să renunţe la ideea să aleagă pe domni dintre ei.

Dacă, după toate acestea, au fost în realitate numiţi greci (după cum în citeva zile trebuie să se hotărască), este aproape sigur că alegerea Porţii trebuie să fi căzut asupra fiului domnului Scarlat Callimachi — tinărul domn Alexandru Suţu — dl Negri (cumnatul domnului Scarlat Callimachi) sau dl Argiropulo.

Am onoarea...

Lord Strangford

150

1822 [iunie 29]/iulie 11, Constantinopol.

Nr. 66

Constantinople, 11 Juillet 1822

Monsieur le Vicomte,

J'ai eu l'honneur de mander à Votre Excellence, par ma lettre du 6, qu'il paraissait hors de doute que les hospodars seroient choisis parmi les boyards de Valachie et de Moldavie ; cette notion, qui était exacte alors, ne l'est plus aujourd'hui. Le conseil du 8 a changé l'état des choses et a remis en question ce qui auparavant paraissait certain. Voici comment cette variation doit s'expliquer.

Les avis avaient été constamment partagés dans le Divan sur la question de savoir si les hospodars seraient pris parmi les boyards des Principautés, ou, selon l'ancien usage, parmi ceux du Fanal. Votre Excellence a pu remarquer dans ma correspondance les traces de ce dissentiment. On faisait valoir en faveur du premier système la nécessité d'enlever le gouvernement des Provinces à des familles dont l'habitude était d'en sacrifier les intérêts ainsi que ceux de la Porte à leurs liaisons avec une puissance voisine. Pour soutenir l'opinion opposée, on établissait en principe que la Porte ne pouvait pas accorder plus de confiance aux grands de Bucharest et d'Yassy qu'à ceux du Fanal ; que les uns et les autres avaient été, de tout tems, dans la même

situation à l'égard de la Russie, et présentoient les mêmes chances et qu'il serait d'une bonne politique de ne pas rompre entièrement avec la nation grecque et de ne pas lui ôter tout espoir de retour, en privant les principaux d'entre elle des avantages dont un long usage avait fait une espèce de droit. Halet-effendi appuyait de toute la force de son crédit ces considérations ; il paraît qu'il a su les faire prévaloir. Dans le conseil du 8, on a résolu de faire à Sa Hautesse un rapport contenant les deux systèmes et d'accompagner le second de l'assentiment unanime du conseil qu'Halet-effendi a su ramener à son opinion. On attend à chaque instant la réponse du grand seigneur. Il est vraisemblable qu'il adoptera la proposition du Divan et que Halet-effendi n'aurait pas osé se déclarer comme il vient de le faire, s'il ne se fût pas assuré d'avance de l'approbation de son souverain. Cependant on ne compte pas entièrement sur ce résultat et l'on regarde encore comme possible que le grand seigneur rejette le second système pour adopter le premier, ou bien passe un mélange de l'un et de l'autre, en donnant l'une des Principautés à un boyard du Fanal et l'autre à un boyard indigène.

Dans le cas où le Fanal conserverait ainsi une portion de ses anciens privilèges, on croit que le jeune fils du Prince Callimachi pourrait être élevé à la dignité d'hospodar. Yakovaki Argiropulo et le jeune fils du Prince Aléco Suzzo, dernier Hospodar de Valachie, sont aussi très bien notés près de la Porte. Mais le premier des trois est celui qui y compte, en ce moment, le plus de partisans.

Le véritable motif qui fait pencher les ridgials¹ de l'Empire et surtout Halet-effendi, en faveur du Fanal, ce sont les anciennes liaisons qui existent entre eux et les familles de ce quartier, liaisons alimentées par des tributs considérables qui composent le fondement de la fortune des seigneurs ottomans. Les boyards des Principautés auraient pu leur offrir les mêmes avantages ; mais ils n'ont pas su se procurer ce moyen de succès, ou bien les ridgials ont mieux aimé user d'une tradition déjà existante que d'en établir une nouvelle.

J'ai l'honneur d'envoyer à Votre Excellence un bulletin qui contient quelques notions sur l'affaire qui fait le sujet de ma présente lettre.

J'ai l'honneur...

Fay Latourmaubourg [?]

A Son Excellence Monsieur le Vicomte de Montmorency, Ministre des Affaires Etrangères

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 137, c. 51—53 (Ministère des Affaires Étrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 236).

№r. 66

Constantinopol, 11 iulie 1822

Domnule viconte,

Am avut onoarea să înștiințez pe Excelența Voastră, prin scrisoarea mea din 6 iulie, că părea în afară de orice îndoială că domnitorii vor fi aleși dintre boierii din Țara Românească și din Moldova. Această știre, care era exactă atunci, nu mai este azi. Consiliul din 8 iulie a schimbat situația și a pus din nou în discuție ceea ce părea cert mai înainte. Iată cum trebuie explicată această schimbare.

Părerile fuseseră împărțite în mod constant în divan cu privire la chestiunea de a ști dacă domnitorii vor fi numiți dintre boierii Principatelor sau, după vechiul obicei, dintre grecii din Fanar. Excelența Voastră a putut observa în corespondența mea semnele acestei disensiuni. Se aducea în sprijinul primului sistem necesitatea de a lua guvernarea provinciilor de la acele familii, a căror deprindere era de a sacrifica interesele provinciilor, ca și cele ale Porții în favoarea legăturilor lor cu o putere vecină. Pentru a susține părerea opusă, se stabilea în principiu că Poarta nu putea să acorde potențailor din București și Iași mai multă încredere decât celor din Fanar; că și unii și alții fuseseră din totdeauna în aceeași situație cu privire la Rusia și prezentau aceleași șanse; și că ar fi nimerită o politică să nu se rupă în întregime cu națiunea greacă și să nu i se răpească orice speranță de reîntoarcere, lipsind pe cei mai de seamă membri ai ei de avantajele care, prin uz îndelungat deveniseră un fel de drept. Halet efendi sprijinea cu întreaga forță a prestigiului său aceste considerații; se părea că a știut să le impună. În consiliul din 8 iulie s-a hotărât să se adreseze Alteței Sale sultanului un raport, cuprinzând cele două sisteme și de a însoți pe cel de-al doilea de asentimentul unanim al consiliului, pe care Halet efendi a știut să-l aducă la opinia lui. Se așteaptă din moment în moment răspunsul sultanului. Este probabil că el va adopta propunerea divanului și că Halet efendi n-ar fi îndrăznit să se pronunțe așa cum a făcut-o, dacă nu s-ar fi asigurat dinainte de aprobarea suveranului său. Totuși nu se contează în întregime pe acest rezultat și se consideră încă posibil ca sultanul să respingă al doilea sistem, pentru a adopta pe primul sau chiar să facă un amestec între unul și celălalt, dînd unul din principate unui boier (sic!) din Fanar și celălalt unui boier indigen.

În cazul că Fanarul și-ar păstra astfel o parte din vechile sale privilegii, se crede că tînărul fiu al prințului Callimachi ar putea fi înălțat la demnitatea de domnitor. Iacovachi Arghirovulo și tînărul fiu al prințului Alecu Suțu, ultimul domnitor al Țării Românești, sînt de asemenea foarte bine notați pe lîngă Poartă. Dar primul din cei trei are acolo în acest moment cei mai mulți partizani.

Adevăratul motiv care face ca ridgialii¹ imperiului și în special Halet efendi să incline în favoarea Fanarului sînt vechile legături care există între ei și familiile acestui cartier, legături alimentate de tributurile considerabile care formează baza averii seniorilor otomani. Boierii Principatelor ar fi putut să le ofere aceleași avantaje, dar ei n-au știut să-și procure acest mijloc de succes sau ridgialii au preferat să facă uz de o tradiție deja existentă decât să stabilească una nouă.

Am onoarea să trimit Excelenței Voastre un buletin care conține cîteva informații asupra chestiunii care formează subiectul prezentei scrisori.

Am onoarea . . .

Fay Latourmaubourg [?]

Excelenței Sale domnului viconte de Montmorency, ministru al Afacerilor Externe

¹ Nume colectiv pentru înalții demnitari turci.

Traduction d'une note officielle de la Porte,
remise à son excellence le vicomte lord Strangford
le 16 juillet 1822.

La sublime Porte a déclaré dans une note qu'elle a présentée, il y a quelque tems, à Monsieur l'ambassadeur de la Cour d'Angleterre résidant près de la Porte Ottomane, le très-distingué lord Strangford, notre ami, qu'en conséquence du grand soin qu'elle a de tout tems mis à conserver la paix et une amitié sincère et parfaite avec la Cour de Russie et à maintenir la paix et la tranquillité générales et d'après son attention scrupuleuse à remplir les stipulations et les traités (surpassant même les autres sur ce point), elle avoit commencé à prendre des mesures pour l'exécution, dans un court espace de temps, de ses promesses touchant les deux provinces.

Mettant la plus grande confiance dans les communications amicales que Monsieur l'ambassadeur, notre ami, nous a faites à ce sujet tant par le passé qu'en dernier lieu ; considérant que l'époque de l'exécution des promesses faites à l'égard des deux provinces est pour ainsi dire arrivée, comme celle de l'exécution à laquelle on s'attend de la part de la Russie des articles concernant l'extradition des transfuges et l'évacuation des frontières de l'Asie, articles qui n'ont besoin d'aucune discussion dont l'exécution n'a été que différée et la non-exécution jusqu'ici est évidemment la principale cause que la révolte générale n'a pas été apaisée ; enfin, vu que par la persévérance de la nation grecque, comme tout le monde sait, dans une révolte ouverte, et dans leur perversité, les individus de cette nation, qui n'ont pas même pris part à la révolte, ne sont nullement propres et ne méritent en aucune manière, suivant les principes de gouvernements, d'occuper encore des postes ; la Sublime Porte vient d'élire et de nommer, d'entre les boyards natifs de Moldavie et de Valachie, comme cela se pratiquoit dans l'ancien temps, à savoir Iovan (Jean) Stourdja logotheti, boyard natif de Moldavie, prince de Moldavie, et Ligori (Grégoire) Ghikà bano, boyard natif de Valachie, prince de Valachie.

Mais comme d'un côté l'étiquette à observer vis-à-vis des hospodars dans cette résidence impériale exige un nombreux cortège, et de grandes cérémonies, et que de l'autre, ils sont venus ici à la légère, si l'on vouloit observer le cérémonial il se passeroit quelque temps. Ainsi mettant le cérémonial de côté, on fera partir les hospodars accompagnés de deux mihmandars, directement pour Silistrie. Là son excellence Mehemmed Selim pacha, gouverneur général de cette ville et des rives du Danube, publie leur nomination et les revêtira de la robe d'honneur ; et tout le reste s'y fera. Quand, après cela, ils auront formé leur cour, on les enverra aux chefs-lieux de leurs gouvernemens.

Telles étant les dispositions de la Sublime Porte, c'est pour en faire part amicalement à Monsieur l'ambassadeur, notre ami, que la présente note officielle lui est remise.

La Sublime Porte saisisit cette occasion pour renouveler à Monsieur l'ambassadeur les assurances de sa considération distinguée et personnelle et de sa haute estime.

Le 27 shevval 1237

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia. rola 428, c. 85—88 (Public Record Office Londra, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Traducerea unei note oficiale a Porții,
remise excelenței sale viconte lord Strangford
la 16 iulie 1822.

Sublima Poartă a declarat într-o notă pe care a prezentat-o cu câțva timp în urmă domnului ambasador al Curții Angliei, acreditat pe lângă Poarta otomană, prea distinsului lord Strangford, prietenul nostru, că drept urmare a marii preocupări ce are din totdeauna de a păstra pacea și o prietenie sinceră și perfectă cu Curtea Rusiei și de a menține pacea și liniștea generală și, după atenția sa scrupuloasă de a respecta stipulațiile și tratatele (întrecînd chiar, în această privință pe ceilalți), începuse să ia măsuri pentru îndeplinirea, într-o scurtă perioadă de timp, a promisiunilor sale referitoare la cele două provincii.

Avînd cea mai mare încredere în comunicările amicale pe care ni le-a făcut domnul ambasador, prietenul nostru, în această chestiune, atît în trecut cît și în ultimul timp, și considerînd că timpul îndeplinirii promisiunilor făcute în privința punerii în aplicare, ce se așteaptă din partea Rusiei, a articolelor privind extrădarea transfugilor și evacuarea frontierelor din Asia, articole care nu au nevoie de nici o discuție, a căror îndeplinire a fost numai amînată și a căror neexecutare este pînă acum cauza principală pentru care nu a fost potolită răscoala generală, în sfîrșit, avînd în vedere că prin perseverența națiunii grecești, cum știe toată lumea, într-o răscoală deschisă, și în perversitatea lor, indivizii din această națiune, chiar cei care nu au luat parte la răscoală, nu sînt de fel potriviți și nu merită în nici un chip, conform cu principiile de guvernare, de a mai ocupa posturi, Sublima Poartă a ales și numit dintre boierii originari din Moldova și din Țara Românească, așa cum se proceda în vechime, anume pe Ioan Sturdza logofătul, boier originar din Moldova, ca domn al Moldovei, și pe Grigore Ghica, banul, originar din Țara Românească, ca domn al Țării Românești.

Dar cum, pe de o parte, protocolul ce trebuie respectat față de domni, în această reședință imperială, necesită un cortegiu numeros și mari ceremonii și cum, pe de altă parte, ei au venit aici în mod neceremonios, dacă ar fi să se respecte protocolul ar trece oarecare timp. Astfel, lăsînd la o parte ceremonialul, domnii vor fi lăsați să plece însoțiți de doi mihmandari direct spre Silistra. Acolo, excelența sa Mehmed Selim pașa, guvernator general al acestui oraș și al malurilor Dunării, va face publică numirea lor și le va oferi veșmintele de onoare ; și tot restul ceremonialului se va face acolo. După aceea, cînd ei își vor fi format curtea, vor fi trimiși la reședințele lor de cîrmuire.

Așa fiind dispozițiile Sublimei Porți, prezenta notă oficială a fost remisă pentru a informa amical și pe domnul ambasador.

Sublima Poartă folosește această ocazie pentru a reinnoi domnului ambasador asigurările considerației sale distinse și personale și ale înaltei sale stime.

27 iulie 1237 [anul Hegirei]

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 89—90 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

152

1822 iulie [6]/18 Constantinopol.

No. 112

Constantinople,
Thursday July 18-th, 1822

My Lord,

When the reis effendi made the communication reported in my preceding number, he adverted to a subject on which I had long expected to have heard from him.

He said that it would not be sufficient to reestablish peace, for *the present*, between this country and Russia — that it would also be requisite to avoid every thing that might *hereafter* endanger it and that in order to prevent the good understanding between the two governments from being impaired, it would be essential that the Emperor Alexander should not permit Mister Pini return to his post as Russian agent in the Principalities — that Mister Pini had by his intrigues fomented the rebellion and had thus been a principal cause of the delay which had occurred in the evacuation of the provinces and the reestablishment of their ancient system of government — that the Porte as an independent state had a right to admit or to refuse to admit foreign consuls or agents, according to her notions of their good or bad qualities — that she was determined not to recognize Mister Pini, — and that she sincerely hoped that the Emperor of Russia would see in this resolution nothing but a sincere proof of her desire to cultivate the friendship of Russia and her anxious wish to obviate everything that might be likely to disturb it.

I have some reason to suppose that I shall receive a private and confidential letter from the reis effendi upon this subject.

I have the honour...

(ss) Lord Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, C. 89—90. (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Nr. 112

Constantinopol, joi, iulie 18, 1822

Excelență,

Cînd reis efendi a făcut comunicarea pe care am prezentat-o în raportul meu anterior, el a făcut aluzie la chestiunea pe care de mult mă așteptam să o aflu de la el.

A spus că nu ar fi suficient să se restabilească pacea *pentru moment* între această țară și Rusia — că ar fi deasemeni necesar să se evite orice lucru care ar putea să o pericliteze *pe viitor* și în scopul

de a preveni ca buna înțelegere între cele două guverne să nu se strice, ar fi necesar ca țarul Alexandru să nu mai permită domnului Pini să se întoarcă la postul său ca agent rus în Principate — că domnul Pini prin intrigile sale a întreținut răscoala și a fost astfel cauza principală a întârzierii care a survenit la evacuarea provinciilor și restabilirea vechiului lor sistem de guvernământ — că Poarta ca un stat independent a avut dreptul să admită ori să refuze consulii sau agenții străini conform cu părerile ei despre calitățile lor bune sau rele — că ea a fost hotărâtă să nu-l recunoască pe domnul Pini și că ea a sperat în mod sincer că țarul Rusiei va vedea în această hotărîre doar o sinceră dovadă a dorinței lui de a cultiva prietenia cu Rusia și dorința ei nerăbdătoare de a neutraliza orice lucru care ar putea să o tulbure.

Am unele motive să presupun că voi primi o scrisoare particulară și confidențială de la reis efendi privitoare la această chestiune.

Am onoarea...

(ss) Lord Strangford

153

1822 iulie [6]/18, Constantinopol.

No. 111

Constantinople, Thursday July 18-th 1822

My Lord,

I avail myself of the departure of an Austrian Courier, to have the honour of informing Your Lordship that the important question of the nomination of the hospodars is at last decided.

On Saturday last, the boyards were summoned to attend the Porte.

After making a visit of ceremony to all the principal ministers (the grand vizier the kiahya bey, the reis effendi and the chiaous bashi) two of the number (Misters Ghika and Stourdza) were invited to proceed a second time to the vizier's apartments, where they privately received from his hands the diplomas of their respective appointments, the former for Wallachia, the latter for Moldavia.

Immediately after this ceremony the reis effendi sent for Mister Chabert and told him that as he had promised that I should be the first to learn the nomination of the princes, he hastened to acquaint me with it, and with the names of the individuals who had been appointed — "a distinction which", his Excellency added, "was due to a minister who had always treated the Porte with consideration and respect". He then informed Mister Chabert that I should receive the official communication of this transaction on the following Tuesday.

Accordingly, he delivered to Mister Chabert on the Sixteenth Instant a note of which I have the honour to enclose a translation.

In this note the Porte announces the reasons which have induced her to name natives of Wallachia and Moldavia to the office of hospodars, instead of Greeks, as had hitherto been the practice — the causes

which prevent the ceremony of investiture from taking place at Constantinople — the intention that it shall be performed at Silistria — and the resolution to send the princes without delay to that place, from whence, after forming their respective courts, they are immediately to proceed to their ulterior destination.

Had the Porte confined herself to this communication, it had been well. But Your Lordship will perceive with astonishment that she has committed the almost incredible folly of introducing into the note an ill-timed allusion to the question of the Asiatic frontier, and, (what is still more deplorably absurd), a recurrence to the old pretension respecting the rebel chiefs who had taken refuge in the Russian territory, which we flattered ourselves had been definitively set at rest.

I thought it right to take notice of this circumstance and to advert, at the same time to some important omissions which struck me as evidently affecting the value of the Turkish communication.

I accordingly desired Mister Chabert to call the reis effendi's attention 1° to the inexpediency of thus reviving the absolute question of the rebel fugitives, and of alluding to a matter so utterly foreign to the subject of the nomination of the princes, as the affair of the Asiatic frontiers. 2° To the propriety of making a direct communication to Russia of the appointment of the hospodars. 3° To the indispensable necessity of immediately giving me an official explanation whether any changes, and to what extent, in the mode of administering the affairs of the two Principalities, had been adopted by the Divan, and whether these changes went to affect the stipulations of treaties, or the engagements contracted by the firmans, communicated by the Porte to the Russian government in September 1802.

To the first of these points the reis effendi replied "that the question respecting the frontiers was one of strict and indispensable *right* and that a Turkish minister would be a traitor to his sovereign and his country, if he did not seize every opportunity of asserting it, and of maintaining a claim which could not be called into doubt without establishing, as a principle, that Russia was entitled to enforce the obligations of treaties on other powers, and to escape from them, herself, as it might suit her convenience, that as to the affair of the rebel chiefs the Porte was not so senseless as to suppose that Russia would ever accede to her demand, although founded equally on the letter and spirit of treaties — that in now adverting to this pretension, she did so, not with any hope of succeeding in it, but as a measure due to her own dignity, which would suffer in the eyes of the world, and especially in those of her own subjects, if she should seem to yield every thing demanded by Russia, without making an apparent stand upon her own incontestable rights and claims — and finally, that the demand for the delivering up of the rebel-hospodars was put forward with peculiar propriety at the moment of the nomination of new princes, who, if the Porte were to yield her right without any attempt to assert it, might derive from that circumstance, a feeling of impunity, and a conscious conviction that in case of misbehaviour Russia would be allowed to protect them, which might have the most unfortunate effect upon their future conduct". The reis efendi added that he trusted to my friendship to make such confidential explanations on

this subject to the Russian government, as would do away any disagreeable impression resulting from the introduction into the note of a topic, which I believe the reis effendi (whatever he may affect to say) feels to have been a very injudicious one.

On the second point, the reis effendi observed that though there was no stipulation to that effect, it had undoubtedly been the practice to communicate to the Russian government, through its mission here, the appointment of the princes — that it was not the fault of the Porte that this usage was not adhered to on the present occasion — that if there had been a Russian mission here the recent nomination of the princes would assuredly have been notified to it — but the removal of that mission having been a voluntary act on the part of Russia, it was the latter, and not the Porte which was the cause that in the present instance, there was a departure from former practice and that as the English and Austrian missions had been, since the departure of Mister de Stroganoff, the usual channels of communication with the Russian government, the Porte trusted that they would continue to be so in this instance. (Notwithstanding this discouraging reception, I do not yet altogether despair of bringing this proposition to bear. But I fear much that it has been spoiled by the somewhat premature manner in which it was at first pressed on the consideration of the reis effendi even before the nomination of the princes had actually taken place. In own that I lament that it should in the first instance have proceeded from a quarter to which the Porte is unhappily but little inclined to manifest cordiality or confidence). The assurances given by the reis effendi on the third point, were eminently satisfactory. He requested me to state officially to my court, that with the exception with the princes having been chosen from among the natives, instead of selecting Greeks, — and of the measure, taken to relieve the Principalities from oppressive impost, at the outset of the new administration, by dispensing on the part of the sultan and his ministers with the tribute and presents customary on the appointment of new princes, no changes whatever had taken place in the ancient mode of governing the Principalities according to treaties — that the stipulations of those treaties, and of the subsequent firman, had been specifically confirmed and received — and that, in particular, the condition that the princes should not be changed, except at the end of seven years, had been an objet of especial attention to the Porte.

I learn that on Sunday night, firmans announcing the new appointments were sent not only into Wallachia and Moldavia, but into all the pashalicks of Romelia and Anatolia.

I have as yet been able to collect but few particulars respecting the individuals who have been raised to the hospodarate. They are men of wealth and character — and (one of them at least) of good education. Prince Ghika is said to have a brother at Vienna, who was in the service of Russia, and has received several marks of distinction from that government. His sister is married to mister Valarmi¹, a Wallachian nobleman, who is in the personal service of the emperor Alexander. Of prince Stourdza I learn that he has a brother, now in the Russian service, who is married to a sister of prince Alexander Morousi. All the accounts which we receive from the Principalities represent the Turkish troops to be daily departing. The reis effendi and Ali bey both assured me yesterday that immediately upon the installation of the hospodars

the very small number of troops which now remain, whould be withdrawn.

These are very unfavourable accounts of the Turkish maritime operations in the Archipelago. It was at first said that a line of battle-ship had fallen into the hands of the Greeks. This report is positively unfounded. But two or three Turkish brigs of war have certainly been captured — and there seems some reason to apprehend that the combined Egyptian and Algerine squadrons so far from being able to effect a junction with the Ottoman fleet at the Dardanelles, have suffered themselves to be blockaded in the Bay of Suda, situated at the north-western extremity of Candia.

I have the honour . . .

(ss) Lord Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 75—85 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Nr. 111

Constantinopol,
joi, iulie 18, 1822

Excelență,

Profit de plecarea unui curier austriac pentru a avea onoarea de a informa pe excelența voastră că importanta chestiune a numirii domnilor a fost hotărâtă în cele din urmă.

Simbăta trecută boierii au fost convocați să se prezinte la Poartă.

După ce au făcut o vizită de protocol tuturor miniștrilor importanți (marele vizir, chehaia bei, reis efendi, ceaș bașa) doi din ei (domnii Ghica și Sturdza) au fost invitați să meargă a doua oară în apartamentele vizirului, unde au primit, în particular, din mâinile sale diplomele respectivelor lor numiri, primul pentru Țara Românească, ultimul pentru Moldova.

Imediat după ceremonie, reis efendi a chemat pe domnul Chabert și i-a spus ca, așa cum promisese, eu să fiu primul care să afle numirea domnilor, și s-a grăbit să mă informeze despre aceasta și despre numele persoanelor care au fost numite — „o distincție care, adaugă Excelența sa, era datorată unui ministru care tratase întotdeauna Poarta cu considerație și respect“. A informat apoi pe domnul Chabert că voi primi comunicarea oficială a acestui aranjament marțea următoare.

În consecință, el a transmis domnului Chabert la șaisprezece curent o notă din care am onoare a anexa o traducere.

În această notă, Poarta anunța motivele care au determinat-o să numească pămînteni din Țara Românească și Moldova în funcție de domni, în loc de greci, cum fusese pînă acum obiceiul, — cauzele care împiedică de a avea loc la Constantinopol ceremonia de investitură — intenția ca ea să fie efectuată la Silistra — și hotărîrea de a trimite pe principii fără amîinare în acel loc, de unde după ce își vor fi format curțile urmează să plece imediat la destinația lor ulterioară.

Dacă Poarta s-ar fi mărginit la această comunicare, ar fi fost bine. Dar excelența voastră va constata cu uimire că ea a săvîrșit o nesă-

buință aproape de necrezut, introducînd în notă o aluzie nepotrivită acum la chestiunea frontierei asiatice și (ceea ce este încă mai deplorabil de absurd) o revenire la vechea pretenție referitoare la șefii răsculați care se refugiaseră pe teritoriul rusesc, chestiune care ne plăcea să credem că a fost definitiv rezolvată.

Am crezut că este bine să țin seamă de această împrejurare și să atrag atenția asupra unor omisiuni importante care m-au izbit ca afectînd evident valoarea comunicării turce.

L-am rugat prin urmare ca domnul Chabert să atragă atenția lui reis efendi : 1 la inoportunitatea de a reînvia astfel chestiunea învechită a fugarilor răsculați și de a face aluzie la o problemă cu totul străină de chestiunea numirii principilor — ca afacerea frontierelor asiatice. 2 Nevoia de a face o comunicare directă către Rusia asupra numirii domnilor. 3 Despre necesitatea imperioasă de a-mi da imediat o explicație oficială dacă Divanul a adoptat unele schimbări, și în ce măsură, în privința modului de administrare a afacerilor celor două Principate și dacă aceste schimbări au afectat stipulațiile tratatelor sau angajamentelor contractate prin firmele comunicate de Poartă guvernului rus în septembrie 1802.

La primul din aceste puncte reis efendi a replicat „că problema referitoare la frontiere este una de *drept* strict și imperios și că un ministru turc ar fi un trădător față de suveranul său și țara sa, dacă nu ar folosi fiecare ocazie de a-l afirma și de a menționa o pretenție care nu ar putea fi pusă la îndoială fără a stabili ca un principiu că Rusia este îndreptățită să impună obligațiile tratatelor și asupra altor puteri și de a le omite, pentru ea însăși, cînd aceasta i-ar conveni, așa ca în afacerea șefilor rebeli ; Poarta nu este atît de nesăbuită pentru a presupune că Rusia ar consimți vreodată la cererea ei, deși bazată deopotrivă pe litera și spiritul tratatelor, atrăgînd acum atenția asupra acestei pretenții — ea a făcut așa fără speranța de a obține vreun succes, ci ca o măsură inerentă propriei sale demnități, care ar suferi în ochii lumii și mai ales în aceia ai propriilor săi supuși dacă ar părea că permite orice lucru cerut de Rusia, fără a face o opoziție aparentă pe baza propriilor sale drepturi și pretenții incontestabile ; și, în sfîrșit, că cererea de predare a domnilor rebeli a fost înaintată cu amabilitatea cuvenită în momentul numirii noilor principii care, dacă Poarta ar ceda dreptul său fără vreo încercare de a-l afirma, ar putea rămîne din această împrejurare cu un sentiment de impunitate și cu convingerea fermă că în caz de insubordonare, Rusia ar fi îndreptățită să-i protejeze, ceea ce ar putea avea efectul cel mai nefericit asupra viitoarei lor comportări“. Reis efendi a adăugat că el se încrede în prietenia mea pentru a da asemenea explicații confidentiale în această problemă guvernului rus pentru că ar înlătura orice impresie neplăcută ce rezultă din introducerea în notă a unei teme despre care cred că reis efendi (orice i-ar plăcea să spună) simte că a fost absolut nepotrivită.

La al doilea punct, reis efendi a observat că, deși nu există vreo clauză în acest scop, practica a fost, fără îndoială, de a se comunica guvernului rus, prin misiunea sa de aici, **numirea principilor și că nerespectarea acestei uzanțe în cazul de față nu a fost greșeala Porții** căci, dacă ar fi fost aici o misiune rusă, recenta numire a principilor i-ar fi fost categoric notificată dar, suprimarea acelei misiuni fiind un act voluntar din partea Rusiei, în cazul de față ea și nu Poarta este cauza că a avut loc o omisiune de la practica anterioară și întrucît

misiunile engleză și austriacă au fost, de la plecarea domnului Stroganov, canalele uzuale de comunicare cu guvernul rus, Poarta are încredere că ele vor continua să fie așa și în acest caz. (În ciuda acestei primiri descurajatoare, nu pierd încă cu totul speranța de a face ca această propunere să exercite oarecare influență. Mă tem mult că ea a fost periclitată de modul întrucîtva prematur în care a fost supusă la început aprecierii lui reis efendi înainte chiar ca numirea principilor să fi avut de fapt loc. Recunosc că deplîng că a trebuit în primul rînd să recurg la un procedeu față de care, din nefericire, Poarta este puțin dispusă să manifeste cordialitate sau încredere). Asigurările date de reis efendi la al treilea punct au fost deosebit de satisfăcătoare. El m-a rugat să declar oficial curții mele că cu excepția faptului că domnii au fost aleși dintre pămînteni în loc de a fi aleși dintre greci, și a măsurilor luate pentru a despovăra principatele de biruri apăsătoare la începutul noii administrații, sultanul și miniștrii săi scutindu-le de tributul și darurile obișnuite la numirea noilor domni, nu au avut loc nici un fel de schimbări în vechiul mod de a guverna Principatele conform cu tratatele, că stipulațiile acelor tratate și ale firmanului următor au fost confirmate și primite în mod special și că îndeosebi condiția ca domnii să nu fie schimbați decît la sfîrșitul celor șapte ani a fost obiectul unei atenții speciale la Poartă.

Aflu că sîmbătă noaptea firmele care anunțau noile numiri au fost trimise nu numai în Țara Românească și Moldova dar și în toate pašalicurile din Rumelia și Anatolia.

Am putut pînă acum aduna doar puține amănunte privind personalitățile ce au fost înălțate la domnie. Sînt oameni cu avere și de caracter și (cel puțin unul dintre ei) cu educație aleasă. Să spun că principele Ghica are un frate la Viena, care a fost în serviciul Rusiei și a primit mai multe distincții de la acel guvern. Sora sa este măritată cu domnul Valarmi [...] ¹, un nobil român care este în serviciul personal al împăratului Alexandru. Despre principele Sturdza aflu că are un frate, în prezent în serviciul rus, care este căsătorit cu o soră a principelui Moruzi. Toate relatările pe care le primim din Principate se referă la plecarea zilnică a trupelor turcești.

Atît reis efendi cît și Ali bei m-au asigurat ieri că imediat după instalarea domnilor, numărul foarte mic de trupe care staționează acum va fi retras.

Despre operațiile maritime turce în Arhipelag informațiile sînt foarte nefavorabile. Mai întîi s-a zis că o linie de nave de război a căzut în mîinile grecilor. Acest zvon este sigur nefondat. Însă două sau trei bricuri turcești de război au fost, fără îndoială capturate, și se pare că există oarecare motiv de teamă că escadrele combinate egipteană și algeriană, prea depărtate spre a putea efectua o joncțiune cu flota otomană la Dardanele s-au lăsat să fie blocate în golful Suda situat la extremitatea nord-vestică a Cretei.

Am onoarea . . .

(ss) Lord Strangford

¹ Alexandru Vilara, mare agă în Țara Românească.

No. 118

Constantinople,
Thursday July 25-th 1822

My Lord,

On Sunday last the new hospodars sent off their respective caimaks or lieutenants to the provinces of Wallachia and Moldavia. The grand vestiario, Philipesco *bano* is disputed to the former principality — the spathar *Michalesco Stourdza* to the latter.

Yesterday the princes received from the grand master of the ceremonies the usual caftans or robes of honour, which however they are not to wear before their arrival at Silistria. It seems certain that want of money is the chief obstacle which prevents them from immediately pursuing their journey. It is said, but I do not believe the report, that Halet effendi has offered to lend them four hundred thousand piastres. There can however be no doubt that the Porte has ordered the Chief Corporations of Constantinople to supply the princes on credit with every article which they may require on the first formation of their establishment.

The departure of the princes (according to Ali bey) will take place in rather more than a fortnight. They are ordered to stay but a very short time at Silistria, particularly the prince of Wallachia, whose departure for his government the Porte affects to be very anxious to hasten.

One of the first acts of prince Ghika was to procure (or purchase) from the patriarch a divorce from his wife, the daughter of the late prince Hantzerli [sic !] who fell a victim some years ago to the vengeance of the celebrated Hussein pasha. The Caimakam just sent to Wallachia is the bearer of this intelligence to the princess, and he is also charged with orders to remove her immediately from Bucharest.

We are without any direct accounts respecting the further evacuation of the provinces. Mister Duveluz continues to write to me from Adrianople that numbers of Turkish troops are daily passing through that place on their return from Wallachia. The remainder of the Ottoman army will however I presume not be removed before the actual instalment of the princes. The pasha of Bucharest has orders to proceed to Erzerum and to assume the command there, as soon as the hospodar shall have reached the seat of his government and shall have entered upon his new functions.

I have the honour . . .

Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 114—116 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Nr. 118

Constantinopol,
joi, iulie 25, 1822

Excelență,

Duminică trecută noii domni și-au trimis respectivii caimacami sau locotenenți în provinciile Țara Românească și Moldova. Marele vistiier, banul Filipescu, a fost discutat pentru primul principat — spătarul Mihail Sturdza pentru ultimul.

Ieri domnii au primit de la marele maestru de ceremonii caftanele uzuale sau veșminte de onoare, pe care însă nu trebuie să le poarte înainte de sosirea lor la Silistra. Pare sigur că lipsa de bani este obstacolul principal care-i reține să pornească imediat în călătoria lor. Se spune, dar nu cred zvonul, că Halet efendi s-a oferit să le împrumute patru sute de mii de piaștri. Este neîndoios însă că Poarta a dat ordin șefului corporațiilor din Constantinopol să furnizeze domnilor pe credit orice articol de care ar putea avea nevoie pentru începuturile instalării lor.

Plecarea domnilor (în conformitate cu cele spuse de Ali bei) va avea loc peste mai bine de două săptămîni. Li s-a ordonat să stea doar puțin timp la Silistra, mai ales domnului Țării Românești, a cărui plecare în vederea investiturii, Poarta pare să fie foarte nerăbdătoare s-o grăbească.

Una din primele acțiuni ale domnului Ghica a fost de a obține (sau cumpăra) de la patriarh divorțul de soția sa, fiica defunctului domn Hangerli [sic !], care acum cîțiva ani a fost victima răzburării renumitului Hussein pașa. Caimacamul abia trimis în Țara Românească este purtătorul acestei vești pentru doamnă și are ordin s-o mute imediat de la București.

Nu avem nici o informație directă privind evacuarea în continuare a provinciilor. Domnul Duveluz continuă să-mi scrie de la Adrianopole că un număr de trupe otomane trec zilnic prin acel loc la întoarcerea lor din Țara Românească. Restul armatei otomane nu va fi mutat însă, presupun, înainte de reala instalare a domnilor. Pașa din București a primit ordine să pornească spre Erzerum și să preia comanda acolo, imediat ce domnul va fi ajuns la reședința domnească și va fi intrat în noile sale funcții.

Am onoarea ...

Strangford

155

1822 august [7]/19, Constantinopol.

No. 130

Constantinople,
Monday August 19-th 1822

My Lord,

On Sunday the Eleventh Instant my first interpreter paid a visit of ceremony to the new hospodars of Wallachia and Moldavia, with whom he had a long and interesting conversation respecting the affairs of those provinces.

The princes were earnest in their entreaties that the expression of their deep and heartfelt gratitude should be laid at his majesty's feet and that his majesty should be informed that in common with their countrymen, they attributed that better order of things which they trusted was about to be established in the Principalities, to the active and benevolent interposition of Great Britain and her allies.

They complained exceedingly of want of money, and of the difficulty of procuring either sufficient credit at Constantinople, or sufficient

remittances from their own country, to enable them to prosecute their journey.

(These difficulties appear to have been subsequently removed. The reis effendi told Mister Chabert on Saturday last, that Porte had advanced a sum of two hundred and fifty purses to each of the hospodars and that their reasonable supply had permitted them to fix their departure for Thursday next, the Twenty Second Instant. The whole of their baggage has already been sent by water to Varna).

On the subject of the troops yet remaining in the two provinces, the hospodars desired Mister Chabert to inform me that those troops (amounting to the precise number stated in my dispatch no. 125) were to be retained there at the positive and express request of the princes themselves — that they had distinctly declared to the Porte that they neither could nor would undertake the responsibility of attempting to govern the Principalities (swarming as they now are with robbers and assassins) without the assistance of a respectable Turkish force — that the troops selected for this service are of a very different description from those whose misconduct and exactions have occasioned so much misery in the provinces — that they have reserved to themselves the right of diminishing this force, as circumstances might require, or the restoration of good order and tranquillity permit — and that they hoped before long, to be able to dispense with their services altogether.

With respect to Mister Pini, they did not hesitate to say that it was by *their* advice that the Porte had come to the resolution of no longer recognizing that gentleman in quality of a Russian agent in the Principalities. They even declared that they had made this determination a condition of their own assumption of the hospodarate — and that they had proved to the Porte, by facts in their possession, that it would have been impossible for them to undertake the administration of the Principalities, if they were to be exposed to the continued intrigues and machinations of Mister Pini which had been constantly directed to the object of creating disunion among the boyards; and to which they even ascribed all the unhappy events which had taken place in Wallachia and Moldavia in the spring of 1821.

Respecting the mode in which the Principalities are now to be governed, the hospodars said that the Porte had made no new regulation without their consent and approbation — that they could assure me, that all the stipulations of treaties with Russia were specifically retained — and that they were at a loss to express their sense of the truly moderate and paternal sentiments which seemed to have animated the sultan in all his arrangements for the future prosperity and happiness of the two Principalities. The hospodar Ghika added that “no princes had ever been sent, whose powers to do good were so extensive, or whose means of oppressing and injuring the habitants were so circumscribed”.

I have the honour . . .

Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 202—205 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 109).

Exceelență,

Duminică 11 l.c. primul meu interpret a făcut o vizită de protocol domnilor Țării Românești și Moldovei, cu care a avut o lungă și interesantă conversație privind afacerile acestor provincii.

Principii au fost fermi în rugămintea lor ca expresia profunde și sincerei lor recunoștințe să fie pusă la picioarele maiestății sale și să i se aducă la cunoștință maiestății sale că împreună cu compatrioții lor au atribuit intervenției active și binevoitoare a Marii Britanii și aliaților săi, o mai bună ordine de lucruri, fiind încredințați că aceasta era pe punctul de a fi stabilită în Principate.

S-au plîns foarte mult de lipsa de bani și de dificultatea de a procura fie suficient credit de la Constantinopol, fie bani suficienți expediți din propria lor țară pentru a le da posibilitatea să-și continue călătoria.

(Aceste dificultăți par să fi fost înlăturate ulterior. Reis efendi a spus domnului Chabert simbăta trecută că Poarta a avansat o sumă de două sute cincizeci pungi fiecăruia din domni, și că aceste fonduri rezonabile le-au permis să-și stabilească plecarea pentru joia următoare, 22 l.c. Întregul lor bagaj a și fost trimis pe apă la Varna).

În problema trupelor care rămîn încă în cele două provincii, domnitorii au dorit ca domnul Chabert să mă informeze că acele trupe (care se ridică la numărul precis indicat în raportul meu nr. 125) urmau să fie reținute acolo la cererea sigură și expresă a principilor înșiși și că ei declaraseră limpede Porții că nici nu puteau și nici nu voiau să-și asume răspunderea de a încerca să guverneze Principatele (care, acum, mișună de tâlhari și asasini) fără sprijinul unei apreciable forțe turcești, că trupele alese pentru acest serviciu diferă substanțial de acelea a căror rea purtare și cereri exagerate au creat atîta suferință în provincii, că ei și-au rezervat dreptul de a micșora aceste forțe cînd împrejurările ar putea să o ceară, sau cînd restabilirea bunei ordini și liniștii ar putea permite acestea, și că ei au sperat să se poată curînd dispensa cu totul de serviciile lor.

Cu privire la domnul Pini, ei nu au ezitat să spună că, la sfatul lor, Poarta a ajuns la hotărîrea de a nu mai recunoaște pe acest domn în calitate de agent rus în Principate. Mai mult, au declarat chiar că luaseră această hotărîre ca o condiție a asumării domniei și că dovediseră Porții, prin faptele de care dispuneau, că le-ar fi fost imposibil să preia administrația Principatelor dacă urmau să fie expuși la continuile intrigi și mașinații ale domnului Pini, care fuseseră permanent îndreptate către scopul de a crea dezbinare între boieri; și căroră le atribuiău chiar toate evenimentele nefericite ce avuseseră loc în Țara Românească și Moldova în primăvara lui 1821.

Cu privire la modul în care Principatele urmează să fie guvernate acum, domnitorii au spus că Poarta nu făcuse nici o reglementare nouă fără consimțămîntul și aprobarea lor — că ei puteau să mă asigură că toate stipulațiile tratatelor cu Rusia au fost menținute exact și că ei nu aveau cuvinte să exprime starea lor de spirit față de sentimentele cu adevărat cumpătate și părintești care păreau să fi însuflețit pe sultan în toate reglementările sale pentru prosperitatea și fericirea

viitoare a celor două Principate. Domnul Ghica a adăugat că „nu au fost trimiși vreodată domnitori ale căror posibilități de a face bine să fie atît de extinse sau ale căror mijloace de a asupra sau nedreptăți pe locuitori să fie atît de limitate“.

Am onoarea . . .

Strangford

156

1822 august [14]/26, Pera (Constantinopol).

Nr. 83

Rapport

Pera, le 26 août 1822

Monsieur l'Ambassadeur,

J'ai l'honneur de soumettre à Votre Excellence le résultat de la conversation que j'ai eue par son ordre sur ce qui concerne la Valachie et la Moldavie avec l'un des principaux boyards de Valachie.

Ce sont sans doute les circonstances difficiles où se trouve la Porte qui ont empêché de donner, comme auparavant, de l'éclat à l'investiture des Hospodars. On les a seulement revêtus de la pelisse d'honneur, et on leur a fourni un équipement de cheval. Le koukka leur a été remis pour le porter eux-mêmes au pacha de Silistrie ; ce vézir les investira publiquement de cette marque distinctive de leur dignité. Quant à leur ferman, il est conçu dans les mêmes termes que celui qu'on délivrait aux princes grecs. La condition expresse de sept années d'exercice y est articulée.

Le bruit s'est répandu que la Porte doit exempter les Provinces de tout tribut, pendant un certain tems, à cause des malheurs qui ont pesé sur elles, mais ces dispositions généreuses n'ont pas encore été communiquées aux princes.

La Porte s'est bornée à leur égard à les assister de son crédit auprès du banquier pour leur faciliter les moyens d'effectuer un emprunt de 260 bourses pour leur propre compte.

Lorsque les princes ont rendu visite à Halet-effendi, ce seigneur leur a dit : on se plaignait autrefois de ce que l'esprit intrigant et jaloux des Princes grecs les portaient à sacrifier des sommes immenses pour satisfaire la cupidité de nos ridjals. Ce système, s'il a existé, ne peut plus renaître. Que les Princes se tiennent dans la ligne de leurs devoirs, ils n'auront jamais rien à craindre ; ils n'auront jamais besoin de la protection ni des bons offices de personne de présenter sous quelque forme que ce soit aucune rétribution étrangère aux tributs fixés. Halet-effendi a donné lui-même l'exemple : ni lui, ni personne autre n'a reçu de cadeau.

Dans le cérémonial des différentes visites, le pas au lieu d'être accordé comme auparavant, au Prince de Moldavie, l'a été à celui de Valachie. La cause de ce changement, d'étiquette est la prépondérance de cette dernière Province par la réduction de la première¹.

Le Prince de Valachie est parti le 23 août. Il doit s'arrêter trois à quatre jours à Silistrie. Il fera son entrée dans sa Principauté, au moment où les derniers chefs turcs en sortiront, de manière à traverser le Danube en même tems qu'eux.

Le Prince de Moldavie s'est embarqué le 24 pour se rendre par Varna à Silistrie.

Un agent très subalterne reste ici en attendant l'arrivée des deux boyards qui doivent venir remplir les fonctions de Kapigiayas, c'est-à-dire de chargés d'affaires des Princes auprès de la Sublime Porte. Ils seront les agents actifs, et le Prince de Valachie enverra de plus son fils dans la capitale, où il résidera avec le titre de nazir (intendant).

Comme ces divers agents ne partiront qu'après l'arrivée des Princes, on ne peut au juste fixer l'époque où ils seront à Constantinople.

La nouvelle de l'entière évacuation des Provinces est arrivée ici aux Princes avant leur départ et les a décidés à se mettre en route sans délai.

Le gouvernement des Provinces est entièrement confié aux Princes. Le pacha de Silistrie, ni tout autre, ne pourra s'immiscer en rien de ce qui concerne leur administration. L'autorité est toute entre leurs mains, ce sont eux qui nommeront à tous les emplois. Aucun grec n'est en place. La volonté des princes réglera la répartition et la levée des impôts.

Le tribut, que la Valachie doit payer à la Porte, est fixé à huit cents bourses environ.

Le corps des troupes turques, connu sous la dénomination de bechli, composé auparavant de mille hommes pour les deux Provinces, est porté au double.

J'ai lu moi-même la lettre adressée au nom du Prince de Valachie à Hassan-bey, voïvode de Tatar-Bazar. Il lui est ordonné de tenir prêts les deux mille bechli qu'il doit commander et d'envoyer aussitôt l'avis de son prompt départ aux boyards des deux Princes, pour que ceux-ci indiquent la répartition des troupes dans les différents postes où elles doivent être placées. Ces troupes formeront les seules forces militaires ottomanes au-delà du Danube. Elles seront sous le commandement des hospodars.

La Porte a de plus, auprès de chacun des Princes, un homme choisi par elle. C'est le Divan éfendisi ou le premier secrétaire pour la correspondance turque. Cet officier a deux adjoints. Les Princes pensent que ces étrangers ne pourront avoir aucun crédit ni influence dans les affaires. C'est leur opinion. Mais il est à observer que le choix des secrétaires et du chef des troupes, que la Porte a voulu faire en cette circonstance, appartenait auparavant aux Princes grecs.

Ce n'est point à l'instigation des Princes que la Porte a présenté aux divers ministres européens une note circulaire, pour les engager à n'avoir d'agents que dans les deux capitales, Bucharest et Jassi. Les Princes ne sont pour rien dans cette mesure administrative.

Elle est prise par la Porte, contre les vœux d'empiètemens continuels de la Russie et de l'Autriche. Il est vrai qu'il sera difficile de s'opposer à cet égard, à l'autorité des russes, qui peuvent s'autoriser de leurs traités. On ignore encore quels rapports seront établis avec eux. Les événemens régleront tout.

Les russes ont des partisans dans les deux Provinces, mais fort peu à Bucharest. Ils sont plus nombreux à Jassi. Ceux qui leur sont dévoués sont dirigés par des intérêts personnels. Leur opinion ne forme point une masse [. .] ¹.

Le sentiment général de la nation est une haine implacable pour les grecs² et de l'éloignement pour les russes.

Le peuple se félicite d'être rendu à ses chefs naturels. Les Boyards, heureux de se gouverner eux-mêmes, ne sont point sans inquiétude sur les poids immense qui va peser sur leurs têtes. Accoutumés au joug d'un double esclavage, ils semblent effrayés du commandement. Dans leur position nouvelle et difficile, ils sentent le plus grand besoin d'avoir des hommes d'état, ils avouent qu'ils ont à peine des hommes d'affaires. Veuillez...

Desgranges J[erô]me
Drogman de 2e classe

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 137, c. 56—58 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, Turquie, vol. 236).

Nr. 83
Raport

Pera, 26 august 1822

Domnule ambasador,

Am onoarea să supun Excelenței Voastre rezultatul conversației pe care am purtat-o, din ordinul Dv., cu unul din principalii boieri din Țara Românească cu privire la Țara Românească și Moldova.

Fără îndoială, numai circumstanțele dificile în care se află Poarta au împiedicat să se dea, ca mai înainte, strălucire investiturii domnitorilor. Aceștia au fost numai îmbrăcați în haina de blană de onoare și li s-a procurat un echipament ecvestru. Li s-a dat cuca, spre a fi dusă de ei înșiși pașei de Silistra; acest vizir îi va investi în mod public cu acest semn distinctiv al demnității lor. În ce privește firmanul, acesta este conceput în aceași termeni ca și cel care se acorda principilor greci. Este prevăzută condiția expresă a celor șapte ani de exercițiu al funcției.

S-a răspândit zvonul că Poarta va scuti provinciile de orice tribut pe un anumit timp, din cauza nenorocirilor care au apăsât asupra lor, dar aceste dispoziții generoase n-au fost încă comunicate principilor.

Poarta s-a mărginit, în privința lor, să-i ajute cu creditul ei pe lângă bancher, pentru a le facilita mijloacele de a efectua un împrumut de 260 pungi pe contul lor propriu.

Cînd principii au făcut o vizită lui Halet efendi, acest demnitar le-a spus: existau plîngerî odinioară că spiritul de intrigă și invidie al principilor greci i-a determinat să sacrifice sume imense pentru a satisface cupiditatea ridgialilor noștri. Acest sistem, dacă a existat, nu mai poate renaște. Dacă principii rămîn pe linia datoriei lor, nu vor avea a se teme niciodată de nimic; nu vor avea niciodată nevoie de protecția, sau de bunele oficii ale cuiva, pentru a prezenta, într-o formă oarecare, vreo retribuție în afara tributurilor fixate. Halet efendi a dat el însuși exemplu: nici el, nici nimeni altul n-a primit vreun cadou.

În ceremonialul diverselor vizite, în loc ca întîietatea să fie acordată, ca mai înainte, principelui Moldovei, a fost acordată celui al Țării Românești. Cauza acestei schimbări de etichetă este preponderența acestei provincii din urmă, prin reducerea celei dintîi.

Principele Țării Românești a plecat la 23 august. El trebuie să se oprească 3—4 zile la Silistra. Își va face intrarea în Principat în momentul în care vor ieși de acolo ultimii comandanți, astfel încît el va traversa Dunărea în același timp cu ei.

Principele Moldovei s-a îmbarcat la 24 august, spre a se duce la Silistra, prin Varna.

Un agent inferior rămîne aici, în așteptarea sosirii celor doi boieri care trebuia să vină să îndeplinească funcțiile de capuchehaie, adică de însărcinați cu afaceri ai principilor pe lîngă Sublima Poartă. Ei vor fi agenții activi, iar principele Țării Românești va trimite în plus pe fiul său în capitală, unde va rezida cu titlul de nazir (intendent).

Cum acești diferiți agenți nu vor pleca decît după sosirea principilor, nu se poate fixa exact data cînd vor fi la Constantinopol.

Știrea despre evacuarea integrală a Provinciilor a parvenit aici principilor înainte de plecarea lor și i-a determinat să pornească la drum fără întîrziere.

Guvernarea Provinciilor este încredințată în întregime principilor. Nici pașa de Silistra, nici nimeni altul, nu se va putea amesteca cu ceva în administrația lor. Autoritatea este întreagă în mîinile lor și ei sînt aceia care vor face numiri în toate funcțiile. Nici un grec nu mai este în funcție. Voința principilor va reglementa repartitia și perceperea impozitelor.

Tributul, pe care Țara Românească trebuie să-l plătească Porții, este fixat la aproximativ 800 pungi.

Corpul trupelor turcești, cunoscut sub numele de beșlii, format mai înainte din 1 000 oameni pentru ambele provincii, a fost dublat.

Am citit eu însumi scrisoarea adresată, în numele principelui Țării Românești, lui Hassan bei, voievodul din Tatar-Bazar. I s-a ordonat să țină pregătiți cei 2 000 beșlii, pe care îi va comanda și să anunțe îndată plecarea lui grabnică, boierilor celor doi principii, pentru ca aceștia să indice repartitia trupelor în diferitele servicii, unde trebuie să fie plătate. Aceste trupe vor forma singurele forțe militare otomane dincolo de Dunăre. Ele vor fi sub comanda domnitorilor.

Poarta are în plus, pe lîngă fiecare din principii, un om ales de ea. Acesta este divan efendi sau secretarul prim pentru corespondența turcă. Acest slujbaș are două ajutoare. Principii își închipuie că acești străini nu vor putea avea nici un credit și nici o influență în afaceri. Este părerea lor. Dar trebuie observat că alegerea secretarilor și a șefului trupelor, pe care Poarta a ținut să o facă în această împrejurare, aparține mai înainte principilor greci.

Nicidecum la instigația principilor, Poarta a prezentat diferiților miniștri europeni o notă circulară, pentru a-i angaja să nu aibă agenți decît în cele două capitale, București și Iași. Principii nu au nici un rol în această măsură administrativă. Ea este luată de Poartă împotriva dorințelor de ingerință ale Rusiei și Austriei. Este adevărat că va fi dificil să se facă opoziția, în această privință, autorității rușilor, care pot să se întemeieze pe tratatele lor. Nu se știe încă ce raporturi vor fi stabilite cu ei. Evenimentele vor reglementa totul.

Rușii au partizani în cele două provincii, dar foarte puțini la București. Ei sînt mai numeroși la Iași. Cei care le sînt devotați sînt conduși de interese personale. Opinia lor nu constituie nicidecum o masă [...]¹.

Sentimentul general al națiunii este o ură implacabilă față de greci ² și de distanțare față de ruși.

Poporul se feliită de a se fi întors la conducătorii lui firești. Boierii, fericiți de a se guverna ei înșiși, nu sînt lipsiți de o anumită îngrijorare în ce privește povara imensă care va apăsa asupra capetelor lor. Obişnuiți cu jugul unei duble sclavii, ei par speriați de situația de a avea comanda. În noua și dificila lor poziție, ei simt cea mai mare nevoie de a avea oameni de stat și mărturisesc că abia dacă au oameni de afaceri.

Binevoii...

Desgranges J[erô]me,
dragoman de clasa a 2-a

¹ Atitudinea politică a noilor principii.

² Se referă, de fapt, la fanarioți.

157

1822 august [15]/27, Constantinopol.

Précis de la Conférence tenue le 27 août 1822
à l'hôtel du reis effendi à Constantinople.

[...] ¹. Je ne prétends nullement contester que la folle expectative d'une assistance de la part de la Russie n'ait induit en erreur la grande majorité des grecs, qui, à l'instar de tant de gens à vues bornées répandus sur la surface de l'Europe, n'ont pu s'élever assez haut pour se rendre compte du changement qui depuis trente ans s'est opéré dans le système politique de toutes les cours, et spécialement dans celui du cabinet russe. Dans tous les cas ces grecs sont plus à plaindre qu'à blâmer, puisqu'il faut être plongé dans une profonde ignorance pour ne pas savoir que dans les tems où nous vivons aucun monarque n'est disposé à favoriser une rébellion contre l'autorité souveraine, et que par conséquent aucun d'eux ne trahiroit sa propre cause en encourageant ou appuyant l'insurrection dans un Etat voisin. Si réellement la Russie avoit soufflé la révolte des grecs, il faudroit convenir au moins qu'elle a bien inutilement prodigué ses efforts ; et si l'on pouvoit supposer la connivence que vous paraissez admettre, il resteroit toujours encore à demander pourquoi la Russie, possédant des moyens aussi immenses que ceux dont elle est à même de disposer, n'auroit pas profité de cette conjoncture favorable pour envahir votre empire dans un moment où la violation prolongée des traités de votre part lui eût fourni des prétextes suffisamment plausibles pour justifier ses entreprises. Croyez-moi, ce n'a pas été la justice de votre cause et bien moins la force de vos *argumens*, qui vous ont épargné ce surcroît de calamités ; c'est à la longanimité du glorieux monarque qui règne aujourd'hui sur le vaste et puissant empire de toutes les Russies — c'est à l'efficacité de bons offices des cours alliées qui vous ont vu courir à votre porte et qui se sont empressées de vous tendre un bras secourable en même temps qu'elles faisoient un appel à la générosité de l'empereur Alexandre — que vous êtes exclusivement redevables d'avoir échappé un danger imminent que l'infraction des traités avoit attiré sur votre patrie. Si l'empereur de

Russie avoit approuvé ou encouragé la rébellion des grecs, il n'eût pas dédaigné non plus d'en tirer parti. L'attitude qu'il a prise au contraire fournit la preuve la plus convaincante de la pureté et de la fixité de ses principes. D'ailleurs je présume que parmi vous comme parmi nous c'est pour recueillir qu'on se donne la peine de semer. Ne me parlez donc plus de la prétendue connivence de l'empereur, car cette supposition n'est pas seulement outrageante, mais elle choque encore le sens commun. *Le reis-effendi* (interrompant l'ambassadeur) : Nous n'avons jamais articulé un pareil soupçon. Nous sommes fort à même de distinguer entre le souverain qui n'est guidé que par des principes d'honneur et de droiture et la faction qui profane son auguste nom en l'associant à une pareille entreprise. L'ambassadeur repousse avec chaleur tout ce qui pourrait porter atteinte à la dignité de l'empereur, et il a raison. Cependant si des agents turcs avoient parcouru les provinces russes peuplées de musulmans en les incitant à la révolte et représentant les russes comme des bêtes féroces, indignes de coexister avec le reste du monde civilisé, — et que peu de temps après une révolution sanglante eût éclaté dans ces mêmes provinces — l'ambassadeur d'Angleterre à Pétersbourg taxeroit-il le ministère russe d'avancer une proposition contraire au sens commun, parce que ce dernier soutiendrait que les agents turcs ont été les moteurs de la révolution ?

L'ambassadeur : L'ambassadeur d'Angleterre en pareil cas engageroit le ministère de sa majesté impériale de ne pas juger les intentions de la Sublime Porte sur la conduite de quelque agent obscur et déhonté, mais bien sur l'attitude que prendroit le sultan et son gouvernement à la suite de cet événement. Je n'hésite pas de vous exprimer en même temps ma conviction que les ministres de l'empereur auroient trop de bon sens et trop d'équité pour ne pas apprécier toute la justesse de cette observation de la part de l'ambassadeur d'Angleterre.

Mais revenons à la question principale. Vous me demandiez quelle étoit la cause première de l'insurrection ? Déjà je vous ai démontré que ce n'est pas celle que vous supposez. Je vais maintenant vous indiquer où je crois en trouver l'origine. L'insurrection, à mon avis, est la conséquence naturelle du peu de respect qu'on porte à une certaine distance du siège du gouvernement, à vos sages et bienfaisantes institutions. A peu de milles déjà de la résidence les caprices des autorités locales tiennent lieu de lois et la prospérité du peuple est sacrifiée aux passions de quelques individus privilégiés. Vous savez que je n'aime pas à déguiser la vérité et vous n'ignorez pas je pense qu'on ne guérit point les grands maux en les flattant. Laissez-moi donc vous dire sans détour que c'est ce système arbitraire si peu conforme aux vues de sa hauteur et si opposé à l'esprit et à la lettre de vos institutions qui est la souveraine cause du mécontentement des raïas. Nul doute au reste que ce mécontentement n'ait été nourri par la faction révolutionnaire qui depuis la monstrueuse révolution françoise a garni toute l'Europe de ses filets. Il est positif encore que l'expectative d'une guerre prochaine entre la Porte et la Russie, fondée en grande partie sur le système que vous paroissiez suivre, a beaucoup contribué à précipiter la marche des événements, et certes la longanimité de l'empereur a déjoué plus d'un projet sinistre calculé sur cette rupture. Ce n'est pas en Turquie seulement que les anarchistes ont établi le foyer de la vaste conspiration qui a pour but d'embraser l'Europe entière, afin de profiter du chaos que produiroit une conflagration générale — partout ils ont des auxi-

liaires — partout on retrouve les symptômes de la contagion — et la convoitise criminelle de ces associations secrètes s'étend également sur les petits Etats et sur les grands empires. Il est même plus que probable qu'il s'agissoit bien moins de renverser l'empire du Croissant que de faire servir votre chute à préparer le bouleversement de l'Europe. (Afin de rendre plus sensible aux ministres ottomans l'intime connexion qui existe entre l'insurrection des grecs et les machinations des factieux en Europe, l'ambassadeur cita la circonstance remarquable du passeport délivré au général Normann par le Comité de l'*Etaria* à Stuttgart). C'est à l'aide et par l'entremise de ces sociétés ténébreuses que les insurgés ont réussi à se procurer les armes, les munitions et le numéraire destinés à réaliser le funeste projet qui tendoit à un tout autre but que l'émancipation de la Grèce, bien indifférente dans le fond à ceux qui se moquent de leurs dupes tout comme ils se moquent des lois divines et humaines et qui n'aspirent qu'à assouvir leur soif de sang et de carnage.

Puisse-je espérer qu'après avoir soulevé le rideau épais qui cachait à vos yeux les desseins des conspirateurs contre tout ordre social, vous voulussiez enfin convenir que la connexion qui existe entre vos insurgés et nos mécontents, nous donne un droit incontestable à vous requérir d'éteindre le feu de la rébellion, non pas en poursuivant un système de sévérité qui répugne à l'humanité et qui doit nécessairement émouvoir la compassion de la chrétienté tout entière, mais en adoptant les moyens compatibles avec une politique sage, clémentine et généreuse — politique qui offre le double avantage d'arrêter la révolte et d'éloigner les causes dont elle a été l'effet ! [..] ².

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428, c. 353—356 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O./78, vol. 110).

Rezumat al Conferinței ținute la 27 august 1822
la reședința lui reis efendi la Constantinopol.

[..] ¹. Nu pretind de fel să contest că așteptările necugetate la un sprijin din partea Rusiei nu au indus în eroare marea majoritate a grecilor, care după exemplul atitor oameni cu vederi mărginite răspîndiți pe fața Europei, nu s-au putut ridica atît de sus pentru a-și da seama de schimbarea ce s-a operat de treizeci de ani în sistemul politic al tuturor curților și în special în acela al cabinetului rus. În toate cazurile, acești greci sînt mai mult de plîns decît de condamnat, pentru că cineva trebuie să fie cufundat într-o adîncă ignoranță pentru a nu ști că în timpurile în care trăim nici un monarh nu este dispus să favorizeze o răscoală contra autorității suverane, și că, prin urmare, nici unul din ei nu ar trăda propria sa cauză încurajînd sau sprijinînd insurrecția într-un stat vecin. Dacă, într-adevăr, Rusia ar fi ațîțat răscoala grecilor, trebuie să se recunoască cel puțin că ea și-a risipit cu totul inutil eforturile ; și dacă s-ar putea presupune complicitatea, ce păreți a admite, ar rămîne totuși încă de întrebare pentru ce Rusia, care posedă mijloace atît de imense ca cele de care este în stare de a dispune, nu ar fi profitat de această conjunctură favorabilă pentru a invadea Imperiul dumneavoastră într-un moment cînd încălcarea repetată a tratatelor din partea dumneavoastră i-ar fi oferit pretexte suficiente de plauzibile pentru a justifica acțiunile sale. Credeți-mă, nu justetea cauzei voastre

și cu atât mai puțin puterea argumentelor voastre v-au cruțat de calamități mai mari; răbdării gloriosului monarh ce domnește azi asupra vastului și puternicului Imperiu al tuturor Rusiilor, eficacității bunelor oficii ale curților aliate care v-au văzut alergînd la poarta voastră și care s-au grăbit a vă întinde o mînă protectoare în timp ce făceau un apel la generozitatea împăratului Alexandru, le sînteți exclusiv datorii de a fi scăpat de un pericol iminent pe care încălcarea tratatelor îl atrăsese asupra patriei voastre. Dacă împăratul Rusiei ar fi aprobat sau încurajat răscoala grecilor, nu ar fi neglijat să profite de aceasta. Atitudinea ce a luat-o furnizează, dimpotrivă, proba cea mai convingătoare în privința integrității și statorniciei principiilor sale. De altminteri, presupun că printre voi, ca și printre noi, oricine își dă osteneala de a semăna pentru a culege. Nu-mi mai vorbiți, deci, de pretinsa complicitate a împăratului, căci această supoziție nu este numai jignitoare, ci șochează chiar bunul simț.

Reis efendi (întrerupînd pe ambasador) : Noi nu am formulat nicio dată asemenea supoziții. Sîntem foarte capabili de a face distincție între suveranul ce nu este călăuzit decît de principii de onoare și de dreptate și facțiunea ce profanează augustul său nume, asociîndu-l la o asemenea acțiune. Ambasadorul respinge cu ardoare tot ceea ce ar putea atinge demnitatea împăratului și are dreptate. Totuși, dacă agenți turci ar fi parcurs provinciile ruse populate cu musulmani, incitîndu-i la răscoală și înfățișînd pe ruși ca pe fiare sălbatice nedemne de a coexista cu restul lumii civilizate, și dacă la puțin timp după aceea ar fi izbucnit o revoluție sîngeroasă în aceleași provincii, atunci ambasadorul Angliei la Petersburg ar aprecia, oare, că guvernul rus înaintează o propunere contrară bunului simț pentru că acesta din urmă ar susține că agenții turci au fost instigatorii revoluției ?

Ambasadorul : Ambasadorul Angliei, în asemenea caz, ar îndemna guvernul maiestății sale imperiale să nu judece intențiile Sublimei Porți după purtarea unui oarecare agent obscur și nerușinat, ci după atitudinea ce ar lua-o sultanul și guvernul său în urma acestui eveniment. Nu ezit să vă exprim în același timp convingerea mea că miniștrii împăratului ar avea prea mult bun simț și prea multă echitate pentru a nu aprecia deplina justete a acestei observații a ambasadorului Angliei.

Dar să revenim la chestiunea principală. Dumneavoastră mă întrebați care era cauza primă a insurecției ; v-am și demonstrat că nu este aceea pe care o presupuneți. Vă voi arăta acum unde cred eu că se află originea ei. Insurecția, după părerea mea, este consecința firească a puținului respect ce se dovedește la anumită distanță de sediul guvernului, față de instituțiile dumneavoastră înțelepte și binefăcătoare. Chiar la puține mile de capitală capriciile autorităților locale țin loc de lege și prosperitatea poporului e sacrificată pasiunilor cîtorva indivizi privilegiați. Știți că nu-mi place să disimulez adevărul și cunoașteți, cred, că nu se vindecă relele mari elogiîndu-le. Lăsați-mă, deci, să vă spun fără înconjur că acest sistem arbitrar atît de puțin conform vederilor înălțimii sale și atît de opus spiritului și literei instituțiilor dumneavoastră este cauza nemulțumirii raialelor. Dealtfel nu există nici o îndoială că această nemulțumire a fost întreținută de facțiunea revoluționară, care de la monstruoasa revoluție franceză a înțesat toată Europa cu lațurile sale. Mai este demn de luat în seamă ca expectativa unui război apropiat între Poartă și Rusia, întemeiată în mare parte pe sistemul ce păreți a-l urma, a contribuit mult la precipitarea cursului eve-

nimentelor și, desigur, că răbdarea împăratului a dejucat mai mult decât un proiect sinistru calculat pe baza acestei rupturi. Anarhiștii au stabilit nu numai în Turcia, focarul vastei conspirații ce are ca scop incendiarea întregii Europe, pentru a profita de haosul ce ar produce o conflagrație generală, ei au peste tot auxiliari, peste tot se regăsesc simptomele contagiunii, iar cupiditatea criminală a acestor asociații secrete se întinde deopotrivă asupra micilor state și asupra marilor imperii. Mai mult decât probabil că era vorba nu atât de a răsturna Imperiul Semilunii, cât de a pregăti, prin căderea voastră, zdruncinarea Europei. (Pentru a face mai evidentă minștrilor otomani strînsa legătură ce există între insurecția grecilor și mașinațiile răzvrătiților în Europa, ambasadorul citează cazul remarcabil al pașaportului eliberat generalului Normann de comitetul Eteriei la Stuttgart). Cu ajutorul și prin intermediul acestor societăți tenebroase au reușit răsculații să-și procure armele, munițiile și numarul destinate a realiza proiectul funest ce tindea la un cu totul alt scop decât emanciparea Greciei, total indiferentă în fond celor ce iau în rîs pe păcăliții lor, la fel cum iau în rîs legi divine și umane și care nu aspiră decât la a-și potoli setea de singe și de măcel.

Aș putea spera că după ce am ridicat perdeaua groasă ce ascundea ochilor dumneavoastră proiectele conspiratorilor contra oricărei ordini sociale, ați vrea în sfîrșit să recunoașteți că legătura ce există între răsculații dumneavoastră și nemulțumirile noștri ne dă un drept incontestabil de a vă cere să stingeți focul rebeliunii, nu continuînd un sistem de severitate ce produce oroare omenirii și ce trebuie în mod necesar să trezească compasiune întregii creștinătăți, ci adoptînd mijloace compatibile cu o politică înțeleaptă, clementă și generoasă, politică în măsură să ofere dublul avantaj de a opri răscoala și de a înlătura cauzele al căror efect a fost. [...] ².

^{1, 2} Discuții între reis efendi și ambasadorii britanic și rus referitoare la respectarea tratatelor, în cazul insurecției grecești, din partea puterilor europene.

Précis ¹ des négociations relatives aux affaires d'Orient depuis l'origine de l'insurrection des grecs jusqu'au départ de l'empereur de Russie pour le Congrès de Verone (Février 1821 — Août 1822).

Marche et progrès de la négociation générale dans ses différentes périodes.

1 Depuis l'origine de l'insurrection des grecs jusqu'à la clôture du Congrès de Laybach (Février — mai 1821).

L'attention des empereurs de Russie et d'Autriche était toute entière tournée vers l'Italie; l'armée autrichienne marchait contre Naples; toutes les forces russes se mettaient en mouvement pour réprimer l'armée piémontaise qui répondait par ses acclamations au cri de révolte que le midi de la péninsule avait élevé et les 2 souverains, reserrant leur alliance pour la nécessité de résister à cette attaque nouvelle, proclamaient la résolution qu'ils avaient prise de combattre la révolution partout où elle s'agiterait encore, lorsqu'ils reçurent la nouvelle des troubles de

l'Orient, qu'ils apprirent la révolte du valaque Vladimiresko et, bientôt après, celle du grec Ypsilanti.

L'empereur Alexandre vit d'abord dans ces entreprises un nouvel effort des révolutionnaires européens dont l'opinion du Congrès plaçait le comité directeur à Paris et qui, pressés par la nécessité de venir au secours de leurs frères d'Italie, précipitaient un mouvement préparé pour d'autre temps. Il y vit une tentative pour l'entraîner et le compromettre lui-même dans la cause révolutionnaire par le développement inopportun des éléments de révolution que ses ancêtres avaient semés sur une terre immense dont sa propre politique avait protégé la conservation. Il s'irrita de la violence qu'il prétendait lui faire, s'indignant contre une espérance qu'on osait fonder sur lui et les désavouant d'une manière solennelle il n'hésita pas à s'engager par des discours et par des écrits que les autrichiens surent lui rappeler lorsque déjà ses dispositions avaient changé avec les circonstances.

La marche adoptée alors par la Russie était si évidemment la seule qu'elle put prendre dans la position nouvelle où elle s'était placée au Congrès, que tandis que l'empereur tenait ce langage à Laybach, son ministre à Constantinople, sans attendre aucune instruction de sa part s'exprimait en termes aussi prononcés et aussi énergiques : à la première nouvelle de la révolution de Vladimiresko, le baron de Strogonoff s'était empressé de donner à la Porte l'assentiment nécessaire, en vertu du traité antérieur, pour qu'elle

Note du baron de Strogonoff, le 21 février 1821. fit passer des troupes en Valachie et lorsqu'il apprit celle d'Ypsilanti, il avait déclaré aux turcs que sa Cour était prête à lui accorder tout service *moral et de fait* qu'il jugerait à propos de lui demander.

Lettre du grand vizir à monsieur de Nesselrode, le 11 mai. La Porte avait reçu avec reconnaissance ces communications et répondit que, l'entrée d'une armée russe dans les Principautés pouvant inquiéter la nation musulmane, elle priait Sa Majesté Impériale de se borner à démentir publiquement les bruits répandus par Ypsilanti «sur l'appui qu'il attendait de la part d'une grande puissance» et de lui livrer ceux d'entre les rebelles qui viendraient se réfugier dans ses états.

La vigueur et la publicité de ces premières démarches étaient bien propres à ramener la confiance entre les deux peuples, s'il eut pu encore en exister après les guerres de Catherine II et d'Alexandre Ier ; mais elles ne surmontent pas des préventions accréditées par une longue suite d'événemens et par cette force secrète qui ressort de la position antérieure des russes. En effet, tout était disposé dans l'Orient de manière que lorsque la révolution grecque éclata, l'opinion s'y trouva unanime qu'elle était l'ouvrage des russes et cette croyance produisit bientôt des évènements qui lui servirent eux-mêmes de confirmation.

Ypsilanti avait fait de cette opinion un principal appui, elle avait été pour lui le moteur le plus puissant pour soulever les peuples. D'un autre côté, la plupart des agens russes dans le Levant, grecs de nation, laissaient parler leurs opinions et leurs vœux personnels, tandis que d'autres grecs quittaient le service russe pour se ranger parmi les insurgés. Les turcs voyaient briller sur Ypsilanti et sur Vladimiresko ces décorations et ces insignes de la Russie qu'il avaient trouvé 3 ans auparavant sur Czerni Georg, (et) qui avaient orné la poitrine de tous

les révoltés de leur nation. Ils voyaient chaque jour compromis parmi les rebelles, des grecs qui portaient le titre de sujets russes et lorsqu'ils les poursuivirent comme coupables de trahison, ceux-ci reclamaient de la part du ministre russe un appui qu'il ne pouvait leur refuser, et le baron de Strogonoff se trouvait de la sorte protecteur d'hommes poursuivis par la justice du gouvernement turc et par la fureur du peuple musulman. C'est ainsi que l'ambassade russe se vit insensiblement amenée du ton ferme et décidé, qu'elle prit d'abord contre l'insurrection grecque, à un langage moins prononcé et ensuite à des réclamations importunes, qui, repoussées par le Divan, la compromirent et devinrent bientôt hostiles.

Cependant, l'insurrection gagnait dans toute la Grèce, dans la Morée, dans l'Empire, dans les îles de l'Archipel et l'étendue qu'elle acquérait en changeait la nature et le caractère. L'empereur, qui en suivait attentivement les progrès, apprit bientôt par le baron de Strogonoff les modifications survenues dans les rapports établis entre sa légation et le divan ; il reçut de ce ministre des descriptions effrayantes des excès auxquels se portait la populace de Constantinople, de la faiblesse du gouvernement et de l'impuissance où il était de contenir le peuple ; il prévint que ces excès d'une part et cette faiblesse de l'autre donneraient un plus grand développement à la question et il proposa à l'empereur d'Autriche de s'entendre avec lui sur les mesures à prendre pour le cas où cette supposition viendrait à se réaliser.

L'empereur François fut d'avis que l'insurrection des grecs n'était qu'une révolte partielle, qu'elle ne se fondait que sur l'espoir d'être appuyée des russes et, qu'en étant rejetée aussi franchement, elle tomberait bientôt d'elle-même. Cette opinion était défendue avec chaleur par le prince de Metternich dans le Congrès qu'il dominait et tandis que la révolte acquérait graduellement un développement plus considérable, ce ministre répétait chaque jour qu'elle était terminée et que ce n'était pas la peine de s'en occuper.

Les russes qui entouraient l'empereur étaient d'une opinion contraire ; le comte Capodistrias regardait le soulèvement prématuré des grecs comme le plus grand des malheurs ; la proposition qu'il avait d'abord faite de s'emparer de la révolution pour la diriger ou l'arrêter, en imposant aux 2 parties des conditions raisonnables, n'ayant pas été acceptée, il vit que cette révolution, laissée à elle-même, plaçait les grecs dans l'alternative de l'extermination ou d'un triomphe complet et jugea qu'elle produirait des excès qui forceraient l'empereur d'y intervenir ; il ne craignit même pas, à ce que l'on prétend, d'en donner l'assurance positive à ses compatriotes et de répondre à leurs plaintes sur la lenteur de la Russie à réaliser les espérances répandues par ses agens dans toute la Grèce «qu'ils n'étaient pas dignes de la liberté s'il ne savaient se soutenir seuls pendant 6 mois». Ce ministre avait compris d'abord combien sa qualité de grec devait dans cette question ôter de force à ses paroles ; il avait été avec habileté au-devant de cette difficulté et avait offert à Sa Majesté de se retirer pour éviter de donner un tel avantage à ceux qui calomniaient les intentions du gouvernement russe. L'empereur, touché de la franchise de cette démarche, l'avait prié de continuer à l'assister de ses conseils et ce ne fut pas un faible encouragement pour les grecs de voir un de leurs compatriotes

à la tête de la politique russe, lorsqu'ils réalisaient cette idée d'insurrection pour laquelle les russes semblaient les élever depuis un siècle.

L'opinion émise par les autrichiens sur l'insignifiance de la révolte des grecs fit que le Congrès se sépara sans avoir rien statué de positif relativement aux mesures à adopter dans cette grande question.

2 De la séparation du Congrès au départ de la Légation russe de Constantinople (12 mai/30 avril — 4 août/26 juillet).

Le Divan avait d'abord traité l'insurrection des grecs de la même manière qu'il avait traité les révoltes antérieures de ses pachas et de ses sujets musulmans. Lorsqu'il vit cette insurrection s'étendre et prendre un caractère plus grave, accoutumé à l'idée que la Russie la préparait de longue main, il prévint qu'elle attirerait son attention et ses secours ; et dès lors il regarda le danger comme assez imminent pour réclamer le concours de toutes les forces nationales.

Le peuple musulman tout entier fut appelé à la défense de la vraie croyance ; les persécutions et les malheurs des chrétiens, la destruction de leurs églises à Constantinople et le supplice du patriarche achevèrent de donner aux mesures adoptées par les turcs le caractère d'une guerre de religion.

Le chef de l'église d'Orient, celui que des traités solennels instituaient le protecteur des grecs, l'empereur de Russie, rentrait dans sa capitale au milieu de ces tristes circonstances ; il y trouva une opinion, un langage, une manière de juger différente de celle qui l'environnait en Autriche ; on avait parlé à Laybach des *révoltés* et du *souverain légitime*, il n'était question à St. Pétersbourg que des *chrétiens* et des *musulmans* et les habitans de cette dernière ville confirmaient de leurs vœux et de leurs prières les hommages rendus par ceux d'Odessa à la mémoire du patriarche martyr.

La presque totalité du peuple russe, tous ceux qui laissaient agir en eux les sentimens que la religion et le patriotisme inspirent se réunissaient dans un même vœu ; mais il n'en était pas de même des hommes dont les sentimens sont habituellement modifiés ou dominés par les calculs de la politique ou de l'ambition. Et deux partis s'étaient formés parmi eux qui approchaient de plus près le fondement.

Le premier de ces partis était dirigé par le comte Capodistrias : grec de naissance et russe d'adoption, ce ministre voyait dans une guerre contre les turcs le triomphe de la cause commune des grecs et des russes. Il avait, dès sa première jeunesse, concentré toute l'énergie des passions qui agitent les hommes dans une seule passion, l'amour de son pays ; et il voyait présent devant lui le moment de délivrer la Grèce.

Profondément blessé de l'avantage que le prince de Metternich avait obtenu sur lui à Laybach, il voyait la possibilité de prendre une glorieuse revanche et de se venger de tous ses ennemis à la fois. Ces sentimens qu'il s'efforçait de contenir lui étaient plus nuisibles par la vivacité et le tumulte des émotions qu'ils lui donnaient, qu'ils ne lui servaient, en excitant un courage déjà trop enflammé. Il marchait à la tête de l'opinion publique, comptant fermement sur un tel secours aussi bien que sur les excès des turcs et les sentimens religieux de l'empereur ; mais il ne remarquait pas assez que l'opinion publique avait perdu sa puissance auprès d'un souverain qui regardait, d'après les maximes récentes de Laybach, qu'elle ne domine que les princes faibles et qu'un roi, digne de ce nom, la maîtrise et la dirige.

Ceux qui adhéraient à son opinion faisant valoir des motifs tirés de la religion et l'obligation de sauver un peuple de chrétiens et de frères livrés à la fureur des infidèles, ils présentaient comme argument la nécessité de ne pas abandonner la politique de Pierre Ier et de Catherine II, qui avait fait la grandeur de la Russie, compromise par les insultes des turcs, les avantages attachés à l'existence des grecs, la protection qui leur était promise, la férocité de leurs ennemis ; la domination glorieuse que le ministre russe exerçait à Constantinople et qu'il fallait soutenir par une conduite énergique et d'un autre côté les intrigues des anglais et des autrichiens pour substituer en Orient leur influence à celle de la Russie, le soin de l'Autriche à ne veiller qu'à ses intérêts particuliers, en ne parlant que des intérêts généraux, sa conduite et ses projets ambitieux en Italie et l'artifice de ses communications ; l'inimitié et l'arrogance des anglais et les services qu'ils pretaient aux turcs. On faisait aussi valoir des considérations tirées de l'état intérieur du pays : le danger des idées répandues sur l'inutilité qu'il y avait à retenir sur pied 1 million de soldats pour laisser détruire ses droits, sur la sujétion à la politique de l'Autriche, sur le dernier Congrès et sur l'incovenance de ces absences multipliées du souverain, négligeant son pays pour aller servir des intérêts étrangers ; et l'on insistait sur la nécessité de détourner l'attention publique de ces idées par des entreprises plus conformes au vœu national.

Le comte de Nesselrode, soit qu'il vit en effet l'avantage de son maître dans l'adoption d'un système de politique générale et conservatrice, soit qu'il se flattât de se faire du cabinet autrichien un appui qui établirait sur des bases plus solides sa fortune et son crédit en détruisant l'influence du comte Capodistrias, s'était rattaché à Laybach au prince de Metternich et en suivait fidèlement ses instigations.

Le comte de Gourieff, son beau-père, trouvait dans l'adoption du même parti le double avantage de faire prévaloir sa famille et de ménager les finances de l'empire confiées à ses soins et qu'il disait hors d'état de supporter les frais d'une guerre. Les autres ministres évitaient de se prononcer d'une manière qui les compromettrait si l'on adoptait une résolution contraire à celle qu'ils auraient conseillée ; les ambassadeurs et ministres étrangers secondaient de leurs efforts ceux qui parlaient pour la paix.

L'idée que faire la guerre aux turcs serait tomber dans un piège tendu par les révolutionnaires de Paris ; l'obligation imposée aux chrétiens d'éviter la guerre, aussi longtemps qu'il y a possibilité de le faire ; les intérêts de la société européenne qui toute entière suppliait l'empereur de lui conserver la paix, l'incertitude des mesures et de la conduite que l'Angleterre et l'Autriche adopteraient en cas de guerre, la crainte de compromettre la gloire acquise dans les années 1812, 1813 et 1814 ; le beau titre de pacificateur du monde, la politique générale, la légitimité, la Sainte Alliance, les engagements contractés à Laybach ; les complots ténébreux des associations secrètes, le travail et les espérances des jacobins, des radicaux et des carbonari ; l'idée que c'étaient les révolutionnaires de Paris qui avaient fait l'insurrection de la Grèce et que ce serait tomber dans un piège tendu par eux que de se laisser entraîner à la guerre ; le danger personnel auquel tous les souverains sont exposés par l'esprit révolutionnaire du Sud et les progrès que cet esprit faisait déjà en Russie ; les dérangemens que la guerre apporterait aux finances de l'Empire et l'interruption de tant d'entreprises utiles qui s'exerci-

taient au soin de la paix : telles étaient les raisons présentées par le parti opposé à la guerre.

Il suffit de la simple énumération de ces motifs pour montrer que sous le rapport politique il y avait pour l'empereur de Russie d'un côté des intérêts plus directs, plus nationaux ; de l'autre, des intérêts prisés dans un ordre de considérations plus élevées portant une empreinte plus marquée de générosité et l'apparence de la grandeur et du désintéressement magnanime. Quoique la religion, si puissante sur l'esprit de Sa Majesté impériale, fût en quelque sorte identifiée avec la cause des grecs, elle présentait aussi des motifs pour conserver la paix ; mais ce que le cabinet de Vienne, qui avait profondément étudié le caractère du souverain avec lequel il traitait, regardait comme plus important encore : pour faire la guerre il fallait prendre une détermination positive ; pour faire la paix, il n'y avait qu'à laisser des événemens qui se passaient loin de la Russie suivre leur cours, puisque, comme le disait très bien le baron de Lebzeltern «il restait toujours pour la Russie un moyen bien simple d'éviter la guerre, celui de ne pas la faire».

La solitude et l'isolement du voyage avaient amorti dans l'esprit de l'empereur la vivacité des impressions créées et entretenues en lui par les autrichiens ; sa confiance en leurs conseils et en leur prévoyance était altérée par le développement qui avait pris cette révolution dont ils lui avaient prédit la fin prochaine avec tant d'assurance. Et, par une conséquence naturelle, il se sentait reporté vers celui qui lui avait annoncé les événemens qu'il voyait se réaliser. Ce qu'il apprenait de l'état de l'Italie lui faisait craindre de s'être laissé trop facilement entraîné au système du cabinet de Vienne et la mort du patriarche et le fanatisme des turcs concouraient avec ces pensées à disposer son esprit à recevoir les impressions qu'il trouva dans le parti national.

Entourée de tous les vœux de son peuple, docile à la voix de la religion, satisfaite et secondée de la conviction de la plupart de ceux qui l'entouraient, Sa Majesté était rapidement entraînée dans cette nouvelle carrière et le comte Capodistrias, plus assuré de sa position qu'il ne l'était à Laybach, prenait un langage plus prononcé.

Le calme était établi dans les Principautés. D'après les termes des traités, la Russie était en droit de demander leur évacuation et le rétablissement des hospodars. Le ministre russe à Constantinople reçut l'ordre d'exiger formellement l'exécution immédiate de ces traités. Le Divan, incertain des intentions des russes, blessé du ton impérieux que prenait l'ambassadeur, ne voulait pas leur laisser le champ libre jusqu'au Danube ; tantôt il répondait aux menaces par d'autres menaces, tantôt il éludait de répondre cherchant à gagner du tems et disant que seul il était en état de juger si la présence de ses soldats était encore nécessaire en Valachie ; mais loin de songer à retirer ses troupes, il les augmentait par des renforts continuels ; convoquait à la hâte sur le Bosphore les asiatiques soumis à sa domination et ordonnait à tous les enfans de Mahomet de changer «en une vie guerrière et nomade leur vie d'habitans des villes».

Les russes, de leur côté, dirigeaient tous leurs bataillons sur le Pruth et tout annonçait une guerre prochaine. Le plan en était déjà arrêté à St. Pétersbourg. Deux armées étaient destinées à pénétrer en même tems en Turquie. L'une, forte de 130 000 hommes, sous les ordres

du général Wittgenstein et dont l'empereur se réservait de prendre le commandement à l'ouverture de la campagne, devait s'avancer par la Moldavie, la Valachie et la Bulgarie jusqu'à Constantinople ; l'autre, de 60 000 combattants, commandée par le général Yermoloff, devait descendre des hauteurs du Caucase et traverser toute l'Asie Mineure, en même temps qu'une flotte de 18 vaisseaux de ligne partirait de Sebastopol pour maintenir une libre communication entre les 2 armées, lorsqu'elles arriveraient sur les rivages opposés du Bosphore.

Ce n'était pas que l'empereur désirait personnellement la guerre, mais il la croyait inévitable et cette conviction produisait les mêmes effets que la volonté de la faire. Aussi, tout en disant avec une entière sincérité que son plus beau titre, celui qu'il préférerait à tous les genres de gloire, était le nom de pacificateur, il annonçait ainsi à l'Europe ses intentions et ses idées par la circulaire du 22 juin/4 juillet.

«Tout nous autorise à craindre que la Porte n'ait la volonté, ni les moyens de modifier son système destructeur et qu'elle se place dans une situation incompatible avec le maintien de l'ordre politique en Europe».

L'ambassadeur...² doit donc nous faire part non seulement des vœux de la Cour de ...² sur le sort de l'Empire Ottoman, mais encore du mode d'après lequel elle pense que pourrait s'établir à cet égard un prompt et complet accord entre les Puissances alliées.

L'empereur ne cachait pas que, dans son opinion, le résultat de la guerre serait la destruction de l'Empire Ottoman, dont il regardait la coexistence comme étant désormais incompatible avec l'état actuel de la société chrétienne. Il se livrait en idée au partage des débris de cet immense empire ou pensait aux institutions à donner aux provinces délivrées, de manière à leur assurer une indépendance qui ne fut pas dangereuse au monde. Souvent, il calculait les moyens d'attirer ses alliés à prendre part aux hostilités, de se concerter avec ceux qui voudraient agir et de décider les autres à rester simples spectateurs de la lutte. Il agréa dans cette vue l'idée du mémoire prussien qui voulait établir une armée d'exécution austro-russe, quelquefois il se rapprochait plus intimement de la France ou de la Prusse ; d'autrefois il pensait à entreprendre seul la guerre et à y marcher entouré de tous les ministres des puissances européennes.

Mais aucun de ces projets n'avait de consistance réelle. Sa Majesté en revenait toujours à demander à ses alliés de s'entendre avec lui sur la guerre et d'établir un congrès soit à Moscou, soit à Odessa ou à Douvna et ses alliés lui répondaient d'un commun accord que «ne voyant pas des motifs suffisants pour croire à la rupture de la paix, ils croyaient inutile de délibérer sur un événement dénué de toute probabilité».

Cependant la négociation qui se suivait à Constantinople semblait pousser rapidement la question vers un dénouement prochain.

Le baron de Strogonoff avait adressé plusieurs notes au divan sur le supplice du patriarche, sur l'arrestation d'un courrier du consul russe à Petras, sur des insultes faites au pavillon russe et sur diverses

excès commis contre des sujets de son maître. Jamais il n'avait obtenu la satisfaction qu'il réclamait. Il avait, de son côté, répondu à la demande contenue dans la lettre du grand vizir en date du 11 mars «que sa Cour ne pouvait livrer les chrétiens qui voudraient chercher chez elle à les garantir des aveugles fureurs des soldats turcs» ; et, deux jours après, il avait déclaré qu'«il se voyait contraint par une suite de provocations à suspendre les relations avec le Divan et à se retirer de Péra à Buyukdéré» où la maison qu'il occupait, voisine de la mer, lui laissait la facilité de se réfugier, en cas de danger, au bord d'un bâtiment russe.

Note du baron de Strogonoff en date du 22 mai.

Note du baron de Strogonoff du 24 mai.

Lettre du grand vizir au comte de Nesselrode 15/27 juin.

Le grand vizir avait écrit à ce sujet une nouvelle lettre au comte de Nesselrode. «Il s'y plaignait du baron de Strogonow et insistait sur la restitution des transfuges, s'appuyant sur les traités et citant la promesse qu'il devait avoir reçue de l'Autriche d'une condescendance semblable».

L'ordre envoyé immédiatement à monsieur de Strogonoff de remettre son *ultimatum* fut la seule réponse que le gouvernement russe fit à la lettre du grand vizir. L'*ultimatum* contenait 4 propositions principales :

- 1 la reconstruction des églises chrétiennes détruites,
- 2 la protection et l'inviolabilité de la religion chrétienne,
- 3 la distinction à établir entre les innocents et les coupables,
- 4 la pacification des Principautés, c'est-à-dire la nomination des hospodars et le rappel des troupes turques.

Le drogman Franchini, muni d'instructions dont le sens est suffisamment indiqué par cette seule phrase : «vous être chargé du sort d'un peuple entier de nos frères», remit l'*ultimatum* le 6/18 juillet, donnant à la Porte 8 jours pour prendre une décision.

Le 8e jour, aucune réponse n'étant parvenue et la Porte, loin de montrer des dispositions plus amicales, venant en contravention aux traités d'exiler par son seul jugement l'hospodar Charles Callimaki et de faire décapiter son agent, le baron de Strogonoff demanda ses passe-ports. La Porte pensa d'abord à faire mettre Monsieur de Strogonow aux Sept Tours, mais retenue par les menaces unanimes de tous les autres

Note du baron de Strogonoff au divan, le 14/26 juillet.

agents diplomatiques, elle justifiait son silence par la brièveté du terme assigné et ajouta «qu'elle ne délivrerait pas de firman au ministre russe et qu'elle ne consentait pas à son départ, mais que s'il voulait quitter Constantinople, elle défendrait à ses agents d'oser lever les yeux sur le vaisseau qui le porterait».

Monsieur de Strogonoff, malgré les prières et les remontrances de tout le corps diplomatique, mit à la voile le 25 juillet/6 août, confiant au ministre d'Autriche le soin de protéger les sujets russes restés en Turquie et à celui de Danemarck la garde de son hôtel. Il déclara à ses collègues «qu'il ne confondait pas son départ avec la rupture de la

paix», mais les laissa attendant à tout moment la nouvelle de l'entrée des russes en Moldavie [...] ³.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Franța, rola 98, c. 872—921 (Ministère des Affaires Étrangères, Archives diplomatiques, Russie, vol. 40).

Rezumat ¹ al negocierilor relative la afacerile din Orient, de la începutul insurecției grecilor pînă la plecarea împăratului Rusiei la Congresul din Verona (februarie 1821 — august 1822).

Mersul și progresele negocierii generale în diferitele lor perioade

1 De la originea insurecției grecilor pînă la închiderea Congresului din Laybach (februarie — mai 1821).

Atenția împăraților Rusiei și Austriei era în întregime îndreptată spre Italia; armata austriacă pornea în marș împotriva Neapolului; toate forțele ruse se puneau în mișcare pentru a reprimă armata piemonteză,

care răspundea prin aclamațiile ei strigătului de revoltă ridicat de sudul peninsulei, și cei doi suverani, strîngînd alianța lor pentru necesitatea de a rezista acestui nou atac, proclamau hotărîrea luată de a combate revoluția pretutindeni unde s-ar mai agita încă, cînd primiră știrea despre tulburările din Orient, aflînd despre revolta valahului Vladimirescu și, îndată după aceea, despre cea a grecului Ipsilanti.

Împăratul Alexandru a văzut mai întîi în aceste acțiuni un nou efort al revoluționarilor europeni, al căror comitet director era plasat, după opinia Congresului din Laybach, la Paris și care, presați de necesitatea de a veni în ajutorul fraților lor din Italia, precipitau o mișcare pregătită pentru un alt moment. El a văzut în ea o tentativă pentru a-l antrena și a-l compromite pe el însuși în cauza revoluționară, prin desfășurarea inoportună a elementelor revoluției, pe care strămoșii lui le-au semănat pe un teren imens și a căror menținere fusese protejată de propria sa politică. El s-a enervat împotriva silniciei care, pretindea el, i s-a făcut, indignîndu-se contra unor speranțe care îndrăzneau să se bazeze pe el și dezavuîndu-i în mod solemn, n-a ezitat să se angajeze prin discursuri și în scris, pe care austrieicii au știut să i le amintească atunci cînd sentimentele sale se schimbaseră deja, odată cu circumstanțele.

Nota baronului Stroganov, 21 februarie 1821.

Calea adoptată atunci de Rusia era atît de evident singura pe care o putea lua în noua poziție în care se plasase la Congres, încît atunci cînd împăratul ținea acest limbaj la Laybach, ministrul său de la Constantinopol, fără a aștepta vreo instrucțiune din partea sa, se exprima în termeni tot atît de categorici și tot atît de energici: la prima știre despre revoluția lui Vladimirescu, baronul Stroganov se grăbise să dea Porții asentimentul necesar — în virtutea tratatului anterior — pentru ca acesta să dispună intrarea trupelor în Țara Românească, iar cînd a aflat știrea despre

Ipsilanti, el a declarat turcilor că Curtea sa era gata să-i acorde orice serviciu *moral și de fapt*, pe care l-ar considera oportun a fi cerut.

Scrisoarea marelui vizir către domnul de Nesselrode, 11 mai. Poarta a primit cu recunoștință aceste comunicări și a răspuns că intrarea unei armate ruse în Principate putând neliști poporul musulman, ruga pe

Maiestatea Sa imperială să se limiteze la dezmințirea publică a zvonurilor răspindite de Ipsilanti, „despre sprijinul pe care îl aștepta din partea unei mari puteri” și să-i predea pe acei dintre rebeli care s-ar refugia în statele sale.

Vigoarea și publicitatea acestor prime demersuri erau foarte potrivite să restabilească încrederea între cele două popoare, dacă mai putea exista vreuna după războaiele Ecaterinei a II-a și ale lui Alexandru I; dar ele nu depășesc bănuielile acreditate printr-un lung șir de evenimente și prin acea forță secretă care rezultă din atitudinea anterioară a Rusiei. În adevăr, totul în Orient era de așa natură încât atunci când a izbucnit revoluția greacă, opinia publică în unanimitate a fost de acord că ea este opera Rusiei și această credință a dat naștere unor evenimente care i-au servit ele însele în a o confirma.

Ipsilanti făcuse din această opinie un sprijin principal, ea fusese pentru el motorul cel mai puternic pentru a ridica popoarele. Pe de altă parte, cei mai mulți dintre agenții ruși din Levant, greci de origine, își exprimau opiniile și dorințele lor personale, în timp ce alți greci păraseau serviciul rus, pentru a intra în rindurile răsculaților. Turcii vedeau strălucind pe piepturile lui Ipsilanti și Vladimirescu acele decorații și insigne ale Rusiei, pe care le găsiseră cu trei ani mai înainte asupra lui Karagheorghe, care împodobiseră pieptul tuturor răsculaților națiunilor. Ei vedeau zilnic, compromiși printre rebeli, greci care purtau titlul de supuși ruși, iar atunci când îi urmăreau ca vinovați de trădare, aceștia reclamau din partea ministrului rus un sprijin, pe care el nu-l putea refuza, iar baronul Stroganov se găsea astfel drept protector al unor oameni urmăriți de justiția guvernului turc și de furia poporului musulman. În felul acesta ambasada rusă s-a văzut purtată, pe nesimțite, de la tonul ferm și decis, pe care l-a luat la început împotriva insurecției grecești, spre un limbaj mai puțin categoric și, în fine, spre reclamații inoportune care, respinse de divan, au compromis-o și au devenit curînd ostile.

Între timp insurecția cîștiga teren în toată Grecia, în Moreea, Epir, în insulele Arhipelagului, iar extinderea pe care o capătă îi schimba natura și caracterul. Împăratul, care îi urmărea atent progresele, a aflat curînd, prin baronul Stroganov, modificările survenite în raporturile stabilite între legația sa și divan; el a primit de la acest ministru descrieri înspăimîntătoare despre excesele la care se deda populația Constantinopolului, despre slăbiciunea guvernului și despre neputința în care se afla de a domoli poporul; el a prevăzut că acele excese, pe de o parte, și această slăbiciune, pe de altă parte, vor da o dezvoltare mai mare chestiunii și a propus împăratului Austriei să se înțeleagă cu el asupra măsurilor ce trebuie luate, în caz că această supoziție s-ar realiza.

Împăratul Francisc a fost de părere că insurecția grecilor nu era decît o revoltă parțială, că ea nu se baza decît pe speranța de a fi sprijinită de ruși și că, fiind respinsă cu atîta franchețe, ea va cădea curînd de la sine. Această opinie era susținută cu căldură de prințul Metternich la congresul pe care îl domina și, în timp ce revolta cîștiga

treptat o dezvoltare mai amplă, acest ministru repeta în fiecare zi că ea s-a isprăvit și că nu merita osteneala să te ocupi de ea.

Rușii din preajma împăratului erau de părere contrară; contele Capodistria considera ridicarea prematură a grecilor ca cea mai mare nenorocire; propunerea pe care o făcuse la început de a pune stăpânire pe revoluție pentru a o dirija sau a o opri, impunând celor două părți condiții rezonabile, nefiind acceptată, el a văzut că această revoluție, lăsată pe seama ei, plasa pe greci în alternativa fie a exterminării, fie a unui triumf complet și s-a gândit că ea va produce excese care vor forța pe împărat să intervină; și nu s-a temut — după cum se pretinde — nici chiar de a da o asigurare pozitivă față de compatrioții săi și de a răspunde la plîngerile lor, privind încetineala Rusiei de a realiza speranțele răspîndite de agenții ei în întreaga Grece, că „ei nu erau demni de libertate, dacă nu știau să se susțină singuri timp de 6 luni“. Acest ministru înțelesese, la început, cît de mult calitate sa de grec trebuia — în această chestiune — să scadă din forța cuvintelor sale; el prevenise cu abilitate această dificultate și oferise Maiestății Sale demisia, pentru a evita de a da un astfel de avantaj celor care calomniau intențiile guvernului rus. Împăratul, impresionat de franchetea acestui demers, îl rugase să continue a-l ajuta cu sfaturile lui: și n-a fost deloc o încurajare slabă pentru greci să vadă pe unul din compatrioții lor în fruntea politicii ruse, atunci cînd realizau această idee de insurrecție, pentru care rușii păreau că-i pregătesc de un secol.

Opinia emisă de austrieci, privind lipsa de importanță a revoltei grecilor, a făcut ca Congresul să se încheie fără a fi statuat ceva pozitiv relativ la măsurile ce trebuie adoptate în această mare chestiune.

2 De la încheierea Congresului pînă la plecarea legației ruse de la Constantinopol (12 mai/ 30 aprilie — 4 august/ 26 iulie).

La început, divanul tratase insurrecția grecilor în același fel în care tratase revoltele anterioare ale pașalelor sale și ale supușilor săi musulmani.

Cînd a văzut însă această insurrecție extinzîndu-se și luînd un caracter

mai grav, obișnuit cu ideea că Rusia o pregătea de mult timp, a prevăzut că ea va atrage atenția și sprijinul acesteia; și de atunci el a considerat pericolul ca destul de iminent, pentru a reclama colaborarea tuturor forțelor naționale.

Poporul musulman, în întregime, a fost chemat în apărarea adevăratei credințe; persecuțiile și nenorocirile creștinilor, distrugerea bisericilor acestora la Constantinopol și supliciul patriarhului au sfîrșit prin a da măsurilor adoptate de turci caracterul unui război religios.

Șeful bisericii Orientului, acela pe care tratatele solemne îl instiau ca protector al grecilor, împăratul Rusiei, se întoarcea în capitala sa chiar în timpul acestor triste împrejurări; el găsea acolo o opinie, un limbaj, o manieră de a judeca diferită de cea care l-a înconjurat în Austria; la Laybach se vorbise de *răsculați* și de *suveran legitim*, în timp ce la Petersburg nu era vorba decît de *creștini* și de *musulmani*, iar locuitorii acestui din urmă oraș confirmau prin dorințele și rugămintele lor omagiile aduse de către cei din Odesa memoriei patriarhului martir.

Aproape întregul popor rus, toți cei care dădeau frîu liber sentimentelor pe care le inspiră religia și patriotismul, se întîlneau în una și aceeași dorință; nu la fel însă se întîmpla cu oamenii ale căror sentimente sînt de obicei modificate sau dominate de calcule politice sau

de ambiție. Și printre ei se formaseră două partide, care aveau temeuri comune.

Primul din aceste partide era condus de contele Capodistria : grec prin naștere și rus prin adopțiune, acest ministru vedea într-un război contra turcilor triumful cauzei comune a grecilor și rușilor. El concentra, încă din prima tinerețe, toată energia pasiunilor care agită oamenii într-o singură pasiune, dragostea de patria sa ; și el vedea venit momentul pentru a elibera Grecia.

Profund rănit de avantajul pe care prințul Metternich îl obținuse asupra sa la Laybach, el vedea posibilitatea de a se revanșa în mod glorios și de a se răzbuna pe toți inamicii dintr-odată. Aceste sentimente, pe care se străduia să le domine, îi erau mai curînd dăunătoare, prin vivacitatea și tumultul emoțiilor pe care i le dădeau, decît ajutoare, excitînd un curaj deja mult prea înflăcărat. El mergea în fruntea opiniei publice, conținîd ferm pe un astfel de ajutor, pe excesele turcilor cît și pe sentimentele religioase ale împăratului ; el nu și-a dat seama însă că opinia publică își pierduse puterea asupra unui suveran, care considera — după maximele recente de la Laybach — că ea nu domina decît pe principii slabi, în timp ce un rege demn de acest nume o domină și o dirijează.

Cei care aderau la opinia lui se prevalau de motive scoase din religie și de obligația de a salva un popor de creștini și de frați părăsiți furiei necredincioșilor, ei prezentau ca argumente necesitatea de a nu abandona politica lui Petru I și a Ecaterinei a II-a, care constituie mărirea Rusiei, compromisă prin insultele turcilor, avantajele legate de existența grecilor, protecția care le fusese promisă, ferocitatea inamicilor acestora ; dominația glorioasă pe care ministrul rus o exercita la Constantinopol și pe care trebuia să o susțină printr-o conduită energică, iar pe de altă parte intrigile englezilor și ale austriecilor pentru a substitui în Orient influenței ruse pe cea a lor proprie, grija Austriei de a nu-și urmări decît interesele ei particulare, vorbind însă numai de interesele generale, atitudinea și proiectele ei ambițioase în Italia și artificiile comunicărilor ei ; lipsa de prietenie și aroganța englezilor și serviciile pe care le ofereau turcilor. Se invocau de asemenea considerații privind situația internă a țării : pericolul ideilor răspindite cu privire la inutilitatea de a menține pe picior de război un milion de soldați, pentru a-ți vedea distruse propriile drepturi, cu privire la subordonarea față de politica Austriei, cu privire la ultimul congres și la inconvenientele multiplelor absențe ale suveranului, negliîndu-și țara pentru a se duce să servească interese străine ; și se insista asupra necesității de a abate atenția publică de la aceste idei, prin acțiuni conforme cu dorința națională.

Contele Nesselrode, fie că vedea, de fapt, avantajul suveranului său în adoptarea unui sistem de politică generală și conservatoare, fie că își făcea iluzii că va face din cabinetul austriac un sprijin care va stabili pe baze mai solide șansa și creditul său, distrugînd influența contelui Capodistria, se alăturase la Laybach prințului Metternich și urma cu fidelitate instigațiile acestuia.

Contele Guriev, socrul său, găsea în adoptarea aceleiași partide avantajul dublu de a face să domine familia sa și de a menaja finanțele imperiului, încredințate grijii sale și care, afirma el, nu erau în stare să suporte cheltuielile unui război. Ceilalți miniștri evitau să se pronunțe într-un mod care i-ar fi compromis, dacă s-ar fi adoptat o

hotărîre contrară celei pe care ar fi recomandat-o ei ; ambasadorii și miniștrii străini secondau cu eforturile lor pe cei care pledau pentru pace.

Ideea de a purta război cu turcii ar însemna căderea într-o cursă întinsă de revoluționarii din Paris ; obligația impusă creștinilor de a evita războiul, atîta timp cît va fi posibil, interesele societății europene care, în totalitate, îl ruga pe împărat să-i păstreze pacea, incertitudinea măsurilor și a conduitei pe care Anglia și Austria le-ar adopta în caz de război, teama de a compromite gloria dobîndită în anii 1812, 1813 și 1814 ; frumosul titlu de pacificator al lumii, politica generală, legitimitatea, Sf. Alianță, angajamentele contractate la Laybach ; comploturile tenebroase ale asociațiilor secrete, eforturile și speranțele iacobinilor, ale radicalilor și ale carbonarilor, ideea că revoluționarii din Paris făcuseră insurecția din Grecia și că însemna să cazi într-o cursă întinsă de ei, dacă te-ai lăsa antrenat în război ; pericolul personal la care sînt expuși toți suveranii, prin spiritul revoluționar din sud și progresele pe care acest spirit le făcea deja în Rusia ; tulburările pe care războiul le-ar aduce finanțelor Imperiului și întreruperea atîtor întreprinderi utile care funcționau în vreme de pace : acestea erau rațiunile prezentate de partida care se opunea războiului.

Este suficientă simpla enumerare a acestor motive pentru a arăta că sub raport politic existau pentru împăratul Rusiei, pe de o parte, interese mai directe, mai naționale, iar pe de altă parte interese luate dintr-o serie de considerații mai înalte, purtînd o amprentă mai pronunțată de generozitate și aparență de măreție și dezinteresare mărinimoasă. Deși religia, atît de puternică în spiritul Maiestății Sale imperiale, a fost oarecum identificată cu cauza grecilor, ea prezenta de asemenea motive pentru a menține pacea ; dar ceea ce cabinetul din Viena, care studiase profund caracterul suveranului cu care trata, considera ca fiind încă mai important : pentru a face război, trebuia să iei o hotărîre categorică, în timp ce, pentru a face pace, nu era nevoie decît să lași evenimentele care se petreceau departe de Rusia să-și urmeze cursul lor, fiindcă, așa cum foarte bine spunea baronul de Lebzeltern, „rămînea oricînd pentru Rusia un mijloc foarte simplu de a evita războiul, anume de a nu-l face“.

Singurătatea și izolarea călătoriei slăbiseră în spiritul împăratului vivacitatea impresiilor create și întreținute în el de austrieci ; încrederea în sfaturile și în prevederea lor se pierduse prin dezvoltarea pe care o luase această revoluție, al cărei sfîrșit apropiat fusese prezis de ei cu atîta siguranță. Și, ca o consecință firească, el revenea spre acela care îi anunțase evenimentele, pe care le vedea realizîndu-se. Ceea ce aflase despre situația din Italia îl făcea să se teamă că s-a lăsat prea ușor antrenat în sistemul cabinetului de la Viena, iar moartea patriarhului și fanatismul turcilor întăreau aceste gânduri predispunîndu-l spre receptarea impresiilor pe care le-a găsit la partida națională.

Înconjurată de toate urările poporului său, docilă față de vocea religiei, satisfăcută și secundată de convingerea majorității celor care o înconjurau, Maiestatea Sa era antrenată rapid pe această cale nouă, iar contele Capodistria, mai sigur de poziția sa decît fusese la Laybach, întrebîndu-l un limbaj mai categoric.

Calmul fusese restabilit în Principate. Potrivit prevederilor tratatelor, Rusia era în drept să ceară evacuarea lor și restabilirea domniilor. Ministrul rus de la Constantinopol a primit ordinul să ceară formal executarea imediată a acestor tratate. Divanul, nesigur de intențiile ruse,

ofensat de tonul poruncitor pe care-l lua ambasadorul, nu voia să le lase cîmp liber pînă la Dunăre ; cînd răspundea amenințărilor prin alte amenințări, cînd se eschiva de la un răspuns, căutînd să cîștige timp și spunînd că numai el singur era în stare să aprecieze dacă prezența soldaților săi mai era necesară în Țara Românească, departe însă de a se **gîndi să-și retragă trupele**, el le sporea prin întăriri neconținute ; a convocat în grabă pe Bosfor pe asiaticii supuși dominației sale și a ordonat tuturor copiilor lui Mahomet să-și schimbe „într-o viață războinică și nomadă viața lor de locuitori ai orașelor“.

Rușii, de partea lor, își îndreptau toate forțele batalioanelor pe Prut și totul anunța un război apropiat. Planul fusese deja stabilit la Petersburg. Două armate era destinate să pătrundă concomitent în Turcia. Una, de 130 000 oameni, sub ordinele generalului Wittgenstein, a cărei comandă și-o rezerva împăratul pentru momentul începutului campaniei, trebuia să înainteze prin Moldova, Țara Românească și Bulgaria, pînă la Constantinopol ; cealaltă, de 60 000 combatanți, comandată de generalul Iermolov, trebuia să coboare de pe înălțimile Caucazului și să traverseze toată Asia Mică ; în timp ce o flotă de 18 vase de linie ar fi plecat din Sevastopol pentru a menține o comunicație liberă între cele două armate cînd acestea ar fi sosit pe malurile opuse ale Bosforului.

Împăratul personal nu dorea războiul, dar el îl credea inevitabil și această convingere producea aceleași efecte ca și voința de a-l face. De asemenea, afirmînd cu o sinceritate deplină că cel mai frumos titlu al său, acela pe care îl prefera oricăror forme de glorie, era numele de pacificator, el anunța astfel Europei intențiile și ideile sale prin circulara din 22 iunie/4 iulie.

„Totul ne îndreptățește să ne temem că Poarta nu are nici voința, nici mijloacele de a modifica sistemul ei distructiv și că ea se pune într-o situație incompatibilă cu menținerea ordinii politice în Europa“.

Ambasadorul...² trebuie deci să ne aducă la cunoștință nu numai dorințele Curții...² cu privire la soarta Imperiului otoman, ci și modul în care ea consideră că s-ar putea stabili în această privință un acord prompt și complet între puterile aliate.

Împăratul nu ascundea că, după părerea sa, rezultatul războiului ar fi distrugerea Imperiului Otoman, a cărui coexistență o considera de acum înainte incompatibilă cu starea actuală a societății creștine. El participa, în idee, la împărțirea resturilor acestui imens imperiu sau se gîndea la instituțiile cu care trebuiau înzestrate provinciile eliberate, astfel încît să li se asigure o independență care să nu fie periculoasă pentru omenire. Adesea el calcula mijloacele de a atrage pe aliații săi să ia parte la ostilități, de a se pune de acord cu cei care ar voi să acționeze și de a-i hotărî pe ceilalți să rămînă simpli spectatori ai luptei. Îi plăcea, în această optică, ideea memoriului Prusiei, care voia să stabilească o armată de pedepsire austro-rusă care să intre în acțiune ; uneori se apropia mai mult de Franța sau de Prusia ; alteori se gîndea să întreprindă singur războiul și să pornească în marș înconjurat de toți miniștrii puterilor europene.

Dar nici unul din aceste proiecte nu avea vreo consistență reală. Maiestatea Sa revenea mereu, cerînd aliaților săi să se înțeleagă cu el

asupra războiului și să stabilească un congres, fie la Moscova, fie la Odesa sau la Dubna, iar aliații îi răspundeau de comun acord că „nevăzînd motive suficiente pentru a crede în ruperea păcii, ei considerau inutil să delibereze asupra unui eveniment lipsit de orice probabilitate“.

În acest timp, negocierea care urma la Constantinopol părea să împingă rapid chestiunea spre un deznodămînt apropiat.

Baronul Stroganov adresase mai multe note divanului cu privire la executarea patriarhului, la arestarea unui curier al consulului rus de la Patras, la insultele aduse pavilionului rus și la diverse excese comise contra supușilor suveranului său. Niciodată el nu obținuse satisfacția pe care o reclama. El, în ceea ce-l

Nota baronului Stroganov cu data de 22 mai.

predea pe creștinii care ar voi să caute pe lîngă ea garanția împotriva furiei oarbe a soldaților turci“ ; și, două zile după aceea, el declarase

Nota baronului Stroganov din 24 mai.

aproape de mare, îi dădea posibilitatea de a se refugia în caz de pericol, la bordul unui bastiment rus.

Scrisoarea marelui vizir către contele de Nesselrode din 15/27 iunie.

pe tratate și citînd promisiunea unei condescente similare, pe care ar fi primit-o din partea Austriei“.

Ordinul trimis imediat domnului Stroganov de a înainta *ultimatumul* a fost singurul răspuns pe care guvernul rus l-a dat scrisorii marelui vizir. Ultimatumul cuprindea patru propuneri principale :

- „1 reconstruirea bisericilor creștine distruse,
- 2 protecția și inviolabilitatea religiei creștine,
- 3 distincția de stabilit între vinovați și nevinovați,
- 4 pacificarea Principatelor, adică numirea de domnitori și rechemarea trupelor turcești“.

Dragomanul Franchini, prevăzut cu instrucțiuni, al căror sens este suficient de indicat prin această singură frază : „sînteți răspunzător de soarta unui popor întreg de frați ai noștri“, a remis *ultimatumul* la 6/18 iulie, acordînd Porții 8 zile pentru a lua o decizie.

În ziua a 8-a, nesusind nici un răspuns, iar Poarta, departe de a arăta sentimente mai amicale, contravenind tratatelor, exilase numai prin hotărîrea ei pe domnitorul Scarlat Callimachi și decapitase pe agentul acestuia, baronul Stroganov și-a cerut pașaportul.

Nota baronului Stroganov către Divan din 14/26 iulie.

Poarta s-a gîndit la început să închidă pe domnul Stroganov în închisoarea de la Șapte Turnuri, dar reținută de amenințările unanime ale tuturor celorlalți agenți diplomatici, ea și-a justificat tăcerea prin scurtimea termenului acordat și a adăugat că „ea nu va elibera firman ministrului rus și nu consimțea la plecarea lui, dar dacă el dorea să părăsească Constantino-

polul, Poarta va interzice agenților ei să îndrăznească a-și ridica ochii asupra vasului care îl va transporta“.

Domnul Stroganov, în ciuda rugămintelor și reproșurilor întregului corp diplomatic, s-a imbarcat la 25 iulie/6 august, încredințând ministrului Austriei grija de a proteja pe supușii ruși rămași în Turcia, iar ministrului Danemarcei paza locuinței sale. El a declarat colegilor săi că „el nu confundă plecarea lui cu sfărîmarea păcii“, dar i-a lăsat în așteptare, în fiecare clipă, a știrii despre intrarea rușilor în Moldova [...] ³.

¹ Manuscrisul provine probabil de la ministrul plenipotențiar al Franței la Petersburg.

² Loc liber în text.

³ Mai departe sînt prezentate — pe baza scrisorilor și notelor schimbate între Rusia și Poarta Otomană — evenimentelor dintre august 1821 — august 1822.

159 1822 [septembrie 23]/octombrie 5, Viena.

No. 149

Vienna, Saturday October 5, 1822

Sir,

Availing myself of the permission which had been granted to me by your predecessor in office ¹, I left Constantinople for this residence on the Ninth ultimo and arrived here on the Twenty Fifth, having passed three days at Bucharest.

At the latter place I had the advantage of meeting and of fully conferring with baron Ottenfelds (the newly appointed internuncio) who was on his way to Constantinople.

I found between three and four thousand of the Turkish troops still at Bucharest. I had however various opportunities of strongly pressing upon the pasha the necessity of hastening their removal; and I had the satisfaction of receiving from his highness, in the presence of a full assembly of the boyards, a formal and solemn assurance that as soon as the installation of the new hospodar should have taken place, and the government of the province have been consigned to him, the whole of the troops then at Bucharest should be withdrawn.

(By letters which I have since received from Mister d'Ottenfelds and from the chevalier Fleischhackl ², dated on the Twenty First and Twenty Fourth ultimo, it appears that this engagement was on the point of being fulfilled. The investiture of the princes took place at Silistria on the Twenty First ultimo in the presence of the internuncio, who was invited to assist of the ceremony. Prince Ghika was to arrive at Bucharest on the Twenty Sixth or Twenty Seventh. On the Twenty Fourth, all the Tartars and Cossacks had already been withdrawn, and there remained scarcely more than six hundred of the pasha's guards, who were to take their departure on the next day. The troops destined to escort the prince, consisting of about eighteen hundred men, who are to be cantoned throughout the province in small divisions, had begun to pass the Danube).

Thus, the long-agitated question of the evacuation of Wallachia may be considered as at rest, unless fresh disturbances, (the result of intrigues of which nobody who has ever spoken to a Wallachian can

for an instant doubt) should compel the Turks again to make province the seat of military occupation.

In general I found the principal persons at Bucharest less gratified by being released from the arbitrary and capricious government of Greek princes than disappointed and jealous in consequence of the selection of individuals made by the Porte — almost every one of the boyards appearing to believe that the choice would have been a much wiser and better one if it had fallen upon himself.

The language held by some of these persons was so very unequivocal and the information furnished to me by mister de Fleischhackl respecting their feelings of discontent and the plans which they had in agitation was so very alarming, that I did not hesitate to employ my utmost exertions, during my stay at Bucharest, in exhorting the boyards, both collectively and individually, to forego their petty intrigues and animosities, and unite cordially and earnestly in support of the new government. I appealed to their national pride by assuring them that the eyes of all Europe were watching the manner in which they should conduct themselves under the novel circumstance of being governed by a native prince — and I reminded them that the honour and the interests of each of them, individually, were connected with the success of the experiment which the Porte had consented to institute. I even added that if the public tranquillity should be endangered by any act on their part hostile to the authority of the new government, and that the Porte should in consequence again send her troops into the Principality, there was not a power in Europe which would a second time exert itself to relieve them from such a visitation.

I had no reason to be dissatisfied with the assurances and promises which I received in consequence of these representations. On the contrary, I am disposed to think (especially from the language of two boyards, whom I consider as the chiefs of the mal-contents) that if the Wallachians be left to themselves, and that system of foreign intrigue which has so long prevailed in the Principality be discontinued, the new government (setting out as it will with the popular measure of a suspension of many onerous taxes) will soon be firmly and peaceably established.

But, respecting the latter of these conditions, some fears must be still entertained.

In my journey through parts of the Principality adjoining the frontiers, the boyards with whom I conversed, united in informing me that a conspiracy, the object of which was the overthrow of the new government was secretly organized, at Cronstadt and at Hermanstadt — that the fugitive boyards, their kinsmen and friends, had been seduced by the artifices of Mister Pini, the Russian agent, — and that they have been prevented from returning to their own country by the alarming declaration of that gentleman that such a measure would be offensive to the Russian government, which saw with considerable dissatisfaction the substitution of native hospodars, in place of the Greeks who had formerly administered the affairs of the Principalities. A dispatch from count Nesselrode was continually cited by those persons ; and though I am willing to believe that this dispatch was a mere invention of the boyards residing at Cronstadt and Hermanstadt, I must not conceal from you that before I left Constantinople, a copy of that document, (whatever its' claims to authenticity might be), was already

in the possession of the Turkish ministers, and had powerfully tended to confirm their suspicions of Russian good faith. On this occasion, as on too many others connected with Turkish affairs, I found that the often abused name of his imperial majesty was coupled with sentiments and designs the most repugnant to his real feelings and intentions and that the relations between the two countries, and consequently the continuance of the peace of Europe, were brought into peril by the intrigues of those who know that they may safely disobey their sovereign as long as they support the secret views of his ministers.

The general feelings in the districts of Wallachia situated at a distance from Bucharest were very different from those which prevailed at that capital. The inhabitants of all classes were loud in approbation of the change which placed them under the government of their own countrymen — and the boyards, multitudes of whom escorted me from town to town, were profuse in their expressions of gratitude to his majesty, to whose powerful influence at the Porte, exclusively, they attributed the retreat of the Turkish troops and the appointment of native hospodars.

It was only at Bucharest that I perceived sufficient traces of desolation to prove that Turks had been there. Many of the best houses in the town had been destroyed; and complaints against the excesses of the troops and the exactions of the pasha were universal. In every other part of the province, labour and agriculture seemed to have been uninterrupted and the peasants assured me in almost every village through which I passed, that the few troops which had been quartered among them had uniformly behaved with the utmost property, and that every breach of discipline or attempt to molest the inhabitants had been promptly punished by the beshli-agas.

I have the honour . . .

Strangford

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia. rola 428, c. 376—383 (Public Record Office, London, Foreign Office Turkey, F.O. 78, vol. 110).

Nr. 149

Viena, sîmbătă, octombrie 5, 1822

Excelență,

Profitînd de permisiunea care mi s-a acordat de predecesorul dumneavoastră la minister¹, am plecat de la Constantinopol spre această reședință, pe ziua nouă, luna trecută, și am sosit aici la douăzeci și cinci, petrecînd trei zile la București.

Aici am avut avantajul de a-l întîlni și discuta pe larg cu baronul Ottenfelds (nou numitul internunțiu), care era în drum spre Constantinopol.

Am găsit încă la București între trei și patru mii de trupe otomane. Am avut totuși diferite ocazii să intervin insistent pe lângă pașă asupra necesității urgentării retragerii lor; și am avut satisfacția de a primi de la excelența sa, în prezența întregii adunări a boierilor, asigurarea formală și solemnă că imediat ce va avea loc instalarea noului

domn și îi va fi încredințat guvernământul provinciei, toate trupele de la București vor fi retrase.

(Din scrisorile pe care le-am primit de atunci de la domnul d'Ottensfelds și de la cavaler Fleischhackl², datate 21 și 24 luna trecută, pare că acest angajament era pe punctul să fie îndeplinit. Investitura domnilor a avut loc la Silistra pe 21 luna trecută, în prezența internunțului care a fost invitat să asiste la ceremonie. Prințul Ghica urma să sosească la București la 26 sau 27. La 24, toți tătarii și cazacii se retrăseseră deja și nu au mai rămas mai mult de șase sute de gărzi ale pașei, care urmau să plece a doua zi. Trupele destinate să escorteze pe domn, formate din aproximativ opt sute oameni care trebuie să fie cantonate în întreaga provincie în grupuri mici, au început să treacă Dunărea).

Astfel, chestiunea mult agitată a evacuării Țării Românești poate fi considerată ca rezolvată cu excepția cazului când noi tulburări (rezultatul intrigilor despre care nimeni din cei care au vorbit vreodată cu vreun român nu poate să se îndoiască o clipă) ar obliga pe turci să facă din nou această provincie obiectul ocupației militare.

În general am găsit persoanele de vază de la București mai puțin mulțumite de faptul că au fost eliberate de guvernarea arbitrară și capricioasă a domnilor greci și mai degrabă dezamăgite și geloase ca urmare a alegerii făcute de Poartă — aproape că fiecare dintre boieri pare să creadă că alegerea ar fi fost mult mai înțeleaptă și mai bună dacă ar fi căzut asupra lui.

Limbajul folosit de unele dintre aceste persoane a fost atît de neechivoc și informațiile furnizate mie de domnul de Fleischhackl privind sentimentele lor de nemulțumire și planurile pe care le agitaseră au fost atît de alarmante, încît nu am ezitat să depun cele mai mari străduințe, în timpul șederii mele la București, să determin pe boieri, atît în mod colectiv cît și individual, să renunțe la măruntele lor intrigi și animozități și să se unească în mod cordial și serios pentru sprijinirea noului guvern. Am apelat la mîndria lor națională asigurîndu-i că ochii întregii Europe sînt ațintiți asupra modului în care se vor comporta în noile condiții, guvernăți de un domn pămîntean, și le-am amintit că onoarea și interesele fiecăruia dintre ei în parte sînt legate de succesul experienței pe care Poarta a consimțit s-o înstitue. Am adăugat chiar că dacă liniștea publică ar fi amenințată de vreun act ostil din partea lor față de autoritatea noului guvern, Poarta și-ar trimite din nou, ca urmare, trupele în Principat și că nu exista nici o putere în Europa care să poată pentru a doua oară face uz de influență să-i scape de o asemenea vizită.

Nu am nici un motiv să fiu nemulțumit de asigurările și promisiunile pe care, ca urmare, le-am primit de la aceste notabilități. Dimpotrivă, sînt înclinat să cred (mai ales din limbajul a doi boieri, pe care îi consider ca șefii nemulțumiților) că dacă românii ar fi lăsați să se descurce singuri și dacă acest sistem al intrigilor străine care a dominat atît de mult în Principat ar fi curmat, noul guvern (instalat, după cum va fi, odată cu populara măsură a suspendării multor taxe împovărătoare) se va consolida în mod ferm și pașnic.

Dar, privind aceste ultime condiții, se mențin încă unele temeri.

În călătoria mea prin părțile principatului din apropierea frontierelor, boierii cu care am discutat s-au unit în a mă informa că s-a organizat în mod secret o conspirație la Brașov și Sibiu, cu scopul de a răsturna noul guvern — că boierii care au fugit, rude și prieteni, au

fost atrași prin șireteniile domnului Pini, agentul rus — și că au fost împiedicați să se întoarcă în țară prin afirmația alarmantă că o asemenea măsură va fi ofensatoare pentru guvernul rus, care privește cu multă nemulțumire înlocuirea prin domni pămînteni a grecilor care au administrat cu fermitate afacerile Principatelor. În mod constant a fost citată de acele persoane o scrisoare oficială a contelui Nesselrode; și deși înclin să cred că această scrisoare este o simplă invenție a boierilor care stau la Brașov și Sibiu, nu trebuie să vă ascund că înainte de a pleca de la Constantinopol, o copie a acestui document (oricare ar fi pretențiile lui la autenticitate) a intrat deja în posesia miniștrilor turci, și a fost de natură să confirme puternic suspiciunile lor față de buna credință a rușilor. Cu această ocazie, cît și în multe altele legate de afacerile turcești, găsesc că numele maiestății sale imperiale de care se abuzează adeseori a fost întovărașit de sentimente și intenții total opuse sentimentelor și intențiilor ei reale, și că relațiile între cele două țări și în consecință menținerea păcii în Europa au fost periclitate de intrigile acelor care știu că pot în siguranță să nu dea ascultare suveranului lor, atîta timp cît sprijină vederile secrete ale miniștrilor lui.

Sentimentele generale în zonele din Țara Românească depărtate de București au fost foarte diferite de acelea care predomină în capitală. Locuitori de toate clasele au aprobat cu voce tare schimbarea care i-a pus sub guvernarea propriilor lor concetățeni — și boierii, mulți dintre cei care m-au escortat din oraș în oraș, au fost darnici în exprimarea recunoștinței față de maiestatea sa căruia îi atribuiam în exclusivitate retragerea trupelor turce și numirea domnilor pămînteni prin influența puternică a acestuia la Poartă.

Numai la București am remarcat suficiente urme de devastare care dovedesc că turcii fuseseră pe acolo. Multe dintre cele mai bune case din oraș fuseseră distruse; și plîngerile au fost unanime împotriva exceselor comise de trupe și a pretențiilor excesive ale pașei. În orice altă parte a provinciei, munca și cultivarea pămîntului par să fi fost neîntrerupte și țăranii m-au asigurat, aproape în orice sat prin care am trecut, că puținele trupe care fuseseră încartiruite printre ei s-au comportat nepărtinitor cu cea mai mare corectitudine și orice încălcare a disciplinei sau încercare de a maltrata locuitorii a fost imediat pedepsită de agalele de beșlii.

Am onoarea . . .

Strangford

¹ Marchizul de Londonderry Robert Stewart.

² Franz Fleischhackl von Hakenau, consul austriac la București.

160

1822 [septembrie 29]/octombrie 11, București.

Copie

Bucharest, 29 Septembre/11 Octobre 1822

My Lord,

Le Boyard *Rhadavani* * [sic !] qui a eu l'honneur d'accompagner Votre Excellence jusqu'aux confins de la Transylvanie, en me rendant compte de la manière dont il s'est acquitté de cette mission honorable,

m'a assuré qu'Elle a daigné paraître satisfaite de ses services.

La Valachie en recevant l'honneur d'être visitée par Votre Excellence était dans le devoir de mettre en usage tous ses moyens possibles pour dignement reconnaître un pareil bienfait.

Si maintenant ma patrie se voit heureuse par la possession de son Hospodar, dont toute la conduite promet déjà de cicatrizer ses plaies encore sanglantes, par sa justice, sa fermeté, et son désintéressement, et si elle se voit délivrée de la désastreuse occupation des ottomans, elle est exclusivement redevable de ce bienfait à la persévérance et aux efforts de Votre Excellence — heureuse, si par la suite encore elle pourra se flatter de jouir du bonheur d'être défendue et garantie de nouveaux malheurs sous l'égide tutelaire de l'auguste monarque dont Votre Excellence est la digne représentant.

Notre prospérité recommence. Le 13/25 au soir, notre Prince Régnant est entré à Bucarest. Il a de suite fait sa visite au Pacha qui s'est empressé de la lui rendre le même jour. Le 15/27 l'évacuation complète de cette Province a eu lieu. Le 14/26 au soir Hassen Bey (le Cavanous oglu) est entré dans cette ville avec une poignée de troupes qui doivent servir de gardes au Prince, et qui sont aux ordres immédiats de Son Altesse. C'est un homme d'un caractère loyal, désintéressé — ami au plus haut degré des chrétiens, très rigide observateur de la discipline militaire et punissant de mort le moindre excès commis par ses soldats ou par les autres turcs ici existans.

En vous demandant pardon My Lord, etc. /

Signé
Michel Philipesco Agă

[Pe verso] : In Viscount Strangford's no. 154.

Arh. St. Buc., Colecția microfilme Anglia, rola 428 c. 437 (Public Record Office, London, Foreign Office, Turkey, F.O. 78, vol. 110, în anexa raportului nr. 154 din 6/18 octombrie 1822 trimis din Verona de lordul Strangford ministrului afacerilor externe, George Canning).

București, septembrie 29/octombrie 11, 1822

Excelență,

Atunci cînd boier *Rhadavani* * care a avut cîstea să întovărășească pe Excelența Voastră pînă la fruntariile Transilvaniei mi-a dat socoteală de felul în care și-a împlinit această sarcină, m-a încredințat că Excelența Voastră s-a arătat satisfăcută de serviciile sale.

Era o datorie pentru întreaga Țară Românească, față de onoarea ce i s-a făcut prin vizita Excelenței Voastre, să se silească din toate puterile să recunoască, așa cum se cuvenea, o asemenea binefacere.

Dacă astăzi țara mea e pe deplin mulțumită de venirea la cîrmă a domnitorului a cărui comportare a început de pe acum să-i tămăduiască rănile încă sîngerînde, printr-un spirit de dreptate, fermitate și dezinteresare, acum cînd ea se vede descătușată de stăpînirea cruntă otomană, îi este limpede că toate acestea le datorește numai și numai stăruinței și strădaniilor Excelenței Voastre, și la fel de fericită fi-va și pe viitor dacă se va simți ocrotită împotriva unor alte necazuri ce

s-ar putea ivi, prin oblăduirea părintească a augustului monarh al cărui demn reprezentant sînteți.

Timpuri mai bune au sosit. În seara de 13/25 domnitorul nostru și-a făcut intrarea în București. El s-a grăbit să-l viziteze deîndată pe pașă, care în aceeași zi s-a dus la rîndul său la palat. Pe data de 15/27 a avut loc *evacuarea completă a țării*. La 14/26, pe înserat, a sosit în capitală Hassen bei (Cavanousouglu) în fruntea unui detașament de trupe care vor alcătui garda princiară și se vor afla sub conducerea directă a Măriei Sale. Beiul este un bărbat de caracter, loial, dezinteresat, prietenos în cel mai înalt grad față de creștini, respectînd cu strășnicie disciplina militară și osîndind implacabil orice exces săvîrșit de oștenii săi sau de alți turci ce s-ar afla aici.

Cerîndu-vă toată îngăduința, excelență etc.

semnat
Mihai Filipescu aga

[Pe verso] : În raportul lordului Strangford nr. 154 din 6/18 octombrie 1822

* Neidentificabil.

Cula lui Tudor Vladimirescu din Cerneți, județul Mehedinți (astăzi casa memorială).

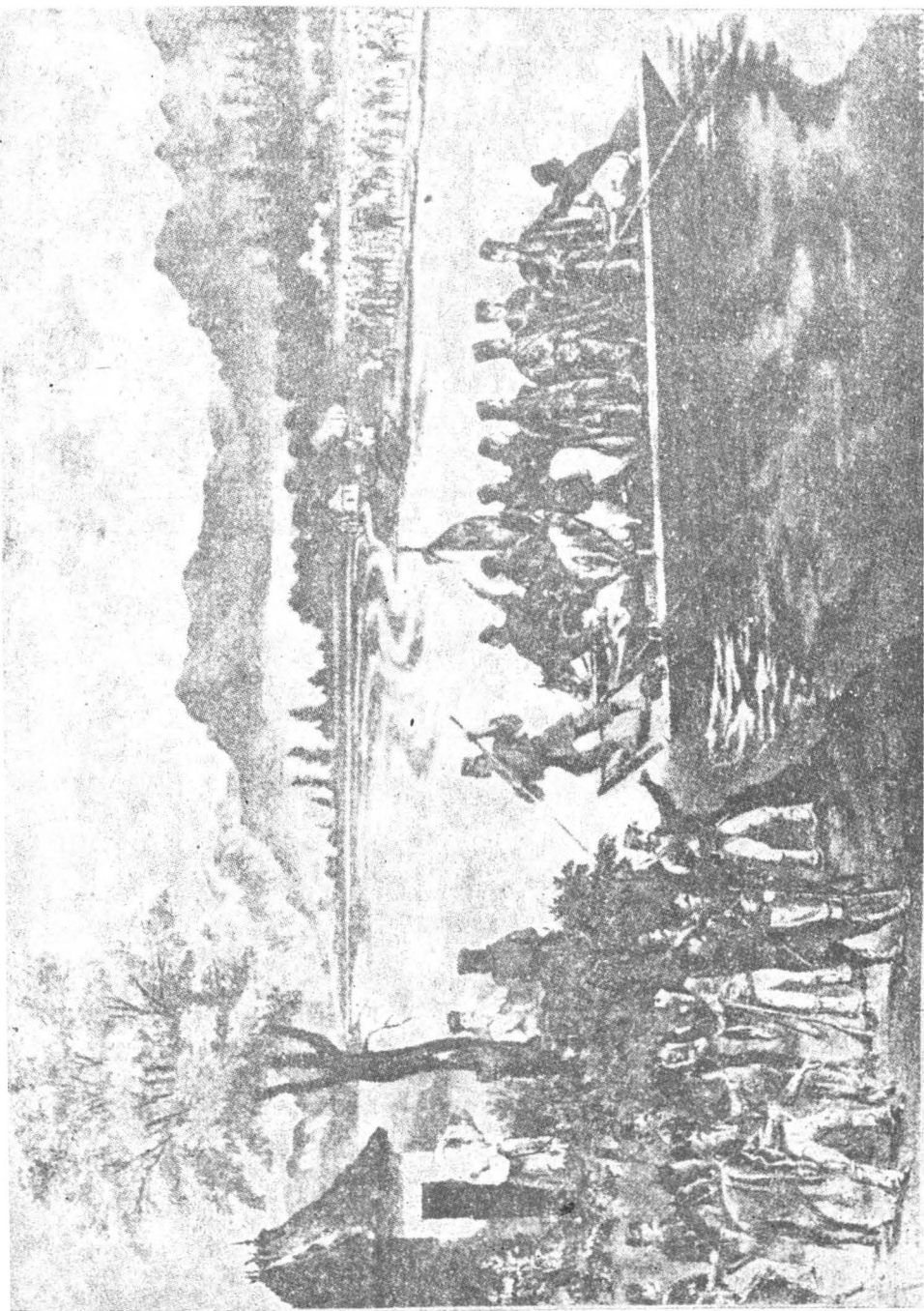
Tudor Vladimirescu, portret votiv din bisetica Prejna, jud. Mehedinți ctitoria sa și a lui Gheorghe Duncea 1808.

Steagul pandurilor lui Tudor Vladimirescu.

Mănăstirea Tismana, întărită de Tudor Vladimirescu ca bază de rezistență în timpul revoluției.

Tudor Vladimirescu alături de căpitanii săi trecind Oltul în drum spre București (martie 1821),

Tudor Vladimirescu alături de comandanții săi Dimitrie Macedonski și Hagi Prodan în fața mănăstirii Cotroceni.

Petrache Poenaru (1799–1875), secretar al lui Tudor Vladimirescu (martie–mai 1821).

Tudor Vladimirescu părăsind Cotrocenii (15/27 mai 1821) pentru rezistența plănuită în mănăstirile din nordul Olteniei.

Alexandru I, țarul Rusiei
(1777–1825).

Sultanul Mehmed al II-lea
(1808–1839).

Grigore Ghica, primul domn pămîntean
în Țara Românească după revoluție
(1822—1828).

Ion Sandu Sturza, primul domn pămîntean
în Moldova după revoluție (1822—1828).

[illegible]

توبه لایحه ملائحه قدرتی و عظیم اضم

[illegible]

45441

[illegible]

Franța, r. 97, c. 169 a.

à entreposer une médiation pour faire
revenir à la religion grecque. Une telle
proposition.

Voici une particularité sur le point
d'opinion. Lorsque son père mourut, il fit
à son lit de mort, jurer à son fils, de ne
jamais se refuser à combattre pour la cause
du prince. Il le rappelaient un jour à la
maison à lui être pour reconnaître son
compromission.

M. vient, ici, très caute, en
parlant de son père. Les autres
peut-être, mais il est sûr que son
compromission.

Les autres, dans le Régiment
de Presbourg. Les soldats
ont, dit-on, demandé
l'annulation de leur
compromission.

Les autres, dans le Régiment
de Presbourg. Les soldats
ont, dit-on, demandé
l'annulation de leur
compromission.

Franța, r. 97, c. 169 b.

de vos lettres, telle qu'elle se payait pour lors au lieu de 12
et même de 10 millions que l'on paye depuis quelques temps
parce que les Hongrois dépensent beaucoup d'argent pour
obtenir cette dignité et faisant des cadeaux continus à
V. M. offrande afin d'en être protégés. Ils font en quelque
manière passer de fautes leurs administrations pour le moins au
point de vue de ce que l'on a vu de cette place.

Je vous envoie après vous la dépêche du 3 courant N° 212 et les deux
lettres de M. le Prince pour M. le Comte d'Ardenne, d'Ardenne, d'Ardenne
d'Ardenne d'Ardenne et pour M. le Comte d'Ardenne d'Ardenne d'Ardenne
qu'elle se ne pas différer à donner réponse
C'est le bonjour à votre avec le plus profond respect

De Votre Excellence

P. S. Je vous envoie dans la lettre de votre Excellence un bonjour de M. de Saxe. Elle ne m'
annonce pas elle que l'on a la lettre de M. de Saxe en date du 27 les 10 jours
à la confidentialité du 30. J'espère qu'elle lui sera parvenue
à Leipzig avant son départ. Avant fait ne pas à cette Excellence à l'été
pour qu'en cas que vous n'en fassiez plus. M. de Saxe en a demandé
dél. à M. le Baron de Winter.

Le 10/10/18

Le Comte d'Ardenne d'Ardenne
Le Comte d'Ardenne d'Ardenne

1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573.

the insurgent Army, which I presume to commu-
nicate to Your Lordship, to serve in the possible
absence of more direct intelligence.

It appears certain that a part of Prince
Wladimir's Army, under the orders of his Brothers
George, Constantine, and Nicholas (Nephew
of Nicholas of the Greeks) has crossed the
Danube and taken possession of Szeged, while the
Prince himself is marching on Orsova to join
Theodor Vladimirovitch and from thence proceeding
westward to the Danube to form a junction with
the revolted Serbians. At present the Fortresses
of Bradu, Djerdjeu and Turno alone remain in
the hands of the Turks in Moldavia & Great Wallachia.

On the 14th Instant a Messenger arrived
here in ten days from Laybach and immediately

proceeded

(Constantinople

Wednesday July 10.th

1822.

My Lord

I have the satisfaction of
being able to assure your Lordship
that at the Council which was held
on the eighth instant, the choice of
the new Hospodars for Moldavia and
Wallachia, was finally agreed upon,
without a single dissenting voice.

The Council of the Council
will be held before the Sultan tomorrow,
or at the furthest, on Friday next. His
Highness's approbation will be notified

Yours of Londonderry R. G.

to

A

Abdul, pașă de Leskovac, 142.
Abdurrahim pașa, muhafiz de Ada-Kaleh, 48, 50, 76.
Ada-Kaleh, 50, 54, 88, 90, 92, 93, 103, 126, 127.
Adrianopole, 37, 139, 154.
Ağrıboz, insulă în Marea Egee, la est de Grecia; numită și „Negro-ponte” sau „Eubea”, 87.
Ahmed pașa, v. **Mehmet Selim pașa**.
Alay Köşk, pavilion din palatul Topkapı Sarayı din Istanbul, 124.
Albania, 27, 37, 66.
Alecu, căminar, 73.
Alexander, Friedrich, șeful agenției austriece din Craiova, 4, 7.
Alexandru, v. **Ipsilanti Alexandru**.
Alexandru I, țar al Rusiei, 3, 7, 15, 18, 19, 25, 27, 31, 36, 37, 42, 44, 49, 51, 55, 60, 65, 71, 77, 98, 102, 108, 109, 111, 114, 121, 122, 133, 137, 152, 153, 157, 158.
Alger, 81.
Ali bei, 153, 154.
Ali Mehmed, valiu de Egipt, 100.
Ali (Tepedelenli) pașă de Iumina, seraschier al Rumeliei 4, 17, 18, 34, 37, 45, 72, 88, 95, 96, 99, 117, 128.
Anastas, paharnic, căpetenie eteristă 89, 105.
Anatolia, 85, 87, 100, 120, 153.
Andrade, Rodrigo Navarro de, ambasador al Portugaliei la Viena, 35, 59, 132.
Anglia, v. **Marea Britanie**.
Argeș, 4, 5, 14.
Arghilropnlo Iacovachi, posibil candidat la tronul Țării Românești, 149, 150.
Arhipelag (Ionle), grup de insule în Marea Ionică, 18, 99, 153, 158.
Aristide, v. **Papas Aristide**.
Arnavud, köy, cartier din Istanbul, 37.
Asla, 37, 60, 62, 86, 123, 141, 151, 158.
Atena, 96.
Austria, 11, 12, 17, 20, 28, 31, 33, 34, 36, 42, 46, 59, 60, 64, 67, 70, 71, 81, 107, 109, 125, 129, 132, 134, 135, 156, 158.

B

Babadag, 106.
Bab-ı Hümâyûn, prima poartă a palatului Topkapı din Istanbul, 124.

Baldini, Mntteo, preot catolic, 141.
Banat, 4.
Basarabia, 34, 40, 44, 83, 146.
Bălleşti, localitate în Oltenia, 14.
Băleanu, Grigore, mare spătar, boier afiliat Eteriei, 43, 55, 58.
Băleanu, Dinu, serdar, 14.
Behram pașa, 124.
Belea, pădure, comuna Drăganu, județul Vilcea, 114.
Belgrad, 45, 60, 76, 97, 101, 103, 148.
Belin, localitate în R. P. Bulgaria, 141.
Belu (Bellio, Bellu), casa logofătului Ștefan Belu, 55, 58.
Belu, Ștefan, logofăt, 128, 131.
Belvedere, conacul lui Dinicu Golescu, la marginea Bucureștilor, 43.
Benderli Ali pașa, valiu de Cıldır, mare vizir 61, 62.
Berecofea, localitate în R. P. Bulgaria, 92, 93, 101.
Berlin, 33.
Bernstorff, Christian Günther, conte de, ministru de externe și șef al cabinetului regelui Prusiei, Frederic Wilhelm al III-lea, 33.
Beşik-taş, cartier în Istanbul, 70.
Bibeseu, Dumitrache logofăt, 4.
Birlad, 28, 34.
Black, W., 74.
Bogot, (Bago) Charles, Sir, cavaler al ordinului Sf. Gheorghe, ambasador al Marii Britanii în Rusia, 52, 83.
Bolu, localitate în Asia Mică, 117.
Donauguri, Lulgi, vicar general al Nicopolelui, 141.
Bosfor, 46, 74, 83, 98, 147, 158.
Bosnia, 37, 76, 113, 141.
Dosovich, prim dragoman al Legației Prusiei în Imperiul otoman, 60.
Bounin, 116.
Brandenburg, provincie prusiană, azi land în R. D. Germană, 133.
Brașov, 22, 27, 36, 50, 55, 58, 71, 75, 79, 103, 128, 159.
Brăila, 27, 28, 34, 52, 72, 74, 83, 94, 95, 96, 106, 120, 143, 145.
Brest-Litovsk, 102.
Brincoveanu, Constantin, domn al Țării Românești, 22.
Brincoveanu, Grigore, mare ban al Craiovei, 5, 11, 27, 55.
Brincoveanu, Zoltu, 51.

Brusa, 62, 117.
Brusasco, C., conte de, reprezentant al Regatului Sardiniei la Petersburg, 61.
Brza Palanka, localitate în Serbia, 54.
Bucevina, 143, 145.
București, 1-12, 14, 15, 20-24, 26-34, 36, 37, 39, 43, 46-48, 50-52, 54, 56-60, 62, 64, 65, 71-73, 75, 78, 79, 81-83, 86, 91-93, 95, 96, 98, 101, 103, 104, 108, 119, 121, 126, 128-132, 135-137, 141, 143, 146, 148, 150, 154, 156, 159, 160.
Bulgaria, 18, 34, 141, 158.
Butenev, prim secretar al Legației ruse în Imperiul otoman, 121.
Buzău, 27, 43.
Büyükdere, cartier în Istanbul, 20, 98, 114, 128.

C

Calafat, 93.
Callinuchi, Iancu, dragoman al Imperiului otoman, 55, 59.
Callimachi, Searlat, domn al Moldovei (1806; 1812-1819) și domn al Țării Românești (1821), 9, 14-17, 20, 21, 24, 26, 27, 33, 34, 36, 37, 42, 44, 55, 72, 78, 98, 108, 117, 146, 149, 150, 158.
Candia, 8.
Canieri, prinț, 37.
Cantauczino (Deleanu), Gheorghe Matveievici, prinț, cumnat al lui Alexandru Ipsilanti, 34, 91, 103, 114.
Cantauczino, Grigore, boier, 74.
Capodistria, Ioan, conte, ministru de externe al Rusiei, 27, 40, 68, 77, 102, 111, 158.
Caragea, Ioan Gheorghe, domn al Țării Românești, 26, 27, 34, 36, 37, 50, 146.
Caraman, Victor Louis Charles de Riquet, conte, apoi duce de, ambasador al Franței la Viena, 112, 134.
Caransebeș, 126.
Caravia, Vasile, căpetenie militară eteristă, 34, 36, 43, 55.
Carlo, Felix, rege al Sardiniei, 64.
Carpați, 16.
Castlereagh, Robert Stewart, lord, ministru de externe al Marii Britanii, 52.
Caucaz, munți, 158.
Călărăși, 57.
Çekmece, azi cartier în Istanbul, 55.
Ceovirnoșani (Ceovirnoșeni, Ciovirnișani), localitate în Oltenia, 3.
Cerneți, localitate în Mehedinți, 4, 6, 7, 8, 15, 88, 90, 92, 113, 127.
Chabert, secretar al Legației franceze la Constantinopol, 153, 155.
Chlos, 98.
Chirico, Federico Maria, ambasadorul regatului Sardiniei la Constantinopol, 37, 61, 114, 118, 123, 125, 139.
Chișinău, 25, 34, 74, 83, 106.
Christali, dr., 51, 55.
Cioplea, 71, 136, 141.
Clineni, trecătoare, 14.

Cimpulung, 73, 110, 136.
Cirpan, caza în Imperiul otoman, azi localitate în R. P. Bulgaria, 87.
Cirstiei, Stolan, preot militar, 13.
Cladova, localitate în Serbia, 51, 90, 92, 133.
Colentina, 65, 72.
Constantin, v. Ali (Tepedelenli) pașă de Ianina.
Constantini, 135.
Constantinopol, 1, 3, 5, 6, 8-12, 14-18, 20-22, 24-27, 32-34, 36, 37, 42, 44, 50, 51, 55, 58-60, 62, 63, 65, 67-71, 73-75, 79, 81-83, 86, 88, 96, 98, 99, 103, 104, 107-109, 116, 121, 132, 135, 141, 144, 146, 149-159.
Costea (Costi), slugar, 4.
Cotroceni, mănăstire, tabăra lui Tudor Vladimirescu, 65, 71, 73, 91.
Cozia, mănăstire, 114, 129, 131.
Crăiova, 4-7, 9, 10, 14-16, 22, 24, 26, 28, 30-33, 37, 41, 50, 52, 65, 74, 83, 87, 89, 92, 93, 97, 98, 105, 114, 118, 135.
Creta, 18, 27, 66, 75, 153.
Crimeea, 72.
Cronstadt, v. Brașov.
Cula, mănăstire în Oltenia, 73.
Curila, deal lângă Cerneți, 90.
Curtea de Argeș, 91.

D

Dacia, 146.
Danemarea, 158.
Danessi, bancher al Legației ruse la Constantinopol, 82.
Dardanele, 153.
Dattili, conte, 37.
David, 60.
Derviş Mustafa pașa, muhafız de Vidin, 26, 41, 48, 57, 87, 89, 105, 118, 129, 133.
Desgranges, Jérôme, dragoman al Franței la Constantinopol, 156.
Diamandi, Giuvara (Iamandi), serdar, 14, 129, 131.
Dionisie Lupu, mitropolit al Țării Românești, 34.
Divov, 52.
Dobrinaț (Dobrnjac), [Petar], 113, 142.
Doğramaci-zâde Mehmet Hâmid bey, ministru de externe otoman, 49.
Drăgășani, 89, 105.
Drăgușani, localitate în Moldova, 124.
Drina, 113.
Dubăsari, localitate în R. S. S. Moldovenească, 37.
Dubna, 158.
Duca, Constantin, omul lui Ali pașa de Ianina, colonel eterist, 43, 73.
Ducaurray, 60, 70.
Dunaburg, localitate în U.R.S.S., 79.
Dunăre, 14, 25, 26, 49, 50, 60-62, 70-74, 79, 86, 98, 103, 106, 123, 127, 141, 143, 148, 156, 158, 159.

Duveluz, C., reprezentant al Franței la Legația din Adrianopole, 154.

E

Ecaterina II-a, împărăteasa Rusiei, 46, 158.
Efes, 37, 55.
Efrem, 113.

Epir, 4, 72, 99, 158.

Ereolani, prelat, 71, 119.

Erzerum, 61, 154.

Eterea, 34.

Etsker, preot, misionar catolic la Cioplea, 141.

Europa, 17, 25, 27, 34, 57, 63, 66, 77, 99, 109, 121, 123, 133, 141, 144—146, 157—159.

F

Fanar, cartier din Istanbul, 37, 70, 75, 99, 134, 150.

Farmache, Ioan (Iauachi), căpitan eterist, 73.

Fetislam, v. Cladova.

Fillaret, 128.

Filipescu (Vulpe), Alexandru (Alec), eterist, vistiernic, 51, 55.

Filipescu, Grigorie, vornic și mare vistiier, membru al Comitetului de oblađuire, 154.

Filipescu, Mihail (Mihăiță), clucer, apoi agă, 160.

Firari, v. Ipsilanti Constantin.

Firari Caragea, v. Caragea Ioan Gheorghe

Firari Ipsilanti, v. Ipsilanti Constantin.

Firari Ipsilanti oğlu, v. Ipsilanti Alexandru.

Fleischhackl von Hakenau, Frantz, consulul Austriei la București, 6, 36, 51, 65, 119, 135, 159.

Foșani, 27, 34, 36, 43, 72, 94, 118, 145, 146.

Fontana, Francesco Lodovico, cardinal, prefect al Congregației Propaganda Fide, 32, 119, 136, 141.

Fonton, 83.

Formoza (Frumoasa), localitate în R. S. S. Moldovenească.

Fossambroni, cavaler de, ministru de externe al marelui ducat al Toscanei, 23, 117, 124, 128.

Franchini, frați, primi dragomani ai Rusiei la Constantinopol, 20, 49, 123, 158.

Frânze I, împăratul Austriei, 17, 36, 51, 158.

Franța, 58, 66, 79, 158.

Frâsinet, localitate lângă București, 91.

Friedrich Wilhelm al III-lea, rege al Prusiei, 12, 26, 30, 33.

Frère, 20.

G

Gabriea, conte, 63, 79.

Galata, cartier în Istanbul, 37, 49.

Galați, 22, 25, 28, 32, 34, 37, 44, 48, 49, 52, 54, 62, 72, 80, 91, 96, 98, 100, 104, 109.

Galib, Mehmet Said pașa, fost ministru de externe, valiu de Konya ș. a., 140.

Galipoli, 62.

Genova, 67.

Georgia, 62.

Germania, 45, 141.

Gheneea (Ghenciu), aga, căpetenie eteristă, 14, 36, 51, 55, 131.

Gheorghe, comandantul gărzii domnești din Țara Românească, 4.

Gheorghe, v. Olimpiotul Iordache (Gheorgache).
Gheorghevici, Marko, 148.

Ghica, Grigore, ban, apoi domn al Țării Românești, 5, 65, 151, 153, 154, 155, 159.

Ghiță [Haiducul], 41, 126, 127.

Gianib, Mehmet Sâlih efendi, fost ministru de externe, chehaia marelui vizir, 139.

Giurgiu, 36, 56, 57, 73, 74.

Gligorievici, Vule, 54, 88, 90, 92, 93, 97, 104, 126, 127.

Golesecu, Dinicu (Dinică, Constantin), mare boier, propagandist al Eteriei în Țara Românească, 22, 43.

Golesecu, Iordache, vornic, 22.

Golesecu, Nicolae (Nae), vornic, 130, 138.

Golesecu, Radu, mare ban și vornic, 22.

Golowkin, I., conte, reprezentant al Rusiei la Viena, 33.

Gorj, 4, 6, 7.

Gostinari, localitate lângă București, 73.

Grecia, 18, 34, 51, 60, 62, 63, 72, 95, 99, 102, 146, 157, 158.

Gudzia, Manole, v. Gușiu Manole.

Gudgiu, v. Gușiu.

Gușiu, 55.

Gușiu, Manole, boier, om de încredere al lui Tudor Vladimirescu, 55.

Guriev, conte, socrul lui Nesselrode, 158.

H

Hagi Prodan, Gligorjevici, căpitan al lui Tudor Vladimirescu, 55, 91.

Halet efendi, 21, 72, 150, 154, 156.

Halil efendi, Hacı muftiu, 61.

Hamid Bey, 59.

Hamilton, 20.

Hangerli, familia 75, principe 55; socrul 154.

Hania, tătar, 45.

Hanovra, 139.

Hasan bel (Cavanous oğlu), 160.

Hassan bel, voievod din Tatar Bazar, 156.

Helada, v. Grecia, 45.

Herțegovina, ducat dependent de Bosnia, 37.
Humor, 27.

Hurmuzaki, Eudoxin de, istoric, 34.

Hursid pașa, 117.

Hussein pașa, 154.

Hussein aga, comisar al Porții la București, 135.

Iacovachi, Rizzo, 55.
Iacovenco, 55.
Iamandi, v. Dlamandi Giuvara.
Ianina, 4, 8, 17, 18, 34, 37, 72, 129.
Iasinei-zădă, fost președinte al conferințelor, 61, 62.
Iași, 13, 15, 18, 19, 22, 25, 27, 28, 32, 33, 34, 36, 37, 44, 52, 54, 55, 59, 60, 62, 64, 72, 74, 75, 83, 86, 91, 98, 100, 106, 120, 143, 145, 146, 150, 156.
Ibrahim, bulukbași, 90.
Iermolov, general rus, 158.
Ilarion, episcop al Argeșului, 51, 55.
Imperiul bizantin, proiect de reconstituire a acestuia, 27.
Imperiul otoman (Imperiu, Împărăția, Imperiul Semilunii, Înalta Curte, Înalțul Devlet, Înalta Poartă, Înalțul Prag, Poarta, Sublima Poartă), 1, 3, 5, 6, 8, 9, 12, 14–17, 19–21, 25–27, 31–37, 40, 42–46, 49–52, 55–57, 59–60, 62, 66, 68–73, 75–78, 81–83, 85, 94–96, 98–100, 102, 104, 106, 107, 109, 111–114, 117, 118, 120–122, 124, 125, 128, 129, 132–135, 137–147, 149–159.
Inzov, Nikitiei Ivan, general rus, 34, 40, 111.
Ioachim, preot, 141.
Iordache, v. Olimpiotul Iordache (Gheorgache).
Iosif al II-lea, împăratul romano-german, 46.
Ipsilanti, Alexandru (Alexandru Firari Ipsilantioglu), general, conducător al răscoalei eteriste, 18–20, 25, 27, 32, 31, 36, 37, 42–44, 46, 48–50, 52, 53, 56, 58, 60–62, 64, 65, 68, 70–73, 75–81, 83, 85, 91, 96, 99, 100, 104, 105, 107, 109, 110, 114–118, 124, 130, 146, 148, 158.
Ipsilanti, Constantin (Firari, Firari Ipsilanti), domn al Moldovei, apoi domn al Țării Românești, 27, 34, 77, 85, 146.
Ipsilanti, Gheorghe (Iorgu), fratele lui Alexandru Ipsilanti, 34.
Ipsilanti, Nicolae, fratele lui Alexandru Ipsilanti, 34, 65, 114.
Isaceea, 34.
Isacieu, Mihail, curier, 51.
Isaiev, general rus, 4.
Ismail Es-Seyid Hakki, v. Ismail Hakki pașa.
Ismail Hakki pașa, muhafiz de Giurgiu, 50, 56, 78.
Istanbul, v. Constantinopol.
Italia, 24, 46, 99, 134, 141, 158.
Izmir, 98.

J

Jağublița, 41.
Jouannin, 20.

Kainargi, 121.
Kara Ahmed efendi, chehaia valiului de Silistra, 129, 130, 131, 132.
Kara-Fezia, 104.
Kara Fezzi, ayan de Rumeliă, 98.
Karagheorghe, 158.
Karobka, contra-amiral, 79.
Kartov, B. A., prim dragoman și girant interimar al afacerilor Consulatului general al Rusiei la București, 108.
Kiseleff, Pavel Dimitrievici, general și diplomat rus 34.
Kilnger, Franz, inginer austriac, 15.
Koch, 146.
Kosloski, prinț rus, 24.
Kolokotronis, Theodor, conducătorul luptei de eliberare din Moreea, 74.
Kreuchely - Schwerdtberg, Ludwig, consul al Prusiei la București, 10, 11, 36, 43, 108, 128, 130, 155.
Krupensky, viceguvernator, 34.
Kuruçesme, cartier din Istanbul, 37.

L

Laibach (Laybach), 15–17, 20, 24, 27, 29, 33–38, 40, 42, 51, 58, 60, 61, 65, 74, 102, 108, 109, 158.
Langeron, Andrault conte de, general guvernator al Novorosiei, 74.
Larisa, 72.
Latourmaubourg, (La Tour Muabourg) Fay, marchiz, ambasador al Franței la Constantinopol, 150.
Laxien, localitate în R. P. Bulgaria, 141.
Lebzelter, baron, ambasador al Austriei la Petersburg, 158.
Leova, localitate în R. S. S. Moldovenească, 34.
Lepanto, 98.
Leskovac, oraș în Serbia, 142.
Levant, 60, 66, 114, 134, 158.
Londonderry, Robert Stéuart, marchiz, ministrul afacerilor externe al Marii Britanii, 159.
Londra, 34, 144.
Ludolf, C., conte de, trimis extraordinar al Siciliei la Constantinopol, 44.
Lugo, 76.
Lützer, R., reprezentantul marelui ducat al Toscanei la Constantinopol, 23, 117, 124, 128.
Lützow, conte, internunțiu al Austriei la Constantinopol, 12, 42, 76, 98, 107, 137, 144.

M

Macedonia, 18, 72, 141.
Macedonschl, Dimitrie, căpitan al lui Tudor Vladimirescu, 6, 7, 11, 43.
Mahmud al II-lea, sultan al Imperiului otoman, 18, 21, 24, 26, 29, 33, 34, 37, 49, 67, 68, 76, 78, 88, 98, 104, 113, 121, 123–125, 129, 135, 137–139, 141, 142, 149, 150.

Mahomed, 158.

Mano, fost dragoman al Arsenalului din Constantinopl, 60.

Mano, familie grecească, 75.

Mano, Mihail (Manu Mihalache), vornic, 128.

Manu, Dimitrie, cancelarul patriarhiei, 55.

Marașli Ali pașa, 142.

Marea Britanie, 20, 60, 82, 98, 144, 157, 158, 155.

Marea Mediterană, 37.

Marea Neagră, 37, 72, 83.

Mavro, 72.

Mavrogheni, 67.

Maynou bey, presupus conducător al mișcării din Moreea, 72.

Mehadia, 76, 133.

Mehedinți, 4, 5, 6, 7.

Mehmed Reis, aga de ieniceri din Brăila, 120.

Mehmet Selim pașa, valiu și muhafiz de Silistra, seraschier al oștilor din Țara Românească, 28, 57, 91, 93, 108, 129, 138, 146, 151, 156.

Meina, prinț de, 37.

Melik, 37.

Metternich, Klemens Wenzel von, prinț, ministru de externe și cancelar al Austriei, 36, 64, 76, 107, 134, 137, 158.

Mihail, v. **Șuțu Mihail**.

Mihailov, curier, 102.

Mihalache, Celebi, 14.

Mihali, delibașa, căpetenie eteristă, 14, 51, 55, 131.

Mahal-oğlu, Anastasie (Mihalopolu Năstase), comandant de arnăuți și panduri, 89, 105.

Milenko, 113.

Miloș, v. **Obrenovici Miloș**.

Miltitz, A., baron, ambasador al Prusiei la Constantinopol, 10—12, 36, 43.

Milutin, Petrovici, 41.

Mohamed Hamid, ministru de externe al Imperiului otoman, 25.

Molajoni, Giuseppe Maria, vicar general al Țării Românești, 32, 71, 119, 139, 141.

Moldova, 1, 15—20, 22, 27, 31—38, 40, 42, 44, 45, 48—50, 52, 53, 55, 57—60, 62, 63, 66, 67, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 82—85, 87, 91, 94, 95, 98, 99, 102, 104, 106, 107, 109, 115, 120—125, 132, 133, 137—141, 143—151, 153, 155, 156, 158.

Montmorency, G.B., viconte, ministru al Afacerilor Externe al Franței, 150.

Morava, 142.

Moreea, 18, 34, 37, 66, 70, 72, 74, 75, 81, 82, 95, 96, 98, 158.

Moruzi, Constantin, dragomanul Porții, 37, 59, 70, 74, 153.

Moscova, 49, 79, 158.

Motru, mănăstire, 7, 30, 33, 73.

Moyssoll, agent al Austriei în Moldova, 34.

Mustafa bel, 133.

Mustakov, 148.

N

Neapole, 4, 34, 158.

Negotin, oraș în Serbia, 41, 54, 133.

Negri, Constantin (Costache), postelnic, apoi caimacam în Țara Românească, 9, 22, 27, 36, 85, 108, 135, 146, 149.

Nicolae, v. **Ipsilanti Nicolae**.

Nikitiei, Ivan, 40.

Nesselrode, Karl Vasilievici, conte, consilier particular al împăratului Alexandru I al Rusiei și ministru de externe al Rusiei, 25, 65, 77, 109, 158.

Nicolopulo, 55.

Nicomedia, 117.

Nicopole, 57, 87, 133, 141.

Normann, general rus, 154.

O

Obilești, localitate în Țara Românească, 91.

Obrenovici, Miloș, principe al Serbiei, 41, 70, 77, 99, 113, 126, 127, 142.

Odesa, 34, 37, 52, 60, 72, 74, 75, 83, 98, 109, 128, 143, 158.

Olimpiotul, Iordache (Gheorgache), serdar căpetenie; eteristă, 36, 51, 55, 58, 73, 126, 127.

Olt, 3, 9, 15, 34, 39, 57, 89, 105, 110, 114.
Oltenia, (Valahia Mică), 4—8, 14, 16, 17, 20, 23, 26, 34, 51, 57, 72, 73, 87, 89, 99, 124, 129, 131, 144.

Oresee, localitate în R. P. Bulgaria, 141.

Orient, 99, 158.

Orșova, 7, 14, 76, 103, 104, 126.

Oteteșanu, Constantin (Dinicu), ispravnic de Tg. Jiu, 6, 15.

Ottenfelds, baron, internunțiu la Viena, 159.

P

Pagé, A., agent diplomatic al Franței în Țara Românească, 1, 8, 16, 20, 46, 60.

Paia, 113.

Pantazi, agentul lui Scarlat Callimachi, 117.

Papa, fratele lui Tudor Vladimirescu, 92, 93, 97.

Papas, Aristide, eterist trimis în Serbia cu proclamațiile lui Alexandru Ipsilanti, executat de turci, 37.

Paraćin, oraș în Serbia, 142.

Paris, 34, 66, 79, 134, 158.

Paskievici, cavaler, 37.

Pasquier, Etienne-Denis, baron de, ministrul afacerilor externe al Franței, 46, 60, 63, 68—70, 79, 81, 82, 96, 112, 116, 134.

Pașcani, 65.

Putras, 70, 75, 109, 158.

Peloponez, 99.

Pera, cartier în Istanbul, 12, 23, 37, 61, 62, 86, 94, 95, 98, 114, 117, 123, 124, 128, 139, 147, 156, 158.

Persia, 34.

Pestel, I. P., locotenent-colonel în armata rusă, 34, 72.
Petersburg, 21, 52, 63, 66, 79, 102, 121, 157, 158.
Petru I., țar al Rusiei, 158.
Piemont, 63, 67, 73.
Pini, Alexandru, consul general al Rusiei la București, 3—7, 9, 19, 22, 27, 31, 34, 36, 38, 54, 57, 65, 73, 77, 108, 109, 152, 155, 159.
Piquot, B., locțiitor al ministrului plenipotențiar al Prusiei la Viena, 26, 30, 33, 67, 75.
Pisani, Andrei, consul al Rusiei la Iași, 19, 33, 34, 58, 63, 77.
Pitești, 110.
Pojarevaț, oraș în Serbia, 142.
Polonia, 130.
Popovich, corespondent de presă la București al ziarului austriac „Wiener Allgemeine Zeitung”, 15, 22, 27, 58.
Popovici, Gheorghe, 45, 103, 113.
Poreci, localitate în Serbia, 54, 88, 90, 92, 93, 97, 104, 126, 127, 142.
Pouqueville, 70.
Prahova, 51.
Preobrajenski, regiment, 79.
Preveze, localitate în Serbia, 133.
Protei, Iovan, primar, 113.
Principatele Române (Provinciile), 4, 17, 19, 42, 49, 60, 68, 69, 70, 71, 72, 75—77, 81, 82, 85, 87, 91, 95, 99, 102, 109, 112, 117, 120—122, 133, 138, 143—147, 149—152, 155, 156, 158, 159.
Provincii, v. Principele Române.
Prusia, 31, 58, 60, 158.
Prut, 20, 25, 80, 98, 100, 106, 109, 124, 143, 144, 158
Puștin, general din armata rusă, 34.

R

Razluk, caza în Imperiul otoman, 87.
Regatul celor două Siellii, 34.
Reni, localitate în R. S. S. Moldovenească, 34, 106.
Rieti, localitate în Italia, 31.
Rișas (Rișia), Constantin, poet grec, dregător în Țara Românească, inițiator al Eteriei, 34.
Rimnic, 22, 89, 105, 110, 127.
Roma, 141.
Roman, 19, 55, 58.
Rossi, C. amasador al Regatului Sardiniei la Viena, 29, 31, 53, 64, 84, 110, 114, 115, 140, 143, 144.
Roznovanu-Rosetti, Nicolae, boier moldovean, consilier de stat, 34.

Rumelia, provincie în Imperiul otoman, 18, 37, 57, 81, 85, 86, 87, 100, 133, 138, 141, 153.
Ruseiuc, 14, 51, 58, 73, 86, 87, 98, 128.
Rusia, 3, 4, 8, 9, 12, 15—18, 20, 21, 25, 26, 28, 31, 34, 37, 40, 44, 46, 49, 52, 57, 58—62, 64—66, 68—72, 77, 80, 82, 98, 100, 102, 104, 107—109, 114, 121, 122, 125, 128, 132, 134, 135, 137, 139, 143—145, 150—153, 156.

S

Sacra Alianță, v. Sfinta Alianță.
Saldieni, localitate în R. S. S. Moldovenească, 34.
Salih pașa, muhafiz de Varna; cerhagi în Moldova, 87, 106, 120.
Salih efendi, silahdar al valiului de Silistra, 129, 131.
Salih Hacı, pașa, mare vizir, 122.
Salonic, 34, 66, 96, 104, 124.
Samureaș, Constantin, vornic, caimacam al Craiovei, 14, 30, 33.
Samureaș, Ioan (Iancu), postelnic, agent diplomatic, caimacam al Craiovei, 33, 51, 85.
San Marzano, marchiz de, ministru de externe al regatului Sardiniei, 24, 31, 61, 110, 114, 115, 123, 140, 143.
Saurau, conte de, 64.
Sava (Foebianos), căminar, binbașa, 72, 91, 114, 131, 132, 137.
Seanari, N., 55.
Sehina, familia, 37.
Schlader, C. von, ministru plenipotențiar al Prusiei la Constantinopol, 108, 128, 130.
Schusteck, von, general, 73.
Seuleni, localitate în R. S. S. Moldovenească, 34.
Serbia, 18, 27, 60, 63, 70, 79, 82, 99, 101, 104, 132, 141.
Seres, localitate, azi în Grecia, 104.
Sevastopol, 158.
Seyyid Ali, pașa, mare vizir, 61.
Sfinta Alianță, 17, 31, 139.
Sfântul Munte, 124.
Sfântul Spiridon, biserică în București, 15.
Sibiu, 15, 22, 54, 58, 64, 65, 71, 73, 75, 108, 114, 115, 119, 135, 136, 141, 159.
Silistra, 14, 27, 28, 57, 95, 97, 107, 130, 153, 154, 156, 159.
Siret, 34, 42, 106.
Slobozia, 128.
Smirna, 66, 128.
Smolensk, 79.
Sofia, 45.
Solomon, Ion, comandant de panduri, 14, 51, 89, 105.
Spania, 34.
Spiridov, 55.

Statele Unite ale Americii, 72.

Strangford, John Percy Clinton, lord, ambasador al Marii Britanii la Constantinopol, 21, 74, 98, 114, 123, 135, 139, 144, 146, 149, 151–153, 155, 159.

Strehaia, mănăstire, 6, 7.

Stroganov, Grigore, baron ambasador al Rusiei la Constantinopol, 12, 17, 19, 20, 25, 37, 44, 46, 49, 55, 60, 61, 65, 67–70, 76–78, 81, 95, 96, 98, 100, 102, 109, 111, 114, 118, 121–123, 125, 128, 133, 137, 141, 153, 158.

Sturdza, Ioan Sandu (Ionică), domn al Moldovei, 151, 153.

Sturdza Mihail, caimacam al Țării Românești, 154.

Stürmer, V. L., baron, 64.

Stuttgart, 157.

Sublima Poartă, v. **Imperiul otoman**.

Suda, golf, 153.

Stileyman Falk efendi, însărcinat otoman în Bosnia, 76.

Suțu, Alexandru, domn al Moldovei, apoi ultimul domn fanariot al Țării Românești, 1, 5–8, 14, 15, 20, 22–26, 30–32, 34, 44, 48, 80, 85, 100, 109, 141, 146, 149, 150.

Suțu, Elena, văduva principelui defunct al Țării Românești Alexandru Suțu, 27.

Suțu, Grigore, tatăl domnului Moldovei, 83.

Suțu, Mihail, ultimul domn fanariot al Moldovei, 19, 20, 25, 28, 34, 37, 38, 42, 49, 61, 62, 72, 75, 77, 80, 82, 85, 99, 100, 109, 125, 139.

Suțu, Nicolae, fiul lui Alexandru și fratele lui Mihail Suțu, 21, 37.

Ș

Șabaț, localitate în Serbia 113.

Șapte turnuri (Yedikule), 158.

Șiștov, localitate în R. P. Bulgaria, 74, 103, 141.

Ștefanachi, caimacam în Moldova, 120.

T

Tahir Ağa, silahdar al muhafizului de Vidin, comandant al trupelor otomane trimise în Oltenia, 87, 89, 105, 129.

Tamarabad, v. **Reni**.

Tatar Bazar, localitate în R. P. Bulgaria, 156.

Tăbăcarl, mahala în București, 131.

Tecuci, 34.

Tekija, localitate în Serbia, 127.

Tenedos, 61.

Teodor, v. **Vladimirescu Tudor**.

Tesalia, 72.

Testa, dragomanul Austriei la Poartă, 76.

Therapia, cartier din Istanbul, 37.

Timișoara, 76, 103.

Tismana, mănăstire, 5, 6, 7, 15, 21, 73, 93, 97, 101.

Tirgoviște, 14, 15, 22, 55, 58, 71, 73, 83, 91, 110, 118, 130, 131.

Tirgu Jiu, 4, 6, 15.

Tirnovo, 97, 101.

Tolstoi, Piotr, viconte, general rus, 42, 53, 60, 61.

Tracia, 18.

Transilvania, 4, 6, 7, 15, 16, 22, 36, 46, 110, 114, 115, 118, 119, 136, 141, 145, 146, 160.

Trei Ierarhi, biserică în Iași, 34.

Triest, 104.

Triesteni (Trestieni), localitate în R. S. S. Moldovenească, 34.

Troppau, oraș, azi Opava din R. S. Cehoslovacă, 17, 31.

Tudor, v. **Vladimirescu Tudor**.

Tulein, localitate în R. S. S. Moldovenească, 34, 72.

Turcia, v. **Imperiul otoman**.

Turnu Măgurele, 74.

Ț

Țara Românească, 2–4, 7–10, 12, 15, 16–18, 20–23, 25–27, 29, 30, 33–37, 39, 41, 42, 44, 45, 48–53, 55, 58–62, 64, 66–68, 71, 73, 75–77, 79, 80, 85, 89, 91–94, 97–101, 104, 106–109, 113, 115, 117, 118, 120–129, 131–133, 135–151, 153–156, 158–160.

Țințăreni, 14, 73.

U

Udritzki, Karl, cancelist la agenția Austriei din București, 11, 51, 73, 91, 135.

Ujițe, localitate în Bosnia, 45.

Ungaria, 16, 141.

V

Valahia (Valahia Mare), v. **Țara Românească**.

Valahia mică, v. **Oltenia**.

Varna, 155, 156.

Varșovia, 102.

Văcărescu, Barbu, mare ban, membru al Comitetului de oblăduire, 28.

Văcărescu, Nicolae, vornic în Țara Românească, 14.

Verona, 158.

Viella, viconte de, ambasador al Franței la Constantinopol, 20, 60, 66, 68, 69, 70, 82, 96, 116.

Vidin, 7, 12, 14, 20, 26, 41, 57, 65, 72, 87, 92, 93, 98, 101, 105, 107, 133, 135.

Viena, 15, 17, 21, 24, 26, 30, 31, 33-36, 42, 53, 59, 64-67, 75, 84, 91, 104, 107, 114, 115, 132, 134, 144, 145, 153, 158, 159.

Vilara, Alexandru, mare agă în Țara Românească, 51, 153.

Villanova, Thomas Antonio, ministru de externe al Portugaliei, 35, 59.

Virtosu, Emil, 47.

Vladimirescu, Tudor (Tudor), sluger, conducătorul revoluției de la 1821, 3-8, 10-16, 20-27, 29-34, 36, 37, 41, 43, 46, 50, 51, 54-56, 58, 60-62, 64, 65, 68, 71-83, 85, 88, 90-93, 99-101, 104, 105, 109, 110, 113, 116, 132, 141, 146, 158.

Vogoride, Ștefan, caimacam, 9, 22, 27, 36, 73, 146.

Volkonski, prinț rus, 34.

W

Wallmaden, general-locotenent austriac, 31.

Wittgenstein, Piotr, conte, general rus de cavalerie al armatei de la Prut, 40, 44, 104, 158.

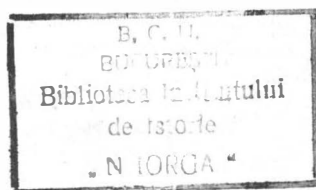
Yeames, James, 74, 83.

Yusuî, pașa de Berkofcea, 92, 93, 101.

Yusuî, pașa, muhafiz de Brăila, 28, 57, 84, 86, 87, 91, 97, 106, 120, 124.

Z

Zemun, localitate în Serbia, 103.

Redactor: MIRCEA SUCIU

Tehnoredactor: ELENA MATEESCU

Coperta de: VLĂDESCU NICOLAE

Bun de tipar 4. VI 1980. Format 16/70 × 100. Coli de tipar 31. Planșe 1 h. crelată C.Z. pentru biblioteci mari: 9 (498) „1821” (00-12). C.Z. pentru bibliotecile mici: 9 (498) „1821”

C. 563 — I. P. „INFORMAȚIA”,
str. Brezoianu nr. 23-25,
București

